CORONA!

N.B. Deze kopij bevat correcties en tekst (in donkeroranje) toegevoegd na 1 maart 2022, dus na publicatie van het boek bij BoD—Books on Demand, Norderstedt.

Van dezelfde auteur

Het Fundamenteel rechtsbeginsel,
een essay over de grondslagen van het recht
(1983, 2008)

De Utopische verleiding
(1997 – met Hans Crombag)

Mens, burger, fiscus
(2000)

De Utopie van de mensenrechten
(2012)

De auteur doceerde rechtsfilosofie, logica en geschiedenis van politieke en economische ideeën aan de universiteiten van Maastricht (1985-2005) en Gent (1974-2012).

CORONA

IN CONTEXT

HET WWTT-TIJDPERK

WAANZIN, WILLEKEUR, TERREUR EN TIRANNIE

Frank van Dun

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito!
Vergilius, Aeneïs, 6, 95

Tweede uitgave, met correcties en aanvullingen
Copyright © 2022 Frank van Dun

ISBN 9783753482880

N.B. Deze kopij bevat tekst (in donkeroranje) toegevoegd na 1 maart 2022, dus na publicatie van het boek bij BoD—Books on Demand, Norderstedt.

INHOUDSOPGAVE

CORONA: Het WWTT-tijdperk

Verantwoording ii

DEEL 1
HET CORONAJAAR EN HET VACCINATIEJAAR

Inleiding **1**
Politisering van het Wuhanvirus 5
De Wereldgezondheidsorganisatie neemt het initiatief 13
Georkestreerde paniek 17
De critici hebben gelijk, maar het publiek hoeft dat niet te weten 22
Beleid gebaseerd op drogredenen 25
Covid19 in het Westen: comorbiditeiten en kwetsbare groepen 27
Cijfers en realiteitszin 32
Begrippen **36**
De code van Neurenberg (1947) 41
Wetenschap en de postulaten van Koch 43
Virusisolatie en de ontwikkeling van het PCR-testprocedé 45
Virussen en syndromen 51
Sarscov2 en covid19 57
Ziektes, besmettingen en infecties 59
Medisch-filosofische achtergrond 62
Het immuunsysteem 69
Groepsimmuniteit 71
Serologische en moleculaire tests 75
RT-PCR-tests 76
Kwaliteitsbeoordeling 81
Magie van de cyclusdrempel 87
Coronapandemie 2020 **90**
Absolute sterftecijfers 95
Oversterfte 97
Epidemiologische modellen 105
“Casedemic” 107
Mondmaskercharade 109
Nevenschade 119
Vaccins **125**
mRNA-vaccins 128
Risico’s en nevenwerkingen 133
Effectiviteit 145
Coronapaspoorten 157
Ten slotte **161**

DEEL 2
MAATSCHAPPELIJKE CONTEXT

Establishment, elite, technocratie 169
Cui bono? 174
Samenzweringen, de boeman “complottheorie” 184
Mediacensuur 188
Gekochte journalisten 194
Het onderwijs als massamedium 197
WWW-censuur 201
Corruptie van de wetenschappen 205
Wetenschapsbureaucratie 213
De media als scheidsrechters in wetenschappelijke discussies 215
Economische vermaatschappelijking en financialisering 223
Demonetarisering van geld, monetarisering van schuld 226
Revolutionaire elites: de stakeholder-revolutie 236
Een “populistische” contrarevolutie? 254
Een succesrijke staatsgreep? 267
De “Great Reset” of de nieuwste “Endlösung” 277

DEEL 3
FILOSOFISCHE EN RELIGIEUZE CONTEXT

Vermaatschappelijking en maakbaarheid van de mens 284
Filosofische kanttekeningen 291
Problemen en vraagstukken 291
Politiek, filosofisch beschouwd 294
Samenleving en maatschappij 300
Recht en onrecht in samenleving en maatschappij 308
Verantwoordelijkheid in samenleving en maatschappij 313
Theologische kanttekeningen 318
Religie van de macht versus religie van de rede 325
Angst voor vrijheid 333

BIJLAGEN

Open brief van Prof. Dr. Sucharit Bhakdi aan Kanselier Merkel 336
Open brief van Prof. Dr. Ehud Qimron aan de Israëlische regering 339
Bezettingsgraad bedden in Intensieve Zorg (VK) 341
Verloop corona-epidemie en beleid 342
OFFICIËLE CORONA CIJFERS 343
Europa, 14 november 2020 343
Europa, 12 februari 2021 345
EUROMOMO Oversterfte (2017 week 2 – 2019 week 7) 346
EUROMOMO Oversterfte 2020 (alle oorzaken) 347
EUROMOMO Oversterfte 2016-2021 (alle oorzaken) 348
Euromomolanden (Z-scores) van 2016 (week 33) tot 2021 (week 31) 348
Cumulatieve oversterftecijfers 2020 vs 2021 352
WORLDOMETERS 354
ZWEDEN 355
BELGIË 356
Vergelijking Zweden - België 357
DUITSLAND 360
NEDERLAND 362
VERENIGD KONINKRIJK 363
POLEN 364
OOSTENRIJK 365
AUSTRALIË 366
BRAZILIË 367
CHINA 368
VERENIGDE STATEN VAN AMERIKA 369
Covid fatality ratio per leeftijd (1 september 2020 – 11 september 2021) 369
Verenigde Staten 1900-2020 en Zweden 1835-2020 371
Sterfterisico, diverse oorzaken, VS, 2019 372
Covid19-Vaccins vs alle andere vaccins: neveneffecten (VS) 373
DUITSLAND: RKI – Influenza rapport 374
INFECTIEZIEKTES (1) 378
INFECTIEZIEKTES (2) 380
MASKERS 381
PCR-TESTS 382
De Spartacus brief 383
Bill & Melinda Gates Foundation 384
Trump, januari 2017 – Biden, januari 2021 384
Gilbert & Sullivan: Utopia Limited (Finale, Act 1) 385
Tabellen 386
Figuren en grafieken 386

Noten 387
Index 460

Verantwoording

Een populair spreekwoord zegt dat een ezel zich geen twee keer aan dezelfde steen stoot. In het Engels luidt dat, "Fool me once, shame on you. Fool me twice, shame on me." Nu, in januari 2022, zitten we met massa's medemensen die zich al tweeëntwintig maanden lang keer op keer aan dezelfde steen stoten, zich keer op keer in het ootje laten nemen — en daar vaak ook nog een misplaatst gevoel van morele superioriteit aan overhouden. Sommigen onder hen weigeren chocopasta op hun boterham te smeren, omdat de verpakking te veel ingrediënten met een E-code vermeldt. Maar een injectie met een "vaccin" dat zij niet kennen, waarover zij niets weten of zelfs willen weten, is geen probleem. Wat had hen zo gek, zo verwaand gekregen dat zij een hals-over-kop ingesteld regime van waanzin, willekeur, terreur en tirannie (WWTT) als levensnoodzakelijk gingen beschouwen? Was het schrik voor een levensbedreigende ziekte, covid19, verspreid door een coronavirus, sarscov2, dat zij niet kennen, waarover zij niets weten of zelfs willen weten? Dat antwoord voldoet niet. Het was immers al snel, na een of twee maanden, duidelijk geworden dat covid19 — zoals zo veel andere ziektes — weliswaar voor enkelen levensbedreigend en onbehandelbaar was maar voor de overgrote meerderheid geen of geen uitzonderlijk gevaar opleverde. De covid19-epidemie bleek niet dodelijker te zijn dan een griepepidemie, waar mensen doorgaans als volwassenen, voorzichtig maar zonder paniek, mee omgaan. Hoe zou zij een WWTT-beleid kunnen rechtvaardigen?

Het is niet mijn gewoonte commentaar te geven op de dingen die de krantenrevue passeren. De coronapaniek trof echter oudere mensen in mijn onmiddellijke omgeving en dreigde hun laatste levensjaren te vergallen. Om hen te helpen hun panische angst te overwinnen was het nodig mij goed te informeren. Het werd snel duidelijk dat de berichtgeving in de publieke media (krant, radio, televisie) uiterst onvolledig en misleidend en soms zonder meer leugenachtig was. Ik had van in het begin de indruk dat er georganiseerde krachten aan het werk waren die erop uit waren ervoor te zorgen dat "corona" indruk zou maken en blijven maken. Van 20 maart tot 10 april 2020 heb ik daarom tijd vrijgemaakt om mij te informeren over virussen, hun verspreiding en mogelijk schadelijke effecten. Mijn conclusie in april 2020 was dat de corona-epidemie op haar hoogtepunt was en dat het coronabeleid al meer schade had veroorzaakt dan het virus dat opgeld deed in de media. De hoge sterftepiek in de derde week van april was alleen verrassend wegens het feit dat hij niet overal voorkwam waar het virus nochtans al meer dan een maand rondzwierf. Hij was dus moeilijk te rijmen met de hypothese van een virale pandemie. Ik hoopte dat de paniek snel zou verdwijnen en daarmee ook de grond voor het WWTT-regime dat in maart met allerlei volksgezondheids- en politiemaatregelen (uitstel en afstel van medische behandelingen, lockdowns, quarantaines en reisbeperkingen) was ingevoerd. Het was het moment om nog voor het winterseizoen artsen te informeren over beschikbare behandelingen om hospitalisaties te voorkomen of te verkorten; om covid19-patiënten als zieken te behandelen, niet als excuses om een tirannieke terreurstaat te installeren. Daar kwam weinig van terecht. Integendeel, in de zomer van 2020 kwam de mondmaskerplicht in openbare ruimtes uitvoerig ter sprake. Toen bleek dat de overheden niet van plan waren hun bijzondere volmachten en hapsnap uitgebreide politiebevoegdheden terug te schroeven. In de herfst van 2020 heb ik dan opnieuw tijd vrijgemaakt om te zoeken naar bijkomende informatie. Op het hoofdstuk over vaccins na, is deel 1 van dit boek het verslag van dat onderzoek, met aanvullingen op basis van informatie die pas in 2021 beschikbaar kwam.

De voortrekkers van de coronapaniek hielden er niet mee op ons erop te wijzen dat wij zullen moeten leren leven met hun virus en "dus" ook met hun terreurbeleid. Bijna zonder uitzondering beijverden de massamedia zich die boodschap kritiekloos te verspreiden. Weinig mensen hadden in 2020 last van dat virus, maar nog minder mensen bleken enig besef te hebben van de enorme collectieve bewustzijnsvernauwing die de massamedia produceerden. Bewustzijnsvernauwing,

bekrompenheid, is op zich een betreurenswaardig verschijnsel. Er bewust op aansturen is zonder meer verwerpelijk. Het ergst van al was dat grote delen van het publiek zich zozeer lieten meeslepen in de van officiële zijde opgeklopte coronapaniek dat zij zich alleen nog veilig voelden onder een schrikbewind. Een groot aantal medemensen bleek plots een massa luie angsthazen te zijn, wel bang maar niet geneigd zich te informeren over wat er eigenlijk aan de hand was. Nochtans leven wij in een informatietijdperk, waarin censuur weliswaar welig tiert maar wie de moeite neemt toch snel relevante informatie kan vinden om een en ander in een verhelderende context te plaatsen. De coronapandemie van 2020 was een zorgwekkend medisch verschijnsel, maar zij was geen ramp van uitzonderlijke omvang die een noodtoestand rechtvaardigde.

Het werd almaar moeilijker te geloven dat er enige wetenschappelijke basis was voor het beleid. Niet alleen deed het beleid meer kwaad dan goed, het was zelfs de vraag of het enig goed deed. Had het andere bedoelingen dan veranderingen in samenlevingen en maatschappijen (in het bijzonder, hun medische, financiële, handels- en arbeidspraktijken) door te drukken onder omstandigheden die geen plaats lieten voor elementaire rechten en vrijheden? Die rechten en vrijheden zijn nochtans de essentiële voorwaarden die publieke debatten, argumentaties en rationele oordeelsvorming mogelijk maken. De rechtsstaat, ooit het uithangbord bij uitstek van de Westerse beschaving, was al lang dood, maar nu werd de twintigste-eeuwse beleidsstaat een onverbloemde politiestaat. Omdat "corona" almaar nadrukkelijker een ethisch, juridisch en politiek probleem werd, besloot ik mijn studie van het verschijnsel ook in 2021 voor te zetten. In dat jaar ging alle aandacht naar de vaccins tegen covid19. Die waren eerst aangekondigd als de panacee tegen de corona-ellende. Zij bleken echter al snel een aanleiding om het WWTT-regime te verlengen en zelfs te verstrengen: coronapaspoorten, vaccinatievereisten, zelfs vaccinatieverplichting.

De belangrijkste vragen waar we na het coronajaar 2020 mee bleven zitten, waren deze: 1) Had het coronabeleid van de overheden een significant effect op het verloop van de coronapandemie? 2) Indien het beleid een significant effect had voor de volksgezondheid (sterftecijfers, hospitalisaties, gezondheidsklachten, en dergelijke), was dat dan een gunstig of veeleer een ongunstig effect? Mijn antwoord op de eerste vraag: "Het beleid had geen significant effect op het verloop van de pandemie." Mijn antwoord op de tweede vraag: "Er is weinig of niets te merken van een gunstig volksgezondheideffect van het beleid, terwijl er wel sterke aanwijzingen zijn van ongunstige effecten." Mijn antwoorden berusten op gegevens gepubliceerd in de wetenschappelijke literatuur en in officiële statistieken. Die gegevens werden in de voor het grote publiek bestemde persberichten systematisch genegeerd of verzwegen. Dat deed vragen rijzen over de organisatie van de nu sterk gepolitiseerde en gebureaucratiseerde medische en mediasectoren. De media pretendeerden ons "de feiten" te geven en wisten daarmee ook nog weg te komen, zelfs in het land van Willem Elsschot (*Lijmen/Het been*, 1938) en René Magritte (*Ceci n'est pas une pomme*, 1964, en *Ceci n'est pas une pipe*, 1966). "Mundus vult decipi, ergo decipiatur" (De wereld wil bedrogen worden, laat hem dus bedrogen worden) is een al duizenden jaren bekend maxime. Het werd echter zelden — misschien nooit — zo systematisch op zo grote schaal toegepast als in 2020-2021.

"A little knowledge is a dangerous thing." Dat besef ik maar al te goed — blijkbaar beter dan de overheidsexperts die de schijn wekken dat het coronabeleid op solide wetenschap berust en met hun beperkte kennis omspringen als de spreekwoordelijke man met een hamer voor wie alles een spijker is. Mijn tekst heeft geen wetenschappelijke pretenties. Mijn dilettantisch gebruik van hun vaktermen en verwaarlozing van in hun kringen gangbare verwijzingsconventies zal specialisten menigmaal de wenkbrauwen doen fronsen. Het zij zo. Ik ben geen medicus, viroloog, epidemioloog, statisticus of ziekenhuisbeheerder. Ik geef geen behandelingsadvies. Ik ben een "geïnteresseerde leek" — een "outsider looking in", geen "insider speaking out". Ik laat mij echter niet overdonderen door lieden die alleen maar cijfers en beeldmateriaal zonder context presenteren,

dreigen en insinueren, vragen wegwuiven eerder dan ze te beantwoorden en nooit een steekhoudend argument formuleren. Zij zijn de perfecte belichaming van "het verraad der klerken" (Julien Benda), de degradatie van geestesarbeid tot politiek machtsmiddel en van wetenschapsbeoefenaars tot huurlingen van een plutocratische elite. Voor die beroepswetenschappers is wetenschap niet langer een roeping maar een beroep (Max Weber), een broodwinning. Zoals hun werk- en opdrachtgevers deinzen zij er niet voor terug de fundamentele instituties van het samenleven van mensen met hun propaganda en censuur te corrumperen, de vrije wetenschapsbeoefening niet uitgezonderd. Ik heb geen achting voor experts die dat spel meespelen, die het niet de moeite waard vinden zich publiekelijk tegenover hun collega's in binnen- en buitenland te verantwoorden en zich nooit kanten tegen de censuur die de media en andere instellingen toepassen om hun critici te marginaliseren.

Onwetende politici en journalisten overtuigen, hen reduceren tot buiksprekerpoppen van kapitaalkrachtige drugskartels, is een ding, wetenschap bedrijven een ander. Ik kwam er snel achter dat er op het wetenschappelijke vlak veel meer bewoog dan de overheidsexperts en de media lieten uitschijnen. Ik vond het nodig en nuttig die uit het officiële coronaverhaal geweerde wetenschap naar best vermogen althans voor een deel in kaart te brengen.[a] Daarmee wil ik niet zeggen dat zij niet voor kritiek vatbaar is of dat alle critici het onderling over alles eens zijn. Het is echter een fundamenteel beginsel van zowel wetenschap als rechtspraak dat alle argumenten en partijen gehoord worden.

De leerling-tovenaars die in 2020 en 2021 het beleid bepaalden, zullen wellicht nooit toegeven dat hen enige schuld treft. Veeleer zullen zij volharden in de boosheid en blijven roepen om meer van hetzelfde falende beleid (de definitie van waanzin) — dus, om meer bevoegdheden, meer willekeur, terreur en tirannie. 'Leiden' is het causatief van 'lijden' en betekent 'doen lijden', 'leed berokkenen'. Daar horen beleidmakers en hun adviseurs zich bewust van te zijn. Zij horen zich te verantwoorden tegenover hun medemensen. Zij komen hun verantwoordingsplicht niet na door dagelijks "de coronacijfers" voor te lezen en te doen alsof die cijfers het beleid rechtvaardigen.

In de herfst van 2021 hervatte de coronapropaganda met berichten over "de vierde golf" en "een nieuwe variant van het virus". Op de medische praktijk maakte de nieuwe variant, omikron, geen indruk — hij was wel besmettelijk maar nauwelijks pathogeen, een "verkoudheidsvirus". Voor de technocratische elite in Washington, Ottawa, Brussel, Londen, Berlijn en Genève was hij echter meer dan welkom.[b] De covid19-vaccins leken er geen vat op te hebben. In de perverse logica van de elite betekende dat: "Meer vaccinaties zijn nodig om de pandemie te stoppen." Regelmatig te herhalen verplichte vaccinatie en sociale en financiële repressie van opposanten schoven naar de top van de politieke agenda's. Die dreigingen hadden onmiddellijk effect. Zoals zij eerder gedaan hadden om zich tegen covid19 te beschermen, zo gingen mensen in de rij staan om zo snel mogelijk hun "booster" (een derde of vierde vaccininjectie) te krijgen. Met de zegen van aanstellerige beleidmakers, de Establishmentmedia en aan niemand verantwoording verschuldigde experts verspreidde een nieuwe drugsverslaving zich in de Westerse wereld. Daarmee vergeleken

[a] rumble.com/vt62y6-covid-19-a-second-opinion.html (discussie start op minuut 40). De meeste links naar de geciteerde onlinebronnen waren nog actief op 1 oktober 2021. Andere werden nadien gecensureerd door Youtube, Facebook en Twitter, of als onderdeel van de algemene censuur van Russische zenders en Internetkanalen na 24 februari 2022.

[b] welt.de/politik/ausland/plus236780035/Omikron-Entdeckerin-Coetzee-Man-wird-mich-nicht-zum-Schweigen-bringen.html ("Dr. Coetzee, de ontdekker van omikron, weigert toe te geven aan de druk van Europese overheden om omikron als een gevaarlijk virus voor te stellen")

was de toch al alarmerende verslaving aan pijnstillers en antidepressiva een peulschil. Voor verschillende grote spelers in het coronatheater was de buit binnen: exorbitante winsten voor de farmaceutische industrie, een drastische uitbreiding van de surveillance- en repressie-infrastructuur voor nationale en internationale overheidsinstanties.

Er kwamen echter steeds meer statistieken beschikbaar waaruit bleek dat de vaccins in een jaar al meer kwalijke aandoeningen veroorzaakt hadden dan "het virus" in twee jaar.[a] Levensverzekeringsmaatschappijen trokken aan de alarmbel. Miljoenen vaccindosissen moesten ongebruikt afgeschreven worden. De Pfizer- en Moderna-aandelen verloren veel van hun waarde — schrik voor gerechtszaken?[b] Onmiddellijk — bijna twee jaar te laat — lieten tal van landen weten dat de pandemie voorbij was, hoewel zij kort voordien nog ijverig gepoogd hadden de coronapaniek aan te wakkeren. De implosie van "corona" in de tweede helft van februari 2022 was spectaculair. De experts, zelfs Anthony Fauci, verdwenen uit het nieuws. Voor het Westerse politieke Establishment was het tijd een ander excuus voor wereldwijde terreur te activeren: een grootscheepse, internationaal gecoördineerde mobilisatie tegen "het Russische gevaar".[c] Dat de pandemie niet langer geloofwaardig of nuttig was, mocht niet het einde betekenen van de goedgeoliede propaganda- en censuurmachines van het WWTT-beleid in de coronajaren. Ongetwijfeld zal "corona" nog lang een precedent blijven dat te pas en te onpas ingeroepen kan worden om de uitvoering van autoritaire/totalitaire, ogenschijnlijk "humanitaire" agenda's goed te praten

Ik heb boektitels alleen ter informatie in de voetnoten vermeld, naast verwijzingen naar de persberichten, opiniestukken, interviews, analyses en publicaties in wetenschappelijke tijdschriften die ik online kon raadplegen.[d] Het zal nog lang duren vooraleer iemand een geschiedenis van de corona-episode kan schrijven die gebaseerd is op gearchiveerde of vrijgegeven data, gerechtelijke dossiers, vertrouwelijke documenten, correspondentie en memoires van de hoofdrolspelers. Wie zich daaraan waagt, zal zich echter goed bewust moeten zijn van de corruptie van de wetenschapsbureaucratie en de massamedia in de twintigste eeuw. De interesse van "de politiek" en "het grote geld" in het propagandistisch gebruik van al dan niet vermeende wetenschappelijke kennis heeft vele wetenschappers rijk gemaakt. Of zij ook de wetenschap heeft verrijkt, is een andere vraag.

Ik dank allen die suggesties gedaan hebben voor de verbetering van de tekst. Zij zijn niet verantwoordelijk voor de onvolkomenheden die nog overblijven. Indien ik ergens een foutieve interpretatie van de ene of de andere wetenschappelijke tekst of een onjuiste weergave van een relevant feit geef dan hoor ik dat graag. Het eerste deel van dit boek is tenslotte een verslag van een studieoefening in een kennisgebied waar ik twintig maanden geleden zo goed als niets van afwist. Maar, zoals men zegt, men is nooit te oud om te leren, zeker wanneer fundamentele waarden, rechten en

[a] swprs.org/covid-vaccines-the-next-vioxx/; lewrockwell.com/2022/04/vasko-kohlmayer/the-great-vaccine-disaster/

[b] rumble.com/vwfu7j-edward-dowd-explains-bombshell-fraud-charge-re-pfizer-hiding-deaths-data.html; bitchute.com/video/BpXcCAIlV1Sc/ (Naomi Wolf & Ed Dowd, april 2022); lifesitenews.com/opinion/us-senator-accuses-cdc-of-refusing-to-answer-questions-about-safety-efficacy-of-covid-jabs/

[c] americanthinker.com/articles/2022/02/the_collapsing_covid_narrative_is_being_replaced_with_putin_and_ukraine.html

[d] Wie geen tijd heeft om te lezen kan een zorgvuldig geproduceerde documentaire bekijken, bijvoorbeeld, planetlockdownfilm.com/documentary/ (15 januari 2022). Interessante bronnen zijn ook de door Reiner Füllmich verzamelde getuigenissen, te zien op grand-jury.net/ en corona-ausschuss.de/sitzungen/ (2020-2022).

vrijheden op het spel staan. — *Gent, 28 februari 2022*

Men think in herds... it will be seen that they go mad in herds, while they only recover their senses slowly, and one by one.[a]

◄►

The public cannot be too earnestly cautioned against lending an eager ear to the imaginary cases which have been attempted to be fastened on their attention, and which will probably be abundantly supplied, from time to time, to pamper a luxurious appetite for the terrible.[b]

[a] Charles MacKay, *Extraordinary Popular Delusions and the Madness of Crowds* (1852), p.16, online op gutenberg.org/ebooks/24518

[b] Bisset Hawkins, M.D., *History of the Epidemic Spasmodic Cholera in Russia Including a Copious Account of the Disease Which Has Prevailed in India, and Which Has Travelled, Under That Name, From Asia Into Europe* (1831) archive.org/stream/-39002086311710.med.yale.edu/39002086311710.med.yale.edu_djvu.txt

DEEL 1

HET CORONAJAAR EN HET VACCINATIEJAAR

INLEIDING

2020 zal de geschiedenis ingaan als het coronajaar, niet zozeer wegens het verschijnen van een "nieuw virus", wel wegens de ongeziene reacties daarop van overheden en massamediaconglomeraten, bijna overal ter wereld. Die reacties werden blijkbaar gecoördineerd door of via de Wereldgezondheidsorganisatie (WGO) en andere grote gezondheidbureaucratieën. Volgens hun uitvoerig in de media gerapporteerde waarschuwingen was het nieuwe coronavirus "het dodelijkste virus aller tijden". Klaarblijkelijk werden de VS zwaarder door de pandemie getroffen dan Europa, en veel zwaarder dan de rest van de wereld. Mijn aandacht gaat daarom vooral naar wat er in de VS en Europa gebeurde. Wegens de organisatie van de dominante media- en entertainmentconglomeraten is de VS de bron van nagenoeg alle opinietrends in het Westen. Over China, waar de pandemie begon, Azië en Zuid-Amerika zal ik weinig zeggen. Ik kan de betrouwbaarheid van berichten uit of over die werelddelen niet beoordelen. Zwart Afrika ondervond gevolgen van de verstoring van de wereldeconomie maar leek nauwelijks last te hebben van het virus, hoewel er bijna geen maatregelen effectief werden toegepast en weinig mensen gevaccineerd.[1(a)]

Het was hoe dan ook merkwaardig dat de hoogstontwikkelde, rijkste werelddelen, met de beste medische voorzieningen en onderzoeksinstituten, blijkbaar het zwaarst onder de coronapandemie te lijden hadden. Was dat toeval? Of was de covidramp een pervers effect van de institutionalisering van het technocratische maatschappijmodel (pagina 168) dat al in de twintigste eeuw in de Westerse wereld was ingevoerd en nu, onder de invloed van Westerse ideologieën (marxisme, neoliberalisme) en door Westerse mogendheden gedomineerde internationale en supranationale instellingen, ook in andere werelddelen voet aan de grond heeft gekregen? Voor mij is de coronacrisis inderdaad veeleer een symptoom van een malaise in de Westerse politieke cultuur dan een effect van het verschijnen van een ongekende ziekteverwekker. Ik verklaar die hypothese in het derde deel (pagina 226sqq) van deze tekst. De filosofisch ingestelde

[a] De eindnoten vindt up op pagina 387. Zij zijn doorlopend genummerd.

lezer kan daar beginnen en wat eraan voorafgaat opvatten als een uitgebreide voetnoot.

Het Amerikaanse coronaverhaal geldt als een "worst-case scenario": minder dan 4,3% van de wereldbevolking, meer dan 16% van de wereldwijd officieel getelde corona-doden (31 december 3021[2]). Er is geen medische of virologische verklaring voor die manifeste wanverhouding. Zij is ongetwijfeld deels een gevolg van het feit dat corona-gevallen niet overal met dezelfde methoden vastgesteld of geteld werden, maar deels ook van wanbeleid, corruptie en incompetentie op hoog niveau — niet alleen in de VS, ook in Europa. De Amerikaanse cijfers impliceren dat, indien er in de VS geen rechtvaardiging was voor een draconisch coronabeleid, er a fortiori geen rechtvaar-diging was voor een dergelijk beleid in andere regio's. Zij impliceren ook dat, zelfs indien een dergelijk beleid met reden werd gevoerd in de VS, andere landen niet noodzakelijk redenen hadden om zich op een gelijkaardig beleidspad te wagen.

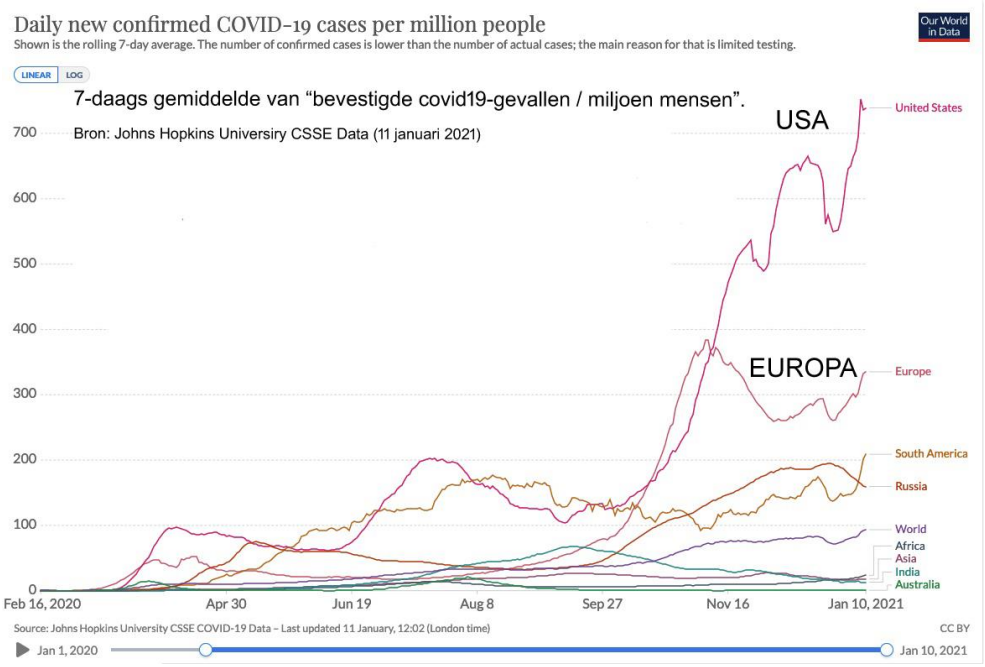

Laten we even de grafiek hierboven bekijken. Zij zou, op basis van de officiële cijfers, een beeld geven van het verloop van de coronapandemie in de wereld in 2020. Zij lijkt te bevestigen dat de hoogstontwikkelde, rijkste regio's, de VS en Europa, het ergst onder te pandemie te lijden hadden. Merk op dat de grafiek alleen betrekking heeft op "bevestigde gevallen", die bovendien ook nog gerapporteerd werden aan de ene of de andere instantie die de meldingen verzamelde. Er is uiteraard geen garantie dat alle landen in alle werelddelen dezelfde methodologie volgden of evenveel middelen hadden of wilden vrijmaken voor het vaststellen, bevestigen, en rapporteren van

corona- of covid19-gevallen. Voor wetenschappelijke doeleinden zijn grafieken zoals de bovenstaande bijgevolg vrijwel waardeloos. Toch werden de nationale coronacijfers bijna overal gebruikt ter rechtvaardiging van het gevoerde beleid.

Hoe erg was de situatie in de VS in werkelijkheid? De dagelijks met veel bombarie opgevoerde "nieuwe gevallen" vertelden ons daar nagenoeg niets over. Het ene geval is immers het andere niet. Bovendien is er geen eenvormigheid in de methoden en praktijken om een covid19-geval te onderscheiden van andere gevallen, zelfs bij mensen die worden onderzocht door artsen, eventueel in ziekenhuizen. Medische diagnoses zijn nooit helemaal zeker. Het menselijk lichaam is een uiterst complex ding. De zekerste diagnose is uiteraard "overleden". Om die reden bieden de sterftecijfers het beste houvast om tot een oordeel te komen, ook wanneer zij gepresenteerd worden als de "officiële covid19-sterftecijfers". De tabel hieronder geeft die cijfers voor 2020 (voor 2021, zie pagina 369) in de VS.

Verenigde Staten van Amerika (1-2-2020 – 23-1-2021)

U.S. Census Bureau, Population Division, 2020 Demographic Analysis, December 2020 release (met updates)

Covid19-doden per leeftijdsgroep				
Alle leeftijden	**55-64 jaar**	**65-74 jaar**	**75-84 jaar**	**≥ 85 jaar**
359.352	42.031	75.404	99.342	115.683
Demografie per groep (a); percentage van totale bevolking (b)				
332.599.000 [a]	43,259.000	32.455.000	15.785.000	6.063.000
100% [b]	13.00%	9,76%	4,75%	1.83%
Covid19-sterftecijfer % per leeftijdsgroep				
0,11%	**0,01%**	**0,23%**	**0,63%**	**1,9%**

Covid19-doden per leeftijdscategorie				
≥0 jaar	**≥55 jaar**	**≥65 jaar**	**≥ 75 jaar**	**≥ 85 jaar**
359.352	332.460	290.429	215.025	115.683
Demografie per categorie (a); percentage van totale bevolking (b)				
332.599.000 [a]	97.562.000	54.303.000	21.848.000	6.063.000
100% [b]	29,33%	16,33%	6,67%	1,83%
Covid19-sterftecijfer % per leeftijdscategorie				
0,11%	**0,3%**	**0,45%**	**0,98%**	**1,9%**

Percentage dat *niet* sterft door covid19 (per leeftijdsgroep en –categorie)				
<55 jaar	**55-64 jaar**	**65-74 jaar**	**75-84 jaar**	**≥ 85 jaar**
99,99%	99,99%	99,77%	99,37%	98,1%
≥0 jaar	**≥55 jaar**	**≥65 jaar**	**≥ 75 jaar**	**≥ 85 jaar**
99,89%	99,7%	99,55%	99,02%	98,1%

In 2020 waren er ongeveer 235 miljoen Amerikanen jonger dan 55 jaar. Voor die leeftijdscategorie telde men 26.892 covid19-doden. Dat geeft een sterftecijferpercentage van ca 0,0114% (1,14 per tienduizend mensen). Voor de gehele bevolking van de VS (alle leeftijdscategorieën) komt dat percentage uit op 0,11 (ca 11 per tienduizend mensen). Voor de 65+ categorie, waarin velen niet langer economisch actief zijn, stijgt het tot ca 45 per tienduizend. Voor de 75+ categorie, waarin nog slechts weinig mensen economisch actief zijn, wordt dat ca 98 per tienduizend. In de hoogste categorie, 85+, waarin nagenoeg niemand nog economisch actief is, bereikt het ca 190 per tienduizend. Voor mensen jonger dan 65 jaar bedroeg de kans dat zij niet aan de gevolgen van covid19 overlijden 99,99%. Toch werden vooral zij door het beleid geviseerd. Alsof het beleid bedoeld was jongeren en nog actieve mensen te demoraliseren en hun mentale weerstand tegen onderdrukking te breken.

De tabel is gebaseerd op de officiële covid19-cijfers die, zoals zal blijken, het aantal covid19-doden ruim overschatten — en niet alleen de covid19-sterfgevallen maar ook de covid19-hospitalisaties en de covid19-patiënten. Mensen die aan andere ziektes leden of overleden, werden immers zonder veel poespas als covid19-patiënten geteld. Hier nemen we die overschattingen en overdrijvingen voor lief. Ook dan moeten we ons de vraag stellen, hoe men aan de hand van de cijfers een beleid zou kunnen rechtvaardigen dat de normale gezondheidszorg ontredderde, enorme economische en psychische schade veroorzaakte, het dagelijks leven criminaliseerde, politici, politieagenten en ambtenaren een vrijbrief verstrekte voor het terroriseren van de bevolking, en als klap op de vuurpijl, aanstuurde op een algemene vaccinatiecampagne, die miljarden kostte en absoluut niet nodig was. In 2020 waren er immers nagenoeg geen vaccinaties, terwijl het risico van overlijden met het certificaat "covid19" alleen voor de hoogste leeftijdsgroep meer dan 1% bedroeg. Bovendien kunnen we de covid19-doden niet zonder meer als surplussterfgevallen rekenen. We mogen er niet van uitgaan dat mensen die in 2020 aan covid19 zijn gestorven nog in leven zouden zijn op 1 januari 2021, indien er geen coronapandemie geweest was. Ook mogen we er niet van uitgaan dat in 2020 andere doodsoorzaken op dezelfde wijze vastgesteld en geteld werden als in vroegere jaren. Beide aannames zijn onterecht. In 2020 was het coronabeleid in de VS erop gericht 1) echte of vermeende covid19-patiënten *niet* te behandelen vooraleer zij in aanmerking kwamen voor hospitalisatie en 2) een overlijden te certificeren als een covid19-sterfgeval louter op basis van een vermoeden.

De tabel op pagina 372 geeft ons de risico's van overlijden door diverse oorzaken (2019) voor de VS. Het risico op overlijden door covid19, 1 op 1111 (in 2020), is vergelijkbaar met het risico op dood door vergiftiging, 1 op 1115, en verdrinking, 1 op 1128.[3] Reden genoeg om iedereen die in de buurt van water komt te verplichten een zwemvest te dragen, zoals redders, zeilers en kajakkers meestal toch al doen?

Het algemene plaatje voor Europa is niet anders. Dat was al vroeg in april van 2020 voorspelbaar. Het werd inderdaad toen al voorspeld door befaamde wetenschappelijke analisten. Hun oordelen werden echter systematisch genegeerd door de media en de zogeheten "overheidsexperts". De vraag, waarom dat gebeurde, laten we voorlopig rusten. Zij komt in de delen 2 en 3 aan bod. Het stond echter al lang vast dat de medicalisering van de maatschappij zou leiden tot de politisering — en dus corruptie — van de medische wetenschap.[4]

In discussies over covid19 of de coronapandemie werd vaak geschermd met het begrip "de meest kwetsbare groepen". Het ging dan over mensen van hoge leeftijd en mensen met een zwakke gezondheid of een deficiënt immuunsysteem. Het is van belang in gedachten te houden dat mensen in die groepen niet alleen voor covid19 maar ook voor nagenoeg alle andere ziektes (specifieke kinderziektes uitgezonderd) het meest kwetsbaar zijn. Elke dag sterven er meer oudere dan jongere mensen. Dat gold niet alleen in 2020, het geldt in alle tijden en overal, met een occasionele uitzondering in oorlogsgebieden en in armtierige omgevingen met hoge kindersterfte. Het ogenschijnlijk paniekerige coronabeleid met betrekking tot ziekenhuizen, geriatrische instellingen en woonzorgcentra gaf de indruk dat oudere mensen uitzonderlijk zwaar getroffen werden, dat de covid19-pandemie van die instellingen slachthuizen maakte. De sterftecijfers ("alle doodsoorzaken") voor 2020 springen echter niet uit de band, ook niet voor de hogere leeftijdsgroepen. De "oversterfte" waar de media soms gewag van maakten was niet zonder precedenten. Zij was wel hoog — het ging tenslotte om een nieuwe virusvariant waarvoor, in theorie, niemand immuun was. Zij was echter, in historisch perspectief, noch in de VS noch elders van een uitzonderlijke omvang. Waar en wanneer "oversterfte" in de statistieken opdook, kon zij grotendeels verklaard worden door andere factoren, onder meer de door het beleid veroorzaakte ontreddering van de ziekenzorg en het dagelijkse professionele en familiale leven.

Politisering van het Wuhanvirus

In de herfst van 2019 werd in Wuhan, een stad met meer dan 11 miljoen inwoners in de Chinese provincie Hubei, een cluster van "atypische" longontstekingen (met een onzekere oorzaak) geconstateerd. In december werd het verschijnsel toegeschreven aan een "nieuw" type coronavirus dat via de consumptie van gecontamineerd vleermuizenvlees het menselijke ademhalingsstelsel zou aantasten. Het nieuwe virus kreeg het beangstigende epitheton 'sars' (*severe acute respiratory syndrome*) mee. Zo werd een verband gesuggereerd met eerdere sars-coronavirusepidemieën:

Sars (2003). Deze pandemie veroorzaakte wereldwijd, maar vooral in Azië, ongeveer 8.000 geregistreerde ziektegevallen, waarvan ca 10% met een dodelijke afloop — dat wil zeggen, een mortaliteitsgraad of "case fatality rate" (CFR) van 10%. Volgens die cijfers ging het dus om een matig infectueuze maar voor geïnfecteerde en symp-

tomatische patiënten gevaarlijke virale aandoening.[5] De pandemie werd toegeschreven aan de verspreiding van een type coronavirus dat de naam 'sarscov' kreeg.

Mers (2012). De Wereldgezondheidsorganisatie (WGO) signaleerde nog een nieuw type coronavirus, het *Middle Eastern respiratory syndrome corona virus* (merscov) en sprak onmiddellijk van een pandemie. Minder dan 3.000 gevallen werden bekend, minder dan 1.000 met dodelijke afloop. Hier ging het blijkbaar om een nauwelijks infectueuze aandoening met een extreem hoge CFR van een dode op drie geregistreerde gevallen (symptomatische patiënten). Zoals tijdens de sars-epidemie, zo werd ook tijdens de mers-epidemie nauwelijks aandacht besteed aan besmette mensen die geen symptomen vertoonden of aan geïnfecteerde patiënten met lichte symptomen die geen dringende zorg in een ziekenhuis nodig hadden.

Het nieuwe virustype uit Wuhan werd dan ook snel, op 11 februari 2020, officieel "SARS-COV-2" genoemd (hierna 'sarscov2'). Het syndroom van ziektes van de ademhalingswegen die men in verband bracht met het virus kreeg vervolgens de naam COVID-19 (*coronavirus disease 2019*, covid19).[6] Daarmee werd gesuggereerd dat covid19 een unieke ziekte was veroorzaakt door een gevaarlijk type coronavirus. Die suggestie deed velen de wenkbrauwen fronsen. Men mag er immers doorgaans van uitgaan dat een hoge besmettelijkheid gepaard gaat met een laag ziekte- of overlijdensrisico — dit is een implicatie van wat men weet over het menselijke immuunsysteem en het verschijnsel groepsimmuniteit (pagina 69sqq) en het feit dat levensgevaarlijke ziekteverwekkers minder kans hebben zich te verspreiden dan andere, omdat zij hun potentiële verspreiders doden of omdat zwaar zieke patiënten weinig contact hebben met andere mensen. Nergens bleek uit de analyse van medische dossiers dat sarscov2 daarop een uitzondering maakte. Naar verluidt maken coronavirussen ongeveer 5 tot 15% van de normale virusbelasting uit in Westerse populaties, die virologisch het meest intensief werden bestudeerd. Overigens zijn covids, ziektes veroorzaakt door coronavirussen, welbekend. De gewone verkoudheid is vaak een covid. Tegen covids was nooit een ook maar enigszins effectief vaccin ontwikkeld. In 2020 lanceerden de WGO, tal van nationale medische bureaucratieën, politici en journalisten echter vrijwel onmiddellijk de mythe dat covid19 uitzonderlijk besmettelijk en dodelijk is en uitsluitend met een vaccin kan worden bestreden — de kern van het 2020-coronaverhaal.

De WGO trok aan de alarmbel toen bleek dat longziektes ook buiten China werden gerapporteerd bij reizigers uit Wuhan of personen die met hen in contact gekomen waren — het ging op dat moment om 83 personen in 18 landen met een gezamenlijke bevolking van ca 6,4 miljard. Een groep Chinese onderzoekers formuleerde de hypothese: "Een nieuw coronavirus, 2019-nCoV, is een factor in de pneumonie-uitbraak in Wuhan".[7] De auteurs ondernamen geen poging de hypothese te toetsen of te ontkrachten[8] maar beperkten zich ertoe te argumenteren dat zij zinvol was. De studie voldeed niet aan de wetenschappelijke criteria voor de identificatie van een ziekteverwekker (pagina 43). Zij leverde echter wel suggestieve argumenten voor de

stelling dat een nieuw coronavirus — 2019-nCoV, later 'sarscov2' genaamd — betrokken was bij de uitbraak in Wuhan. Anders gezegd, er was al wel een naam maar nog geen virusidentificatie. Maar voor de medische industrie en de pers was een naam meer dan genoeg.

Of sarscov2 een mogelijke oorzaak van de pneumonie-uitbraak was — daarover wist men eigenlijk nog niets; het was een veronderstelling gebaseerd op berichten uit China dat het daar ging om een coronavirusepidemie. Men beschikte niet over zuivere, niet-gecontamineerde staaltjes van sarscov2, wel over slijmstalen van gehospitaliseerde patiënten waarin er ook viraal materiaal aanwezig moest zijn. Chinese specialisten maakten prompt een computermodel van het genoom van het veronderstelde virus en stelden het ter beschikking van de Wereldgezondheidsorganisatie (WGO), zodat hun collega's elders in de wereld het konden downloaden uit de gegevensbank van GISAID[9]. Het model was gebaseerd op overeenkomsten met het in 2003 gepubliceerde genoom van het sars-coronavirus (sarscov of sarscov1). De 2020-coronavirustrein kon vertrekken.

Pas later geraakten steeds meer artsen ervan overtuigd dat de waargenomen pneumonie een bijverschijnsel was van de vorming van bloedklonters ("multinucleus reuzencellen"[10]) in de uiterst fijne adertjes van de longen. Zij begonnen te vermoeden dat die klonters een gevolg waren van de uitsteeksels ("spikes") op het omhulsel van het nieuwe coronavirus. Voor die hypothese hadden het medische Establishment en de media echter geen belangstelling. Zij hadden immers hun zinnen gezet op de ontwikkeling van vaccins die miljarden van die spikes in het lichaam zouden voortbrengen. Het idee dat de spikes zelf toxisch waren, was voor hen een anathema.[11] Praktijkartsen ontwikkelden echter al snel protocollen voor vroegtijdige behandeling van covid19. Zij werden genegeerd en uit de media geweerd, zelfs afgeschilderd als "gevaarlijke charlatans".[12] De machten achter het beleid en de berichtgeving hadden blijkbaar liever meer dan minder gevallen met een tragische afloop.[13]

De Chinese autoriteiten waren al lang bezig met het uitwerken van een systeem van omvattende controle van het doen en laten van hun burgers. Nadat zij geprobeerd hadden haar in de doofpot te stoppen, grepen zij de pneumonie-uitbraak in Wuhan aan om een grootscheepse, wereldwijd opzienbarende test van hun civiele bescherming te organiseren, compleet met lockdowns, quarantaines, reisbeperkingen, constructie van tijdelijke noodhospitalen, en smartphone-apps die de verblijfplaatsen en verplaatsingen van individuen registreerden.[14]

Onmiddellijk werd alom gespeculeerd over de bron van het "nieuwe" virus. Was het ontstaan uit een zeldzame overdracht van de ene naar een andere soort (van vleermuizen naar mensen)[15]? Was het geproduceerd in een militair virologisch laboratorium in Wuhan waaruit het dan, al dan niet per ongeluk, ontsnapt was?[16] Volgens sommige speculaties werd het virus in Amerikaanse militaire farmacologische onderzoekslabo's

ontwikkeld en voor verder onderzoek[17] al dan niet heimelijk naar China overgebracht, wegens wettelijke beperkingen op "gain of function"- of "dual use"-virusonderzoek in de Verenigde Staten.[18] De versoepeling van de controles op dergelijke experimenten was een van de laatste daden van President Barack Obama in januari 2017.[19] Hun betrokkenheid bij dat soort onderzoek was wellicht een motief voor de Chinese autoriteiten om in Wuhan een harde lockdown af te kondigen om buitenlandse verwijten in de kiem te smoren.

Al in 1999 waren patentaanvragen voor coronavirussen in de gegevensbanken opgedoken. Dat was in de context van "gain of function"-onderzoek naar de mogelijkheid virussen van dieren naar mensen over te dragen. Nadat de sarscov-epidemie losbarstte in 2003 en gebleken was hoe "bewerkelijk" coronavirussen zijn, claimden Amerikaanse onderzoekers en de Centers for Disease Control and Prevention (CDC)[20] patentrechten[21] op [delen van] coronavirussen, methoden om die te bewerken en testkits voor coronavirusonderzoek. Zo verkregen zij een commercieel interessant quasimonopolie op alles wat met coronavirussen te maken had.[22] Nochtans zijn natuurlijke virussen niet patenteerbaar en is het patenteren van synthetische schadelijke virussen strijdig met het internationale recht betreffende biochemische wapens.[23] De hypothese dat het Wuhanvirus een militair laboratoriumproduct was, voedde uiteraard speculatieve (bewezen noch weerlegde[24]) verklaringen van niet alleen de paniekerige reacties van topfiguren in het medische Establishment maar ook de snelheid waarmee tests en vaccins werden ontwikkeld. Het virus zou dan immers nooit een onbekend natuurlijk fenomeen geweest zijn.[25] Het zou, integendeel, een product zijn waarvan het ontwerp, althans gedeeltelijk, al van in den beginne, aan insiders bekend was. De Chinese autoriteiten waren echter verre van transparant in hun communicaties over de oorsprong van de epidemie in Wuhan. In maart 2021 keerde een delegatie van de WGO terug uit Wuhan met lof over de Chinese gastvrijheid en de mededeling dat zij niets had kunnen achterhalen over de oorsprong van het virus. Dat verbaasde niemand die de woorden 'virologie' en 'militair labo' in één zin kan samenbrengen. Het is begrijpelijk dat de Chinese autoriteiten niet geneigd waren toe te geven dat het Wuhanvirus al dan niet per ongeluk uit een militair labo in de stad ontsnapt was, zelfs als dat de ware toedracht was. De onwaarschijnlijke spontane of natuurlijke overdracht van het virus van dier naar mens stond centraal in het officiële[26] coronaverhaal:

> Gezien de hoge prevalentie en brede verspreiding van coronavirussen, de grote genetische diversiteit en frequente recombinatie van hun genen, en de toenemende interactie van mens en dier, zullen er waarschijnlijk periodiek nieuwe coronavirussen opduiken bij mensen als gevolg van frequente soortoverschrijdende infecties en incidentele overloopeffecten.[27]

Zelfs indien dergelijke overdrachten "waarschijnlijk" zouden zijn dan zegt dat niets over wat er in Wuhan gebeurd was. Niet-gekwantificeerde "waarschijnlijkheden"

hebben geen wetenschappelijke waarde. "1 kans op 1000 miljard" is evengoed een waarschijnlijkheid als "99 kansen op 100".

Andere speculaties gingen ervan uit dat het virus al maanden voor zijn ontdekking de ronde deed. Vergelijkbare varianten van het virus zouden al vroeg in 2019[28] en zelfs nog eerder gedetecteerd zijn.[29] Het virus zou dus nog maar eens een variant of mutatie zijn binnen de familie van coronavirussen die de mensheid al eeuwen last bezorgt (gewone verkoudheden, ook epidemieën die vroeger zonder meer in de restcategorie "griep"[30] werden ondergebracht).

Hoe sensationeel hypothesen over vleermuizen en geheime militaire labo's ook mochten zijn, men moest er rekening mee houden dat het Wuhanvirus zelf snel zou gaan muteren of al gemuteerd was en slechts een tijdelijke impact zou hebben. Virologen gewaagden van "een nauwe genetische verwantschap" van 80 tot 90% met sarscov uit 2003. Als dat waar was dan zou het een verklaring zijn van het feit dat er, op het moment waarop een sarscov2-pandemie werd uitgeroepen, blijkbaar al een gedeeltelijke natuurlijke immuniteit in de bevolking tegen het virus en varianten ervan bestond.[31] Het is bekend dat mensen die herstellen van een virale ziekte vaak levenslang immuun zijn:

> De [Spaanse] griep van 1918 resulteerde in een zeer beperkt sterftecijfer voor 45-plussers. Men neemt aan dat zij een zekere mate van immuniteit genoten door blootstelling aan een soortgelijk virus dat in de 19e eeuw circuleerde, vóór de pandemie van 1890 (pagina 56). Circa 99% van de extra sterfgevallen door griep in 1918 waren mensen jonger dan 65 jaar. De grieppandemie van 1957 had eveneens een beperkte impact op 70-plussers, die in hun jonge jaren, het einde van de 19de eeuw, enige immuniteit verworven hadden.[32]

Langdurige immuniteit is een plausibele verklaring van het feit dat de coronapandemie van 2020 uiteindelijk niet de ramp werd die ze volgens de mediahype en de reacties van beleidmakers had moeten zijn. Voor hen stond het buiten kijf dat hun WWTT-beleid een grotere ramp had voorkomen — ook al was daar geen enkel bewijs voor.[33]

De draconische maatregelen tegen de coronavirusepidemie in Wuhan die door het autoritaire regime in Beijing waren genomen, werden al vlug als voorbeeldig aangeprezen en elders in Azië, daarna ook in Europa en Amerika, nageaapt, zij het met aanzienlijke verschillen per land en meestal meteen op nationale en niet, zoals in China, op lokale schaal. Van de ene maand op de andere werd de Chinese Volksrepubliek het nieuwe gidsland — en niet alleen op het gebied van de volksgezondheid. "Bestrijding van het virus" werd de enige prioriteit. Zij verdrong alle andere beleidsdomeinen van de frontpagina's. De dagelijkse coronacijfers — daar ging het blijkbaar om. Al de rest was bijzaak: werkloosheid, energievoorziening, inflatie, misdaad, corruptie, oorlog, ja ook medische verzorging en de volksgezondheid in de traditionele zin van het woord. "Bestrijding van het virus" betekende politiemaatregelen, boetes, fysieke dwang en permanente intimidatie van mensen. Dat creëerde een wijdverspreid verschijnsel,

bekend als het Stockholm-syndroom[34]: Mensen gingen allerlei "morele" excuses voor het beleid aanvaarden en kritiek op het beleid als irrelevant of zelfs immoreel beschouwen.[35] De vraag of een dergelijk beleid een effectieve, laat staan een efficiënte aanpak van een virusepidemie is, werd niet gesteld. Zij mocht niet gesteld worden, omdat het antwoord al te ontluisterend zou zijn. Belangrijker dan de volksgezondheid was het geloof in de zaligmakende eigenschappen van de staatsmacht en de keerzijde daarvan, onvoorwaardelijke gehoorzaamheid van de bevolking aan de willekeurige en tirannieke dictaten van de politieke potentaten van de dag. Ook dat was een element van het kersverse China-syndroom.

De bevolking werd afgescheept met een evidente drogreden: "Coronavirussen verspreiden zich via menselijke contacten. Om hun verspreiding te voorkomen of te verminderen is het daarom nodig menselijke contacten te verbieden of, in elk geval, te miniseren." Laat dat waar zijn, het is ook waar dat virussen niet de enige dingen zijn die zich via menselijke contacten verspreiden. Hebben menselijke contacten uitsluitend schadelijke gevolgen? "L'Enfer, c'est les autres!" — was dat de essentie van politiekcorrect denken voor het coronatijdperk? Men zou nog enig begrip voor de drogreden kunnen opbrengen, indien vaststond dat het om een uiterst besmettelijk en extreem dodelijk virus zou gaan — maar dat stond niet vast en bleek snel een fabeltje te zijn. Het was echter een fabeltje dat een aantal belanghebbende partijen een goede dekmantel bezorgde voor de verwezenlijking van *hun* prioritaire doestellingen (pagina 172).

In maart, met het einde van het griepseizoen in het vooruitzicht, hadden de Chinese autoriteiten er echter genoeg van. Zij stopten met het rapporteren van testresultaten en sterfgevallen (zie de Chinese coronagrafieken, pagina 368). Het totale aantal Chinese coronagevallen gemeld in oktober 2020 lag op ongeveer hetzelfde niveau als in april, ca 85.000; het aantal coronadoden op ca 4.600. Een jaar later, op 17 maart 2021, waren er 90.000 gevallen en 4.636 coronadoden — in een land met bijna anderhalf miljard inwoners. Ter vergelijking, voor België, in oktober 2020, ging het om ca 330.000 gevallen en ca 10.500 doden in een bevolking van 11,6 miljoen. De Chinese aanpak was een eenvoudige maar effectieve tactiek om de coronapaniek te bezweren. "Blijf de bevolking intimideren met hapsnap ingevoerde lokale lockdowns en feliciteer uzelf met de effectiviteit van drastische maatregelen." Potentaten elders in de wereld interpreteerden de Chinese cijfers als het bewijs van de effectiviteit van een autoritaire, draconische aanpak.

De lockdown van Wuhan, ingesteld op 23 januari, werd opgeheven op 8 april. De angst voor de epidemie eiste echter een grote tol. De lokale bevolking in Wuhan bleef op haar hoede. Als gevolg daarvan kwam de economie in de stad slechts traag weer op gang. De internationale nieuwsmedia hadden vooral aandacht voor dat aspect van het einde van de Chinese lockdown. Al op de dag zelf — in Amerika was het toen nog 7 april — verscheen een verslag in de New York Times onder de titel "China beëindigt

Wuhan-lockdown, maar terugkeer naar het normale leven is een verre droom. In de stad waar de uitbraak van het coronavirus voor het eerst werd gemeld, zal de hervatting van uitgaande reizen geen einde maken aan moeilijke tijden, behoedzaamheid of isolement".[36] Op 30 april meldde CNN: "Wuhan laat de wereld zien dat het einde van de lockdown slechts het begin is van de covid19-crisis".[37]

Wanneer het over China ging, was "covid19" vooral als een economisch fenomeen interessant. In het Westen zelf, was dat zeker niet het geval. Regeringen en de media trokken de ene viroloog na de andere epidemioloog aan om het paniekvuur[38] aan te wakkeren, terwijl zij tegelijkertijd het publiek verzekerden dat al het nodige werd gedaan en dat wetenschappers en farmaceutische bedrijven zo snel mogelijk een effectief vaccin op de markt zouden brengen. Na een sputterende start kwam het oude politieke oplichterspel "Vertrouw ons, of anders..." in een stroomversnelling terecht, met krasse staaltjes van "warm en koud blazen" als onvermijdelijk effect. "De toestand is ernstig maar beheersbaar, althans wanneer u precies doet wat wij zeggen." Kritische stemmen die wezen op nefaste sociale en economische gevolgen van het beleid werden gesmoord met opmerkingen als "Dat zijn zorgen voor later. Dit gaat om levens, niet om geld". Praktijkartsen, psychotherapeuten en psychiaters[39] mochten van tijd tot tijd wel eens klagen over onbedoelde medische en psychische gevolgen van de genomen maatregelen, maar ook hun klachten waren zorgen voor later. Wie aan tunnelvisie lijdt, heeft geen oog voor de ruimere context. Wie te veel televisie kijkt, verliest elk contact met de werkelijkheid en komt niet meer toe aan denken en nadenken.

In februari kwam het sensationele bericht uit Italië dat het Wuhanvirus daar een ware epidemie van covid19 had veroorzaakt die leidde tot overbelasting in de ziekenhuizen, in het bijzonder in Bergamo.[40] Voor de Italiaanse overheid, die chronisch gebukt gaat onder een torenhoge schuldenlast[41] en van de ene in de andere politieke crisis sukkelt, was de komst van "het virus" de aanleiding om eerst in de noordelijke provincies en daarna in het hele land een lockdown van het economische, grotendeels ook politieke leven af te kondigen. Dat was een duidelijk signaal voor de internationale kredietinstellingen en schuldeisers: Italië heeft geen geld en niets waarop het nog kan besparen, maar het land rekent wel op internationale solidariteit in haar strijd tegen een virale overmacht. Die Italiaanse crisisrespons kwam er op het hoogtepunt van het griepseizoen dat gekenmerkt werd door de introductie van een nieuw type vaccin.[42] Veel Italianen rekenen op thuiszorg voor hun zieken. Die thuiszorg wordt in belangrijke mate geleverd door Centraal- en Oost-Europese verzorgers en verplegers die echter snel naar huis terugkeerden uit angst voor het virus of om tijdig te ontsnappen aan de reisbeperkingen en andere maatregelen van de Italiaanse overheid. Uiteraard veroorzaakte hun overhaaste uittocht een grote belasting van de ziekenhuizen. Het bericht — zelfs maar het gerucht — dat coronapatiënten voorrang krijgen, leidde ertoe dat dokters kwistig gingen omspringen met de diagnose "vermoeden van covid19".

Volgens de internationale pers was overbelasting van de Italiaanse ziekenhuizen

echter een rechtstreeks gevolg van de verspreiding van "het virus". De pers loofde de Italiaanse overheid om haar doortastende en van "grote politieke moed getuigende" ingrepen. Dat was een signaal naar overheden in andere landen: "Wees even doortastend, indien u het verwijt van gebrek aan politieke moed wilt vermijden. U wilt toch niet bekendstaan als een politieke lafaard." De media wekten de indruk dat geen enkel hospitaalsysteem ter wereld opgewassen zou zijn tegen het virus. Zij bleven dat doen, ook toen al vlug duidelijk werd dat er van een algemene overrompeling van de ziekenhuizen, althans hun afdelingen "Intensieve zorg", niet veel te merken was — al werden, uit angst of "voor alle zekerheid", vermoedelijk patiënten naar de intensieve zorg verwezen die daar eigenlijk niet thuishoorden. Patiënten werden daar onnodig aan heel riskante, spectaculaire televisiebeelden opleverende hogedrukbeademingstoestellen gekoppeld, terwijl zij wellicht beter geholpen zouden zijn met het toedienen van extra zuurstof, een veilige procedure, of met palliatieve zorg.[43]

De boodschap van de media was en bleef: "Dit is nog maar het begin. Het ergste moet nog komen." Alle denkbare maatregelen waren daarom goed "to flatten the curve", dus om het tempo van de verwachte ziekenhuisopnames te vertragen. "Flatten the curve" werd snel het motto van de eerste fase van het internationale coronabeleid. Het kwam erop aan hospitalen te redden, niet zozeer levens. Het virus zou immers hoe dan ook zijn tol eisen — daar was, volgens de autoriteiten, op medisch vlak niets tegen te doen, althans zolang er geen vaccin beschikbaar was. "Alleen politiemaatregelen kunnen soelaas brengen." Beschikbare virusremmende middelen of profylactische en therapeutische behandelingen kregen geen ruchtbaarheid.

"De kans op overlijden door covid19 lijkt slechts iets minder dan 0.5% te bedragen, maar door het grote aantal vatbare personen, de snelle verspreiding en door het gebrek aan effectieve geneesmiddelen, leidt covid19 snel tot overbelaste gezondheidssystemen." Zo viel te lezen op de website van het UZ Leuven. Vatbaar voor besmetting is echter niet hetzelfde als vatbaar voor kwalijke infectie, de snelheid van verspreiding van besmettingen niet hetzelfde als de snelheid van verspreiding van infecties (pagina 59). Was er echt een gebrek aan effectieve behandelingen? Ging het niet veeleer om de perceptie van een gebrek? Die perceptie was het gevolg van de snel in elkaar geflanste doctrine dat alles wat men onder de syndroomlabel 'covid19' kan schuiven inderdaad veroorzaakt is door een virus, waartegen alleen een vaccin kan helpen. Het is legitiem te vragen, hoe "overbelast" enig gezondheidssysteem in feite was. Hoeveel Bergamo's waren er eigenlijk? Hoeveel van die eventuele overbelasting was het effect van de coronapaniek op de diagnosepraktijken van artsen? Het is best mogelijk dat de vrijwaring van het ziekenhuissysteem een aantal door de diverse overheden getroffen maatregelen rechtvaardigde. Maar die mogelijkheid brengt ons niet eens in de buurt van een rechtvaardiging van het coronabeleid, dat "flatten the curve" vrijwel onmiddellijk liet opvolgen door "fatten the numbers". Hoe hoger de coronacijfers, hoe gemakkelijker het was het beleid ("flatten everything") te verkopen

aan een onwetend publiek.[44]

De Wereldgezondheidsorganisatie neemt het initiatief

Begin maart 2020 schoot de WGO in actie, na geruchten dat er in China een overdracht van een virus van dier naar mens was gesignaleerd en dat het virus zich vanuit China naar andere landen verspreidde. Daarmee was voldaan aan de formele criteria voor het afkondigen van een pandemie.[45] Dat kon, omdat de WGO in 2009 de definitie van "pandemie" had gewijzigd, zodat niet langer gewacht moest worden op het verzamelen en analyseren van gegevens over de feitelijke verspreiding, morbiditeit en mortaliteit van een besmettelijke ziekte. Voortaan was een indruk van een zich snel verspreidende ziekte voldoende om de motor van een internationaal gecoördineerd volksgezondheidsbeleid in gang te zetten.

Niet gehinderd door gebrek aan wetenschappelijke analyses hield Tedros Adhanom Ghebreyesus[46], de directeur-generaal van de WGO, een persconferentie. Hij verklaarde dat de wereld met een pandemie te maken had en adviseerde landen het virus als een ernstige bedreiging te beschouwen. Op 5 maart liet hij, via Twitter, de wereld weten:

> Leiderschap van bovenaf: Wij roepen de leiders van de landen op om hun plannen te mobiliseren en elk onderdeel van de regering te coördineren, niet alleen het ministerie van volksgezondheid — ook veiligheid, diplomatie, financiën, handel, transport, informatie en meer — de hele regering moet erbij worden betrokken.
>
> We zijn bezorgd dat in sommige landen de politieke betrokkenheid en de ingezette middelen niet overeenkomen met het niveau van de dreiging waarmee we allemaal worden geconfronteerd. Dit is
>
> GEEN oefening
> NIET de tijd om op te geven
> GEEN tijd voor excuses
> Dit is een tijd om alles uit de kast te halen.

Dat was paniekzaaierij van de eerste orde. "Vergeet de rest, alleen covid19 is nog van belang."[47] Nochtans had de WGO redenen om voorzichtig te zijn. Tien jaar eerder had zij een pandemie van varkensgriep (ook bekend als Mexicaanse griep, 2009-2010[48]) aangekondigd waarbij uiteindelijk hoogstens evenveel mensen omkwamen als bij een seizoensgriep met een gemiddelde virulentie. Nochtans werd ook toen al veel moeite gedaan om de berichtgeving over de varkensgriep te monopoliseren om te vermijden dat de media "alternatieve bronnen" zouden raadplegen.[49] "Laat ze één en niet meer dan één klokje horen — het onze." Overigens zat er nog een kwalijk geurtje aan die pandemie. Een journaliste van CBS (Columbia Broadcasting System) meldde:

> Onze Freedom of Information verzoeken brachten aan het licht dat het CDC stopte met het tellen van gevallen, nadat het had ontdekt dat in bijna geen van de gevallen Mexicaanse griep of enige vorm van griep werd vastgesteld! Een

> directeur [van CBS] was erg enthousiast over dit verhaal... Maar anderen drongen erop aan het stil te houden [nadat het was vermeld op de CBS News website[50]]. Uiteindelijk wilde geen enkele CBS nieuwsdienst het uitzenden... Het was een kanjer van een verhaal, eerlijk, nauwkeurig en wettelijk volledig in orde. Omdat het CDC de echte varkensgriepstatistieken geheim hield, namen heel wat mensen een wellicht onnodig en experimenteel vaccin of dienden het toe aan hun kinderen.[51]

Ondanks de telstop, ging het CDC ermee door tientallen miljoenen doden te voorspellen. Was de varkensgriepepidemie van toen een oefening in paniek zaaien om toch maar vaccins te kunnen verkopen? Werd de oefening herhaald met het ebola- (2014) en het zikavirus (2016)? Velen in de medische industrie zaten inderdaad te wachten op een wereldwijde epidemie. Al in 2009, het jaar van de varkensgriep, had het Duitse weekblad Der Spiegel een artikel gepubliceerd onder de veelzeggende titel "Een hele industrie wacht op een pandemie".[52] De varkensgriep bleek inderdaad een ware goudmijn voor de farmaceutische industrie, die vele miljarden dollar binnenrijfde voor het overhaast ontwikkelen van vaccins, die desalniettemin te laat op de markt kwamen. In tal van gevallen bleken die vaccins echter ernstige nevenwerkingen te hebben. De episode draaide uit op een golf van slechte publiciteit voor de WGO. Om haar gezicht te redden en de financiële bijdragen van de farmaceutische industrie veilig te stellen, kondigde de organisatie in 2012 "het decennium van de vaccins" af. Het "Global Vaccine Action Plan" (GVAP[53]) was een ambitieus project om nog vóór 2021 de gehele wereldbevolking te kunnen vaccineren tegen een hele resem van aandoeningen. Het Plan was een uitwerking van een suggestie van multimiljardair Bill "Microsoft" Gates in 2010. Zoals zijn vader, zo was Gates een overtuigde fan van eugenetica, het gebruik van medische ingrepen om "de kwaliteit van het menselijke ras te verbeteren" en "het gevaar van overbevolking[54] tegen te gaan". Een jaar eerder, in 2009, had hij sleutelfiguren in het Establishment voor zijn plan gewonnen.[55] GAVI, "The Global Alliance for Vaccines and Immunization" (opgericht in 2000) is een quasiautonoom instituut, geassocieerd met de WGO en gefinancierd met bijdragen van overheden en privaatrechtelijke instellingen (o.a. de farmaceutische industrie en aanverwante stichtingen).[56] GAVI werd ingeschakeld om het GVAP ten uitvoer te brengen. Volgens de WGO-klokkenluider dr. Astrid Stuckelburger werd het coronabeleid gecoördineerd vanuit de hoofdzetel van GAVI in Genève, "een nest van belangenconflicten, geheimdoenerij en corruptie".[57]

In het Leidend Comité van het GVAP zat, naast vertegenwoordigers van UNICEF, WGO, GAVI en de Bill & Melinda Gates Foundation, ook dr. Anthony Fauci.[58] Samen met de Belg Peter Piot[59] was hij pijlsnel omhooggevallen in de mondiale medische bureaucratie, die in de jaren '80 halsoverkop uitgebreid was onder de auspiciën van de Verenigde Naties om de AIDS crisis (pagina 216) te bestrijden. Fauci had zich opgeworpen als militant verdediger van vaccinatie (toen tegen HIV) en werd

nadien de machtigste en invloedrijkste man in de Amerikaanse gezondheidsdienst. Als directeur van het Nationaal Instituut voor Allergieën en Besmettelijke Ziektes (NIAID) was hij tevens de best betaalde ambtenaar in de Amerikaanse overheidsdienst (in 2019: $417.608, in 2020: $434.312).[60] Met zijn invloed en zeggenschap over het toedelen van onderzoeksubsidies zat hij in een goede positie om het wetenschappelijke geneeskundig onderzoek in Amerika en elders[61] in door hem gewenste richtingen te sturen — en dat deed hij ook.[62] Onder zijn bewind zag NIAID het aantal gevallen van besmettelijke ziektes voor het eerst in bijna een eeuw weer toenemen (zie de grafiek op pagina 380). Hij was vooral geïnteresseerd in farmaceutische en vaccinpatenten.[63] Het was nochtans geweten dat omgevingsfactoren (leefomstandigheden, voeding, sanitaire voorzieningen) een grotere rol spelen bij de verspreiding van infectieziektes dan specifieke ziekteverwekkers (pagina 62sqq). Het effect van vele specifieke medische producten, ook vaccins, staat in de wetenschap nog altijd ter discussie. De farmaceutische industrie en de wetenschapsbureaucratie (pagina 213) houden die discussies echter liever binnenskamers.

"De industrie die zat te wachten op een epidemie" zat niet stil. Bill Gates, een van de grootste investeerders in die industrie was een gedreven man, en niet zonder invloed. In 2017, toen zijn mannetje, Tedros Adhanom, het hoofd van de WGO werd, kon hij er echt mee beginnen werk te maken van zijn "decennium van de vaccinatie", dat tot dan toe niet veel had opgebracht.[64] In oktober 2019 organiseerde de Johns Hopkins Universiteit (Bloomberg School of Public Health, gefinancierd door multimiljardair Michael Bloomberg)[65], in samenwerking met de Bill & Melinda Gates Foundation en het World Economic Forum[66], een simulatieoefening, Event 201[67], rond de hypothese van een gevaarlijke coronapandemie. Een dergelijke gebeurtenis, zo concludeerden de deelnemers, vereist nauwe samenwerking van industrieën, regeringen en internationale instellingen — kortom, een actieve interventie van een eendrachtig mondiaal Establishment. Een jaar eerder had Johns Hopkins Universiteit een andere simulatie, Clade X[68], georganiseerd. Daarvoor, in 2017, had zij een scenario gepubliceerd voor de aanpak van een grote sarscov-crisis, met een bijzondere aandacht voor de manier waarop de autoriteiten hun communicaties, hun propaganda, aan het publiek zouden presenteren.[69] Voor het mondiale Establishment was de geest van Joseph Goebbels nog lang niet dood: Beleid vereist propaganda. Toen twee maanden na Event 201 Wuhan het wereldnieuws haalde, stonden de grote lijnen voor beleid op mondiale schaal al op papier. De vaccinatielobby schoot in actie.[70]

De varkensgrieppandemie van 2009 was een eerste maar mislukte poging om een wereldwijd vaccinatieprogramma tegen snel muterende virussen te lanceren. Infecties door bacteriën en stabiele virussen (pokken[71], polio, mazelen[72], e.d.) zijn voor vaccinproducenten minder interessant. De vaccins worden verondersteld levenslang bescherming te bieden. "Eén prik volstaat." Na de ontwikkeling en het testen ervan kan men

een vaccin gewoon op grote schaal reproduceren. Bovendien waren de geviseerde ziektes al voor de introductie van vaccins op hun retour of bijna verdwenen. Tegen snel muterende of in wisselende varianten voorkomende virussen (zoals griepvirussen) bieden vaccins geen langdurige bescherming. In principe moeten mensen elk jaar een vaccin kopen. Men dient dus jaarlijks uit te zoeken precies welk vaccin het meest nodig lijkt. Een verkeerde inschatting kan leiden tot de massale productie van een vrijwel nutteloos vaccin dat meer kwaad dan goed doet. Tegenover de schadelijke neveneffecten staat geen preventief effect. Het financiële risico van een verkeerde inschatting ligt echter bij de belastingbetalers in de landen die het vaccin bestellen. Bovendien genieten vaccinmakers onder de Amerikaanse wetgeving vrijstelling van aansprakelijkheid voor de eventuele schadelijke gevolgen van hun product. Deel B ("Aanvullende rechtsmiddelen") van de National Childhood Vaccine Injury Act van 1986[73] bepaalt dat vaccinfabrikanten niet aansprakelijk zijn, in een civielrechtelijke procedure, voor schade die voortvloeit uit een letsel, ziekte of overlijden als gevolg van onvermijdelijke bijwerkingen van een vaccin, of doordat de fabrikant geen expliciete waarschuwingen voor schadelijke bijwerkingen heeft gegeven. In 2005 keurde het Amerikaanse Congres de Public Readiness and Emergency Preparedness (PREP) Act goed. De wet verzekerde juridische immuniteit voor de fabrikanten van farmaceutische producten die krachtens een hoogdringendheidsprocedure worden vrijgegeven ter bestrijding van epidemieën, alsook voor de zorgverleners die de producten aan patiënten toedienen.[74] Voor schade door een officieel definitief goedgekeurd vaccin kan een slachtoffer de fabrikant wel aansprakelijk stellen, tenzij het product ook goedgekeurd is voor kinderen. Daarom is het voor de fabrikanten zo financieel belangrijk hun vaccins ook voor kinderen te doen goedkeuren.[75] Daar hebben zij veel geld voor over. Tenzij er bewijs is van fraude of misdadig opzet zijn de productie en de toediening van vaccins zo goed als vrij van het risico van rechtszaken die worden aangespannen door of namens mensen die schade hebben geleden door vaccinatie.[76] De vrijstelling levert niet alleen financieel voordeel op; zij ontmoedigt mensen die anders schadevergoeding zouden eisen. Zij voorkomt aldus de slechte publiciteit die het onvermijdelijke gevolg is van een rechtszaak van een slachtoffer tegen een kapitaalkrachtige onderneming.

Het door de Amerikaanse wetgever verstrekte voordeel werd een standaardbeding in de contracten die de industrie sloot met de overheden van andere landen. Om maar een voorbeeld te noemen: In de jaren 2009-2010 kon het farmabedrijf GSK (GlaxoSmithKline) grote winsten maken, nadat de Europese Unie Pandemrix had goedgekeurd als vaccin tegen de H1N1A virusstam, een influenzavirus.[77] Bijna 31 miljoen mensen zijn ermee gevaccineerd tegen de Mexicaanse griep — nutteloos gevaccineerd, want de met veel bombarie afgekondigde pandemie was voorbij vóór het vaccin klaar was voor gebruik. Na klachten in Zweden moest GSK in 2013 toegeven dat daar 795 ingeënte mensen aan narcolepsie leden als gevolg van een vaccinatie met Pandemrix.

Dat had geen gevolgen op het vlak van de financiële aansprakelijkheid van het bedrijf. Beginnend in 2016 betaalde de Zweedse staat aan individuele slachtoffers schadevergoedingen uit tot een bedrag van 1 miljoen euro. De belastingbetalers werden dus belast met de vergoedingen voor de schadelijke gevolgen van het vaccin.[78] Eventuele schadevergoedingsregelingen verschilden uiteraard van staat tot staat.

In Europa en grote delen van de VS[79] was de corona-epidemie geheel voorbij in het begin van de zomer van 2020. Dat deed de vaccinatiepropaganda echter niet verstommen. Integendeel. Alle middelen werden ingezet om de coronapaniek levendig te houden. Voor diagnostische doeleinden waardeloze PCR-tests (pagina 76) hielden het "fatten the numbers"-beleid in stand.[80] Plots waren nutteloze mondmaskers "nodig, want we moeten ons voorbereiden op een tweede golf, erger dan de eerste".

Georkestreerde paniek

Bangmakerij was al vroeg een vast onderdeel van de berichtgeving over het Wuhanvirus. Op zijn eerste persconferentie, 3 maart 2020, deed de directeur-generaal van de WGO, daar nog een flinke schep bovenop: "Wereldwijd is ongeveer 3,4% van de gerapporteerde gevallen van covid19 overleden. Ter vergelijking: seizoensgriep doodt over het algemeen veel minder dan 1% van de geïnfecteerden."[81]

Was 3,4% uitzonderlijk veel? Niet volgens een topepidemioloog:

> Zelfs sommige milde coronavirussen, zoals die welke verkoudheden veroorzaken en al decennia bekend zijn, kunnen een CFR van wel 8% hebben wanneer ze ouderen in verpleegtehuizen infecteren. Dergelijke 'milde' coronavirussen infecteren elk jaar tientallen miljoenen mensen en zijn elke winter verantwoordelijk voor 3% tot 11% van degenen die in de VS in het ziekenhuis worden opgenomen met infecties van de lagere luchtwegen.[82]

De veel geciteerde verklaring van de Tedros Adhanom maakte niet duidelijk dat de 3,4% verwees naar de *case fatality rate* (CFR), dus naar het percentage van sterfgevallen onder mensen die in het ziekenhuis waren opgenomen als covid19-patiënten. Zij maakte evenmin duidelijk dat 'veel minder dan 1%' (in feite, 0,1 tot 0,2%) verwees naar sterfgevallen onder het veel grotere aantal mensen dat naar schatting jaarlijks met een griepveroorzakend virus besmet wordt. "Naar schatting", omdat milde gevallen van griep onder de radar blijven en nooit een op concrete gegevens gebaseerde statistiek worden. Bij griep ging het dus om een 0,1% vermoedelijke *infection fatality rate* (IFR), niet om een 0,1% geregistreerde CFR — 1 op 1000 vermoedelijk geïnfecteerde mensen, niet 1 op 1000 patiënten met een griepdiagnose.[83] De vergelijking liep mank. Om haar relevant te maken, zou men moeten aannemen dat bijna elke met het nieuwe virus besmette persoon er zo erg aan toe is dat een medische tussenkomst noodzakelijk lijkt. Men zou dus moeten aannemen dat er geen onschadelijke of milde gevallen van covid19 zijn.

Die veronderstelling was niet geloofwaardig. Zij berustte hoe dan ook niet op weten-

schappelijke gegevens: "Tot 99% van de actieve covid19-gevallen in de gehele bevolking hebben milde aandoeningen en behoeven geen bijzondere behandeling om te genezen."[84] Symptomen van milde aandoeningen zijn bijvoorbeeld hoesten, koude rillingen, lichte koorts en dergelijke. Veel mensen hebben daar last van en de oorzaak wordt meestal niet gevonden (als er al naar gezocht wordt). In 2020 werden zij echter gemakkelijk als "actieve, licht symptomatische covid19-gevallen" bestempeld. Waarom eigenlijk? Waarop is die diagnose gebaseerd? Het antwoord is niet "Op basis van een positieve PCR-test", want die test heeft geen diagnostische waarde, zoals we nog zullen zien. In mei 2020, toen de pandemie al op tal van plaatsen haar hoogtepunt had bereikt, concludeerde Prof. Ioannidis: "De IFR varieerde van 0,00% tot 1,63%, gecorrigeerde waarden 0,00% tot 1,54%, afhankelijk van de locatie, leeftijd en andere factoren."[85]

Hoeveel besmette personen hadden nooit symptomen of zochten geen medische hulp, en werden daarom nooit gedocumenteerd? Een vroege epidemiologische studie van de uitbraak in China antwoordde voorzichtig:

> Wij schatten dat, vóór de op 23 januari 2020 afgekondigde reisbeperkingen [in China], 86% van alle infecties ongedocumenteerd was... Per persoon bedroeg het overdrachtscijfer van ongedocumenteerde infecties 55% van de gedocumenteerde infecties... maar vanwege hun grotere aantal waren ongedocumenteerde infecties de infectiebron voor 79% van de gedocumenteerde gevallen. Deze bevindingen verklaren de snelle geografische verspreiding van sarscov2 en geven aan dat de beheersing van dit virus bijzonder uitdagend zal zijn.[86]

Die "bevindingen" waren echter het resultaat van statistische berekeningen op basis van weinig gegevens en een aantal meer of minder controversiële aannames. Zij vertelden ons bijna niets over het risico op ernstige ziekte voor individuele besmette personen. Het artikel was trouwens een drogreden, een *non sequitur* (de conclusie volgt niet uit de gebruikte argumenten) en een *petitio principii* (de conclusie wordt als argument aangenomen). Het betoog gaat over gedocumenteerde en niet-gedocumenteerde gevallen van mensen met bepaalde symptomen, terwijl het in de conclusie gaat over sarscov2, de zonder meer veronderstelde of vermeende oorzaak van die symptomen.

De veronderstelling dat er nauwelijks milde symptomatische infecties of asypmtomatische besmettingen waren, werd echter het uitgangspunt voor een brutaal, disproportioneel en willekeurig beleid. Met zijn mix van lockdowns, quarantaines, *social distancing*[87], contactbeperking in "bubbels", *contact tracing*, telewerken, teleonderwijs, mondmaskers en dergelijke ontredderde het beleid de normale gezondheidszorg en andere vitale activiteiten. Naar de willekeur van nationale of lokale overheden werden de toegangen tot wegen, straten, marktpleinen, parken, speeltuinen, zwembaden, winkels, cafés en restaurants, theaters en bioscopen, stations en luchthavens, stranden[88] en zelfs bergpaden[89] strikt beperkt. Alleen voor "relevante doeleinden"[90] (te

bepalen door de autoriteiten) werd een uitzondering gemaakt. Een bezoek brengen aan naaste familieleden, ouders of grootouders, broers of zussen, werd opeens een "irrelevante verplaatsing", net als met de auto van de vaste woonplaats naar een vakantiewoning rijden. Sport- en andere openluchtevenementen werden afgelast of mochten doorgaan maar dan zonder publiek. Hoge boetes en door de media aangewakkerde angst[91] zorgden ervoor dat fabrieken en magazijnen dicht gingen, omdat het vaak moeilijk is samen te werken zonder nauw contact te hebben. Het effect was een bijna volledige lockdown van het dagelijkse leven en "irrelevant" werk. Scholen, universiteiten en amusementslokalen werden gesloten en festivals afgelast, ofschoon kinderen, jongeren, jonge volwassenen en in feite alle mensen (ook ouderen) met een goed werkend immuunsysteem weinig of geen last bleken te ondervinden van covid19-symptomen. Algemene lockdowns waren relatief gemakkelijk af te dwingen. Dat was niet zo voor het alternatief, micromanagement van menselijk gedrag (contacten en dergelijke). Tot teleurstelling van sommige politici, journalisten en deskundigen ontbrak het de politie aan het nieuwste bewakingsmateriaal en kon zij daarom de "Hou afstand"-regel niet afdwingen tegen mensen die samenwonen in hetzelfde huis of hetzelfde bed delen. Misschien speelde ook de bescherming van de privacy een rol, maar daar bleek het beleid niet echt in geïnteresseerd.

In veel landen zorgde de coronapaniek ervoor dat de medische sector schaarse middelen toewees aan de behandeling van echte of vermoedelijke covid19-patiënten ten koste van andere zieken, die nu blijkbaar verwaarloosd mochten worden.[92] Dat had een dramatisch en pervers effect op het totale aantal doden. De paniek zelf veroorzaakte lichamelijke en geestelijke gezondheidsproblemen bij zowel geïnfecteerde als niet-geïnfecteerde mensen. Het algemene "Blijf in uw kot"-beleid werd een oefening in georkestreerde waanzin. Praktijkartsen, in feite alle volwassenen met nog een greintje gezond verstand, werden geacht te vergeten dat

> overdracht [van tuberculose] bijna uitsluitend binnenshuis plaats vindt. Het risico van overdracht binnenshuis neemt toe in te kleine of slecht geventileerde ruimtes. Beide factoren verhogen de concentratie van door de lucht verspreide tuberkelbacillen en dus ook de kans dat ze worden ingeademd. Donkere en vochtige omstandigheden vergroten de overlevingskans van tuberkelbacillen in de lucht en ook het risico op overdracht van de ziekte van de ene persoon naar de andere.[93]

Hetzelfde geldt mutatis mutandis voor het beweerde coronavirus, sarscov2 — met dit verschil: Het zou zich het gemakkelijkst verspreiden in gesloten droge ruimtes. Het idee deed immers de ronde dat, eens buiten het lichaam, het virus als het ware verpakt is in water- of speekseldruppeltjes. Normaliter zijn die zwaar genoeg om snel op de grond te vallen, maar in droge ruimtes verdampen zij vrijwel onmiddellijk, zodat de erin verpakte en uiterst lichte virussen vrijkomen, lange tijd in de lucht kunnen rondzweven en ingeademd worden. Hoe dat rijmt met "Blijf gezond, blijf in uw kot!" mag Joost weten.

Nadat zij "Corona" tot Publieke Vijand Nummer Één hadden uitgeroepen, besloten de autoriteiten het enige te doen wat in hun kraam paste: "krachtdadig optreden". Dat deden zij ook — voor de camera's en ongeacht de gevolgen. Hun beleidsreacties verspreidden zich sneller dan het virus zelf. India leek de kroon te willen spannen: Op 24 maart kondigde premier Modi een algemene lockdown van drie weken af. Op zondag 5 april waren er officieel 3.855 gevallen en 99 covid19-doden in India, een land met meer dan 1,3 miljard mensen. De nationale lockdown werd verlengd tot einde mei.[94] Hoeveel mensen waren in het land tijdens de eerste drie maanden van het jaar overleden aan tuberculose? Dat interesseerde noch de politici noch de media. Die teren op sensationele nieuwigheden — en dat is tuberculose niet.

Het werd snel duidelijk dat de landen van het *Five Eyes* verbond (de VS, het Verenigd Koninkrijk, Canada, Australië en Nieuw-Zeeland)[95] het leiderschap in "de strijd tegen corona" voor zich opeisten. Zij namen zich voor de wereld te tonen dat men, bij gebrek aan een vaccin, een virus verslaat door de politie in te zetten tegen de bevolking. Wat China kon, dat konden zij ook. President Donald Trump (VS) en de Engelse Eerste Minister Boris Johnson, die eerst een "zachte aanpak" hadden verdedigd — versterking van de gezondheidssector maar minimale verstoring van het openbare leven — moesten zwichten voor de druk van de gezondheidsbureaucratie en de media.[96] De geheime diensten van beide landen stuurden erop aan, via hun partners[97] in de privésector (de grote sociale-mediabedrijven, Google[98], Facebook, Twitter[99]), van de "War on Covid19" een kwestie van "algemeen belang en nationale veiligheid" te maken. Zij namen zich voor die oorlog te voeren met de cyberwapens die ontwikkeld waren in de "War on Terror", na de aanslag op het World Trade Center in New York (11 september, 2001).[100] Niets nieuws onder de zon: Al bij zijn ontstaan in de zestiende eeuw was "oorlog" (toen "godsdienstoorlog") de officiële bestaansreden van de staat. "War is the health of the state"[101].

Het aanvankelijke doel van het beleid, "flatten the curve", was snel bereikt. De ziekenhuizen bleken bijna overal over voldoende capaciteit beschikten om de instroom van covid19-patiënten aan te kunnen. Ja, het was druk in de ziekenhuizen, maar niet drukker dan tijdens de griepepidemie van 2018, toen ook in het zo efficiënte Duitsland beelden van "bedden in de gangen" de kranten en het televisienieuws haalden.[102] In het najaar van 2020 dook het spookbeeld van overbelaste hospitalen opnieuw op in de media, onder meer in Engeland. De officiële cijfers gaven echter een totaal ander beeld (zie grafiek, pagina 338). De bezettingsgraad lag in december 2020 lager dan het gemiddelde van de laatste drie voorgaande jaren). Slechts sporadisch hoorde men verwijzingen naar de grootscheepse reorganisaties van en besparingen in de gezondheidszorg die al jaren een thema waren in de met schulden beladen Westerse staten. Diende, naast de vermeende klimaatcrisis[103], ook het virus als dekmantel voor de effecten van

meer dan een halve eeuw megalomaan wanbeleid (ook bekend als de illusie dat bomen tot in de hemel groeien)?

In april 2020 werd "fatten the numbers" het (uiteraard niet gedeclareerde) doel, om de coronacrisis erger te doen lijken dan ze was, strenge maatregelen goed te praten, en vooral tijd te winnen voor de medische industrie. Dat was de boodschap voor de rest van het jaar: "Het is van cruciaal belang om het aantal getroffen mensen zo laag mogelijk te houden en uitbraken te voorkomen. Dit is nodig om tijd te winnen voor het ontwikkelen van antivirale geneesmiddelen en vaccins." — aldus het RKI (Robert Koch Instituut) in Duitsland op 23 september, 2020, toen de "tweede golf" van de epidemie het mediathema van elke dag werd. Zoals andere medische instituten, zo was ook het RKI al lang een pleitbezorger van vaccinaties. Over al beschikbare werkzame antivirale geneesmiddelen (pagina 155) hoefde het publiek niets te weten. Ook niet over het feit dat de politiemaatregelen de training van het natuurlijke immuunsysteem en de vorming van groepsimmuniteit (pagina 71) systematisch onderdrukt hadden en dus op termijn voor meer zieken en hospitalisaties zouden zorgen.

Bill Gates was er vroeg bij. "We willen niet dat veel mensen herstellen", dus op een natuurlijke manier immuniteit tegen het virus opbouwen, "want op die manier krijgen we het virus niet de wereld uit"[104] — alsof dat op een andere manier wel mogelijk zou zijn. In dat interview zette hij de toon voor het coronabeleid in de Westerse wereld: "Leg de economie plat of sterf; er is geen middenweg." Hoewel zonder enige wetenschappelijke vorming en verslaafd aan zijn persoonlijke pseudowetenschappelijke vooroordelen, deed Gates zich graag voor als de Grote Sjamaan die over de gezondheid van de wereld waakt.[105] Hij bleef uiteraard nog altijd een gewiekste zakenman. Hij wist heel goed hoeveel "wetenschap" en "wetenschappers" er tegenwoordig voor niet al te veel geld te koop zijn. Hij gokte op de ontwikkeling en massaproductie van vaccins, testkits en elektronische interventiesystemen. Hij stak zijn geld in het creëren van een miljardenmarkt voor farmaceutische producten en medische benodigdheden — een markt die zou verdampen als "veel mensen herstelden" of immuun werden. Zijn argument voor die benadering was een voorbeeld van misleiding:

> Het is echt tragisch dat de economische effecten van deze benadering [lockdowns, afstand houden en dergelijke] zeer dramatisch zijn. Ik bedoel, zoiets is in ons leven nog nooit eerder met de economie gebeurd. Maar de economie doen herleven en geld verdienen, dat is meer een omkeerbaar iets dan mensen weer tot leven brengen. Dus wij aanvaarden de pijn in de economische dimensie, enorme pijn, om de pijn in de ziekte- en doodsdimensie te miniseren.[106]

Gates zelf hoorde niet bij de "wij" die de economische pijn erbij moesten nemen:

> Uit een onderzoek van de Zwitserse bank UBS en het accountantskantoor PwC bleek dat begin april 2020 het wereldwijde vermogen van [2.000] miljardairs [in 43 aandelenmarkten] $8 triljoen bedroeg. In juli, na het hoogtepunt van de corona-

viruspandemie, had het $10,2 triljoen bereikt. De vorige piek bedroeg $8,9 triljoen — dat was aan het einde van 2017.[107]

De welvaartskloof tussen de superrijken en de rest bleef ook daarna groeien. Als tweede rijkste man ter wereld, na Jeff Bezos van Amazon, zag Gates zijn "waarde" toenemen met een schamele $10 miljard in de eerste zes maanden van 2020. De miljardairs konden herademen: De 2018-2019-dip in hun fortuinen, veroorzaakt door de aanslepende financiële crisis en het keer op keer falen van het goedkoopkredietbeleid van de grote centrale banken, was weg.

De critici hebben gelijk, maar het publiek hoeft dat niet te weten

In april was al duidelijk geworden dat de publieke rechtvaardiging van het corona-beleid louter op speculatie en irrationele tunnelvisies gebaseerd was. De vanaf midden maart genomen maatregelen werden niet gerechtvaardigd door de beschikbare informatie en de nochtans rijke ervaring met epidemieën in het verleden. Dat was de conclusie van befaamde medici, biologen, epidemiologen, wetenschappers en psychiaters, zoals dr. Wolfgang Wodarg[108], dr. Didier Raoult[109], dr. Vladimir Zelenko[110], de professoren Dolores Cahill[111], Christian Perronne[112], Sucharit Bhakdi[113], John Ioannidis[114], Jay Bhattacharya[115], Scott Atlas[116], Sunetra Gupta[117], Martin Kulldorff[118], Mike Yeadon[119], Peter Breggin[120] en tal van anderen, zelfs Nobelprijswinnaars (Michael Levitt[121], Luc Montagnier[122]). Hun namen doken echter zelden op in de grote media of werden weggezet met kwalificaties gaande van "controversieel" tot "covidontkenner" (een niet al te subtiele verwijzing naar Holocaustontkenners).[123] Overal verenigden zich artsen om weerstand te bieden tegen de absurde, disproportionele maatregelen van de politieke autoriteiten en hun plots tot media-*celebrities* verheven experts.[124] Ook voor die verenigingen hadden de media geen aandacht, tenzij om ze belachelijk of verdacht te maken. Gecoördineerde censuur van feiten en mensen door de media zelf was blijkbaar een essentieel onderdeel van de officiële communicatiestrategie ("propaganda") over de pandemie. Die strategie had niet optimaal gewerkt in 2009-2010, maar zij was in 2017 en 2019 verfijnd in groots opgezette simulaties (zie hierboven pagina 15, ook noot 69).

De hier genoemde onafhankelijke kritische specialisten kwamen steevast met stevig onderbouwde argumentaties voor de dag. De woordvoerders van de officiële lijn, die allen uit hetzelfde vaatje leken te tappen, grossierden in onheilspellende dreigementen: "Gehoorzaam, of sterf!" Voor wie zich herinnerde dat de wereld niet in december 2019 ergens in China ontstaan was, waren de meningen van de "officiële deskundigen" controversiëler dan de argumentaties van hun critici. "Corona" was niet de eerste grote epidemie in de geschiedenis — zelfs niet in de recente geschiedenis. Het Wuhanvirus zelf mocht dan een onbekende zijn, over coronavirussen en corona-epidemieën was wel al een en ander bekend.

Prof. Dr. John Ioannidis van de Stanford University, San Francisco, stelde al vroeg

(op 17 maart) de vraag, "Hoe kunnen beleidmakers zien of ze meer goed dan kwaad doen? ... Er is betere informatie nodig om beslissingen en acties met monumentale draagwijdte te sturen en om de impact ervan te overzien."[125] Zijn kritische stem werd echter genegeerd door beleidmakers en toonaangevende media. Zich beroepend op overheidsexperts, vestigden die permanent de aandacht van het publiek op een dreigende ramp van ongekende omvang. Andere experts wezen er echter op dat er geen reden was om te verwachten dat deze pandemie anders zou verlopen dan andere: eerst zichtbaar in de meest kwetsbare groepen, daarna onzichtbaar in een geleidelijke opbouw van groepsimmuniteit in de gehele bevolking:

> Iedereen zal worden blootgesteld aan sarscov2, en de meeste mensen zullen besmet geraken. Covid19 verspreidt zich als een lopend vuurtje in alle landen, maar we zien het niet — het virus verspreidt zich bijna altijd van jongere mensen met geen of zwakke symptomen naar andere mensen die ook hoogstens milde symptomen zullen hebben. Dit is de echte pandemie, maar zij gaat onder de oppervlakte verder en is nu [april 2020] waarschijnlijk in veel Europese landen op haar hoogtepunt.[126]

De 3,4% CFR voor covid19 (pagina 17) werd snel door de WGO zelf afgezwakt tot 1%. De CFR voor covid19 kwam daardoor uit op nauwelijks 10x de IFR voor griep (ca 0,1%). Dat betekende dat de corona-IFR van de dezelfde orde van grootte was als de griep-IFR. Dit werd al op 26 maart bevestigd door de top van de Amerikaanse gezondheidsdiensten in een artikel in het New England Journal of Medicine:

> Als men aanneemt dat het aantal asymptomatische of minimaal symptomatische gevallen meerdere keren zo hoog is als het aantal gemelde gevallen, kan het sterftecijfer aanzienlijk lager zijn dan 1%. Dit suggereert dat de klinische gevolgen van covid19 uiteindelijk meer kunnen lijken op die van een ernstige seizoensinfluenza (met een sterftecijfer van ongeveer 0,1%) of een pandemische griep (vergelijkbaar met die in 1957 en 1968) dan op de gevolgen van een ziekte vergelijkbaar met SARS of MERS, die respectievelijk een sterftecijfer van 9 tot 10% en 36% hebben gehad.[127]

In maart vonden Fauci en Redfield het blijkbaar nodig "koud te blazen", later werden zij fervente "warmblazers" — maar blazen deden zij hoe dan ook, wanneer het erop aankwam het beleid-van-de-dag te verkopen. In september beweerde Redfield zelfs dat mondmaskers een betere bescherming tegen het virus bieden dan een vaccin![128] Toevallig of niet, een maskerplicht was toen een belangrijk thema in de verkiezingspropaganda van de bijna altijd gemaskerde Democratische presidentskandidaat, Joe Biden, een oude rot in het Amerikaanse politieke Establishment. Donald Trump, de zittende President maar een politieke outsider, liet zich zelden met een masker zien. Hij had echter wel miljarden dollars vrijgegeven voor de versnelde ontwikkeling van vaccins. Tegenstanders van Trump en aanhangers van Biden, verklaarden onomwonden dat zij zich nooit met het "Trumpvaccin" zouden laten vaccineren. Nadat Biden, geïnspireerd door Fauci en andere woordvoerders van de medische bureaucratie, zich uitsprak voor

vaccinatie werden diezelfde lui de meest fervente voorstanders van vaccinatie, zelfs van verplichte vaccinatie (met behoud van mondmaskervoorschriften).[129] Vaccinatie werd meteen een gepolitiseerde (en polariserende) factor in de Amerikaanse politiek.[130]

Op 6 oktober, zeven maand na de onheilspellende WGO-verklaring van 3 maart, meldde het persagentschap AP:

> Tijdens een speciale sessie van de 34-koppige raad van bestuur van de WGO over covid19, zei Dr. Michael Ryan, hoofd van het bureau "Noodsituaties" van de organisatie, dat volgens de beste schattingen ongeveer 1 op 10 mensen wereldwijd mogelijk besmet is met het coronavirus. Dat is meer dan twintig keer het aantal bevestigde gevallen (35.347.404).[131]

1 op 10 mensen wereldwijd? Dat is 10% van de wereldbevolking — ongeveer 760 tot 780 miljoen "mogelijk" besmette mensen. De officiële covid19-dodenteller stond die dag op 1.039.406. Dat geeft een IFR van, ruim gerekend, 0,14%, wat vergelijkbaar is met de IFR voor griep. Als we aannemen dat alle officieel getelde coronadoden effectief door een infectie met sarscov2 aan covid19 overleden waren dan kwam de CFR uit op 2,9% van de 35.347.404 bevestigde gevallen. Zoals hieronder (pagina 27) echter zal blijken, is dat een verkeerde aanname; de meeste coronadoden zijn gestorven *met*, niet *door*, het virus. Volgens cijfers van het CDC waren voor slechts 6%, in elk geval minder dan 10%, van de getelde coronadoden, naast covid19, geen andere mogelijke oorzaken van overlijden geregistreerd. Is 10% "zuivere" covid19-doden ongeveer juist dan zou de CFR voor covid19 uitkomen op 0,29%! De op 3 maart aangekondigde CFR van 3,4% was bijna 12x hoger. Dat was evenwel het cijfer waarop het coronapaniekbeleid werd gebaseerd en gehandhaafd, ondanks de vele herzieningen en correcties die daarna nodig bleken. De cijfers bevestigden wat sceptici al in maart hadden opgemerkt. De officiële experts kwamen met de billen bloot te staan, maar dat beeld kwam in de media niet voor. Het volksgeloof in "de wetenschap" moest intact blijven, en het volk moest vooral blijven geloven dat alleen de officiële deskundigen de wetenschap in pacht hebben. Wie geen gehoor vindt bij regeringen, rijke en belastingvrije stichtingen of de ene of de andere kapitaalintensieve industrie weegt niet zwaar in de wereld van Big Budget Science (pagina 205sqq).

Blijkbaar was paniek zaaien belangrijker dan gegevens verzamelen om het beleid wetenschappelijk te onderbouwen.

> Dr. Jürgen Windeler, Directeur van het [Duitse] Institut für Qualität und Wirtschaftlichkeit im Gesundheitswesen, is teleurgesteld omdat niemand zijn instituut om advies vroeg over de covid19-maatregelen. Hij stelt dat er geen wetenschappelijke basis is voor veel maatregelen bij de bestrijding van de pandemie. Hij pleit ervoor om coronatests anders te beoordelen en critici serieus te nemen. "Het IQWiG kan alleen actie ondernemen als het een opdracht krijgt van het Federaal Paritair Comité of het Federaal Ministerie van Volksgezondheid. We hebben echter geen vragen over covid19 ontvangen. Uiteraard zijn we ook geïnteresseerd in de vraag of maatregelen zoals sluiting van scholen of restaurants daadwerkelijk

effectief zijn. Maar een tegenvraag: Is er iemand überhaupt geïnteresseerd in de vraag of de maatregelen wetenschappelijk gefundeerd zijn? ... Na acht maanden pandemie hadden we meer gegevens kunnen hebben. We weten bijvoorbeeld niet hoeveel mensen daadwerkelijk besmet zijn of waren. Daarom hebben we in Duitsland nog geen gegevens over de IFR. Hoe zit het met de productie van antistoffen en immuniteit? Hoeveel infecties gaven helemaal geen problemen?"[132]

Waren de autoriteiten in Duitsland en elders geïnteresseerd in wetenschappelijke informatie, of uitsluitend in oogverblindende excuses voor hun beleid? "Volg de wetenschap" riepen zij, maar zij bedoelden: "Vergeet de wetenschap, luister alleen naar onze experts."[133] Richard Feynman (1918-1988), een van de beroemdste fysici van de twintigste eeuw, dacht daar anders over: "Wetenschap is het geloof in de onwetendheid van experts".

Beleid gebaseerd op drogredenen

Door toedoen van een schromelijk nalatige of incompetente pers verspreidde de drogreden "Covid19 is 10x dodelijker dan de gewone griep" zich over de gehele wereld. De leden van de politieke klasse, voor wie — afgaande op wat zij over elkaar zeggen — intelligentie of gezond verstand geen vereiste is, maar die wel bezeten zijn door een onstilbare drang om zich te profileren als een bolwerk van efficiënte daadkracht, geraakten in paniek (of deden alsof). Overheden riepen een noodtoestand uit. Die gaf hun het excuus unilateraal, vaak zonder enige grondwettelijke machtiging, allerlei traditionele rechten en vrijheden op te schorten, ook al had dat onoverzienbare economische[134] en sociale gevolgen en geen statistisch merkbaar effect op de verspreiding van "het virus". Overal klonken dreigende boodschappen van regeringen ("Het is allemaal veel erger dan eerst gedacht") en aanstellerige verwijten van oppositiepartijen ("De overheid doet veel te weinig"). Slechts zelden kwam het ergens tot een verhit parlementair debat over de werkelijke impact van het virus of het beleid op de volksgezondheid of de rechten en vrijheden van mensen. Wie waakt wanneer de wachters slapen of het te druk hebben met andere dingen?

Inderhaast bij elkaar getrommelde experts moesten het paniekbeleid goedpraten, niet met wetenschappelijke argumenten (want die waren er niet), maar met veel vertoon van hun "deskundig gezag".[135] Zij brachten ook een selectieve interpretatie van het voorzorgbeginsel: "Wij moeten ons voorbereiden op de ergste mogelijke gevolgen van het virus, maar niet op de ergste feitelijke gevolgen van het beleid, want dat is niet onze verantwoordelijkheid". Uit ijdelheid of andere drijfveren speelden die experts de hun toebedeelde vijgenbladrol met veel branie, zij het dat zij, zoals ook de media (ergens ver achter het voorpaginanieuws), nu en dan zijdelings een kritische opmerking publiceerden om zich later op enige "plausible deniability" te kunnen beroepen. De experts verstopten zich achter de eindverantwoordelijkheid van de politici, die zich op hun beurt verstopten achter de deskundigheid van hun adviseurs. Allen, media, politici en experts, vonden het gepast het publiek te overdonderen met cijfers, zonder die in

enige context te plaatsen die een zinvolle interpretatie en evaluatie ervan mogelijk zou maken. Zij wisten minstens even goed als wie ook dat de moderne maatschappij drijft op de gemakzucht van "convenience junkies". In dit geval waren dat lieden die willen vinden zonder te zoeken. Zij zijn als de man die zijn verloren sleutels zoekt onder de straatlantaarn, "omdat daar meer licht is" — zij het dat hun lantaarn het televisiescherm is. Zij zouden nochtans moeten weten dat, in de moderne maatschappij, "experts" overwegend personeelsleden of consulenten van overheidsinstellingen of grote bedrijven zijn, kortom loopjongens en –meisjes van het Establishment en de financiële elite die nu de wereld in haar hand houdt. Die "experts" hebben daarom ook bijna altijd professionele en institutionele financiële belangen die ongetwijfeld meespelen in hun oordelen en mededelingen. Een alerte pers zou niet nalaten dergelijke aan de wetenschap vreemde invloeden en mogelijke belangenconflicten te onderzoeken en aan het licht te brengen. Een alerte pers zou ook vragen hebben over de relevantie van de expertise van overheidsexperts. Van een alerte pers was in de coronahoogdagen echter niet veel te merken. Alerte kritiek moest men zoeken op het Internet, waar zij echter door de censuur van Facebook, Twitter en consorten zo goed als onzichtbaar werd gemaakt (pagina 201). Het is trouwens legitiem te vragen, welke belangenconflicten in de media zelf bestaan.[136] Voor hoeveel van hun inkomsten zijn zij afhankelijk van advertenties en sponsoring vanwege de farmaceutische en andere industrieën?

De "10x erger dan de griep"-drogreden moest de aanbevelingen (2019)[137] van de WGO zelf over politiemaatregelen bij epidemische en pandemische griep (influenza) doen vergeten:

	Epidemic flu	Pandemic flu
Not recommended in any circumstances	UV light Modifying humidity Contact tracing Quarantine of exposed individuals Entry and exit screening Border closure	UV light Modifying humidity Contact tracing Quarantine of exposed individuals Entry and exit screening Internal travel restrictions Border closure

In november 2021 stelde De Tijd nog altijd de vraag, "Hoe leef je samen met een virus dat nog jaren blijft?"[138] Het pertinente antwoord, "Zoals wij altijd al met influenza- en rhinovirussen hebben samengeleefd", kwam in het artikel niet aan bod.

Het bleef niet bij "Covid19 is 10x dodelijker dan de gewone griep". Andere drogredenen volgden: "Besmetting is infectie" en "Valspositieve testresultaten zijn verwaarloosbaar".[139] Die komen hieronder aan bod. Ook zij zijn terug te voeren op een persconferentie (op 16 maart) van de WGO: "Wij hebben een simpele boodschap voor alle

landen: Test, test, test!" Daarop volgde, zeker in het Westen, een tsunami van voor diagnostische doeleinden ongeschikte tests (pagina 75sqq). Op die en andere drogredenen berustte het beeld van een zich oncontroleerbaar verspreidende infectie. Die was in werkelijkheid niet erger dan tal van griepepidemieën uit het recente verleden maar werd wel verergerd door de neveneffecten van een onbezonnen of verborgen agenda's dienend theatraal beleid.

Covid19 in het Westen: comorbiditeiten en kwetsbare groepen

In Europa begon de epidemie in februari in het noorden van Italië, een sterk geïndustrialiseerde regio met zwaar vervuilde lucht waar ademhalingsstoornissen en longaandoeningen geen zeldzaamheid zijn[140] (evenmin trouwens als in Wuhan, of in die andere vroege brandhaard, Qom, Iran[141]). Eind april, begin mei was zij zo goed als voorbij. Nochtans was het al in maart 2020 duidelijk dat voor de meeste mensen sarscov2 op zich vrij ongevaarlijk was. Dat bleek uit schaarse gegevens en studies uit China en de noordelijke provincies van Italië.[142] Al vroeg verscheen dit bericht:

> Rome, 13 maart, 19:12 (*Agenzia Nova*) Er zijn mogelijk maar twee mensen die stierven aan het coronavirus in Italië die geen ander ziektebeeld vertoonden. Dit blijkt uit de medische dossiers die tot dusver door het Istituto Superiore di Sanità zijn onderzocht, aldus de voorzitter van het instituut, Silvio Brusaferro, tijdens de persconferentie vandaag, in de kantoren van de civiele bescherming in Rome.

Brusaferro voegde eraan toe: "Onthoud dat deze mensen stierven *met* het coronavirus in hun lichaam en niet *door* het coronavirus." Dezelfde opmerking gold uiteraard ook voor hospitalisaties: Hoeveel mensen kwamen in het ziekenhuis terecht met [een schijn[143] van] een virale besmetting maar niet met een ziekmakende virale infectie?[144] Dat deed de vraag rijzen, welk onderzoek van welke gegevens ervoor zorgde dat de beleidmakers en de media bleven doorgaan met hun paniekerige boodschappen. Het was toch ook al duidelijk dat de overgrote meerderheid van de zogeheten covid19-patiënten bestond uit hoogbejaarde of zwaar zieke mensen met een of meerdere onderliggende levensbedreigende ziektes (comorbiditeiten) of een verzwakt immuunsysteem. Het duurde echter tot in september vooraleer het Amerikaanse CDC dat feit erkende in zijn corona-updates (periode 1 februai-19 september 2020):

> Voor slechts 6% van de sterfgevallen was covid19 de enige genoemde oorzaak. Voor andere covid19-sterfgevallen waren er gemiddeld 2,6 andere aandoeningen of oorzaken per overlijden.[145]

Op dat moment voorspelde het Gezondheidsinstituut van de Universiteit van Washington 410.000 covid19-doden in de VS voor het gehele jaar.[146] 6% daarvan zou dan overeenkomen met een jaartol van ca 24.600 covid19-doden voor wie geen andere mogelijke doodsoorzaak vermeld was. 94% (ca 385.400) van de verwachte covid19-doden zou sterven met gemiddeld 2,6 comorbiditeiten.[147] Met andere woorden: Voor

94% van de "coronadoden" kon men er alleen maar naar raden of een coronavirus enige al dan niet aanzienlijke rol had gespeeld in het overlijden van een patiënt. Voor de overige zes procent konden we ons de vraag stellen op welke gronden een arts beslist had om covid19 als de enige doodsoorzaak op het certificaat van overlijden te vermelden. Was het op grond van een vermoeden? Het CDC had eerder een richtlijn[148] uitgevaardigd die bepaalde dat een louter vermoeden van covid19 voldoende is om een sterfgeval officieel als een "coronadode" te kwalificeren. Was het op grond van een test, die echter geen onderscheid kon maken tussen sarscov2 en andere varianten of mutaties van coronavirussen (of zelfs totaal onschadelijk viraal of ander genetisch materiaal), en die geen uitsluitsel gaf over de besmettelijkheid of de morbiditeit van de geteste persoon? Was het uit gemakzucht: "Ik weet het niet, dus schrijf ik maar 'covid19', daar kijkt niemand nu van op"? Of was het omdat het beleid in de VS (zoals elders) covid19-diagnoses financieel beloonde?[149] Op grond van de regel "Een vermoeden is genoeg" kan men iemand die voor zijn overlijden positief testte of contact had met een besmette persoon als een coronaslachtoffer beschouwen. Wanneer dergelijke vermoedens ook nog gesubsidieerd worden dan is het hek van de dam. In vergelijking met klassieke diagnosepraktijken leidde de diagnostische innovatie "Vermoeden van covid19 = covid19" tot een 13x hogere gerapporteerde covid19-dodentol.[150] Hoeveel patiënten kregen een covid19-sticker op hun dossier die in eerdere jaren met precies dezelfde symptomen onder een andere ziektenaam behandeld zouden zijn, bijvoorbeeld longkanker, diabetes, of (om dan toch maar even te vloeken in de covid19-kerk) griep?

> 21 oktober, 2020 — Volgens een nieuw rapport kregen mensen met longkanker mogelijk een verkeerde diagnose als covid19-patiënt. Dat leidde tot vermijdbare sterfgevallen. De obsessie met covid19 begint zijn tol te eisen.[151]
>
> 29 oktober, 2020 — Sinds covid19 zich in maart begon te verspreiden, zijn er [in het VK, het Verenigd Koninkrijk] slechts 767 griepgevallen gerapporteerd aan de WGO, vergeleken met bijna 7.000 van maart tot oktober vorig jaar... Men schat dat het grieppercentage wereldwijd met 98 procent is gedaald in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar.[152]

Indien men er voldoende geld en tijd voor inzet dan kan men wellicht een verantwoord onderscheid maken tussen een covid19-geval en een longkanker- of grieppatiënt, maar hoeveel tijd en geld had men daarvoor over te midden van het paniekerige coronagedoe?[153] Op 1 oktober 2018 berichtte de New York Times: "Meer dan 80.000 Amerikanen stierven vorige winter aan de griep. De hoogste dodentol in jaren".[154] Op 17 oktober 2020 meldde het CDC dat 203.631 mensen aan covid19 gestorven waren. Bij meer dan 88.000 van hen waren influenza en longontsteking als comorbiditeiten gesignaleerd. Bij meer dan 127.000 officieel getelde covid19-doden was er sprake van andere aandoeningen van het ademhalingsstelsel.[155] Op grond van welke overwegingen werden bekende ziektes als griep en longontsteking gedegradeerd tot comorbiditeiten

van covid19, een mysterieuze nieuwigheid, naar verluidt veroorzaakt door een mysterieus virus? Waarom stond er niet dat bij 88.000 griep- en pneumoniedoden covid19 als mogelijke andere doodsoorzaak op het certificaat van overlijden was vermeld? Waarom moesten gevestigde diagnoses het nu plots afleggen tegen diagnoses die hoofdzakelijk met dubieuze technieken als serologische en PCR-test werden gesteld? Wat hadden de "coronacijfers" nog te maken met wetenschappelijk verantwoorde rapportage? Wisten de beleidmakers niet waar zij mee bezig waren — of ging het om doelbewuste misleiding? Waren zij gezwicht voor de mantra (of het geld) van de vaccinproducenten en de schatrijke "liefdadige" stichtingen en ngo's die op de coronakar gesprongen waren om te profiteren van de paniek?

Het publiek kreeg uiteraard alleen de cijfers voorgeschoteld, alsof die de weergave waren van 24-karaat wetenschap en niet een illustratie van het gezegde, "Leugens, grove leugens, en statistieken"[156]. Alsof er een eenduidig pad loopt van laboratoriumproeven en het in kaart brengen van "genetische sequenties" naar de etiologie van ziekteverschijnselen en vandaar naar medische diagnoses. Dat was voor virale aandoeningen nooit eerder aangetoond, ook niet voor de zo vertrouwde griep:

> Amerikaanse gegevens over sterfgevallen door griep zijn een puinhoop. Het CDC erkent een verschil tussen griepdood en griepgerelateerde dood, maar gebruikt de termen door elkaar. Bovendien zijn er aanzienlijke statistische onverenigbaarheden tussen officiële schattingen en nationale vitale statistische gegevens. Deze problemen worden gecompleteerd door angstmarketing — een communicatiestrategie van het CDC die erin bestaat dat medische experts "verschrikkelijke gevolgen voor het volgende griepseizoen voorspellen".
> Jaarlijks sterven ongeveer 36.000 Amerikanen aan griep([157]) en influenza/longontsteking is de zevende belangrijkste doodsoorzaak in de Verenigde Staten([158]). Zo staat het op de website van het CDC en zo wordt het overgenomen en breed gerapporteerd in de algemene en de wetenschappelijke media. Maar waarom worden griep en longontsteking in een enkele statistische bundel samengebracht? Is de relatie zo sterk of uniek dat het gerechtvaardigd is ze als een enkele doodsoorzaak te karakteriseren?
> David Rosenthal, directeur van de Harvard University Health Services, zei: "Mensen sterven niet per se aan het [griep]virus... Zij sterven aan een secundaire longontsteking. Veel van deze longontstekingen zijn geen virale maar bacteriologische longontstekingen." Maar Dr. Rosenthal was het ermee eens dat de relatie griep-longontsteking niet uniek is. Zo ontdekte een recent onderzoek (JAMA 2004; 292: 1955-60) dat maagzuuronderdrukkende medicijnen geassocieerd zijn met een hoger risico op buiten het ziekenhuis opgelopen longontsteking, maar gebruik van dergelijke medicijnen en longontsteking worden niet in één statistiek samengeteld.
> Het CDC stelt dat de historische "Hong Kong griep"-pandemie van 1968-1969 aan 34.000 Amerikanen het leven heeft gekost. Tegelijkertijd beweert het CDC dat 36.000 Amerikanen jaarlijks aan griep overlijden. Wat is er aan de hand?[159]

Het Nationaal Centrum voor Gezondheidsstatistieken (NCHS) van het CDC berekende dat "influenza en longontsteking" in 2001 het leven kostten aan 62.034 mensen.

Daarvan werden 61.777 toegeschreven aan longontsteking en 257 aan griep. In slechts 18 gevallen werd het griepvirus "positief geïdentificeerd". Het is echter niet duidelijk hoe de identificatie gebeurde, met welke methoden en technieken, en op basis van welke vooronderstellingen. Wie had, vóór 2020, al gehoord van PCR-tests voor de diagnose van griep? Tussen 1979 en 2002 gaven NCHS-gegevens een gemiddelde van 1.348 sterfgevallen door griep per jaar (met een minimum van 257 en een maximum van 3006). Waar kwamen de 36.000 griepdoden (vermeld op de CDC-website) dan vandaan? Antwoord: Het hangt allemaal af van de gebruikte computermodellen en van de labels die men meegeeft aan de gegevens waarop men die modellen loslaat. Is het griepvirus op zich dodelijk, of lijkt het alleen maar zo omdat men aanneemt dat het voor statistische doeleinden gepast is een overlijden door een secundaire longontsteking te tellen als een griepdode? Geven medische statistieken een beeld van de werkelijkheid, of dienen zij om illusies op te roepen die "nuttig" zijn voor de statistici of hun opdrachtgevers?

In de literatuur vindt men vaak verwijzingen naar ili's ("influenza-like illnesses", griepachtige aandoeningen). Dat lijkt mij een nuttige en relatief weinig misleidende statistische categorie, gezien de onzekerheden van de medische wetenschap in het algemeen en het stellen van diagnoses bij individuele patiënten in het bijzonder. Schattingen[160] van de oorzaken van ili's zijn: rhinovirussen 29%, coronavirussen 14.4%, influenzavirussen 7%, RSV (*respiratory syncytial virus*) 3.6%, en "onbekend" 46%. Welnu, covid19 is een ili. Het is ook een nieuwigheid. De coronacijfers in de media wekten echter de indruk dat het een ili is die ondubbelzinnig van alle andere te onderscheiden is met de beruchte PCR tests. In de laatste week van juli 2021 verscheen echter dit bericht: "Het CDC drong er bij laboratoria op aan om zowel tijd als middelen te besparen door RT-PCR-testkits te introduceren die positieve resultaten voor sarscov2 en een influenzavirus kunnen onderscheiden."[161] Hmm, beter veel te laat dan nooit. Of was dit niet meer dan een tactiek om de griepvaccins te laten profiteren van de propaganda rond coronavaccins? Voor het stellen van griepdiagnoses zijn PCR-tests immers niet betrouwbaarder dan voor covid19-diagnoses.

De politici en hun experts lieten zich echter niet van hun stuk brengen — niet door de statistische onzekerheden die inherent zijn in de medische wetenschap, niet door Silvio Brusaferro en later ook niet door het CDC. Sensationele, ondoordachte, om de haverklap gereviseerde "algemene maatregelen" die de gehele bevolking troffen, lagen hun blijkbaar te nauw aan het hart om daarnaast nog aandacht te schenken aan gerichte maatregelen ter bescherming van kwetsbare groepen. Dat waren dan vooral ziekelijke ouden van dagen in hun terminale verblijven, de zogeheten woonzorgcentra of geriatrische instellingen. Een studie, gepubliceerd in Annals of Internal Medicine (2 september 2020), schatte dat voor mensen jonger dan 40 de covid19-IFR 0,01% bedroeg, en voor zestigplussers 1,71%[162] (zie ook pagina 3). Dat was maanden eerder al duide-

lijk op het terrein, zij het dan zonder de schijnbare precisie van gekwantificeerde statistieken.[163] Het is algemeen geweten dat hoogbejaarde mensen veruit de meest kwetsbare groep zijn voor bijna *alle* ziektes, aandoeningen en accidentjes, en dat er dagelijks heel veel meer bejaarden een natuurlijke dood sterven dan jongeren of mensen in de fleur van hun leven. Een gemeenplaats houdt niet op een gemeenplaats te zijn, wanneer de kranten haar in grote letters op hun voorpagina afdrukken, alsof zij "gewichtig nieuws" is. Pas laattijdig kwamen de kwetsbaarste groepen in beeld, maar het beleid bleef even koppig gericht op isolatie van mensen, gezonden en zieken, en op de afbraak van familiale, sociale en economische banden en conventionele omgangsvormen. Alsof elke snotneus, elke niesbui of uitbundige lach, elke handdruk, elke knuffel, elke kus een moordaanslag met geringe kans op mislukkling was. Wat het leven waarde geeft, wat het vult met grote en kleine vreugdes — het was allemaal uit den boze, want... "het virus!"

Permanente morele intimidatie was het officiële ordewoord van de dag — van elke dag: "Breng uw en andermans leven niet in gevaar!", "Denk aan de heroïsche frontlijnwerkers in de ziekenhuizen die elke dag hun leven riskeren om mensen van de dood te redden!" Het beleid zat vast in de ban van epidemiologische waanvoorstellingen, vermoedens, halve waarheden en overdrijvingen waar men niet op kon terugkomen zonder gezichtsverlies en imagoschade — dingen die politici en experts zich niet kunnen veroorloven. Of maakten de halve waarheden en overdrijvingen integraal deel uit van de communicatiestrategie die in prestigieuze simulaties was uitgewerkt?

In het bijzonder in het Verenigd Koninkrijk en in New York kwam het beleid ten aanzien van kwetsbare bejaarden neer op wat men moeilijk anders dan als bewuste doodslag kan kwalificeren. De schrik dat covid19 de ziekenhuizen zou overbelasten diende als voorwendsel om patiënten die niet in kritieke toestand verkeerden onder te brengen in tehuizen voor ouden van dagen, waar blijkbaar genoeg vrije bedden waren.

> In uitvoering van een richtlijn van Gouverneur Andrew Cuomo om ziekenhuisbedden vrij te maken voor covid19-patiënten, stuurde New York op het hoogtepunt van de pandemie meer dan 6.300 herstellende coronaviruspatiënten naar verzorgingstehuizen. Met meer dan 6.400 covid19-doden in tehuizen en centra voor langdurige zorg heeft New York een van de hoogste sterftecijfers in verzorgingsinstellingen in de VS. Cuomo beweert echter dat het controversiële beleid niet verantwoordelijk is voor de tragische cijfers. Volgens zijn Staatssecretaris voor Gezondheid werd het virus verspreid door de 20.000 geïnfecteerde personeelsleden, van wie velen in maart en april bleven werken zonder te beseffen dat ze ziek waren.[164]

Herstellende covid19-patiënten zijn niet besmettelijk; mensen "die niet beseffen dat zij ziek zijn" zijn dat wel! Cuomo lanceerde dat fabeltje — het was een verzinsel van Bill Gates (pagina 60) — op een moment waarop alle beschikbare cijfers uit China en Europa erop wezen dat van overbelasting van de ziekenhuizen vrijwel nergens sprake

was.[165] Voor ziekenhuizen zijn bedden wat tafels zijn voor restaurants en zitplaatsen voor vliegtuigmaatschappijen. Lege bedden brengen niets op, maar de vaste kosten lopen gewoon door. Ook in de stad New York en haar onmiddellijke omgeving, hadden slechts twee of drie van de honderden ziekenhuizen te kampen met klaarblijkelijke overlast. De in Engeland inderhaast opgebouwde Nightingale hospitals[166] waren een maat om niet. Het pronkstuk van de collectie, dat uiteraard in Londen stond, werd al na enkele weken gesloten ("in stand-by gezet") wegens gebrek aan patiënten. Het kwaad was al geschied. Het laaghangende fruit (ziekelijke ouden van dagen) was al geplukt. De kans op nieuwe slachtoffers zakte zienderogen.

Simpel gezond verstand zegt dat om effectief te zijn, interventies gefocust moeten zijn op het beschermen van de kwetsbaarste mensen. Bredere maatregelen, die iedereen treffen, verkwisten schaarse middelen en creëren een risico van hogere morbiditeit en mortaliteit — en andere vormen van nevenschade (pagina 119) — zelfs bij strikte naleving van de opgelegde regels. Verwaarlozing van de situatie in verzorgingstehuizen[167] leidde tot dramatische sterftecijfers, die dan als voorwendsel gingen dienen om nog bredere, algemenere maatregelen te treffen. Waanzin? Niet volgens de beleidmakers en hun acolieten in de media, voor wie "Uitzonderlijke omstandigheden vereisen uitzonderlijke maatregelen" een onmisbaar passe-partout excuus geworden was, ook al waren alleen de maatregelen uitzonderlijk. Anders gezegd: het waren de maatregelen die de omstandigheden uitzonderlijk maakten.

Ondanks de bestaande kennis van de etiologie en de epidemiologie van ziektes als griep, longontsteking en tuberculose, hielden de overheden in vele landen vast aan de regel "Blijf in uw kot!" Het beleid was erop gericht menselijke contacten te beperken — alsof "contact" gelijkstond met "ernstig infectiegevaar". Dat beleid gold ook waar "Blijf in uw kot" betekende dat mensen verplicht werden, met hun kinderen en eventueel andere familieleden, vaak in kleine, slecht verluchte, vochtige of kurkdroge woningen of appartementen te blijven — dus in een omgeving waar die ziektes zich het gemakkelijkst verspreiden (pagina 19). Nu de symptomen van ernstige longaandoeningen geacht werden op covid19 te wijzen, en "dus" op een virale veeleer dan een bacteriële infectie, werden mensen aangespoord of verplicht hun gezondheid op het spel te zetten of zelfs te verknoeien. Er waren overigens geen aanwijzingen dat asymptomatische virusdragers andere mensen besmetten. Toch werden de kwetsbare groepen opgevoerd als excuus om niet-kwetsbare mensen te gijzelen met beleid dat lange tijd nauwelijks aandacht had gehad voor die kwetsbare groepen.

Cijfers en realiteitszin

Op 1 oktober 2020, bij de start van het coronaseizoen (pagina 55), tien maanden na het begin van de crisis in Wuhan en zeven maanden na de afkondiging van de sarscov2-pandemie, stond de officiële covid19-teller op 1 miljoen doden wereldwijd. Dat cijfer stond tegenover meer dan 7 miljoen mensen die jaarlijks sterven aan kanker

in een periode van negen maanden. De tabel hieronder geeft ons een beeld van de top 10 van de doodsoorzaken voor de periode van 1 januari tot 1 oktober 2020 (9 maanden). Om oorzaak 4 ("Longinfecties"), die de covid19-doden omvat, in een historische (coronavrije) context te plaatsen, is het nuttig dit uittreksel uit een artikel in The Lancet[168] (1 november 2018) te lezen: "Bijna 2,38 miljoen sterfgevallen waren in 2016 het gevolg van longinfecties, de zesde belangrijkste doodsoorzaak voor alle leeftijden."

Top 10 van de doodsoorzaken in de wereld

	1 oktober 2020	% van Top 10	**1 januari – 1 oktober 2020**
1	Hart- en vaatziekten		
	11.865	30.84 %	**7.607.419**
2	Beroertes		
	7.271	18.90 %	**4.661.872**
3	Chronische longobstructie		
	3.826	9.95 %	**2.452.941**
4	Longinfecties		
	3.719	9.67 %	**2.384.600**
	Inclusief covid-19 *(tot 14/09/ 2020)*: (864.618 – 3.91%)		
5	Alzheimer en andere vormen van dementie		
	2.505	6.51 %	**1.606.245**
6	Longkanker; kankers van het ademhalingsstelsel		
	2.148	5.58 %	**1.377.371**
7	Diabetes mellitus		
	2.011	5.23 %	**1.289.308**
8	Verkeersongevallen		
	1.764	4.58 %	**1.131.068**
9	Diarree		
	1.739	4.52 %	**1.115.015**
10	Tuberculose		
	1.626	4.23 %	**1.042.546**

(deathmeters.info/)

Bijna 2,38 miljoen doden door longinfecties voor 2016 komt ongeveer overeen met bijna 1,8 miljoen voor de eerste 9 maanden van dat jaar. Het verschil met de eerste 9 maanden van 2020 bedraagt dus ongeveer 650.000 doden, die dan aan covid19 zouden toe te schrijven zijn, *ceteris paribus*. Dat is heel wat minder dan de 864.000 die de tabel vermeldt, tenzij we redenen zouden hebben om te veronderstellen dat in de periode begin 2017 – einde 2019 het aantal andere longinfecties met fatale afloop met ca 10% was verminderd. Nogmaals: het is niet bekend en niet te achterhalen hoeveel van de "covid19-doden" ten onrechte met dat etiket begraven of verast werden.

We weten ondertussen echter ook dat veel meer mensen stierven met dan door sarscov2 (of wat het ook was dat als zodanig werd bestempeld) en dat er naast longinfecties nog tal van andere levensbedreigende ziektes de dood van vermoedelijke covid19-patiënten kunnen verklaren. Volgens de hierboven aangehaalde schatting van de Amerikaanse CDC (pagina 27), zouden tot midden september 2020 wereldwijd mogelijk amper 52.000 vermoedelijk "zuivere" covid19-sterfgevallen te noteren zijn, dus gevallen zonder, voor zover bekend, andere potentiële doodsoorzaken. Dat is niet genoeg om de top 20 van sterfgevallen te halen. Laten we echter breeddenkend zijn en met 100.000 in plaats van 52.000 "zuivere" gevallen rekenen. Ook dan komt covid19 niet voor in de top 20 van doodsoorzaken. Toch werden in vele landen, niet het minst in België en Spanje, grote maar nauwelijks gedocumenteerde aantallen levensnoodzakelijke medische behandelingen en chirurgische ingrepen uitgesteld of afgelast[169], doordat het beleid en de media geobsedeerd waren door de pandemie.

Vermoedelijk stond die obsessie echter los van de uitstel- en afstelpraktijken van artsen, ziekenhuizen en zieken. In vele landen, ook in Europa, waar de overheid niet minder drastisch rechten en vrijheden beperkte dan de Belgische of de Spaanse, liet covid19 immers geen spoor na in de algemene sterftestatistieken (pagina 348sqq). Dat was onder andere zo in Duitsland, Oostenrijk en de meeste Scandinavische landen. Daar, meer nog dan in België of Spanje, was het inperken van de verspreiding van het virus (dus, het lamleggen van het economische, sociale en culturele leven) blijkbaar een doel dat los stond van enige medische overmacht. Dat was zeker zo in delen van Australië (Victoria en West-Australië in het bijzonder) en Nieuw-Zeeland[170] waar extreme maatregelen werden ingevoerd, nog voor er iets van covid19 te merken was — het was daar, op het zuidelijke halfrond, zomer en het was nog wachten op het volgende griepseizoen. Samen met de VS, het VK en Canada zijn Australië en Nieuw-Zeeland wereldleiders op het vlak van Westerse, progressieve politieke correctheid, een geestdodend virus dat zich verspreidt via het onderwijs, de media en de entertainmentindustrie.

Het feit dat uitstel en afstel van medische behandelingen een reëel verschil maken, werd nooit een centraal punt in het officiële coronaverhaal. Veel gemakkelijker was het door te drammen op het thema "Zonder drastische maatregelen zou het allemaal nog veel erger geweest zijn"[171]. Het grote probleem daarbij was uiteraard dat tal van landen

(onder andere, Zweden, Belarus, Nicaragua, de meeste Afrikaanse landen) nauwelijks maatregelen namen. Zij wisten de economische en sociale schade te beperken[172], zonder naar verhouding meer medische of sterfgevallen te registreren dan België, Spanje of Frankrijk (tabel op pagina 343). Dat probleem werd dan maar aangepakt door allerlei leugens en speculaties over "rampgebied Zweden" de wereld in te sturen.[173] Dat het leugens waren, stond buiten kijf. De cijfers waren bekend (pagina 355) maar werden zoveel mogelijk buiten het gezichtsveld van het krantenlezende en televisiekijkende publiek gehouden. Indien Zweden een rampgebied was in de veertiende week van 2020, hoe zou men dan de toestand in dezelfde week moeten omschrijven in Ierland, Schotland, Wales, Engeland, Nederland, België, Frankrijk, Spanje en Zwitserland (pagina 347)? En waarom waren Ierland, Engeland, Nederland, België, Frankrijk, Spanje, Zwitserland, Noorwegen, Finland, Portugal, Oostenrijk en Griekenland geen wereldschokkende rampgebieden in de tweede week van 2017 (pagina 346)? Het antwoord: De "oversterfte" in januari van dat jaar was een gevolg van een krachtige griepepidemie en dus niet echt nieuwswaardig. De "oversterfte" in april 2020 was zeker nieuwswaardig, maar het was moeilijk uit te maken in welke mate zij een gevolg was een virale epidemie en in welke mate van een paniekerig, althans paniek zaaiend beleid.

Wegens de permanente covid19-hetze zakten bij het op de media aangewezen grote publiek realiteitsbesef en zin voor proporties naar een tot dan toe in vredestijd ongekend dieptepunt. Dat wil wat zeggen, want die kwaliteiten zijn zelfs in normale omstandigheden zeldzaam in de artificiële omgevingen van moderne geürbaniseerde maatschappijen, bevolkt met mensen die ongeveer alles wat zij denken te weten danken aan door anderen geproduceerde woorden en beelden maar zelden of nooit de moeite nemen uit te zoeken wie die anderen zijn, waarom zij doen wat zij doen, wie hen financiert. Napraten is gemakkelijk, nadenken niet. Helder denken was een manifest slachtoffer van de coronapaniek. Werkers in "essentiële sectoren" werden vrijgesteld van draconische isolatiemaatregelen. Indien wij echter de logica voor de verantwoording van het algemene covid19-beleid volgen dan moeten wij het als een mirakel beschouwen dat die essentiële werkers niet bijna allemaal op "Intensieve zorg" terechtkwamen of overleden. Ja, in hospitalen, maar op weinig andere plaatsen, werden strenge voorzorgsmaatregelen genomen en vermoedelijk streng toegepast. Wanneer helder denken de deur uitgaat dan nemen waanzin en irrationele fobieën de regie over en krijgen terreurtactieken vrij spel. Kuddementaliteit aankweken is alleen aanlokkelijk voor wie de ambitie heeft de leider van de kudde te worden. Dergelijke lieden zijn er altijd, maar met "Volg mij of sterf!" hadden zij een sterke propagandatroef in de hand.[174]

BEGRIPPEN

"We still are in the cave ages in terms of understanding how viruses emerge, how they spread, how they start and stop, why they do what they do."[175]

Voor de meeste mensen suggereren de woorden 'epidemie' en 'pandemie' een gevaarlijke, dodelijke ziekte. Die connotatie maakt echter geen deel uit van de definitie van het nu door de WGO gehanteerde begrip "pandemie". Voor de WGO is alleen de snelle internationale verspreiding van een potentiële ziekteverwekker relevant. Met die ruime definitie is het heel gemakkelijk een pandemie af te kondigen. Men hoeft niet te wachten tot voldoende wetenschappelijk gecontroleerde gegevens over de morbiditeit of mortaliteit van met een ziekteverwekker geïnfecteerde mensen beschikbaar zijn. Door de WGO afgekondigde pandemieën zijn dus niet per definitie levensgevaarlijk. Voor het grote publiek blijft "een pandemie" echter een schrikbeeld.

Medische wetenschap is al lang een samenraapsel van hooggespecialiseerde wetenschappelijke studierichtingen. Wanneer specialisten zich over een verschijnsel als covid19 buigen en zich daarover uitspreken dan doen zij dat vanuit hun specifieke disciplines en tegen de achtergrond van de controversen die daarin actueel zijn. Er is geen mens meer die kan beweren dat hij "de" medische wetenschap beheerst of zelfs maar kan overzien. Overigens is er niet zoiets als controversevrije wetenschap. Wetenschap leeft van controversen. Lieden die zich op "de wetenschappelijke consensus" (pagina 220) beroepen, begrijpen niets van wetenschap. Voor hen is wetenschap een gestandaardiseerd product voor massaconsumptie, gecontroleerd door een gering aantal officiële experts, zoals voedingsmiddelen gecontroleerd worden door de experts van een nationaal voedselagentschap.

De medische wetenschap is een empirische wetenschap van levende organismen. Zij onderzoekt hypothesen, die zij soms definitief kan weerleggen maar nooit definitief kan bewijzen. Er kunnen zich immers altijd nieuwe verschijnselen voordoen, waar de geldende hypothesen geen rekening mee houden. Wat de medische wetenschap met enige zekerheid weet is veel meer "We weten nu dat die hypothese fout was" dan "We weten nu precies hoe de werkelijkheid in elkaar zit". Het is dan ook politiek onverantwoord een handvol experts de gelegenheid te geven hun favoriete maar onbewezen theorietjes om te zetten in dwingend beleid. Dan stellen politici zich op als scheidsrechters in wetenschappelijke discussies. Er is dan sprake van gepolitiseerde wetenschap, niet van wetenschappelijk verantwoord beleid (pagina 205sqq).

Medische verschijnselen hebben vaak meerdere mogelijke oorzaken, en dan is het gepast het relatieve gewicht van de verschillende risicofactoren correct in te schatten. Er is echter geen garantie dat zoiets op een eenduidige manier mogelijk is. Andere

factoren, die van plaats tot plaats, van tijd tot tijd, of van patiënt tot patiënt verschillen kunnen een grote rol spelen. Geneeskunde doet een beroep op medische wetenschap, maar zij zoekt geen algemene "wetenschappelijke" waarheden, wel specifieke oplossingen voor individuele patiënten. Er is geen simpel, eenduidig verband tussen geneeskunde en medische wetenschap. Evenmin is er een eenduidig verband tussen die wetenschap en volksgezondheid (pagina 68).

Toch zijn er enkele beginselen die iedere geneeskundige en iedere leek voor ogen moet houden:

- **Het verschil tussen genees- of preventiemiddel en vergif of geldsverspilling zit**
  - In de dosis ("dosis sola facit venenum")
    - Een te hoge dosis is vergif of geldverspilling
    - Een te lage dosis is geldverspilling
  - In de gebruiksomstandigheden
    - Enerzijds, veel genees- en preventiemiddelen worden voorgeschreven voor aandoeningen waarvoor ze nauwelijks of niet effectiever zijn dan een placebo ("een zoethoudertje")
    - Anderzijds, veel genees- en preventiemiddelen worden met succes "off label" gebruikt ter behandeling van aandoeningen waarvoor ze niet door hun producenten bedoeld waren
    - Veel genees- en preventiemiddelen die in laboratoriumproeven (dus onder strikt gecontroleerde en gereglementeerde omstandigheden) bevredigend presteren, blijken vrijwel waardeloos of nefast in het dagdagelijkse gebruik, doordat daar al te veel onbekende, ongecontroleerde en oncontroleerbare factoren een rol spelen
- **Geen effect zonder neveneffect**
  - Zelfs effectieve geneesmiddelen hebben niet alleen het beoogde helende effect maar ook onbedoelde schadelijke, soms dodelijke neveneffecten
  - Voor elk geneesmiddel bestaan contra-indicaties (aanwijzingen van factoren of omstandigheden waarbij gebruik van het medicijn meer kwaad dan goed doet)
- **Statistische correlatie ≠ oorzakelijk verband**
  - Statistische correlatie tussen twee verschijnselen is geen bewijs dat een van de twee een oorzaak is van het andere
  - Van een oorzaak en haar effecten verwachten we dat hun verschijningen gecorreleerd zijn, maar die correlatie wordt vaak aan het oog ontrokken door interveniërende factoren
  - Wees maximaal voorzichtig met statistieken, ook en vooral met medische statistieken, die bijna nooit op homogene klassen van gevallen (patiënten)

betrekking hebben omdat in elk "geval" niet alleen relevant geachte bekende factoren in wisselende verhoudingen aanwezig zijn, maar ook tal van onbekende of ten onrechte voor irrelevant gehouden factoren een mogelijk belangrijke rol spelen

- **Geen expertise zonder tegenexpertise**
  - Niemand is expert omdat hijzelf (of een ander) het zegt. Expertise moet getoetst worden in discussie op tegenspraak met andere experts en intelligente leken. De klassieke universiteit bood daartoe een uitstekende omgeving. Zij was nog geen samenraapsel van voor buitenstaanders ontoegankelijke specialismen.

En, niet te vergeten: De eed van Hippocrates, de van oudsher geldende norm waar elke geneeskundige geacht wordt zich aan te houden.

- **De eed van Hippocrates (ca 460-375 v.C.)**
  - Kort samengevat in een Latijnse formule, "Primum non nocere" ("Eerst en vooral, niemand schaden")
  - Een arts handelt in het belang van zijn patiënt, niet "om anderen ter wille te zijn" — een arts is geen huurmoordenaar, geen politiek geëngageerde propagandist

"Geen expertise zonder tegenexpertise" beantwoordt aan het fundamentele beginsel van de vrije wetenschapsbeoefening, die berust op de voortdurende confrontatie van argumenten en tegenargumenten. Het beantwoordt ook aan het fundamentele beginsel van rechtvaardigheid, dat niemand rechter mag zijn in een zaak waarin hij als partij betrokken is of een aanzienlijk belang heeft. Het geldt onveranderlijk in forensische kwesties (bijvoorbeeld in gerechtelijke zaken, waar zowel de eiser als de verweerder elk hun medische of andere experts moeten kunnen laten getuigen). Experts dienen hun expertise te bewijzen met argumenten in een publieke discussie op tegenspraak. Tijdens de coronacrisis van 2020 werd echter duidelijk dat het moderne Westen niet langer geneigd was dat beginsel toe te passen in kwesties die miljoenen mensen tegelijkertijd aanbelangen. De officiële experts moesten niets bewijzen — zij waren "het bewijs". Het past in dit verband te wijzen op het risico van "groepsdenken". Dat is reëel in kleine landen waar de kans groot is dat alle experts op een bepaald gebied "uit dezelfde school" komen. Het is reëel in alle landen waar bijna al het wetenschappelijk onderzoek op advies van dezelfde experts wordt gefinancierd. Groepsdenken relativeert ook de toegevoegde waarde van *peer review*, dat wil zeggen: controle door vakgenoten waarvan de uitkomst bepaalt of een artikel al dan niet gepubliceerd zal worden.[176]

Het uitgangspunt van de Hippocratische eed was "de mens in samenleving met anderen", of zoals men ook zegt, "vrijheid onder gelijken". Dat uitgangspunt im-

pliceert het samenlevingsbeginsel: "Iedere volwassene, ongeacht zijn sociale status of rijkdom, is zowel in rechte als in moreel opzicht persoonlijk verantwoordelijk en aansprakelijk voor zijn woorden en daden tegenover andere volwassenen, die immers zijn gelijken zijn." Vandaar dat artsen wel kunnen en moeten informeren en adviseren, maar niet mogen dwingen (tenzij zij met klaarblijkelijk handelingsonbekwame mensen te maken hebben — of, als dieren- en veeartsen, met dieren).

Althans in het Westen leidde de systematische uitwerking van de idee van samenleving, van vrijheid onder gelijken, tot een bloei van de rechts- en moraalfilosofie. Die kregen voldoende gezag om de opvatting ingang te doen vinden dat ook de machtigsten onder de machtigen aan dezelfde van menselijke willekeur onafhankelijke beginselen gebonden zijn als elke andere mens. Geen individu, klasse of groep had zeggenschap over, niemand stond boven recht en moraal — dat waren goddelijke waarheden die de mens kan ontdekken maar niet kan veranderen. Zo werd het zonder reden of op grond van louter vermoedens opleggen van vrijheidsberovingen als weerzinwekkend beschouwd. Mensen dienen te genieten van het vermoeden van onschuld en verantwoordelijkheidszin tot overtuigend bewijs van het tegendeel geleverd is. Vermoeden van schuld of onverantwoordelijkheid als uitgangspunt nemen is dodelijk voor het samenleven (pagina 291sqq).

Van de oorspronkelijke draagwijdte van de Hippocratische eed blijft echter in de moderne gecommercialiseerde en gebureaucratiseerde geneeskunde niet veel meer over. Hij is zo goed als geheel vervangen door de verplichting de wetten van het land na te leven, ook wanneer die dingen toestaan of voorschrijven die in de oorspronkelijke eed ten striktste verboden waren (hulp bij moedwillige abortus, zelfverminking of zelfdoding; "om iemand ter wille te zijn" werkzame behandelingen weigeren, schadelijke behandelingen of middelen voorschrijven, of vertrouwelijke gegevens over patiënten en collega's doorspelen aan anderen, en dergelijke). Zoals bijna elke denkbare menselijke activiteit, zo is tegenwoordig ook de geneeskunde vermaatschappelijkt ("gesocialiseerd"), onderworpen aan maatschappelijke, politieke, technocratische[177] en bureaucratische autoriteiten. Waar tot ver in de negentiende eeuw, tot aan de opkomst van het socialisme, maatschappijen geacht werden ondergeschikt te zijn aan de beginselen van het samenleven, daar geldt nu het omgekeerde. Het moderne credo is dat de maatschappelijke autoriteiten de voorwaarden van samenleven bepalen. Dat is de uiteindelijke consequentie van de opkomst, vijfhonderd jaar geleden, van de staat als een maatschappijvorm die er aanspraak op maakt "soeverein" te zijn, *legibus solutus* — een maker van wetten die zelf niet aan enige wet gebonden is. De soeverein geniet dan "soevereine immuniteit". Hij is niet aansprakelijk voor de schade die hij toebrengt. Bovendien kan hij "statutaire immuniteit" verlenen aan zijn handlangers en knechten. Onder dat moderne credo ruimden recht en moraal plaats voor politiek en beleid; vrijheid onder gelijken voor ongelijkheid onder onvrijen; gedegen argumentatie voor opportunistische onderhandelingen en verkiezingsbeloften. In de politiek geldt

maar een regel: De sterksten winnen — zij verkrijgen de controle over de politiediensten en over de ambtenaren die sancties opleggen en vergunningen of privileges verlenen of intrekken. Wat mag en wat niet mag varieert van de ene maatschappelijke positie tot de andere, en hangt vaak af van de willekeur van leidinggevende individuen om de ene regel wel en de andere niet af te dwingen. Vermoedens van onschuld en verantwoordelijkheidszin gelden slechts waar de machthebbers ze nog dulden. In de plaats daarvan komt het vermoeden dat de overheid van de dag altijd met recht en rede handelt — niet tot het tegendeel bewezen is, maar tot zijzelf of een volgende overheid anders beslist. De staat is geïnstitutionaliseerde willekeur. (Meer over dit thema in het tweede en het derde deel, pagina 226sqq).

Waar de samenleving vermaatschappelijkt wordt, is er geen plaats voor een algemeen vrijheids- of rechtsbeginsel, ook niet voor enig "vrij beroep" (wat de geneeskunde oorspronkelijk geacht werd te zijn). Er is evenmin plaats voor plechtige eden — tenzij voor *carte blanche* eden van gehoorzaamheid aan de wetten (wat die ook zullen zijn). Kenmerkend voor gesocialiseerde geneeskunde is het oprukken van protocolgeneeskunde, officiële richtlijnen en aanbevelingen. Zij beperken de oordeelsvrijheid van artsen ten aanzien van individuele patiënten, en eventueel zelfs het recht van patiënten om zelf te beslissen of, voor hen persoonlijk, de risico's van een ziekte opwegen tegen de risico's van een behandeling. Protocolgeneeskunde komt neer op permanente intimidatie van praktijkartsen. Enerzijds leidt zij tot een uitbreiding van hun aansprakelijkheid tegenover hun patiënten wanneer zij hun eigen oordeel volgen. Patiënten dienen niet langer een medische fout te bewijzen. Het volstaat dat zij aantonen dat hun arts de ene of de andere richtlijn of aanbeveling heeft genegeerd — alsof dat het voldoende bewijs is van een vermijdbare en onvergeeflijke medische fout. Anderzijds kunnen artsen die braaf de richtlijnen en aanbevelingen toepassen, een effectief excuus inroepen om hun verantwoordelijkheid voor behandelingen die verkeerd uitpakken van zich af te schuiven.

Protocolgeneeskunde getuigt bijna altijd van de invloed op het gezondheidsbeleid van de kosten-batenanalyses en efficiëntie-eisen van nationale gezondheidsdiensten, adviesraden, vakbonden en beroepsverenigingen, ziekte- en aansprakelijkheidverzekeraars, andere instanties, zelfs industrieën. Zij dient niet de patiënten maar allerlei corporatieve budgetbeheerders. "In werkelijkheid," vertrouwde een arts mij toe, "ben ik een functionaris van de staat. Als ik in het belang van mijn patiënten afwijk van de voorgeschreven protocollen dan loop ik het risico te worden berispt en gestraft en zelfs mijn vergunning kwijt te raken".[178] In de context van de verstatelijkte of door grote commerciële corporaties gedomineerde geneeskunde hangt het inkomen van een arts meer af van de naleving van vergunningsvoorschriften dan van het naleven van de Hippocratische eed.

Tijdens de coronacrisis was de wereld, en vooral de Westerse wereld, getuige van een terugkeer naar de opvattingen over "Wetenschap" die bijna een eeuw eerder in verband werden gebracht met de Sovjet-Unie en Nazi-Duitsland. Propaganda, censuur en intimidatie waren alomtegenwoordig (pagina 188 en 205). Na de tweede wereldoorlog werden de nazidokters berecht en veroordeeld wegens wederrechtelijke experimenten op mensen. De rechtbank formuleerde toen deze principes:

De code van Neurenberg (1947)

"Het overgrote deel van het bewijsmateriaal dat ons is voorgelegd, wijst erop dat bepaalde soorten medische experimenten op mensen in overeenstemming zijn met de ethiek van de medische beroepsgroep in het algemeen, althans wanneer zij binnen redelijk goed omschreven grenzen worden gehouden. De voorstanders van experimenten op mensen rechtvaardigen hun standpunt met het argument dat dergelijke experimenten resultaten voor het welzijn van de samenleving opleveren die met andere methoden of studiemiddelen niet te verkrijgen zijn. Allen zijn het er echter over eens dat bepaalde basisbeginselen in acht genomen moeten worden om te voldoen aan morele, ethische en juridische eisen:

(1) De vrijwillige instemming van de menselijke proefpersoon is absoluut noodzakelijk. De betrokkene moet bekwaam en in staat zijn om toestemming te geven. Hij moet in staat zijn vrij te kiezen, *zonder tussenkomst van enig element van geweld, fraude, bedrog, dwang, overreding of een andere vorm van beïnvloeding*. Hij moet ook voldoende inzicht in de betrokken materie hebben, zodat hij een weloverwogen en verstandige beslissing kan nemen. De proefpersoon moet dus op voorhand kennis krijgen van de aard, de duur en het doel van het experiment, de methodes en de middelen waarmee het zal worden uitgevoerd, en van alle redelijkerwijs te verwachten ongemakken, gevaren en de gevolgen voor zijn gezondheid of persoon die uit zijn deelneming aan het experiment kunnen voortvloeien. [Nadruk toegevoegd]

Het is de plicht en de verantwoordelijkheid van ieder die het experiment initieert, leidt of eraan meewerkt na te gaan of de toestemming van de proefpersoon aan die voorwaarden voldoet. Het gaat om een persoonlijke plicht en verantwoordelijkheid die niet straffeloos aan een ander kan worden gedelegeerd.

(2) Het experiment moet van dien aard zijn dat het vruchtbare resultaten oplevert voor het welzijn van de samenleving die niet met andere methoden of studiemiddelen te verkrijgen zijn. Het mag niet willekeurig of onnodig zijn.

(3) Het experiment moet gebaseerd zijn op de resultaten van proeven op dieren en kennis van de natuurlijke geschiedenis van de bestudeerde ziekte of het bestudeerde probleem. De verwachte resultaten moeten uitvoering van het experiment rechtvaardigen.

(4) De proef moet zodanig worden uitgevoerd dat elk onnodig lichamelijk en geestelijk lijden en letsel wordt voorkomen.

(5) Er mag geen experiment worden uitgevoerd wanneer er a priori reden is om aan te nemen dat de proefpersoon zal sterven of ernstig gewond geraken, behalve misschien in die experimenten waar de experimenterende artsen zelf als de proefpersonen dienen.

(6) Het te nemen risico mag nooit groter zijn dan het risico dat wordt bepaald door het humanitaire belang van het probleem dat door het experiment moet worden opgelost.

(7) Er moeten goede voorbereidingen en adequate voorzieningen worden getroffen om de proefpersoon te beschermen tegen zelfs de geringste kans op letsel, invaliditeit of overlijden.

(8) Het experiment mag alleen worden uitgevoerd door wetenschappelijk gekwalificeerde personen. De hoogste graad van bekwaamheid en zorgvuldigheid dient in alle stadia van het experiment te worden vereist van hen die het experiment uitvoeren of eraan meewerken.

(9) *In de loop van het experiment moet de proefpersoon de vrijheid hebben het experiment te beëindigen* indien hij in een lichamelijke of geestelijke toestand terechtkomt waarin voortzetting van het experiment hem onwenselijk lijkt. [Nadruk toegevoegd]

(10) Tijdens het experiment moet de verantwoordelijke organisator bereid zijn het experiment in iedere fase te beëindigen, bijvoorbeeld wanneer hij goede redenen heeft om aan te nemen dat voortzetting van het experiment waarschijnlijk zal leiden tot letsel, invaliditeit of de dood van de proefpersoon."[179]

Deze beginselen van zorgvuldigheid, informatie en vrije keuze sluiten riskante experimenten met jonge kinderen en zwakzinnigen resoluut uit — iets wat lieden als Bill Gates en Anthony Fauci[180], ook de "mad scientists" in het wetenschappelijk-militair complex[181] al te licht vergeten. Dezelfde beginselen werden later overgenomen in tal van andere documenten, bijvoorbeeld de "Helsinki-verklaring" van de World Medical Association (1964[182]) en de "Universal Declaration on Bioethics and Human Rights" (UNESCO, 2005). Het uitgangspunt van de Helsinki-verklaring is respect voor het individu (artikel 8), zijn recht op zelfbeschikking en zijn recht zich goed te informeren vooraleer beslissingen te nemen (art. 20, 21 en 22) met betrekking tot deelname aan een experiment of onderzoek. De verplichtingen van de onderzoeker zijn uitsluitend jegens de patiënt (art. 2, 3 en 10) of vrijwilliger (art. 16, 18). *Het welzijn van de proefpersoon moet altijd prevaleren boven de belangen van wetenschap en maatschappij* (art. 5), en *ethische overwegingen moeten altijd prevaleren boven wet- en regelgeving* (art. 9). [Nadruk toegevoegd]

In bijna alle landen heeft het coronabeleid van de overheden en hun experts, ook de WGO en GAVI, ieder van die beginselen veronachtzaamd of zelfs bewust genegeerd. Dat zal hieronder genoegzaam blijken. Nooit eerder in vredestijd werd er door overheden, hun experts en de Establishmentmedia zoveel misleiding en druk uitgeoefend opdat mensen zich zouden lenen tot deelname aan wezenlijk misdadige, op bluf en leugens gebaseerde experimenten om na te gaan of men met politiemaatregelen een virus kan stoppen, en de wereldbevolking te gebruiken als proefkonijnen voor het testen van een nieuw, onnodig en, naar het zich al vroeg liet aanzien, schadelijk medisch product (mRNA-vaccins). Waarom zou een beleid dat miljoenen, zelfs miljarden mensen treft mogen doen wat onduldbaar is in een experiment met een of twee

proefpersonen? Het coronabeleid berustte op geweld, dwang, fraude, bedrog, propaganda en andere vormen van beïnvloeding, inclusief censuur van kritische stemmen en weigering van de overheidsexperts en de hun onderdanige media om over "corona" een publieke discussie aan te gaan. Het beleid was een misdaad tegen de mensheid[183], een regelrechte ontkenning van het zelfbeschikkingsrecht en de oordeelsvrijheid van alle volwassen mensen.[184] Op de doktersprocessen in Neurenberg in 1947 was "Ik heb alleen maar bevelen uitgevoerd" of "Ik heb de overheidsdeskundigen gevolgd" geen grond voor vrijspraak. Is het nodig politici, experts, topambtenaren, artsen, ziekenhuisbeheerders en producenten van vaccins daaraan te herinneren?[185] Of zijn zij zich daarvan goed bewust en hebben zij daarom hun lot verbonden aan het idee van een "Great Reset" (pagina 277), aan de implementatie van een strategie om een regime te vestigen dat hen definitief vrijstelt van de eisen van ethiek, persoonlijke aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid?

Wetenschap en de postulaten van Koch

Medische wetenschap stoelt vooral op laboratoriumproeven. Zij hoeft zich niet te bekommeren om andere dan biofysische en biochemische oorzaken en gevolgen van aandoeningen of ziektes. De praktijkgeneeskunde kan aan die andere oorzaken en gevolgen echter niet voorbijgaan. In de geest van de Hippocratische eed dient zij het belang van de patiënt in zijn concrete situatie voorop te stellen, en dat belang omvat veel meer dan wat interessant is voor de medische laboratoriumwetenschap. Dat geldt ook voor "medisch beleid" op regionaal, nationaal of internationaal niveau. Wanneer dat beleid echter alleen rekening houdt met medisch-wetenschappelijke inzichten dan is de kans groot dat psychische, sociale, economische en culturele oorzaken en gevolgen buiten beeld blijven, ofschoon die de strikt medische kosten-batenanalyses danig overhoop kunnen gooien. Nog lang zal de coronacrisis van 2020 als een voorbeeld dienen van wat er ook in medisch opzicht verkeerd kan gaan, wanneer medisch-wetenschappelijke inzichten van hooggeleerde laboranten alle andere overwegingen overvleugelen in het volksgezondheidsbeleid. De media wijden er niet veel aandacht aan, maar er is een voortdurend spanningsveld tussen laboratoriumonderzoekers, die nooit een patiënt zien, en artsen, die zelden bij labo-onderzoek betrokken worden. Voor politici wegen de ervaringen van duizenden praktijkartsen vaak niet op tegen de hooggeleerde, wereldvreemde bluf van de ene of de andere professor. In 2020 waren de virologie- en epidemiologieprofessoren aan de beurt. Hoeveel buitenstaanders kunnen een onderscheid maken tussen een goede, een middelmatige en een ondermaatse viroloog of epidemioloog? Een buitenstaander kan doorgaans alleen oordelen op basis van de ethische en deontologische verdiensten van dergelijke specialisten. In de media gecreëerde imago's, charme en charisma zijn echter geen valide substituten voor ethische en deontologische integriteit.

Robert Koch (1843-1910) formuleerde vier criteria om uit te maken of een bepaald micro-organisme de oorzaak is van een ziekte:

1) Het micro-organisme moet in overvloed worden aangetroffen in alle organismen die aan de ziekte lijden (ofschoon men er rekening mee moet houden dat verschillende micro-organismen dezelfde symptomen kunnen veroorzaken en dat dezelfde ziekteverwekker een oorzaak kan zijn van verschillende symptomen).
2) Het micro-organisme moet, indien dit mogelijk is, uit een ziek organisme worden geïsoleerd en in een zuivere cultuur worden gekweekt. (N.B. Voor virussen is dit niet mogelijk, omdat zij geen levende organismen zijn en dus een gastheercel nodig hebben om vermenigvuldigd te worden.)
3) Het gekweekte micro-organisme zou de ziekte moeten veroorzaken wanneer het wordt geïntroduceerd in een organisme dat vrij is van de ziekte, althans wanneer het organisme niet over een voldoende genetische of verworven immuniteit beschikt. (Daarom zijn proeven op planten en dieren wel maar proeven op mensen niet acceptabel wanneer hoge, potentieel toxische dosissen nodig zijn om een merkbaar effect te genereren. Daarom behoren sommige wetenschappelijke experimenten van medici onder de auspiciën van het Nazi- en het Sovjetregime en, ook nog na de tweede wereldoorlog, de Amerikaanse geheime en militaire diensten[186] op nietsvermoedende mensen tot de grootste gedocumenteerde schandalen uit de medische geschiedenis. Ook voor de covid19-vaccins werd in 2020 onmiddellijk met proeven op mensen gestart. Na een korte proefperiode met vrijwilligers, besloten de autoriteiten, in strijd met alle beginselen van de Neurenberg Code, de nauwelijks over de onvolledig geteste vaccins geïnformeerde bevolking te intimideren en onder druk te zetten om zich te laten inenten. Samen met het ontraden of verbieden van de behandeling van ambulante covid19-patiënten in een vroeg stadium van de ziekte[187], was dat het meest criminele onderdeel van het coronabeleid in tal van landen).
4) Het micro-organisme moet opnieuw worden geïsoleerd uit de geïnoculeerde, zieke experimentele gastheer en geïdentificeerd als identiek met de oorspronkelijke specifieke veroorzaker. (Het is wel meer gebeurd dat ziektes en sterfgevallen aan een virus werden toegeschreven die later ontmaskerd werden als gevolgen van andere oorzaken, bijvoorbeeld bacteriën of geneesmiddelen[188]).

Een micro-organisme dat voldoet aan de postulaten van Koch kan als een voldoende oorzaak voor een bepaalde aandoening worden beschouwd. Is dat niet het geval dan is het micro-organisme hoogstens een noodzakelijke maar op zich onvoldoende voorwaarde voor het verschijnen van de ziekte. Er moet dan ten minste een andere oorzaak aanwezig zijn om de ziekte te kunnen verklaren. Is de andere oorzaak ook een noodzakelijke dan kan men de ziekte eventueel genezen door die oorzaak weg te nemen. Het bestaan van effectieve antivirale geneesmiddelen[189] (die geen traditionele

vaccins zijn) wijst erop dat een virus zelden, misschien nooit, een voldoende oorzaak van een ziekte is. Omdat men geen zuivere cultuur van virussen kan kweken, rijst de vraag: Is het ziekteverwekkend vermogen van het ene of het andere virus een wetenschappelijk bewezen feit, of is het niet meer dan een hypothese? (Zie pagina 51sqq.) Hoeveel experimenten zou men moeten uitvoeren om er zeker van te zijn dat de aanwezigheid van een bepaald type virus een voldoende factor is voor de verklaring van een ziekteverschijnsel?

Virusisolatie en de ontwikkeling van het PCR-testprocedé

Virologen zeggen zelden dat zij een virus "geïdentificeerd" hebben. Zij hebben het over het "isoleren" van virussen, over virusisolaten. Wat zij een "isolaat" noemen is het resultaat van een krachtige centrifuge van een bij een patiënt genomen monster, waardoor zwaardere en lichtere elementen in het monster van elkaar gescheiden worden. De onderzoekers gebruiken alleen lichtere deeltjes en gaan ervan uit dat zij daarmee "het virus" geïsoleerd hadden. Dat gecentrifugeerde materiaal bevat echter behalve lichaamseigen extracellulaire blaasjes, ook tal van andere moleculen, ontelbare microdeeltjes en fragmenten van genetisch materiaal van diverse oorsprong. Doordat die dingen van dezelfde orde van grootte en gewicht zijn als virussen is het nauwelijks of niet mogelijk ze door centrifuge van virussen te scheiden.[190] Dat men dan overeenkomsten vindt met genetisch materiaal dat in eerdere onderzoeken als kenmerkend voor een bepaald soort virus werd beschouwd, betekent niet dat men een virus heeft geïdentificeerd. Dat er overeenkomsten zijn met een hypothetisch model van een vermoedelijk "nieuw virus" betekent allerminst dat men exemplaren van dat nieuwe virus gevonden heeft.

Een isolaat is dus niet voldoende voor een identificatie. Veronderstel dat er een moord gebeurde in een appartementsgebouw. Men kan wel zeggen dat men de moordenaar geïsoleerd heeft, wanneer men alle bewoners en bezoekers in het gebouw bij elkaar drijft. Daarmee heeft men hem echter nog niet geïdentificeerd. Er is ook altijd de mogelijkheid dat de dader zich uit de voeten wist te maken vooraleer de politie ter plaatse was. Of de geïsoleerde groep ook de gezochte dader bevat, is niet zeker. Soms worden onschuldigen in verdenking gesteld en veroordeeld.

"Freedom of information"-verzoeken brachten aan het licht dat blijkbaar geen enkele medische autoriteit bereid was te beweren dat zij kennis hadden van zuivere sarscov2-isolaten.[191]

Omdat er geen wetenschappelijke identificatie van het "Wuhanvirus" voorhanden was, gingen virologen aan het werk om een computermodel van het virus te maken (op basis van deeltjes of restanten van DNA die vermoedelijk van een coronavirus afkomstig waren).[192]

Al in januari 2020 kwam Christian Drosten, de bekendste viroloog van Duitsland, directeur van het Instituut voor Virologie van het Charité Ziekenhuis in Berlijn, op de

proppen met een computermodel van genetisch materiaal dat, naar zijn zeggen, waarschijnlijk uniek was voor sarscov2 en de ontwikkeling van een betrouwbare PCR-test mogelijk maakte.[193] Zijn artikel werd vrijwel onmiddellijk een van de twee "wetenschappelijke" pijlers waarop het coronabeleid wereldwijd, zeker in het Westen, werd gebaseerd — de andere pijler was het epidemiologisch model van Neil Ferguson (pagina 105). Er was echter geen mogelijkheid de bewering van Drosten op haar waarheid te toetsen. Immers, sarscov2 was nooit in zuivere vorm in enig labo geïsoleerd en volledig beschreven.[194]

De samenvatting van het Drosten-artikel is de moeite van het lezen waard:

> Achtergrond: De aanhoudende uitbraak van het recent opgekomen nieuw coronavirus (2019-nCoV) vormt een uitdaging voor volksgezondheidslaboratoria, *aangezien virusisolaten niet beschikbaar zijn*, terwijl er steeds meer aanwijzingen zijn dat de uitbraak wijdverspreider is dan eerst werd gedacht, en er al internationale verspreiding via reizigers is voorgekomen. [Nadruk toegevoegd]

[Mysterie: Hoe kan men spreken van een aanhoudende uitbraak van een virus wanneer er geen isolaat van het virus beschikbaar is en het virus niet geïdentificeerd is? Het was allemaal begonnen met een uitbraak van longontstekingen en andere aandoeningen van het ademhalingsstelsel, niet met een uitbraak van covid19, een "nieuwe virale ziekte", veroorzaakt door "het nieuwe coronavirus 2019-nCoV".]

> Doel: We wilden een robuuste diagnostische methodologie ontwikkelen en implementeren voor gebruik in openbare gezondheidslaboratoria *zonder dat er virusmateriaal beschikbaar is*. [Nadruk toegevoegd]

[Een bruikbare "robuuste methodologie" ontwikkelen is wat anders dan een methode op punt zetten om correcte diagnoses te stellen.]

> Methoden: Hier presenteren we een gevalideerde diagnostische workflow voor 2019-nCoV, waarvan het ontwerp steunt op de *nauwe genetische verwantschap* van 2019-nCoV met het SARS-coronavirus, waarbij gebruik wordt gemaakt van synthetische nucleïnezuurtechnologie". [Nadruk toegevoegd]

[Moet dat niet zijn: "*veronderstelde* nauwe verwantschap"? Was het sars-coronavirus ooit wel wetenschappelijk geïdentificeerd? Of was ook 'sarscov' de naam van een computermodel, gedownload van een Chinese server? De gehele procedure rustte bovendien op een bedenkelijke vooronderstelling. Biologen steunen op het idee van "genetische verwantschap" om uit te zoeken, bijvoorbeeld, welke apensoort het dichtst bij de mens staat en dus de meest waarschijnlijke "voorouder" is van de mens. Dat lijkt redelijk omdat dieren (zoogdieren in het bijzonder) macroscopische, macrobiologische organismen zijn, die bovendien, als soort, bijzonder traag evolueren. Het idee van een genealogische "stamboom" met in principe duidelijke vertakkingen ligt dan voor de hand. Het lijkt zinvol het aantal vertakkingen tussen twee elementen te tellen om de graad van hun verwantschap te kwantificeren, precies zoals men bij mensen het ver-

schil maakt tussen een oom en een neef. Er is echter geen reden om te veronderstellen dat het chaotische moleculaire universum waarin virussen "muteren"[195] dezelfde eigenschappen heeft als de goed gestructureerde en observeerbare wereld waarin zoogdieren overleven en zich voortplanten. Het idee dat genetische verwantschap tussen twee virussen ons iets leert over hun verschijnen in ruimte en tijd is hoogstens een min of meer plausibele hypothese. Dat idee zonder meer voor waar aannemen is veeleer een uiting van dogmatisch geloof dan de erkenning van een wetenschappelijk bevestigd feit. Omdat er geen observeerbare homogene klassen van virussen zijn, kan men de veranderingen in een viruspopulatie per tijdseenheid niet tellen.]

> Resultaten: De workflow detecteert op betrouwbare wijze 2019-nCoV en maakt verder onderscheid tussen 2019-nCoV en SARS-CoV. Door coördinatie tussen academische en openbare laboratoria hebben we de exclusiviteit van de geteste stof bevestigd op basis van 297 originele klinische monsters die een *volledig spectrum* van menselijke respiratoire virussen bevatten. Controlemateriaal wordt ter beschikking gesteld via European Virus Archive-Global, een infrastructuurproject van de EU. [Nadruk toegevoegd—FvD]

[Hoe wist Drosten dat zijn klinische monsters alle mogelijke menselijke respiratoire virussen bevatten? Bovendien: Klinische monsters zijn in laboratoria bewaarde oplossingen, die naast bij patiënten verzameld genetisch materiaal minstens ook bewaarmiddelen bevatten en die dus eigenlijk al sterk bewerkte, mogelijk erg gecontamineerde producten zijn. De mogelijkheid bestaat dat de cellen in die monsters al voor de proef beschadigd of verzwakt waren. In welke mate zijn laboratoriumtests op dergelijke producten relevant voor de studie van wat er zich in het lichaam van nog levende patiënten afspeelt? Hoe weet men dat het afsterven van cellen in een petrischaaltje door niets anders dan het veronderstelde virus veroorzaakt wordt? Dat schaaltje bevat een heterogene massa organisch materiaal. Eventueel vastgestelde beschadigingen toeschrijven aan het toegevoegde patiëntstaal is daarom niet vanzelfsprekend.]

De conclusie van het artikel van Drosten ging niet over virussen. Zij stelde alleen dat het coördineren van grote projecten heel bevredigend is (en dus best wat meer subsidies zou mogen krijgen — de standaardconclusie van bijna elk artikel):

> Conclusie: De huidige studie toont de enorme responscapaciteit aan die is bereikt door coördinatie van academische en openbare laboratoria in nationale en Europese onderzoeksnetwerken.

Een analyse[196] (27 november, 2020) van het aangehaalde Drosten-artikel meldt:

> Externe peer review van de RT-PCR-test om sarscov2 op te sporen, onthult 10 belangrijke wetenschappelijke tekortkomingen op moleculair en methodologisch niveau: gevolgen voor valspositieve resultaten... We leveren overtuigend bewijs van wetenschappelijke tekortkomingen, fouten en gebreken.

en eindigt met de opmerking:

> Gezien de wetenschappelijke en methodologische onvolkomenheden die hier worden gepresenteerd, zijn we ervan overtuigd dat de redactie van Eurosurveillance geen andere keuze heeft dan de publicatie [van het artikel van Christian Drosten, e.a.] in te trekken.

Voor een artikel dat als de "wetenschappelijke" basis voor zo veel wanbeleid heeft gediend, is "intrekking" wel een heel milde eis. Bijna alle casusaantallen, infectiepercentages en zelfs sterfgevallen die in 2020 en later aan sarscov2 en covid19 werden toegeschreven, zijn gebaseerd op PCR-tests en die berusten, al dan niet met kleine variaties, op het procedé dat is beschreven in het Drosten-artikel. Dat artikel lag aan de basis van het coronabeleid dat overal ter wereld immens leed veroorzaakte, ondanks het feit dat men wist dat de PCR-test niet betrouwbaar was.[197] De kritiek verdween echter in de doofpot.[198] Voor de insiders van het beleid en de machten die het sturen, stonden er immers veel geld, prestige en reputaties op het spel (pagina 169sqq).

Op 13 april 2020 volgde het verslag, in The Medical Journal of Australia, van een Australische poging om het Wuhanvirus te "isoleren".[199] In het juni nummer van het Journal of Infectious Diseases verscheen het artikel, "Severe Acute Respiratory Syndrome Coronavirus 2 from Patient with Coronavirus Disease, United States" (met 11 maart als oorspronkelijke publicatiedatum)[200]:

> Wij beschrijven de isolatie van sarscov2 bij een patiënt met coronavirusziekte (covid19)[201] in de Verenigde Staten, alsook de genoomsequentie en replicatiekenmerken van het virus...
> We onderzochten het infectievermogen van sarscov2 alsook zijn replicatiekenmerken in verschillende algemene cellijnen van primaten (Vero E6- en Vero CCL81-cellen) en mensen (adenocarcinoomcellen A549, levercellen HUH7.0, embryonale niercellen HEK-293T[202]). We onderzochten ook een beschikbare niercellijn (EFK3B) van grote bruine vleermuizen... *Geen celbeschadiging werd waargenomen, behalve bij Verocellen*... Daarentegen vertoonden HUH7.0- en 293T-cellen slechts een bescheiden virale replicatie en waren A549-cellen incompatibel met sarscov2 -infectie. Deze resultaten komen overeen met eerdere bevindingen over gevoeligheid voor sarscov. Zij suggereren dat andere gangbare kweeksystemen, waaronder MDCK, HeLa[203], HEP-2, MRC-5-cellen en bevruchte eieren, waarschijnlijk geen ondersteuning bieden voor de replicatie van sarscov2. Bovendien werd sarscov2 niet gerepliceerd in vleermuis EFK3B-cellen, die gevoelig zijn voor merscov. Samen geven de resultaten aan dat sarscov2 een vergelijkbaar profiel heeft als sarscov in termen van gevoelige cellijnen. [Nadruk toegevoegd—FvD]

Betekent dit dat sarscov2 op het punt staat primaten uit te roeien, maar onschadelijk is voor mensen? Nee. Het gaat erom dat het in het laboratorium onderzochte genetische materiaal van hun covid19-patiënt in bepaalde opzichten overeenkomt met wat men wist of meende te weten over sarscov, dat in 2003 zijn opwachting had gemaakt. De onderzoekers gingen ervan uit dat in het bij de patiënt weggenomen materiaal het Wuhanvirus aanwezig was. Staaltjes van dat materiaal werden toegevoegd aan proef-

schaaltjes met een oplossing waarin bekende cellen van dieren of mensen bewaard werden. Daarna controleerden de onderzoekers, wanneer en in welke mate die cellen beschadigd werden, en of die beschadigingen overeenkwamen met die welke beschreven waren in proeven van lang geleden waarin zij op beschadiging door sarscov waren getest. Noteer dat zij vermoedden, maar niet wisten of konden weten, dat sarscov2 inderdaad in het staal aanwezig was, zoals ook hun voorgangers destijds alleen maar hadden vermoed dat sarscov in de stalen van hun patiënten aanwezig was. Noch in het ene noch in het andere geval ging het immers om een geïdentificeerd virus.

Het ging hier om de analyse van een staal genomen bij één patiënt, van wie men alleen kon vermoeden dat hij besmet was met een virus dat de uitbraak van longziektes in Wuhan zou hebben veroorzaakt. Hoe representatief was die patiënt? Werd de analyse ooit bevestigd in tientallen, honderden andere labo's, of vergeleken met proeven met stalen van gezonde mensen of patiënten die vermoedelijk aan andere ziektes leden? Over de reproduceerbaarheid van de hierboven vermelde experimenten en analyses vind ik in de literatuur weinig of geen informatie.

Op 13 juli 2020, meldde de Amerikaanse CDC:

> Er zijn momenteel geen gekwantificeerde virusisolaten van 2019-nCoV beschikbaar. Daarom werden testmonsters, *ontworpen voor detectie* van 2019-nCoV-RNA, getest met gekarakteriseerde voorraden van in vitro getranscribeerd RNA van volledige lengte(204) met gekende titer[205] en verrijkt in een verdunningsmiddel bestaande uit een suspensie van menselijke A549-cellen en een viraal transportmedium. Dit alles om een klinisch monster *na te bootsen*.[206] [Nadruk toegevoegd]

Was dat een erkenning van het feit dat we het "echte" sarscov2 niet kennen en daarom zullen doen alsof onze veronderstellingen daaromtrent correct zijn? Hoeveel wonderen van de wetenschap zijn bluf? Meestal maakt het antwoord niet veel uit, maar wanneer bluf de basis van grootschalig beleid wordt dan liggen de kaarten anders. Wat hebben mediawoorden als 'coronagevallen', 'coronadoden' en 'coronavaccins' te maken met enig geïdentificeerd virus?

De virusmodellen waren dus niet gebaseerd op afgezonderd en uitgezuiverd virusmateriaal. Zij berustten op de genetische analyse van staaltjes van slijmen van patiënten in of uit Wuhan en de veronderstelling dat het ging om een variant van een coronavirus dat, zoals sarscov of merscov, aandoeningen van het ademhalingsstelsel kan veroorzaken. In die slijmstalen vindt men uiteraard allerhande genetisch materiaal, op basis waarvan men dan hypothetische genetische sequenties kan samenstellen. De modellenmakers claimden dat zij erin geslaagd waren gecomputeriseerde voorstellingen van bepaalde van die sequenties aan elkaar te rijgen tot een voorstelling van een volledig genoom van het nieuwe virus. Dat was puzzelwerk. Het ging hier echter niet om een gewone legpuzzel, die in principe een enkele correcte, objectieve oplossing heeft — een compositie die overeenkomt met de foto op het deksel van de puzzel-

doos). Het ging veeleer om een Chinese tangrampuzzel, die een oplossing heeft telkens wanneer de puzzelaar erin slaagt een suggestieve, subjectief voldoening gevende compositie te maken. Er was immers geen model van de juiste oplossing, geen "zuiver virusstaal" dat men als richtsnoer kon nemen.[207] Dat geldt niet alleen voor sarscov2 maar ook voor alle andere virussen.[208] Dat verklaart allicht waarom er zo veel verschillende genoomsequenties gedeponeerd worden in de gegevensbank van GISAID die dan als genomen van "varianten" van hetzelfde virus worden geduid, hoewel er geen zuivere virusculturen beschikbaar zijn. De gedeponeerde sequenties zijn slechts op computer gegenereerde varianten van een op een Chinese computer gegenereerd genoom van een vermoed "oorspronkelijk" virus.

Op basis van dergelijke computercomposities werden snel PCR tests (pagina 75) ontwikkeld om te toetsen of organisch materiaal van zieke patiënten elementen bevat die overeenkomst vertonen met elementen van het virusmodel. In de zomer begonnen de autoriteiten met het testen op grote schaal van mensen — niet alleen patiënten — op de aanwezigheid in hun lijf van sarscov2 ("het virus"). In werkelijkheid ging het echter om de aanwezigheid van organische structuren die beantwoorden aan elementen van een computermodel dat gebaseerd was op wat men wist of meende te weten over het sars-coronavirus uit 2003 en de mutaties die het sindsdien mogelijk zou hebben doorgemaakt. Dergelijke tests geven geen uitsluitsel over de vraag of "het virus" (wat dat ook moge zijn) al dan niet aanwezig is in de geteste personen. Zij geven alleen aan dat in het bij hem genomen staal genetische patronen gesignaleerd worden die men kan aaneenrijgen tot iets wat overeenkomt met geselecteerde elementen van het computermodel waarop de test gebaseerd is. Het was alsof de politie een misdadiger zou opsporen aan de hand van een robotfoto die gebaseerd is op een robotfoto van een van zijn mogelijke voorouders. En alsof de politie er zeker van kon zijn dat ze de juiste foto hadden, omdat die verschilde van foto's van al bekende misdadigers.

Hoe dan ook, de hypothese dat het niet geïdentificeerde sarscov2 niet zomaar een factor maar de beslissende factor van de pneumonie-uitbraak in Wuhan was, werd al vroeg zonder meer als waar aangenomen.[209] De verdwazing van het coronatijdperk en het geloof in de wonderen van de wetenschap waren in 2020 inderdaad zo groot dat men althans de politici en het publiek gemakkelijk kon doen geloven dat tests zoals die van Drosten betrouwbaar en wetenschappelijk gevalideerd waren.

Maar... wat als het waar was, zoals sommigen beweerden, dat het virus "ontsnapt" was uit een militair laboratorium, waar het geproduceerd en dus tot in de details beschreven was? Was de coronapaniek ontstaan omdat de makers van het virus wisten (maar niet wilden toegeven) dat het eigenlijk om een "versterkt" coronavirus ging, het product van een "gain of function"-researchprogramma? Dus, om een virus dat voor wetenschappelijke of militaire doeleinden ontworpen was om gevaarlijker te zijn dan het natuurlijke virus dat als model had gediend?[210] De hypothese van een kunstmatig

"versterkt" maar alleen aan insiders bekend virus werpt uiteraard een geheel ander licht dan het officiële (later gediscrediteerde) vleermuizenverhaal op niet alleen de paniekerige reacties van politici en de media, maar ook de onwaarschijnlijke snelheid waarmee insiders detectietests voor het virus ontwikkelden. Die hypothese werd echter zorgvuldig uit het officiële coronaverhaal geweerd.

Virussen en syndromen

De oorspronkelijke medische betekenis van 'virus' was "gifstof". In de negentiende eeuw werd dat, "gifstof waarvan de herkomst niet in het laboratorium kan worden geïdentificeerd als een afscheidingsproduct van een bacterie of een ander levend wezen (bijvoorbeeld, een slang of een insect)". Hedendaagse virustheorieën gaan terug op het werk van John F. Enders (1897-1985, Nobelprijs geneeskunde 1954). Het had weinig aandacht voor controlegroepen en controle-experimenten, hoewel die onontbeerlijk zijn om alternatieve hypothesen uit te sluiten. Dat gebrek aan aandacht bleek de erfzonde van de nieuwe wetenschap, de virologie.

Een gevolg van de onmogelijkheid om zuivere kweekculturen van een virus te bekomen, is dat de postulaten van Koch niet bruikbaar zijn om zelfs maar het bestaan van virussen te bewijzen. Een algemeen filosofisch principe, dat ook in de wetenschapsfilosofie geldt, luidt: "Geen entiteit zonder identiteit." Gezien de problematiek rond de identificatie van virussen, kunnen we de vraag stellen of virussen wel bestaan. Antwoorden op die vraag gaan van "Jazeker, er zijn meer virussen op de Aarde dan er sterren zijn in het heelal" tot "Nee, we weten niet of virussen bestaan". Dat laatste antwoord berust op het feit dat virussen geen ondubbelzinnig empirisch identificeerbare entiteiten zijn.[211] Het houdt in dat 'virus' niet meer is dan een naam voor hypothetische entiteiten die dienen om, binnen het kader van een geprefereerde theorie, plausibele verklaringen te kunnen formuleren — in dit geval, verklaringen van infectieziektes.[212] Anders gezegd, sommigen nemen aan dat virussen bestaan als onvatbare, onzichtbare[213] dingen, die alleen door hun effecten kenbaar zijn — precies zoals anderen aannemen dat goden, engelen en demonen bestaan. Het probleem daarbij is: Hoe weet men dat *A* een effect is van *B*, als men alleen maar *A* kent? Zo bekeken is virologie, strikt genomen, veeleer een geloofsdoctrine dan een empirische wetenschap.[214] Zelfs als vast zou staan dat covid19 veroorzaakt wordt door een werkelijk bestaand virus dan blijft de vraag: "Welk virus?" Waar en wanneer is het geïdentificeerd? Is er een wetenschappelijk bewijs dat het bepaalde symptomen veroorzaakt? Bestaat dat virus werkelijk, of is het een mythisch schepsel, zoals de eenhoorn — een naam met een verhaal?[215]

Die vraag is niet nieuw. Een virus isoleren is niet gemakkelijk. Virologen spreken vaak ten onrechte over virusidentificatie (althans in hun voor het grote publiek bestemde communicaties). Dat deden zij al ten tijde van de aidscrisis (pagina 216sqq),

veertig jaar geleden, toen Robert Gallo, een kankerspecialist, de stelling lanceerde dat hij een virus, HIV, ontdekt had dat aids zou kunnen veroorzaken. Daarmee wist hij wel politici, gezondheidsambtenaren en de farmaceutische industrie — met andere woorden, "het grote geld" — te overtuigen, maar niet de topvirologen en andere vooraanstaande wetenschappers van die tijd. In een omstandig maar voor leken toch nog enigszins begrijpelijk interview[216] met de onderzoeksjournaliste Christine Johnson zette Eleni Papodopulos van de Universiteit van Perth, Australië, uiteen waarom zij de beweringen van Gallo over de isolatie van hiv ten stelligste verwierp. Andere wetenschappers noemden Gallo zonder meer een fraudeur (pagina 215).

Laten wij de heersende opinie (doctrine) volgen, aangezien die de basis vormt voor het officiële coronaverhaal. Wij moeten dan aannemen dat virussen bestaan en ziekteverwekkers kunnen zijn. Wat zegt die doctrine over virussen? Het belangrijkste leerpunt is: Virussen zijn geen levende wezens; zij hebben geen stofwisseling. Zij zijn geen microben of bacteriën. Virale aandoedingen zijn dus niet met antibiotica te behandelen. Het is echter mogelijk dat een virale aandoening ook of vooral last veroorzaakt doordat zij de weerstand tegen bacteriële infecties verzwakt. Men krijgt dan het virus niet weg met antibiotica maar wel [een aantal van] de schadelijke nevenwerkingen van de virale infectie.

Virussen zijn organische structuren met een microbiologisch belang.[217] Een virus is een klein pakketje lichaamsvreemd genetisch materiaal (DNA, RNA). Strikt genomen is dat de definitie van het begrip "virion", niet "virus". Een virion wordt verondersteld de genetische code te bevatten voor het maken van het pakketje zelf. Het is echter geen levende cel, die zichzelf vermenigvuldigt door celdeling. De meeste virions zijn onschadelijk. Het pakketje heet "een virus" te zijn, wanneer het zich op de ene of de andere manier kan hechten aan een levende cel in een plant, dier of mens, en wel zo dat het haar celwand kan penetreren. De "kroontjes" die zo prominent te zien zijn op de nu vertrouwde "artistieke impressies" of "cartoons" van het coronavirus zijn de uitsteeksels ("spikeproteïnen") die dat virus zo gevaarlijk maken. Zij kunnen zich hechten aan structurele elementen (ACE2-receptoren) op het oppervlak van bepaalde cellen in het menselijke lichaam.[218] Andere cellen, die niet met de geschikte receptoren uitgerust zijn, hebben geen last van het virus. Het virale genetische materiaal vloeit via de hechtpunten uit het virion in de gepenetreerde gastheercel en vermengt zich met het daarin aanwezige DNA van de cel zelf. Door celdeling gaat de geïnfecteerde cel dan cellen met gecontamineerd DNA produceren. Indien het virale DNA de oorspronkelijke inhoud van de gastheercel verdringt dan gaat deze in plaats van klonen van zichzelf klonen van het virion produceren die zich op hun beurt aan nog niet aangetaste lichaamseigen cellen kunnen hechten.[219] De aangetaste cellen functioneren niet langer normaal (vandaar: kans op ziekteverschijnselen in het gastheerorganisme). Wanneer die cellen zich vermenigvuldigen dan vermenigvuldigen zij ook het virus-

materiaal, dat aldus in steeds meer cellen terechtkomt, althans voor zover het immuunsysteem van het gastheerorganisme daar geen stokje voor steekt.

Op zich is het genetisch materiaal van het virion onschadelijk. Het gevaar zit in de verpakking, het pakketje, dat de sleutel bevat om bepaalde lichaamscellen te openen. Zonder die sleutel kan het virion geen cel infecteren. Op die stelling is de theorie van de ophefmakende mRNA-vaccins gebaseerd (pagina 128): We hoeven ons niets aan te trekken van het volledige genoom van coronavirussen. Het volstaat het lichaam te leren de spikeproteïnes van die virussen te neutraliseren. Die spikeproteïnes zijn bovendien relatief eenvoudige structuren. Zij zijn korte, overzichtelijke en bewerkelijke molecules, bestaande uit een gering aantal nucleotiden, niet uit de tienduizenden die het volledige virus uitmaken. De op die stelling gebaseerde vaccinatieaanpak houdt evidente risico's in. Veronderstel dat het genetisch materiaal van coronavirussen niet alleen schadelijke maar ook nuttige, zelfs levensbelangrijke effecten heeft voor natuurlijke processen in mensen of dieren. Wat is per saldo het gevolg van het onderdrukken van al die effecten, de nuttige zowel als de schadelijke? Die veronderstelling speelt geen rol in het officiële coronaverhaal. Zij is echter niet ongeloofwaardig, althans vanuit het standpunt van de biologische evolutieleer. Hoe kan men verklaren dat mensen en dieren in hun lange natuurlijke evolutie nooit een afweer tegen de relatief simpele spikeproteïnes hebben ontwikkeld, indien die alleen maar schadelijk viraal materiaal toegang geven tot lichaamseigen cellen? Bovendien moet men er rekening mee houden dat de spikeproteïnes, zoals alle natuurlijke moleculen, variabel zijn. Het lichaam wapenen tegen een enkele variant van de spikeproteïne komt dan neer op het creëren van een omgeving waarin andere varianten min of meer ongestoord hun gang kunnen gaan en dus de schadelijke genetische lading van het virus toch in lichaamseigen cellen kunnen deponeren. Wat heeft men dan gewonnen?

Het door een geïnfecteerde cel gereproduceerde virusmateriaal is mogelijk niet exact hetzelfde als het oorspronkelijke, wegens interacties met het genetisch materiaal van de gastheercel, ander viraal materiaal, het immuunsysteem van de geïnfecteerde patiënt, of andere factoren. Een dergelijke variant heeft dan een groter of kleiner ziekteverwekkend vermogen.[220] Wie zal zeggen of het sarscov2, waarover men het in april 2020 in Europa of de VS had, hetzelfde virus was als het nooit geïdentificeerde Wuhanvirus dat de coronapaniek veroorzaakte?

Voor snel veranderende virussen (zoals griep- en coronavirussen) hebben vaccins dan ook hoogstens een tijdelijk nut, voor zover die vaccins gebaseerd zijn op de specifieke eigenschappen van een eerdere variant die mogelijk al verdwenen is of niet zoveel meer voorkomt. Het nut van griepvaccins is, zoals bekend, erg beperkt.[221] De Amerikaanse CDC meldt:

> Recente studies tonen aan dat griepvaccinatie het risico van griepziekte met tussen 40% en 60% vermindert onder de totale bevolking *tijdens seizoenen*

waarin de meeste circulerende griepvirussen goed passen bij het griepvaccin.[222] [Nadruk toegevoegd]

Die 40 tot 60% in seizoenen waarin er een goede overeenkomst is tussen het vaccin en het dominante type griepvirus is echter nagenoeg irrelevant. "Risicovermindering onder de totale bevolking" is een breed begrip, dat zowel "griepjes" als fatale infecties dekt. Interessanter is het te weten of er een vermindering is van het risico van ernstige of dodelijke griepziekten, en dan vooral in de kwetsbaarste groepen.[223] In alle andere gevallen komen mensen ook zonder vaccinatie het griepseizoen door, zonder levensgevaar en meestal zonder noemenswaardige hinder voor henzelf of hun onmiddellijke omgeving. Wellicht zal iemand die niet tegen griep ingeënt is en overlijdt gemakkelijker het etiket "griepdode" krijgen dan een gelijkaardig iemand die wel gevaccineerd is. Dat geldt voor de meeste vaccins. Symptomen van polio bij een niet-gevaccineerde worden bij een gevaccineerde geïnterpreteerd als symptomen van bijvoorbeeld acute paralyse, multipel sclerose, aseptische meningitis. De meeste artsen blijken echter vaccingelovigen te zijn. Inprenting van dat geloof maakt bijna altijd deel uit van hun opleiding. In Nederland heet die opleiding in de volksmond trouwens 'Medicijnen', niet 'Geneeskunde'.[224] Alsof geneeskunde niet meer is dan het vermogen de bijsluiters van medicijnen te begrijpen zonder een medisch woordenboek te moeten raadplegen.

Omdat virions/virussen zo onooglijk klein zijn, wordt hun diameter uitgedrukt in nanometer (1nm = 0.000001mm of 1 miljoenste van een millimeter) of in micron of micrometer (1µ = 0.001mm of 1 duizendste van een millimeter). Een mensenhaar is ca 18 tot 150µ dik, het vleugelmembraam van een klein vliegend insect ca 0,5 tot 1µ.

Coronavirussen en griep- of influenzavirussen zijn relatief groot (met een diameter van ca 60 tot 125nm of 0.06 tot 0.125µ, respectievelijk 80 tot 120nm of 0.08 tot 0.120µ). De kleinere rhinovirussen (die vaak de oorzaak zijn van "zomergriep") hebben een diameter van ca 24 tot 30nm of 0.024 tot 0.03µ. De drie genoemde soorten virussen kunnen verkoudheidachtige en griepachtige symptomen (snotterige neus, koorts, hoesten) en aandoeningen van de luchtwegen en de longen veroorzaken. Zij zijn aërosols, kleine deeltjes die zo licht zijn dat hun virions door botsingen met moleculen en andere partikeltjes in de lucht her en der bewegen. Zij worden dus via de lucht verspreid. Eens buiten het lichaam blootgesteld aan "weer, wind en zonneschijn", verliezen de virions hun structuur, en daarmee ook hun vermogen zich aan levende cellen te hechten. Hoe lang dat degradatieproces precies duurt, hangt af van de chemische en fysische reacties met de stoffen waarmee zij in aanraking komen. In de tussentijd kunnen zij misschien — een overtuigend bewijs is er niet — nog wel besmettingen veroorzaken, bijvoorbeeld wanneer zij op een deurklink terechtkomen, vandaar op iemands hand en dan door aanraking van lippen, neus of ogen weer in iemands luchtwegen belanden.[225] Het spreekt vanzelf dat er, behalve in kleine gesloten en dichtbevolkte ruimtes, meer virions "verloren gaan" dan er een nieuwe gastheer

vinden. We dienen eraan te denken dat een virus geen levend wezen is. Een virus "zoekt" geen gastheer; het is puur toeval dat een virion eerder op een mogelijke gastheercel stuit dan ergens op de grond, tegen het plafond of in een boom komt vast te zitten en daar uiteenvalt. Griep- en coronavirions komen eerst terecht in neus- en keelslijmen en de bovenste luchtwegen, waar de natuurlijke afweer tegen ademhalingsziektes ("mucosale immuniteit"[226]) normaliter het best ontwikkeld is. De meeste komen niet voorbij die natuurlijke barrière. Daar vinden zij geen gastheercel, geen cel met geschikte receptoren. Het is wel de plaats waar zij met swabtests worden gedetecteerd. Die tests zeggen dus niets over infectie (pagina 59sqq).

De virulentie van influenza, corona- en rhinovirussen is seizoengebonden. Er zijn seizoenen waarin het lichaam kwetsbaarder is voor infectie door die virussen dan andere seizoenen. Het coronaseizoen (zie figuur[227]) valt ongeveer samen met de periode waarin ook influenza, RSV en groep-A-streptokokken veel voorkomen.[228] Op het noordelijke halfrond begint het halverwege de herfst; het eindigt halverwege de lente, wanneer de rhinovirussen de overhand nemen. Temperatuur en vochtigheid zijn belangrijke factoren.

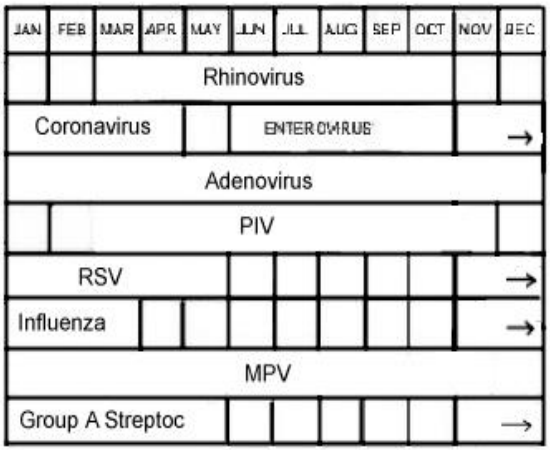

Buiten de gematigde klimaatzones is er van seizoengebonden virulentie van coronavirussen weinig of niets te merken[229], hoewel grote aantallen reizigers of toeristen uit streken met een gematigd klimaat wel een verschil kunnen maken. In 2020 en 2021 werd het seizoengebonden karakter van coronavirussen aan het oog onttrokken door het grootschalige gebruik van PCR-tests, die geen onderscheid kunnen maken tussen een besmetting en een infectie, een volledige DNA- of RNA-streng en fragmenten of restanten daarvan. Bovendien verscheen het virus niet overal tegelijkertijd en was de groepsimmuniteit tegen het virus niet overal even sterk ontwikkeld. In gematigde klimaatzones treden ademhalingsaandoeningen en longziekten vooral op in of aan het einde van de winter.[230] Dan is het menselijke immuunsysteem het meest verzwakt, onder meer doordat in het koude seizoen mensen meer binnenblijven en zelfs wanneer de zon schijnt, niet naar buiten gaan zonder hun gehele lichaam, op [een deel van] het gezicht na, te bedekken met kledij.[231] Daarmee valt een van de elementen weg die in de zomer het immuunsysteem versterken. Wanneer de zon hoog genoeg aan de hemel staat dan stimuleert direct zonlicht op de huid de aanmaak van vitamine

D, een protohormoon dat voor het immuunsysteem van groot belang is. Dit effect is duidelijker voor mensen met een lichte huidskleur dan voor mensen met een donkere of zwarte huid, die dan ook een grotere gevoeligheid voor winterziekten hebben, wanneer zij in gematigde klimaatzones verblijven. In een aantal landen (onder andere in Scandinavië) stimuleert de overheid het gebruik van vitamine D. Ten noorden van de 35ste breedtegraad is er hoe dan ook te weinig winterzon voor de productie van voldoende hoeveelheden van die stof via de huid.[232] Behalve zonlicht zijn tal van vissoorten en het vlees van weidedieren bronnen van vitamine D. Merkwaardig genoeg maakte het officiële coronaverhaal nauwelijks of geen gewag van de seizoensgebondenheid van covids en de profylactische rol van vitamine D.

Het is uiteraard een drogreden te stellen dat de corona-epidemie voortduurt, terwijl zij in feite een seizoengebonden verschijnsel is. De coronavirions blijven wel aanwezig, maar de activiteit van het immuunsysteem fluctueert. De corona-epidemie kan dus jaarlijks terugkeren, zoals ook de griep jaarlijks voorkomt. Tijdens het griepseizoen kunnen schommelingen in het aantal hospitalisaties en sterfgevallen optreden, maar er wordt dan niet gesproken over een "tweede golf". De golfbeweging is eigen aan de seizoensgebondenheid. Waarom we bij de covid19-epidemie onszelf voortdurend moesten wijsmaken dat we een tweede golf, "nog groter dan de eerste", moesten verwachten is niet duidelijk.[233] De griepepidemie van deze winter is niet de "tweede golf" van de epidemie van de vorige winter. Fluctuaties tijdens het winterseizoen worden zelden als "golven" gekwalificeerd.

De "tweede golf" waarover men het in 2020 voortdurend had, bestond eigenlijk alleen in de media. Het is uiteraard mogelijk dat het tweede of het derde seizoen ernstiger is dan het eerste. Stelt men alles in het werk om de opbouw van individuele weerstand en groepsimmuniteit te ondermijnen en psychische ziekteverwekkers als frustratie, stress en angst aan te wakkeren dan is dat zelfs niet onwaarschijnlijk. Met de onzekerheden van klinische diagnoses en, in het bijzonder, PCR- en serologische tests kan men overigens alle kanten uit — zoals hieronder nog vaak genoeg zal blijken.

Virologisch is sarscov2 geen influenzavirus, maar epidemiologisch is een corona-epidemie wel vergelijkbaar met een griepepidemie. Het gaat in beide gevallen om een seizoengebonden verschijnsel (herfst, winter en lente) en een virus waarvan men aanneemt dat het zich vooral via de lucht verspreidt. Overigens gaf het CDC pas laat (september 2020) toe dat coronavirussen zich vooral via de lucht verspreiden.[234]

We mogen niet vergeten dat "griep" een paraplubegrip is dat uiteenlopende verschijnselen dekt, afhankelijk van de context waarin het wordt gebruikt. Ziektestatistieken maken vaak geen onderscheid tussen griep en longontsteking.[235] Ook "covid19" is een paraplubegrip. Het is niet uitgesloten dat de pandemie die bekend staat als de Russische of de Aziatische griep (1889-1890, naar schatting 1 miljoen doden op een wereldbevolking van 1,9 miljard) een corona-epidemie was:

> Het is... verleidelijk te speculeren... dat de pandemie van 1889-1890 mogelijk het resultaat was van overdracht van rundercoronavirussen op mensen, resulterend in de daaropvolgende opkomst van [het coronavirus] HCoV-OC43.[236]

Volgens een Deense onderzoekster van historische pandemieën, Lone Simonsen, komen de symptomen van de Russische griep en van covid19 sterk overeen. De ziekte trof toen vooral ouderen, in tegenstelling tot andere griepepidemieën, die veel minder volgens leeftijd discrimineren.[237]

Stel dat de Aziatische griep van 1889-1890 inderdaad vooral een coronapandemie was. Dan rijst een aantal belangwekkende vragen. Hoeveel corona-infecties werden vóór de sarspaniek van 2003 zonder meer als griep gediagnosticeerd? Hoeveel immuniteit tegen corona-infecties werd tijdens de 1889-1890 epidemie opgebouwd en hoelang heeft zij bescherming geboden? Was de Russische griep de eerste coronavirus-pandemie? Zou er in 2003 en 2020 sprake geweest zijn van een grieppandemie, indien er in de twintigste eeuw niet zo veel geld naar virologisch onderzoek (en de ontwikkeling van biologische wapens) was gegaan?

Met een geschat dodental van ca 1 miljoen (0.05 à 0,07% van de wereldbevolking)[238] was de Russische griep verhoudingsgewijs dodelijker dan de huidige coronapandemie. Behalve in de medische geschiedenisboeken heeft zij echter weinig sporen nagelaten in de algemene geschiedschrijving. Maar ja, in die tijd waren er nauwelijks kranten en geen radio en televisie om met gecoördineerde bangmakerij de wereld uit zijn lood te slaan. Er was ook geen mondiaal beleid dat erop gericht was zoveel mogelijk nevenschade aan te richten.

Sarscov2 en covid19

Sarscov2 is de naam van een type virus in de familie der coronavirussen.[239] Het kreeg de kwalificaties 'sars' en '2', omdat men ervan uitging dat het zich manifesteert in een syndroom van ernstige en acute aandoeningen van het ademhalingsstelsel, zoals het geval was bij het eerdere sarscov (in 2003). Het ziektesyndroom kreeg de naam 'covid19' (c*orona virus disease 2019*). Het is zonder meer misleidend 'sarscov2' (a fortiori, 'het virus') en 'covid19' te gebruiken alsof die termen synoniemen zijn.

Een syndroom is een groep verschijnselen (ziektesymptomen, ook gedragingen, opvattingen) die zich vaak samen voordoen of die in verband worden gebracht met een kenmerkend verschijnsel in een populatie (infectie met eenzelfde ziekteverwekker, armoede, promiscuïteit, adolescentie, hoge ouderdom, specifieke scholing of beroepen, communicatie- of omgangsvormen). Bij veronderstelling zijn de meest voorkomende symptomen van covid19 koorts, droge hoest, kortademigheid, aanhoudende vermoeidheid, onrustige slaap, keelpijn, diarree, verlies van smaak of reuk, huiduitslag of verkleuring van vingers of tenen. Geen van die symptomen is specifiek voor covid19. Voor praktijkartsen is covid19 een syndroom, een reeks klinische symptomen die vroeger in verband werden gebracht met griep en andere aandoeningen van het adem-

halingsstelsel die gepaard gaan met koorts.

De officiële definitie van het woord 'covid19' is nu echter: "Infectieziekte veroorzaakt door sarscov2." Zij werd door een aantal virologen geïntroduceerd. Met die definitie kunnen praktijkartsen niets aanvangen. Indien covid19 wordt gedefinieerd als "ziekte veroorzaakt door sarscov2" dan moet elk "bevestigd geval" van covid19 door dat virus veroorzaakt zijn, ook wanneer daar geen empirisch bewijs voor is. Omgekeerd: waar er een spoor van dat virus gevonden wordt, daar heeft men te maken met een "potentieel covid19-geval", ook wanneer er geen symptomen van enige ziekte zijn. Het probleem met de definitie is duidelijk: Men moet eerst vaststellen dat sarscov2 de oorzaak is van de ziekteverschijnselen bij een patiënt vooraleer men kan zeggen dat de patiënt aan covid19 lijdt. Hoe kon men dan spreken van covid19 vooraleer men een degelijke, betrouwbare test had om in een patiënt de aanwezigheid van sarscov2 vast te stellen? Hoe kon men spreken van covid19 vooraleer men een test had die kon uitmaken of de patiënt een hoeveelheid van dat nieuwe virus in zijn lijf had die groot genoeg was om hem ziek te maken of anderen te infecteren? Hoe kon men spreken van covid19 vooraleer men kon uitmaken of sarscov2 de enige oorzaak, de hoofdoorzaak of zelfs maar een misschien relevante medeoorzaak was van de ziekelijke toestand van de patiënt? Hoe kon men een snelsnel in elkaar geflanste "diagnostische workflow" zoals die van Christian Drosten of de daarop gebaseerde PCR-tests ernstig nemen? Eigenlijk kon men dus niet zeggen dat covid19 een welbepaalde ziekte was. Patiënten werden daarom vaak gediagnosticeerd als "vermoedelijk lijdend aan covid19". Hun werd aangeraden "ervan uit te gaan dat zij aan covid19 leden, dus geïnfecteerd waren met sarscov2 en maar beter in quarantaine zouden gaan". Dat kan zinvol zijn voor erg zieke mensen en voor mensen wier gezondheidstoestand snel achteruitgaat. Is het echter zinvol gezonde mensen in quarantaine te plaatsen, of patiënten wier symptomen na enkele uren of dagen al spontaan verbeteren in quarantaine te houden? Is het dan niet genoeg te manen tot voorzichtigheid, afstand houden, een sjaal dragen, geen kusjes geven — dingen die de meeste mensen spontaan doen, zelfs bij een gewone verkoudheid? Waarop berustte het idee dat covid19 een uitzonderlijk infectueuze aandoening is?

Klinisch beschouwd is covid19 eigenlijk de naam van een syndroom bestaande uit aandoeningen van de luchtwegen en de longen en de complicaties die daarbij kunnen optreden — bijvoorbeeld longontsteking, virale sepsis en septische shock, CRS (*cytokine release syndrome*), ARDS (*acute respiratory distress syndrome*, mogelijk veroorzaakt door een cytokinestorm), en nierfalen. Sepsis is een mogelijk dodelijke aandoening die wordt veroorzaakt door de reactie van het lichaam op een infectie. Het lichaam geeft normaliter chemicaliën af aan de bloedbaan om een infectie te bestrijden. Sepsis treedt op wanneer de reactie van het lichaam op deze chemicaliën al te hevig is, waardoor een of meerdere organen beschadigd kunnen worden. Als sepsis zich ontwikkelt tot septische shock dan daalt de bloeddruk dramatisch, wat de dood tot gevolg

kan hebben. Sepsis wordt veroorzaakt door een infectie en kan iedereen overkomen. Hij komt echter het meest voor en is het gevaarlijkst bij oudere volwassenen, zwangere vrouwen, kinderen jonger dan 1 jaar en mensen met kanker, een verzwakt immuunsysteem, diabetes of chronische aandoeningen van bijvoorbeeld de nieren of de longen. CRS kan worden veroorzaakt door een grote verscheidenheid van factoren, zoals infecties en bepaalde medicijnen. Cytokinestormsyndromen treden op wanneer grote aantallen witte bloedcellen worden geactiveerd en dan ontstekingscytokines afgeven, die op hun beurt weer meer witte bloedcellen activeren.

Al die inderdaad ernstige complicaties zijn al lang bekend. Men weet dat zij andere oorzaken dan het veronderstelde sarscov2 kunnen hebben. Het idee dat zij nu ook door een aërosolvirus veroorzaakt kunnen worden, riep het schrikbeeld op van een zich snel verspreidende epidemie die de ziekenhuizen zou kunnen overbelasten. Het was echter allemaal een kwestie van "zou kunnen", niet van "zal". Toch werd, bij covid19, de gedecentraliseerde risico-inschatting door artsen met kennis van individuele en lokale situaties verlaten, hoewel zij het best bij een dergelijk "zou kunnen" past. Zij werd vervangen door een gecentraliseerde inschatting door experts. Die hebben echter geen benul van individuele en lokale situaties. Zij gaan dan maar algemene regels opleggen of aanbevelen voor ganse jurisdicties, alsof ziektes aandoeningen zijn van landen, regio's, provincies, steden of gebouwen, niet van mensen. Zoiets was nooit eerder op grote schaal gebeurd bij een griepepidemie, tenzij her en der naar aanleiding van de "Spaanse griep" van 1918-1920.

Ziektes, besmettingen en infecties

Wanneer men zegt "*X* is besmet met sarscov2" dan bedoelt men dat een laboratoriumtest van speeksel, slijm, bloed, eventueel feces of urine van *X* wijst op aanwezigheid van [fragmenten of restanten van] een coronavirion van een bepaald type. Wanneer men zegt "Patiënt *X* lijdt aan covid19" dan bedoelt men dat *X* een of meer van de ziektes of aandoeningen heeft die tot het covid19 syndroom gerekend worden, en dat in zijn geval de oorzaak een infectie met sarscov2 is. Om uit te maken of een relevante ziekte van een patiënt door sarscov2 veroorzaakt is, is het nodig maar niet voldoende de patiënt te testen op de aanwezigheid van sarscov2 in zijn lijf. Men zou daarnaast ook moeten kunnen uitsluiten dat de ziekte een andere oorzaak heeft. Daar was in 2020 echter weinig tijd of belangstelling voor. Het is uiteraard misleidend te zeggen dat mensen aan covid19 lijden maar er geen of nauwelijks last van hebben. Gewoonlijk veronderstelt spreken over een ziekte een merkbare, acute of chronische ontregeling van een of meer organen of orgaansystemen. Anders spreekt men over goedaardige of onschadelijke aandoeningen of afwijkingen. "Besmet zijn" betekent dus niet hetzelfde als "geïnfecteerd zijn". Men kan besmet zijn met een virion zonder dat enige lichaams- of orgaanfunctie daardoor ontregeld wordt.[240] Dit is van belang voor het interpreteren van de resultaten van een PCR-test, die immers eventueel wel

besmettingen detecteert maar niets zegt over infecties of ontstekingen en de oorzaken daarvan.

Een infectie is een ontregeling van een normale lichaamsfunctie veroorzaakt door lichaamsvreemde indringers, zoals bacteriën en virussen. Ontsteking is een biologisch afweerproces dat witte bloedcellen produceert die het lichaam beschermen tegen de uitbreiding van een infectie door een indringer. Bij sommige ziektes veroorzaakt het afweer- of immuunsysteem echter zelf een ontsteking. In die gevallen worden ontstekingen veroorzaakt door de abnormale werking van een eigen orgaan. Chronische ontstekingen worden in verband gebracht met kanker, hartziekten, suikerziekte, astma, de ziekte van Alzheimer en andere aandoeningen. Hier hebben we dan niet te maken met besmettingen.

Wanneer men zegt "*X* is besmettelijk" dan bedoelt men dat *X* een ziekteverwekker in zijn lijf heeft die hij in overigens normale omstandigheden, zonder medische of criminele interventie, aan anderen kan doorgeven, bijvoorbeeld door uit te ademen, te spreken, zingen, kuchen, niezen; door rechtstreeks lichamelijk contact (de hand drukken, kussen, seksueel verkeer) of ook door contact met uitwerpselen (feces, urine, slijm, sperma) van *X* of met door hem besmette voorwerpen (deurklinken, kledij, zakdoeken, windsels, en dergelijke). Het is evident dat besmettelijkheid niet noodzakelijk betekent dat een eventuele besmetting bij anderen enig schadelijk effect veroorzaakt. Of er voor anderen een schadelijk effect is, hangt onder meer af van de hoeveelheid pathogeen materiaal dat wordt doorgegeven en van de toestand van de immuunsystemen van die anderen. Men mag niet zonder meer aannemen dat een besmette maar asymptomatische persoon een andere gezonde persoon ziek kan maken. Dat is begrijpelijk: Hoe waarschijnlijk is het dat iemand die zelf te weinig virussen in zich draagt om ziek te worden, wiens immuunsysteem in voldoende mate binnenkomende virussen neutraliseert, zo veel virions gaat uitademen, uitniezen of achterlaten dat die een gevaar vormen voor anderen (tenzij die anderen behoren tot een risicogroep van al zwaar verzwakte zieken)? Ook voor covid19 is er geen bewijs dat een besmette maar asymptomatische persoon een andere gezonde persoon ziek kan maken. Bill Gates beweerde echter het tegenovergestelde:

> Covid19 wordt efficiënt overgedragen. De gemiddelde besmette persoon verspreidt de ziekte naar twee of drie anderen — een exponentiële vermeerdering. Er zijn ook sterke aanwijzingen dat de ziekte kan worden overgedragen door mensen die gewoon licht ziek of zelfs presymptomatisch zijn.(*) Dat betekent dat covid19 veel moeilijker te beheersen is dan de MERS- of de SARS-epidemie, die zich minder snel verspreidden en alleen via symptomatische personen."[241]

Dat is een uittreksel uit een artikel van Gates in een van de meest bekende medische tijdschriften, het New England Journal of Medicine (NEJM), gepubliceerd op 28 februari, 2020. De bron waar hij naar verwees op de met (*) gemarkeerde plaats was

een brief aan de redactie van dat tijdschrift over de terugkeer van een vliegtuig met 124 uit Wuhan gerepatrieerde Duitsers. Niet echt een "sterke aanwijzing"! Bovendien stelden de auteurs van de brief uitdrukkelijk, "Het is onduidelijk, of asymptomatische personen het virus verspreiden".[242] De media en het publiek twijfelden echter niet aan het woord van de grote weldoener — ook al was zijn bijdrage in de NJEM niet meer dan reclame voor zijn stichting en een hint voor wetenschappers die wilden weten waar er onderzoekfondsen te rapen waren. Het gebruik van het woord 'presymptomatisch' verraadt het vooroordeel van Gates: Wie besmet is maar geen symptomen heeft, is toch al gevaarlijk besmettelijk voor anderen en zal ongetwijfeld vroeger of later toch symptomen gaan vertonen. Er zijn dus geen asymptomatische gevallen van besmetting met covid19.[243] Daarom is het nodig ook voor gezonde mensen lockdowns en quarantaines in te voeren. Die argumentatie van Gates volgt dezelfde "logica" als deze drogreden: "Iedereen is een moordenaar. Sommigen hebben al gemoord, zij zijn de symptomatische moordenaars. Anderen moeten daar nog mee beginnen, zij zijn de presymptomatische moordenaars. Dat is een vermoeden *de iure*. Het is aan hen te bewijzen dat zij nooit een moord zullen begaan. Wij moeten daarom proactief optreden en iedereen opsluiten." Een onbetekenend commentaarstukje van een multimiljardair en sponsor van de WGO in een prestigieus medisch tijdschrift volstond om van de veronderstelde hoge besmettelijkheid van covid19 een hoeksteen van het coronabeleid te maken — alsof besmetting gelijkstaat met infectie. Geld maakt niet wijs, maar waar het grote geld spreekt, houden velen hun mond.

Uit alle beschikbare gegevens bleek dat veruit de meeste zogeheten "covid19-doden" oudere tot heel oude mensen waren met een zwak immuunsysteem of een of meer vergevorderde andere ziektes (bijvoorbeeld, obesitas[244], suikerziekte, hartkwalen, kanker, pneumonie, tuberculose). In vele landen lag de gemiddelde leeftijd bij overlijden van "covid19-patiënten" boven de statistische levensduurverwachting. In Westerse of in hoge mate verwesterde landen (zoals Japan, Chili, Zuid-Korea) bedraagt de algemene levensduurverwachting 80-81 jaar of meer, met de VS als belangrijkste uitzondering (78-79 jaar). Dat de gemiddelde leeftijd bij overlijden van "covid19-patiënten" boven de algemene levensduurverwachting ligt, betekent dat veruit de meeste covid19-doden mensen zijn die, statistisch gesproken, "hun tijd al gehad hebben". Ook griepvirussen hebben vooral voor hoogbejaarde of zwaar zieke mensen ernstige tot fatale gezondheidseffecten. Anders dan sarscov2 treffen zij echter ook heel jonge, overigens gezonde kinderen, wier immuunsysteem nog onvoldoende ontwikkeld is. Wanneer echter, in 2020, ergens ter wereld de dood van een jong kind op grond van God-weet-welke gegevens of vermoedens aan sarscov2 werd toegeschreven dan was dat onmiddellijk wereldnieuws. "Zie, het is erger dan tot nu toe gedacht!"

Wanneer zij niet gepaard gaat met een buitengewone stijging van het aantal ingrijpende medische behandelingen, hospitalisaties of sterfgevallen, is een toename van het

aantal asymptomatische of licht symptomatische besmettingen met een bepaalde ziekteverwekker een goed teken. Veel mensen hebben dan immers een afdoende immunologische afweer tegen die ziekteverwekker. Zeker, hoe hoger het aantal besmettingen, hoe groter de kans of infecties. Echter, hoe groter het aantal asymptomatische mensen of mensen met of mild symptomatische infecties, hoe sneller groepsimmuniteit tot stand komt (tenzij lockdowns en quarantaines dat verhinderen).

Medisch-filosofische achtergrond

De farmaceutische industrie had een aanzienlijk financieel belang bij de suggestie dat covid19 een unieke ziekte was met een unieke virale oorzaak. Die industrie hangt een heel bijzondere medische doctrine aan. Die werd gepropageerd door Rudolf Virchow (1821-1902) en de succesvolle zelfpromotor en scheikundige Louis Pasteur (1822-1895), een protegé van Napoleon III en de kringen van de *haute finance* rond de Keizer. Het basisidee is dat ziektes veroorzaakt worden door lichaamsvreemd materiaal dat het lichaam binnendringt en ontregelt, bijvoorbeeld het gif van een slang of een insect, een bacterie of een virus. Voor elke indringer moet een gepast verweer (geneesmiddel) ontwikkeld worden dat hem onschadelijk maakt of althans de symptomen (pijn, ongesteldheid) ervan verlicht.

De benadering van Pasteur berust op een primitief mechanistisch beeld van het menselijk lichaam als ware het een machientje. Het lichaam wordt bedreigd, van binnenuit door slijtage en afvalproducten van lichaamseigen processen, en van buitenaf door binnendringende ziektekiemen (*germes*), vuil of gif. Het lichaam, de biologische machine, heeft echter geen adequaat zelfreinigend of zelfherstellend vermogen en moet daarom met de inbreng van stoffen van buitenaf gereinigd en hersteld worden. De extreme consequentie van dat uitgangspunt, die Pasteur zelf op een bepaald moment als axiomatische waarheid van de geneeskunde poneerde, luidde, "Alleen een volstrekt steriel (gesteriliseerd) lichaam kan echt gezond zijn." De verspreiding van dat axioma bracht een nieuw verschijnsel voort: ziekelijke smetvrees. Het paradoxale aspect van de op dat axioma gebaseerde geneeskunde is evident. Men dient lichaamsvreemde indringers en lichaamseigen afvalstoffen van cellulaire stofwisselingsprocessen te bestrijden door vreemd, mogelijk giftig materiaal in het lichaam te brengen. Indien het lichaam op als geneesmiddel ingebracht gif reageert zoals het op andere vreemde stoffen reageert dan moet men ook daartegen een middel vinden. Men bestrijdt de effecten van een gif dus met de effecten van een ander gif.

Een extreme versie van eenzelfde gedachtegang diende als uitgangspunt voor de homeopathie: Men bestrijdt een ziekte door een gifstof van natuurlijke oorsprong in een uiterst verdunde vorm toe te dienen aan de patiënt. Eens herleid tot een onschadelijk niveau, zou dat wat anders een oorzaak van ziektes is een remedie worden — en wel een remedie zonder schadelijke neveneffecten. Dat idee kreeg maar weinig aanhang onder artsen, maar het vond een toepassing in vaccinatiepraktijken. Die had-

den aanvankelijk de bedoeling het lichaam te prikkelen tot verweer tegen vreemde indringers van een bepaalde soort. De prikkel was een geringe, hopelijk onschadelijke dosis van de ziekteverwekker zelf. Zoals hierboven al aangegeven: De zogeheten mRNA-vaccins, die in 2020 door de farmaceutische industrie en de media gepromoot werden, gaan uit van een ander beginsel. De prikkel is niet een hopelijk onschadelijke dosis van een virus. De prikkel is een hopelijk op zich onschadelijk maar karakteristiek viraal onderdeel, bijvoorbeeld de kenmerkende spikeproteïne van sars-virussen.

Tegenover de "analytische" benadering van Pasteur staat er echter een andere, "holistische" benadering. Zij gaat terug op het werk van Claude Bernard (1813-1878) en Pierre Jacques Antoine Béchamp (1816–1908), tijdgenoten en rivalen van Pasteur. Bernard introduceerde het begrip van homeostasis in de geneeskunde alsook de notie van het "interne milieu" van het lichaam als een noodzakelijke factor voor een goed begrip van fysiologische processen. Het lichaam heeft dus zelfregulerende eigenschappen. Béchamp was de ontdekker van de rol van microben in processen van rotting en gisting. Hij stelde dat mensen ziek worden doordat hun natuurlijke afweer tegen gevaarlijke indringers, hun immuunsysteem, verzwakt is. Het komt er dus op aan gezond te leven, te eten en te drinken, en in relatief zuivere omgevingen te verblijven of te werken. Zo houdt men de algemene gezondheidstoestand op peil, zonder het immuunsysteem te overbelasten of onklaar te maken. Het kan gebeuren dat een nieuw type indringer opduikt, waarop het immuunsysteem niet voorbereid is, maar dat is zeldzaam en gewoonlijk van korte duur. Dodelijke ziekteverwekkers doden de organismen die voor hun voedsel of verspreiding zorgen. Zij gaan niet zo lang mee als minder gevaarlijke verwekkers. Het is echter mogelijk dat zij niet dodelijk zijn voor hun verspreiders (bijvoorbeeld, ratten) maar wel voor andere levende wezens (bijvoorbeeld, mensen) die daar veelvuldig mee in contact komen. Dat is de traditionele verklaring voor de grote pestepidemieën uit het verleden. Verdelging van ratten zou een effectieve aanpak daarvan geweest zijn. Quarantaines en reisverboden waren dat niet.

Zoals alles in de levende natuur, zo evolueren (in de darwinistische zin van het woord) ook levende ziekteverwekkers zoals bacteriën: Hun reproductie verloopt zelden geheel foutloos. Daardoor komen varianten en mutanten tot stand die beter of slechter in staat zijn zichzelf te vermenigvuldigen in de omgeving waarin zij zich bevinden en met elkaar en met andere levende dingen concurreren om voldoende voedsel te bemachtigen en zo hun reproductie te verzekeren. "Evolutie door variatie en natuurlijke selectie" heet dat. Strikt genomen evolueren virussen niet. Zij missen immers het vermogen tot zelfreproductie. Zij dienen door iets anders gereproduceerd ("gerepliceerd") te worden. Bij die replicatie kan veel fout lopen. Geïnfecteerde cellen produceren niet altijd exacte klonen van het virus dat zijn genetisch materiaal in die cellen heeft gedumpt.

Niet alleen ziekteverwekkers, ook lichaamseigen cellen evolueren. Het immuunsysteem is in feite een superdarwinistisch systeem. Het produceert — niet bij toeval of

per ongeluk, maar als algemene regel — een grote massa onderling verschillende cellen die elk op de aanwezigheid van een verschillend gestructureerde indringer kunnen reageren door hem met gepaste verweermiddelen ("antistoffen") onschadelijk te maken. De meeste van die variaties dienen tot niets — er daagt niet altijd een passende indringer op. Gebeurt dat toch dan gaan precies de geschikte afweercellen zich vermenigvuldigen en antistoffen produceren. De aanwezigheid van een ziekteverwekker werkt als een natuurlijke selectiefactor die bepaalt welke afweercellen zich zullen vermenigvuldigen. De nutteloze variaties vermenigvuldigen zich niet, maar zij gaan ook niet geheel verloren (pagina 69sqq).

De complexiteit van cellulaire en moleculaire biologische processen berust grotendeels op het feit dat cellen en micro-organismen meestal veel sneller reproduceren dan macro-organismen (planten, insecten, dieren). Zij doen dat bovendien in een omgeving die zelf grotendeels uit cellen en micro-organismen bestaat, en dus ook sneller verandert dan de omgevingen waarin planten of dieren leven. Op een hoog niveau van abstractie (bijvoorbeeld, in mathematische modellen) gaat het om gelijkaardige processen, maar de concrete verschillen zijn enorm, wanneer we ook tijd en ruimte en aantallen in aanmerking nemen. Anders dan het, in de grond simplistische, mechanistische beeld van het leven dat we bij Pasteur vinden, getuigen de wetenschappen van het leven van Bernard en Béchamp van een veel grotere appreciatie van de dynamische complexiteit van biologische processen. Die dynamische complexiteit schept een grote afstand tussen de wetenschap van wat leeft in een omgeving die leeft, en de laboratoriumstudie van de biologie. De zin van een dergelijke laboratoriumstudie is immers te onderzoeken welke gevolgen de verandering van een factor heeft in een omgeving waarin alle andere factoren zo goed als mogelijk onveranderd gehouden worden — een omgeving die "zo goed als dood is".

De wereld zit boordevol bacteriën en gifstoffen. Volgens wetenschappelijke berekeningen — neem ze desgewenst met een korrel zout — zouden we een brei van twee tot drie kilogram oogsten, indien we alle virussen, bacteriën en schimmels uit het lichaam van een gezonde volwassene konden persen. Toch heeft de mensheid het honderdduizenden jaren uitgehouden zonder wetenschappelijke kennis of medische industrie. Zonder natuurlijke of verworven immuniteit is het bestaan van mensen of dieren eigenlijk niet verklaarbaar. Bacteriën en gifstoffen, zoals die welke ontstaan in processen van verrotting of gisting, horen bij het leven zelf. Zij zijn op zich geen levensvreemde factoren. Een gezond lichaam gaat er meestal probleemloos mee om.

Dat inzicht inspireerde een ander uitgangspunt voor de geneeskunde dan Pasteur promootte. Wat wij als ziekte ervaren is in feite het weerwerk van het lichaam tegen een verstorend element. Normaliter gebeurt dat weerwerk zonder dat wij er ons bewust van zijn, ons ziek voelen. Een gezond lichaam heeft weinig te vrezen; het geneest zichzelf van de meeste aandoeningen. Het menselijk lichaam is geen machine maar een complex ecosysteem, waarin zich voortdurend allerlei "chaotische" proces-

sen voordoen. Dat betekent onder meer dat minuscule verschillen in de uitgangspositie van een proces tot enorme verschillen in de uitkomst ervan kunnen leiden. Het is dus zo goed als zinloos een ziekte als een object met een eigen identiteit te beschouwen — een object met vaste eigenschappen en analyseerbaar in vaste onderdelen die men dan stuk voor stuk met een specifiek middel zou kunnen aanpakken. Daarmee vervalt de grondregel van het geneeskundig credo van Pasteur, "Een ziekte is een specifiek fenomeen met een specifieke oorzaak; een geneeskundige behandeling moet die specifieke oorzaak wegnemen." Vanuit de alternatieve visie bekeken, zijn de meest dringende geneeskundige vragen echter: "Hoe komt het dat deze patiënt ziek wordt en blijft, niet, zoals die andere patiënt, zichzelf geneest? Hoe komt het dat de meeste mensen geen hinder van de ziekteverwekker ondervinden?" Een oud grapje illustreert het verschil tussen die benaderingen. Zegt de dokter tegen zijn patiënt: "Er zijn twee behandelingen. De eerste kost €100 en dan bent u na een week alweer gezond. De tweede is gratis, maar zij duurt wel zeven dagen."

De alternatieve medische filosofie inspireerde vooral het klassieke idee van volksgezondheidsbeleid: "Verbeter de kwaliteit van levens- en werkomstandigheden met maatregelen op het gebied van hygiëne en veiligheid." Zij verklaart waarom de volksgezondheid vooral gediend werd door de vrijemarkteconomie, waarin bedrijven met elkaar wedijverden om aan de wensen van klanten en consumenten tegemoet te komen door betere, veiligere materialen en producten op de markt te brengen. Aanvankelijk gold dat ook voor de medische sector, inclusief de farmacie. Die sector streefde er echter naar nog alleen de benadering van Pasteur als medisch en wetenschappelijk verantwoorde geneeskunde te doen erkennen. Hij slaagde er effectief in de opleidingen in geneeskunde vrijwel geheel te monopoliseren en te herleiden tot medicijnenkunde.[245] De producten van die opleidingen verwierven het voorrecht als enigen de geneeskunde "wettig" te mogen uitoefenen. Als gevolg daarvan werd de medicalisering van het leven meer en meer het hoofddoel van het maatschappelijke of politieke gezondheidsbeleid.

Het effect van de verspreiding van de benadering van Pasteur was dat medische scholen en faculteiten zich gingen toeleggen op het ontdekken en desnoods uitvinden van de ene nieuwe ziekteverwekker (en dus ook ziekte) na de andere. Elke ziekteverwekker moest dan aangepakt worden met een gepast (en vooral, gepatenteerd) medicijn, een pil, zalf, drankje of in te enten stof. Dat zagen de apothekers wel zitten. Waren zij eerder traditionele kruidenmengers, nu werden zij scheikundigen, producenten van wetenschappelijke geneesmiddelen. Hun werkterrein was het scheikundig laboratorium, hun kenmerkende instrumenten waren petrischaaltjes, distilleerkolven en weegschalen. De hoofdzaak was wat zich in die schaaltjes en kolven afspeelde. Mensen, patiënten kwamen alleen in beeld als proefpersonen in de finale testfase, net vóór de commercialisering van een nieuw geneesmiddel. De tests hadden niet zozeer de bedoeling uit te vinden of het product effectief werkt. Zij moesten voorkomen dat al

te evident schadelijke producten op de markt kwamen die aanleiding zouden kunnen geven tot dure gerechtelijke procedures en schadevergoedingen, factoren die in een vrijemarkteconomie het verschil kunnen maken tussen winst en verlies, expansie en faillissement. Uiteindelijk zou de farmaceutische industrie, althans voor sommige van haar producten (onder andere, vaccins), het privilegie van "vrijstelling van aansprakelijkheid" verkrijgen.

Het duurde niet lang om een farmaceutische industrie in de steigers te zetten. Voor haar gold niet alleen "Hoe meer zieken, hoe meer vreugd" maar ook en vooral "Hoe meer ziektes, hoe meer vreugd". Zij begon de druk op de overheden op te voeren om haar duur onderzoek en haar dure producten als essentieel voor de volksgezondheid te subsidiëren. De van overheidswege georganiseerde "ziekteverzekering" — subsidiëring van het gebruik van patentgeneesmiddelen en officieel erkende behandelingen — werd snel een belangrijke schakel in de marketingstrategieën voor farmaceutische producten. Dat leidde uiteindelijk her en der tot klachten over "medische overconsumptie". Wie herkent zich niet in de hilarische alinea's waarmee Jerome K. Jerome zijn *Three Men in a Boat* (1889) begon:

> Het is iets heel bijzonders, maar ik heb nooit een advertentie voor een patentgeneesmiddel gelezen zonder tot de conclusie te komen dat ik lijd aan de specifieke ziekte die daarin wordt beschreven, en wel in haar meest virulente vorm. De diagnose lijkt in alle gevallen exact overeen te komen met alle sensaties die ik ooit heb gevoeld.

De medicalisering van mens en samenleving stond nog in de kinderschoenen, maar er wachtte haar een enorme markt. De ziektetheorie van Pasteur was dus ook een populair succes. Zij deed mensen een wetenschappelijk excuus aan de hand, "Ik heb geen schuld aan mijn ziekte; de schuldige is een onzichtbare microbe. Daar kan ik toch niets tegen doen." Andere visies op ziekte en gezondheid werden gedegradeerd tot "alternatieve" (lees: onwetenschappelijke, niet ernstig te nemen), dus pseudogeneeskunde. Waarom voorkomen wanneer genezen zoveel meer tastbare winst en prestige oplevert? Onderzoek naar natuurlijke middelen en methoden om het immuunsysteem te versterken was geen medisch-wetenschappelijke prioriteit; subsidiëring (in welke vorm dan ook) van het gebruik van die middelen geen item in het budget voor de ziekteverzekering — al werd hier en daar wel een uitzondering gemaakt voor een kort verblijf in een kuuroord of sanatorium. In tegenstelling tot bijvoorbeeld de toevoeging van additieven aan voedsel om dit "langer vers te houden" of het gebruik van geneesmiddelen zoals antibiotica in de veeteelt, was de zorg voor een hygiënisch en veilig leef- en werkmilieu geen medische prioriteit. Zij werd veeleer een "sociale kwestie" (reglementering van bouwvergunningen, ruimtelijke ordening en werkomstandigheden). Toch duurde het tot na de tweede wereldoorlog, tot in de jaren '60, vooraleer de medische industrie ten volle kon profiteren van het herstel van de wereldmarkten

die sinds het begin van de eerste wereldoorlog (1914-1918) grondig verstoord waren. Al tijdens WOII kon de farmaceutische industrie profiteren van grote bestellingen door de legertop voor de bestrijding van infecties bij gewonde soldaten en slachtoffers van bombardementen. De massaproductie van penicilline werd op gang gebracht door Pfizer en redde duizenden soldatenlevens. Tot het verschijnen van "resistente" bacteriën waren antibiotica het onbetwiste succesverhaal van de farmaceutische industrie.

Het herstel van de wereldmarkten kwam er onder impuls van de VS. Met een combinatie van militair machtsvertoon, dollardiplomatie en zijn status als de grootste verstrekker van internationaal krediet en buitenlandse hulp effende het Amerikaanse beleid het terrein voor de penetratie van de gehele niet-communistische wereld door Amerikaanse en later ook Europese bedrijven. De medische sector stond daarbij op de eerste rij, niet het minst omdat hij via internationale hulpprogramma's en de WGO aanzienlijke invloed kon uitoefenen op de jonge, pas onafhankelijke (gedekoloniseerde) staten van de zogeheten Derde Wereld. Vele daarvan hadden te maken met ernstige endemische ziektes (malaria, lepra, cholera...).

De ironie van het verhaal is dat, naar verluidt, Pasteur op zijn sterfbed zou hebben toegegeven, "De microbe is niets, het territorium [dus het lichaam] is alles." Later werd Pasteur regelmatig door biografen en wetenschapshistorici beschuldigd[246] van plagiaat van het werk van Béchamp[247], fraude en geheimhouding van onderzoeksgegevens (zoals trouwens ook Robert Koch beschuldigd werd van commercieel winstbejag[248] en roemzucht). Die beschuldigingen en de bewijzen daarvoor komen echter zelden in de medische en farmaceutische opleidingen aan bod. Zij hadden, en hebben, weinig invloed op het prestige van de "officiële geneeskunde" en de industrieën die zich op haar beroepen en haar financieren.

Van een open discussie met wetenschappelijke argumenten tussen aanhangers en vertegenwoordigers van de bovengenoemde medische filosofieën is niet veel te merken. Frontvorming rond financieringsbronnen lijkt de norm voor discussies over de grondslagen van de geneeskunde en de medische wetenschap. Het grote geld zit echter aan de "Virchow-Pasteur-Koch"-kant van de controversen. De enige effectieve bescherming waarop een patiënt, geconfronteerd met een machtig medisch-industrieel complex, kan rekenen is de gewetensvolheid van de behandelende genees- en verpleegkundigen, hun getrouwheid aan de geest van Hippocrates. De patiënt moet er dan wel rekening mee houden dat de opleiding van die mensen vrijwel geheel gedomineerd wordt door de vooroordelen van één bepaalde medische filosofie en de belangen van een industrie die haar uitgangspunten deelt.

Het is een goedgedocumenteerd feit dat in de Westerse wereld in de twintigste eeuw de spectaculaire dalingen van het algemene sterftecijfer en van de sterftecijfers voor bijzondere ziektes al duidelijk waren vooraleer enig modern medicijn, antibioticum of vaccin gemeengoed werd. Gebruikmakend van eerder onderzoek in Engeland en

Wales, concludeerden McKinlay & McKinlay in een ophefmakende studie[249] dat de dalende mortaliteit- en morbiditeitcijfers veeleer te danken waren aan klassieke volksgezondheidsmaatregelen. Denk aan de zuivering van drinkwater, gesloten rioleringen, afvalruiming en -verwerking, betere huisvesting, en betere transport- en opslagvoorzieningen en conserveringstechnieken voor voedsel. De productie van geneesmiddelen speelde, statistisch beschouwd (dus vanuit het oogpunt van de volksgezondheid), hoogstens een bijrol (zie de grafieken op pagina 378). Kortom, de dalende mortaliteit was vooral een gevolg van de algemene welvaartsstijging die mogelijk gemaakt was door de economische groei en de daarmee gepaard gaande technologische vooruitgang in de negentiende eeuw. De indrukwekkende verbeteringen op het vlak van de volksgezondheid waren een direct effect van het negentiende-eeuwse vrijemarktkapitalisme. Dat is niet verwonderlijk: Dat kapitalisme[250] was het economisch aspect van de menselijke samenleving; het was nog niet een staatshuishoudkundige techniek om het "maatschappelijk inkomen" te maximaliseren (pagina 300sqq). Het werd gedreven door de spaarzin van individuen en gezinnen die hun lot wilden verbeteren zonder bedolven te geraken onder een berg schulden. Het was fundamenteel verschillend van het twintigste-eeuwse financiële pseudokapitalisme van na de eerste wereldoorlog. Dat laatste berustte vooral op door overheden en centrale banken georkestreerde monetarisering van schulden (eerst oorlogsschulden, daarna andere overheidsschulden en schulden van geprivilegieerde bedrijven in tal van industrieën (pagina 223sqq). Daardoor kwam het proces van vermaatschappelijking van de economie in een stroomversnelling. Die versnelling was begonnen in de negentiende eeuw. Zij werd toen echter nog ingeperkt door traditionele, nog grotendeels "natuurrechtelijke" juridische opvattingen. Die lieten nauwelijks ruimte voor het idee dat artificiële verbanden ("naamloze vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid") evengoed "rechtspersonen" zijn als natuurlijke personen.[251] Evenmin was er veel ruimte voor het idee dat een eenvoudige wilsovereenkomst (contract) volstaat om natuurrechtelijke rechten en plichten op te heffen (pagina 226sqq).

De bevindingen van de McKinlays doen de vraag rijzen of vaccins enige rol van betekenis hebben gespeeld. Zijn de virussen die, volgens de medische industrie, door vaccinaties uit de wereld geholpen of bedwongen zijn niet veeleer vanzelf verdwenen of door toenemende groepsimmuniteit geneutraliseerd? In welke mate berust de beweerde effectiviteit van een nieuw vaccin op de omstandigheid dat het pas op de markt komt wanneer de epidemie die zij zou moeten stoppen al over haar hoogtepunt is? Is er een aanwijzing dat vaccins gevaccineerden gezonder maken of langer doen leven dan ongevaccineerde mensen, *ceteris paribus*?[252] In de jaren '80 en '90 van de twintigste eeuw versterkte de kapitaalkrachtige farmaceutische industrie haar invloed op universitaire en andere onderzoekscentra, de belangrijkste medische tijdschriften en vooral de almaar omvangrijkere medische bureaucratieën (pagina 210). Voor kritische studies, zoals die van de McKinlays, werd het almaar moeilijker de jongere generaties

van onderzoekers en praktijkartsen te bereiken.

Een virusalarm vindt gretig gehoor bij de op sensatie beluste media. Het leidt de aandacht af van andere mogelijke, minder sensationele oorzaken van het opduiken van ziekteclusters. Het verhult ook de verantwoordelijkheid van bijvoorbeeld politieke autoriteiten en industrieën, die normaliter de voor de hand liggende doelwitten van verwijten, protesten en rechtszaken zouden zijn. Wie anders zijn verantwoordelijk voor een gebrekkige sanitaire infrastructuur of het roekeloze gebruik van krachtige pesticiden en gevaarlijke productiemethodes, chemicaliën of geneesmiddelen? Met een verwijzing naar een mysterieuze, niet-geïdentificeerde boosdoener — "Een nieuw virus!" — kunnen zij hopen zich vrij te pleiten.

Voor de WGO zouden de gezondheidseffecten van slechte voeding en arbeidsomstandigheden, vervuilde lucht en water, en armoede prioritaire doelwitten moeten zijn. Het lijkt er echter steeds meer op dat de organisatie een verlengstuk van de medische en farmaceutische industrieën is geworden. Dat is zeker het geval, nu Bill Gates, de "vaccinatie-evangelist", de grootste private donor van de WGO is geworden.[253]

Het immuunsysteem

Wanneer het lichaam wordt besmet met een antigeen (een microscopische of submicroscopische lichaamsvreemde indringer) dat de normale organische functies van lichaamseigen cellen ontregelt dan is er sprake van een infectie. Het immuunsysteem reageert daarop. Die reactie is soms de oorzaak van een merkbare ontsteking van de geïnfecteerde organen. In andere gevallen reageert het systeem zo effectief dat het antigeen niet de gelegenheid krijgt enige organische functie te ontregelen. Er is dan wel besmetting met maar geen noemenswaardige infectie of ontsteking door het antigeen. Het immuunsysteem reageert normaliter op een infectie, niet op een besmetting als zodanig — dus niet op de loutere aanwezigheid ergens in het lichaam van een potentieel antigeen. Niet elk potentieel antigeen vindt een cel die het kan infecteren. De immunologische afweer tegen een bepaald antigeen is niet overal even effectief.

Het immuunsysteem werkt met lymfocyten, een type witte bloedcel. Lymfocyten zijn cellen die de specificiteit van de immuunrespons op infectueuze micro-organismen en andere vreemde stoffen bepalen. Bij volwassenen maken lymfocyten ongeveer 20 tot 40 procent uit van het totale aantal witte bloedcellen. Men vindt ze in de bloedsomloop en in centrale lymfoïde organen en weefsels (de milt, amandelen en lymfeklieren), waar de immuunrespons gewoonlijk begint. Lymfocyten ontstaan in het beenmerg. Twee primaire types zijn B-lymfocyten (B-cellen) en T-lymfocyten (T-cellen). Beide zijn afkomstig van stamcellen in het beenmerg en lijken aanvankelijk op elkaar. Sommige lymfocyten migreren naar de thymus (zwezerik), waar ze rijpen tot T-cellen; andere blijven in het beenmerg, waar ze zich tot B-cellen ontwikkelen.

Door receptormoleculen op hun oppervlak kunnen lymfocyten zich aan antigenen

hechten en helpen deze te neutraliseren. Elke lymfocyt draagt receptoren die zich binden aan een specifiek antigeen. Het vermogen om op vrijwel elk antigeen te reageren komt van de enorme verscheidenheid aan lymfocytenpopulaties die het lichaam bevat, elk met een receptor die de cel de mogelijkheid geeft zich aan antigenen met een geschikt oppervlak te hechten. De meeste lymfocyten hebben een levensduur van een week tot een paar maanden, maar een aantal vormt een voorraad langlevende T- en B-cellen. Deze vormen het "geheugen" van het immuunsysteem, dat snel en krachtig kan reageren op een tweede ontmoeting met hetzelfde of een gelijkaardig antigeen.[254]

Eenmaal gestimuleerd door binding aan een antigeen, begint een lymfocyt zich te vermenigvuldigen, zodat een hoeveelheid B-cellen ontstaat die een antigeen van hetzelfde type kunnen aanpakken. Sommige van die B-cellen worden plasmacellen die een antistof (immunoglobuline) tegen het antigeen produceren. Via bloed en lymfe binden de antistoffen zich aan antigenen, die zij neutraliseren of vernietigen. De relatie tussen antistof en antigeen is te vergelijken met die tussen slot en sleutel — met dit verschil: wie de sleutel in het slot steekt, wordt verlamd of gedood. In theorie is het mogelijk dat een sleutel in een enkel slot past, en in geen ander. Wie de sleutel heeft kan de deur openen. Het maakt niet uit of hij daartoe gerechtigd is (bijvoorbeeld, de eigenaar van het huis) of niet (een indringer, die de sleutel gestolen heeft of er een exacte kopie van gemaakt heeft). Voor de perfecte werking van het antistoffenproducerende mechanisme is het nodig dat het lichaam voldoende verschillende soorten B-cellen produceert, elk met een slot waar de sleutel van een gevaarlijke indringer in past — een slot dat overeenkomt met de sloten die de indringer toegang geven tot andere lichaamseigen cellen. Idealiter past de sleutel alleen in de sloten van B-cellen die antistoffen bevatten die effectief zijn tegen die bepaalde indringer. Er is uiteraard geen garantie dat aan die voorwaarde voldaan is. Er is bijgevolg geen waterdichte garantie dat men uit de aanwezigheid van antistoffen kan afleiden precies welke indringer hun productie in gang heeft gezet. Testen op antistoffen (serologisch testen) tegen covid19 geeft een valspositief resultaat, wanneer de test geen onderscheid maakt tussen antistoffen tegen sarscov2 en antistoffen tegen andere (bijvoorbeeld, verkoudheid veroorzakende) coronavirussen.[255] De productie van antistoffen uitgelokt door een nieuw (aan het lichaam onbekend) antigeen komt traag op gang. Een negatief testresultaat is dan ook geen garantie dat men niet besmet, geïnfecteerd of besmettelijk is. De productie van antistoffen gaat echter dagen of maanden door, in principe totdat het antigeen is overwonnen.[256]

Andere B-cellen, de zogeheten geheugen-B-cellen, vermenigvuldigen zich wel maar worden geen plasmacellen. Zij zorgen ervoor dat het immuunsysteem er gedurende lange tijd op voorbereid blijft om onmiddellijk te reageren wanneer een antigeen van hetzelfde type het lichaam nogmaals infecteert.

Door B-cellen geproduceerde antistoffen zijn echter niet de enige wapens in het arsenaal van het immuunsysteem. Minstens even belangrijk zijn de T-cellen, die echter

in het coronaverhaal bijna nooit ter sprake kwamen. Ook zij ontstaan in het beenmerg. Zij rijpen in de thymus[257], waar zij zich vermenigvuldigen en waar ze differentiëren tot helper-, regulerende of cytotoxische, en geheugen-T-cellen[258]. Zij worden vervolgens naar perifere weefsels gestuurd via het bloed of het lymfestelsel. Eenmaal gestimuleerd door het juiste antigeen, scheiden helper-T-cellen chemische boodschappers (cytokines) af die de differentiatie van B-cellen tot plasmacellen in gang zetten. Regulerende T-cellen houden de immuunreacties onder controle. Geactiveerd door verschillende cytokines, binden cytotoxische T-cellen zich aan geïnfecteerde of woekerende cellen (kankercellen), die zij vervolgens doden. Kortom, zij doden lichaamseigen cellen die door een ziekteverwekker geïnfecteerd zijn. Zij verhinderen dat die cellen zich door celdeling vermenigvuldigen en zich in het lichaam verspreiden.

Immuniteit wordt opgebouwd door contact met ziekteverwekkers. Het is daarom belangrijk dat men kinderen vroegtijdig in contact brengt met (niet al te grote hoeveelheden) ziekteverwekkers die in hun omgeving veelvuldig voorkomen. Overdreven hygiënische (a fortiori, gesteriliseerde) omgevingen verhinderen of vertragen de ontwikkeling van het immuunsysteem. Dat is niet gewenst, tenzij men de bedoeling heeft kinderen levenslang op te sluiten in gesteriliseerde ruimtes. Borstvoeding is belangrijk omdat de moedermelk de ontwikkeling van het immuunsysteem van de zuigeling stimuleert. Overigens zijn kinderen goed gewapend tegen allerlei infecties, waar zij nochtans heel gevoelig voor zijn. Hun lichaam is biologisch uiterst actief — zij groeien snel. Bij kinderen overklast de productie van gezonde lichaamseigen cellen normaliter de verspreiding van infecties.

Veelvuldige contacten met andere mensen, ook met kinderen, zijn van essentieel belang voor de gezondheid van het immuunsysteem — anders kan het geen weerstand opbouwen tegen in de omgeving aanwezige ziekteverwekkers. Dat geldt eveneens voor ontspanning en rust in vertrouwde omgevingen. Eenzaamheid, stress en angst doen de gezondheid geen deugd.[259] Angstgevoelens ontregelen lichaam en geest. Zij kunnen dodelijk zijn.[260] Mensen kunnen sterven van angst. Dat weet iedereen. Waarom het vergeten wanneer het om het coronabeleid gaat dat in elk geval op grote schaal vereenzaming, stress en angst veroorzaakte?[261] Het idee alleen al dat men ziek zou kunnen worden, is vaak voldoende om ziek te worden. Het is een "nocebo" — het heeft een schadelijk effect. Dat is vooral merkbaar in een toestand van collectieve paniek of massahysterie, zeker als die veroorzaakt of aangewakkerd wordt door de gedragingen of uitingen van populaire figuren of gezaghebbende instanties.

Groepsimmuniteit

De corona- of covid19-crisis bracht het begrip "kudde-immuniteit" onder de aandacht van het grote publiek. De term herinnert aan het feit dat de moderne epidemiologie grotendeels een knollentuin is van gespecialiseerde veeartsen in dienst van grote en goedverzekerde vleesproducerende bedrijven met reusachtige kippen-, koeien- en

varkensstallen. Dat zijn notoire haarden van infecties, die zich door nauw contact van de dieren met elkaar en elkaars uitwerpselen snel kunnen verspreiden. Dieren en mensen zijn echter grondig verschillende dingen. Menselijke samenlevingen en maatschappijen zijn geen stallen, ook al worden mensen soms door mensen als beesten behandeld. De eerste wereldoorlog was waarschijnlijk de meest vermijdbare van alle rampen die men op het conto van de politieke klassen kan schrijven. Soldaten zaten dicht op elkaar gepakt in loopgraven, vrachtwagens, treinwagons en veldhospitalen — allemaal efficiënte kweekhaarden voor besmettelijke ziektes, niet het minst voor de "Spaanse griep" van 1918-1920 (met 20 tot 100 miljoen slachtoffers wereldwijd).[262] Zij was niet Spaans en had waarschijnlijk niet zo veel met griep te maken.[263] Zij blijft echter diep in het collectieve geheugen gegrift.

Besmettingen in kuddes verspreiden zich anders dan in menselijke groepen, waarin snel veranderlijke factoren als meningen, gewoontes, communicaties, kennis en inzichten en belangen een overwegende rol spelen. Ongetwijfeld zijn er wel enige overeenkomsten tussen menselijke groepen en dierlijke kuddes, maar redeneringen op basis van suggestieve analogieën zijn, vanuit wetenschappelijk oogpunt, altijd verdacht. Ik wil best beweren dat vele covid19-epidemiologen zich als kuddebeesten gedragen — maar ook dat is niet meer dan suggestieve beeldspraak.

Tot in oktober 2020 definieerde de WGO "kudde-immuniteit" als volgt:

> Kudde-immuniteit is de indirecte bescherming tegen een infectieziekte die optreedt wanneer een populatie immuun is, hetzij door vaccinatie, hetzij door immuniteit die is ontwikkeld door een eerdere infectie. Dit betekent dat zelfs mensen die niet zijn geïnfecteerd, of bij wie een infectie geen immuunrespons heeft veroorzaakt, toch worden beschermd omdat al geïmmuniseerde mensen in hun omgeving kunnen fungeren als buffer tussen hen en een geïnfecteerde persoon. De drempel voor het vaststellen van kudde-immuniteit voor covid19 is nog niet duidelijk.[264]

In november 2020 werd die traditionele, algemeen aanvaarde definitie echter vervangen door een advertentie voor de vaccinindustrie:

> "Kudde-immuniteit"... is een concept dat wordt gebruikt voor vaccinatie, waarbij een populatie kan worden beschermd tegen een bepaald virus als een vaccinatiedrempel wordt bereikt... Vaccins trainen ons immuunsysteem in het ontwikkelen van antistoffen, net zoals het kan gebeuren als we worden blootgesteld aan een ziekte, maar — dit is cruciaal — vaccins werken zonder ons ziek te maken. Gevaccineerde mensen worden beschermd tegen het krijgen van de ziekte in kwestie...
>
> Door de kans te verkleinen dat een ziekteverwekker in de gemeenschap circuleert, worden mensen die vanwege andere ernstige gezondheidsproblemen niet kunnen worden gevaccineerd, beschermd tegen de ziekte waarop het vaccin is gericht.[265] Dit wordt 'kudde-immuniteit' genoemd... Het bereiken van kudde-immuniteit met veilige en effectieve vaccins maakt ziekten zeldzamer en redt levens.[266]

"Vaccins werken zonder ons ziek te maken"? Geen woord over de mogelijk schadelijke neveneffecten van vaccins of over de bescherming die zij al dan niet bieden tegen het virus of varianten ervan. De WGO stelde het voor alsof een vaccin per definitie van het woord veilig en effectief is — zie echter pagina 133sqq. Geen woord over de klassieke theorie van groepsimmuniteit. De lezer bleef met een levensgrote vraag zitten: Hoe heeft de mensheid of enige andere diersoort het honderdduizenden of miljoenen jaren uitgehouden zonder vaccinaties?

Ik houd het hierna bij de klassieke definitie.[267]

Groepsimmuniteit treedt op wanneer in een bepaalde populatie veel mensen immuun zijn voor een besmettelijke ziekteverwekker. Hoe groter de groepsbescherming, hoe kleiner de kans dat iemand die niet immuun is in contact komt met anderen die genoeg van die ziekteverwekker in zich dragen en uitstoten om zichzelf en anderen ziek te maken. Als genoeg mensen immuun zijn dan kan de verwekker nog maar weinig schade berokkenen. Zelfs indien niet elk lid van de populatie immuun is, geniet de groep als geheel bescherming. Het infectierisico daalt en na verloop van tijd verminderen of verdwijnen niet alleen de symptomen van de ziekte maar ook haar oorzaak. Groepsimmuniteit beschermt dus ook personen die zelf weinig weerstand tegen de ziekteverwekker hebben — bijvoorbeeld baby's en zwakke hoogbejaarden. Naar aanleiding van de coronacrisis zei Prof. Dr. Sunetra Gupta van de Universiteit van Oxford, dat het goed is dat jonge en gezonde mensen worden blootgesteld. "Dit is hoe we altijd al met virussen hebben kunnen samenleven. Waarom zou het nu anders zijn? Als we beperkingen en lockdowns blijven invoeren terwijl we wachten op een vaccin, zullen de jongeren het meest lijden..." Groepsimmuniteit vertragen of verhinderen heeft, naast medische, ook morele, sociale en economische kosten.

Twee voorwaarden zijn van belang. 1) Een lid van de groep ontwikkelt immuniteit tegen een bepaalde ziekte en draagt zo bij tot de overlevingskansen van ten minste een lid van de groep. 2) Een geïmmuniseerd lid van de groep is niet langer een verspreider van de ziekteverwekker in kwestie. De eerste voorwaarde, persoonlijke of individuele immuniteit, is evident niet voldoende om groepsimmuniteit te verzekeren. De klassieke definitie van "vaccin" benadrukte dan ook dat een vaccin meer is dan een geneesmiddel dat de gevaccineerde beschermt tegen de gevaarlijke effecten van een infectie. Het moet ook beletten dat hij een kweekhaard van de ziekteverwekker blijft die anderen in de groep kan besmetten. Het natuurlijke immuunsysteem doet beide.[268] Een vaccin is slechts een hulpmiddel om het immuunsysteem te stimuleren in actie te treden tegen een bepaalde ziekteverwekker. Het lijkt er echter almaar meer op dat de nieuwe "genetische vaccins" tegen covid19 de gevaccineerde slechts een beperkte bescherming bieden tegen infectie met sarscov2 en diens besmettelijkheid voor anderen nauwelijks verminderen (pagina 133sqq). In het voor hem beste geval heeft hij minder of geen symptomen en dus ook minder redenen om zijn contacten met

anderen te verminderen. Zo kan hij een asymptomatische verspreider van het virus worden. Daarom hoorden wij vaak zeggen dat de nieuwe coronavaccins geen vaccins zijn maar wel louter geneesmiddelen (pagina 125sqq). De herdefinitie van het begrip "groepsimmuniteit" door de WGO was dus bijzonder misleidend.

Of en wanneer een populatie groepsimmuniteit verwerft, hangt af van de zogeheten "natuurlijke" reproductiefactor (R_0). Die geeft aan hoeveel mensen die nog niet immuun zijn met het virus besmet kunnen worden door contact met een enkele geïnfecteerde persoon. Hoe hoger R_0, hoe meer mensen immuun moeten zijn om groepsimmuniteit te bereiken. Vele onderzoekers veronderstellen dat de R_0 van covid19 tussen 2 en 3 ligt. Dit betekent dat één persoon gemiddeld twee tot drie andere mensen kan besmetten. Het betekent ook dat 50% tot 67% van de bevolking immuun moet zijn vooraleer de infectiegraad begint te dalen als gevolg van groepsimmuniteit. Niet alle onderzoekers delen die veronderstellingen. Sommige corona-alarmisten beweerden dat de R_0 voor covid19 ten minste 7 bedraagt — wat dan overeenkomt met een drempel van ca 86% geïmmuniseerde personen die nodig is om groepsimmuniteit te bereiken.

Voor covid19 vinden de meeste onafhankelijke onderzoekers een R_0 van 2 of 3 al te hoog.[269] Empirische epidemiologie vereist immers concrete en betrouwbare gegevens. In bepaalde academische kringen wijdverspreide vooroordelen, aannames of andere "natte vinger"-benaderingen zijn, wetenschappelijk gezien, geen sterke argumenten. Maar betrouwbare concrete gegevens over de verspreiding van covid19 waren er niet. Men ging dan maar "het ergste veronderstellen". Daarmee negeerde men het risico dat wat bedoeld was als remedie (een halsoverkop ontwikkeld "vaccin") erger zou zijn dan de kwaal (een opstoot van longaandoeningen).

Vaccins proberen na te bootsen wat gezonde immuunsystemen hoe dan ook doen: antistoffen produceren om de effecten van een infectie te miniseren. Het is dus geen wonder dat vaccinfabrikanten in het natuurlijke afweersysteem van mensen een concurrent veeleer dan een bondgenoot zien. Het is evenmin een wonder dat zij (en in het bijzonder hun meest bekende aandeelhouder, Bill Gates) tijdens de coronacrisis alles in het werk stelden om de effectiviteit van het immuunsysteem en het verschijnsel groepsimmuniteit te minimaliseren. Ook de WGO en Anthony Fauci noemden het onverantwoord te vertrouwen op groepsimmuniteit, en dus op het woord van de duizenden medici, onder wie tal van grote namen uit de epidemiologie, die de Great Barrington Verklaring[270] hadden ondertekend. Zich richtend tot het grote publiek, zei Fauci: "Eerlijk gezegd, [groepsimmuniteit] is onzin en iedereen die iets van epidemiologie weet, zal je vertellen dat het onzin en erg gevaarlijk is."[271] Eén probleem: Fauci is geen epidemioloog. Zijn oorspronkelijke specialiteit was immunologie — en groepsimmuniteit is een epidemiologisch verschijnsel, geen toestand van het menselijke immuunsysteem. Fauci is echter al tientallen jaren een wetenschapsbureaucraat, met

een bijzondere belangstelling voor patenteerbare geneesmiddelen — anders gezegd, voor financieel rendabele medische producten. Groepsimmuniteit tegen covid19 betekende voor hem dat ten minste 70% van de bevolking moet gevaccineerd worden.[272] Nog dezelfde dag, op 2 december 2020, antwoordde Prof. Sucharit Bhakdi op die bewering: "Klinkklare onzin... Wie zoiets zegt heeft geen notie van de beginselen van epidemiologie."[273] Dat was een directe repliek van een gevierde wetenschapper aan een duurbetaalde bureaucraat, die studie- en onderzoekstoelagen toewijst (uit belasting- of sponsorgeld). Fauci is een spilfiguur in de netwerken die industrie, universiteiten en onderzoeksinstituten met elkaar verbinden, niet alleen in de VS maar wereldwijd. Hij kan er uiteraard op rekenen dat er altijd wel cliënten van zijn "gulheid" zijn die hem gelijk geven en dat die uitvoerig aan bod komen in de Establishment-media.[274] Waar dat mogelijk is, verdeelt hij onderzoeksgeld over verschillende kiesdistricten, wat hem brede steun onder de politici in Washington oplevert. Hij wordt niet voor niets de Amerikaanse Gezondheidstsaar, de J. Edgar Hoover van de gezondheidszorg en de gevaarlijkste bureaucraat in de Amerikaanse geschiedenis genoemd.

> Omgaan met Tony Fauci is als omgaan met georganiseerde misdaad... Hij is als de peetvader. Hij heeft overal connecties. Hij heeft altijd mensen in machtige posities aan wie hij geld geeft om ervoor te zorgen dat hij zijn zin krijgt... Deze connecties geven hem de ultieme macht om alles te regelen, elk verhaal te controleren, alle consequenties te ontlopen, en al het vuil en alle lijken onder het tapijt te vegen en iedereen die hem dwarszit te terroriseren en te vernietigen.[275]

Serologische en moleculaire tests

In een eerste periode, werden covid19-diagnoses alleen op basis van klassiek klinisch onderzoek gesteld. Er waren immers geen tests die uitsluitsel konden geven over de aan- of afwezigheid van sarscov2 in een patiënt, of te weinig laboratoria die in staat waren of de nodige kennis in huis hadden om tests te verwerken en te interpreteren. De vraag naar tests was aanvankelijk ook niet zo dringend. Alle aandacht ging naar zwaar zieke patiënten die overduidelijk dringend in het ziekenhuis dienden opgenomen te worden en vermoed werden aan covid19 te lijden. Naarmate echter meer lichte gevallen werden gesignaleerd, klonk de roep om een test ter bevestiging van een covid19-diagnose steeds luider.

Een test die antistoffen vindt, geeft aan dat de geteste persoon eerder al met een bepaalde ziekteverwekker besmet is geweest en dat zijn immuunsysteem stoffen heeft aangemaakt die de werking ervan neutraliseren. De ziekteverwekker zelf hoeft niet meer aanwezig of actief te zijn. Het is moeilijk te determineren hoe specifiek antistoffen zijn, dat wil zeggen, welke ziekteverwekker hun productie heeft uitgelokt. Aanvankelijk werd aangenomen dat antistoffen tegen covid19 snel verdwijnen, maar studies wezen erop dat een tweede infectie een duurzamere bescherming biedt van minstens 4

maanden.[276] Het lijkt er ook op dat geheugen-T-cellen jarenlang, misschien zelfs levenslang immuniteit bieden.[277] Eerdere besmettingen met een coronavirus kunnen leiden tot langdurige covid19-immuniteit, doordat T-cellen infecties met een coronavirus "herkennen", ook wanneer het virus een variant is van het virus dat de oorspronkelijke infectie veroorzaakte.

Zoals te verwachten was, gaven studies over de incidentie van "seropositieve gevallen" een heel verscheiden beeld. Er waren verschillen voor mannen en vrouwen in verschillende regio's en leeftijdsgroepen, en voor de vroege (tot 15 maart) en de late (vanaf 16 maart) fase van de epidemie.[278] Hoeveel geld heeft men over voor een test die vaak niets anders te melden heeft dan "Mogelijk wel, maar misschien ook niet"?

RT-PCR-tests

Een test zoals de *real-time reverse transcriptase polymerase chain reaction* test (rt-RT-PCR of kortweg PCR) die sporen van een ziekteverwekker vindt, geeft aan dat de geteste persoon op het moment waarop de test plaats vindt vermoedelijk besmet is. Het PCR-procedé werd uitgevonden in 1983 door Kary B. Mullis, die daar in 1993 de Nobelprijs voor Scheikunde voor kreeg. Het procedé gebruikt een enzym, *reverse transcriptase*, om de hoeveelheid DNA of RNA in een monster organisch materiaal exponentieel te vermeerderen door in opeenvolgende cycli het aantal moleculen bijvoorbeeld 40 keer te verdubbelen. Let wel: het gaat hier niet om een eenvoudige vermenigvuldiging (2x40=80) maar om machtverheffing (2^{40}= 1.099.511.627.776, of bijna 1.100 miljard). Het PCR-procédé "ontrafelt" de dubbele helix[279] van het DNA (door verhitting), zodat men twee enkelvoudige strengen overhoudt die dan, in een voedingsbodem met het RT enzym, opnieuw twee nieuwe dubbele helices van hetzelfde DNA vormen. Bij elke herhaling van het procedé kan men dus de aanwezige hoeveelheid van het DNA verdubbelen tot men een hoeveelheid materiaal bekomt die groot genoeg is om in het laboratorium gebruikt of onderzocht te worden.[280] Hetzelfde geldt voor RNA, een enkelvoudige streng, die eerst met RT verdubbeld wordt. Men kan een mens identificeren aan de hand van zijn DNA. DNA-gegevens verzamelen was wellicht de bedoeling van de PCR-testmanie tijdens de coronacrisis.[281]

Om het PCR-procédé als test te gebruiken dient men een startmolecuul (een zogeheten primer) te maken: een organische molecule (met een gekende "genetische sequentie"), al dan niet gemodificeerd op basis van hypothesen over wat men zoekt. De primer bindt zich, in principe, uitsluitend aan een fragment van het te zoeken DNA, zodat de hoeveelheid daarvan in elke cyclus verdubbelt. Door aan de primer een bijzondere eigenschap mee te geven, bijvoorbeeld fluorescentie, kan men bij elke verdubbeling testen of het fluorescentiesignaal voldoende versterkt is om detecteerbaar te zijn. Een detecteerbaar signaal betekent dan een positief testresultaat: Het te zoeken DNA is aanwezig in het geteste monster. Men weet dat, omdat het fluorescerende element in principe alleen in verbinding met het te zoeken DNA vermeerderd

wordt. Om zeker te zijn moet men meerdere primers prepareren. Ieder daarvan zou zich dan aan een ander deel van het te zoeken genetisch materiaal moeten hechten. Om helemaal zeker te zijn moet men delen identificeren die in strengen van het te zoeken materiaal ver uit elkaar liggen. Anders bestaat het risico dat men een positief resultaat verkrijgt terwijl er alleen maar een fragmentje van het te zoeken DNA aanwezig is. Het feit dat verschillende primers een positief resultaat geven, wijst echter enkel op de aanwezigheid van verschillende fragmentjes. Het bewijst niet de aanwezigheid van een volledige streng, die nochtans nodig is voor de replicatie van een volledig virus. Zoals computercode, zo kan ook een genetische code bij de minste beschadiging onbruikbaar worden, of niet langer doen wat hij anders zou doen.

De "lengte" van het genetische materiaal van een virus bedraagt tienduizenden organische verbindingen ("nucleotides"). Voor testdoeleinden dient men te weten welke deelstrengen daarvan exclusief kenmerkend zijn voor het te zoeken materiaal. Dat is uiteraard problematisch, wanneer men zoekt naar een stof van een soort die nog niet wetenschappelijk werd geïdentificeerd. Het blijft problematisch, wanneer men zich dan maar baseert op een hypothetisch computermodel van die stof.

Een cyclusdrempel is het aantal keren dat de vermeerdering- of versterkingscycli zal worden herhaald om te controleren of het gezochte materiaal aanwezig is in een monster. Een hoge concentratie van een virion (of resten daarvan) in het staal genomen bij een geteste persoon vergt minder amplificatiecycli om een spoor van het virion (of resten daarvan) te vinden dan een lage concentratie.

Wanneer men blijft vermeerderen dan zal men uiteindelijk bijna altijd wel een spoor van het gezochte genetische materiaal vinden. De primer hecht zich immers aan een klein deel van de te zoeken genetische streng — en dat deel kan in een monster aanwezig zijn zonder deel uit te maken van een compleet virus. Restjes van sarscov, merscov en andere virussen kunnen lang na het verdwijnen van het infectueuze virus worden gedetecteerd. Dat komt doordat niet-actief RNA slechts langzaam wordt afgebroken en nog vele weken nadat de infectie is verdwenen met PCR wordt gedetecteerd.[282] Bovendien bestaat de mogelijkheid dat de primer zich ook aan fragmenten van DNA of molecules hecht die een andere oorsprong hebben dan de gezochte ziekteverwekker. Kary Mullis benadrukte daarom altijd dat PCR niet kan en mag gebruikt worden om diagnoses te stellen of personen te identificeren die met een of ander virus geïnfecteerd zouden zijn.[283] PCR is niet bedoeld als een medische testmethode maar als een techniek om grote hoeveelheden moleculair organisch materiaal te genereren voor onderzoek in laboratoria. Wie het als test wil gebruiken, moet ervoor zorgen dat in de te onderzoeken monsters de primer zich uitsluitend aan het te zoeken element kan binden. Anders krijgt men positieve signalen van de aanwezigheid van wat men niet zoekt, dus valspositieve signalen van wat men wel zoekt. Bovenal moet men de genetische eigenschappen kennen van wat men zoekt omdat men anders geen geschikte primer kan maken. Het probleem is dat men niet

genoeg van het niet-geïdentificeerde sarscov2 kent om te weten wat het uniek maakt. Men test dus op de aanwezigheid niet van sarscov2 maar van iets waar de primer zich mee verbindt, zonder te weten of dat uniek is voor het veronderstelde sarscov2 en zonder te weten of het veronderstelde sarscov2 overeenkomt met de werkelijke ziekteverwekker. PCR-tests waren in 2020 en 2021 vooral "nuttig" om "nieuwe gevallen" te vinden[284] en zo de coronapaniek aan te wakkeren.[285] Een positieve test gaf immers aanleiding tot quarantaines, sluitingen van instellingen en andere politiemaatregelen.

De PCR-tests die gebruikt worden voor de detectie van sarscov2 en het diagnosticeren van covid19 berusten op het in januari 2020 gepubliceerde artikel van Christian Drosten. Dat artikel werd ondertussen in een externe peer review als ondeugdelijk bestempeld (pagina 47). In een interview in 2014 over de toen nog vers in het geheugen liggende mersepidemie, wees Drosten overigens zelf op de overgevoeligheid van het PCR-procedé en de betekenis daarvan voor de medische statistieken:

> De methode is zo gevoelig dat het een enkel genetisch molecuul van dit virus kan detecteren. Als een ziekteverwekker bijvoorbeeld een dag lang in het neusslijmvlies van een verpleegster zit zonder haar ziek te maken, zonder dat zij er iets van merkt, dan is zij na de test plots een mersgeval. Waar voorheen alleen ongeneeslijk zieken werden gemeld, worden nu ineens milde gevallen en mensen die eigenlijk heel gezond zijn in de rapportagestatistieken opgenomen. Dit zou de explosie van het aantal gevallen in Saoedi-Arabië kunnen verklaren. Bovendien hebben de lokale media de kwestie ongelooflijk opgeklopt.[286]

Naarmate Drosten hoger opklom in de hiërarchie van het Duitse medische Establishment en vaker als adviseur van de overheid en de farma-industrie in beeld kwam, liet hij dergelijke relativerende commentaren achterwege. Toen zijn diagnostische test voor covid19 furore begon te maken, bleef zijn opinie over de overgevoeligheid van de test voor niet-ingewijden verborgen. Hoe dan ook, hij wist alles over de overgevoeligheid (lees: onbetrouwbaarheid) van het PCR-procédé en het misbruik ervan als diagnostisch middel.

Over "overgevoeligheid" gesproken: Instructief is de goedgedocumenteerde pseudo-epidemie van kinkhoest (*pertussis*) in het Dartmouth-Hitchcock Medical Center (New Hampshire) in 2006.

> De kinkhoest scheurde als een lopend vuurtje door het ziekenhuis. Het begon met een internist en verspreidde zich dan verder, waarbij zich snel een zware hoest ontwikkelde bij andere personeelsleden. Hoewel de ziekte niet dodelijk is voor gezonde volwassenen, kan zij dodelijk zijn voor ouderen, kwetsbare en zeer jonge kinderen... Er was geen tijd te verliezen; meer dan 1.000 personeelsleden werden in verlof en in quarantaine geplaatst. 142 mensen testten positief op de ziekte, duizenden mensen kregen antibiotica en de afdeling "Intensieve zorg" werd gesloten. Het was een snelle en effectieve reactie van hoogopgeleide medici, gewapend met de beste instrumenten die de moderne wetenschap kon bieden. Er ging maar één ding mis: niets ervan was echt.

> Geen enkel geval van kinkhoest werd bevestigd met de definitieve test, waarbij de bacterie *Bordetella pertussis* in het laboratorium wordt gekweekt. Het leek waarschijnlijk dat de medewerkers last hadden van gewone luchtwegenaandoeningen zoals verkoudheid... Het probleem was dat ze te veel vertrouwen hadden in een snelle en zeer gevoelige moleculaire test (PCR) die hen op een dwaalspoor bracht... De gevoeligheid van PCR-tests maakt valspositieve resultaten waarschijnlijk, en wanneer honderden of duizenden mensen worden getest, zoals in het Dartmouth-Hitchcock Center is gebeurd, dan kunnen valspositieve resultaten de indruk wekken dat er een epidemie aan de gang is.
> De pseudo-epidemie in Dartmouth was misschien een van de grootste, maar zij was niet uniek. Er was afgelopen herfst een soortgelijke kinkhoestangst in het Children's Hospital in Boston, waarbij 36 volwassenen en 2 kinderen betrokken waren. Bij definitieve tests werd echter geen pertussis gevonden.[287]

Alle positieve PCR-resultaten in het Medical Center waren fout. 100% van de positieve resultaten waren valspositief! Dat kon aan het licht komen, doordat men over een betrouwbare (maar tragere) onafhankelijke laboratoriumtest beschikte om de bacterie die kinkhoest veroorzaakt te detecteren. Voor covid19 is een dergelijke onafhankelijke en betrouwbare methode om sarscov2 te identificeren niet beschikbaar. Naar aanleiding van pseudo-epidemieën van kinkhoest kwam het CDC met deze aanbeveling: "Te veel vertrouwen in de resultaten van PCR-testen kan leiden tot onnodige en arbeidsintensieve controlemaatregelen... Bij uitbraken moeten positieve PCR-resultaten worden geïnterpreteerd in combinatie met epidemiologisch onderzoek, evaluatie van klinische symptomen en bevestiging door kweek in het laboratorium."[288] Waar werd die aanbeveling in verband met covid19 gevolgd? Noorwegen, dat alleen symptomatische gevallen en risicogroepen testte, was een voorbeeld, maar het was een van de weinige landen in Europa.[289] Men moest aanvankelijk bijna overal overgaan tot rantsoenering van de tests, omdat de testcapaciteit te klein was om aan de vraag naar tests te voldoen. Dat was een voorspelbare consequentie van de "Test, test, test" aanbeveling van de WGO, op 16 maart, en de gulheid van overheden die "gratis" tests aanboden (te betalen door de anonieme belastingbetalers). De overweldigende vraag leidde vervolgens tot de massale verwerking van zo goed als irrelevante tests. *Much ado about nothing*.

Op 21 juli 2021 gaf het CDC in bedekte termen toe dat de gebruikte PCR-tests ondeugdelijk waren. Zij waren niet in staat een betrouwbaar onderscheid te maken tussen sarscov2 en influenza:

> Na 31 december 2021 zal het CDC de aanvraag bij de Amerikaanse Food and Drug Administration intrekken voor een vergunning voor noodgebruik van het CDC 2019-Novel Coronavirus (2019-nCoV) Real-Time RT-PCR Diagnostic Panel. Dat werd voor het eerst geïntroduceerd in februari 2020 voor detectie van sarscov2. Het CDC deelt dit mee zodat klinische laboratoria voldoende tijd hebben om een van de vele door de Food and Drug Administration goedgekeurde alternatieven te selecteren en te implementeren.

> Ter voorbereiding op deze verandering raadt het CDC klinische laboratoria en testlocaties... aan een andere door de FDA geautoriseerde covid19-test te selecteren en met hun overgang te beginnen. Het CDC moedigt laboratoria aan om een multiplexmethode te overwegen die de detectie en differentiatie van sarscov2 en influenzavirussen kan vergemakkelijken. Dergelijke tests kunnen het voortdurend testen op zowel influenza als sarscov2 vereenvoudigen en tijd en middelen besparen nu het griepseizoen voor de deur staat. Laboratoria en testcentra moeten de gekozen test valideren en verifiëren voordat zij met klinische tests beginnen.[290]

De gesuggereerde multiplexmethode houdt in dat het mogelijk wordt mensen voortdurend te testen op zowel sarscov2 als influenzavirussen (en God-weet-welke andere ziekteverwekkers). Het al dan niet bedoelde effect zal zijn dat de autoriteiten nog meer labresultaten kunnen aangrijpen om mensen te onderwerpen aan politiemaatregelen en vaccinatieprogramma's. Echter, voor virusdiagnoses is ieder onderdeel van een dergelijke multiplextest even onbetrouwbaar als elk ander. Zelfs een volstrekt betrouwbare PCR-test geeft alleen maar aan dat een persoon besmet is, maar zegt ons weinig of niets over enige infectie of ontsteking, of over het risico dat de persoon anderen zal besmetten.

Wellicht is de aangekondigde multiplextest niet meer dan een dekmantel voor een poging griepvaccins te laten profiteren van de coronahetze. In feite komt de hier vermelde demarche van het CDC neer op een zoveelste aanval van het medische Establishment, gestuurd en gefinancierd door de farmaceutische industrie, tegen de praktijkgeneeskunde.[291] Het medische Establishment leeft van de massaverkoop van gepatenteerde producten en technieken. Het wil af van de oordeelsvrijheid van artsen die zich bekommeren om de gezondheid van hun patiënten en in individuele gevallen kosten en baten van een interventie afwegen. Het wil niet weten van diagnoses die uitgaan van klinische symptomen, niet van laboratoriumtests. Voor het Establishment rinkelt de kassa, telkens wanneer iemand gaat geloven dat hij asymptomatisch ziek is, om geen andere reden dan dat een of ander testresultaat onder of boven een statistisch bepaalde drempelwaarde uitkomt. Het rinkelen van de kassa wordt oorverdovend, wanneer "Laat u regelmatig testen" in de plaats komt van "Ga naar de dokter wanneer u gewond bent, of ongewone symptomen of aanhoudende pijn ervaart".

Een meer sinistere hypothese is dat regelmatig testen moet leiden tot herhaalde massavaccinaties, die een nieuw kanaal creëren om, via genetische ingrepen, de omvang en de samenstelling van de wereldbevolking te reguleren en transhumanistische, technocratische agenda's te implementeren (pagina 277).[292]

Valspositieve en valsnegatieve testresultaten zijn nagenoeg onvermijdelijk, maar tests worden in principe ontworpen om de kans op foute resultaten te miniseren. Een valsnegatief resultaat houdt het risico in dat geen stappen worden ondernomen om de geteste persoon grondig te onderzoeken. Meestal maakt dat niet veel uit. Artsen vellen

immers een diagnose op basis van symptomen, ook wanneer er geen moleculaire tests beschikbaar zijn. Een valspositief resultaat houdt grotere medische en andere risico's in voor de geteste personen, ongeacht of zij symptomen vertonen of niet. Denk hier aan onnodige stress en angst, onterechte medische behandelingen of ziekenhuisopnames, verkeerde of vertraagde diagnose en behandeling van de werkelijke oorzaken van een eventuele aandoening, onterechte quarantaine of gevaarlijke isolatie in mogelijk ongezonde ruimtes. Denk ook aan inbreuken in de privésfeer (door contactonderzoek), gedwongen werkloosheid, onvermogen lopende studies of onderhandelingen af te ronden, contractuele of andere verplichtingen na te komen, en dergelijke.

Het is schrijnend te moeten vaststellen dat de voor het grote publiek bestemde berichtgeving over covid19 nauwelijks gewag maakte van de dubieuze rol van PCR-tests in het beoordelen van de ernst van de pandemie. Al in de zomer van 2020 leek het covid19-beleid immers op weinig meer gebaseerd te zijn dan op de dagelijkse veranderingen in de statistische trends van "positieve gevallen" (ongeacht of die correct of valspositief waren, medisch relevant of niet). Als gevolg daarvan werden naar aanleiding van een enkele positieve test bedrijven, scholen en clubs gesloten, evenementen afgelast en mensen in quarantaine geplaatst. Overigens wezen de makers van PCR-tests er uitdrukkelijk op dat hun tests geen diagnostische waarde hebben:

> Een positief testresultaat voor covid19 geeft aan dat RNA van sarscov2 is gedetecteerd en dat de patiënt is besmet met het virus en vermoedelijk besmettelijk is. Laboratoriumtestresultaten moeten altijd worden beschouwd in de context van klinische observaties en epidemiologische gegevens bij het maken van een definitieve diagnose en beslissingen over behandelingen.[293]

Wetenschapsbureaucraten, politici en journalisten dachten daar echter anders over. Zij voelden zich geroepen de publieke opinie ervan te overtuigen dat een positief testresultaat betekent dat de betrokken persoon "geïnfecteerd" en "besmettelijk" is. In de aanvangsfase van een epidemie van een geheel nieuwe ziekteverwekker is daar wel wat voor te zeggen. Er is dan in principe nog maar weinig immuniteit tegen de ziekteverwekker aanwezig, en voorzichtigheid aanbevelen is nooit mis. In een latere fase, nadat de epidemie haar hoogtepunt heeft bereikt — voor de corona-epidemie was dat, in de gematigde klimaatzones, april 2020 — is die interpretatie zonder meer onzinnig. Blijkbaar gold de door de makers van PCR-tests aanbevolen omzichtigheid voor de behandeling van individuele patiënten niet voor het nemen van beleidsbeslissingen die tientallen, honderden of miljoenen mensen treffen.

Kwaliteitsbeoordeling

Omzichtigheid bij het interpreteren van positieve PCR-tests is vooral geboden, wanneer er geen wetenschappelijke methode voorhanden is om de tests te testen. Hoe zou dat kunnen, wanneer er — zoals bij covid19 — geen zuivere stalen van de gezochte ziekteverwekker beschikbaar zijn? Om de kwaliteit van de test zelf te meten moet men

al weten wat hij moet testen. Om een test te valideren moet men dus werken met zorgvuldig in laboratoria geprepareerde monsters waarvan men zo accuraat en precies mogelijk weet wat er in zit.

Een dergelijke test van PCR-tests voor sarscov2-besmettingen werd georganiseerd in Duitsland. 983 zorgvuldig geprepareerde monsters werden naar 463 verschillende laboratoria gestuurd met het verzoek uit te maken of die positief testen. De door die laboratoria gegeven testresultaten werden daarna vergeleken met wat de afzender in de verschillende monsters had gestopt. Het bleek dat de door de geteste laboratoria gebruikte tests voor 98,6% specifiek genoeg waren om negatieve monsters (die dus niets van het gevraagde virusmateriaal bevatten) te identificeren.[294] De specificiteit daalde echter tot 92,4% wanneer het negatieve monster ook HCoV 229 E bevatte. HCoV 229 E is een van de coronavirussen die verkoudheid kunnen veroorzaken. Hoeveel andere contaminaties een valspositief testresultaat opleveren is niet bekend.

Voor de theoretische beoordeling van een technologie of methode om de aan- of afwezigheid van een micro-organisme *M* in een staal of monster vast te stellen moet men eerst en vooral weten wat men zoekt. Het micro-organisme moet goed gedefinieerd zijn. Is de definitie die in een test wordt toegepast te ruim dan zal de test als *M* aanduiden wat dat in werkelijkheid niet is. Is de definitie te eng dan zal de test sommige instanties van *M* niet herkennen. Aannemend dat de definitie van *M* aanvaardbaar is, zal men ook een goed inzicht willen hebben in de volgende eigenschappen van de gebruikte test:

1) *Sensitiviteit van een test voor M*: de waarschijnlijkheid dat een positief testresultaat inderdaad overeenkomt met de aanwezigheid van *M* in het geteste materiaal. Hoe hoger de sensitiviteit, hoe geringer de kans op een valsnegatief resultaat.

2) *Specificiteit van een test voor M*: de waarschijnlijkheid dat een negatief testresultaat inderdaad overeenkomt met de afwezigheid van *M* in het geteste materiaal. Hoe hoger de specificiteit, hoe geringer de kans op een valspositief resultaat.

We willen immers niet alleen dat de test voldoende sensitief is (vindt wat hij geacht wordt te vinden — geen valsnegatief resultaat oplevert), maar ook voldoende specifiek (niet meer vindt dan wat hij zou moeten vinden — geen valspositief resultaat genereert). Het spreekt vanzelf dat een correct positief resultaat alleen betekent dat de geteste persoon besmet is, niet dat hij ziek of besmettelijk is.

Ten slotte dient ook gekeken te worden naar de

3) *Neutraliteit* of passiviteit van de test. Het is niet de bedoeling dat de test zelf het geteste object in een relevant opzicht verandert.

Wij willen immers niet dat de test op zich een geruststellend, a fortiori genezend effect heeft (werkt als een placebo) of verontrusting of angst, a fortiori een ziekte of

verwonding veroorzaakt (werkt als een nocebo). Niet alle mensen (of dieren) reageren op dezelfde wijze op het vooruitzicht of de ervaring getest te worden, ook al zijn de test en de omstandigheden waarin die wordt afgenomen voor het overige volstrekt identiek. Het maakt voor mensen een mogelijk groot verschil uit of zij zich vrijwillig laten testen dan wel gedwongen worden een test te ondergaan; of zij zich uit nieuwsgierigheid laten testen, uit angst of omdat zij het gezeur van hun moeder beu zijn. Ook de manier waarop hun een testresultaat wordt meegedeeld kan een verschil maken. Dergelijke psychische verschillen kunnen zich vertalen in uiteenlopende lichamelijke effecten. Bij mensen is testneutraliteit daarom moeilijk te waarborgen.

Voor het praktische gebruik van de test, dienen we ook rekening te houden met

4) *De prevalentie van M in de beoogde populatie*: de waarschijnlijkheid dat een willekeurig gekozen lid van de populatie inderdaad drager is van *M*. Hoe hoger de prevalentie van *M*, hoe groter de a-priorikans dat een negatief resultaat onjuist is. In het extreme geval, als echt iedereen drager is van *M* dan is een negatief resultaat zeker vals — er schort wat aan de sensitiviteit van de tests. Omgekeerd, hoe geringer de prevalentie van *M*, hoe groter de a-priorikans dat een positief resultaat onjuist is. Als echt niemand drager is van *M* dan is een positief resultaat zeker vals — de test schiet tekort qua specificiteit.

Wanneer het erop aankomt een test te valideren dan moeten we uiteraard over een andere methode beschikken om de prevalentie van een ziekteverwekker te meten dan de te testen test zelf. We moeten het begrip "prevalentie" eventueel kwalificeren al naargelang we geïnteresseerd zijn in het testen van een populatie van mensen met ernstige symptomen (P_1) of een populatie die ook mensen met geringe of geen symptomen omvat (P_2). P_1 is kleiner dan P_2, en voor P_1 mogen we een hogere prevalentiewaarde verwachten dan voor P_2.

Zoals hierboven al opgemerkt: Bij de interpretatie van testresultaten moeten altijd ook de epidemiologische omstandigheden in rekening worden gebracht — in het bijzonder of de test afgenomen wordt in een vroege of een late fase van een epidemie. Een positief resultaat in een late fase van een epidemie betekent op zich niet veel wanneer ook gezonde, asymptomatische mensen worden getest. Immers, een positief resultaat bij een gezond iemand is geen aanwijzing van een ziekte van die persoon of van enig risico voor de gezondheid van andere relatief gezonde mensen. In een late fase is de gemeenschapsimmuniteit tegen *M* groter dan in een vroege fase, tenzij de ontwikkeling van groepsimmuniteit kunstmatig afgeremd werd. In een late fase is al bekend welke groepen kwetsbaar zijn en of zijzelf geneigd zijn spontaan voorzorgsmaatregelen te nemen. In een vroeg stadium is die kennis niet altijd beschikbaar.

Geen van de vier genoemde factoren, sensitiviteit, specificiteit, neutraliteit en prevalentie, is op voorhand bekend. De evaluatie van tests vergt omstandig empirisch onderzoek. Dat is vaak heel duur. Het vergt tijd en strikte inachtneming van methodologische eisen met betrekking tot het opzoeken, rapporteren, verzamelen,

classificeren en analyseren van gegevens. Niet alle methodes van waarneming, meting, rapportage, classificatie of analyse zijn even degelijk. Voor de praktische beoordeling van tests is het nodig rekening te houden met tal van andere factoren: de omstandigheden waarin de test wordt genomen, de vakkundigheid en zorgvuldigheid van de mensen (verplegers) die de tests afnemen, het transport van het genomen monster naar een labo, de technische uitrusting van het labo en de vakkundigheid en zorgvuldigheid van het personeel. Op korte termijn het aantal tests uitbreiden leidt onvermijdelijk tot de inzet van personeel met weinig of geen ervaring. Er is geen garantie dat alle labo's exact dezelfde technologie even vakkundig gebruiken. Het risico van contaminatie van testmonsters is altijd aanwezig. Het is geen goede praktijk resultaten die niet op exact dezelfde wijze bekomen werden op een hoop te gooien.

Vooraleer een test gebruiksklaar is, dienen dus heel wat experimenten uitgevoerd te worden. Die experimenten moeten reproduceerbaar zijn om enige wetenschappelijke waarde te hebben. Niet-reproduceerbare experimenten zijn waardeloos. Nog niet gereproduceerde experimenten zijn bijgevolg hoogstens "interessant" of "suggestief". Spijtig genoeg vindt men in de wetenschappelijke literatuur massaal veel verwijzingen naar niet-reproduceerbare, althans niet gereproduceerde experimenten. Niet-reproduceerbaarheid van experimenten en observaties doet zich veelvuldig voor in natuurwetenschappelijke disciplines die uiterst complexe fenomenen bestuderen (natuurlijke ecosystemen, het klimaat, fysieke en mentale gezondheid).[295] Reproduceerbare onderzoeken en experimenten in die wetenschappen hebben daarom bijna altijd betrekking op een beperkt aantal gemakkelijk te isoleren "detailproblemen". Die details werpen echter weinig licht op de "grote problemen" die complexe fenomenen zo interessant maken voor de grote massa (inclusief journalisten en politici, en zelfs de meeste collega's van de onderzoekers). Zij zijn niet "maatschappelijk relevant" (pagina 197) en niet geschikt om grote bedragen aan subsidies en sponsorgelden aan te trekken. Omgekeerd, de zucht naar financiering leidt tot veel zogezegd maatschappelijk relevant onderzoek, waarbij reproduceerbaarheid zelfs geen overweging is. Dat leidt tot wetenschap die vooral mediaweerklank nastreeft: "science by press release". De "Samenvatting voor beleidmakers" (maar vooral voor journalisten en klimaatactivisten) van de rapporten van het IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) is in dit opzicht een verwerpelijke trendsetter geweest. En niet alleen in dit opzicht: De "Samenvatting" wekt de indruk dat computermodellen en algoritmes belangrijker zijn voor de wetenschap dan gegevensanalyse. De "Corona voor beleidmakers" van de WGO was in hetzelfde bedje ziek.

Niet-reproduceerbaarheid is nog problematischer in disciplines als psychologie, sociologie en economie, die hun traditionele gehechtheid aan *verstehende* methoden hebben opgegeven om zich te tooien met de aura van de *erklärende* methoden van de natuurwetenschappen en hun laboratoriumexperimenten. Het is immers weinig waar-

schijnlijk dat mensen die als proefpersonen deelnemen aan een geleid experiment dat een bepaalde "levensechte" situatie simuleert, zich gedragen zoals zij zouden doen wanneer zij zich "in het echte leven" in een dergelijke situatie bevinden. In een geënsceneerd spelletje in een laboratorium of een schoolklas zijn er voor hen waarschijnlijk geen vitale belangen in het geding. Bovendien stuit het koppelen van vitale belangen aan het gedrag van een persoon in een experiment op ernstige ethische bezwaren. Ook is het bedenkelijk de deelnemers in de waan te brengen dat het niet om een experiment maar om een levensechte situatie gaat. Dat is niet alleen ethisch bezwaarlijk, de kans is niet gering dat sommige deelnemers, al was het maar intuïtief, beseffen dat er iets niet klopt en dat er een spelletje met hen gespeeld wordt. Hoe zij zich in dat spelletje gedragen heeft dan geen verband meer het hun gedrag in situaties buiten de experimentele context.

Publicatie van een waargenomen of experimentele bevinding in een al dan niet gerenommeerd wetenschappelijk tijdschrift is dus geen wetenschappelijk bewijs van wat dan ook. De algemene media (kranten, radio, televisie, ook onderwijs) hebben in dit opzicht een grote verantwoordelijkheid, waarvan zij zich niet altijd naar behoren kwijten. Met hun voorkeur voor sensationele bevindingen wekken zij vaak de indruk dat "de wetenschap" verder gevorderd is dan in feite het geval is. Hun sensatiezucht, ingegeven door commerciële overwegingen, is een gewichtige oorzaak van hun "publication bias", de vooroordelen op grond waarvan zij beslissen het ene bericht wel en het andere niet te publiceren. *Publication bias* is echter ook een factor in wetenschappelijke tijdschriften en uitgeverijen. Hoofdredacteurs en uitgevers moeten keuzes maken, en daarin spelen vooroordelen altijd mee.[296] Mensen, instellingen, bedrijven die onderzoek financieren zijn evenmin vrij van vooroordelen. Groepsdenken en kuddegedrag versterken vooroordelen, ook in wetenschappelijke kringen.

Waar tests door verschillende partijen (bedrijven, labo's) worden gemaakt, uitgevoerd en verwerkt, dienen zij geijkt te worden, zodat het mogelijk wordt de resultaten uit verschillende bronnen te vergelijken.[297] De metingen dienen uiteraard reproduceerbaar te zijn: onderzoek van hetzelfde staal met dezelfde methoden en technieken moet in principe telkens een gelijk resultaat opleveren. Hun resultaten moeten binnen de voor het specifieke doel bepaalde toegestane foutenmarge vallen. Methoden en technieken dienen gevalideerd te zijn voor het doel waarvoor zij aangewend worden — dat wil zeggen, beantwoorden aan zorgvuldig opgestelde en kritisch beoordeelde criteria, in het bijzonder wat betreft hun accuraatheid ("Wat meten zij eigenlijk?") en precisie ("de cijfers achter de komma"). Aangezien testkits voor het opsporen van sarscov2 in ijltempo werden ontwikkeld en in gebruik genomen, was het moeilijk iets te zeggen over hun kwaliteiten, a fortiori over de zinvolheid van interregionale of internationale vergelijkingen. Het publiek werd geacht daarover geen vragen te stellen.

Bewust of niet, de media hielpen een fundamentele drogreden met betrekking tot valspositieve testresultaten te verspreiden. Het publiek kreeg de indruk dat "percentage valspositieve tests" slaat op de hoeveelheid foute resultaten in het totale aantal positieve tests. Wanneer men er bijvoorbeeld van uitgaat dat het percentage te verwachten valspositieve tests 1% bedraagt dan geeft dat voor een dag waarop 1000 mensen getest worden waarvan 100 positief, 1 valspositief resultaat (dus vermoedelijk 99 in de plaats van 100 positieve gevallen). Dat is niet vermeldenswaardig, zeker als men rekening houdt met te verwachten valsnegatieve tests. Het is echter een verkeerde voorstelling. Het percentage te verwachten valspositieve resultaten slaat op het totale aantal tests. Toegepast op het zonet gegeven voorbeeld, geeft dit een verwachting van 10 valspositieve resultaten, en dus niet 99 maar slechts 90 vermoedelijk echt positieve tests. Het belangrijkste verschil zit echter in het feit dat, in de eerste (foute) voorstelling, het aantal positieve resultaten nooit lager kan zijn dan het aantal te verwachten valspositieve resultaten. Het is immers niet mogelijk dat meer dan 100% van de positieve resultaten valspositief zijn. In de tweede, correcte voorstelling kan het aantal positieve testresultaten wel lager zijn dan het verwachte aantal valspositieve. Dat betekent dan dat vermoedelijk alle positieve tests valspositief zijn — met andere woorden: er zijn vermoedelijk geen positieve gevallen. Dat was zo bij de veronderstelde kinkhoestepidemie in New Hampshire in 2006 (hierboven, pagina 78). Daar waar, zoals in Duitsland, transparante berekeningen van de te verwachten valspositieve tests beschikbaar waren — wat niet wil zeggen dat het grote publiek er kennis van kreeg[298] — was dat al vroeg te merken. Er waren vaak minder positieve tests dan men kon verwachten op basis van gegevens over de sensitiviteit en de specificiteit van de gebruikte testmethodes en de kwaliteit van de aanwezige testinfrastructuur.

In rechtbanken zouden PCR-tests niet lang standhouden als grond om vrijheidsbeperkingen op te leggen. Daar moet immers effectief bewijs ter rechtvaardiging van de maatregel geleverd worden. Insinuaties of de getuigenissen van de expert van een partij zijn niet genoeg. Een Portugees Hof van Beroep motiveerde de opheffing van een quarantainemaatregel (op de Azoren) tegen vier toeristen aldus:

> Op basis van het momenteel beschikbare wetenschappelijke bewijs is deze [RT-PCR] test op zich niet van aard om met zekerheid vast te stellen of een positief resultaat echt overeenkomt met een infectie met sarscov2.[299]

Dat was voor de betrokken personen goed nieuws. Zij hadden er echter een procedure voor moeten beginnen — een dure en tijdrovende zaak. Hoeveel slachtoffers van het coronabeleid moeten hetzelfde doen om het gehele gerechtelijk apparaat te overbelasten en lam te leggen? Het is echter moeilijk een beleid te rechtvaardigen dat alleen maar kan volgehouden worden omdat het voor de meeste mensen te duur is daartegen een gerechtelijk procedure te beginnen. Of omdat zij er al dan niet terecht van uitgaan dat de rechtbanken hoe dan ook niet geneigd zullen zijn om de overheid in het

ongelijk te stellen.[300] Wat moeten wij denken van beleidsmensen die een beleid afdwingen waarvan zij weten, althans kunnen weten, dat het weinig kans heeft rechterlijke toetsing te doorstaan? Wat moeten wij denken van de parlementaire slaafjes van dergelijke lui die dan maar op verzoek van hun bazen bijzondere wetten goedkeuren om rechterlijke toetsing te bemoeilijken of te voorkomen? Wat moeten wij denken van rechters (staatsfunctionarissen) die zichzelf vooral als Establishmentfiguren zien en niet langer rechtspreken, omdat zij denken dat het hun taak is de wet toe te passen, ook wanneer die wet fundamentele rechtsbeginselen miskent? Wat moeten wij denken van een bevolking waarin een meerderheid elk inzicht in het verschil tussen recht en wet verloren heeft? In de strikte zin van het woord betekent 'wet' dat wat geweten is. Dat is het klassieke juridische wetsbegrip. Daar blijft nu weinig van over. Tegenwoordig betekent 'wet' een door een overheid publiekelijk afgekondigd bevel of regelgevend machtswoord — wat vroeger 'een ban' heette. Dat is het wetsbegrip van legisten, kenners van officiële machtswoorden (Latijn 'lex', de keuze van de machthebber; 'lex' verwijst naar 'legere', *kiezen*). Een ban kan onrecht legaliseren en recht criminaliseren. Hij kan geen onrecht rechtvaardig en geen recht onrechtvaardig maken.

Magie van de cyclusdrempel

Een intelligente toepassing van PCR vereist dat de laboratoria het aantal cyclische amplificaties niet te laag maar ook niet te hoog instellen om de kans op valsnegatieve, respectievelijk valspositieve resultaten te miniseren. Volgens een overzicht van PCR-tests samengesteld door de Foundation for Innovative New Diagnostics[301], stelden fabrikanten van PCR-kits standaard de drempelwaarde (Ct, "cycle threshold") voor gebruik in laboratoria vast op ongeveer 40 cycli. Dat is een onbehoorlijk hoge drempel, die gegarandeerd een grote hoeveelheid valspositieve resultaten oplevert. Een geteste persoon lijkt "positief", hoewel de concentratie van het verdachte virusmateriaal in zijn lichaam uiterst laag en in feite onschadelijk is. Juliet Morrison, hoogleraar virologie aan de Universiteit van Californië, Riverside, verklaarde in augustus 2020 aan de New York Times, "Het is schokkend te vernemen dat mensen denken dat 40 cycli als maatstaf voor een positief resultaat zouden gelden"[302]. Ook andere specialisten lieten hun scepsis blijken.[303] Een woordvoerder van het Taiwanese Central Epidemic Command Centre zei in juni 2020 dat het bureau alleen positieve gevallen[304] erkent bij controles die een positief signaal geven na maximaal 35 cycli. Mede als gevolg van die norm voor PCR-tests, gold Taiwan als een succesverhaal in de covid19-saga: verbazend weinig positieve gevallen.[305] De sceptici stelden dat monsters die meer dan 32 cycli nodig hebben om een positief signaal te genereren heel waarschijnlijk niet infectueus zijn. Een onderzoeksteam in Oxford concludeerde, op basis van een overzicht van verschillende monstercollecties, dat wattenstaafjes die meer dan 30 cycli nodig hadden om een positief signaal te genereren, "geassocieerd waren met niet-infectueuze monsters".

Wanneer het aantal cycli niet in aanmerking wordt genomen, is communicatie van positieve resultaten misleidend: "Grote aantallen mensen die niet langer besmettelijk zijn en dus geen bedreiging vormen voor de volksgezondheid worden als positief, dus als gevaarlijk, beschouwd"[306]. Verschillende andere onderzoeksprojecten hebben vergelijkbare resultaten opgeleverd. Een daarvan, gepubliceerd in april 2020 door volksgezondheidsautoriteiten in Frankrijk, vond dat "patiënten die positief testten bij 34 of meer cycli geen infectueuze virale deeltjes uitscheiden".[307] Laboratoria slaagden er niet in een positief testende cultuur met het virus te kweken op basis van monsters van menselijk materiaal dat pas na meer dan gemiddeld 34,3 cycli een positief testresultaat had opgeleverd.[308] Dat bleek uit een onderzoek in Ierland naar de duur van de besmettelijkheid van covid19-patiënten. Zowel het team van Dr. Raoult (pagina 382) als onderzoekers van de universiteit van Harvard verklaarden al in april en mei dat een drempel van hoogstens 34 cycli een nuttig instrument kan zijn om te bepalen of een patiënt echt besmettelijk is. De New York Times meldde in augustus dat uit een evaluatie van de cyclusdrempels van positieve gevallen in Massachusetts, Nevada, en New York was gebleken dat "tot 90 procent van de mensen die positief testen nauwelijks enig virus bij zich dragen". Dat was niet verwonderlijk, gezien de notoir hoge Ct-waarden die in Amerikaanse labo's werden gehanteerd. Zelfs bij een relatief lage Ct, bijvoorbeeld 18, is de betekenis van "positief" of zelfs "sterk positief" (">10 miljoen kopieën van RNA/ml") niet noodzakelijk alarmerend. Het kan immers gaan om beschadigd RNA of fragmenten van RNA. Veel nominaal positieve covid19-gevallen zijn gezond en niet besmettelijk. Voor de covid19-propagandisten zijn die positieve testresultaten echter uitzonderlijk nuttig "to fatten the numbers".

Door met de cyclusdrempels te spelen, kan men zo veel of zo weinig "gevallen" hebben als men wil. Verhoog de drempels, en zie: een explosie van gevallen. Verlaag de drempels en, hopla, de epidemie verdampt onmiddellijk, de statistieken houden op voorpaginanieuws te zijn. Was er tijdens de coronacrisis enige officiële richtlijn voor het instellen van cyclusdrempels? Op internationaal, nationaal, regionaal of stedelijk niveau? Of werden beslissingen daaromtrent aan de verschillende meewerkende laboratoria gelaten? Op 3 december, 2020 — beter laat dan nooit — vaardigden de autoriteiten in Florida een verordening uit die staatslaboratoria verplichtte het aantal cycli te rapporteren voor elke test die ze uitvoeren. Op hoeveel plaatsen in de VS en Europa was een dergelijke verordening van kracht?[309]

Pas in januari 2021, lang nadat de vaccinproducenten hun contracten hadden binnengehaald, maande de WGO tot voorzichtigheid bij het interpreteren van PCR-tests.[310] Was dat de uitdrukking van het laattijdige inzicht dat die tests onoordeelkundig werden gebruikt? Hoe dan ook, op dat moment gold al het nieuwe ordewoord: "Vaccineer, vaccineer, vaccineer!" Her en der gingen stemmen op om de tests van gevaccineerde personen anders te interpreteren dan tests van niet-gevaccineerden. Een asymptomatische gevaccineerde met een positieve test? Waarschijnlijk een valspositief

resultaat! Een asymptomatische niet-gevaccineerde met een positieve test? Een gevaar voor de samenleving! Dergelijke veronderstellingen kregen een prominente rol bij de invoering van coronapaspoorten (pagina 157).

CORONAPANDEMIE 2020

The pandemic policy was never informed by evidence, but by fear of worst-case scenarios.[311]

De tabel op pagina 343 dateert van 14 november 2020, acht maanden na de uitbraak van de coronacrisis. Zij toont dat, in Europa, België met ruime voorsprong koploper was in de gerapporteerde coronamortaliteit (1.215 per miljoen inwoners) en corona-gevallen (45.227 per miljoen inwoners), in een peloton van 48 landen.[312] Ook in de wereldrangschikking (213 landen) stond het land aan de top in de categorie "Doden per miljoen inwoners", en op de 4de plaats in "Gevallen per miljoen inwoners".

Indien België een deelstaat van de Verenigde Staten was, dan zou het land daar op de 6de plaats zitten, tussen Louisiana en Rhode Island. De absolute koplopers in de VS waren de noordoostelijke deelstaten New Jersey (1.875 doden en 31.115 gevallen/miljoen) en New York (1.706 doden en 30.245 gevallen/miljoen).

De hierboven vermelde cijfers correspondeerden met sterk uiteenlopende bruto CFRs ("Doden" als percent van "Gevallen"). Op basis van gegevens tot 11 september 2020 gaf dit bijvoorbeeld:

	Bruto CFR (11/09/2020)	**IR (5/03/2021)**
Italië	12.50	4,96
België	10.83	6,71
New Jersey	8.09	9,03
Nederland	7.84	6,44
New York	7.00	8,79
Zweden	6.76	6,71
Washington, DC.	4.25	5.81
Duitsland	3.63	2,96
Arizona	2.54	11,28
Oostenrijk	2.33	5,20
Texas	2.09	9,27
Rusland	1.75	2,95
Europa	*5.30*	
Zuid-Amerika	*3.22*	
Oceanië	*3.02*	

Noord-Amerika	*2.97*	
Afrika	*2.41*	
Azië	*1.92*	
Bruto CFR: % doden / gevallen — IR: % gevallen / bevolking		
worldometers.info/coronavirus/		

In de derde kolom zien we ook aanzienlijke verschillen in de IR (infectiegraad, "Gevallen als percentage van bevolking"), zelfs een volledig jaar na het begin van de pandemie. In Azië, waar de sarsepidemie van 2003 hard had toegeslagen, bestond wellicht al een hogere immuniteitsgraad tegen sars-coronavirussen dan in andere werelddelen.

Virologisch zijn de grote verschillen in de tabellen niet te verklaren, tenzij we de basishypothese van de coronapandemie — dat het overal om hetzelfde virus gaat — laten vallen. Mogelijke andere verklaringen voor de opvallend uiteenlopende cijfers per land of continent waren er genoeg. Naast verschillen in de genetische kenmerken van diverse bevolkingsgroepen, zijn ook van belang: geografie, urbanisatiegraad, luchtvervuiling; gebruik van voedingssupplementen[313], vaccins (bijv. tegen BCG[314] of griep[315]), riskante geneesmiddelen en behandelingen, onkruidverdelgers en pesticiden; verschillen in voedings- en vrijetijdsgewoonten, intensiteit van binnenlands en transitverkeer, het algemeen welvaartspeil, het percentage kwetsbare ouderen en mensen met een deficiënt afweersysteem. Ook klimatologische en meteorologische factoren speelden mogelijk een rol. In sommige landen was de winter zacht (weinig winterziektes). In andere landen was hij ongewoon koud (veel winterdoden), zodat daar "het laaghangende fruit al geplukt was" en veel mensen die elders pas in april aan covid19 zouden overlijden al gestorven waren aan griep of een andere winterziekte.[316] Men spreekt in dit verband soms van het *dry timber effect*: "Het droge hout brandt het eerst op". Dit effect kan zich over twee of meer jaren uitstrekken, zeker onder hoogbejaarden die maanden of jaren op de grens tussen leven en dood balanceren.

Daarnaast moet men rekening houden met de vooroordelen van lokale politieke en medische autoriteiten, overdadig gebruik van middelen die het immuunsysteem ontregelen of onderdrukken, toepassing van al te vaak onnodige en dan levensbedreigende kunstmatige beademing, ziektekiemen in ziekenhuizen en mogelijke behandelingsfouten.[317] Hoe waarschijnlijk is het dat dokters of ziekenhuizen "Oeps, foutje" op het certificaat van overlijden schrijven?

Mogelijk deden her en der andere ziektekiemen (virussen, bacteriën) de ronde die wegens de obsessie met het "coronavirus" geen aandacht kregen. Het is geen uitgemaakte zaak dat een patiënt nooit meer dan een ziekteverwekker in zich draagt. Op hoeveel virussen en bacteriën werd een patiënt eigenlijk getest, vooraleer men zei dat deze en geen andere ziekteverwekker de oorzaak is van zijn ziekte of overlijden? Hoeveel mensen werden eerst op "corona" getest en, wanneer die test positief uitviel, daarna ook nog op andere mogelijke ziekteverwekkers? Wie zou durven zeggen dat er

in 2020 geen sprake was een obsessie met covid19 en dus met sarscov2? Het staat vast dat zieken bij wie in voorgaande jaren een vanouds gekende ziekte zou gediagnosticeerd zijn, in 2020 als covid19-patiënten werden geboekstaafd. Gebeurde dat overal op dezelfde schaal?

Wij moeten uiteraard ook rekening houden met verschillen in de nationale inrichting en kwaliteit van de gezondheidszorg en de medische infrastructuur. Ook met verschillen in medische protocollen, methoden en conventies om ziektegevallen en doodsoorzaken te tellen en te classificeren, en met andere institutionele en beleidsafhankelijke factoren. Elk land (eventueel deelstaat of provincie) bepaalt zelf wat het als een coronageval, een ernstig of kritiek coronageval, en een coronasterfgeval beschouwt. Hoe men die gevallen dan telt, hangt af zowel van de capaciteit die een land heeft om statistieken op te stellen als van het effectieve gebruik van die capaciteit door de bevoegde autoriteiten. Die kunnen "gevallen" of "sterfgevallen" of beide al dan niet bewust over- of onderschatten. Zij kunnen, bijvoorbeeld via financiële tegemoetkomingen voor covid19-gevallen, dokters en hospitalen motiveren een heel ruime definitie van de ziekte te hanteren.[318] Werd het beleid gestuurd door medische vaststellingen? Of werden diagnoses gestuurd door het beleid?

In overeenstemming met de richtlijnen van de ECDC en de WGO voor de methodologie voor sterftecontrole, werden in België de dagelijkse covid19-sterftecijfers gerapporteerd door Sciensano, het Belgische gezondheidsinstituut. Dat gebeurde op basis van gegevens uit huisartsenpraktijken, ziekenhuizen, verpleeghuizen, assistentiewoningen voor ouderen, en voorzieningen voor gehandicapten. Voor elke plaats werd de diagnostische status van een overleden bewoner, patiënt of personeelslid gerapporteerd: "Bevestigde infectie" (bevestigd door PCR-tests of CT-scans van de borstholte[319]), of "Mogelijke infectie". Anders dan in sommige staten in de VS werd het overlijden van mogelijke en bevestigde gevallen niet in de statistieken opgenomen, indien er een duidelijke alternatieve doodsoorzaak was die niet aan covid19 gekoppeld kon worden (bijvoorbeeld een verkeersongeluk, van de trap vallen). Radiologisch bevestigde gevallen werden toegevoegd wegens twijfels over de sensitiviteit van de PCR-tests en wegens de aanvankelijke beperkte test- en laboratoriumcapaciteit. Met de onvolmaakte specificiteit van PCR-tests werd blijkbaar geen rekening gehouden, hoewel die toch veel valspositieve resultaten opleverde.

Het lijkt mij dat de gevolgde methodologie impliceerde dat men liever meer dan minder coronagevallen en -doden had. Waren de autoriteiten zo geconcentreerd op theatrale algemene maatregelen dat zij geen oog hadden voor de kwetsbaarste groep (hoogbejaarden in woonzorgcentra[320]):

> De IFR [*infection fatality rate*] en het aantal sterfgevallen per miljoen worden sterk beïnvloed door uitgebreide berichtgeving en het feit dat 66% van de sterfgevallen bewoners van zorgcentra betrof. Met 764 (onze nieuwe schatting van het cijfer 735, gepresenteerd door "Our World in Data"[321]), stond het aantal

> covid19-sterfgevallen per miljoen in België bovenaan de internationale ranglijst op 9 mei 2020. Laten wij de zorgcentra buiten beschouwing dan is het cijfer 262.[322] De populatie in zorgcentra heeft specifieke kenmerken. Denk aan leeftijdgebonden verhoogd risico en veel comorbiditeiten die, hoewel ze op zichzelf niet dodelijk zijn, covid19 verergeren[323]; aan grotere collectieve huishoudens die onbedoelde infectiebronnen delen (zoals zorgverleners) en geclusterde uitbraken bevorderen; en aan het aanvankelijke gebrek aan beschermingsmiddelen. Landen met een hoogwaardige gezondheidszorg hebben een relatief oudere maar ook kwetsbaardere bevolking, die het resultaat waarschijnlijk beïnvloedt.[324]

Dat was een analyse van de toestand op 9 mei, 2020. Midden november stond België nog altijd bovenaan in de internationale ranglijst, hoewel er ondertussen wel bijzondere aandacht aan de woonzorgcentra was geschonken. Overigens is het nog maar de vraag of er in het pandemiejaar naar verhouding meer, a fortiori veel meer, ouderen overleden dan in andere jaren. "Naar verhouding" — dat wil zeggen, rekening houdend met de verwaarlozing van de bewoners van woonzorginstellingen in de eerste maanden van de pandemie, de verstoringen in de reguliere gezondheidszorg en de wellicht in het bijzonder voor oudere mensen belangrijke routineuze sociale en familiale contacten, de door de media opgefokte collectieve angstpsychose, en andere factoren.

De grafiek hieronder toont het verloop van de mortaliteitscijfers in België vanaf 1900. De auteurs van de studie, waaruit de grafiek is overgenomen, besluiten:

> De aanzienlijke oversterfte in België bevestigt de ernstige impact van de eerste golf van de covid19-epidemie. Het [absolute] aantal sterfgevallen is nooit zo hoog geweest sinds de tweede wereldoorlog en enkele zeldzame ernstige griepepisodes. Rekening houdend met de toenemende omvang van de Belgische bevolking, was het covid19-sterftecijfer echter niet zo hoog.
>
> **Conclusies**
>
> ... Daarom zijn wij van mening dat de installatie van een specifiek covid19-sterftecontrolesysteem in het land, inclusief mogelijke gevallen en sterfgevallen in instellingen voor langdurige zorg, passend is gebleken om een goede beoordeling van de impact van covid19 mogelijk te maken. De specifieke kenmerken ervan hebben echter geleid tot misleidende internationale vergelijkingen, en verschillen in methoden voor het verzamelen van sterftegegevens per land moeten beter worden gecommuniceerd. Hoewel het aantal sterfgevallen in april 2020 uitzonderlijk hoog is en de classificatie van de covid19-epidemie als een fatale gebeurtenis rechtvaardigt, was het maandelijkse sterftecijfer lager dan tijdens andere grote fatale gebeurtenissen van de vorige eeuw.[325]

De andere "fatale gebeurtenissen" zijn, onder andere, de griepepidemieën van 1951 (met een topmaand van 178 doden/100.000 inwoners), 1960 (168/100k), 1970 (148/100k), en 1989 (134/100k, hetzelfde cijfer als voor de coronapiek in april 2020). De auteurs merken terecht op dat de internationale communicatie van verschillen in methoden voor het verzamelen van sterftegegevens per land voor verbetering vatbaar

is — maar ja, noem maar eens iets dat in principe niet beter kan. Heeft "de installatie van een specifiek covid19-sterftecontrolesysteem" een goede beoordeling van de impact van de pandemie in België mogelijk gemaakt? Indien 'goed' staat voor 'feitelijk correct' dan durf ik daaraan te twijfelen. De premisse van nagenoeg alle gepubliceerde statistieken was, dat de officiële "coronacijfers" correct zijn — met andere woorden dat de gebruikte PCR-tests voldoende betrouwbaar waren.

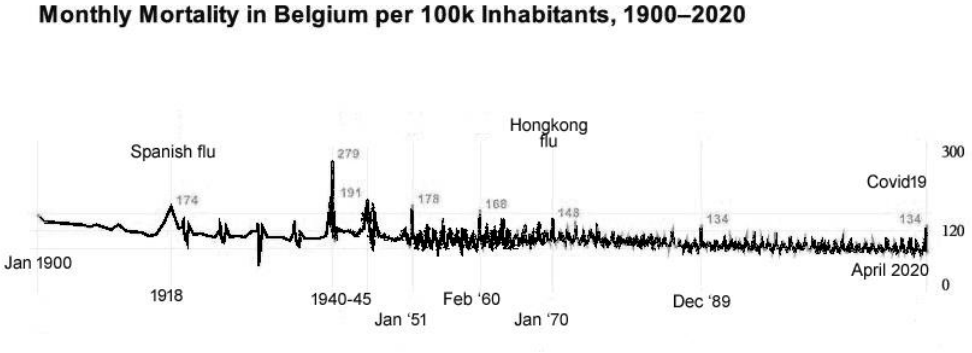

Ondanks de bovenstaande relativeringen blijft het een feit dat de Belgische autoriteiten nooit een ook maar enigszins overtuigende uitleg gegeven hebben voor de statistieken, die voor een welvarend, op medisch vlak goed uitgerust land beschamend zijn. Hoe konden zij rechtvaardigen dat, na de ernstige waarschuwing van april 2020, de ziekenhuizen in het coronaseizoen 2020-2021 nog een keer "overbelast" werden (althans volgens de media)? En dat, terwijl zij het hele jaar door hadden geroepen dat het ergste nog moest komen.

De tabel hieronder geeft een overzicht van grote pandemieën die ik (als krantenlezer) heb meegemaakt. De cijfers, afkomstig van Wikipedia, "List of epidemics", suggereren dat het moeilijk is de slachtoffers van griep, een nochtans welbekende ziekte, te tellen, en dat we op onze hoede moeten zijn met de schijnbare precisie van cijfers voor covid19, waar niemand enige ervaring mee had. Overigens moet men ook rekening houden met de explosieve groei van de wereldbevolking na 1960 en de "groene revolutie" (enorme stijging van de landbouwproductiviteit) die hem mogelijk maakte.

Wat de cijfers van de schijnbaar eeuwigdurende HIV/AIDS epidemie betreft: Het is nog maar de vraag waarop die gebaseerd zijn (pagina 216sqq, ook de documentaire vermeld in noot 805). De coronapandemie van 2020 was echter de enige van de in de tabel vermelde epidemieën die gepaard ging met drastische vrijheidsbeperkingen en quasitotalitaire controle van de in de media gevormde "publieke opinie".[326] Bij de andere epidemieën bleven mensen de medische en andere nevenschade bespaard die dergelijke politieke interventies zonder twijfel teweegbrengen. Hoeveel van de "covid19-doden" stierven door andere oorzaken (comorbiditeiten)?

Pandemie			Mortaliteit (wereld)
1957–1958 **Aziatische griep**	Influenza A	subtype H2N2	1 – 4 miljoen
1968–1970 **Hong Kong griep**	Influenza A	Subtype H3N2	1 – 4 miljoen
1981–heden **HIV/AIDS**	HIV/AIDS	retrovirus HIV	23,6 – 43,8 miljoen
2009–2010 **Varkensgriep**	Influenza A	subtype H1N1	151.700 – 575.400
2019–... **Covid19**	Covid19	sarscov2	(tot 1/10/2021) 4,8 miljoen

Absolute sterftecijfers

Voor internationale vergelijkingen kan men zich beter baseren op de absolute sterftecijfers, die onafhankelijk zijn van de manieren waarop de verschillende mogelijke doodsoorzaken worden geïdentificeerd en geteld. Van alle medische diagnoses is "dood" de minst betwijfelbare. De tabel hieronder geeft voor een aantal landen de absolute sterftecijfers in de eerste drie, vier en vijf maanden van het jaar (voor de jaren 2015, 2016, 2018 en 2020), en de verschillen met dezelfde periodes in het voorgaande jaar (respectievelijk 2014, 2015, 2017 en 2019). Ook hier zien we grote verschillen.

Jaar	Totaal doden	Δ Totaal doden	Doden 01.01 tot 31.03	Δ Doden 01.01 tot 31.03	doden 01.01 tot 30.04	Δ Doden 01.01 Tot 30.04	doden 01.01 tot 31.05	Δ Doden 01.01 tot 31.05
Δ : Verandering t.o.v. zelfde periode 1 jaar eerder								
BELGIË								
2015	110.508	+5.753	32.796	+5.069	41.939	+5.587	50.682	+5.697
2016	108.056	-2.452	29.076	-3.720	38.055	-3.884	46.907	-3.775
2018	110.645	+1.016	32.651	+888	41.622	+1.400	50.181	+862
2020	*	*	31.068	+836	46.468	+7.335	55.863	+7.901
►Verandering in verschil sterftecijfers januari-mei 2020-2019 vergeleken met. 2015-2014 (als % van bevolking: ca 11 miljoen): **0.02%***								**+2.204**
FRANKRIJK								
2015	593.680	+34.387	170.769	+23.711	218.457	+25.923	264.688	+26.692
2016	593.865	+185	157.705	-13.064	206.429	-12.028	254.471	-10.217
2018	609.913	+3.639	172.383	+1.449	222.811	+4.852	270.664	+4.316
2020	*	*	171.665	+1.775	238.498	+19.455	287.435	+19.297
►Verandering in verschil sterftecijfers januari-mei 2020-2019 vergeleken met. 2015-2014 (als % van ca 65 miljoen): **-0.011%***								**-7395**

POLEN								
2015	395.081	+18.593	108.008	+10.539	142.244	+13.279	174.158	+14.331
2016	389.035	-6.046	103.333	-4.675	135.138	-7.106	166.950	-7.208
2018	412.550	+8.749	116.357	+793	150.770	+3.262	183.168	+3.950
2020	*	*	108.281	-2.833	142.308	-2.238	175.869	-1.865
►Verandering in verschil sterftecijfers januari-mei 2020-2019 vergeleken met. 2015-2014 (als % van ca 37,5 miljoen): **-0.043%***								**-16.196**
ZWEDEN								
2015	90.907	+2.429	25.560	+2.510	33.333	+3.075	40.725	+3.141
2016	90.982	+75	24.717	-843 3	2.284	-1.049	39.441	-1.284
2018	92.185	+213	26.559	+957	34.380	+1.029	41.372	+535
2020	*	*	24.465	+782	35.033	+3.949	43.942	+5.664
►Verandering in verschil sterftecijfers januari-mei 2020-2019 vergeleken met. 2015-2014 (als % van ca 10 miljoen): **0.025%***								**+2.523**
SPANJE								
2015	420.408	+26.674	128.720	+18.345	162.406	+20.137	195.112	+21.303
2016	408.231	-12.177	112.080	-16.640	145.787	-16.619	178.788	-16.324
2018	427.721	+5.684	127.439	+4.856	162.395	+6.604	195.816	+6.352
2020	*	*	129.779	+13.558	186.198	+35.910	219.376	+35.351
►Verandering in verschil sterftecijfers januari-mei 2020-2019 vergeleken met. 2015-2014 (als % van ca 46,5 miljoen):**0.03%***								+**14.048**
NEDERLAND								
2015	147.134	**+7.911**	41.817	+6.457	51.243	+4.669	63.157	+5.189
2016	148.997	**+1.863**	39.157	- 2.660	52.122	+879	63.585	+428
2018	153.363	**+3.149**	45.611	+3.665	57.773	+3.948	69.547	+3.420
2020	*	*	43.253	+2.736	61.989	+8.873	74.677	+9.141
►Verandering in verschil sterftecijfers januari-mei 2020-2019 vergeleken met. 2015-2014 (als % van ca 17 miljoen): **0.023%***								**+3.952**

De gegevens in de tabel (augustus 2020) werden verzameld door Holger Meiners.[327] Zij houden geen rekening met de relatief kleine wijzigingen in de jaarlijkse bevolkingscijfers.

In 2015 was het griepseizoen in de eerste vijf maanden van het jaar dodelijker dan in 2014. De verschillen zijn qua orde van grootte vergelijkbaar met de verschillen tussen het coronajaar 2020 en het coronavrije jaar 2019 voor dezelfde periode. Onder andere in Polen en Frankrijk waren de verschillen tussen 2020-2019 kleiner dan die tussen 2015-2014. Waarom was het voorjaar van 2015 geen ramp maar het voorjaar van 2020 wel? Hadden de media toen wat anders te doen dan paniek zaaien? Ten opzichte van het voorjaar van 2015 waren de eerste vijf maanden van 2016 in alle in de tabel opgenomen landen blijkbaar een heel gezonde periode. De media maakten daar geen groot verhaal van.

Voor alle vermelde landen bedraagt de orde van grootte van de verandering in de sterftecijfers "januari-mei 2020-2019" vergeleken met "januari-mei 2015-2014" (als %

van bevolking) slechts enkele honderdsten van 1% — dit ondanks oversterftepieken (april 2020) in België, Frankrijk, Spanje, Nederland en Zweden. Moeten wij het betreuren dat de zegeningen van een "doortastend, van politieke moed getuigend" volksgezondheidsbeleid ons niet vijf jaar eerder werden gegund? Of mogen wij blij zijn dat in 2015 Bill Gates en zijn acolieten in de WGO, de GAVI, het CDC, het NIAID, de Johns Hopkins Universiteit en het World Economic Forum het nog niet voor het zeggen hadden in het mondiale gezondheidsbeleid?

Oversterfte

'Oversterfte' staat voor "Werkelijke sterfgevallen min verwachte sterfgevallen". Oversterfte negatief kan zijn ("minder sterfgevallen dan verwacht") — men spreekt dan van ondersterfte. Er zijn uiteraard vele manieren om "verwachte sterfgevallen" te berekenen. Ik baseer mij hier op de gegevens van *Euromomo*.[328]

Einde maart 2020 begon in Europa de oversterfte van het griepseizoen (dat in 2020 ook de virulente beginfase van de corona-epidemie omvatte) af te nemen. In april was er echter een steile en hoge piek van oversterfte, met een hoogtepunt in de 14de week (2020-14 in de tabel hieronder).Toen werd voor de regio's in het bestand van *Euromomo* een totale oversterfte van bijna 35.400 geregistreerd (pagina 348). Die piek was merkbaar in een aantal Europese landen: België, Italië, Frankrijk, Spanje, het Verenigde Koninkrijk (alle met vrij strenge maatregelen), maar ook in Nederland (met een minder streng beleid) en in Zweden (waar nauwelijks enige preventieve maatregel was genomen). In andere landen (o.a. Duitsland, Oostenrijk, Denemarken, Noorwegen, Luxemburg, Estland, Hongarije, Malta) was van een piek niets te bespeuren, ondanks het feit dat ook daar het beleid voor elk land verschilde.

Oversterfte-index (*Euromomo* 2020 Z-score)				
Land	**Week**	**Index**	**Week**	**Index**
Euromomo	14	52,62	33	8,85
Engeland	15	**36,22**	33	4,03
Spanje	14	**34,86**	31	4,18
België	15	**25,25**	33	**13,43**
Frankrijk	14	**23,19**	33	3,85
Nederland	14	**20,83**	33	6,15
Italië	14	**17,06**	33	2,34
Schotland	15	**15,74**	32	-1,32
Zweden	15	**12,93**	35	0,77
Portugal	14	5,01	29	7,56
Oostenrijk	14	3,60	33	1,95
Denemarken	14	2,42	33	-0,20

Omstreeks de 33ste week kwam er een veel kleinere piek, die eveneens sterk verschilde van land tot land. Hij was vooral merkbaar in België, in mindere mate in Nederland en in Portugal (pagina 348sqq). Van de 23ste t/m de 25ste week was de index voor alle *Euromomo*-landen negatief ("ondersterfte"). Had de tweede oversterftepiek te maken met eerder uitgestelde behandelingen in het voorjaar die daarna nog eens werden uitgesteld tot na de vakantie — een en ander in combinatie met een hittegolf[329] die vooral in België een hoge tol eiste? Ook al had die piek weinig met "het virus" te maken, een aantal van de overledenen werden als covid19-doden geteld. Dat werd dan beschouwd als een bewijs dat de coronaepidemie voortduurde.

De tabel hieronder toont dat in de 14de en de 33ste week 85% of meer van de sterfgevallen in de Euromomo-regio's 65-plussers waren, en meer dan 40% 85-plussers. Diezelfde leeftijdscategorieën namen ook ca 90%, respectievelijk iets minder dan 50% van de oversterfte in die weken voor hun rekening. Voor de distributie van de absolute sterftecijfers over de leeftijdscategorieën maakte het blijkbaar niet veel uit of we met een corona- dan wel een hittegolf te maken hadden. En, inderdaad, de kwetsbaarste groepen zijn de kwetsbaarste groepen, corona of geen corona.

Alle Euromomo-landen: absolute sterftecijfers			
Week	**Geteld**	**Verwacht**	**Oversterfte**
2020-14	**89.013**	**53,615**	**35,398**
+65jarigen	78.571 (88%)	45,969	32.602 (92%)
+85jarigen	40.216 (45%)	23,020	17.196 (49%)
2020-33	**53,371**	**48,129**	**5,242**
+65jarigen	45.187 (85%)	40,583	4.604 (88%)
+85jarigen	22.010 (41%)	19,488	2.522 (48%)

De hoge aprilpieken in Spanje, Engeland, België en Frankrijk (met strenge maatregelen) contrasteren met de lage piek in Zweden (bijna geen maatregelen) en de quasi-afwezigheid van een piek in Oostenrijk (met aanvankelijk strenge en later mildere maatregelen). In de termen van een virale pandemie laten dergelijke markant verschillende nationale of regionale oversterftepieken in een economisch geïntegreerde ruimte als westelijk Europa zich niet gemakkelijk verklaren. Andere factoren dan virulentie en transmissie van een virus moeten een rol gespeeld hebben. Prof. Rancourt, een fysicus met bijzondere belangstelling voor de kwaliteitsbewaking van wetenschappelijk onderzoek en een uitgesproken criticus van het covid19-beleid, beschreef de aprilpiek "in een historisch perspectief":

> We bewijzen dat de "covidpiek" die aanwezig is in de gegevens over mortaliteit door alle oorzaken van bepaalde rechtsgebieden op het noordelijk halfrond in gematigde klimaatzones (zoals Frankrijk) geen natuurlijke epidemiologische gebeurtenis kan zijn, tenzij men rekening houdt met een grote niet-pathogene verstoring. We zijn er zeker van dat deze "covidpiek" kunstmatig is, omdat hij 1) zich scherp aftekent, binnen een periode van slechts een maand, en wel op een

voorheen onopmerkelijk moment in de seizoenscyclus van sterfte door alle oorzaken (die normaliter piekt einde maart), 2) afwezig is in veel rechtsgebieden (34 van de 51 deelstaten[330] in de VS hebben geen covidpiek), en 3) sterk varieert in omvang van rechtsgebied tot rechtsgebied waarin een piek voorkomt.

Zijn conclusie:

> Wij stellen (A) dat de ongekend strikte en massale quarantaine en isolatie van zowel zieke als gezonde ouderen, samen en afzonderlijk, velen van hen heeft gedood; (B) dat de quarantaine- en isolatiemaatregelen oorzaken zijn van de covidpiek die we hebben gekwantificeerd; en (C) dat het medische mechanisme voornamelijk loopt via psychologische stress en sociaal isolement van personen met gezondheidsproblemen. Volgens onze berekeningen veroorzaakte dit in Frankrijk ongeveer 30,2 duizend sterfgevallen in maart en april 2020. Maar zelfs met inbegrip van de covidpiek is de sterfte door alle oorzaken door de winterlast in 2019-2020 statistisch niet groter dan normaal. Daarom is sarscov2 geen ongebruikelijk virulent pathogeen van virale respiratoire ziektes. Door de gegevens over mortaliteit door alle oorzaken van 1946 tot 2020 te analyseren, hebben we ook een grote en gestage toename van de mortaliteit door alle oorzaken vastgesteld die begon rond 2008. De toename is te groot om te worden verklaard door de bevolkingsgroei in de relevante leeftijdsstructuur. Zij kan verband houden met de economische crash van 2008 en de maatschappelijke gevolgen daarvan op de lange termijn.[331]

Omdat er een late covidpiek was in Zweden, waar er geen bijzonder strikte maatregelen genomen werden tegen het virus maar aanvankelijk evenmin als elders maatregelen ter bescherming van ouden van dagen in rusthuizen en geriatrische instellingen[332], moet de verklaring voor de piek althans ten dele worden gezocht in de verwaarlozing van de leeftijdsgroepen die hoe dan ook het kwetsbaarst zijn voor virale infecties, zeker in het jaargetijde waarin zij ook zonder covid19 het meest verzwakt zijn.

Op 2 november 2020, verklaarde Deborah Birx, coördinator van de White House Coronavirus Task Force (VS): "Nu begint de meest zorgwekkende en meest dodelijke fase van deze pandemie... Zij zal leiden tot stijgende sterftecijfers." Op de te verwachten hogere wintersterftecijfers na, was van stijgende sterftecijfers in de statistieken echter niet veel te zien. De stijgingen deden zich vooral voor in de covid19-statistieken, niet in de algemene sterftecijfers — alsof de covid19-doden gewoon de plaats innamen van andere.

Het CDC meldde ongeveer 300.000 doden meer dan het gemiddelde over de voorbije vijf jaar en schatte dat een derde daarvan niet "rechtstreeks" aan covid19 kon worden toegeschreven. Om het paniekvuur in de VS (in de aanloop naar de presidentsverkiezingen van 3 november) laaiend te houden, voegde het CDC er echter aan toe: "Dit suggereert dat het werkelijke dodental van de pandemie waarschijnlijk hoger is dan de bevestigde sterftecijfers."[333] Waarom waarschijnlijk hoger? Een eerste reden: "Er zijn waarschijnlijk veel mensen overleden door de neveneffecten van de pandemie." Die neveneffecten zijn echter effecten veeleer van het rampzalige coronabeleid

(pagina 119) dan van corona-infecties.[334] Het is absurd de slachtoffers van het beleid als slachtoffers van een al dan niet zorgwekkende of dodelijke fase van een viruspandemie te tellen. Een tweede reden: "Er zijn waarschijnlijk veel mensen aan covid19 overleden die niet als covid19-slachtoffers werden herkend." Dat is mogelijk — vooral in de eerste twee weken van de pandemie — maar niet zo waarschijnlijk als het omgekeerde: Mensen die door een andere oorzaak stierven, kregen ten onrechte de vermelding 'covid19' op hun certificaat van overlijden.[335] Het CDC had dus even goed kunnen schrijven: "Het werkelijke dodental van de pandemie is waarschijnlijk lager dan de bevestigde sterftecijfers." Dat had het trouwens eerder al meermaals gesuggereerd. Wie verwachtte nog contradictievrije mededelingen[336] van officiële instanties, die al jarenlang bezig waren met het ontwerpen van "communicatiestrategieën bij pandemieën" (zie noot 69)?

In een webinar (online seminarie), "Covid-19 sterfgevallen: De statistieken nader bekeken"[337] analyseerde Genevieve Briand het effect van covid19 in de Amerikaanse statistieken voor sterfgevallen aan de hand van gegevens van het CDC (15 maart – 9 september). Verrassend genoeg bleven de sterfgevallen onder bejaarden voor, tijdens en na de aprilpiek procentueel ongeveer gelijk, in verhouding tot de absolute sterftecijfers. Dat was opmerkelijk. Omdat covid19 vooral ouderen treft, hadden experts een stijging van het sterftecijfer onder oudere leeftijdsgroepen verwacht. Van deze verwachte toename was echter niets te zien in het CDC statistieken. In feite bleven de sterftepercentages onder alle leeftijdgroepen bijna gelijk: "De reden dat we een hoger aantal gerapporteerde covid19-sterfgevallen onder oudere personen hebben dan onder jongere, is simpelweg dat elke dag in de VS meer oudere dan jongere mensen sterven."

Verandering sterfgevallen t.o.v. de voorgaande week	Week eindigend op 11 april 2020	Week eindigend op 18 april 2020	Week eindigend op 25 april 2020
Niet covid-gerelateerd	- 530	- 2540	- 1605
Covid19 - Hartziekten	+486	+2561	+1651

Briand vond geen statistisch naspeurbaar covid19-effect op het percentage sterfgevallen (door alle oorzaken) van ouderen. Wel opvallend was dat, tijdens de drie weken van de aprilpiek in 2020, meer mensen werden geregistreerd als covid19-doden dan als slachtoffers van hartaandoeningen. (Het verschil, "Covid19 min Hartziektes", is genoteerd in de derde rij van de tabel hierboven.) Dat was ongewoon, omdat hartaandoeningen normaliter veruit de belangrijkste doodsoorzaak zijn. Briand merkte echter op dat de explosie van covid19-gevallen niet leidde tot meer maar tot minder absolute sterfte door alle oorzaken dan tijdens de extreem hoge sterftepiek in het voorjaar van 2018. In dat jaar werd die piek gekenmerkt door een stijging van sterfte in bijna alle ziektecategorieën. In 2020 was er echter, tegelijkertijd met de covid19-piek,

een ongewone *daling* van sterfgevallen als gevolg van hartaandoeningen en andere oorzaken.

Het lijkt er op dat de stijging van de covid19-cijfers in ieder van die weken weinig meer deed dan de daling van de cijfers voor andere doodsoorzaken compenseren. Dat kan erop wijzen dat 'covid19' vooral een administratief fenomeen is van vermeldingen op certificaten van overlijden. Die vermeldingen werden in de coronapaniek wellicht minder gedicteerd door de klinische ervaring van artsen dan door andere factoren: de regel "vermoeden van covid19 = covid19", nietszeggende PCR-tests, de jacht op subsidies en premies voor covid19-gevallen en media-aandacht. De analyse van Briand bevestigt wat we al wisten. Weinig mensen stierven aan de gevolgen van covid19 (dus, *door* het virus dat covid19 zou veroorzaken), veel mensen stierven *met* het virus (of iets wat daar op lijkt). Dat onderscheid kwam in de officiële statistieken niet tot uiting.

De analyse van Briand is echter vooral interessant om wat er mee gebeurde. Op 27 november verwijderde het bestuur van de Johns Hopkins Universiteit haar webinar van de universitaire website, niet omdat het wetenschappelijk niet verantwoord zou zijn maar "omdat het werd gebruikt om valse en gevaarlijke onnauwkeurigheden over de gevolgen van de pandemie te ondersteunen". Noteer de passiefvorm "werd gebruikt". Wie had zich schuldig gemaakt aan misbruik van de analyse? Hoe wist JHU dat het om misbruik ging dat bestond uit "valse en gevaarlijke onnauwkeurigheden"? Daarover repte de instelling met geen woord. Was zij zinnens alle teksten en video's te verwijderen die ooit door derden tendentieus waren geïnterpreteerd? Uiteraard niet. Onverwacht was de demarche van JHU echter niet. Die universiteit was immers nauw betrokken bij het promoten van de coronapaniek (pagina 15). Voor velen zijn haar webpagina's over het coronavirus de eerste en quasiofficiële referentiebron voor alles wat met covid19 te maken heeft. [338] De analyse van Briand werd verwijderd omdat zij de impact van "corona" relativeerde. Dat paste niet in het verhaal waarin JHU een belangrijke rol wenste te spelen.

De tabel hieronder geeft een recentere en meer volledige analyse.[339] Zij geeft ons een beeld van het coronajaar in de VS in vergelijking met andere jaren in het voorgaande decennium. Houden wij rekening met de bevolkingsaangroei dan stellen wij vast dat de toename van de sterfgevallen ten opzicht van het voorgaande jaar in 2020 van dezelfde orde van grootte was als in 2013 en 2016, en lager dan in 2015. De laatste rij leert ons dat de aanvankelijk door het CDC verwachte "oversterfte" voor 2020 (meer dan 300.000) overeenkomt met de getelde coronadoden (315.507). Werd de door het CDC verwachte oversterfte gewoon in functie van het aantal coronadoden bepaald? Laten we de coronadoden echter weg dan zou het sterftecijfer voor 2020 ongeveer 2,6 miljoen moeten bedragen. Men moet tot 2013 teruggaan om minder dan 2,6 miljoen sterfgevallen te noteren, ondanks de aanhoudende bevolkingsaangroei.

Sterfgevallen per jaar (2010-2021) in de VS				
Jaar	Doden [1] (Alle oorzaken)	Jaarlijkse toename	Covid19-doden	Levens-verwachting [2]
2010	2.468.435		-	78,49y
2011	2.515.458	47.023	-	78,64y
2012	2.543.279	27.821	-	78,79y
2013	2.596.993	53.714	-	78,94y
2014	2.626.418	29.425	-	78,91y
2015	2.712.630	86.212	-	78,89y
2016	2.774.248	61.618	-	78,86y
2017	2.813.503	39.255	-	78,84y
2018	2.839.205	25.702	-	78,81y
2019	2.854.838	15.633	-	78,87y
2020 [3]	2.916.492	61.654	315.507[4]	78,93y

[1]. Samengesteld op basis van jaarlijkse overzichten in CDC/NCHS webdocumenten
[2]. Life Expectancy & Other Data. For 2020, estimated without Covid-19 (source: macrotrends.net/countries/USA/united-states/life-expectancy)
[3]. Voorlopige gegevens 1 februari tot 26 december 2020 (CDC) aangevuld met gegevens op de *Our World In Data* website, (januari en 27-31 december, 2020): cdc.gov/nchs/nvss/vsrr/covid_weekly/index.htm.
[4]. Overleden met de vermelding "doodsoorzaak: covid19" op de overlijdensakte

Merkwaardig: In de week na kerstmis 2020, "vond" het CDC plots 269.249 nieuwe doden. Waar ze die vond, kon ik niet achterhalen.[340] Nemen we aan dat die sterfgevallen werkelijk alle in de laatste twee weken van het jaar gebeurden dan zouden we moeten zeggen dat 2020 de dodelijkste eindejaarsperiode in de recente geschiedenis van de VS kende. De in extremis "gevonden" sterftecijfers deden de vermelde daggemiddelden voor het jaar op veertien dagen tijd stijgen van 827 naar 853 (covid19-doden) en van 8.078 naar 8.648 (doden door alle oorzaken). Hebben we hier te maken met last-minute "correcties", die evenwel zo ingrijpend zijn dat zij twijfel zaaien over alle eerder in het jaar gerapporteerde sterftecijfers? Of werden de statistieken "gemasseerd" om het "coronajaar" (tevens het laatste jaar van het presidentschap van Donald J. Trump) zo slecht te doen uitschijnen als de Establishmentmedia en de coronaalarmisten in Washington hadden voorspeld — in het bijzonder, om de door het CDC al vroeg in de zomer verwachte "oversterfte" van drie tot vierhonderdduizend doden te halen? Kort na de beëdiging van de opvolger van Trump, Joseph Biden Jr, begon-

nen heel wat (ook Democratische) gouverneurs van deelstaten en lokale besturen met een drastische versoepeling van de strikte, economisch rampzalige coronamaatregelen. Op 22 januari 2021 ontving ik dit bericht van een Amerikaanse correspondent:

> De gouverneur van Kansas verlaagde de PCR-testdrempel [wat minder "corona-gevallen" oplevert — FvD, zie pagina 76].
> Washington, D.C., heropent bars en restaurants, en Massachusetts versoepelt de beperkingen.
> In Chicago roept de burgemeester op om bars en restaurants zo snel mogelijk te heropenen...
> De RINO-gouverneur van Maryland eist plotseling de heropening van de scholen, met het argument dat er geen wetenschappelijke rechtvaardiging is voor verder uitstel. [RINO= "Republican in name only" — FvD]
> Ik heb u al geschreven over de gouverneur van New York die erop aandringt dat de staat moet "heropenen", anders "valt er niets meer te openen".
> Een uur nadat Joe Biden was beëdigd als de nieuwe president, gaf de WGO een document uit, waarin werd uitgelegd dat de cyclidrempels voor de PCR-tests te hoog waren en de obsessie met asymptomatische besmetting te groot.

Was dat alles een laattijdige erkenning van het uit alle statistieken blijkende feit dat de maatregelen geen medisch doel hadden gediend, omdat zij geen noemenswaardig effect hadden op de verspreiding van "het virus" of de morbiditeit- en sterftecijfers van de "corona-epidemie"? Of was het een aanwijzing die het vermoeden van velen bevestigde dat de coronahetze in de VS vooral had gediend om de door het Amerikaanse Establishment gehate President Trump (pagina 254) in diskrediet te brengen? De grote vraag was uiteraard, wat de nieuwe president zou doen. Van een honderd dagen durende algemene, nationale mondmaskerplicht, die Biden aan het einde van zijn campagne had beloofd (om aan te tonen dat hij, "anders dan Trump", de coronaplaag wel ernstig nam), bleef plots alleen nog een "aanbeveling" over om nog ten minste een jaar gemaskerd rond te lopen.[341] Toen uit de VS het signaal kwam dat het nu okay was het beleid te versoepelen, begonnen ook enkele Europese autoriteiten over versoepeling te praten. Dat werd dan vagelijk in verband gebracht met de pas opgestarte vaccinatiecampagnes. Nochtans had kort voordien de WGO nog laten verstaan dat vaccinaties op een beperkte schaal niet veel helpen tegen de verspreiding van het virus en dat het te vroeg was om iets zeggen over de duur van de bescherming die vaccins bieden. Ook hadden de covid19-alarmisten wekenlang getracht de coronapaniek aan te wakkeren met meldingen van nieuwe, uitzonderlijk virulente varianten van het virus — varianten die dan *pour le besoin de la cause* een uitspreekbare naam kregen (Britse, Zuid-Afrikaanse, Braziliaanse, Tanzaniaanse[342] variant) in plaats van een alfanumeriek label.[343] Om xenofobie te vermijden werd de Indische variant echter omgedoopt tor "deltavariant". Het was dan wachten op delta+ en epsilon- tot omegavarianten. Exacter: wachten op nieuwe computermodellen, samengesteld op basis van centrifuges van toevallig geselecteerde slijmstalen waarin laboranten genetische se-

quenties vinden die niet voorkomen in een al op Gisaid.org[344] geregistreerd model maar wel gelijken op het referentiemodel (hCov-19/Wuhan/WIV04/2019).

In werkelijkheid zijn er ontelbare varianten en ontstaan er voortdurend nieuwe, terwijl andere verdwijnen. Eigenlijk zijn er alleen varianten.[345] Er is immers geen mogelijkheid virussen individueel te identificeren (pagina 5) en te vergelijken. Niemand kende het "oorspronkelijke" virus, dat dan geen variant van iets anders zou geweest zijn. Was het Wuhanvirus niet ook maar een variant van een virus dat in de wereld rondzwierf — een variant die bekendheid verwierf toen hij in zwaar door longontstekingen geplaagde industriële gebieden door virologen werd vermoed en aangegrepen om hun "maatschappelijke relevantie" te promoten?

Naarmate men bij meer vermoedelijke covid19-patiënten monsters neemt op grond waarvan men dan virusisolaten produceert, krijgt men uiteraard meer varianten — geen twee bij verschillende mensen genomen monsters zijn qua samenstelling perfect identiek. Gaat men vervolgens op basis van die isolaten nieuwe maar altijd even onbetrouwbare PCR-tests ontwikkelen en uitproberen dan vindt men altijd wel mensen die met een van die "nieuwe" varianten besmet zijn. Daaruit concluderen dat die varianten zich uitzonderlijk snel verspreiden, is een drogreden. Bijvoorbeeld: op een dag merkt u een heel bijzonder patroontje op in het behangpapier dat al jaren aan uw muren hangt. Daarna, nu u er op let, ziet u dat patroon overal op het papier. Gaat u dan concluderen dat het zich razendsnel over uw behangpapier verspreidt? Voor de corona-alarmisten bleek die denkfout echter, vanuit propagandistisch oogpunt, heel effectief. Voor de media leverde zij nog meer goedkope blad- en zendtijdvulling op. Ondertussen was het nieuwe coronaseizoen begonnen, met (zoals voorspelbaar was) een nieuwe golf van "door PCR-tests bevestigde covid19-gevallen, doden en hospitalisaties".

Hoe geloofwaardig was het officiële pandemieverhaal? De vraag is of de verspreiders ervan naïeve mythomanen waren die hun eigen verzinsels geloofden. waren zij gewoon incompetent? Of dienden zij de ene of de andere verborgen agenda die het, in hun ogen, de moeite waard maakte alom dood en verderf te zaaien met een beleid dat louter op propaganda en illusies dreef?

Hier en daar, in de VS en de EU, gingen stemmen op om het beleid te centraliseren en uniform te maken. Dat is altijd een aantrekkelijke gedachte voor beleidmakers die willen vermijden dat mensen het beleid *hier* kunnen vergelijken met het beleid *daar*. Beleidmakers zijn er vrijwel altijd op uit het idee te smoren dat zijzelf zouden kunnen leren uit de fouten of de successen van anderen. In een gecentraliseerd systeem waarin altijd en overal hetzelfde protocol voorgeschreven en gevolgd wordt, is er geen andere van wie men wat dan ook zou kunnen leren. Er is dan geen controlegroep meer. De beleidmakers hoeven niet te vrezen voor op een kritische, op feiten gebaseerde, vergelijking van gevolgde interventiestrategieën en uitgevaardigde maatregelen. Hoe miserabel en grotesk hun beslissingen ook zijn, niemand kan dan nog een empirisch

bewijs vinden voor het bestaan van betere alternatieven. Spijtig genoeg zijn dergelijke consensusfanaten (pagina 220) heel actief, niet alleen in de politiek maar ook in de academische "wetenschappelijke" wereld. IJdelheid en arrogantie: "Geen kritiek! Er is geen betere wereld mogelijk dan die waarin iedereen gelooft en doet wat wij zeggen."

Epidemiologische modellen

Even snel als de virologen met hun modellen van het nieuwe coronavirus kwamen in 2020 ook de epidemiologen op de proppen met computermodellen. Aangezien er nauwelijks gegevens voorhanden waren over het nieuwe virus kon men niet veel nuttigs van die modellen verwachten, tenzij men erop uit was paniek te zaaien door die gecomputeriseerde onkennis als "wetenschappelijke voorspellingen" aan het publiek te presenteren. Dat gebeurde ook. Met behulp van uit de duim gezogen reproductiefactoren"(de beruchte R_0, die plots in menige conversaties aan bod kwam) en absurde veronderstellingen over de totale afwezigheid van immuniteit kon men het publiek gemakkelijk een exponentiële groei van het aantal besmettingen voorspiegelen.[346] Gekruid met de "10x dodelijker dan de griep"-drogreden, impliceerden die fantasieën het nakende einde van de mensheid. Er waren uiteraard ook realistischer modellen (o.m. van Nobelprijswinnaar Michael Levitt[347]), waarin al wel rekening werd gehouden met de feiten, maar die geraakten nauwelijks of niet door het *cordon sanitaire* van de door beleidsexperts aangestuurde pers.

Voor het ontstaan van de coronacrisis van 2020 was vooral het model van prof. Neil Ferguson van het Imperial College in Londen van belang. Zijn instituut, rijkelijk gesponsord door Bill Gates (pagina 384), bracht een "Report 9"[348] uit. Dat rapport voorspelde meer dan een half miljoen covid19-doden in het Verenigde Koninkrijk (ca 0,73% van de gehele bevolking), "indien er niets werd gedaan". Een jaar later (einde maart 2021) stond de officiële covid19-dodenteller op 120.000 (ca 0,18% van de gehele bevolking). Dat wil zeggen, 120.000 mensen stierven met een vermelding 'covid19' op hun certificaat van overlijden, een vermelding die weinig of niets zegt over de ware doodsoorzaak. Voor de volgelingen van Ferguson (politici, beleidsexperts) was dat echter een bewijs van de effectiviteit van hun politiemaatregelen. Dat het met hun ongegronde voorspellingen mogelijk is de effectiviteit van ongeveer elk beleid (ook "niets doen") te "bewijzen", kwam blijkbaar niet bij hen op. Het kwam in elk geval niet voor in hun persmededelingen.[349]

De BBC schatte het dodental (alle oorzaken) voor 2020 in het VK op "bijna 697.000" (ca 1,02%) op een bevolking van ca 68 miljoen, "bijna 85.000 meer dan op basis van het gemiddelde van de voorgaande vijf jaar kon worden verwacht."[350] De "voorbije vijf jaar" (2015-2019) vertoonden echter al een stijgende trend (tabel hieronder). Die trend was een gevolg van de vergrijzing van de babyboomers en wellicht van de verslechterde economische situatie, na de crisis van 2008 en de onzekerheden na het Brexitreferendum van 2016.

VK doden (alle oorzaken) per 1 miljoen inwoners				
	1950	11.828		1947: Begin babyboom generatie
↑	1960	11.697		1965: Eerste babyboomers volwassen
↑	1970	11.789		
	1980	11.844	*Trendbreuk*	1978 = Maximum (11.920)
↓	1990	11.402		
↓	2000	10.586		
↓	2010	9.302		2012: Eerste babyboomers worden 65
	2013	9.044	*Trendbreuk*	2013 = Minimum (9.044)
↑	2016	9.257		
↑	2019	9.398		
↑	2020	9.403		Projectie Verenigde Naties, los van covid19
	2020	10.234		[Schatting BBC, later officieel bevestigd]

Hoeveel van de "85.000 meer dan verwachte sterfgevallen" waren het slachtoffer van het beleid veeleer dan "het virus"? Pas aan het einde van het BBC-artikel kwam die vraag even ter sprake:

> Matthew Reed, van de liefdadigheidsinstelling "Marie Curie" (levenseindezorg), zei dat de focus op covid19 niet mag verhullen dat er een "stille crisis" van sterfgevallen is geweest in huiselijke kring. Hij zei dat mensen in 2020 vroegtijdig zijn overleden door andere oorzaken — met een grote sprong in sterfgevallen thuis. "Wij vrezen dat velen niet de zorg kregen die ze nodig hadden."[351]

Uit het artikel bleek echter niet dat de BBC zelf maandenlang alles gedaan had om de coronaberichtgeving te focussen op het paniekerige gedoe van politici en overheidsexperts. De invloed op het sterftecijfer van de verstoring van de gezondheidszorg — de "stille crisis" waarover Reed het had — was voor de BBC geen aandachtspunt.

Critici hadden al vroeg opgemerkt dat de door het Ferguson-model geïnspireerde maatregelen weliswaar de epidemie kunnen vertragen maar geen effect hebben op de morbiditeit en mortaliteit ervan. Onder meer doordat de vorming van groepsimmuniteit afgeremd wordt, leidt onderdrukking van een epidemie in haar opgaande fase tot een opflakkering zodra de interventies worden opgeheven. Die kritiek werd later door onderzoek van het Ferguson-model in het licht van de genomen maatregelen bevestigd.[352] Het model werd echter, bij "consensus" van de epidemiologische beleidsexperts, vrijwel onmiddellijk tot officiële "wetenschappelijke waarheid" verheven, naast het artikel van Drosten over een "betrouwbare test" (boven, pagina 46). In het Westen deed alleen de topman van de Zweedse gezondheidsdienst, Anders Tegnell, niet mee.[353] Het Rapport van Ferguson gaf steun aan de mantra "Niets anders dan een vaccin kan ons redden. In afwachting daarvan moet u alle vrijheidsbeperkingen, boe-

tes, beledigingen, vernederingen, en fysieke, psychische en economische beschadigingen die het beleid voor u klaarstoomt voor lief nemen."

Ferguson had al eerder het nieuws gehaald met paniek zaaiende modellen voor epidemieën: mond-en-klauwzeer bij runderen (2001), de Mexicaanse griep (2009), merscov (2013), ebola (2014), dengue (2015) en zika (2016). De onnauwkeurigheid daarvan deed niets af van zijn reputatie als "de" specialist met wereldfaam. Nog voor de pers 'a' kon zeggen had hij een gebruiksklaar en sensationeel model bij de hand. Als geen ander had hij een fijn gevoel voor de zucht naar onmiddellijke oplossingen van een publiek dat de verwachting heeft opgebouwd dat er geen vraag is waarop "de leraar" of "de wetenschap" al niet het antwoord weet.

Sensatiewekkende overdrijving was het handelsmerk van Ferguson. Politiek en media toonden zich gretige afnemers van zijn "product". Zijn instituut kon rekenen op de gulle steun van Bill Gates (pagina 384). Zijn covid19-model berustte op de hierboven genoemde drogreden dat covid19 tien keer dodelijker is dan griep en op de al even fantastische aanname dat ongeveer iedereen even vatbaar was voor infectie. Op basis daarvan werd een waar horrorscenario uitgetekend, met in de hoofdrol een uiterst dodelijke en besmettelijke ziekte, veroorzaakt door een niet- geïdentificeerd virus. De helden in het verhaal zouden dan onvervaard krachtdadige beleidmakers zijn die met lockdowns en algemene isolatiemaatregelen "het virus een halt toeroepen", ofschoon er nergens een bewijs gevonden werd voor de effectiviteit van een dergelijk beleid[354] — tenzij men de door Chinese propaganda geïnspireerde persconferenties van de WGO in maart 2020 als "een bewijs" wil beschouwen.

Het Ferguson-model had echter zijn werk gedaan. Het had het coronapaniekbeleid gelanceerd. Daarna werd het nog alleen geciteerd om het publiek om de tuin te leiden: "Kijk, ons beleid heeft gewerkt want er zijn veel minder covid19-slachtoffers gevallen dan wanneer we niets hadden gedaan". Dat wil dan zeggen, "minder slachtoffers dan het Ferguson-model ons voorspiegelde". Wel, Zweden deed zo goed als niets en had ook veel minder slachtoffers dan het Ferguson-model in het vooruitzicht had gesteld.

Na de vernietigende kritiek op het artikel van Drosten, rees de vraag: Waar is de wetenschap waarop de beleidmakers en hun experts zich baseren om het leven van miljoenen mensen overhoop te halen? Het antwoord van de beleidsexperts: "Wij zijn de wetenschap; onze critici zijn dommeriken die geen antwoord waard zijn."

"Casedemic"

Dat de epidemie midden april 2020 op haar hoogtepunt was, was geen goed nieuws voor de farmaceutische bedrijven, omdat de roep om een vaccin weleens snel zou kunnen verstommen. Het zou niet de eerste keer zijn dat zij in snelheid genomen werden door een epidemie die in werkelijkheid niet de exponentiële groei van de computermodellen vertoonde. Voor hen (en ook voor andere partijen die profiteerden van de crisis — zie pagina 172) kwam het erop aan de noodtoestand te rekken. De

aangewezen strategie was aansturen op een wijziging van de publieke perceptie van wat een covid19-geval eigenlijk is. Oorspronkelijk was die gebaseerd op klinische diagnoses, ziekenhuisopnames, vermoedens en vooral gruwelbeelden van patiënten aan beademingstoestellen op de afdelingen "Intensieve zorg". Een vanuit epidemiologisch oogpunt relevante vergelijking met cijfers over hospitalisaties, morbiditeit en mortaliteit tijdens griepepidemieën in de vorige jaren kon er blijkbaar niet af. In het *Fawlty Towers* hotel van de coronapaniek bleef de richtlijn voor communicaties aan het publiek onveranderd: "Don't mention the flu", tenzij in de context "Covid19 is zoveel erger dan de griep".

Later werd de perceptie bepaald door de dagelijkse rapportage van positieve testresultaten van de onbetrouwbare PCR-tests. Het was dan mogelijk een massa nieuwe "gevallen" te hebben, die geen spoor nalaten in de statistieken voor morbiditeit of mortaliteit (zie de grafieken pagina's 348-368). Men sprak van een "casedemic". De PCR-test maakte het immers gemakkelijk andere doodsoorzaken te degraderen tot comorbiditeiten van covid19 (pagina 27). Dat beloofde nuttig te zijn om in de herfst en de winter, wanneer ziekenhuisopnames en sterfgevallen altijd toenemen, de coronapaniek nieuw voedsel te geven en de fysieke en mentale weerstand van de bevolking nog verder te ondermijnen. De frontman van de paniek, Bill Gates, liet in interviews al vroeg verstaan dat hij hoopte op een tweede golf of het volgende virus, omdat de mensen — althans hun regeringen — dan wel "aandacht zullen moeten geven".[355] Vertaling: "De coronaramp is een gevolg van het feit dat men veel te weinig naar mij geluisterd heeft." Volgens hem was het beleid te laks geweest. Dat was zijn stelling tot hij toegaf dat hij misschien wat te voorbarig was geweest en kort daarna liet weten dat hij financieel geïnteresseerd was in methoden om het zonlicht te dimmen om de opwarming van de Aarde tegen te gaan.[356] Corona- of klimaatalarmisme — voor een gewiekste investeerder is er weinig verschil. Angsten uitbuiten rendeert.

Naarmate er meer mensen getest werden, vond men uiteraard meer positieve testresultaten, zodat de in de media tot in den treure opgevoerde "coronacijfers" konden blijven stijgen, terwijl het aantal ziekenhuisopnames en sterfgevallen spectaculair daalde. Dat laatste was een normaal seizoengebonden verschijnsel en had niets te maken met het coronabeleid van het voorjaar. Ook — vooral — toen de positieve testresultaten onder het niveau van de te verwachten valspositieve meldingen zakten, moest het alarmpeil hoog gehouden worden. Zonder blikken of blozen schotelden de media ons de leugen voor dat elk positief testresultaat een nieuw coronageval was. Vooruitkijkend naar de herfst, verkondigde de regionale WGO directeur, Hans Kluge, op 8 augustus 2020 (in een interview met De Tijd):

> In de meeste delen van Europa is de eerste golf niet eens achter de rug. Maar toen het aantal besmettingen daalde, kwam dat niet door die natuurlijke terugval[357], maar door de drastische, restrictieve maatregelen. Als je de beperkingen opheft terwijl het virus nog welig tiert, ontploft de boel opnieuw.[358] Die lock-

> down was natuurlijk nodig om de capaciteit van onze gezondheidszorg op orde te krijgen en een systeem van contact tracing op te zetten.[359] ... Met een groep experts tekenen we nu de algoritmes uit voor de herfst, die cruciaal wordt. Dan komen drie fenomenen samen: de seizoensgriep, het heropenen van de scholen en de universiteiten, en de typische oversterfte van de oudere bevolking[360] door het koude weer, met typische ziektes als longontstekingen. Als die fenomenen met een nieuwe golf van het virus samenvallen, zijn we nog niet thuis.[361]

Merkwaardig, slechts drie fenomenen! Waarom vermeldde Kluge niet het fenomeen van het jaar: de grote aantallen mensen wier gezondheid danig verzwakt was door het coronabeleid zelf en zijn nevenschade? Waarom repte Kluge met geen woord over het feit dat landen die strenge maatregelen namen de opbouw van groepsimmuniteit hadden afgeremd en daardoor meer kans hadden op een "tweede golf" dan landen als Zweden en sommige deelstaten in de VS, die weinig maatregelen troffen en dus een deel van de nevenschade van een drastische aanpak konden voorkomen?[362] Dat was ook zo voor traditionele gemeenschappen, zoals de Amish in Pennsylvania. Wat Kluge ook niet verklapte was, of men in de herfst, anders dan in het voorjaar, wel regelmatig cijfers zou publiceren die een zinvolle vergelijking met vroegere coronavrije herfstperiodes mogelijk maken.

Een maand later liet hij weten dat het stijgend aantal besmettingen "ons allemaal zou moeten wakker schudden. Weliswaar weerspiegelen deze cijfers het toenemende aantal tests, maar zij tonen ook de alarmerende transmissiesnelheden in de hele Europese regio."[363] Hoe die tests ons iets over alarmerende transmissiesnelheden kunnen vertellen, liet hij in het ongewisse. Wie zou daarover nog vragen hebben, na maandenlange systematische hersenspoeling?

Mondmaskercharade

Tijdens de eindredactie van dit hoofdstuk, ving ik een nieuwsfragment op waarin de hierboven genoemde Hans Kluge, deze keer gemaskerd, boudweg verklaarde dat lockdowns overbodig worden als 95% van de mensen een masker dragen. Is er dan een enkel serieus onderzoek dat aantoont dat maskers effectief bescherming bieden tegen virussen? Zijn er niet voldoende bewijzen van hun ineffectiviteit, tenzij in bijzondere omstandigheden (waarin ze ook al vóór "corona" gebruikt werden)? De vertoning van Kluge was de schaamte voorbij. De WGO, de werkgever van Kluge, zat al geruime tijd met grote twijfels over het nut van lockdowns, die vooral in de armere landen onherstelbare economische en medische schade veroorzaakten. Gezondheid en welvaart, ziekte en armoe zijn statistisch moeilijk te scheiden. In feite wou bijna iedereen van de lockdowns af, met als meest zichtbare uitzonderingen de Democratische Partij in de VS, die speculeerde op algemene misnoegdheid om de presidentsverkiezingen van november te winnen, en de progressieve bestuurders in Canada, Australië en Nieuw-Zeeland.

Het probleem voor de beleidmakers was: Hoe, zonder gezichtsverlies te lijden, een

eind maken aan de harde maatregelen, nadat wij zo lang en zo nadrukkelijk op de absolute noodzakelijkheid ervan gehamerd hebben? De oplossing? De bevolking intimideren met een absurd *quid pro quo*: "Indien u allen altijd gemaskerd rondloopt dan kunnen wij in alle veiligheid de lockdowns beëindigen — is dat geen redelijk aanbod?" Vandaar is het dan een kleine stap naar het invoeren van een algemene mondmaskerplicht. Kortom, "Om ons gezicht te redden willen wij dat niemand van u nog een gezicht heeft." Dat was de oplossing die Ernst Jünger had beschreven in zijn dystopisch essay, *Der Arbeiter*, uit 1932, aan de vooravond van de grote verkiezingsoverwinning van Adolf Hitler. Het centrale thema van het essay is de uniformering van de mens als de voor de hand liggende ontsnappingsroute uit de moderne "decadente en individualistische maatschappij". Zoals de dood, zo is het masker de grote "gelijkmaker". Het depersonaliseert en dehumaniseert. Het is het ultieme uniform, de ultieme vernedering. Wie het meest tekeergingen tegen de mogelijkheid van kuddeimmuniteit, schreeuwden het hardst om de bevolking te degraderen tot een kudde naamloos vee zonder gezicht.

Het is uiteraard mogelijk de drogreden "Het coronavirus is 10x dodelijker dan het griepvirus", de basis van het coronabeleid, toe te schrijven aan een onoplettendheid of nalatigheid van een topambtenaar in een internationale of nationale gezondheidsdienst. Het is echter onwaarschijnlijk dat die verklaring opgaat voor nagenoeg alle landen ter wereld. Veel waarschijnlijker is het dat het coronabeleid internationaal gecoördineerd werd, hetzij via de "aanbevelingen" van de WGO of minder bekende stuurmechanismen (het lobbywerk van invloedrijke internationale spelers), hetzij door dom kuddegedrag ("Bij twijfel, doe zoals de groten / de meerderheid"). Ook op het vlak van de volksgezondheid zijn er in de wereld immers enkele spelers die de toon zetten: de WGO, de grote farmaceutische bedrijven, de Amerikaanse CDC en de Europese tegenhanger daarvan, de ECDC[364], een aantal befaamde universiteiten. Daarnaast zijn andere partijen actief die over motieven, middelen en gelegenheden beschikken om stemming te maken, vooroordelen te creëren en te manipuleren (pagina 172).

Het vermoeden van coördinatie werd nog versterkt toen de mondmaskerplicht een prioriteit werd in de VS en Europa. Op dat moment was duidelijk geworden dat met het coronaseizoen ook de epidemie voorbij was. Het was tijd een periode van sociaal en economisch herstel in te luiden, al was het maar om in een betere conditie de herfst en de winter in te gaan en hun onvermijdelijke en volstrekt normale golf van aandoeningen van het ademhalingsstelsel het hoofd te bieden. Er was geen medische reden voor het invoeren van de mondmaskerplicht. De nieuwe maskermaatregelen kwamen overigens neer op een omkering van het beleid dienaangaande. Voordien was het een algemeen aanvaard standpunt dat mondmaskers in het dagdagelijkse verkeer geen zin hebben, geen bescherming bieden tegen een in opmars zijnd pathogeen virus, en dat zij een gezondheidsrisico zijn.[365]

Op 5 juni kregen mondmaskers plots een essentiële rol toebedeeld in het corona-beleid. De WGO vaardigde een aanbeveling uit die veel weerklank vond. De halfslachtige motivering luidde:

> Wijdverbreid gebruik van gezichtsmaskers of -bedekkingen door het grote publiek wordt nog steeds niet ondersteund door kwalitatief hoogstaand of direct wetenschappelijk bewijs. Er is echter een groeiende hoeveelheid observaties uit verschillende landen die het dragen van maskers hebben verplicht of aanbevolen, evenals de moeilijkheid om sociale-afstandsregels af te dwingen. Dat is voldoende om het advies te wijzigen.[366]

Er was dus geen nieuw wetenschappelijk onderzoek dat een beleidswijziging zou kunnen verantwoorden. Daarover ondervraagd door BBC-journaliste Deborah Cohen, lieten insiders van de WGO verstaan dat het om "een politieke beslissing" ging, het resultaat van intensief lobbyen door niet genoemde partijen.[367] De enige partijen met genoeg invloed in de WGO om haar beslissingen naar hun hand te zetten, zijn uiteraard de grote geldschieters. Voor haar algemene werking zijn dat haar meest kapitaalkrachtige lidstaten, en voor bijzondere programma's en projecten, de medische en farmaceutische industrieën, alsook rijke netwerkers (Bill Gates, George Soros), en prestigieuze ngo's en stichtingen naar het model van de machtige Wellcome Trust of de Rockefeller Foundation (pagina 236).

Voor maskerdracht was er dus geen hard wetenschappelijk bewijs, wel een vage verwijzing naar observaties in een aantal landen. Die observaties voldeden echter zeker niet aan de eisen van de centra voor medische wetenschap op basis van degelijk empirisch wetenschappelijk onderzoek.[368] Zij bestonden vooral uit beweringen waarmee autoriteiten die maskers verplicht maakten of aanbevolen hun beleid probeerden goed te praten.[369] De gretigheid waarmee de Westerse autoriteiten de maskeraanbeveling adopteerden stond in schril contrast met hun oppositie tegen behandelingen van ambulante covid19-patiënten (met hydroxychloroquine, ivermectine en andere virusremmers), hoewel die in andere landen met succes werden toegepast.[370]

Anthony Fauci wijzigde prompt zijn standpunt over mondmaskers, erbij zeggend dat zijn eerder advies om geen mondmaskers te dragen ingegeven was door zijn bezorgdheid over het beweerde tekort aan mondmaskers in de medische sector. Dat was een mooi staaltje van "plausible deniability". Wat hij zei kwam hier op neer: "Eigenlijk was ik altijd al voor een mondmaskerplicht maar ik wilde die niet aanbevelen zolang zij ten koste zou gaan van de bevoorrading van dokters en verplegers in de hospitalen." Dat was een flagrante leugen, in strijd met wat hij in vertrouwelijke emails[371] had laten verstaan en met evidente feiten. Overheden die een hele economie lam kunnen leggen, kunnen ongetwijfeld zonder moeite rantsoenering van een of meer artikelen afdwingen. Zij doen dat ook permanent, bijvoorbeeld als onderdeel van hun militair en hun drugsbeleid. Bovendien kan de moderne industrie in een handomdraai massa's mondmaskers produceren, en mensen die met een schaar en een naaimachine overweg

kunnen, hebben niet meer dan een halfuurtje nodig om zelf een stoffen masker in elkaar te knutselen. Overigens hadden de economische verstoringen veroorzaakt door het coronabeleid vele industrieën van [een deel van] hun afzetmarkten beroofd en opgezadeld met overtollige productiecapaciteit. In door werkloosheid getroffen huishoudens was er veel vrije tijd en een grote behoefte om die hoe dan ook te vullen. Handen en machines genoeg dus om elk mondmaskertekort op te vangen.

Later, toen bleek dat die maskers geen aarde aan de dijk brachten, kregen de brave slaafjes te horen dat zij de gehele tijd de verkeerde maskers hadden gedragen. Weg met die stoffen maskers! Voortaan alleen nog chirurgenmaskers — liefst twee of drie tegelijkertijd![372] Daarna werden her en der ffp2-maskers aanbevolen of verplicht.

Onderzoekers in Hong Kong concludeerden, na een analyse van 14 gerandomiseerde gecontroleerde onderzoeken (RCT's[373]), dat niet-professioneel gebruik van mondmaskers in niet-gesteriliseerde omgevingen, zelfs met inachtneming van de aanbevelingen van de WGO[374], geen zin heeft. Dat geldt zeker voor virussen die zich als een aërosol verspreiden: "Hoewel mechanistische proeven het potentiële effect van handhygiëne of mondmaskers ondersteunen, gaven 14 gerandomiseerde gecontroleerde onderzoeken van deze maatregelen geen aanwijzing voor een substantieel effect op de overdracht van door laboratoriumonderzoek bevestigde influenza. Ook vonden we slechts weinig bewijzen voor de effectiviteit van verbeterde hygiëne en milieureiniging."[375] Eenzelfde resultaat werd nadien vastgesteld in een Deense RCT, gepubliceerd in Annals of Internal Medicine, die ook wees op de schadelijke effecten van maskers.[376]

Een onderzoekje, geciteerd door het CDC, stelde vast, na ondervraging van 154 symptomatische covid19-patiënten:

> Op de vraag hoe vaak zij, in de voorgaande periode van 14 dagen, een masker droegen, antwoordde 70,6% "altijd"; 14,4% "soms" ("vaak", "zelden") en slechts 3,9% "nooit".

De percentages voor de controlegroep van 160 asymptomatische personen waren nagenoeg identiek: 74,2%, 14,5% en 3,1%.[377] Zij suggereren weliswaar dat maskers mogelijk een geringe mate van bescherming bieden, maar doen ook de vraag rijzen naar de wetenschappelijke relevantie van een dergelijk "onderzoek". Hoe letterlijk dienen we iemand te nemen die op een vraag antwoordt met "Altijd" of "Nooit"? Waarom citeert het CDC een door subjectieve zelfrapportage vertekend onderzoekje? Om zich, bij gebrek aan solide takken, vast te klampen aan strohalmen?[378]

Laat ons even kijken naar de in bijlage (pagina 380) weergegeven historische grafiek van wel/geen maskerplicht tijdens de grote epidemie van de "Spaanse griep" (1918). Zij illustreert de ineffectiviteit van mondmaskers. Op zich bewijst zij uiteraard niets, maar zij is toch relevant. Men neemt nu immers aan dat de "Spaanse griep" niet, of niet alleen, een viraal verschijnsel was, maar wel, of in belangrijke mate, een bacteriologisch fenomeen (noot 263). Bacteriën zijn groter dan virussen. Maskers zouden dus

effectiever moeten zijn tegen bacteriologische dan tegen virale besmetting. Daar is in de grafiek niets van te merken.

Het is gemakkelijk, wanneer de corona-epidemie achter de rug is, onnozele zielen ervan te overtuigen dat de afwezigheid van coronasterfgevallen en covid19-hospitalisaties het gevolg is van de maskerplicht, die het beweerde desastreuze effect van de versoepeling van lockdown- en quarantainemaatregelen zou compenseren. Dat argument is echter een drogreden, zoals eens te meer aangetoond werd door de Zweedse ervaringen en door vergelijkingen op regionaal of gemeentelijk niveau in andere landen. In Zweden was er geen mondmaskerplicht en verdween de epidemie zonder lockdown, quarantaine of andere aantastingen van fundamentele rechten en vrijheden. Evenmin was er sprake van veel vrijwillige maskerdracht. Dat bleek uit een overvloed van Zweeds foto- en videomateriaal.

Op 5 maart 2021 kwam het CDC dan eindelijk met een verslag van een grootschalig onderzoek. Het was gebaseerd op gegevens uit alle 3.142 districten in de VS over de effectiviteit van de mondmaskerplicht voor de gehele periode 1 maart 2020 tot en met 31 december 2020. De conclusie luidde:

> Mitigatiebeleid, zoals door de staat uitgevaardigde maskermandaten en het verbod op in-door dineren in restaurants, *kan* de verspreiding van covid19 *vertragen*, vooral als het wordt uitgevoerd in combinatie met andere volksgezondheidsstrategieën.[379] [Nadruk toegevoegd]

De auteurs van de studie zijn voorzichtig. Zij zeggen niet dat het mitigatiebeleid enig effect heeft op het aantal covid19-slachtoffers. Zij laten verstaan dat het beleid de verspreiding van het virus *kan* vertragen. Voor de Establishmentmedia was de studie echter een aanleiding om te roepen dat maskers absoluut noodzakelijk zijn: "Maskers werken! En blijf weg uit restaurants!" Wat stond er eigenlijk in het verslag? In de bijgevoegde grafieken [*Mondmaskers (A) — Restaurantbezoek (B)*] zien we op de x-as de periodes vóór en na de uitvaardiging van een type van maatregel (maskers, restaurantbezoek). Bijvoorbeeld, '-60 to -41' is de periode van 60 tot 41 dagen vóór de uitvaardiging, '81 to 100' de periode van 81 tot 100 dagen erna.

De eerste grafiek betreft de mondmaskerplicht. Zij toont een bijna identieke percentsgewijze gemiddelde daling in de "groeivoet" voor zowel covid19-gevallen als covid19-sterfgevallen die na drie maanden oploopt tot 1,5 à 1,9%. Het gaat dus niet om een daling van de absolute cijfers voor "gevallen" en "sterfgevallen", enkel om vertragingen van de veranderingen van de dagelijkse cijfers.

De waarde van een dergelijke analyse wordt gecompromitteerd door het feit dat zij alleen naar covid19-effecten kijkt, en niet naar de manieren waarop die geïdentificeerd en geteld worden. Zij houdt geen rekening met de nochtans grote verschillen in de economische, demografische, geografische en klimatologische kenmerken van de verschillende districten. Zij negeert niet alleen verschillen in de gestrengheid waarmee het

beleid werd afgedwongen maar ook de seizoengebonden fluctuaties in zowel de covid19- als de andere ziekte- en sterftestatistieken. Dit is relevant omdat de invoering van de maskerplicht (de "reference period" in de grafiek) niet overal op hetzelfde moment gebeurde en PCR-tests povere instrumenten zijn om zorgwekkende "gevallen" te bevestigen. Merk op dat de dalende lijn al voor de "reference period" begon.

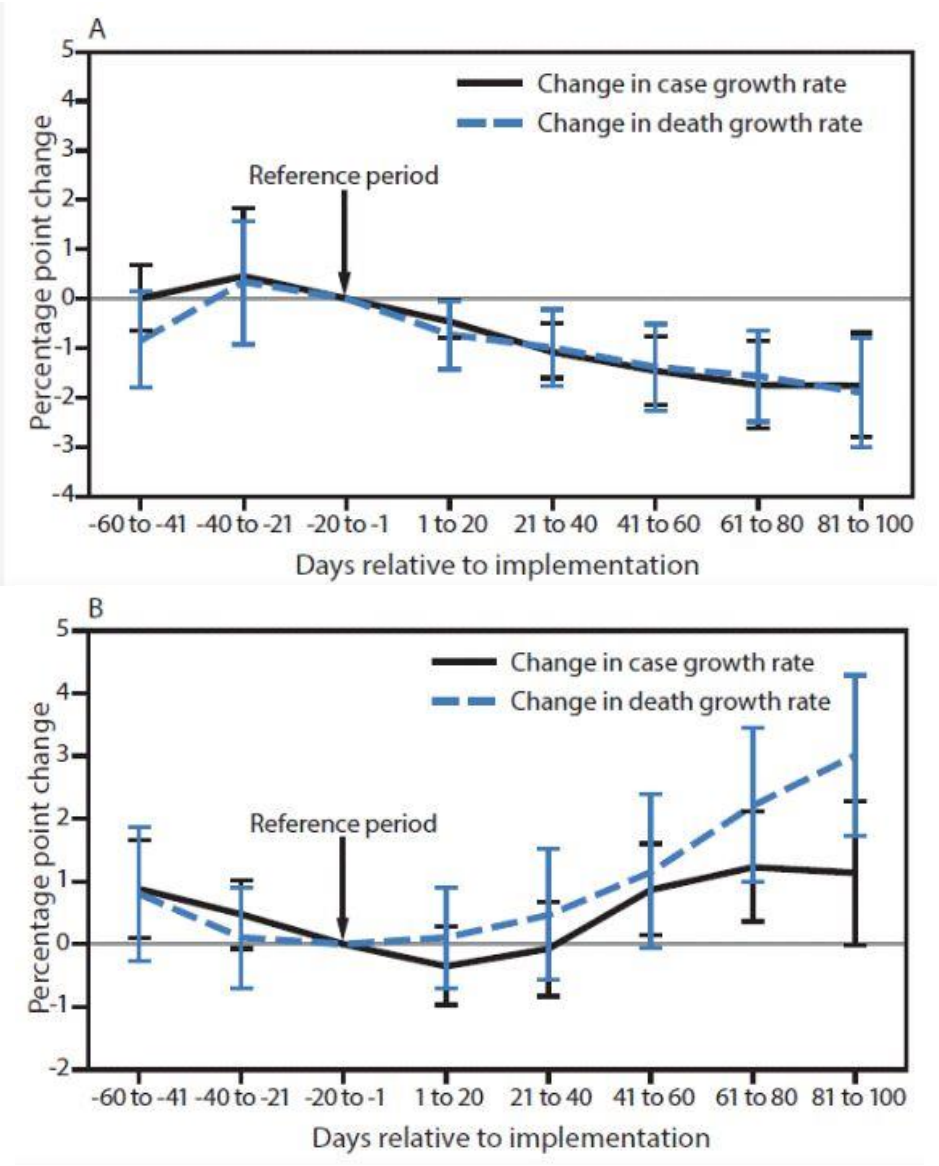

De tweede grafiek betreft het heropenen van restaurants. Zij toont de percentsgewijze gemiddelde stijging van de groeivoeten voor covid19-gevallen en covid19-sterfgevallen. Dezelfde opmerkingen als voor de mondmaskergrafiek gelden ook in dit geval. Hier zou men bovendien verwachten dat de onderzoekers rekening hielden met het welvaartspeil en de frequentie van restaurantbezoek in de verschillende districten, en met de impact van het beleid op collectieve eetzalen en kantines in rusthuizen, scholen, bedrijven en andere instellingen.

Overigens schreef de The Washington Post, een van meest gezaghebbende Establishmentkranten, kort na de publicatie van de hierboven geciteerde studie:

> Sommige onderzoeken geven aan dat maskermandaten en beperkingen op groepsactiviteiten zoals restaurantbezoek de verspreiding van het coronavirus kunnen helpen vertragen. Minder duidelijk is waarom staten met strengere door de overheid opgelegde beperkingen het niet altijd beter hebben gedaan dan staten die niet streng optraden.

"Minder duidelijk" is wel een understatement! Het was immers heel duidelijk dat staten met strengere door de overheid opgelegde beperkingen het niet altijd beter hadden gedaan dan staten die niet streng optraden.

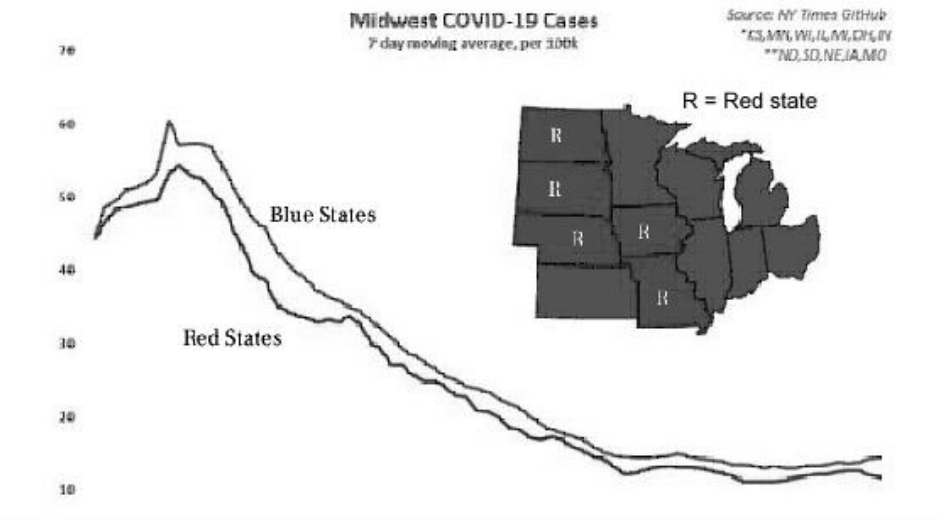

De afbeelding hierboven toont de grafiek voor Democratische "blue states" met een streng beleid en voor Republikeinse "red states" met een minder stringent beleid in de Amerikaanse Midwest. Wij zien geen verschil in het verloop van de epidemie. Althans voor de Midwest regio, ligt het weekgemiddelde van het aantal gevallen per 100.000 inwoners in de "red states" in de beschouwde periode (1-1-2021 tot 12-3-2021) zelfs beneden het gemiddelde voor de "blue states". North Dakota en South Dakota

hadden bijvoorbeeld bijna identieke casuscijfers, hoewel alleen in North Dakota een maskermandaat van kracht was. In Kansas hadden deelgebieden zonder maskermandaten in werkelijkheid minder covid19-gevallen dan andere gebieden.[380]

Bekijk ook de grafieken op pagina 342. De eerste grafiek vergelijkt de coronadoden (per 100.000) in het strenge VK en het, volgens de internationale pers, "rampzalig lakse" Zweden. De tweede geeft het verloop weer van de epidemie in het "strenge" Californië (39,5 miljoen inwoners), het "laksere" Arizona (7,3 miljoen) en het "lakse" Nevada (3,1 miljoen) over de gehele periode maart 2020 – maart 2021. Per miljoen inwoners, waren er in de beschouwde periode in Californië ca 92.500 covid19-gevallen en 1.450 covid19-doden, in Nevada, ca 98.000 en 1.700, en in Arizona ca 115.000 en 2.300. De verschillen worden wellicht veroorzaakt door de concentratie van de bevolking van Nevada en Arizona in een stedelijk gebied (Las Vegas, Phoenix) en hun drogere klimaat.

Laat het zo zijn dat "creatieve" statistici ongeveer alles kunnen bewijzen wat zij willen. Is er nog iemand anders die met de hand op het hart en een stalen gezicht kan beweren dat de harde maatregelen "nodig waren", "werkelijk geholpen hebben"?[381]

Tal van ziekteverwekkers zijn beduidend kleiner dan de poriën van zelfs professionele maskers. Die poriën hebben in het beste geval een diameter van ca 300 nanometer of 0,3 micrometer. Zij mogen niet kleiner zijn omdat het niet gewenst is dat zij op een-twee-drie verstopt geraken met stofdeeltjes of andere minuscule partikeltjes — de drager van een masker moet tenslotte vlot kunnen ademen, ook bij grote inspanningen. Onregelmatigheden in de productie of manipulatie van maskers kunnen gemakkelijk leiden tot grotere gaten, die geen enkel schadelijk partikel (rook, fijn stof) tegenhouden. De poriën in een masker zijn overigens niet de enige uitweg voor virussen. De randen van een masker sluiten niet overal evengoed aan op de huid, bijvoorbeeld rond de neus en over groeven, rimpels en pukkels. Niet iedereen is gladgeschoren of perfect onthaard. Zeker bij niet-professioneel gebruik wordt een masker regelmatig vastgepakt, verschoven, verwijderd, uitgerekt, opgeplooid en weer opgezet. Het wordt opgeborgen in niet-steriele handtassen en broekzakken. Eventueel aanwezige ziekteverwekkers worden zo kwistig rondgestrooid.

We horen wel zeggen dat het niet uitmaakt dat virussen te klein zijn om effectief door maskers te worden opgevangen, omdat zij [meestal] verpakt zitten in waterdruppeltjes die te groot zijn om door de maskerporiën te kunnen passeren. Iedereen weet echter dat waterdruppeltjes, zeker bij warm weer of in droge omgevingen snel verdampen of opdrogen en hun structuur verliezen wanneer ze uiteengewreven worden (bijvoorbeeld door de wrijving van een masker op de huid). De in een waterdruppeltje verpakte virussen verdampen uiteraard niet. Zij komen vrij bij verdamping van het druppeltje en gaan dan vlot door de poriën of via de randen van het masker de vrije ruimte in. Een vergelijking van spectaculaire foto's van de uitstoot van water-

druppeltjes bij niesbuien van ongemaskerde en gemaskerde personen is dus nauwelijks relevant om de effectiviteit te illustreren van de bescherming die maskers bieden tegen de verspreiding van virussen. Overigens tonen die foto's dat een masker meer effect heeft op de richting van de uitstoot dan op de omvang ervan.

Chirurgen dragen een masker vooral om de open wonden van hun patiënten te beschermen tegen hun eigen speekseldruppeltjes, die altijd wel een lading bacteriën of virussen bevatten, en ook om zichzelf te beschermen tegen bloedspatjes.[382] Verdoofde patiënten, wier gezicht vaak ook nog door een doek bedekt is — als zij al niet kunstmatig beademd worden — ademen niet veel virussen of bacteriën uit. Chirurgen en hun assistenten met zelfs maar een vermoeden van een besmettelijke ziekte komen normaliter niet in de operatiekamer. Regelmatig (na een half uur of een uur) zorgt een speciaal daartoe opgeleide verpleger in steriele kledij en met steriele handschoenen ervoor dat de chirurg een vers steriel masker krijgt. Immers, bij langdurig dragen wordt een masker vochtig en vocht is een uitstekende voedingsbodem voor bacteriën en schimmels. Andere artsen dragen een masker (uitgerust met een ventiel) vooral om zichzelf te beschermen. De lucht die zij inademen gaat door het masker, de lucht die zij uitademen gaat door het ventiel zo naar buiten.

Er zijn geen aanwijzingen die de effectiviteit of de efficiëntie van maskers in de openbare ruimte aantonen.[383]

> Bij de overdracht van respiratoire virussen speelt nauw (<1 m) face-to-face contact de doorslaggevende rol. Dat contact moet ook enige tijd duren (≥ 15 minuten) vooraleer er zelfs maar een risico op overdracht kan ontstaan. Contacten in de openbare ruimte zijn zelden van dien aard, zodat een effectieve overdracht van infectueuze druppeltjes in deze situaties zeer onwaarschijnlijk lijkt. Afstand houden tijdens gesprekken maakt het dragen van maskers overbodig... Een maskerplicht in openbare ruimtes is zelf een besmettingsgevaar omdat de aanbevolen handhygiëne niet kan worden nageleefd. Maskers verminderen niet het aantal indirecte contacten met ziekteverwekkers via besmette oppervlakken. Integendeel, ze komen mogelijk vaker voor bij mensen met dan bij mensen zonder masker [bijvoorbeeld, wanneer een masker de drager een vals gevoel van veiligheid geeft].[384]

Sommige mensen hebben de goede gewoonte door hun neus in te ademen en via hun mond uit te ademen. Hen verplichten het masker ook over hun neus te trekken, biedt hoe dan ook geen bijkomende bescherming aan anderen. Asymptomatische, dus gezonde, mensen zijn nauwelijks een risico.

In een rapport voor de Ontario Civil Liberties Association, was D.G. Rancourt niet mals voor de plots opduikende mondmaskermanie:

> "Er is een groeiend aantal bewijzen [voor bescherming door maskers]". Die propagandistische zin dient vijf hoofddoelen:
> 1) Verkeerdelijk de indruk wekken dat er voldoende bewijs is voor de stelling dat maskers de overdracht van covid19 verminderen.

2) Commentaren in wetenschappelijke tijdschriften ten onrechte voorstellen als "bewijs".
3) Het feit verbergen dat een decennium aan beleidservaring met maskers het tegendeel bewijst, namelijk dat maskers niet effectief zijn bij virale aandoeningen van de luchtwegen.
4) Verhullen dat er empirisch bewijs is dat stoffen maskers de uitademing (boven, onder en door de maskers) van een zwevend aërosol niet voorkomen.
5) De aandacht afleiden van de aanzienlijke en bekende schade en risico's die kunnen optreden bij niet-professioneel maskergebruik door het grote publiek.[385]

Maskers dienen een politiek, geen medisch doel. Hoewel griepepidemieën even dodelijk kunnen zijn als de corona-epidemie, kan ik mij geen enkel griepseizoen herinneren waarin huisartsen bij consultaties en huisbezoeken een mondmasker droegen of hun patiënten niet wilden ontvangen, indien die niet gemaskerd waren. Enige jaren eerder woedden in tal van Europese landen verhitte discussies over moslimvrouwen die met een sluier of een andere gezichtsbedekking op straat kwamen. In 2020 werd een hetze gestookt tegen mensen die zich met open gelaat in de openbare ruimte vertoonden. In de koude, vochtige dagen van herfst en winter dragen vele mensen spontaan een sjaal, maar er werd geen onderzoek gedaan naar de effectiviteit daarvan om de verspreiding van virussen te voorkomen, hoewel men in het voorjaar mensen er voortdurend op wees dat ze in de elleboogholte van hun mouw moesten niezen.

Mensen die vrijwillig een mondmasker dragen in de openbare ruimte, of zelfs thuis, zijn vermoedelijk meer door smetvrees bevangen dan mensen die geen masker dragen waar het niet verplicht is. Wie zichzelf er voortdurend aan herinnert hoe beangstigend de wereld is, maakt zichzelf ziek — angst is een notoire ziekmaker, die tal van lichamelijke en geestelijke functies tegelijkertijd verstoort. Bovendien is een masker dragen niet zonder gezondheidsrisico's.[386] Dr. James Meehan waarschuwde al vroeg dat het dragen van een masker "bekende risico's schept die goed bestudeerd zijn en die niet aan bod komen in de risicoanalyse [van het covid19-beleid]. Ik zie patiënten met huiduitslag, schimmelinfecties, bacteriële infecties. Rapporten van mijn collega's over de hele wereld suggereren dat bacteriële longontstekingen toenemen. Hoe komt dat dan? Omdat ongetrainde mensen medische maskers dragen... Zo worden zij besmet."[387]

Wat wij uitademen is grotendeels CO_2, een afvalproduct van chemische processen, in dit geval van levensnoodzakelijke processen in het lichaam zelf. Dat CO_2 is, zoals andere menselijke uitwerpselen, goed plantenvoer[388] maar in hoge concentraties niet gezond voor mensen. In slecht verluchte ruimtes kan langdurig herinademen van CO_2 hypercapnie veroorzaken, een overmatige aanwezigheid van CO_2 in het bloed die leidt tot hoofdpijn en vermindering van het algemeen prestatievermogen, zowel op fysiek als op mentaal vlak.[389] Daarom wordt het mensen aangeraden in goed verluchte ruimtes te werken of te sporten. Hoe zouden mondmaskers nuttig kunnen zijn voor oude, ziekelijke mensen die al bij de minste inspanning in ademnood geraken?

Dr. Margareta Gries-Brisson, Medisch Directeur van The London Neurology & Pain Clinic:

> We weten dat onze zenuw- en hersencellen, bijvoorbeeld in de hippocampus, heel gevoelig zijn voor zuurstoftekort. De acute waarschuwingssymptomen zijn hoofdpijn, sufheid, duizeligheid, verminderde concentratie.… Maar terwijl de klachten over die symptomen verdwijnen doordat mensen eraan wennen, blijft de efficiënte werking van de hersenen aangetast. We weten dat het jaren of decennia duurt voordat neurodegeneratieve ziektes zich manifesteren. Dus als je vandaag je telefoonnummer vergeet, is de storing in je hersenen mogelijk al 20 of 30 jaar geleden begonnen... Het tweede probleem is dat verloren hersencellen niet geregenereerd worden: wat weg is, blijft weg.[390]

Wat heeft een algemene maskerplicht te maken met volksgezondheid? Prof. Dr. Monica Gandhi suggereerde dat een masker de kans op een zware infectie verkleint en dus meer mensen de gelegenheid geeft te profiteren van lichte infecties om zo immuniteit te ontwikkelen.[391] Dat maakte volgens haar universele maskerdracht een redelijk voorstel.[392] Zij leek te veronderstellen dat in de normale omgang asymptomatische of mild symptomatische mensen ziekmakende dosissen virussen overdragen en dat maskers die overdracht verminderen tot een niveau dat nog enkel het immuunsysteem stimuleert. Er is echter geen bewijs dat een algemene maskerplicht samengaat met een hogere groepsimmuniteit en geen maskerdracht met een lagere.

Nevenschade

Het effect van een algemene coronamaatregel was niet onmiddellijk maar pas na een of twee weken (voor ziekenhuisopname) of twee tot drie weken (voor overlijden) in de medische statistieken merkbaar. Voor covid19 betekende dit, dat men de oorzaak van de terugloop van ziekenhuisopnames en sterfgevallen in de statistieken in het begin van april moet zoeken in andere factoren dan lockdown- en quarantainemaatregelen.[393] Het was daarom een redelijke hypothese dat ook de oversterftepiek van de veertiende of vijftiende week van het jaar een effect was van andere factoren (mogelijk het lockdownbeleid zelf), veeleer dan een bewijs van de virulentie van "het virus".

In welke mate heeft het lockdown- en quarantainebeleid bijgedragen tot de oversterftepieken in april? Gezien de twijfelachtige kwaliteit van medische statistieken is de vraag moeilijk te beantwoorden. Een positieve PCR-test (op basis van de absurde, door de WGO aanbevolen norm van 40 amplificatiecycli) van een personeelslid of een bewoner van een rust- en verzorgingstehuis was vaak genoeg om de gehele dienstverlening te ontregelen. Hetzelfde gold voor personeel en patiënten in ziekenhuizen. Volgens een onderzoek gepubliceerd in het Heart Medical Journal en gerapporteerd in de Daily Mail[394], meden mensen met ernstige medische aandoeningen opname in ziekenhuizen, hetzij uit schrik voor contact met covid19-patiënten, hetzij noodgedwongen, omdat de hospitalen hun opnamebeleid gewijzigd hadden. De krant merkte op dat het aantal sterfgevallen als gevolg van hartaandoeningen in particuliere woningen

van maart tot juli met 35 procent was gestegen[395], terwijl het aantal sterfgevallen door hartziektes en beroertes in ziekenhuizen aanzienlijk was gedaald. De onderzoekers berekenden dat er door het uitstellen van ziekenhuisopnames in totaal 2.085 extra sterfgevallen waren in Engeland en Wales. Tussen 2 maart en 30 juni zouden elke dag 17 mensen onnodig aan hartaanvallen overleden zijn. De Britse Wetenschappelijke Adviesgroep voor Noodsituaties (SAGE)[396] schatte dat in de volgende vijf jaar bijna 75.000 mensen zouden kunnen overlijden aan niet met covid19 verbonden oorzaken, "als gevolg van het lockdownbeleid". Meer dan 30.000 van deze verwachte lockdown-sterfgevallen zouden dan het gevolg zijn van niet tijdig opgespoorde kankers, geannuleerde operaties en gezondheidsproblemen die verband houden met de economische recessie uitgelokt door het lockdownbeleid. Was het covid19-beleid in sommige landen meer morbide en dodelijker dan "het virus"?[397] Over die vraag werd in de officiële mededelingen met geen woord gerept. De pers schonk wel aandacht aan enkele *human interest stories* in de marge van het covid19-spektakel, maar hoedde zich ervoor die aan te grijpen als een motief om het coronabeleid fundamenteel ter discussie te stellen. Waarom slapende honden wakker maken?

In de VS daalden de behandelingen van patiënten met een acuut myocardinfarct met 40%. De behandeling werd uitgesteld, wat leidde tot lange wachttijden.[398] Dergelijke verschijnselen deden zich ook in andere landen voor.[399] Het zal nog lang duren vooraleer de effecten van het beleid op de morbiditeit en mortaliteit van de bevolking in kaart zullen gebracht zijn — en dan blijft nog af te wachten of daar enige ruchtbaarheid aan gegeven zal worden. Het is uiteraard mogelijk dat er een vermindering is geweest van de "medische overconsumptie", van onnodige chirurgische ingrepen, hospitalisaties, behandelingen en overdadig geneesmiddelenverbruik. Het is dan de vraag of dit effect al dan niet duurzaam zal blijken en of het vooral de volksgezondheid dan wel de ziekteverzekeraars ten goede komt. Ook over andere gevolgen dan uitgestelde of afgelaste behandelingen en ingrepen, verminderde hulp aan zieke of bejaarde familieleden, buren of vrienden, en telefonische dokterconsultaties kan men voorlopig alleen speculeren. Denk aan ziektes, aandoeningen en verminderd prestatievermogen veroorzaakt door het langdurig dragen van mondmaskers; aan de ellende die het gevolg is van ogenschijnlijk kleine mankementen van de woning of de auto, van schoeisel of werktuigen die niet tijdig hersteld worden; aan leerachterstand wegens schoolsluitingen[400], psychische ontreddering; ziektes en zelfdodingen[401], overmatig alcohol- of druggebruik of sigaretten roken[402], huishoudelijk geweld en kindermisbruik, aanhoudende frustratie, werkloosheid, langdurig inkomensverlies, vernietiging van materieel, intellectueel en moreel kapitaal, en dreigende faillissementen; ook aan bekende ziekmakers als gebrek aan beweging, frisse lucht en sociale contacten, en niet het minst, depressies, angst, stress, wanhoop en vereenzaming.[403]

In een interview op de Noorse Radio-omroep NRK waarschuwde psychologe Prof. Dr. Charlotte Reedtz (Universiteit van Tromsø), dat de beleidsmaatregelen tegen de

pandemie uiteindelijk een grotere impact zullen hebben dan de pandemie zelf:

> Het politieke landschap is veranderd in een nationale gehoorzaamheidswedstrijd. We strijden om de strengste maatregelen voor de hele bevolking, zo lang mogelijk. En dit alles zonder de kosten en het effect van de maatregelen af te wegen tegen de kosten en gevolgen [van de virusepidemie]... We hebben een grote toename van psychische gezondheidsproblemen, sociale en emotionele problemen bij een brede groep kinderen en jongeren. In veel opzichten doen we het beduidend slechter na al die maatregelen.[404]

De professoren Anna-Mia Ekström en Stefan Swartling Peterson bestudeerden gegevens van UNICEF en UNAIDS. Hun conclusie: Minstens evenveel mensen zijn omgekomen als gevolg van de beperkingen om covid19 te bestrijden als door covid19.[405] "Minstens" is wel heel voorzichtig uitgedrukt. Denk aan de waarschuwing van het CDC, dat mogelijk tot 94% van de "officiële covid19-doden overleden is aan andere ziektes" (pagina 27). Hoe dan ook, de verwaarlozing van ontwikkelingsregio's door het Westen dreigde te leiden tot armoede, oorlogen en als gevolg daarvan een nieuwe stroom vluchtelingen. Daar zat niemand op te wachten, behalve dan de strategen van de Democratische Partij in de VS (pagina 267sqq).

Hoe begroot men het leed dat geschiedt, wanneer men de normale uitlaatkleppen tegen frustratie en woede afsluit? Wie kan de schade meten die werd toegebracht aan baby's en peuters, voor wie behalve hun ouders en oudere broers of zussen, de wereld bestond uit mensachtige wezens zonder gezicht? Daar bovenop komt het besef dat het ergste nog moet komen, namelijk de gepeperde rekening voor de covid19-vertoning die, zoals dat altijd gaat, aan de onderdanen en niet aan de beleidmakers en hun experts zal worden gepresenteerd. Het is een rekening die voor velen onder hen heel hun toekomst en die van hun kinderen dreigt te hypothekeren. De gevolgen op het vlak van gezondheid, levenskwaliteit en zelfs levensverwachting zijn niet te overzien, vooral in landen die niet over schijnbaar onuitputtelijke kredietlijnen beschikken en dus achteraan in de rij staan wanneer het erop aan komt herstelmaatregelen te financieren.

Een eerste gezondheidseconomisch model uit het VK schatte de kosten voor elk kwaliteitsvol levensjaar (QALY, "quality-adjusted life year") dat werd gespaard door de lockdown op £220.000 tot £3,7 miljoen. Die kostprijs ligt ver boven de £30.000 die in de literatuur als redelijk wordt beschouwd.[406] Dat was te verwachten wanneer men, om de levens van een gering aantal hoogbejaarde, meestal al ziekelijke mensen met enkele maanden, hoogstens een of twee jaar te rekken, maatregelen neemt die vooral jongere, gezonde en productieve mensen treffen, die men dan ook nog voortdurend intimideert met het argument "Wie niet braaf doen wat hun gezegd wordt, maken zich schuldig aan moord op ouders of grootouders". Wie zijn de door eigenwaan verteerde hotemetoten die zich op die manier niet alleen tussen patiënten en hun arts maar ook tussen ouders en kinderen, grootouders en kleinkinderen wringen?

Op 7 oktober 2020 waarschuwde de Wereldbank:

> De covid19-pandemie zal dit jaar naar verwachting nog eens 88 miljoen tot 115 miljoen mensen in extreme armoede duwen, en het totaal zal in 2021 oplopen tot wel 150 miljoen, afhankelijk van de ernst van de economische krimp... Extreme armoede, gedefinieerd als leven van minder dan 1,9 dollar per dag, zal dit jaar waarschijnlijk 9,1 tot 9,4 procent van de wereldbevolking treffen.[407]

Een dag later kwam dit:

> De WGO is geen voorstander van lockdowns als het belangrijkste middel om dit virus te bestrijden... Kijk wat er gebeurt met armoedeniveaus. Het lijkt erop dat we volgend jaar wellicht een verdubbeling van de armoede in de wereld zullen hebben, en op zijn minst een verdubbeling van ondervoeding bij kinderen.[408]

Eerder al, op 27 juli, had UNICEF gewaarschuwd: "Een bijkomend aantal van 6,7 miljoen kinderen onder de 5 jaar zou dit jaar door ondervoeding bedreigd kunnen worden als specifiek gevolg van de sociale en economische weerslag van de pandemie."[409] Voor kinderen was er nu echter even geen tijd. De Westerse politieke klasse had het te druk met het marginaal verlengen van de levensverwachting van vijfentachtigplussers — of met tijd winnen voor de producenten van vaccins. Ondertussen blijft oorlog een van de grootste bedreigingen voor kinderen.[410]

Overal in het dichte, complexe weefsel van de wereldeconomie vielen gaten. Producenten verloren toegang tot afzetmarkten; consumenten tot productiecentra. Prijs- en inkomensverwachtingen moesten voortdurend bijgesteld worden. De domino-effecten daarvan waren niet te overzien. Een waarschuwing van de Duitse minister van Economische Samenwerking en Ontwikkeling, Gerd Müller, in het Handelsblatt van 23 september, 2020:

> Anticoronavirusmaatregelen zullen aanzienlijk ernstiger gevolgen hebben dan de ziekte zelf, vooral in ontwikkelingslanden. De pandemie heeft al geleid tot een van de grootste honger- en armoedecrises over de hele wereld — en maatregelen die worden genomen om de pandemie te bestrijden zullen nog meer schade aanrichten. We verwachten dit jaar alleen al op het Afrikaanse continent 400.000 extra sterfgevallen als gevolg van malaria en hiv, terwijl nog een half miljoen aan tuberculose zal overlijden... De pandemie heeft het Westen verblind, waardoor het de toenemende problemen in de rest van de wereld uit het oog heeft verloren.[411]

De minister sloot niet uit dat er een nieuwe golf van massale migratie zou komen als gevolg van het coronavirus en de bestrijding ervan.

Covid19 arriveerde in de VS te midden van campagnes voor de presidentsverkiezingen van november 2020.[412] Partijdige claims en tegenclaims over infectie- en sterftecijfers en hun economische implicaties domineerden het nieuws. Donald J. Trump, de zittende Republikeinse president, stelde aan de Democratische meerderheid in het Huis van Afgevaardigden voor om een reddingsprogramma ter waarde van $2,2 miljard goed te

keuren. Het Huis stemde daarmee in zonder bijeen te komen voor een bespreking en stemming. De Democratische meerderheid in het Huis van Afgevaardigden bereidde ondertussen al een bijkomende financiering met $1 miljard voor. In minder dan een maand keurde het Congres ook een vaccinatiewet van $8,3 miljard goed en een pakket voor hulp aan personen voor een bedrag van $100 miljard. Ondertussen waren er discussies over een wetsvoorstel dat uitgaven voor een bedrag van $1 miljard zou machtigen om "de economie te stimuleren" en "de infrastructuur te herstellen". Het Federal Reserve System (de "Fed") had al de mogelijkheid de prijzen van commercieel schuldpapier te inflateren en zo de illusie te wekken dat de met schulden beladen bedrijven toch veilig en gezond waren, ondanks de gevolgen van het coronabeleid en van de "grote recessie" van 2008 en de onbesuisde monetaire politiek die de Fed als antwoord daarop ontketend had.

Trump lanceerde "Operation Warp Speed", een miljarden kostend programma ter ondersteuning van farmaceutische bedrijven voor onderzoek, ontwikkeling en versnelde productie van vaccins tegen covid19. Dat is wat Amerikaanse presidenten doen wanneer een echte of vermeende medische crisis het nieuws haalt — denk aan Nixons "Oorlog tegen kanker" en Reagans "Oorlog tegen AIDS". De ontwikkelingstijd van vaccins werd teruggebracht tot minder dan een jaar. Normaliter zijn daar vijf tot vijftien jaar voor nodig. Maar, wat betekent 'normaal' in een tijdperk van waanzin, willekeur, terreur en tirannie? Grondig testen duurde te lang. Het was beter het publiek niet te laten weten dat de meeste vaccinontwerpen al in een vroeg stadium (laboratorium- en dierproeven) mislukken, en dat slechts 2 of 3% de derde testfase (testen op mensen) met succes doorstaan.

Ook in Europa maakten de regeringen reusachtige bedragen "vrij", die dan werden voorgesteld als hulp aan de mensen die zwaar door het beleid getroffen werden. Er werd uiteraard met geen woord gerept over de mensen die getroffen worden door dat mysterieuze proces dat "geld vrijmaken" heet. In feite gaat het om geld dat bestemd was voor andere doeleinden, of om nieuwe schulden. Wanneer de overheid geld uitgeeft dan zijn er altijd zichtbare winnaars, bij wie de kassa rinkelt (pagina 174). De overheid zelf heeft echter geen geld. Zij doet altijd anderen betalen — maar wie? Wie anders dan de massa onzichtbare verliezers. "Don't tax you, don't tax me. Tax the man behind the tree." De welvaartskloof tussen de winaars en de verliezers van het beleid werd dieper en breder. In tal van sectoren werden kleine bedrijven weggevaagd, terwijl grote conglomeraten maximaal konden profiteren van hun connecties met overheden en het financiële Establishment.

De politieke nevenschade van het beleid was enorm. Rampzalige precedenten werden gecreëerd die nog lang aangegrepen zullen worden om willekeurig ongegronde noodtoestanden uit te roepen. Grote delen van de bevolking hebben zich slaafs geschikt naar de ordewoorden en de bluf (de "consensuswetenschap") van tot media-*celebri-*

ties gepromoveerde experts en wetenschapsbureaucraten die aan niemand verantwoording verschuldigd waren omdat vragen over hun competentie en hun nochtans onmiskenbare belangenconflicten op de grote publieke fora geen weerklank kregen. Al te veel mensen lieten zich ertoe verleiden zichzelf en elkaar te zien als in levensgevaar verkerende, hulpeloze slachtoffers van een natuurlijke overmacht waartegen alleen de overheid hen zou kunnen beschermen. Zij leerden critici en dissenten te misprijzen en te verafschuwen. Een schrikbewind maakt niet gezond, maar het geeft sommigen wel een vals gevoel van veiligheid: "Ik heb geen schrik voor een schrikbewind, want ik doe niets verkeerds."

Waarom over nevenschade spreken en het feest bederven van de covid19-beleidmakers die vanuit hun hoge maatschappelijke cockpits toch niet kunnen zien hoeveel onheil hun "krachtdadige acties" op het terrein aanrichten? Zoals de piloten in de tweede wereldoorlog met hun conventionele en brand- en atoombommen hele steden en regio's verwoestten en in een raid honderdduizenden mensen doodden en verminkten, zo waren ook de covid19-krijgers bezig dood en verderf te zaaien. En dat terwijl zij niet een keer hun slachtoffers in de ogen hoefden te kijken, of een poging hoefden te ondernemen publiekelijk te bewijzen dat zij per saldo mensenlevens hadden gered! Waarom zouden zij bewijzen zoeken? Zij hadden toch hun algoritmes en computermodellen en, nog belangrijker, de medewerking van de grote media en "dus" de steun van het volk! Zo gaat het in elke oorlog. "Om het dorp te redden, moeten we het vernietigen" en "Geloof niet wat u met uw eigen ogen ziet; geloof alleen wat wij u vertellen."

Ongetwijfeld heeft het beleid mensenlevens gered: Het zal wel zo zijn dat reis- en verplaatsingsbeperkingen gevolgen hadden voor het aantal verkeerslachtoffers. En ja, het lockdownbeleid had ook aangename kanten, althans voor stedelingen die van stilte houden en een vast inkomen genieten.

28 februari 2021

VACCINS

Application of true scientific principles often severely deflates the hype promoting pharmaceutical products.[413]

Stel u voor: Het is november 2019. U zit aan tafel met een aantal vrienden. Het gesprek gaat zoals tafelgesprekken meestal gaan, van de hak op de tak, over alles en nog wat. Een van de tafelgenoten vraagt: "Zouden jullie een inspuiting willen met een in zeven haasten ontwikkeld experimenteel genetisch product dat nog nooit volgens de regels van de kunst getest is? Het product is via een spoedprocedure op de markt gebracht. Het is bedoeld om de symptomen te verlichten van een ziekte waarvoor er tientallen andere, effectieve behandelingen bestaan en waar, afhankelijk van leeftijd, woonplaats, gezondheidstoestand en het gevoerde coronabeleid, minder dan 0,01 tot maximaal 1,2% van de mensen aan sterft. Wat denken jullie van lieden die in de rij gaan staan om zich te laten inenten met dergelijk spul?"

Het unanieme antwoord, in november 2019, laat zich makkelijk raden: "Je moet wel gek zijn!" Hoeveel van uw tafelgenoten van een jaar eerder stonden in november 2020 — met vrienden aan tafel zitten was toen een strafbare daad geworden — te popelen om zich met een dergelijk product tegen een dergelijke ziekte te laten inspuiten?

De timing van de nieuwe aanbeveling (in de zomer van 2020) van de WGO voor mondmaskergebruik was verdacht. Er werd wel meer getest, en die tests leverden tal van "positieve" resultaten op, maar van nieuwe covid19-doden of -ziekenhuisopnames was zo goed als niets meer te merken — niet verwonderlijk, want het coronaseizoen was voorbij. Door de paniekstemming erin te houden konden belanghebbenden binnen de medische sector echter de roep om een vaccin aanwakkeren en het terrein effenen voor de introductie van een algemene, mogelijk verplichte vaccinatie. Denk hier aan de promotoren van het Global Vaccine Action Plan van 2012 (pagina 14). Op een bijeenkomst van de National Academy of Science verklaarde Peter Daszak, een hoofdrolspeler in het "gain of function"-coronavirusonderzoek:

> We moeten het publieke begrip vergroten van de noodzaak van medische maatregelen, zoals een algemeen griep- of coronavirusvaccin. Mediahype is een belangrijke factor. We moeten die hype in ons voordeel gebruiken, om het echte probleem op te lossen. Beleggers zullen reageren als ze aan het einde van het proces winst zien.[414]

De vaccinindustrie was er nog nooit in geslaagd een effectief vaccin tegen coronavirussen (bijvoorbeeld tegen gewone verkoudheden) te ontwikkelen. In 2020 was er echter nauwelijks een hersencel in de wereld te vinden die niet in overdrive ging bij het

horen van het woord 'coronavirus'. Dat moest wel een uniek *business climate* scheppen, ideaal om experimentele dingen die al in de ontwikkelingspijpleiding zaten versneld op de markt te brengen.

Een geschikt *business climate* scheppen was al bijna veertig jaar lang een prioriteit van de farmaceutische industrie. In het Federal Register van 1 juni 1984 liet de Amerikaanse FDA weten:

> Hoewel de blijvende beschikbaarheid van het vaccin misschien niet direct in gevaar komt, mogen er geen *al dan niet gegronde twijfels* bestaan over de veiligheid van het vaccin. Dit gezien de noodzaak het vaccin *maximaal te gebruiken*, voor zover dat gebeurt in overeenstemming met de volksgezondheidsdoelstellingen van het land. [415] [Nadruk toegevoegd — FvD]

Dat was in 1984. Het was wellicht niet de eerste en zeker niet de laatste keer dat al dan niet gegronde wetenschappelijke twijfels onder de financieel-economische mat geveegd werden. In verband met het griepvaccin:

> Op het nationaal topoverleg over griepvaccins in 2004, mede gesponsord door het CDC en de American Medical Association, sprak Glen Nowak, adjunct-directeur "Communicatie" bij het Nationaal Immunisatieprogramma, over het gebruik van de media om de vraag naar het vaccin te stimuleren. Een van de zeven stappen die nodig zijn om interesse voor en vraag naar een griepvaccinatie te wekken, is dat "medische experts en volksgezondheidsinstanties publiekelijk hun zorgen en alarmerende voorspellingen uiten over de nare gevolgen van griep en aandringen op vaccinatie"([416]). Een andere stap is "continu rapporteren dat griep een ernstige ziekte is of dat zij veel mensen treft. Dat bevordert de perceptie dat veel mensen vatbaar zijn voor een ernstige griepaandoening."
> Voorafgaand aan het topoverleg was de vraag naar vaccinatie in het griepseizoen 2003 aan de lage kant. "Op dat moment vertelden de fabrikanten ons dat ze niet veel bestellingen ontvingen voor vaccins voor gebruik in november of zelfs december", zei Nowak in een interview op National Public Radio. "We moesten iets doen om mensen aan te moedigen een griepprik te vragen."[417]

Voor de interpretatie van die vaccinatiecampagnes is het nodig zich te herinneren dat de griepstatistieken "een puinhoop" waren (pagina 29) en ongetwijfeld nog altijd zijn. Men kan er alle kanten mee uit. Met een ruime klinische definitie van "griep" ziet men overal griepgevallen; met een enge definitie verdwijnt de griep uit het beeld. Tegenover "Vermoeden van griep = griep" staat "Als het ook maar enigszins mogelijk is een andere ziekte te diagnosticeren dan is het geen griep". Tussen die twee polen ligt een brede waaier van diagnosemogelijkheden. Wat mensen, ook artsen, 'griep' noemen is niet noodzakelijk een aandoening veroorzaakt door enig influenzavirus. Dat is ook zo voor covid19 en sarscov2, zoals wij hierboven hebben kunnen vaststellen.

> Als griep in feite geen belangrijke doodsoorzaak is dan is een dergelijke "public relations"-benadering voor griepvaccins zeker overdreven. Bovendien zijn de huidige gegevens [hier dus in 2005 — FvD] statistisch vertekend door griep willekeurig te koppelen aan longontsteking. Vooraleer dat gecorrigeerd is en er

onbevooroordeelde statistieken beschikbaar zijn, is de kans op degelijke discussies over volksgezondheidsbeleid beperkt.[417]

Vijftien jaar later, in 2020, merkte dezelfde auteur, Peter Doshi, op: "Zestig jaar nadat vaccinatie tegen griep routinematig werd aanbevolen voor mensen van 65 jaar of ouder in de VS, weten we nog steeds niet of vaccinatie de mortaliteit verlaagt.[418] Er zijn nooit gerandomiseerde onderzoeken naar deze uitkomst gedaan. Er zijn wel 'observatiestudies', die niet eenduidig zijn. Zonder definitief gerandomiseerd bewijs zal het debat doorgaan."[419]

Doshi alludeerde op de wankele basis van de "gepasteuriseerde" geneeskunde en haar mantra dat ziektes "specifieke gevolgen van specifieke oorzaken zijn" (pagina 62sqq). De "gepasteuriseerde" geneeskunde kant zich tegen het idee dat ziektes deel uitmaken van het leven. Zij verwerpt de opvatting dat het leven, medisch beschouwd, een complex, dynamisch en chaotisch samenspel van micro- en macrobiologische processen is, waarin niets lang hetzelfde blijft en niet alleen het bloed kruipt waar het niet gaan kan. Het is alsof zij meent op basis van een diagnose, een momentopname van symptomen, de verdere levensloop en het lot van de patiënt te kunnen voorspellen. Alsof voetbaldeskundigheid erin zou bestaan het verloop en de uitslag van een voetbalmatch te kunnen voorspellen op basis van enkele foto's van een of meer spelmomenten tijdens die match! Om dergelijke voorspellingen te doen van wat er na een geregistreerd (gefotografeerd) moment moet en zal gebeuren, dient men over degelijke deterministische en mechanistische theorieën en modellen te beschikken. Bovendien moet elke momentopname voldoende gedetailleerd zijn om de toestand van alle relevante factoren exact te kunnen beschrijven. Die voorwaarden zijn in de medische diagnosepraktijk zelden of nooit vervuld.

In het opinieklimaat van de coronapaniek kon de industrie erop rekenen dat nogal wat overheden bereid zouden zijn het gebruik toe te staan van vaccins die in normale omstandigheden pas na jaren van onderzoek en testen vrijgegeven zouden worden. Paniek is echter altijd een slechte raadgever. Uiteraard probeerden vaccinproducenten hun macht en invloed in politiek en media aan te wenden om overheden te motiveren een massamarkt te creëren voor hun nog niet bestaand of getest product — denk hier aan de absurde, foute beweringen van de farmaceutische industrie en de WGO dat alleen vaccins tot kudde-immuniteit kunnen leiden, dat de aangeboden vaccins "100% veilig" zijn, en dat zij "blijvende bescherming bieden". De paniek zorgde ervoor dat de beleidmakers zich zeer gewillig opstelden, onder meer door met wetenschappelijk onverantwoorde, willekeurige berichtgeving en maatregelen de opbouw van groepsimmuniteit te verhinderen en tijd te winnen voor de vaccinindustrie.

Er was echter haast bij. Geleidelijk aan sijpelden berichten over de diagnostische waardeloosheid van de PCR-tests door bij het grote publiek. Dat publiek kreeg ook veel meer te maken met verhalen over spontaan of met klassieke behandelingen genezen covid19-patiënten dan met gruwelverhalen over patiënten op "Intensieve

zorg". Dat alles hield het risico in van nog maar eens een debacle voor de vaccin-industrie en de WGO, die het fiasco van de vaccinatiecampagne ten tijde van de varkensgriepepidemie (2009-2010) nog niet vergeten waren. Een grootsopgezette, nooit eerder geziene "public relations"-campagne[420] rond vaccins was voor hen geen overbodige luxe.

mRNA-vaccins

Terwijl een aantal vaccinproducenten min of meer klassieke vaccins had aangekondigd (o.a. Novavax[421]), leken enkele reuzen en nieuwkomers in de farmaceutische industrie (Pfizer, BioNTech, Johnson & Johnson, AstraZeneca, Moderna) te azen op het gebruik van "mRNA-vaccins.[422] 'mRNA' staat voor "messenger ribonucleic acid", een complexe molecule die de genetische code bevat die levende cellen een bepaald proteïne doet produceren. De vaccins van Pfizer-BioNTech en Moderna bevatten miljarden nanopartikels waarin het mRNA voor de spikeproteïnes van het coronavirus verpakt is. Zij zouden het voordeel hebben uiterst effectief te zijn, maar vereisen bijzondere maatregelen voor hun bewaring en vervoer. Ook zou elke te vaccineren persoon twee in de tijd te spreiden injecties moeten krijgen. Enkele producenten (Sputnik[423], AstraZeneca en Johnson & Johnson) enten het mRNA voor de productie van spikeproteïnes op een adenovirus, dat als "vector" dient — vandaar de benaming 'viralevectorvaccins'.[424] Deze vaccins zouden het voordeel hebben gemakkelijker te bewaren, te vervoeren en toe te dienen te zijn — één prik zou volstaan. Op 30 oktober 2019, kort na Event 201 (pagina 15), begon Anthony Fauci publiekelijk te pleiten voor de introductie van mRNA-vaccins.[425]

De mRNA-technologie maakt het mogelijk om het even welke mRNA-molecule vanuit het laboratorium in het menselijke lichaam te krijgen, waar die molecule dan aan het werk kan gaan om specifieke proteïnes te produceren — niet alleen de spike-proteïnes van het beruchte sarscov2.

> De in vitro getranscribeerde (ivt) mRNA-vaccins zullen helpen de wereld te verlossen van de covid19-pandemie, en toekomstige problemen oplossen die voortvloeien uit verschillende infectueuze agentia. Bovendien kunnen op ivt-mRNA gebaseerde therapieën worden gebruikt om vrijwel elk medisch probleem aan te pakken.[426]

Deze als wetenschappelijk artikel gepresenteerde reclametekst, van de hand van een ontwerper van ivt-mRNA-vaccins, verscheen voor er enige praktische ervaring met de covid-19-vaccins was opgedaan. In werkelijkheid bleken die vaccins echter niet zo effectief en veilig als de producenten ze voorstelden.[427] De meegegeven lading mRNA kan zowel gunstige als ongunstige medische effecten hebben en mogelijk zelfs het DNA van menselijke cellen veranderen[428]. Zij kan andere dan medische doelen dienen, ook politieke en militaire. Het is wellicht niet eens nodig het mRNA of een andere biologisch actieve molecule rechtstreeks in te spuiten. Toediening via wattenstaafjes

("swabs")[429] of consumptie van genetisch gemodificeerde voeding is een alternatieve weg. Wij mogen er zeker van zijn dat op dat vlak al duchtig geëxperimenteerd wordt — het werkt bij insecten, waarom zou het niet werken bij mensen? Critici wezen er dan ook op dat het toedienen van genetische vaccins eigenlijk neerkomt op genetische manipulatie, een ingreep in de manier waarop het lichaam cellen produceert.[430] Dat was trouwens ook wat de promotoren aanvankelijk benadrukt hadden: "Wij zullen de controle over de software van het leven overnemen."[431]

De "mRNA-vaccins" zijn geen vaccins in de klassieke zin van het woord. Zoals wij hieronder zullen zien, doen zij niet wat vaccins verondersteld worden te doen: de gevaccineerde beschermen tegen een infectie en voorkomen dat hij anderen zou besmetten.[432] Het is dus misleidend te gewagen van mRNA-vaccins. Het is absurd mensen die kritiek hebben op de mRNA-pseudovaccins zonder meer als antivaxers (een codewoord voor bijna iedereen die kritiek had op het officiële vaccinatiebeleid) te bestempelen. Ik gebruik de term 'vaccin' in wat volgt dan ook met tegenzin. Voor de vaccinindustrie was het echter strategisch belangrijk de nieuwe producten als "vaccins" op de markt te brengen, omdat het publiek er al geruime tijd aan gewend was dat vaccins op aanbeveling of bevel van politieke overheden worden toegediend. Het toedienen van vaccins is dus niet in dezelfde mate afhankelijk van het autonome oordeel of de vrije instemming van individuele artsen en patiënten als het toedienen van geneesmiddelen. De industrie kreeg de steun van de WGO. Die organisatie had al de definitie van "kudde-immuniteit" gewijzigd (pagina 72). Nu gaf zij ook haar fiat aan een wijziging van het begrip "vaccin". Zo verleende zij aanzien aan het idee dat het nodig is werkelijk iedereen te vaccineren om groepsimmuniteit te verzekeren. Zo hielp zij de grootst mogelijke markt voor een gepatenteerd product te creëren, en tegelijkertijd de coronapaniek in stand te houden.

In officiële documenten bestemd voor de Amerikaanse Beurscommissie[433] had Moderna, een nieuwkomer in het wereldje van de farmacie, zijn producten aanvankelijk voorgesteld als "gepersonaliseerde kankervaccins... specifiek ontworpen om het immuunsysteem van patiënten tegen hun lichaamseigen kankercellen te activeren". Kanker is geen besmettelijke ziekte. Het was de bedoeling het immuunsysteem van een patiënt te activeren ("de patiënt te helpen") maar niet de verspreiding van een virus te stoppen ("anderen te beschermen").[434] Het was alleen de bedoeling te voorkomen dat mensen zwaar ziek zouden worden — een essentieel doel van een therapie, ook van een gentherapie. Vóór de rage van de covid19-vaccins begon, had Moderna nooit een product op de markt gekregen. In de winter van 2019-2020 zat het bedrijf in moeilijke papieren.[435] De coronapaniek van 2020 was voor Moderna en zijn bekendste promotor, Anthony Fauci, een ultieme kans om investeerders aan boord te houden.[436]

Anders dan klassieke vaccins, brengen de zogeheten mRNA-vaccins tegen covid19 niet een onschadelijk gemaakte vorm van sarscov2 in het lichaam van de ingeënte

persoon, doch slechts een klein onderdeel ervan: het mRNA dat cellen een spike-proteïne doet produceren. Zij beletten niet dat de gevaccineerde besmet geraakt met het beoogde virus (of een variant), daar grote hoeveelheden van kweekt en doorgeeft aan andere mensen.[437] De mRNA-vaccins bieden dus geen bescherming aan personen die niet gevaccineerd zijn, hoewel die bescherming toch een essentieel kenmerk is van klassieke vaccins. Omdat een gevaccineerde zich niet ziek voelt (wegens zijn vaccinatie), nemen hij en de mensen in zijn omgeving weinig of geen voorzorgsmaatregelen om besmetting van anderen te voorkomen — iets wat zij gewoonlijk doen zelfs bij een gewone verkoudheid of griep. De gevaccineerde kan zo een asymptomatische superverspreider van het virus of een potentieel gevaarlijke variant daarvan worden.[438] Toen dat inderdaad het geval bleek te zijn, kwam de vaccinatiepropaganda in actie om de schuld voor de vele nieuwe gevallen van besmetting, hospitalisatie en overlijden bij nog niet gevaccineerde mensen te leggen. "Het is een pandemie van de ongevaccineerden!" Tegelijkertijd diende de klaarblijkelijke ineffectiviteit van de vaccins om restrictieve beleidsmaatregelen te verlengen: "Vroegtijdig opheffen van de vrijheidsbeperkingen zou kunnen leiden tot het ontstaan van vaccinresistente virusvarianten."[439] O ja, vaccinresistente varianten zijn zelden resistent tegen gezonde natuurlijke immuunsystemen. Normaliter geldt, hoe meer varianten, hoe beter.[440] Varianten zijn doorgaans minder gevaarlijk, doordat zij ontstaan wanneer mensen al enige immuniteit tegen het oorspronkelijke type hebben opgebouwd en dus over een sterker en flexibeler immuunsysteem beschikken, dat ook tegen de meeste varianten beschermt. Zij verspreiden zich niet zo vlot via mensen die geen voldoende weerstand hadden tegen het oorspronkelijke type, want die zijn ondertussen overleden of geïsoleerd. Doden verspreiden geen virussen meer. Dodelijke virussen gaan niet lang mee. Hun minder gevaarlijke varianten circuleren langer, waardoor meer mensen gelegenheid hebben op natuurlijke wijze immuniteit op te bouwen tegen alle varianten van een bepaald virustype. Dat alles hoefde het publiek blijkbaar niet te weten.[441] Waarom mensen verontrusten met de wetenschap dat nog nooit een mRNA-vaccin tegen covids de door de Neurenberg Code verplichte veiligheidsproeven op dieren met succes had doorstaan? Slechts zelden hoorde het publiek dat vaccinatie van spontaan herstelde covid19-patiënten zinloos en mogelijk contraproductief is.

Nog minder vaak hoorde het publiek dat vrijwel alle medische epidemiologen ervan overtuigd zijn dat vaccineren *tijdens* een epidemie niet alleen zinloos maar ook gevaarlijk is. De vaccins werken mogelijk wel tegen de aanvankelijk dominante variant maar niet tegen de altijd aanwezige "minderheidsvarianten", die dan vrij spel krijgen. Op korte tijd kan een van hen dominant worden. Het is onvoorspelbaar of dat een variant zal zijn die meer of minder gevaarlijk is dan de oorspronkelijke. Voor zover vaccineren überhaupt zinvol is, dient het te gebeuren in periodes waarin de beoogde ziekteverwekker weinig actief is — dat wil zeggen, periodes waarin het immuunsysteem de beste kansen heeft om de ziekteverwekker te neutraliseren. Het vaccin

stimuleert dan het immuunsysteem veel meer dan dat het de productie van nieuwe varianten bevordert. Voor de coronapartij was het uiteraard niet aangewezen het publiek daarvan in kennis te stellen en tegelijkertijd aan te dringen op grootscheepse vaccinatiecampagnes om "de nog altijd woekerende pandemie" te stoppen. Zij was er veeleer in geïnteresseerd het publiek ervan te overtuigen dat het nodig, althans raadzaam, was zich jaarlijks (zoals voor griep), halfjaarlijks of elk kwartaal te laten inenten met een eventueel aangepast vaccin.[442] Over de cumulatieve effecten van opeenvolgende vaccinaties tegen sarscov2-varianten was echter niets bekend.

Er was dus geen medische grond om mensen die geen hoogrisicopatiënten waren te dwingen of zelfs aan te raden zich met een genetisch vaccin te laten inspuiten "ter bescherming van anderen". De coronahetze bood echter een al te mooie gelegenheid om gentherapie als een vaccin te verkopen, "omdat alleen een vaccin helpt tegen een virus".

De nieuwe mRNA-vaccins (die in de spiermassa van de bovenarm worden ingespoten) werden verondersteld het lichaam de spikeproteïne van coronavirussen te doen produceren (maar dan zonder een "virale lading").[443] Het was niet de bedoeling dat de loze spikes tot in de luchtwegen, de longen, de hersenen of andere vitale organen komen. Het was wel de bedoeling dat de mRNA-vaccins ter plekke, in de bovenarm, het immuunsysteem prikkelen tot het produceren van specifieke antistoffen tegen de spikes.[444] Daarbij werd verondersteld dat de spikes die het vaccin produceert op zich onschadelijk zijn *en* genetisch niet te onderscheiden zijn van de spikes van echte coronavirussen. Dat betekent dat het vaccin weinig of geen bescherming biedt tegen covids veroorzaakt door virussen waarvan de spikes voldoende afwijken van het model dat bij de ontwikkeling van het vaccin als uitgangspunt werd gebruikt. Het betekent ook dat vaccinatie andere ziektes[445] dan een covid kan veroorzaken, indien de spikes zelf niet onschadelijk zijn.

De antistoffen die het lichaam aanmaakt tegen de spikeproteïnes die het zelf produceert (als gevolg van de inenting) verspreiden zich in het lichaam, dat zich dan kan verweren tegen infectie door echte coronavirussen. Dat is de theorie: Een mRNA-vaccin tegen infecties met sarscov2 leert het lichaam van de gevaccineerde een "ongewapende" versie van het spikeproteïne te produceren — spikes zonder virus, "losse flodders". De losse flodders zijn vrijwel identiek aan de spikes van sarscov2. Zij zijn ook lichaamsvreemde stoffen, hoewel zij door lichaamseigen cellen worden geproduceerd als gevolg van de injectie met het mRNA dat de code voor hun productie bevat. De antistoffen tegen de losse flodders zouden dus ook moeten werken tegen de spikes van het virus — en bijgevolg tegen het virus zelf, want het virus is alleen gevaarlijk wegens de spikes op zijn omhulsel.

Klopt die theorie wel? Zelfs indien de spikes die door het vaccin geproduceerd worden identiek zijn aan die van sarscov2 dan is er toch een belangrijk verschil.

Sarscov2 komt het lichaam binnen via de mond, neus of ogen en gaat vandaar naar de longen via de bovenste luchtwegen, waar de natuurlijke afweer (met uitgescheiden IgA antistoffen) tegen corona- en andere ademhalingsvirussen zich bevindt. De vaccin-injectie gebeurt echter in de spiermassa van de bovenarm. Dat schept het risico dat de spikeproteïnes, afkomstig van het vaccin, zich in het lichaam verspreiden via kanalen waar weinig of geen natuurlijke afweer tegen coronavirussen of hun spikes aanwezig is. Dat is riskant, indien de spikeproteïnes op zich niet onschadelijk zijn.[446]

Het zal wel zo zijn dat de vaccins inderdaad de bedoelde spikeproteïnes produceren en het lichaam prikkelen antistoffen aan te maken. Of dat alles is wat zij doen in de complexe biochemische omgeving van het menselijke lichaam, is daarmee uiteraard niet gezegd.[447] Zoals bijna elk geneesmiddel, zo bevat ook een vaccin toegevoegde stoffen (bijvoorbeeld, bewaar- en werkingversterkende middelen[448], nanopartikels[449]) die geen rol spelen in de theorie waarop vaccinatie gebaseerd is. Die stoffen kunnen echter wel ongewenste effecten veroorzaken. Overigens was de informatie van de producenten over de samenstelling van hun vaccinatieproducten niet echt transparant te noemen. Het was niet duidelijk of de samenstelling gedurende de gehele vaccinatiecampagne ongewijzigd zou blijven. Het ging immers om experimentele producten die niet officieel en definitief goedgekeurd waren. Zij waren niet onderworpen aan dezelfde stringente officiële controles op hun productie en distributie die voor definitief goedgekeurde middelen gelden. Ook was het nog maar de vraag, of de vaccins, naast kortdurende B-cel-immuniteit, ook langdurige T-cel-immuniteit (pagina 69) zouden opleveren.[450]

Zelfs indien de vaccins volledige bescherming bieden tegen infectie met sarscov2, blijft de mogelijkheid bestaan dat zij niet beschermen tegen de spikeproteïnes zelf. De cruciale veronderstelling van de mRNA-vaccins was dat de loze spikes, geproduceerd door de vaccinwerking, ongevaarlijk zijn. Gefuseerde cellen in de longen van patiënten die gestorven waren aan covid19 suggereerden echter dat de spikeproteïne van sarscov2 niet alleen het virion in staat stelt cellen binnen te dringen maar mogelijk ook cellen stimuleert zich te verbinden met omringende cellen.[451] Er ontstaat dan een klonter of korst van cellen die orgaanfuncties kan hinderen (trombose) en weefselschade veroorzaken (eventueel te behandelen met monoclonale antistoffen). Men kon zich afvragen, of het zinvol en ethisch verantwoord is mensen bloot te stellen aan weefselschaderisico door vaccinatie. Immers, de overgrote meerderheid van mensen ondervond weinig of geen hinder van besmetting met sarscov2, terwijl elke gevaccineerde een verhoogd risico op weefselschade loopt.

Het risico van genetische ingrepen is uiteraard dat niet alleen de gewenste maar ook ongewenste effecten een permanent deel van het leven van de gevaccineerden gaan uitmaken — net zoals bij personen met een genetische afwijking. Over de ernst van dat risico was niets bekend. De mRNA-technologie stond nog in de kinderschoenen en was nog nooit op grote schaal op mensen getest — niet door de producenten en

zeker niet door onafhankelijke onderzoekers. Daar was immers "geen tijd" voor. Vragen over mogelijk schadelijke neveneffecten op langere termijn werden dan maar weggewuifd met de bewering dat het vaccin slechts tijdelijk werkt. Het Salus Project van het Joint Artificial Intelligence Centre (opererend onder het Amerikaanse Ministerie van Defensie) kwam inderdaad, op basis van de analyse van gegevens over 5,6 miljoen ouderen (≥65), tot de vaststelling dat de effectiviteit van de vaccins — hun vermogen het immuunsysteem te prikkelen antistoffen tegen sarscov2 te produceren — na zes maanden fel verminderd was.[452] Die bevinding was moeilijk anders te verklaren dan met de hypothese dat het vaccin het immuunsysteem van de gevaccineerden verzwakt.[453] Of was er een reden te veronderstellen dat het primaire proces — het vaccin leert lichaamseigen cellen spikeproteïnes te maken — spontaan zou stilvallen? Wat als de gunstige effecten van de vaccins zich slechts tijdelijk manifesteren en de ongunstige duurzaam zijn, zodat die schadelijke effecten na elke bijkomende injectie talrijker of erger worden? Relevante vragen, geen antwoord — want... geen tijd voor onderzoek!

Over de effectiviteit van mRNA-vaccins is het laatste woord nog lang niet gezegd. Indien het beleid er inderdaad in slaagt iedereen te vaccineren dan zal het onmogelijk zijn iets over hun effectiviteit te zeggen. Er is dan immers geen controlegroep van niet-gevaccineerden meer. Was de quasiuitschakeling van de controlegroep een motief achter de vaccinatiecampagnes? Een controlegroep impliceert het risico dat de toegepaste theorieën door de feiten weerlegd worden. In het coronajaar was het echter anathema te opperen dat "de experts" zich vergissen.

Risico's en nevenwerkingen

Het is in het verleden wel meer gebeurd dat vaccinatiecampagnes werden stilgelegd, wegens pas laat opduikende nevenwerkingen. Anders dan de campagne in 2020-2021, gingen zij echter niet van start in een klimaat van met grote middelen aangewakkerde paniek, intimidatie, collectieve waanzin en terreur. Vaccinatie tegen sarscov2 houdt eveneens risico's in. Dat was al in de testfase gebleken.[454] Soms haalden berichten daarover zelfs het nieuws:

> Ten minste een vaccinproject (van AstraZeneca en de Universiteit van Oxford) diende te worden onderbroken, toen een proefpersoon tekenen van transverse myelitis vertoonde. Op 17 oktober meldden de Braziliaanse autoriteiten dat een vrijwilliger in dat project aan covid19 overleden was.[455]

In het najaar 2021 werden kindervaccinatiecampagnes opgestart in de VS en tal van Europese landen.[456] Zolang de coronapaniek bleef aanhouden, kon men een groot deel van het publiek immers overtuigen met het maxime "Nood breekt wet". Ook de wetten van voorzichtigheid, gezond verstand en elementaire medische ethiek moesten wijken voor een verzonnen noodtoestand (de mediahype rond een "vierde golf"). Er was echter geen enkele medische grond voor de vaccinatie van kinderen — minder

dan 1 kind per miljoen overleed ten gevolge van covid19 in 2020-2021.[457] Kinderen waren bovendien geen besmettingsgevaar voor anderen. Duizenden onafhankelijke specialisten, waaronder veel pediaters, raadden ouders dan ook af hun kinderen te laten vaccineren tegen covid19.[458] Amper twee dagen na de publicatie van hun plechtige verklaring verscheen in De Standaard (18 december 2021) een nonsensartikel onder de titel "Covid-vaccins voor kinderen hadden vierde golf kunnen indijken". De enige bronnen die daarin vermeld werden, waren computersimulaties, geproduceerd aan de universiteiten van Antwerpen en Hasselt. Voor de Vlaamse Establishmentkrant waren GIGO-computerspelletjes[459] eens te meer geldige tegenargumenten tegen praktijkervaring en analyses van concrete medische gegevens.

De vaccinproducenten beklemtoonden uiteraard de effectiviteit van hun product ter voorkoming van covid19, maar daarmee was de vrees voor "doorbraakinfecties" niet weggenomen. Geen vaccin is immers 100% effectief.[460] Bovendien kan zelfs een vaccin dat 100% effectief is tegen covid19 nevenwerkingen hebben die op het vlak van de levenskwaliteit niet onderdoen voor covid19-aandoeningen.[461] Sommige nevenwerkingen van vaccins komen pas jaren na de injectie aan het licht. Vaccins bieden uiteraard geen bescherming tegen hun eigen nevenwerkingen. Daarom is een vaccinatieverplichting eigenlijk nooit aangewezen: Het komt erop aan voor elk individu de risico's van de ziekte waartegen het vaccin zou moeten beschermen (hier covid19) af te wegen tegen de risico's verbonden aan het toedienen van het vaccin. Die afweging dient door een arts en uiteindelijk door het individu zelf te gebeuren. Mensen die vrezen besmet te worden door niet-gevaccineerden hebben hoe dan ook de vrijheid zich een vaccin te laten toedienen. Indien zij niet geloven dat hun vaccinatie hen beschermt tegen besmetting door anderen dan hebben zij geen grond te vragen dat anderen zich laten vaccineren met datzelfde niet-effectieve product. Eisen dat anderen zich aan vaccinatie met een niet-getest vaccin onderwerpen is in elk geval verwerpelijk; hen verplichten een vaccinatie te ondergaan is misdadig.

In tal van landen was het echter *de bon ton* geworden van vaccinatie een politieke kwestie te maken. Dat gebeurde onder de invloed van de mythe dat covid19 dodelijker of meer infectueus was dan enige andere infectueuze ziekte. Dezelfde mythe had ertoe geleid, in het voorjaar van 2020, huisartsen te verplichten vermoedelijke covid19-patiënten alleen nog via de telefoon te onderzoeken, om te vermijden dat zijzelf ziek of superverspreiders zouden worden. De slachtoffers van dat beleid waren slechts te verwaarlozen nevenschade. Waarom zou men de slachtoffers van door de politiek gestuurde vaccinatie niet dezelfde status geven? "De nadelen van ons beleid wegen niet op tegen de voordelen ervan." Hebt u ooit een regering iets anders horen zeggen?

Een effectief vaccin (pagina 145sqq) is dus niet hetzelfde als een veilig vaccin. Een effectieve remedie kan erger zijn dan de kwaal. Wat als de spikeproteïnes, zelfs zonder virale lading, niet zo onschuldig zijn als de promotoren van genetische vaccins beweerden? De vaccins doen het lichaam miljarden spikes produceren. Wat is het effect

daarvan op het immuunsysteem? Versterken de vaccins de weerbaarheid van ons immuunsysteem, of verzwakken zij het?[462]

> Een gerandomiseerde placebo-gecontroleerde studie bij kinderen toonde aan dat griepprikken geassocieerd waren met een vervijfvoudiging van het risico op acute luchtweginfecties veroorzaakt door een groep niet-influenzavirussen, waaronder coronavirussen.([463]) Uit tabel 3 van die studie blijkt dat vaccinontvangers 20 niet-influenzavirus-positieve acute respiratoire infecties (ARI) en 19 virus-negatieve ARI's vertoonden; en dat niet-gevaccineerde kinderen leden aan 3 niet-influenzavirus-positieve ARI's en 14 virus-negatieve ARI's. Deze cijfers suggereren dat bij gevaccineerden het risico op acute infectie 4,91x hoger is dan bij niet-gevaccineerden (confidence interval: 1,04 tot 8,14).[464]

Dat gevaccineerde mensen, *ceteris paribus*, gezonder zijn of langer leven dan niet-gevaccineerde is nergens bewezen. Wel is het evident dat niet-gevaccineerden gespaard blijven van het risico op schadelijke neveneffecten van vaccininjecties.

Nevenwerkingen van vaccins komen vrij vaak voor, ook bij klassieke vaccins.[465] Er waren aanwijzingen[466] dat de door de covid19-vaccins geproduceerde coronaspikes zelf via allerlei cellulaire mechanismen tot orgaanschade[467] en ontstekingen van het zenuwstelsel[468] kunnen leiden. Men wist al vroeg dat het spike-eiwit nadelige effecten kan veroorzaken in meer dan 28 menselijke weefsels en celcomponenten.[469] Artsen en onderzoekers maakten zich niet alleen zorgen over vruchtbaarheidsproblemen, menstruatiestoornissen[2][470] en spontane zwangerschapsonderbrekingen[471] maar ook over andere effecten[472]:

- Mogelijke reacties op de injectieplaats (hevige pijn en zwelling)
- Zwelling van verschillende weefsels (oedeem)
- Aanhoudende intense immuun- en auto-immuunreacties die continue weefsel- en orgaanvernietiging veroorzaken; overbelasting van het immuunsysteem — wat kan leiden tot wijdverbreide, soms levensbedreigende ontstekingen en vernietiging van weefsel
- ADE of "antibody dependent enhancement: verergering van reacties op infectie met echte virussen bij gevaccineerde personen, leidend tot ernstige immuunreacties of overlijden[473]
- Problemen met de bloedsomloop (bloedingen, bloedstolling)
- Neurologische complicaties en degeneratieve aandoeningen, zoals Alzheimer, Parkinson en ALS (*amyotrophic lateral sclerosis*), een progressieve ziekte van het zenuwstelsel die zenuwcellen in de hersenen en het ruggenmerg aantast, waardoor de controle over de spieren verloren gaat[474]
- Guillain-Barré syndroom, mutiple sclerose, Bell's palsy, transversale myelitis, en andere tijdelijke of duurzame oorzaken van verlammingsverschijnselen (paraplegie of quadriplegie[475])
- Pericarditis, myocarditis en plotselinge hartdood of progressief hartfalen (ook bij kinderen).[476]

Velen vreesden dat een golf van ernstige neveneffecten een zware belasting voor de

ziekenhuizen[477] — en de levens- en invaliditeitsverzekeraars — zou betekenen, en dat de vaccinatielobby zijn verantwoordelijkheid daarvoor zou ontkennen door die golf toe te schrijven aan de niet-gevaccineerden of aan covid19 (op basis van valspositieve resultaten van diagnostisch waardeloze PCR-tests). Zowel de ene als de andere "verklaring" zou immers bruikbaar zijn als argument om nog meer vaccins te slijten. De tweede verklaring houdt weliswaar een erkenning in van het feit dat de "o zo effectieve" vaccins hoogstens een tijdelijke werking hebben, maar handige reclamejongens en –meisjes kunnen dat gegeven probleemloos voorstellen als een goede reden om mensen continu te vaccineren. Waarvoor worden zij anders betaald?

Kan een invasie van loze spikes het immuunsysteem overbelasten, zodat het niet langer weerstand biedt tegen andere ziekteverwekkers of varianten van het coronavirus?

> Onderzoekers moeten in het bijzonder begrijpen of het vaccin dezelfde soorten immuunsysteemstoringen veroorzaakt die zijn waargenomen bij eerdere vaccinatieprojecten. Sinds de jaren '60 hebben tests van vaccinkandidaten voor ziekten zoals dengue, respiratoir syncytieel virus (RSV) en ernstig acuut respiratoir syndroom (sars) een paradoxaal fenomeen aangetoond. Sommige dieren of mensen die het vaccin kregen en later werden blootgesteld aan het natuurlijke virus werden ernstiger ziek dan degenen die niet waren gevaccineerd (478). In bepaalde gevallen leek het door het vaccin gestimuleerde immuunsysteem een onbedoeld heftige reactie op de natuurlijke infectie te lanceren.[479]

Doet dit fenomeen ("antibody dependent enhancement" of ADE) zich ook voor bij vaccins tegen sarscov2? Dat was nog niet onderzocht.[480] Ook naar andere schadelijke neveneffecten was geen onderzoek gedaan[481], hoewel sommige zich al tijdens de testfase gemanifesteerd hadden en aan de producenten bekend waren. In de berichtgeving over coronavaccins werden verwijzingen naar neveneffecten echter steevast geminimaliseerd. "De vaccins zijn veilig. (Meer hoeft u niet te weten.)"[482]

De geïnteresseerde lezer vindt een uitvoerige uiteenzetting over de schadelijke bijwerkingen van vaccins in het boek *Adverse Effects of Vaccines — Evidence and Causality* (2012)[483] Het boek telt 895 pagina's. Het bevat wel een bespreking van griepvaccins, maar niet van enig vaccin tegen coronavirussen. Begrijpelijk: Er waren in 2012 geen vaccins tegen covids — zelfs geen covidvaccins die via een hoogdringendheidsprocedure voorwaardelijk waren vrijgegeven. Over de neveneffecten van dergelijke vaccins, in het bijzonder de nieuwe "genetische" vaccins was zo goed als niets bekend. Praktijkartsen hadden daarover helemaal geen informatie.

Hoe kon men onder die omstandigheden spreken van ethisch verantwoord beslissen "met voldoende kennis van zaken"? Was een algemene, a fortiori verplichte, vaccinatie medisch en ethisch verantwoord? Wolfgang Wodarg en Mike Yeadon hadden al vroeg een petitie ingediend bij EMA (European Medicines Agency) om overhaaste goedkeuring te weigeren voor vaccins die niet het gehele gamma van veiligheidstests met

goed gevolg hebben doorgemaakt.[484] De petitie bleef zonder gevolg. Stond er te veel geld op het spel? Dat was zeker het geval voor de vaccinproducenten, maar waarom zouden zogezegd onpartijdige en onbevooroordeelde officiële medische instanties dat feit in hun overwegingen betrekken?

Leidt vaccinatie tot een explosie van het aantal asymptomatische verspreiders van schadelijke virusvarianten? Dr. Geert Vanden Bossche[485], een vaccindeskundige en gewezen programmamanager bij GAVI, waarschuwde dat de mRNA-vaccins het natuurlijke immuunsysteem kunnen verzwakken doordat zij het lichaam overmatig prikkelen tot het produceren van antistoffen tegen een specifiek type van het spikeproteïne, waardoor varianten van het coronavirus vrij spel krijgen.

> Het lijdt geen twijfel dat gebrek aan blootstelling aan het virus (als gevolg van strikte lockdown- en quarantainemaatregelen die vanaf het begin van de pandemie zijn toegepast) niet bevorderlijk is geweest voor het trainen van het aangeboren immuunsysteem. Alsof dit de aangeboren afweer bij jonge mensen al niet sterk in gevaar bracht, komt er nog een factor in het spel die de morbiditeit en mortaliteit in de jongere leeftijdsgroepen dramatisch zal verhogen: massavaccinatie van ouderen.[486]

Vanden Bossche vond blijkbaar gehoor bij de WGO: "Nu er nog zoveel te leren valt over het virus, zou het gebruik van vaccins als het belangrijkste wapen tegen Covid-19 kunnen leiden tot nieuwe varianten... Het is nog nooit eerder gedaan en het zou echt een ongepaste volksgezondheidstrategie zijn om dit nu te doen."[487] Immuniteit tegen één stam van een virus kan leiden tot een blijvend verminderde immuunrespons op andere stammen, waardoor de ziekte erger is en langer duurt (boven, voetnoten 221, 254). Volgens Vanden Bossche beschermt vaccinatie de gevaccineerden misschien wel tegen covid19, maar dat belet niet dat zij mogelijk grote hoeveelheden van eventueel nog gevaarlijker varianten gaan uitstoten, waar de vaccins geen verweer tegen bieden. Dat was ook de stelling van Luc Montagnier[488] en anderen die ondertussen op de zwarte lijst van het Establishment en de media terechtgekomen waren.

Waren de vaccinatiecampagnes die in de winter van 2020-2021 van start gingen de oorzaak van het feit dat in 2021 relatief meer jongere mensen met zware aandoeningen van de ademhalingswegen en myocarditis[489] moesten gehospitaliseerd worden of "plotseling overleden" dan in het voorjaar van 2020?[490] De vaccinproducenten, de overheidsdeskundigen en de politici die zij aanstuurden tilden niet zwaar aan nieuwe besmettingen en rapporten over schadelijke nevenwerkingen van hun dierbare vaccins: "De vaccins werken goed, maar niet lang. U zult u dus regelmatig moeten laten inenten." De producenten hoorden ongetwijfeld al het rinkelen van de kassa. De politici en hun deskundigen zwegen echter als vermoord over het feit dat de ellende van 2020 grotendeels het gevolg was geweest van hun lockdowns, quarantaines en sabotage van de reguliere gezondheidszorg. Zij wilden niet herinnerd worden aan hun belofte: "Het is maar voor eventjes, tot er een vaccin is."[491] Hun nieuwe mantra was:

"Ook vaccins zijn slechts voor eventjes, tot er een volgende dosis beschikbaar is." Wisten zij waar zij mee bezig waren? Misschien wel:

> De meest briljante propagandatechniek zal geen succes opleveren tenzij men constant en met niet-aflatende aandacht één fundamenteel principe voor ogen houdt. Propaganda beperkt zich tot enkele punten, die zij keer op keer blijft herhalen. Hier, zoals zo vaak in deze wereld, is doorzettingsvermogen de eerste en belangrijkste vereiste voor succes.

Dat zou een citaat kunnen zijn uit de uiteenzetting (in 2019, noot 49) van de Belgische griepcommissaris, Marc van Ranst, over zijn communicatiestrategie, maar dat is het niet. De bron is een grootmeester van de propaganda.[492]

Ongewenste effecten. Welke cellen of weefsels lopen een risico op beschadiging, hetzij door de spikeproteïnes zelf, hetzij door de reacties daarop van het immuunsysteem? Hoelang werken die vaccins eigenlijk in het lichaam? Zijn er cumulatieve gevolgen die pas na weken, maanden of jaren aan het licht kunnen komen? Op geen van die en andere vragen was er een duidelijk antwoord. Praktijkartsen en hospitalen hadden daar geen relevante informatie over ontvangen.[493] Waren zij dan werkelijk alleen nog maar beleiduitvoerders, agenten en loketbedienden van een kapitaalkrachtige industrie of een machtshongerige medische bureaucratie? Praktijkgeneeskundigen moesten het stellen met de sussende perscommuniqués van de "usual suspects", politici en hun veronderstelde experts, zelf papegaaien van een schimmig medisch-industrieel-technocratisch-bureaucratisch complex: "De vaccins zijn veilig. Wij hebben er het volste vertrouwen in. Laat dat voor u voldoende zijn." Zich baserend op interne documenten van GAVI meldde het persagentschap Reuters echter dat vluchtelingen, migranten en mensen zonder papieren moeilijk een covid19-vaccin konden krijgen "omdat de producenten vrezen aansprakelijk gesteld te worden voor letsels en schadelijke neveneffecten".[494] Die vrees bestond blijkbaar niet wanneer het ging over gewone burgers, wier papieren in orde zijn.

Doet dat alles geen vragen rijzen over de betrouwbaarheid van publieke mededelingen over ongewenste bijverschijnselen? Hoe zouden artsen kunnen weten welke verschijnselen in aanmerking komen als mogelijk ongewenst gevolg van het toedienen van een coronavaccin?[495] Gegeven het gebureaucratiseerde en, in het bijzonder in verband met covid19 en vaccinaties, gepolitiseerde karakter van de hedendaagse geneeskunde, is deze opmerking van een Britse geneeskundige zeker relevant:

> Vele van de ongewenste effecten van vaccinatie worden niet door medici gemeld. De meeste worden niet eens opgemerkt. Dokters zijn het niet gewoon een mogelijk verband met het vaccin op te merken en tijdig in te schatten. Overal in de maatschappij en in medische kringen, hoort men enkel de mantra "Vaccins zijn veilig". Dat maakt dat de meeste gezondheidswerkers weinig of geen rekening houden met de mogelijkheid dat een vaccin schadelijke effecten kan hebben meer dan een kwartier na de injectie. Vooral met betrekking tot de covid19-prik

heerst een collectieve geest van zelfcensuur. Het is op zijn zachtst gezegd verontrustend.

De tekst werd anoniem gepubliceerd. Waarom anoniem?

> Ik heb gemerkt dat de jonge dokters met wie ik werk nogal pervers zijn opgeleid om richtlijnen te volgen veeleer dan hun instincten en klinische observaties. De strikte en onwrikbare hiërarchie binnen het National Health System zorgt ervoor dat wie niet in de pas loopt niet aan de bak komt... Dat is geen risico dat veel jonge medici willen nemen. Zij werken in een sector met slechts één potentiële werkgever, namelijk het NHS.[496]

Het oprukken van protocolgeneeskunde blijft niet beperkt tot extreem gesocialiseerde systemen zoals het Britse National Health System. Bijna elk systeem van ziekteverzekering heeft een gelijkaardig effect. Wijzigingen in het ziekteverzekeringbeleid (terugbetalingen en dergelijke) zijn vrijwel onmiddellijk zichtbaar in de medische statistieken: meer verzekerde, minder niet-verzekerde behandelingen en geneesmiddelen.

De statistieken van Eudravigilance (Europa) en VAERS (VS) van de gerapporteerde ongewenste neveneffecten van de covid19-vaccinaties waren niet transparant en nauwelijks bruikbaar voor wie, zoals ik, niet over een krachtige computer en gesofistikeerde software voor data-analyse en statistisch correlatieonderzoek beschikt. De gerapporteerde neveneffecten over de eerste tien maanden van de covid19-vaccinatiecampagnes waren echter talrijker dan die van alle eerdere vaccins samen, sinds het begin van de registratie van neveneffecten, dertig jaar geleden.[497] In oktober 2021 werden ca 20.000 gevallen van overlijden ten gevolge van vaccinatie gemeld aan VAERS; in elk van de voorafgaande jaren waren dat er ca 150 (die dus betrekking hadden op andere dan covid19-vaccins). Voor een deel is die explosie van meldingen wellicht een effect van de mediadrukte over de massavaccinaties tegen covid19, maar het verschil is onmiskenbaar en enorm. De analyse van de statistieken werd bovendien bemoeilijkt door het feit dat niet alle relevante gegevens in een enkel bestand te vinden zijn en sommige helemaal niet.[498] Onafhankelijke analisten merkten op dat de neveneffecten niet gelijkmatig verspreid waren over de lotnummers van de verschillende batches van eenzelfde vaccin.[499] Waren de batches van ongelijke grootte? Werden sommige weinig gebruikt voor effectieve vaccinaties? Was de samenstelling van de vaccins niet uniform? Bestonden er opvallende regionale verschillen in het rapportagegedrag van artsen, ziekenhuizen en burgers? Hadden de autoriteiten die de campagnes organiseerden nagelaten de batches die hun waren toegekend te laten analyseren in onafhankelijke laboratoria vooraleer ze aan de bevolking toe te dienen? Was eventueel gebrek aan uniformiteit een gevolg van lamentabele kwaliteitscontrole in het productieproces of van niet-gedeclareerde experimenten met dosissen of additieven?[500] Was het echt toeval dat bij Moderna en Pfizer de uitzonderlijk toxische batches een bijzondere code hadden?[501] Waren sommige batches bedoeld als placebo's om een uit-

sluitend aan insiders bekende controlegroep te creëren? Kortom, waren de vaccinatiecampagnes in feite niet-gedeclareerde medische experimenten, een heimelijke voortzetting van fase 3 van de testprocedure, en dus een flagrant vergrijp tegen het basisprincipe van de medische ethiek? Buitenstaanders konden alleen maar raden naar de antwoorden op dergelijke vragen. Van journalisten, politici en overheidsexperts moesten zij geen antwoord verwachten. Die hadden geen tijd om hun huiswerk te maken. Waren zij verblind door eigenwaan? Hadden zij het volste vertouwen in de producenten? Speelden bij hen andere belangen dan de volksgezondheid?

Voor de farmaceutische industrie waren onheilspellende cijfers over neveneffecten geen onverdeeld negatief nieuws. Zij boden haar immers een mooie gelegenheid om anticovidpillen (Paxlovid van Pfizer, Molnupiravir[502] van Merck) en bijkomende vaccindosissen ("booster shots") te slijten. Met behulp van de altijd onbetrouwbare PCR-test en de "vermoeden van covid19=covid19"-strategie was het inderdaad mogelijk veel patiënten die schadelijke nevenwerkingen van de vaccins ondervonden te registreren als covid19-gevallen voor wie de gewone dosis van het vaccin niet genoeg was gebleken. De vergelijking van de covid19-sterfgevalen en –hospitalisaties bij gevaccineerden en niet-gevaccineerden viel inderdaad lange tijd uit in het voordeel van de eerstgenoemden. Zolang die voorstelling door de media werd aanvaard en verspreid kon men roepen: "De vaccins zijn effectief!" — maar dat zegt uiteraard niets over hun veiligheid. Covid19 had slechts een gering aandeel in de sterke stijging van verzekeringsclaims (tekst bij noot 532) en hospitalisaties in 2021 ten opzichte van 2019. Uit Engeland kwam een gelijkaardig bericht: meer doden en hospitalisaties in het vaccinatiejaar 2021 dan in het coronajaar 2020. Was dat een effect van de vaccinaties? Het quasivolledig gevaccineerde Israël deed het slechter dan zijn Palestijnse buren. De autoriteiten gaven geen uitleg. Elk verontrustend bericht was "louter toeval".

De tabel hieronder geeft een overzicht van het aantal gerapporteerde schadelijke verschijnselen die vermoedelijk het gevolg zijn van mRNA-vaccinatie. Zij meldt de cijfers voor Europa op 19 juni en 20 november 2021 en 15 januari 2022.[503] Die cijfers dienen uiteraard afgewogen te worden tegen het aantal toedieningen van ieder van de verschillende vaccins.[504] Vaccinaties tegen covid19 begonnen in 2020, eerst in de testfase van de vaccins, en werden pas in november en december ook effectief toegepast, zij het aanvankelijk nog op heel beperkte schaal. We zouden de cijfers ook moeten vergelijken met de 2020-cijfers voor geregistreerde coronagevallen, die fameus overdreven waren (o.m. wegens de rol van de PCR-tests). Hoe dan ook, voor bepaalde neveneffecten lagen de meldingen vele malen hoger dan voor alle andere vaccins die in de Amerikaanse en de Europese gegevensbanken zijn opgenomen. Bovendien worden er effecten gemeld die niet eerder in verband met vaccinatie werden gebracht.[505] Voor de gebruikers van de Establishmentmedia en de diensten van Google, Youtube, Facebook en hun factcheckers bleef die informatie echter buiten beeld. Zij werd gecensureerd of kreeg de waarschuwing "Misleidende informatie!" mee. Het is uiteraard waar

dat een melding op zich geen bewijs is van een oorzakelijk verband met een vaccin-injectie. De bestaansreden van gegevensbanken als de "adverse reaction reports" van Eudravigilance (EU) en VAERS[506] (VS) is echter na te gaan of er patronen van statistische correlaties detecteerbaar zijn die sterk genoeg zijn om een causale relatie te vermoeden of vast te stellen.[507]

EudraVigilance: meldingen ongewenste effecten covid19-vaccins				
19-06-21 updates	**Patiënten**	**°Overlijden**	***°Nevenwerkingen**	**°Ernstig**
AstraZeneca	**292.283**	3.364 1,15%	793.036	438.722 55,32%
20-11-2021	410.479	5.767	1.039.136	
15-01-2022	436.209			
Pfizer	**238.435**	7.420 3,11%	560.256	235.109 41,96%
20-11-2021	574.427	13.271	1.168.872	
15-01-2022	700,510			
Moderna	**49.323**	4.147 8,41%	122.643	68.569 55,91%
20-11-2021	158.401	7.534	341.634	
15-01-2022	205.923			
J&J	**11.276**	541 4,8%	33.331	11.257 33,77%
20-11-2021	37.814	1.522	87.883	
15-01-2022	46.762			
TOTAAL	**591.317**	**15.472** 2,62%	**1.509.266**	**753,657** 49,94%
20-11-2021	1.181.121	28.094	2.637.525	
15-01-2022	1.389.404			
*Bij tal van patiënten werden 2 of meer nevenwerkingen gemeld, adrreports.eu/en/index.html °Cijfers gerapporteerd op globalresearch.ca (op basis van een onafhankelijke gegevensanalyse)				

In Europa bleef het aantal meldingen van "overlijden, vermoedelijk ten gevolge van vaccinatie" stijgen.[508] In het verleden werden vaccinatiecampagnes al afgeblazen bij enkele tientallen of honderden verdachte sterfgevallen of ernstige aandoeningen, maar nu was er blijkbaar "niets om ongerust over te zijn". Een vroege analyse (mei 2021) van het Amerikaanse registratiesysteem (VAERS) gaf echter het volgende resultaat:

> We ontdekten dat bij 34 (14%) van de 250 onderzochte dossiers van sterfgevallen een vaccinreactie kon worden uitgesloten als een factor die bijdraagt aan het overlijden. Het ging om patiënten die ofwel al bedlegerig waren en naar verwachting zouden overlijden aan een ernstige medische aandoening zoals longkanker, ofwel werden beschreven als aan het einde van hun leven, ofwel palliatieve zorg

> ontvingen. Voor 203 van de 250 dossiers (81%) kan het vaccin een factor zijn geweest bij hun overlijden; veel van deze patiënten hadden echter een of meer chronische of leeftijdsgerelateerde aandoeningen. Ten slotte was voor ten minste 13 van de 250 sterfgevallen (5%) het vaccin de meest waarschijnlijke doodsoorzaak; deze patiënten vertoonden kort na vaccinatie sterke reacties en stierven op dezelfde dag of enkele dagen later. [509]

86% van de gerapporteerde sterfgevallen waren dus op zijn minst zorgwekkend. Voor de vaccinproducenten en hun loopjongens en –meisjes op het beleidsniveau en in de media was er echter geen vuiltje aan de lucht, ook niet toen gelijkaardige analyses uit andere landen (VK, Israël) verschenen. Nochtans lagen voor meer dan 4.000 VAERS-codes de meldingen van ongewenste voorvallen bij de mRNA-vaccins 10 of meer keer hoger dan de historische basiswaarde voor andere vaccins. De CDC verzweeg dit feit voor het publiek.[510] Over de effecten op langere termijn vond men uiteraard nog geen gegevens, hoewel die effecten bij "genetische" vaccins bijzondere aandacht verdienen. Die vaccins produceren immers vele miljarden spikeproteïnes, die hoogstwaarschijnlijk bloedklonters in tal van vitale organen veroorzaken.[511] Eerst zijn dat vermoedelijk uiterst kleine klonters, maar op termijn maken vele kleintjes her en der weleens een grote. Voor 85-plussers zijn neveneffecten op lange termijn niet zo relevant, maar hoe zou het verantwoord kunnen zijn die vaccins toe te dienen aan jongeren en kinderen, a fortiori baby's, zolang er niets over de werking op langere termijn bekend is?[512] Antwoord: "Vertrouw ons maar, de vaccins zijn veilig. Wij hebben VAERS of Eudravigilance niet nodig om dat te weten." Met andere woorden: "Wij geloven in de theorie achter de mRNA-vaccins en wij zijn niet van plan ons geloof op te geven om geen andere reden dan dat de theorie zogezegd door feiten wordt tegengesproken. Immers, niets is een feit zolang wij niet toegeven dat het een feit is."

Overigens dient men rekening te houden met de bevindingen van het destijds (2011) ophefmakende Lazarusrapport (waar de "factcheckers" liever over zwijgen):

> Bijwerkingen van medicijnen en vaccins komen vaak voor, maar worden te weinig gerapporteerd. Hoewel 25% van de ambulante patiënten een bijwerking met geneesmiddelen ervaart, wordt minder dan 0,3% van alle bijwerkingen en slechts 1-13% van de ernstige voorvallen gerapporteerd aan de Food and Drug Administration (FDA). Evenzo wordt bij alle gevaccineerden minder dan 1% van de bijwerkingen van vaccins gemeld. [513]

Dat zal in Europa wellicht niet anders zijn. Daar dienen wij dus rekening mee te houden bij het interpreteren van de cijfers in de tabel op pagina 141. Moeten we de aantallen in die tabel met 10 of met 100 vermenigvuldigen? Data-analyst Dr. Jessica Rose[514] kwam op basis van interne documenten van Pfizer tot een "uiterst conservatieve maar alarmerende" vermenigvuldigingsfactor van 31 (voor de VAERS-meldingen van sterfgevallen), anderen op een factor van meer dan 40 (voor 65plussers)[515]. Nog anderen hielden de factor op 5 (pagina 373), mogelijk om censuur te vermijden.

Het CDC suggereerde 6.[516] Zelfs een lage vermenigvuldigingsfactor hielp echter de berichten te verklaren, dat in landen met een hoge vaccinatiegraad[517], de vaccins al meer slachtoffers gemaakt en voor meer hospitalisaties gezorgd hadden dan het Wuhanvirus en zijn varianten hadden gedaan.[518] Effecten die zich pas op langere termijn manifesteren, na meer dan twee weken of een maand, komen overigens zelden in de statistieken van ongewenste neveneffecten terecht. Patiënten, artsen, verplegers en andere verzorgers vermijden rapportering van bijwerkingen, omdat zij een weinig bekende en omslachtige procedure is, of omdat niet duidelijk is of de meldingen leiden tot serieus vervolgonderzoek naar de oorzaken van de gerapporteerde effecten. Dergelijke onderzoeken (in het bijzonder lijkschouwingen[519]) vergden immers tijd en middelen, die de autoriteiten wellicht niet hadden of bereid waren vrij te maken. Dat zette de deur open om meldingen van mogelijke bijwerkingen zonder meer af te doen als "waarschijnlijk niet te wijten aan vaccinatie".

Al tijdens de testfase van het vaccin van Pfizer-BioNtech was gebleken dat er zich in de testgroep "gevaccineerden" veel meer ongewenste/schadelijke effecten voordeden dan in de controlegroep (die alleen een placebo[520] kregen).[521] Met betrekking tot doorbraakeffecten, stelde de FDA vast: "Van de in totaal 3410 gevallen van vermoedelijke maar niet-bevestigde covid19 in de totale onderzoekspopulatie, deden zich 1594 voor in de vaccingroep versus 1816 in de placebogroep.[522] Vermoedelijke gevallen van covid19 die optraden binnen 7 dagen na een injectie waren 409 in de vaccingroep versus 287 in de placebogroep."[523] Een gelijkaardige vaststelling volgde tijdens de eerste maanden van de vaccinatiecampagne in de VS.[524] In 2021 kregen artsen en ziekenhuizen geen financiële of andere aanmoedigingen om vermoedelijke neveneffecten van covid19-vaccins te rapporteren, hoewel zij in 2020 beloond werden om vermoedelijke gevallen van covid19 te melden en de statistieken te inflateren. Twee maten en twee gewichten? Wat zegt dit over de betrouwbaarheid van medische statistieken? Naar verluidt stopte het CDC in de zomer van 2021 met het publiceren van de vele milde of asymptomatische "doorbraakgevallen", d.w.z. mensen die positief testen na een volledige vaccinatie. Waarom? Een jaar lang had het CDC de regel "vermoeden van covid19=covid19" gehanteerd. Waren positieve testresultaten bij gevaccineerden niet langer nuttig voor het officiële coronaverhaal? Statistische plaatjes werden bovendien gecompliceerd door het toenemend gebruik van notoir onbetrouwbare "sneltests".

Het CDC bepaalde: Voor statistische doeleinden wordt "een vaccindoorbraakinfectie gedefinieerd als de detectie van sarscov2-RNA of -antigeen in een respiratoir monster dat is afgenomen bij een persoon ten minste veertien 14 dagen nadat deze alle aanbevolen dosissen heeft gekregen van een door de FDA geautoriseerd covid19-vaccin."[525] Deze bepaling maakt het mogelijk gevaccineerden tot twee weken na hun laatste aanbevolen injectie als niet-gevaccineerd te beschouwen. Liegen met statistieken, heet

dat.[526] Strikt genomen, houdt de definitie in dat er nooit doorbraakeffecten (inclusief sterfgevallen ten gevolge van injectie) geteld moeten worden, indien de autoriteiten het aantal "aanbevolen boostershots" tijdig blijven verhogen.[527] Dan is niemand ooit volledig gevaccineerd.[528] Gesteund door die definitie van "gevaccineerd" konden President Biden en de slaafjes in de Establishmentmedia zich op de borst blijven kloppen en roepen: "Zie, het *is* een pandemie van de niet-gevaccineerden!"[529] Wetenschappelijk bewijs? Geen! Daartegenover staan meer dan duizend wetenschappelijke artikels waarin aan vaccinatie te wijten sterfgevallen, verminkingen en ziektes beschreven, geanalyseerd of verklaard worden.[530]

In een interview met Patrick Gentempo, maker van de DVD-serie "Covid Revealed" (2021), opperde David E. Martin dat de Amerikaanse levensverzekeringsmaatschappijen in 2020 niet meer claims te verwerken kregen dan in andere jaren. Aan het eind van 2021, het eerste vaccinatiejaar, meldden verschillende van die maatschappijen echter een buitengewoon hoge stijging van het aantal claims wegens overlijden (alle doodsoorzaken, overwegend andere dan covid19-gevallen: ca 40% t.o.v. 2019[531], alleen al in de leeftijdsgroep 18-64 jaar), plus een stijging van het aantal invaliditeitsclaims.[532] Actuarissen waarschuwden dat het stijgende aantal schadeclaims het kapitaal uithollen dat verzekeraars opzij zetten om insolventie te voorkomen. Met name oudere mensen sluiten geen levensverzekeringen af, wat betekent dat de claims hoofdzakelijk afkomstig zijn van jongere cliënten. Hoe gaan verzekeringsmaatschappijen (en de rechtbanken die over betwistingen moeten beslissen) reageren? Dit is een mogelijkheid[533]:

> Een explosieve gerechtszaak wordt momenteel heftig bediscussieerd op de sociale media in Frankrijk. Een rijke, oudere ondernemer uit Parijs zou zijn overleden als gevolg van een vaccinatie tegen covid19. Voordien had hij levensverzekeringen van miljoenen dollars afgesloten ten gunste van zijn kinderen en kleinkinderen, aldus een bericht[534] op de sociale media.
> Hoewel vaccinatie als doodsoorzaak wordt erkend door artsen, heeft de verzekeringsmaatschappij geweigerd uit te betalen. Zij geeft als reden op dat de bijwerkingen van de covid19-vaccinaties bekend zijn en gepubliceerd in de bijsluiters van de vaccins. Zij voert aan dat de overledene op eigen risico heeft deelgenomen aan een experiment... Volgens de maatschappij is een experimentele vaccinatie met de dood tot gevolg te vergelijken met zelfdoding. Het gebruik van experimentele medicijnen of behandelingen (zoals de covid19-vaccinaties) is uitdrukkelijk uitgesloten in het verzekeringscontract. De familie verloor de rechtszaak tegen de verzekeringsmaatschappij.

Er is ook een andere, onlogische maar politiek-correcte manier:

> Vaccinsterfte kan verzekeraars ertoe nopen hun premies te verhogen en sommige hebben aangegeven dat ze van plan zijn de niet-gevaccineerden te doen betalen voor de financiële last van de oversterfte.[535]

De financiële last veroorzaakt door de onvoorziene oversterfte van overwegend jongere mensen is niet gering voor de verzekeraars:

> De weigering om polissen uit te keren voor een vaccin-gerelateerd sterfgeval is misschien niet verrassend, aangezien (volgens verzekeringsmakelaar Howden) de levensverzekeringssector wereldwijd is getroffen door gemelde claims van 5,5 miljard dollar in de eerste negen maanden van het jaar2021 tegenover 3,5 miljard dollar voor heel 2020.
> De Nederlandse verzekeraar Aegon, die tweederde van zijn activiteiten in de VS heeft, zei dat in het derde kwartaal van 2021 zijn Amerikaanse claims 111 miljoen dollar bedroegen, tegen 31 miljoen dollar een jaar eerder.[536]

Wat heeft de anders zo betrouwbare actuariële berekeningen van de verzekeringssector zo grondig op het verkeerde pad gezet? Waarom was het coronajaar 2020 een normaal jaar en het vaccinatiejaar 2021 een dreigende ramp voor de sector? Is er een andere plausibele verklaring mogelijk dan de onveiligheid van de wereldwijd toegediende experimentele vaccines? Volgens Euromomo (pagina 352) was er in 2021 beduidend meer oversterfte voor de 0-74-jarigen dan in 2020 — voor verzekeraars een onverwachte tegenvaller, aangezien in die groep normaliter weinig mensen sterven en zij in 2020 grotendeels gespaard was gebleven van zware, dodelijke covid19-infecties. De tegenvallende 2021-cijfers werden niet gecompenseerd door de beduidend lagere oversterfte (t.o.v. 2020) onder de 75plussers, aangezien die door de verzekeraars wellicht niet voorzien was en vermoedelijk een terugkeer naar het normale (dus, voorziene) niveau betekende.

Effectiviteit

De criteria die de vaccinproducenten hanteerden, leken het voor henzelf wel heel gemakkelijk te maken. Een opiniestuk in de New York Times van 22 september 2020 stelde: "Volgens de onderzoeksprotocollen die de vaccinproducenten eind vorige week publiceerden, zouden vaccins voldoen, indien zij het risico op milde covid19 verlagen, ook als er geen bewijs is dat zij soelaas brengen voor matige of ernstige vormen van de ziekte, dus dat vaccins de risico's van ziekenhuisopname, opname op de intensieve zorg of overlijden verminderen."[537] Die waarschuwing herinnert ons aan de statistische illusie van de effectiviteit van griepvaccins (zie de opmerkingen van Peter Doshi hierboven en op pagina 53). In de mededelingen aan het publiek werd zedig gezwegen over de maatstaven die voor de beoordeling van de effectiviteit en efficiëntie van vaccins relevant zijn.[538] Wat was de basislijn voor de beoordeling van de effectiviteit van de vaccins? Werd er hoe dan ook rekening gehouden met het feit dat het beleid de opbouw van groepsimmuniteit in sommige landen gehinderd had? Antwoord: Nee!

Overheidsexperts en de WGO lieten echter ook steeds vaker horen dat een vaccin geen wondermiddel is en dat de eventuele introductie ervan op de markt niet mag geïnterpreteerd worden als een reden om strikte maatregelen te versoepelen. Op 19 februari 2021 gaf de Duitse Kanselier, Angela Merkel, op een virtuele vergadering van de G7 te kennen, "De pandemie is niet voorbij vooraleer alle mensen in de wereld gevaccineerd zijn."[539] Dat is logisch, zij had het immers niet over vaccins maar over

gentherapie, die mogelijk wel de "gevaccineerde" maar niemand anders helpt. Haar refrein werd snel door andere leidende politici overgenomen. De Amerikaanse President, Joe Biden, liet in de zomer weten dat niet-gevaccineerden een gevaar zijn voor de gevaccineerden, en dat daarom iedereen zou moeten gevaccineerd worden. Anders gezegd: De vaccins bieden geen bescherming tegen besmetting of infectie en precies daarom moet iedereen verplicht worden zich te laten vaccineren! Dat gevaccineerden toch anderen kunnen besmetten — dat was meer informatie dan het presidentiële brein kon behappen.

Mensen moesten zich er dus maar mentaal op voorbereiden dat vaccinatie niet de voorgespiegelde panacee doch slechts een onderdeeltje was van het coronabeleid. Dat beleid was ingevoerd en goedgepraat met het argument "Het is maar voor eventjes, tot er een vaccin is", maar het was stilaan duidelijk geworden dat het andere dan volksgezondheidsdoeleinden diende (pagina 172sqq). Om die reden moest elk "goed nieuws" onmiddellijk gevolgd worden door onheilspellende waarschuwingen en de bekendmaking van "recente ontdekkingen" en "varianten" om aan te tonen dat het gevaar nog niet geweken was. Dat was dan "een gevaar" waarmee het natuurlijke afweersysteem[540] van de overgrote meerderheid van mensen weinig problemen had — ook zonder vaccinatie.[541] De vaccinpropaganda verwees voortdurend naar studies die aantoonden dat er aanwijzingen zijn dat de meeste mensen die na een of twee dosissen positief testen, geen of milde symptomen hebben. Er waren echter geen dure laboratoriumonderzoeken nodig geweest om te ontdekken dat in 2020, vóór er enig vaccin werd ingespoten, veruit de meeste mensen die positief testten helemaal geen symptomen vertoonden.

In november kwam het bericht dat Pfizer een vaccin gereed had dat "voor 90% bescherming bood tegen covid19".[542] Gold dat percentage voor de kwetsbare groepen, of gold het voor de gehele bevolking, die ook zonder vaccin al voor veel meer dan 90% van kwalijke infecties gevrijwaard was gebleven? Antwoord: Het percentage gold voor de mensen in de testgroepen, overwegend vrij jonge mensen (<55 jaar) die in goede gezondheid verkeerden en sowieso al weinig risico op een infectie met sarscov2 liepen. Overigens werd blijkbaar geen bijzondere aandacht besteed aan het effect van vaccinatie in specifieke leeftijdgroepen.[543] Grote aantallen hoogbejaarde en heel zieke mensen waren al gestorven in het voorjaar, bij het eerste verschijnen van het virus. De statistische gezondheidstoestand van de gehele bevolking was dus al verbeterd, althans voor zover we de nevenschade van het coronabeleid (boven, pagina 119) terzijde laten. Voor de meeste mensen zijn de geciteerde statistische uitspraken over de effectiviteit van een vaccin hoe dan ook niet relevant (pagina 148).

Het vaccin van Pfizer zou bij aankoop relatief goedkoop zijn, maar wat is de prijs bij gebruik? Het product moest op -80° Celsius bewaard en vervoerd worden, het moest twee keer worden toegediend, en vaccinatiecentra, personeel, en een complexe logis-

tieke en administratieve infrastructuur moesten klaargestoomd worden. Dat kostte geld, maar die kosten werden niet gedragen door de vaccinproducenten. De producenten waren niet aansprakelijk voor loze beloftes en ongunstige nevenwerkingen (pagina 16). Zij konden naar hartenlust experimenteren met de gehele mensheid, terwijl de politieke autoriteiten zich wentelden in grootspraak. Zo subtiel, zo "wetenschappelijk verantwoord" was het volksgezondheidsbeleid in de coronajaren! Kritische geesten gewaagden steeds vaker van misdaden tegen de mensheid[544], flagrante schendingen van de Neurenberg Code (pagina 41). Het kon de tegen aansprakelijkheid beschermde industrie niet deren. Zij kon immers rekenen op politici, de media en een legertje factcheckers om het publiek te sussen. "De vaccins zijn veilig", dat zeggen de producenten en die zullen het toch wel weten!

Al spoedig bleek dat het met de effectiviteit van de mRNA-vaccins niet zo best gesteld was.

> 5 April 2021 — 246 inwoners van Michigan die als volledig gevaccineerd tegen covid19 werden beschouwd, werden later gediagnosticeerd met het virus en drie zijn overleden, bevestigden staatsfunctionarissen maandag.[545]

Uiteindelijk moest zelfs Anthony Fauci toegeven dat de resultaten van vaccinatie teleurstellend waren en dat daarom "booster shots" een essentieel onderdeel van het beleid moesten zijn. Met andere woorden, niemand is effectief gevaccineerd tot Fauci zegt, "Nu is het genoeg."[546]

De eenvoudigste maatstaf voor de effectiviteit van een bepaald soort medische interventie is NNT ("number of treatments", het aantal patiënten dat moet behandeld worden om het gewenste resultaat te bekomen bij ten minste één patiënt). Een geneesmiddel dat werkt bij elke patiënt (met de relevante diagnose) zou dan 100% effectief zijn; een middel dat bij één op twee patiënten een gunstig resultaat oplevert, 50% effectief. Over NNT, een voor iedereen begrijpelijke maat van effectiviteit, hoort het publiek echter weinig. Het is voor de meeste geneesmiddelen (inclusief vaccins) een vrij deprimerend cijfer. De NNT is belangrijk omdat geen enkel medicijn voor alle patiënten 100% effectief is. Met betrekking tot vaccinatie tegen "corona" geeft het belangrijkste NNT aan hoeveel mensen men moet inenten om één coronadode of één patiënt op "Intensieve zorg" minder te hebben. Daarover was niets bekend. De publiciteit voor het eerste gebruiksklare vaccin (van Pfizer) had betrekking op het aantal mensen dat men moet inenten om één bevestigde symptomatische besmetting te voorkomen. Voor het vaccin van Pfizer kwam dat nagenoeg nietszeggende cijfer aanvankelijk uit op 256. Hier is de berekening[547]:

> Het vaccin van Pfizer 'is mogelijk meer dan 90% effectief' (Mahase [zie BMJ 2020; 371: m4347, 9 november]). Specifieke gegevens worden niet gegeven. Het is echter eenvoudig genoeg om de betrokken aantallen te benaderen, op basis van de 94 covid19-gevallen in een studie waaraan ongeveer 40.000 proefpersonen

> deelnamen: **8** gevallen in een vaccingroep van 20.000 en **86** gevallen in een placebogroep van 20.000. Dit levert een covid19-risico op van **0,0004** [=8/20.000] in de vaccingroep en **0,0043** [=86/20.000] in de placebogroep.

Het relatieve risico van vaccinatie (RR) is dus 0.093 [=8/86] of 9,3%. Dit stemt overeen met een reductie van het relatieve risico (RRR) van 90,7% [=100-9,3%]. Dat is de betekenis van "meer dan 90% effectief". Dat cijfer berust op 94 covid19-gevallen (met een positieve test en symptomen) in een testpopulatie van 40.000. Alle andere deelnemers, dus alle asymptomatische individuen, worden buiten de berekening van de vermindering van het relatieve risico gehouden! Nu klinkt "90,7% "op zich wel indrukwekkend, maar voor een individu is de verandering in het absolute risico als gevolg van een vaccinatie van belang, niet de relatieve risicovermindering.[548] Wat betekent een relatieve risicovermindering met 90% voor iemand wiens absoluut risico op ernstige of dodelijke covid19 sowieso al zo goed als 0 is?

De berekening van het absolute risico vereist dat we de gehele testpopulatie beschouwen, niet slechts 94 bijzondere gevallen. In de proef van Pfizer was de absolute risicoreductie voor een willekeurige deelnemer echter slechts ongeveer 0,4% (0,0043-0,0004 = **0,0039** of 0,39%). Een absolute reductie van het risico (ARR) op een symptomatische sarscov2-besmetting met minder dan 0,4% is een schamel resultaat voor een miljarden kostend project, dat gericht was tegen een ziekte met een statistisch uiterst lage IFR — een ziekte die aan veruit de meeste mensen alleen via de televisie of de krant bekend was. Strikt genomen leverden de proefresultaten van Pfizer[549] hoogstens een argument voor de vaccinatie van personen met een hoog risico op ernstige symptomen, niet voor een universele vaccinatie.

Uit de ARR kunnen we de NNT (hier "number to vaccinate") berekenen:

> Het "Number Needed To Vaccinate" (NNTv) is 256 [=**1/0.0039**], wat betekent dat om slechts 1 covid19-geval te voorkomen 256 personen het vaccin moeten krijgen; de andere 255 personen hebben geen voordeel, maar zijn mogelijk wel vatbaar voor de bijwerkingen van het vaccin.

Indien we de NNT als intuïtief begrijpelijke maat van effectiviteit nemen dan zouden we moeten zeggen dat het Pfizer-vaccin 0,4% effectief is. Dat cijfer is niet bruikbaar voor propagandadoeleinden.[550] De NNT verschilt uiteraard volgens de gekozen eindterm: Het aantal vaccinaties nodig om een extra covid19-overlijden te voorkomen is een veelvoud van het aantal dat nodig is om een extra milde infectie te vermijden.

Overigens moeten we de cijfers van de vaccinproducenten nog om een andere reden met een grote korrel zout nemen. Serologische en PCR-tests van covid19 zeggen weinig over de besmettelijkheid of de ernst van infecties. Zij werden wel gebruikt om "nieuwe gevallen" te identificeren, zowel in de groep van gevaccineerde proefpersonen als in de placebogroep. Waarnemers waren echter vrijwel unaniem van oordeel dat de producenten wel heel weinig inzage gaven in de gegevens die zij in de testfase verzameld hadden.[551] Het publiek moest het stellen met triomfantelijke persmededelingen,

die door het politieke en het media-Establishment enthousiast werden verspreid. Ter herinnering: Het was op dat moment (november 2020) nog altijd onmogelijk te zeggen of dat ene "vermeden geval" betrekking had op een mild symptomatische of een ernstig zieke persoon.[552] Er werd blijkbaar ook geen statistisch relevante informatie vrijgegeven over de leeftijds- of andere relevante groepen (geslacht, afkomst, levensstijl, locatie) waartoe de 8 covid19-gevallen in de groep "gevaccineerden" en de 86 gevallen in de placebogroep behoorden. Hoe grondig en hoe lang werd de gezondheidstoestand van die veertigduizend personen onderzocht, vóór en tijdens de testperiode van de vaccins? Na de testperiode was onderzoek irrelevant, omdat de vaccinpropaganda de meeste mensen in de placebogroep ertoe aangezet had zich te laten vaccineren. De controlegroep werd dus opgeheven, zogezegd omdat men de mensen in die groep het voordeel van een o zo effectieve vaccinatie niet wilde ontzeggen! Dus, vaccinatie met een irrelevante RRR van 90,7% en een relevante ARR van 0,4%.

Besmettingscijfers voor een seizoengebonden virus als sarscov2 zijn heel beweeglijk. Veruit de meeste mensen wonen op het noordelijke halfrond. Dat geldt dus waarschijnlijk ook voor de meeste proefpersonen in de vaccintests. Hoeveel van hen werden getest in de zomer, wanneer coronavirussen nauwelijks virulent zijn? Ongetwijfeld de overgrote meerderheid, aangezien de testperiode ten vroegste in februari begon en ten laatste in oktober al afgerond werd — althans voor de vaccins van Pfizer en Moderna. De tests voor het J&J-vaccin (Janssen) liepen door tot in het najaar, toen de coronavirussen weer actief werden. Dat vaccin bleek slechts 67% effectief te zijn, ongeveer net zo effectief als de notoir ineffectieve griepvaccins. Alle gegevens hadden uiteraard betrekking op de periode na de eerste verschijning van het virus, wanneer de natuurlijke immuniteit op het laagste niveau was en laag gehouden werd door het onverantwoorde lockdown- en isolatiebeleid. In welke mate weerspiegelden de effectiviteitcijfers desondanks het feit dat er ondertussen al veel mensen natuurlijke immuniteit tegen het virus hadden opgebouwd? Stel dat men de proefpersonen van Pfizer en Moderna zou getest hebben in februari of maart, wanneer het coronaseizoen naar zijn hoogtepunt gaat. Op welke absolute en relatieve risicoverminderingen zou men dan uitkomen? Was profiteren van de zomerluwte in de virulentie van coronavirussen een reden om de vaccintests overhaast af te ronden?

De berekeningen hierboven waren gebaseerd op de eerste berichten over het Pfizervaccin. Nadat aangekondigd werd dat het rivaliserende Moderna-vaccin meer dan 95% effectief was, kwam ook Pfizer-BioNTech met dat cijfer naar buiten.[553] Het had betrekking op een testpopulatie van 43.500, dus ca 21.750 deelnemers in zowel de groep van de gevaccineerden als de placebogroep. Er werden niet slechts 94 covid19-gevallen (met een positieve test en symptomen) gemeld maar 170, waarvan 162 in de placebogroep en 8 in de groep der gevaccineerden. De quasiverdubbeling van het aantal gevallen kwam, merkwaardig genoeg, geheel op het conto van de placebogroep. Het vaccin was nu plots 95,1% effectief, met een RRR van 95,1% en een ARR van

0,71%. Op basis van die cijfers komt de NNT voor het vaccin uit op 141 [=1/0,0071] in plaats van 256. Hoeveel immuniteit tegen het virus was er ondertussen opgebouwd onder de 140 overigen die nodeloos gevaccineerd werden en misschien wel besmet geraakten maar nooit een officieel geteld "coronageval" werden? Hoeveel onder hen ondervonden schadelijke neveneffecten?

Vaccin	RRR (%)	ARR (%)	NNT
Pfizer/BioNTech	95	0.84	119
Moderna	94	1.20	81
Sputnik V	91	0.93	108
Johnson & Johnson	67	1.20	84
AstraZeneca/Oxford	67	1.30	78

De tabel hierboven geeft de resultaten[554] van de berekeningen op basis van de door de producenten medegedeelde, al dan niet gecorrigeerde testcijfers — die dus niet in de praktijk bevestigd waren. Zij levert geen argument voor vaccinatie op grote schaal. Was het daarom nodig plots over "nieuwe, potentieel nog gevaarlijker varianten" te beginnen, waarop de testcijfers geen betrekking hadden? Noteer dat de verschillende producenten verschillende testprotocollen en placebo's gebruikten. Dat vermindert hoe dan ook de vergelijkbaarheid van hun cijfers.

Nog minder vaak hoort het publiek iets over NNH ("number of harms"), het aantal behandelde patiënten dat voldoende is om bij ten minste één van hen een ongewenst, schadelijk of dodelijk effect vast te stellen.[555] NNH is belangrijk omdat er geen werkzaam synthetisch medisch product is dat helemaal geen nadelige bijwerkingen heeft.[556] Is een extra, hoogstwaarschijnlijk milde infectie voorkomen een voldoende rechtvaardiging om vele tientallen of honderden mensen bloot te stellen aan levensbedreigende gezondheidsrisico's? Wie kiest voor vaccinatie kiest ook voor wellicht onnodige, mogelijk schadelijke vaccinatie. Zelfs wie vrede neemt met een NNT van ca 80 (voor het vaccin van Moderna, zie bovenstaande tabel) mag zich bedenkingen maken bij de NNH van vaccinatie, waarover nog maar weinig te zeggen viel omdat daar nog geen systematisch onderzoek naar gedaan was en, gezien de haast-en-spoed-is-nu-ook-goed-benadering van de vaccinproductie in 2020, ook niet gedaan kon worden.[557] Zoals hierboven al vermeld werd, waren de meldingen van schadelijke neveneffecten van de mRNA-vaccins zowel in de VS als Europa ongezien talrijk. De officiële reactie op die meldingen bleef echter constant: "Wij nemen al die rapporten ernstig maar zien geen reden tot ongerustheid." Bijna een jaar lang had men de bevolking de stuipen op het lijf gejaagd met de drogreden "Ziek en een positieve virustest, dus ziek door het virus". In 2021 was de boodschap: "Ziek en gevaccineerd" betekent "Uw ziekte heeft zo goed als zeker niets met het vaccin te maken." Zo gaat dat: eerst propaganda, dan meer propaganda en ten slotte uitsluitend propaganda.

Hoe betrouwbaar waren de vaccintests van de producenten? Een bericht in het British Medical Journal (BMJ) dat gebaseerd was op documenten aangeleverd door een klokkenluider gaf een ontluisterend antwoord op die vraag:

> Medewerkers die kwaliteitscontroles uitvoerden, werden overweldigd door de hoeveelheid problemen die ze aantroffen. Na herhaaldelijk Ventavia[558] op de hoogte te hebben gebracht van deze problemen, e-mailde de regionale directeur, Brook Jackson, een klacht naar de Amerikaanse Food and Drug Administration (FDA). Ventavia ontsloeg haar later op die dag. Jackson heeft The BMJ tientallen interne documenten, foto's, audio-opnames en e-mails bezorgd. Volgens de klokkenluider bleven de problemen bij Ventavia bestaan, nadat Jackson het bedrijf verlaten had. In verschillende gevallen had Ventavia niet voldoende medewerkers om alle proefpersonen die covidachtige symptomen meldden te testen op infectie. Vaststelling van het aantal in het laboratorium bevestigde symptomatische covid19-gevallen was nochtans het primaire einddoel van de studie, aldus de klokkenluider. (Een inspectiememorandum van de FDA dat in augustus 2021 naar buiten werd gebracht, stelt dat er tijdens de testperiode geen uitstrijkjes werden genomen van 477 mensen met vermoedelijke symptomatische covid19.)[559]

De FDA, een openbare dienst, negeerde de informatie van Brook Jackson. Er waren in totaal slechts ca 170 bevestigde gevallen van covid19 in de hele studie, maar 477 symptomatische proefpersonen werden niet getest! Bovendien wist Pfizer welke proefpersonen gevaccineerd waren en welke niet. In wetenschappelijk opzicht was de hele studie een miskleun — en dat gold ook voor de kwaliteitscontrole van de FDA. In de coronasaga was wetenschap echter bijzaak. Het ging daar om "De Wetenschap", de opinies-van-de-dag van een stelletje megabudgettenvretende bureaucraten en hun academisch en politiek gevolg.

Effectiviteit in de praktijk. In augustus 2021 kondigde Duitsland aan dat het met nieuwe injecties ("booster shots") zou beginnen vanwege "een snel afnemende immuunrespons na een volledige covid19-vaccinatie bij bepaalde groepen mensen".[560] Men wist toen al dat natuurlijke immuniteit wel van lange duur is.[561] In Israel bleek dat de helft van de nieuwe covid19-gevallen volledig gevaccineerde personen betrof en dat velen daarvan zich in een ernstige of kritieke toestand bevonden.[562] In Singapore zou het niet om de helft maar om 75% van de nieuwe gevallen gaan.[563] Hetzelfde geluid kwam uit het VK.[564] Het CDC waarschuwde de Amerikanen niet naar Ierland te reizen wegens het "zeer hoge" risico op een besmetting, ofschoon 67% van de Ieren ten minste gedeeltelijk gevaccineerd was.[565] In het voorjaar van 2020 was nochtans verkondigd dat een vaccinatiegraad van 67% voldoende zou zijn om groepsimmuniteit te verzekeren. Men ging toen uit van een R_0 van 2 à 3 (pagina 74). Een jaar later greep men blijkbaar terug naar de paniekzaaiende veronderstelling R_0=7 à 8. Indien het beleid erin slaagt werkelijk alle mensen te vaccineren dan zullen alle nieuwe covid19-gevallen gevaccineerden zijn. Dat spreekt vanzelf. Maar geen nood. We kunnen dan

onmiddellijk covid19 uit het geheugen bannen en overschakelen naar paniek zaaien over covid22 of covid23[566] of een nieuwe hiv-variant[567] (waaraan men de aids-achtige effecten van de covid19-vaccins zou kunnen toeschrijven). De virologen hebben daarnaast nog een pak andere virussen klaar om de schrik erin te houden en de geldkraan voor vaccinproducenten en medische communicatiespecialisten open te zetten.[568] Zoals in Herman Finkers' Almelo — "Een stoplicht is rood, een ander groen" — zo is ook in virologenland "altijd wat te doen".[569]

In augustus 2021 meldde CNBC, "Israel zegt dat het Pfizer-vaccin niet meer dan 39% effectief is, nu de deltavariant zich verspreidt. Toch voorkomt het vaccin ernstige ziektes."[570] Ook dat cijfer betreft de irrelevante relatieve risicoreductie en brengt de mRNA-vaccins in dezelfde effectiviteitklasse als de griepvaccins. De toevoeging "Het vaccin voorkomt ernstige ziektes" is vrijwel betekenisloos. In de zomer van 2020 had men met veel meer recht kunnen zeggen dat het virus weinig ernstige ziektes veroorzaakt — ook al waren de kwetsbaarste patiënten toen nog niet allemaal overleden. In 2021 gold Israel als een van de landen met de verhoudingsgewijs meeste gevaccineerde burgers, maar blijkbaar maakte die vaccinatiestatus niet veel uit. Dit zijn de Israëlische cijfers voor de eerste helft van augustus 2020 (geen vaccin): 4 tot 17 covid19-doden/dag; en dit de cijfers voor dezelfde periode in 2021: 4 tot 19 covid19-doden/dag.[571] Op 13 september 2020 waren er 143 covid19-patiënten op intensieve zorg; exact een jaar later 238. Op 27 juli 2021 meldde de Israëlische Minister van Gezondheid: Ernstige/kritieke gevallen: 42 niet- of gedeeltelijk gevaccineerden, 95 volledig gevaccineerden.[572] Waarom niet- en gedeeltelijk gevaccineerden samentellen? Omdat anders het verschil tussen gehospitaliseerde gevaccineerden en gehospitaliseerde niet-gevaccineerden nog groter zou zijn? Victoria (Australië) meldde op 28 september 2021: "78% covid19-gehospitaliseerden is volledig gevaccineerd en 17% heeft 1 dosis gekregen."[573] Dus niet meer dan 5% niet-gevaccineerde covid19-hospitalisaties! Politici en media hadden het desondanks over "een pandemie van de ongevaccineerden". Zo vergoelijkten zij extreem gewelddadig politieoptreden tegen protestbetogingen.[574]

De empirisch vastgestelde effectiviteit van de mRNA-vaccins volgde een dalende lijn. De vaccinatiecampagnes hadden geen effect op de coronacijfers.[575] Toen aan het einde van 2021 de omikron-variant de ronde begon te doen, suggereerden de cijfers uit verschillende landen dat die vaccins een "negatieve effectiviteit"[576] hadden:

> Het statistisch significante en overweldigend duidelijke causale effect van het vaccin op de afhankelijke variabelen 'totaal aantal sterfgevallen' en 'totaal aantal gevallen' per miljoen wijst op een duidelijke toename van zowel het aantal covid19-gerelateerde gevallen als het aantal sterfgevallen als direct gevolg van de inzet van het vaccin. [577]

Dat wil zeggen, gevaccineerden hebben meer kans dan niet-gevaccineerden om met een sarscov2-infectie of een neveneffect van de vaccinatie in het ziekenhuis te belan-

den. In de Establishmentmedia dook de titel "Het is een pandemie van de gevaccineerden!" uiteraard niet op. Zij hadden het te druk met het aanprijzen van "boosters". Op 11 januari 2022 meldde de WGO echter dat "een vaccinatiestrategie op basis van herhaalde boosterdoses van de oorspronkelijke samenstelling van het vaccin waarschijnlijk niet geschikt of houdbaar is".[578] Wilde de organisatie een einde maken aan de vaccinatiegekte, of wilde zij overschakelen naar een strategie van covid19-vaccinaties met regelmatig veranderende (en dus permanent experimentele) vaccins?

Een analyse van de covid19-statistieken van de Schotse gezondheidsautoriteit[579] wees uit: "In augustus 2021 waren, volgens gegevens van Volksgezondheid, 80% van de covid-19-sterfgevallen gevaccineerde personen".[580] De analyse was nodig omdat de Gezondheidsdienst de statistieken voor covid19-gevallen en hospitalisaties op weekbasis publiceerde maar de covid19-sterftecijfers cumuleerde vanaf 29 december 2020. Dat was pure misleiding. In de eerste maanden van het jaar waren er immers nog maar weinig gevaccineerden. Uiteraard waren er toen meer niet-gevaccineerde dan gevaccineerde covid19-doden. In de zomer kantelde de balans.[581]

Doden Engeland (2 januari – 2 juli 2021)

Vax status	Oorzaak Covid19	Oorzaak Andere	Totaal alle doden	% van alle doden	% Covid19 doden v. alle doden
Alle	**51.281**	**214.701**	**265.982**		19,28
niet-vax	**38.964**	**65.170**	**104.134**	**39,15**	**14,65**
vax					
1 dosis <21d	4.388	142.65	18.653		
2 doses <21d	182	11.470	11.652		
Totaal<21d			***30.305***	*11,39*	
1 dosis ≥21d	7.289	66.533	73.822		
2 doses ≥21d	458	57.263	57.721		
Totaal≥21d			***131.543***	*49,46*	
Totaal (vax)	**12.317**	**149.531**	**161.848**	**60,85**	**4,63**

Health England's 'Vaccine Surveillance Report', 13 september 2021
ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/birthsdeathsandmarriages/deaths/articles/deathsinvolvingcovid19byvaccinationstatusengland/deathsoccurringbetween2januaryand2july2021 (niet-gecorrigeerd)

Hetzelfde deed zich voor in Engeland.[582] De tabel hierboven reproduceert de aanvankelijk gerapporteerde (nog niet gecorrigeerde) percentages en dodentallen voor gevaccineerden (vax) en niet-gevaccineerden (niet-vax) voor de periode 2 januari-2 juli 2021, waarin de vaccinatiecampagne eerst langzaam van start ging. Voor de gevaccineerden gaat het om overlijden binnen 3 weken (20 dagen) na de injectie van de eerste of de tweede dosis en om overlijden na 21 dagen of meer. In die periode (met relatief weinig vaccinaties) stierven 4,61% gevaccineerden aan covid19 tegenover 14.65% van de niet-gevaccineerden. Dit werd voorgesteld als een indicatie van de effectiviteit van

de vaccins als middel tegen covid19. De niet-gevaccineerden namen echter iets minder dan 40% van alle sterfgevallen (265.982) voor hun rekening; de gevaccineerden, iets meer dan 60%. Voor een deel zat het verschil wellicht in het feit dat, in de beschouwde periode, oudere en kwetsbare personen voorrang kregen voor vaccinatie. Voor een deel zat het zeker ook in het feit dat de gevaccineerden, en zij alleen, blootgesteld waren aan de nevenwerkingen van de vaccins waar de statistieken zedig over zwegen.

Een andere tabel (tabel 5, hier niet weergegeven) in hetzelfde rapport toont dat er in de periode van 9 augustus tot 5 september 2021, 600 covid19-doden vielen in de categorie "niet gevaccineerd", 97 in de categorie "gedeeltelijk gevaccineerd" en 1.569 in de categorie "volledig gevaccineerd". Dat geeft (volgens het rapport) 121,5 per 100.000 sterfgevallen bij ongevaccineerden met een covid19-diagnose en 38 sterfgevallen (eveneens per 100k) bij gevaccineerden met dezelfde diagnose. Bij de interpretatie van deze statistieken moeten wij er rekening mee houden dat wellicht al 65% van de Engelsen gevaccineerd waren. Ongetwijfeld waren velen van hen onnodig gevaccineerd. Hou ook rekening met het feit dat artsen minder geneigd zijn covid19 als doodsoorzaak te vermelden bij gevaccineerden dan bij niet-gevaccineerden; en met het feit dat gevaccineerden zich minder vaak laten testen dan niet-gevaccineerden. Hoe kwam men anders aan het exorbitant hoge cijfer van 14,65% van covid19-doden (tabel hierboven) bij niet-gevaccineerden?[583] Behalve hier en daar in een verzorgingstehuis of geriatrische instelling was dat cijfer nergens en nooit bereikt in het vaccinvrije coronajaar 2020. Alex Berenson[584], in een vroeger leven een wetenschapsjournalist van de New York Times en nu een onafhankelijke verslaggever, meldde in november 2021: "Sinds mei sterven wekelijks ongeveer tweemaal zoveel gevaccineerde Engelsen als ongevaccineerde (10-60 jaar, per 100k)".[585] Noteer dat die verhouding niet te rijmen valt met de hypothese dat de vaccins veilig zijn. Dat gaf ook de New York Times toe:

> New York Times wijzigt toon - stelt dat ongevaccineerden minder risico lopen dan gevaccineerden. De bekentenis kwam er na de publicatie van studies die soortgelijke tendensen aantonen, waaronder een rapport van het Robert Koch Instituut waaruit bleek dat bijna 80 procent van de gevallen van omikron zich voordeden bij gevaccineerde personen. Ondertussen hadden Amerikaanse farmaceutische giganten die covid19-injecties ontwikkelden, o.a. Pfizer en Moderna, hun lobbyinspanningen naar ongekende hoogte opgevoerd.[586]

De Engelse statistieken (UKHSA Vaccine Surveillance Report, week 5-2022) voor januari 2022 bevestigden de geringe/negatieve effectiviteit van de vaccins:

Covid19-doden/100k Engeland (3 januari - 30 januari 2022)							
leeftijd	18-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	80+
Vax	0,3	1,3	2,46	11,53	50,44	198,1	646,3
Non-vax	0,5	1,1	3,00	10,70	36,20	100,6	307,4
Verschil	–0,2	**0,2**	–0,54	**0,83**	**14,24**	**97,5**	**338,9**

De omikron-variant die pas laat in de herfst van 2021 opdook veranderde niets aan die vatstellingen. Die variant was overigens als een godsgeschenk voor de virologen/communicatiespecialisten die het anderhalf jaar eerder niet nodig hadden gevonden te wachten op wetenschappelijke informatie vooraleer ziekmakende, zelfs dodelijke lockdowns te eisen. Nu riepen zij dat men moest wachten op overtuigende wetenschappelijke analyses vooraleer men aan het beëindigen van de nog geldende politiemaatregelen en de recente boostergekte mocht beginnen te denken.

Het past eraan te herinneren dat het effect van vaccins (en andere medicijnen) slechts een geringe rol heeft gespeeld in de dalende mortaliteitscijfers van de twintigste eeuw. Dat geldt zowel voor het algemene sterftecijfer als voor de sterftecijfers voor specifieke ziektes (pagina 68, en pagina's 378-380). De historische les is dat meer welvaart meer gezondheid oplevert. De covid19-hetze ging van een ander standpunt uit: Vervang welvaartproductie door vaccinatie en alles komt goed. Hoe wereldvreemd moet men zijn om dat te geloven, zeker wanneer het gaat om niet-geteste vaccins tegen voortdurend veranderende coronavirussen? Herinner u ook dat besmetting met sarscov2 (of wat daarvoor doorgaat) voor de meeste mensen geen ernstige gevolgen heeft en in de meeste andere gevallen adequaat behandelbaar is met klassieke geneesmiddelen. Voor mensen jonger dan 40 jaar bedroeg de overlevingskans na een covid19-diagnose 99,99%, voor zestigplussers nog altijd meer dan 98% (zie pagina *3*, ook de tekst bij noot 162). Dat waren cijfers voor een jaar zonder vaccins waarin artsen nog maar weinig wisten over profylactische of genezende behandelingen en het advies kregen geen behandeling te starten vooraleer hospitalisatie absoluut noodzakelijk was — herinner u: "Flatten the curve!"

Ik laat het graag aan onafhankelijke beroepsstatistici over uit te rekenen, desnoods tot het derde cijfer achter de komma, hoeveel verschil vaccinatie werkelijk maakt, zelfs indien wij veronderstellen dat de vaccins "absoluut veilig" zijn. Zij kunnen dan meteen ook proberen uit te zoeken of er in 2020 abnormaal hoge oversterfte was, en zo ja, hoeveel daarvan te wijten was aan een coronavirusepidemie, het coronabeleid, of eventuele andere oorzaken. En laat de professionele beleidsapologeten en "spin doctors" dan even zwijgen.[587]

Geen alternatieven voor vaccinatie? Waarom werd blijkbaar alle aandacht gefocust op experimentele vaccins, terwijl er ondertussen al veel onderzoek gedaan werd naar bestaande geneesmiddelen die goede resultaten gaven bij de behandeling van covid19 en zelfs een profylactisch effect hadden? Waarom werden artsen als Brian Tyson en George Fareed[588], Vladimir Zelenko, Didier Raoult, Peter McCullough[589], Paul Marik, Pierre Kory en andere ontwerpers van behandelings- en diagnoseprotocollen doodgezwegen of door journalistiek onbenul en zogeheten "fact checkers" verguisd? Waarom hoorden wij weinig of niets over de grootschalige toepassing van die middelen en protocollen in niet-westerse landen? In tegenstelling tot de zo goed als heilig

verklaarde handhygiëne behoorde bijvoorbeeld mond- en neushygiëne[590] niet tot het maatschappelijk erkende covidritueel. Tal van dokters en ziekenhuizen ontwikkelden behandelingsprotocollen waarbij combinaties[591] van vlot verkrijgbare geneesmiddelen werden gebruikt: steroïden[592], monoclonale antistoffen[593], fluvoxamine[594], dexamethasone[595], budesonide[596], cannabinoïden[597], en andere. Hydroxychloroquine kreeg veel aandacht in de media, meestal in de vorm van negatieve publiciteit (pagina 211). Ivermectine[598], een Nobelprijswinnend[599] middel tegen parasieten dat op de lijst van essentiële medicijnen staat, werd overal met succes ingezet bij de behandeling van covid19 — overal, maar zelden of niet in het Westen.[600] In augustus 2021, toen de coronagevallen in Japan pijlsnel omhoog schoten, liet de voorzitter van de Japanse medische vereniging in Tokio, Dr. Haruo Ozaki, weten dat ivermectine geschikt was om covid19-patiënten te behandelen. Hij baseerde zich op een vergelijkende studie van Afrikaanse landen:

Ivermectine in Afrika		
Landelijk beleid	*Ivermectine ja*	*Ivermectine nee*
covid19-gevallen / 100k	134,4	950,6
covid19-doden /100k	2,2	29,5
youtube.com/watch?v=xkWOpFk1GGk		

Tien dagen later gingen de Japanse cijfers even pijlsnel omlaag. Het gebruik van goedkope medicamenten als hydroxychloroquine en ivermectine verminderde de noodzaak van hospitalisatie van covid19-patiënten. Dat betekende inkomstenverlies voor ziekenhuizen, vooral in landen waar die extra subsidies ontvingen voor elke covid19-patiënt die zij opnamen. Het gebruik van die middelen deed ook twijfels rijzen over de zin van massavaccinaties. De factchecker Snopes.com[601] (een spreekbuis van de Establishmentmedia) waarschuwde echter: "Klinische proeven en verder onderzoek zijn nog steeds nodig om te bepalen of ivermectine veilig en effectief is bij menselijke patiënten die zijn geïnfecteerd met sarscov2."[602] Dat is een passe-partout boodschap. Zij is veel minder op haar plaats in discussies over ivermectine dan wanneer het gaat over experimentele, in zeven haasten ontwikkelde en vrijgegeven maar niet volledig geteste vaccins die niet door huisartsen of verpleegkundigen aan hun patiënten worden toegediend maar door nauwelijks getraind of geïnformeerd gelegenheidspersoneel aan massa's onbekenden.[603] Op de Snopes-website vond men echter niets over vaccins behalve dan "weerleggingen" van kritische geluiden over die producten. De producenten en promotoren van vaccins hoefden blijkbaar niet gefactcheckt te worden — wellicht betaalden zij genoeg voor het etiket "Betrouwbare bron". "Antivaxers" werden zonder pardon onzichtbaar gemaakt voor Internetgebruikers, maar "provaxers" kregen vrij spel.

De reden waarom, althans in het Westen, HCQ, ivermectine en andere beschikbare remedies of profylactische middelen buiten beeld moesten blijven, is duidelijk. Indien

andere middelen dan vaccins werkzaam zijn dan is dat een aanwijzing dat de ziektebeelden die men onder de noemer "Covid19" samenbracht wellicht niet zoveel met een virus te maken hadden als men het publiek wilde doen geloven. De gehele coronahysterie was echter gebaseerd op de hypothese dat een "nieuw en ongezien besmettelijk en dodelijk virus de planeet verovert". Om die hypothese te redden ging men alternatieve middelen hetzij verbieden of ontraden, hetzij, al dan niet met tegenzin, hoogstens "mogelijk virusremmende" eigenschappen toeschrijven. Daarmee bleef de markt open voor dure, patenteerbare virusremmers, zoals het ondertussen in diskrediet gevallen, door Fauci gepromote maar uiterst giftige Gilead-product Remdesivir[604], het riskante Molnupiravir van Merck[605], en het nog nauwelijks geteste Paxlovid van Pfizer.[606] Op 17 november 2021 wijdde De Standaard bijna twee bladzijden aan Paxlovid met de suggestie dat het een nieuw wondermiddel tegen covid19 zou kunnen zijn. Niet-gepatenteerde producten als ivermectine, hydroxychloroquine en daarop gebaseerde succesrijke en goedkope behandelingen kwamen in het artikel van redacteur Hilde van den Eynde niet ter sprake. Evenmin werd vermeld dat Paxlovid op een dure manier en een smal front met een gefabriceerde en gepatenteerde molecule probeert te doen wat ivermectine voor weinig geld op een breed front doet. Het artikel berustte op verklaringen van viroloog Johan Neyts (KU Leuven). Volgens de krant liet hij slechts een relativering horen: "Vaccinatie blijft superieur omdat die langdurige bescherming biedt. Een pil werkt maar zolang als je ze neemt." Dat was niet wat Pfizer zelf had laten aangekondigd: "Drie pillen, tweemaal daags gedurende vijf dagen" — vergelijkbaar met een ivermectinekuur. Bovendien was de propaganda voor "booster vaccins" al in volle zwang. Van langdurige bescherming door vaccinatie was in de praktijk immers weinig te merken.

Versnelde goedkeuring van nog niet volledig geteste medische middelen of ingrepen is, in de meeste landen, niet wettig "tenzij er geen alternatieven zijn". Het bestaan van alternatieven officieel verzwijgen of ontraden was dan ook noodzakelijk geweest om de als "vaccin" gepresenteerde genetische therapieën op de markt te krijgen. Als gevolg van die bedrieglijke operatie stierf een ongekend aantal mensen en riskeerden artsen die wel een "alternatieve" behandeling begonnen hun vergunning te verliezen.[607] Het standaardargument van het medische Establishment tegen die artsen was dat zij geen degelijke gerandomiseerde controle-experimenten (RCTs) konden voorleggen ter ondersteuning van hun aanbevelingen. Datzelfde argument gold ook voor de verschillende onderdelen van het coronabeleid (lockdowns, maskers, producten als Remdesivir en mRNA-vaccins), maar dat potje hielden de woordvoerders van het Establishment liever gedekt.

Coronapaspoorten

Mensen hebben de vrijheid zichzelf te vergiftigen met chemische producten, al of niet op voorschrift van een arts. Zij hadden ook de vrijheid dergelijke producten te wei-

geren. Die tweede vrijheid, gewaarborgd door onder meer de Hippocratische eed en uitdrukkelijk vermeld in de Neurenberg Code (pagina 41), kwam in 2021 echter in het gedrang onder de druk van de farmaceutische industrie en haar trawanten in diverse medische bureaucratieën en in de media.[608] Waarom geen vaccinatieplicht opleggen, nu de pers geacht werd het onnozele volk ervan overtuigd te hebben dat de vaccins tegen covid19 zo goed als 100% effectief en absoluut veilig waren?[609] Meester-vaccin-propagandist Anthony Fauci zette de toon: "In een ideale wereld zou ik tegen een vaccinatieverplichting zijn, maar dit is geen ideale wereld en dus ben ik daar 100% voorstander van."[610] Anders gezegd: Stel hoop op vrijheid uit en vertrouw niet op uw eigen oordeelsvermogen tot wij, de experts, de verwezenlijking van een ideale wereld afkondigen! Wij, deskundigen, zijn de nieuwe hogepriesters; onze technocratie is de nieuwe theocratie.

Hoewel verplichte vaccinatie[611] tegen covid19 in de meeste Westerse landen voorlopig nog uitgesloten was (wegens grondwettelijke, ethische en deontologische[612] bezwaren), hadden de autoriteiten toch al een plan B klaar. Mensen die geen vaccinatiebewijs of bewijs van immuniteit kunnen voorleggen, zouden geen coronapaspoort krijgen. Zonder paspoort zouden zij niet langer toegang hebben tot bepaalde overheidsdiensten en andere publieke faciliteiten (restaurants, bioscopen, gezondheidszorg[613], openbaar vervoer) en niet langer in aanmerking voor allerlei vergunningen.[614] Werkgeversorganisaties stonden onder druk om hun leden een "Geen vaccinatie dan geen werk"-beleid aan te praten.[615] Ongevaccineerde werkzoekenden zouden nog alleen terecht kunnen in telewerk of in het illegale arbeidscircuit. Scholen, universiteiten en dienstverlenende organisaties zouden toegang moeten weigeren aan niet-gevaccineerden. Artsen die patiënten afraden zich te laten inenten zouden aankijken tegen zware sancties. Dat plan B was afpersing, een vertrouwde Maffia-praktijk — ongeoorloofde druk van het soort dat in de Neurenberg Code uitdrukkelijk verboden was en sinds de dagen van de Jodenhaat in Nazi-Duitsland niet meer in Europa gezien was. Het plan werd echter vrijwel onmiddellijk toegepast. Het tekent de verloedering van de politieke zeden die in het coronajaar aan het licht gekomen was.

De WGO was, voorlopig althans, geen voorstander van vaccinatiepaspoorten. Haar woordvoerder Margaret Harris uitte bezorgdheid over hun discriminerend aspect, terwijl "het nog niet zeker is dat de vaccins overdracht van het virus verhinderen"[616] (april 2021). Met andere woorden, geen vaccinatiepaspoort voor iets waarvan nog niet bewezen is dat het doet wat een echt vaccin wordt verondersteld te doen: ook anderen dan de gevaccineerde zelf beschermen. Voor de WGO was het echter ook nodig elke vorm van "vaccinoptimisme" te onderdrukken. Een vaccin mocht geen vrijbrief zijn om ongemaskerd rond te lopen, afstandsregels opzij te zetten en terug te keren naar wat mensen zich herinnerden als "normaal leven en werken". Liever geen strafrechtelijke sancties tegen ongevaccineerden, maar extreme druk, zelfs broodroof kon eventueel wel door de WGO-beugel. Moed en integriteit zijn geen bureaucratendeugden.

Tussen haakjes: Hoe waarschijnlijk is het dat organisaties die zich met hart en ziel inzetten om "mensen zonder papieren" te helpen, het ook zullen opnemen voor de coronaparia's, mensen zonder vaccinatiebewijs? Geen discriminatie, behalve wanneer zij gericht is tegen mensen die meer vertrouwen hebben in natuurlijke kudde-immuniteit dan in kunstmatig aangekweekte kuddementaliteit — is dat het nieuwe normaal?

Ondertussen deelden steeds meer vaccindeskundigen de vrees van Dr. Geert Vanden Bossche (pagina 137) dat gezonde gevaccineerden superverspreiders kunnen worden van varianten, waartegen minder gezonde mensen (gevaccineerd of niet) geen weerstand hebben.[617] Indien hun vrees bewaarheid wordt — en daar ziet het naar uit — dan zal blijken dat coronapaspoorten niet alleen ethisch verwerpelijk maar ook in medisch opzicht waanzinnig zijn. Een dergelijk paspoort verleent vrijheid van beweging aan gevaccineerde superverspreiders. Het ontzegt die vrijheid aan asymptomatische ongevaccineerden, die voor niemand een gevaar zijn. Wilde men gezonde mensen met gezond verstand en artsen met ethisch bewustzijn uithongeren? Welk lot wacht echter degenen die zich laten inenten met een toxisch product dat hun immuunsysteem duurzaam verzwakt en mogelijk tal van vitale organen aantast?[618]

Waren, na het lockdownbeleid van 2020, ook de vaccinatiecampagnes van 2021 en het daaraan verbonden en soms brutale politieoptreden peperdure maten om niet?[619] Of waren zij slechts stappen in de uitvoering van een plan dat helemaal niets met volksgezondheid te maken had? Een Amerikaanse correspondent liet mij dit weten:

> De afdeling Parken and Ontspanning van British Columbia (Canada) deelt mee: "Vergeet niet dat het doel van het vaccinpaspoort is, inwoners aan te moedigen zich te laten vaccineren, niet de verspreiding van het virus tegen te gaan... Dit is een belangrijke verschuiving waar u rekening mee zult moeten houden: Het gaat niet langer om een covid-veilige omgeving. Het gaat erom nog te bepalen diensten te reserveren voor gevaccineerden."
> Patricia Daly, de topbureaucraat van Vancouver Coastal Health, voegde daaraan toe: "Dit is echt bedoeld om onze vaccinatiegraad te verbeteren, om hogere vaccinatiepercentages te krijgen."

Vaccinatie als doel op zich, ongeacht de gevolgen? Aangestuurd vanuit de VS, Canada en Australië, werd het coronapaspoort in de zomer van 2021 het nieuwste extreembesmettelijke beleidsvirus. In Europa leken Oostenrijk[620], Italië en Griekenland[621] het voortouw te willen nemen. Na de publicatie van een nieuw epidemiologisch model à la Neil Ferguson trokken Britse experts (ook topadviseur Chris Witty — zie pagina 384) aan de alarmbel: mogelijk honderdduizenden doden, indien er niets gedaan wordt! Als afscheidsgeschenk spiegelde aftredend Kanselier Merkel haar landgenoten (en wellicht alle EU-inwoners) een algemene vaccinatieverplichting voor. Nederland ging in een harde lockdown. Joe Biden, Boris Johnson en Tedros Adhanom deden hun duit in het zakje. Zij adviseerden dat kerst- en nieuwjaarsvieringen best afgelast zouden worden — superverspreiderevenementen, weet u wel! Emmanuel Macron verklaarde zijn

intentie niet-gevaccineerden weg te pesten uit het openbare leven.[622] Hij werd daarin gevolgd door technocraat Mario Draghi, de gewezen voorzitter van de Europese Centrale Bank die Eerste Minister van Italië geworden was. Het was allemaal *déja vu, all over again*. De onooglijke omikron-variant[623] — heel besmettelijk maar nauwelijks pathogeen, vergelijkbaar met andere, vertrouwde verkoudheidsvirussen — moest als voorwendsel dienen. Alex Berenson bestudeerde de Deense cijfers over die variant en concludeerde:

> De Deense cijfers[624] bevestigen grotendeels de Zuid-Afrikaanse[625]. Zij maken duidelijk dat de reden dat Europa deze herfst een enorme stijging van het aantal sterfgevallen en ziekenhuisopnames heeft gezien, niets te maken heeft met omikron en alles met het falen van de vaccins.[626]

Na 2020, het jaar van de waardeloze PCR-tests, 2021, het jaar van de waardeloze en misschien gevaarlijke vaccins? Waren de alarmerende officiële reacties in Europa en Amerika op het verschijnen van omikron dan echt niet meer dan pogingen om de coronapaniek te rekken en tijd te winnen voor de verkoop van nog meer vaccins? Of voor de uitvoering van een verborgen agenda? Spectaculaire protestacties (o.a. van "truckers" in Canada en de VS) vestigden de aandacht op de repressieve aspecten van het beleid. De Canadese regeringsleider, Justin Trudeau, dreigde met financiële repressie (blokkering van de bankrekeningen van iedereen die de truckers steunde). Wat was zijn agenda?

Uiteraard kan niemand zeggen wat het gecombineerde effect zal zijn van het inspuiten van een ander genetisch vaccin, telkens wanneer een nieuw virus of een voldoend afwijkende variant van een oud virus de ronde begint te doen. Wellicht kijken vaccinproducenten hoopvol uit naar een tijd waarin 'tweevoetig vaccincocktail' een empirisch verantwoord synoniem voor 'mens' zal zijn. Hoeveel anderen delen die hoop? Of worden wij verondersteld binnen korte tijd allemaal overtuigde trans-humanisten te zijn?[627] "Weg met de natuur! Hoe artificiëler, hoe beter! Liever robot dan mens!"

TEN SLOTTE

Though this be madness yet there is method in't.[628]

Hoe had men mensen zo gek gekregen dat ze zich *en masse* lieten inspuiten met een niet-getest product tegen een virus dat slechts weinig mensen zwaar ziek maakte en voor de overgrote meerderheid een bijkomend overlijdensrisico schiep van 0,00 tot maximaal 0,15%? Hoe had men velen onder hen zo verdwaasd gekregen dat zij zich gewillig schaarden achter een beleid dat manifest irrationeel en bij wijlen moorddadig was? Op grond van wat in de voorafgaande hoofdstukken werd betoogd, luidt het antwoord: Paniek zaaiende mediacampagnes, onvolledige en misleidende informatie over feiten en wetenschappelijke inzichten, als communicatiestrategie voorgestelde censuur en misbruik van gezagsposities creëerden een tunnelvisie die niet alleen alle beginselen van recht en ethiek in het donker liet maar ook elke zinvolle contextualisering van de in maart 2020 met de grote trom verkondigde pandemie onmogelijk maakte.

De opbrengst van het coronabeleid wordt berekend in termen van gewonnen en verloren kwaliteitsvolle levensjaren. Het staat vast dat die berekening diep in het rood zal eindigen. Langer leven betekent vaak langer ziek zijn, langer lijden, soms smeken om euthanasie. Ik heb geen aanwijzing gevonden die enige geloofwaardigheid verleent aan de stelling dat het coronabeleid per saldo levens heeft gered. Waar er zinvolle vergelijkingen mogelijk waren, daar bleek dat lockdowns, afstandregels, maskers, contactbeperkingen en dergelijke geen verschil maakten voor het verloop van de epidemie. Zij creëerden wel aan de lopende band ziekmakende situaties: werkloosheid, vereenzaming, onbehagen, frustratie en angst. Van vele zijden werd betoogd — ook door de WGO — dat algemene lockdowns in elk geval onverantwoord zijn. De economische pijn daarvan was enorm, maar stond daar enig positief medisch resultaat tegenover? Voor hier en daar een enkeling ongetwijfeld wel, maar voor het gros van de bevolking? Desondanks bleef het beleid gefixeerd op "de coronacijfers", lang nadat het voor bijna iedereen duidelijk was geworden dat die cijfers veel minder met het coronavirus te maken hadden dan pers en politici lieten uitschijnen.

De plaatsen waar de corona-epidemie uitbrak, Wuhan in China, Qom in Iran en de noordelijke provincies van Italië, stonden al langer bekend als haarden van longziektes. Naarmate covid19 aan gewicht won in de medische statistieken, leken andere longziektes en aandoeningen van het ademhalingsstelsel, zelfs de griep, uit die statistieken te verdwijnen. Dat was een gevolg van de vrijwel algemene toepassing van de regel "misschien covid19 dan zeker covid19" in diagnose- en rapporteringpraktijken en van de dubieuze subsidiëring van coronadiagnoses. Dat alles deed het vermoeden rijzen

dat "corona" een al dan niet bewust (mogelijk misdadig) gemanipuleerde vertekening van de medische werkelijkheid was. Dat vermoeden werd versterkt door overhaaste reorganisaties in de gezondheidszorg, die leidden tot uitstel en zelfs afstel van diagnoses en medische behandelingen van patiënten met andere niet minder levensbedreigende aandoeningen. Het ging dan om reorganisaties die hoe dan ook slachtoffers maakten en invloed hadden op de algemene sterfte- en oversterftestatistieken. Waarom werden ernstige aandoeningen gedegradeerd tot "comorbiditeiten" van een besmetting met een virus dat nochtans al heel vroeg ontmaskerd werd als niet zo gevaarlijk als het door aanstellerige experts en politici en op sensatie beluste media werd voorgesteld? Om de "luxurious appetite for the terrible" te stillen waarvoor Bisset Hawkins al in 1831 gewaarschuwd had?

Van officiële zijde was er nauwelijks enige — om niet te zeggen, geen — aandacht voor de fysieke, immunologische weerstand van de bevolking of voor goedkope, vrij te verkrijgen middelen om die te verbeteren. Het onderwerp "opbouw van groepsimmuniteit" was zo goed als taboe, althans zolang men die niet aan wijdverspreide vaccinatie kon toeschrijven. Ook voor goedkope behandelingen voor patiënten in een vroeg stadium van covid19 was er nauwelijks aandacht en al helemaal geen "positieve publiciteit" in de grote media.

De kosten van de obsessie met "corona" zijn nog niet volledig te berekenen. Dat geldt ook voor de steevast met veel bombarie in het vooruitzicht gestelde baten van een beleid dat, indien we de makers ervan zouden geloven, altijd "net niet streng genoeg was" of "net niet lang genoeg volgehouden werd". Wat het beleid wel deed was een goedgelovig publiek met schuldgevoelens overladen en het aansporen zondebokken te maken van sceptici, dissidenten en mensen voor wie leven wat anders is dan televisiekijken en doen wat hun gezegd wordt.[629] In het najaar van 2020 werd 'lockdownfeestje' plots een algemeen gangbare term. Een massa hersenloze angsthazen noemde dergelijke feestjes schandalig en onverantwoord en uitte haar goedkeuring voor hoge boetes en zelfs strafrechtelijke vervolging. Niemand van hen vond het echter de moeite waard te vragen, of die feestjes ook maar een enkel bijkomend "coronageval", laat staan "coronaslachtoffer", hadden opgeleverd. De autoriteiten deden ook geen moeite om te bewijzen dat die feestjes — uitlaatkleppen voor maandenlang opgekropte frustraties — een ernstig, vrijwel zeker gevaar voor de volksgezondheid vormden. Tussen haakjes: het moet gaan om een ernstig en vrijwel zeker gevaar, want elke menselijke handeling, elke bijeenkomst houdt wel enig risico in. Of was het de bedoeling elke riskante handeling (uitgezonderd beleidshandeling) of gedragswijze te criminaliseren?

Het was uiteraard naïef te verwachten dat hypocriete beleidmakers de gevaren van hun theatraal repressief gedoe in de kijker zouden zetten. Voor hen gold: "Iedereen is potentieel schuldig aan de dood van zijn medemensen — iedereen, behalve wij. Indien men ons iets zou kunnen verwijten dan is het dat wij al te veel begrip tonen en te

tolerant zijn voor uw menselijke zwakheden. Maar, al doet het ons pijn u van uw vrijheden en rechten te beroven, wij zullen niet aarzelen van ons hart een steen te maken en u te doen lijden op een manier die u niet licht zult vergeten." Men zou willen geloven dat de media en de volksvertegenwoordigers de vragen stelden die de beleidmakers liever niet hoorden, maar zij hielden hun mond of deden enthousiast mee in het coronatheater. Het leek erop alsof het beleid geen medische doeleinden had en alleen aanstuurde op intimidatie: "Gehoorzaam of sterf".

Waar de overheid koos voor stoer gedoe, een harde aanpak met algemene lockdowns en quarantaines en complexe maar zinloze oefeningen in micromanagement van menselijk gedrag, daar keken mensen aan tegen aanzienlijke economische, sociale, culturele, psychische en medische nevenschade. Die zal later toch tot uiting komen in hogere sterftecijfers of hogere belasting van de zieken- en bejaardenzorg[630], psychiatrische instellingen, de rechtbanken, het gevangeniswezen, en andere voorzieningen van de toch al zo dure verzorgingsstaat.

Boven op de fysieke lasten van het coronabeleid kwamen onvermijdelijk ontsporende staatsbegrotingen, hogere belastingen, lagere reële lonen en pensioenen. Dat betekent ofwel een galopperende, kapitaalvernietigende inflatie ofwel een strikt beleid van besparingen ("austerity") onder de voogdij van een aan niemand verantwoording verschuldigde internationale of supranationale instelling.[631] Die effecten zullen zich, even onvermijdelijk, vertalen in verarming en frustratie van diverse bevolkingsgroepen en almaar driestere en meer gewetenloze pogingen om daaraan te ontsnappen; in politieke spanningen, onrust, eventueel geweld, oorlogen en massale migraties. Was "chaos scheppen" een bewuste strategie om nog meer noodsituaties te kunnen uitroepen en de handhaving of herinvoering van een tiranniek terreurbewind te "rechtvaardigen"?

De erfenis van het covid19-beleid zal meer en langer kwaad doen dan zijn onnozele meelopers in het Westen zich konden of wilden indenken. Voor hen was een slagzin, "Samen slaan we ons er doorheen", reden genoeg om elkaar in de steek te laten of te verklikken aan de politie. Zij waren op zijn minst medeplichtig aan, en dus medeverantwoordelijk voor, datgene waartoe zij zich leenden. Ook zij waren echter symptomen van de diepere culturele malaise die onvermijdelijk is wanneer "burgerzin" de plaats inneemt van ethisch bewustzijn, en propaganda en indoctrinatie de plaats van opvoeding. Het eerste wat propaganda en indoctrinatie beogen is beletten dat mensen zelf nadenken en oordelen. Daar zijn ook de universiteiten heel sterk in geworden door hun studenten een deskundigencultus aan te praten. Zo worden mensen herleid tot middelen voor de grootheidswaan van enkelen. Het is treurig dat zo velen zich zo gemakkelijk in een gefabriceerde paniek lieten meeslepen dat zij bereid waren ongeveer alles wat het leven de moeite waard maakt opzij te zetten voor de illusie van veiligheid.

Dag na dag hetzelfde refrein: de coronacijfers. Helemaal nieuw was die fixatie op één cijferreeks niet. Het klimaatalarmisme, dat dertig jaar geleden de geesten begon te

beroeren, was ook gebaseerd op één cijfer: de hoeveelheid CO_2 in de atmosfeer.[632] Ook dat cijfer diende om alle aandacht af te leiden van de werkelijkheid en de illusie te wekken dat we aankijken tegen een absolute ramp waarvoor er nochtans een, althans in theorie, eenvoudige oplossing is: Weg met fossiele brandstof! Voor de corona-epidemie was er eveneens een eenvoudige oplossing: Duld geen andere mensen in uw onmiddellijke omgeving en laat u vaccineren! Het verschil? De corona-alarmisten lieten horen: "Het is maar voor eventjes, tot iedereen gevaccineerd is. Daarna komt alles weer goed." Voor klimaatalarmisten was de boodschap: "Wij kunnen het klimaat beheersen, als genoeg mensen zich schikken naar een beleid dat hun leven en dat van hun kinderen en kleinkinderen voor lange tijd zal ontredderen. Daarna, over vijftig of honderd jaar, wordt alles beter — echt waar, geloof ons."

Voor tal van klimaatalarmisten was de coronacrisis een mooie gelegenheid om hun pleidooi voor een ecofascistisch beleid kracht bij te zetten: "Uw rechten en vrijheden zijn dodelijk; alleen de systematische onderdrukking daarvan kan de planeet redden." Verwijzingen naar "de klimaatcrisis" als een onafwendbaar gevolg van "overbevolking, industrie en transport" doken regelmatig op in de berichtgeving en in opinieteksten over covid19. Dezelfde partijen in het mondiale Establishment stonden achter zowel het klimaat- als het corona-alarmisme. Al vroeg, op 22 april 2020; had Antonio Gutteres, de Secretaris-generaal van de VN, de coronacrisis uitgeroepen tot een unieke gelegenheid om de "groene agenda" vleugels te geven.[633] Op 29 december 2020 schreef Bart Sturtewagen, "hoofdcommentator"[634] van De Standaard:

> Nog geen jaar is het geleden dat China voor het eerst bij de Wereldgezondheidsorganisatie melding maakte van een onbekend en gevaarlijk longvirus. Nog weken, zelfs maanden zou het duren voor we ons een correcte voorstelling konden maken van wat een pandemie is en wat de gevolgen ervan zijn. Het grootste gevaar leek toen nog het risico op overreageren... Maar kijk, nog voor de eerste verjaardag zijn er goedwerkende en erkende vaccins beschikbaar. Niet in voldoende mate, maar de aanzet is er. Voor de wetenschap is dit een triomf. Dit is Nobelprijsmateriaal. Nooit eerder werden zoveel middelen zo gericht ingezet voor de volksgezondheid. Wat in pre-covid-tijden jaren in beslag zou hebben genomen, voor ontwikkeling, erkenning en productie, kon nu in maanden. Die krachttoer werkt inspirerend. Waarom zou een in wezen technologisch en logistiek vraagstuk als de strijd tegen de klimaatopwarming onoplosbaar zijn als we er maar met genoeg daadkracht en volharding achteraan gaan?

Indien dat geen kras staaltje van "product placement" was dan was het in elk geval propagandistische onzin van de bovenste plank. "Goedwerkende vaccins"? Een dag eerder hoorden we tijdens een virtuele persconferentie van de WGO zelf, dat er geen bewijs is dat de vaccins de verspreiding van de epidemie zullen stoppen.[635] Had Sturtewagen niet eens de moeite genomen iets te lezen over het verschil tussen de effectiviteit van vaccins in termen van relatieve risicovermindering en hun effectiviteit in termen van absolute risicoreductie, of over het verschil tussen de effectiviteit en de

veiligheid van vaccins? "Een triomf voor de wetenschap"? Sinds wanneer is 'een triomf voor de wetenschap' synoniem met 'exorbitante winst voor de farmaceutische industrie'? "Die krachttoer werkt inspirerend"? Voor wie? "De strijd tegen de klimaatopwarming is een in wezen technologisch en logistiek vraagstuk", oplosbaar als de overheden "er maar met genoeg daadkracht [lees: politiemaatregelen] en volharding [lees: permanente volmachten en noodwetten[636]] achteraan gaan." Wie gelooft dat?

Wat blijft er over van communicatiewetenschap, indien men het onderdeel "Propaganda" schrapt? Had communicatiewetenschapper Sturtewagen enig benul van wat echte wetenschap inhoudt? Hing hij de geheel voorbijgestreefde opvatting aan dat "de natuur" of "het klimaat" een machientje is dat met enkele knoppen te bedienen zou zijn, indien het onwetende "gewone volk" de machinisten niet voortdurend voor de voeten liep?

Zeker, de uitvinding van het mRNA-procedé (door o.a. Robert Malone) en de toepassing ervan (door o.a. Katalin Karikó en Drew Weissman) zijn Nobelprijsmateriaal, precies zoals destijds de uitvinding van het PCR-procédé door Kary Mullis of de ontdekking van ivermectine. Dat zegt echter niets over de commercialisering en het politieke gebruik en misbruik ervan. Zonder Nobelprijswinnende ontdekkingen en de actieve medewerking van Nobelprijswinnaars had de wereld het spectaculaire vuurwerk in Hiroshima en Nagasaki gemist! Overigens zijn Karikó en Weissman niet vrij van belangenconflicten. Zij bezitten Amerikaanse patenten voor de toepassing van gemodificeerd RNA, de basis voor de nu door BioNTech en Moderna ontwikkelde mRNA-vaccins tegen covid19.[637] Samen met de patenten op coronavirussen zijn die patenten duizenden miljarden dollars waard, nu een handvol grote namen in de medische industrie en de medische bureaucratie erin geslaagd zijn bijna overal ter wereld bewindslieden en de media voor hun kar te spannen.

In feite gaat het in het klimaat- en het corona-alarmisme om dezelfde boodschap: "Alleen onvoorwaardelijke onderdanigheid kan u redden." Dat is altijd al een fabeltje geweest, maar na een eeuw van niet-aflatende propaganda via de massamedia gelden fabeltjes blijkbaar als werkelijkheid. Daarmee zitten we bij de kern van elke moderne, progressieve ideologie: "De realiteit is wat men zegt dat zij is. Zij is een product van succesrijke fabulanten, een propagandaproduct. Zij is iets wat men de mensen kan aanpraten." Voor de technocratische volgelingen van die ideologie wordt dat: "De maatschappij, de mens, de wereld, het klimaat, de planeet — alles is beheersbaar, alles is maakbaar. Wij zijn almachtig."

Wanneer "Gehoorzaam of sterf" zich meester maakt van de geesten dan duurt het niet lang vooraleer "Gehoorzaam of word een paria" het dagelijkse leven en werken gaat overheersen. Hoever zitten wij dan nog van een herinvoering van een veralgemeniseerde slavernij — een regime waarin geleefd worden het "nieuwe normaal" is (de maatschappelijke norm), en een eigen leven leiden een strafbare daad? Tal van crisismaatregelen overleven in de ene of de andere vorm de crisis die hun uitvaardiging

zogezegd rechtvaardigde. Buitengewone crisismachten worden zelden of nooit geheel teruggedraaid.[638] "Crisis" krijgt een almaar ruimere definitie, tot elk incident dat de voorpagina's haalt, geldt als een crisis die een harde beleidsrespons "noodzakelijk" maakt: "Dit mag nooit meer gebeuren! Wij zullen kosten noch moeite sparen om te voorkomen dat een dergelijk incident zich nog eens voordoet." Elke echte of vermeende crisis wordt zo het begin van een nieuwe oorlog tegen een nieuwe vijand.

Alles wat bruikbaar is, kan misbruikt worden. Alles wat kan misbruikt worden, zal misbruikt worden. Het uitwissen van het onderscheid tussen "vaccin" en "genetische interventie" beloofde in dit opzicht niets goeds. Dat was zeker zo in de context van een voortdurende hetze rond begrippen als "overbevolking" en "klimaatverandering" en de heropleving in de VS, vooral in de Democratische Partij, van autoritaire, socialistische, communistische en neofascistische ideeën[639] onder een progressief-liberale dekmantel (pagina 226sqq). Voor communisten, socialisten en fascisten geldt alleen het heil van "de maatschappij", het "sociale productieapparaat". Mensen, individuen van vlees en bloed, zijn van geen tel — toch niet vooraleer in het "voltooide communisme" een nieuwe mensensoort de Aarde zal bevolken. Genocide en massamoord zijn, vanuit dat perspectief bekeken, aanvaardbare, onder omstandigheden noodzakelijke, methoden van progressie naar de beloofde verlossing uit het Aardse tranendal. Al in 1848-1849 schreven Karl Marx en Friedrich Engels over de noodzaak de achtergebleven, overbodige volkeren (*Völkerabfälle, racial trash*) te elimineren, omdat zij geen plaats hadden in de nog te vormen communistische mensheid. Het ging dan, onder anderen, over Basken, Polen, Serviërs, de Slavische volkeren, Schotten, Bretoenen.[640] Dergelijke ideeën kregen kort nadien vleugels, na de publicatie van Darwins *On the Origin of Species by Means of Natural Selection, or the Preservation of Favoured Races in the Struggle for Life* (1859). De opkomst van de chemische medische wetenschap luidde niet veel later een nieuw tijperk van genocide en massamoord in, onder de vlaggen van "eugenetica", "rasverbetering", "medische sterilisatie en abortus van maatschappelijk ongewensten". De medische methoden en technologieën waren toen nog primitief, maar dat kan niet meer gezegd worden van gentherapie en pseudovaccins. Ook die dingen kunnen en zullen misbruikt worden, nu zij met enthousiasme omarmd worden door het mondiale Establishment en de spraakmakende elite. Elk terreurbewind vindt wel collaborateurs onder de afgestudeerden van medische en juridische faculteiten. Noch de nazidokters noch de nazirechters hoefden iets te vrezen van het naziregime. Dat gold ook, mutatis mutandis, in het Sovjet blok en in de Chinese Volkrepubliek, die er nog veel meer dan de nazi's op uit waren elk spoor van traditionele gehechtheid aan eeuwige waarden als waarheid, intellectuele integriteit en gerechtigheid uit te wissen. In de Westerse wereld, vooral het Engelssprekende deel ervan, groeit nu de terreur van de "cancel culture", onder de

invloed van progressief-liberale uitwassen as "identity/diversity politics" en "wokism", om een gelijkaardig conformisme aan de officiële partijlijn af te dwingen.

Er blijft uiteraard de vraag, hoe men kan verklaren dat, in elk geval in bijna de gehele Westerse wereld, het coronabeleid nagenoeg volgens hetzelfde scenario werd uitgerold. Hoe rijmt men dat fenomeen met het feit dat overal het beleid formeel als een nationale kwestie werd beschouwd? Hoe rijmt men het met de objectieve geografische, klimatologische, demografische, economische, politieke en culturele verschillen van de Westerse naties? Hoe rijmt men het met hun zelfbeeld als hoogontwikkelde landen met een door en door geschoolde bevolking? Een onmiddellijk antwoord op die vragen verwijst naar de overwegend nefaste invloed van de aan niemand verantwoording verschuldigde leiding van de WGO en GAVI. Zij coördineerden het beleid wereldwijd met misleidende mededelingen, onbesuisde aanbevelingen en een dubbelzinnige mix van warm en koud blazen (over de effectiviteit van "harde" maatregelen als lockdowns en algemene quarantaines, en later, vaccins). Zij waren bereid wetenschappelijke toetsing van kennisaanspraken zonder meer overboord te gooien. Waarom? Om hun geldschieters ter wille te zijn? Mogelijk — maar dan rijst de vraag, "Welke omstandigheden maken zoiets mogelijk?" Voor een antwoord dienen we ons blikveld te verruimen en de evolutie — beter wellicht: de devolutie en de decadentie — van de Westerse beschaving als geheel in ogenschouw te nemen. Dat doe ik in de volgende delen van deze tekst. Daar kan ik mij bewegen op terrein dat mij meer vertrouwd is dan het speelterrein van de medische speculanten (in alle betekenissen van het woord 'speculant') die in 2020-2021 hun stempel op het leven en werken van miljarden mensen hebben gedrukt.

31 december 2021

P.S. Op 24 februari 2022 staken Russische tanks de grens met Oekraïne over (pagina 275). Plots was "corona" niet langer nuttig. Regeringen kondigden aan dat de pandemie voorbij was. Op 1 maart las maskerfanaat Joe Biden zijn "State of the Union"-verklaring voor ten aanzien van ongemaskerde volksvertegenwoordigers en senatoren. De vrees dat zij allen binnen de kortste keren op "Intensieve zorg" zouden belanden of superverspreiders van het virus worden, was weg.

DEEL 2

MAATSCHAPPELIJKE CONTEXT

Omdat "het virus" een mondiaal verschijnsel was dat dan vooral in hoogontwikkelde landen aanleiding gaf tot ongewoon draconische maatregelen, past het te vragen voor wie die maatregelen zo absoluut nodig waren, hoewel hun wetenschappelijke verantwoording flinterdun tot onbestaand was. Die vraag levert het motief voor dit tweede deel van mijn beschouwing. In het derde deel beschouw ik de coronaperiode in het licht van een al lang aan de gang zijnde evolutie van vermaatschappelijking (socialisering) en de daarbij horende verschijnselen: klerikalisme, bureaucratisering en robotisering van mensen — de reductie van de mens tot tuig in een georganiseerde productiestructuur. Vermaatschappelijking doet zich niet alleen voor in de geneeskunde en de gezondheidszorg, maar in het gehele spectrum van menselijke activiteiten: onderwijs, wetenschap, informatieverstrekking, opinievorming, productie en distributie, consumptie, sparen en investeren. Uiteraard ook in de oorlogvoering: permanente, geprofessionaliseerde strijdmachten waren de eerste grote uitingen en de oorspronkelijke modellen van het vermaatschappelijkingsproces. Inzicht in dat proces en de machtsconcentraties in handen van enkelen waartoe het onvermijdelijk leidt, is belangrijker dan inzicht in de occasionele sociaalpsychologische uitwassen ervan (zoals de massapsychose[641] en –hysterie van de coronapaniek) die pas tevoorschijn komen wanneer het al te laat is om er iets aan te doen en er geen gelegenheid meer is voor serene discussie en intelligente besluitvorming.

In dit deel gaat het vooral om de context waarin een op zich vrij onbeduidend virus een crisis in nagenoeg alle belangrijke instituties van de Westerse maatschappijen kon veroorzaken. Nogmaals: covid19 is niet de enige ziekte die weliswaar voor sommigen ernstige of fatale gevolgen kan hebben maar die men, voor zover nodig, het best door ervaren praktijkgeneeskundigen laat diagnosticeren en behandelen. Covid19 was echter geen redelijke grond voor de concentratie van de statelijke beslissingsmacht in handen van kleine kliekjes van politici en hun experts, en evenmin voor grootschalige politiemaatregelen — de twee meest in het oog springende kenmerken van het corona- en het vaccinatiejaar. Tijdens de coronacrisis en haar onmiddellijke nasleep, voltrokken zich veranderingen in de politieke, economische, sociale en culturele werkelijkheid die mogelijk een gouden tijd inluidden voor opportunisten en ambitieuze apparatsjiks, waaronder zonder twijfel een aanzienlijk aantal gewetenloze lieden.

In de loop van de twintigste eeuw en ook daarvoor hebben zich wel meer crisissen voorgedaan die gelijkaardige veranderingen teweegbrachten. In die andere crisissen dienden niet virologen en epidemiologen maar andere experts als wetenschappelijk vijgenblad, en tapten communicatiedeskundigen uit andere vaatjes dan de perscommuniqués van farmaceutische giganten en de medische bureaucratie. Was "corona" dan slechts een intermezzo in, en een zoveelste manifestatie van, een veel omvattender crisis — een crisis van het Westerse maatschappijmodel? Het is onbetwistbaar zo dat epidemische of pandemische infecties niet alleen een ziekteverwekker nodig hebben maar ook en vooral een geschikt milieu of territoir. Alleen de fanatiekste aanhangers van de "gepasteuriseerde geneeskunde" (pagina 62sqq) beweren dat een pathogeen element een voldoende oorzaak van epidemieën en pandemieën is, ongeacht de gezondheidstoestand en de leefomstandigheden van de mensen ("het territoir") die het treft. Tot dat territoir behoren ook de maatschappelijke structuren en instellingen, en niet het minst, de heersende opinies, praktijken, vooroordelen, belangen en doelstellingen die kenmerkend zijn voor de hogere kringen van de moderne Westerse maatschappijen, de staten op de eerste plaats.

Establishment, elite, technocratie

Staten zijn territoriaal georganiseerde apparaten van superieure dwangmacht — in het bijzonder, de macht te nemen zonder te vragen, dat wil zeggen, belastingmacht. Hun karakteristieke modus operandi is een combinatie van geweld plegen, dreigen, misleiden, intimideren, omkopen en afpersen om de bewoners van het staatsterritorium tot slaafse onderdanigheid aan de staatsbevelen te bewegen. Naast handen schudden en lintjes doorknippen doen politici weinig anders dan bijeenkomen om te beslissen wie zij te pakken zullen nemen, wie zij zullen sparen, wie zij zullen omkopen, en hoe ze dat zullen doen. Politiek, in de moderne zin van het woord, is een vorm van bendeoorlog, een strijd om de opperste dwangmacht in een bepaald territorium — kortom, een vorm van georganiseerde misdaad.[642] Dat was niet altijd de definitie geweest. De klassieke of Platonische definitie van 'politiek' was "georganiseerde bescherming van de samenleving tegen parasieten, misdadigers en tirannen".[643] Lange tijd bleef de strijd om de macht beperkt tot enkele ambitieuze individuen of families. Voor hen was het de vraag, welke rivalen zij moesten uitschakelen, sparen of omkopen om hun macht te versterken, uit te breiden of te behouden. Het gros van de bevolking stond buiten "de politiek", omdat het voor het volk weinig verschil maakte wie op de troon zat. In zijn *Il Principe* (geschreven ca 1510) waarschuwde Niccolo Machiavelli de heerser van Florence het volk niet tegen zich in het harnas te jagen: "Het volk wil maar een ding, met rust gelaten te worden." Met andere woorden, laat het volk met rust en concentreer u op uw rivalen. In de strijd om de macht kwam het er echter allengs meer en meer op aan grote bevolkingsgroepen dienstbaar te maken aan de ambities van deze of

gene coalitie van machtigen. Dat betekende: bevolkingsgroepen mobiliseren als partijgangers of wapenbroeders in de strijd tegen politieke rivalen en die groepen gebruiken als machtsmiddelen om andere bevolkingsgroepen te onderwerpen en te onderdrukken, dus extra te belasten. "Verdeel en heers."

De verspreiders van het idee van de rechtsstaat in de achttiende en de negentiende eeuw hadden de bedoeling de statelijke dwang- en belastingmacht aan banden te leggen en zo het volk opnieuw met rust te laten. Daarvan kwam weinig terecht. De politieke geschiedenis van de twintigste eeuw in het Westen werd een verhaal van al dan niet gewelddadige pogingen om de rechtsstatelijke structuren te ondermijnen of af te schaffen. Het einddoel van "de politiek" was de gehele bevolking te onderwerpen aan autoritaire regelgeving, dus aan de willekeur en de surveillance van de houders van topposities in het Establishment — kortom, mensen te vermaatschappelijken, hen te transformeren in "gezagsgetrouwe burgers".

Het Establishment, in de strikte zin van het woord, omvat de leidinggevende, gezaghebbende posities in de beleidmakende en –uitvoerende afdelingen ("machten") van staten. Bij uitbreiding omvat het Establishment ook de top van grote nationale, internationale of supranationale organisaties die vooral door staten gefinancierd worden. De collectiviteit van die topposities wordt soms aangeduid met de term 'nomenklatura'. Eveneens in een ruimere zin omvat het Establishment de topposities in grote ondernemingen en verenigingen die regelmatig door delen van het Establishment in de strikte zin geraadpleegd worden, of die ermee overleggen en onderhandelen. Zij leveren immers voor de staatsmacht cruciale productiefactoren: arbeidskracht, kennis, grondstoffen en kapitaal. Voor hen volstaat een telefoontje met een minister of een bureaucraat vaak genoeg om beleidsbeslissingen bij te sturen.

De bekleders van topposities in het Establishment in ruimere zin vormen samen de zogeheten maatschappelijke elite. Zij zijn uitgekozen c.q. benoemd om topposities in het Establishment te bezetten of als hooggeplaatste officieren of raadgevers te dienen. Binnen of boven de maatschappelijke elite is er meestal een kernelite die beslissende invloed of druk uitoefent op verkiezingen en benoemingen in alle geledingen van het maatschappelijke Establishment — een "Deep state" of "onzichtbaar gouvernement". Het Establishment is ook veruit de grootste werkgever, zodat veel mensen die niet tot de elite of het Establishment behoren voor hun inkomen en maatschappelijke status toch afhankelijk zijn van de waardering van hun diensten en opinies door het Establishment. Dat is een belangrijk aspect van de macht van de elite. In figuurlijke zin is het Establishment de plaats waar de elite samenkomt om "grote beslissingen" voor te bereiden of de uitvoering ervan te bewaken.

Het politieke regime van de staat is gewoonlijk een plutocratie, waarin de dominante houders van universele middelen (dwangmacht, geld) innig met elkaar verbonden en soms dezelfde personen zijn. Tegenwoordig krijgt de term 'public private partnership'

(PPP) de voorkeur om de verbondenheid van grote private en publieke corporaties, commerciële en politieke maatschappijen aan te duiden. Hij is minder met negatieve connotaties beladen dan 'plutocratie'. In de twintigste eeuw is PPP uitgegroeid tot een heus politiek maatschappijmodel, de zogeheten overlegeconomie van de beleids- of bestuursstaat. Die termen zijn echter niet meer dan academische eufemismen voor een technocratische reorganisatie van de monetaire, financiële en eigendomsverhoudingen in de nationale economie.

De hedendaagse technocratie is een witgewassen variant van het historische Fascisme van honderd jaar geleden, dat zijn technocratische impulsen nog verpakte in expliciet politieke (nationalistische, antikapitalistische en nationaalsocialistische) ideologieën. Het hedendaagse fascisme "met een menselijk gelaat"[644] is een zuiver technocratische ideologie, die zich aandient als apolitieke, waardevrije deskundigheid, niet gebonden aan enig politiek of ethisch beginsel, "verlost van de verlammende last van Goed en Kwaad" (Brock Chisholm, pagina 214). Het stelt de wereld voor als een verzameling van technische problemen die alleen oplosbaar of beheersbaar zijn, indien "wetenschappelijk gevormde experts" absolute bestuursmacht verwerven. Die experts zijn echter zorgvuldig uitgekozen knechten in dienst van de elite en het Establishment. Elite en Establishment zijn bovendien niet langer louter nationale maar internationale, zelfs mondiale fenomenen. De burgers zijn meer en meer gegijzelden van het nationale beleid; de nationale beleidmakers de gegijzelden van een schimmige mondiale elite.

De tabel hieronder geeft een ruwe, niet-genuanceerde en onvolledige schets van het mondiale Establishment en de elitaire groeperingen die de werking ervan aansturen. Zij geeft ook een beeld van de machtsverhoudingen en de karakteristieke machtsmodi binnen het Establishment. 'Invloed' staat voor macht zonder verantwoordingsplicht en zonder formele aansprakelijkheid. 'Pressie' staat voor macht gebaseerd op bezit van of controle over cruciale reële en conventionele productiefactoren (arbeidskracht, grondstoffen, technologie, informatie, krediet, wapens; vergunningen, patenten en andere zogeheten intellectuele eigendomsrechten). 'Dwang' staat voor controle over het gebruik van fysieke dwangmiddelen (strijd- en politiemachten, gevangenissen, interneringskampen), die invloed- en pressiemonopolies mogelijk maken. Het technocratische aspect van het mondiale regime komt vooral tot uiting in de expertisebureaucratieën (2c, 3a in de tabel) die almaar belangrijkere schakels zijn geworden in de machtsstructuur van het mondiale Establishment. Zij geven het de mogelijkheid het beleid in de nationale staten aan te sturen en te coördineren.

Vooralsnog worden staten beschouwd als de belangrijkste dragers van "legitieme" dwangmacht. Via het promoten van mondiale of planetaire crisissen (overbevolking, klimaatopwarming, pandemieën...) streeft de mondiale elite er echter naar dwangmacht rechtstreeks onder de controle van het mondiale Establishment te brengen. Om dat doel te verwerkelijken dient zij met allerhande reguleringen en vergunningenstelsels

vrije markten, inclusief de vrije arbeidsmarkt, en lokale democratische instellingen te saboteren, eventueel zelfs door psychologische oorlogsvoering (propaganda, "heropvoeding") te transformeren in louter uitvoerende mechanismen.

Mondiale elite			
1	Overleg Rekrutering Strategische keuzes ▽	Financiers/grootaandeelhouders van centrale en grootbanken, essentiële industrieën (grondstoffen, technologie) ▷ Bilderberg Group, Council on Foreign Relations, Club van Rome, World Economic Forum, Atlantic Council...	Invloed Pressie (kredietverlening, subsidiëring van meewerkende intellectuelen en media)
▾Mondiaal Establishment ▲			
2a	Coördinatiestructuren ("agenda setting") ▽	Establishment van politieke grootmachten (VS, China, EU...) ▷ Bank for International Settlements, Verenigde Naties, militaire en handelsallianties...	Invloed Pressie (Dreigen met handelsconflicten, oorlog)
2b	Coördinatiestructuren (middelen) ▽	Centrale banken, Wereldbank, Internationaal Monetair Fonds, aandelen- en obligatiefondsen (BlackRock, State Street,...)[645], filantropische stichtingen (Rockefeller, Ford, Bill & Melinda Gates, Open Society Foundation, Wellcome Trust...)	Invloed Pressie (diplomatiek, financieel, economisch)
2c	Coördinatiestructuren (Beleidsproductie, propaganda, mobilisatie)	Expertisebureaucratieën (IEA, WGO, IPCC, GAVI, ...)[646] ▷ media, entertainment, onderwijs, ngo's	Invloed
▾Nationaal Establishment △			
3a	Coördinatiestructuren (beleidsproductie) ▽	Expertisebureaucratieën	Invloed
3b	Coördinatiestructuren (propaganda, mobilisatie) ▽	Ngo's, lobby's, politieke partijen, media	Invloed Pressie
3c	Tenuitvoerlegging	Nationale, lokale overheden	Dwang

Vrije markten en lokale democratieën zijn immers de meest effectieve verweermiddelen van "de kleine lieden", die geen toegang hebben tot de elite en haar Establishment. Om ze uit te schakelen is controle over het onderwijs, de opleiding van "deskundigen", en de media (inclusief de industriële productie van entertainment) een

cruciaal belang voor de elite. Die controle wordt mogelijk gemaakt door de financialisering van de economie — dat wil zeggen, de vervanging van echt geld door krediet (pagina 226sqq). Financialisering verleidde mensen tot een "alles op krediet"-consumptiementaliteit die actief ondersteund werd door de institutionalisering van de welvaartsstaat, later de verzorgingsstaat. Die verzorgingsstaat was de op een onoverzichtelijke veelheid van bijzondere doelgroepen gefixeerde opvolger van de welvaartsstaat. De welvaartsstaat had nog vooral aandacht voor grote categorieën ("werknemers", "werkgevers", "werklozen", "gepensioneerden", "invaliden") en algemene regelingen ("macro-economisch beheer"). Het idee van de verzorgingsstaat, de *Nanny state*, houdt de illusie in dat er voor iedereen een gepersonaliseerd beleid klaarligt, "speciaal voor jou". De oorspronkelijke ideologie van de welvaarts- en verzorgingsstaten was het marxistische idee dat iedereen het recht heeft "te doen wat hij wil op kosten van de maatschappij" (pagina 250), dus op kosten van anonieme anderen. Almaar driester monetair beleid was nodig om die illusie overeind te houden, hoewel het al vroeg, in elk geval voor de elite, duidelijk was dat het systeem onhoudbaar was — "niet duurzaam". Het kwam erop aan een grote transformatie van het mondiale economisch systeem voor te bereiden, de economische en politieke belangen van de elite te vrijwaren en de lasten en kosten van die operatie af te wentelen op de rest van de bevolking. In de plaats van het illusoire "Iedereen heeft het recht te doen wat hij wil op kosten van de maatschappij" kwam het praktische "Alle rechten zijn maatschappelijke rechten; zij worden bepaald door de maatschappelijke autoriteiten". Kortom, "Beleid overtroeft recht" — de totale omkering van de Westerse rechtsfilosofische traditie. In de plaats van "Alles op krediet" kwam "Uw krediet is uw sociaal krediet, de beloning voor uw dienstbaarheid aan de makers van het maatschappelijke beleid". Kortom, "Hou van uw meesters en wees dankbaar voor alles wat zij u gunnen." Nog korter: "De Mammon is uw enige god."

Vanuit het standpunt van de elite bekeken, was het gros van de rest van de bevolking, het plebs, toch al goed op weg overbodig te worden, onder meer door de automatisering van allerlei productieprocessen. Het plebs verloor geleidelijk aan zijn economische rol als leverancier van arbeidskracht, maar het bleef, in beperkte mate, voorlopig nog nuttig als personeel van politie- en propagandadiensten. Wereldoorlogen, mondiale financiële, energie- en gezondheidscrisissen boden de elite mooie gelegenheden om hervormingen door te drukken die in normale omstandigheden geen kans zouden hebben. Het was dus niet onverwacht dat zij zichzelf had aangesteld als de gezagvoerder in de strijd tegen "de overbevolking" om de planeet te vrijwaren tegen een alomtegenwoordige bedreiging, de mens — dat wil zeggen, het anonieme plebs. "Klimaat!" werd de meest succesrijke strijdkreet in de elitaire "oorlog tegen de mensheid" (pagina 247): Er is op de Aarde alleen plaats voor wie kan leven van zon en wind. "Corona!" kwam goed van pas om de beproefde verdeel-en-heers-politiek uit te breiden tot het microniveau van het dagelijkse leven en werken door middel van grens-

sluitingen, verplaatsings- en contactbeperkingen, en de surveillance- en politiemaatregelen die nodig zijn om die restricties effectief af te dwingen. Verplichte vaccinatie met genetisch actieve producten was het symbolische sluitstuk van die wending: "Wij controleren de software van het leven. Ook uw lichaam hoort de maatschappij toe!"

Elite en Establishment zijn geen eendrachtige, homogene blokken. Zij lijken echter vaak vrij eensgezind op te treden. Dat was in elk geval zo wanneer het over "corona" ging.[647] Ik zal het daarom hebben over *het* Establishment en *de* elite, zonder te speculeren over de conflicten en spanningen die binnen die clubs ongetwijfeld bestaan en vroeger of later toch tot uiting zullen komen. Omdat ik geen persoonlijke omgang heb met hun leden, zal ik ook niet speculeren over hun persoonlijke drijfveren. Ik houd mij uiteraard wel het recht voor daarover vragen te stellen. Immers, behalve bij totale incompetentie, zijn de concrete effecten van een beleid een indicatie van de motieven die het aansturen. Wiens doelen werden gediend door miljarden mensen van hun toch al schaarse rechten en vrijheden en hun broodwinning te beroven, ziek te maken, levensnoodzakelijke zorg te ontzeggen? Welke belangen werden bevorderd door hele economische en culturele sectoren plat te leggen en de gelederen uit te dunnen van wat er nog restte van een min of meer zelfstandige middenstand?

Cui bono?

Paniek zaaien over virussen was al langer een onderdeel van het businessplan van tal van grote ondernemingen in de media- en de farmaceutische wereld: varkensgriep, aids, ebola, zika. In die "crisissen" bleef de rol van overheden echter grotendeels beperkt tot subsidiëring van medische en paramedische initiatieven, en hier en daar tot het instellen van extra grenscontroles. Echter, in de grote coronapaniek van 2020 en haar prominente, grootschalige politiemaatregelen zagen talrijke individuen, groepen, bewegingen, organisaties en bedrijven een mooie gelegenheid om hun plannen uit te voeren en hun doelstellingen te verwerkelijken, terwijl hun concurrenten, rivalen of tegenstanders door de crisis werden afgeleid of gefnuikt. Die gelegenheid werd geschapen door het uitroepen van een noodtoestand die vele openbare diensten ontregelde en korte metten maakte met anders alleen maar hinderlijke maar nu "onverantwoorde, ja levensbedreigende" wettelijke procedures, rechten en vrijheden. Immers, niets mocht "efficiënt overheidsingrijpen tegen het virus" vertragen of onmogelijk maken. Behandelingen die bedoeld waren covid19-patiënten in een vroeg stadium van de ziekte te helpen met beproefde middelen werden afgeraden of verboden; berichten over hun beschikbaarheid gecensureerd. Hetzelfde gold voor publieke discussies, betogingen of protestbewegingen. Zij waren ongewenst, want "zij brengen de mensen in verwarring". In een door de overheid uitgeroepen noodtoestand is verwarring zaaien immers een exclusief overheidsprerogatief. Wie kon nog een rode draad vinden in de snelle opeenvolging van "Dit mag niet, maar dat mag wel"-beleidsverklaringen? Voor velen leek blinde gehoorzaamheid het enige houvast: "Theirs not to make reply,

theirs not to reason why, theirs but to do and die. Into the valley of Death rode the six hundred."[648] Dat alles doet de vraag rijzen of de verwarring die het coronabeleid zaaide een teken van incompetentie was — en zo ja, wiens incompetentie. Wellicht niet zozeer van politici. Wij mogen hun macht niet overschatten; zij zijn vaak niet meer dan uithangborden. Zij doen zich weliswaar graag voor als leiders maar zijn bijna zonder uitzondering opportunistische meelopers in bewegingen die zij niet controleren. "Macht? Ik mag al blij zijn dat ik ergens een poetsvrouw kan doen benoemen", vertrouwde een onderwijsminister mij toe. Was verwarring zaaien een bewust gekozen strategie: *Confunde et impera!* Zo ja, wie koos die strategie dan wel? Waarop stuurde zij aan? Zonder een duidelijk antwoord op de vraag, "Efficiënt voor wie, voor welk doel?" betekent 'efficiënt ingrijpen' niets.[649]

Azend op miljardencontracten voor vaccinbestellingen had de farmaceutische industrie alleen voordelen te verwachten van de coronacrisis en de paniek zaaiende beleidsrespons daarop. Zij spendeerde al decennialang reusachtige bedragen aan advertenties, sponsoring[650] en lobbywerk — dus aan het kweken van "goodwill" in de werelden van de politiek, de media, universitair onderzoek[651], praktijkgeneeskunde, culturele en sportevenementen. Zo had zij haar eigen versie van de beruchte "Operation Mockingbird" (pagina 196) van het CIA, een politiek van infiltratie en alomtegenwoordigheid. Ook voor bedrijven in de sectoren van de biotechnologie (in de VS, Europa, ook België) en medische apparatuur was de crisis potentieel een gouden zaak, althans indien zij ernstig genoeg zou zijn en lang genoeg zou duren. Hetzelfde gold voor onderzoeksinstituten en universiteitsdepartementen (virologie, epidemiologie, moleculaire biologie, infectieziekten, ontwikkeling van biologische wapens, informatietechnologie en communicatiewetenschappen). In elke crisis, echt of vermeend, zijn er wetenschappers en spitstechnologische bedrijven die goed boeren. Dat wist men al eerder, in de tijd van de AIDS-crisis, om nog maar te zwijgen over de "catastrofale, antropogene klimaatopwarming" of "het communistisch gevaar" in de periode van de Koude Oorlog. Er zijn periodes waarin men over een bepaald probleem ongeveer alles kan publiceren en elk onderzoeksproject gefinancierd kan krijgen dat er enigszins mee te maken zou kunnen hebben — zolang men het probleem niet minimaliseert of zelfs maar relativeert. In die periodes gaat de wetenschapsbureaucratie (pagina 213) in overdrive. Er zijn dan grote geldstromen, giften, subsidies, budgetverhogingen te beheren en mooie carrières te maken. Ook voor medische laboratoria en producenten van allerlei "coronagadgets" (PCR-tests, maskers, ontsmettingsmiddelen, smartphone apps, andere coronaparafernalia) was de crisis een onverwachte meevaller.

In tal van beroepen en bedrijfssectoren waren velen te vinden voor crisismaatregelen.[652] Directeurs van ziekenhuizen konden hopen op noodsteun, compensaties voor extra kosten en hogere subsidies voor meer personeel, bijscholing, en meer en modernere apparatuur.[653] Vakbonden van verplegend personeel kwamen in actie om

bijzondere vergoedingen te eisen voor "het vitale en nu ook levensgevaarlijke werk" dat hun leden leverden. En waarom zouden mensen moeten wachten op een vaccin om hun immuunsysteem op gang te krijgen of te versterken? Naast goedwerkende klassieke behandelingen en therapieën voor infectieziektes, waren er toch overal natuurlijke middelen en voedingssupplementen ter versterking van het immuunsysteem verkrijgbaar, zonder voorschrift en voor weinig geld. Dat was uiteraard concurrentie voor de farmaceutische industrie — en die was daar niet mee gediend. Her en der, eerst in de VS, later ook elders, gingen stemmen op om voedingssupplementen te beschouwen als "geneesmiddelen", die alleen op voorschrift afgeleverd zouden mogen worden. "Vitamines voor zwangere vrouwen: te duur en vaak overbodig" stond te lezen op de voorpagina van De Standaard (27 juli 2021). Die krant maakte toen al maandenlang, reclame voor peperdure en overbodige "vaccinatie voor iedereen" tegen een ziekte die onder de radar zou gebleven zijn, indien de media haar niet hadden aangegrepen als ideaal voorwendsel om hun omzet te verhogen.

Waarom zouden mensen de voortdurende komedie van het "nieuwe normaal" van het onderwijs in coronatijd — scholen dicht, scholen open, scholen halfopen — ondergaan, terwijl er online massa's degelijk onderwijsmateriaal voor zelfstudie voor weinig geld of zelfs gratis te verkrijgen is? Ondermijning van het overheidsmonopolie op onderwijs was niet de bedoeling van het coronabeleid maar leek wel een mogelijk effect. Thuisscholing zat in de lift.[654] Zou de vrijheid van onderwijs toch nog een toekomst hebben?

Onlinewinkels, afhaaldiensten en pakjesbezorgers, computer- en smartphoneverkopers, software- en appontwikkelaars, Internetproviders en webplatformen konden alleen maar welvaren bij de lockdowns en verplaatsingsbeperkingen van het beleid. Dat beleid trof vooral conventionele winkels, bedrijven, horecazaken, andere "niet-essentiële" sectoren , collectief personentransport, scholen en culturele evenementen. Politici op alle niveaus zagen een kans om althans een klein deel van de door hun beleid veroorzaakte werkloosheid te verhelpen door werklozen in dienst te nemen als contactonderzoekers, ordehandhavers, "stewards" en personeel voor informatiecentra, hulplijnen en dergelijke.

Grote bedrijven en banken gingen onmiddellijk aan de slag om te onderzoeken waar het coronabeleid slachtoffers zou maken. Zij wilden weten waar zij (of hun belangrijkste klanten) zich in allerijl tegen risico's dienden in te dekken maar ook waar er gaten in de markt zouden vallen. Waar zouden er over afzienbare tijd klantenbestanden, arbeidskrachten, voorraden en commercieel en industrieel vastgoed tegen uitverkoopprijzen beschikbaar komen? De crisis hield risico's in maar bood ook kansen — een gouden tijd voor opportunisten.

De coronacrisis kwam er in een jaar waarin de presidentsverkiezing in de VS op de agenda stond. Die zou, zonder "corona", het voor de media belangrijkste evenement

van het jaar geweest zijn. De combinatie van de twee zou gegarandeerd vuurwerk opleveren (pagina 254sqq). Het stond immers vast dat de beeldvorming van "corona" in de media in hoge mate bepaald zou worden door wat er in en rond die verkiezing gebeurde. Machtige financiële en ideologische groepen wogen altijd al zwaar op de Amerikaanse presidentsverkiezingen. Hun invloed in en op de media is geen geheim. Voortbouwend op het pionierswerk van William Randolph Hearst (1863-1951) en naar het model van diens multinationale krantenketen, Hearst Communications[655], waren de media zelf toegetreden tot het leger van *big corporations*[656]. Zij waren dus sterk vervlochten met de besognes van de internationale elites, zoals zij voorheen al sterk vervlochten waren met de nationale overheid of met politieke partijen. Hun belang voor de elite nam nog toe. Voor mensen die door het coronabeleid werkloos of immobiel waren gemaakt en in een frustrerend isolement waren terechtgekomen, boden de media nog het enige Ersatz voor regelmatig contact met de buitenwereld. De grote traditionele publieke media (kranten, weekbladen, radio, televisie) behoorden in elk geval tot de winnaars van de crisis. Zij hadden weinig belang bij een vroegtijdig einde daarvan. Een klimaat van angst was goed voor de verkoop — *Fear sells*. Het was gemakkelijk en goedkoop mensen dagelijks te intimideren met coronacijfers die zij hoe dan ook niet konden interpreteren, omdat de berichtgeving nauwelijks enige context bood die een zinvolle interpretatie mogelijk maakte.

Al in de precoronatijd domineerden bedrijven als Google (YouTube), Facebook en Twitter de markt voor advertenties. Samen met Amazon en de uitbaters van mobiele-telefonienetwerken controleerden zij de handel in "big data" (gegevens over de locatie, contacten, gewoonten, interesses en voorkeuren van individuele gebruikers van de telecommunicatie-infrastructuur, die nu de gehele wereld omvatte). Zij konden zich ontpoppen tot de politiediensten van het Worldwide Web (www, pagina 201). Zij deden dat overigens al langer, in samenwerking met en onder het waakzame oog van de officiële en geheime politiediensten van de grote mogendheden. Dat was vooral in de VS het geval. Daar was sinds de aanslag op het World Trade Center in 2001, een groots opgezette "War on Terror" begonnen. Die "oorlog" werd gecoördineerd door een National Security Agency (NSA) dat zich sterk maakte alle elektronische communicaties overal ter wereld te kunnen intercepteren, opslaan en analyseren. Ontwerp en controle van communicatienetwerken was altijd al een militaire en politiële prioriteit geweest. Politie- en inlichtingendiensten en de "big data" industrie konden op nog grotere schaal dan voorheen gebruikmaken van het almaar toenemende Internetverkeer, dat voor hen (maar niet voor de doorsnee gebruiker) uiterst transparant is. Voor hen zijn smartphonegebruikers wat veroordeelden met een elektronische enkelband zijn voor de lokale gerechtelijke politie: gemakkelijk te volgen en te intimideren, binnenkort hopelijk volgzame mensen of vanop afstand bestuurbare mensachtige robots. Halfgerobotiseerde mensen zijn de hoop van het zogeheten transhuma-

nisme[657], de jongste incarnatie van het sciëntisme, de "progressieve", technocratische ideologie van de "verlichte" elites.

De coronapaniek maakte iedereen vertrouwd met "contactonderzoek". Dat begrip werd voorheen bijna uitsluitend in verband gebracht met scenario's van spionage- en detectivethrillers of herinneringen aan totalitaire regimes. Denk hier bijvoorbeeld aan de destijds, in 2006, ophefmakende film van Florian Henckel von Donnersmarck, "Das Leben der Anderen", over de het leven in de Duitse Democratische Republiek (de communistische DDR) onder de alomtegenwoordige geheime staatspolitie, de Stasi. "Contactonderzoek" vertaalde zich nu onmiddellijk in suggesties voor gadgets, eventueel implantaten, die het mogelijk zouden maken elke verplaatsing en elk contact van iedere mens in een centrale gegevensbank te registreren. Eventueel nog veel meer voor beleidsdoeleinden relevante informatie zou op die manier verzameld kunnen worden. Alsof leven nog alleen mogelijk zou zijn "inside the Matrix"[658]. Voor onwaarschijnlijk veel mensen werd een app die contactonderzoek mogelijk maakt een hebbedingetje — nutteloos voor henzelf maar een goudmijn voor de politiediensten en de "big data"- industrie.[659] De groeiende controle over het www van het samenwerkingsverband tussen commerciële quasimonopolies en politie- en veiligheidsdiensten, en de intensieve ondermijning van fundamentele rechten en vrijheden hielden de dreiging in van een wereldomvattend Internetfascisme. In een dergelijk regime vervagen met de grenzen tussen private en publieke gegevens ook de grenzen tussen privé- en publieke sector en tussen privaatrecht en publiek recht. Het klassieke liberalisme heeft daarin geen plaats meer. De fascistische dreiging motiveerde Timothy John Berners-Lee, de oorspronkelijke architect van het www, op zoek te gaan naar een alternatief.[660]

Ook de producenten van "groene" energie zagen de coronapaniek wel zitten. Zij wisten heel goed dat bij normale economische activiteit geen van hun in ronkende beleidsverklaringen vastgelegde doelstellingen haalbaar waren, ondanks de plechtige overheidsbeloftes van massale subsidies. Zij konden er nu op rekenen dat een lockdown en de daarbij horende economische recessie vooral de concurrentie ("fossiele brandstof") zouden treffen en haar kredietwaardigheid aantasten. Tegelijkertijd zou een recessie de indruk wekken dat de voorhanden zijnde capaciteit voor hernieuwbare energie — goed voor 3 tot maximaal 5% van de mondiale energiebehoeften — op weg was om aan de drastisch gereduceerde vraag van de gebruikers te voldoen:

> De pauze tijdens de lockdowns veroorzaakt door de pandemie zal resulteren in een daling van 7% van de wereldwijde uitstoot van CO_2 in 2020. De Verenigde Naties stellen dat we tot 2030 elk jaar een daling van 7,6% nodig hebben om klimaat- en ecologische rampen te voorkomen. Dit betekent dat we elk jaar dezelfde daling moeten handhaven alsof we in lockdown leven.[661]

Was er een betere manier om dat "alsof we in lockdown leven" te verzekeren dan het lockdownbeleid nog jaren te verlengen? Uiteraard is het nog maar de vraag hoelang,

zelfs in de rijkste landen, een combinatie van massaal gesubsidieerde "groene energie" en een lockdownbeleid politiek en economisch vol te houden is. Zon en wind zijn gratis; bruikbare "hernieuwbare energie" is dat niet.

Voor investeerders maakt het geen verschil of zij winst maken uit investeringen in groene of in fossiele energie. Zij weten beter dan wie ook dat belastingen, subsidies en reguleringen zwaarwichtige, vaak beslissende factoren zijn die vraag en aanbod en dus ook het financiële winstpotentieel van producten en diensten bepalen. De overheden kunnen economisch dure producten per saldo ("in reële termen") niet goedkoop en economisch goedkope producten per saldo niet duur maken, maar zij kunnen wel de dure producten subsidiëren en de goedkope belasten en zo de relatieve prijzen van alle producten vertekenen. Zo kunnen zij de financiële illusie wekken dat economisch onzinnige productie financieel winstgevend is en dat verspilling van schaarse goederen en diensten rendeert. Het prijsmechanisme verliest dan zijn economische bestaansreden en wordt een middel om menselijk gedrag te beïnvloeden. Wij leven nu eenmaal in een quasivolledig gesocialiseerd productie- en distributiesysteem, waar economische rationaliteit[662] buiten de wet is gesteld en de markten voor financiële producten belangrijker lijken dan de markten voor concrete goederen en diensten. Economische rationaliteit veronderstelt dat prijzen de relatieve schaarste van grondstoffen, productiemiddelen en consumptiegoederen weerspiegelen — dat wil zeggen, rekening houden niet alleen met financiële maar ook met alle andere kosten en baten die mensen ervaren. Economische rationaliteit bestaat enkel waar er vrije prijsvorming is op een vrije markt, dat wil zeggen, waar mensen vrij over hun inkomen en spaarcenten beschikken. Zij is ver te zoeken in een systeem dat gekenmerkt wordt door financiële en fiscale interventies en regelgeving[663] die er vooral toe dienen grote spelers (overheden, corporations) te beschermen tegen de bestedingsvrijheid van consumenten, werknemers, spaarders en kleine en middelgrote bedrijven. In de klassieke economische wetenschap heet die regelgeving 'concurrentievervalsing'; in de hedendaagse pseudo-economische wetenschap, 'macro-economisch management' (pagina 223sqq).

Ook voor de olieproducerende landen maakt de hetze rond fossiele brandstoffen niet zo veel uit. Olie in de grond verdampt niet. Zij dient niet alleen om motoren te doen draaien maar ook, en in toenemende mate, als grondstof om gebruiksartikelen, kledij, machineonderdelen, werktuigen, verpakkingen, kunstmest, pesticiden en geneesmiddelen te maken. Op olie gebaseerde kunststoffen en plastics zijn nu alomtegenwoordig, ook in windmolens, zeilboten en elektrische auto's. Zij zijn vaak duurzamer dan tal van natuurlijke grondstoffen (hout, metaal, steengruis) en vaak ook volledig recycleerbaar. Bovendien blijven aardolie, steenkool, aardgas en nucleaire installaties nodig om de stabiliteit van de productie en distributie van elektriciteit te waarborgen. Zon en wind zijn nu eenmaal wisselvallige, onbetrouwbare bronnen van gebruiksklare energie.[664] Voor de hedendaagse overheden is het gemakkelijk de burgerluchtvaart en het autoverkeer te verlammen. De militaire mogendheden[665] zijn echter

niet zinnens het gebruik van hun gevechtstuig (vliegtuigen, raketten, tanks, kruisers, kanonneerboten en onderzeeërs) en logistieke diensten (waaronder energievretende supercomputers, servers en gegevensopslag) afhankelijk te maken van zon en wind. In afwachting van betaalbare en veilige kernfusie en waterstofmotoren blijft fossiele energie een strategisch noodzakelijk product. Hoe meer de dagdagelijkse economie draait op economisch onrendabele maar financieel winstgevende "groene energie", hoe goedkoper fossiele brandstof wordt voor militaire activiteiten. Hoe streng een lockdown ook mag zijn, er zijn steevast vrijstellingen voor door de overheden gedecreteerde "essentiële activiteiten". Leger, politie en geheime diensten zijn daar altijd bij. De grootste slachtoffers van "de groene revolutie" zijn een aantal tussenpersonen, distributeurs, pomphouders, en de eindgebruikers van fossiele brandstof.[666] Dat is zeker het geval in regio's waar, om financiële of andere redenen, een adequaat elektriciteitsnet geen haalbare kaart is. Campagnes om elektrische auto's verplicht te maken lijken eerder bedoeld om autobezit te reserveren voor mensen met een hoog inkomen dan om "het klimaat te redden". Dat geldt ook voor privéwoningen. Subsidies voor "groene" energie, belastingen op fossiele energie, "groene" bouwvoorschriften voor locatie, verwarming en isolatie en de daarmee gepaard gaande inspectiebureaucratie maken woningen onbetaalbaar voor mensen met een niet zo hoog inkomen. Al die dingen passen echter wonderwel in de megalomane agenda's van de mondiale elite (bijvoorbeeld Agenda 21 van de VN[667], Agenda 2030, zie pagina 278). De uitvoering daarvan vereist echter een omvangrijke politiestaat, een transformatie van de maatschappij in een hightech Panopticon of een gedigitaliseerde slavenplantage (pagina 333, 335).

Strategen in de financiële sector verwelkomden de coronacrisis als een goede gelegenheid om het elektronisch betaalverkeer te stimuleren. "Corona" kwam net op tijd om de aandacht af te leiden van de zoveelste crisis van het mondiale financieel systeem, de zogeheten repocrisis[668] die in september 2019 begonnen was. Zij was de aanleiding voor nog maar eens een massale injectie van "liquiditeiten" om de rente terug te brengen tot het niveau dat de Amerikaanse centrale bank wenselijk achtte. Het was het zoveelste signaal dat het vermogen van de monetaire autoriteiten om een cruciale kortetermijnrente (en daarmee de financiële markten) te beheersen aan het afbrokkelen was. Voor de zoveelste keer beefde het wereldwijde financiële kaartenhuis op zijn illusoire grondvesten. Hoe houdt men een schuldenberg recht die gebaseerd is op het idee dat grote schulden nooit moeten terugbetaald worden — de illusie dat althans de grote schuldenaars over een oneindig groot krediet beschikken (pagina 226sqq)?

De coronapaniek gaf overheden en centrale banken een kans om de door hen vurig gewenste overgang naar een cashloze maatschappij te versnellen. In een cashloze maatschappij moeten immers alle transacties via het strikt gereguleerde banksysteem verlopen en kan sparen alleen op een bankrekening. De overheden hebben dan

onbeperkte mogelijkheden voor de uitbreiding van fiscale controles en automatische inning van belastingen, licentievergoedingen, boetes en andere belastingvervangende overheidsinkomsten. Automatische *bail-outs* van onder hun schulden bezwijkende overheden en geprivilegieerde banken en bedrijven, en *bail-ins* van nietsvermoedende spaarders en beleggers om die almaar groeiende schuldenlast enigszins onder controle te houden, worden eveneens mogelijk.

In een cashloze maatschappij kan de overheid onbeperkt negatieve interestvoeten opleggen en zo privésparen zo goed als zinloos maken.[669] Dat komt dan neer op de door J.M. Keynes (1883-1946) gewenste "euthanasie van de rentenier": eliminatie van de economische zelfstandigheid van individuen en hun gezinnen, en de doodsteek voor de opbouw van een privépensioen. Voor de overgrote meerderheid van mensen betekent dat: quasivolledige afhankelijkheid van een totalitair inkomensbeleid. In een cashloze maatschappij is "een universeel basisinkomen" gemakkelijk te realiseren. Het komt er alleen op aan te zorgen voor een strikte scheiding tussen het geld dat onder het publiek circuleert, als zakgeld of rantsoenbonnen voor toegestane consumptie-uitgaven, en het geld dat onder de elites circuleert voor investeringen en investeringskredieten. Digitaal pseudogeld (pagina 226) is gemakkelijk programmeerbaar.[670] Zo kan men er bijvoorbeeld voor zorgen dat het zijn waarde verliest wanneer het niet vóór een bepaalde datum wordt gebruikt, en dat het alleen bruikbaar is voor de aankoop van toegestane hoeveelheden van toegestane merken. De overheid kan dan beginnen te denken aan een gecentraliseerd sociaalkredietsysteem zoals dat al in China zou bestaan[671]: Wie braaf is krijgt lekkers, wie stout is de roe. "Lekkers" staat voor min of meer normale toegang tot openbare (ook medische) diensten en de arbeidsmarkt, "de roe" voor marginalisering, achteruitstelling, administratieve pesterij of strafrechtelijke vervolging van wie zich niet onderdanig schikt naar het overheidswoord van de dag. De overheid is echter bijna altijd het doorgeefluik tussen het Establishment of de elite (pagina 168) en het grote publiek. Tot op heden waren alleen de Sovjet-Unie en de Chinese Volksrepubliek onder Voorzitter Mao significante uitzonderingen op die regel. Daar waren de partijkaders van de Communistische Partij zowel de elite als de overheid. Westerse elites zien zichzelf echter niet als partijkaders. Zij zien zich veeleer als de moderne incarnatie van de naamhebbende senatoren uit het oude Republikeinse Rome. De rest van de bevolking is, in hun ogen, het anonieme "plebs", de "hoi polloi", een potentieel gevaarlijke massa, die echter met een combinatie van patronage of cliëntelisme, propaganda en afschrikking toch beheersbaar is.

Was het coronatheater bedoeld als een rookgordijn om een door de financiële elite georkestreerde overgang naar een cashloos financieel systeem aan het oog te onttrekken? Was de coronapaniek een onverwachte meevaller voor die elite, of was zij een "plandemic"[672], een onderdeel van haar strategie om geautomatiseerde totale controle te verwerven, eerst over de Westerse, later over de gehele wereld? Voor waarnemers van de financiële elite[673] waren dat legitieme vragen. Het stond buiten kijf dat de elite

prominent vertegenwoordigd was onder de corona-alarmisten — Bill Gates en Mark Zuckerberg waren geen uitzonderingen. Een intrigerend detail: Zweden had al concrete stappen ondernomen om cash effectief uit te bannen[674] en om in zijn burgers chips in the planten die volledige realtime-suveillance mogelijk maken. Het was ook het enige Westerse industrieland dat aan de coronapaniek ontsnapte. Toeval?

Vaak gesponsord door de hierboven genoemde geïnteresseerde partijen, maakten ook ideologische bewegingen gebruik van de coronapaniek om hun agenda's te promoten. Apocalyptische, Malthusiaanse klimaat- en overbevolkingalarmisten, voor wie de mensheid toch maar "een kanker in het ecosysteem" is, zagen het Wuhanvirus als "de wraak van Gaia". Voor hen was dat virus een heilzame katalysator van een nieuwe manier van leven. Ook in hun optiek zijn er te veel [andere] mensen, die een te zware kost betekenen voor het bezit van wat de alarmisten als "hun planeet" beschouwen — een planeet die zij niet wensen te delen met anderen. Ook zij zijn voorstanders van macro- en micromanagement van het samenleven van mensen. Ook zij wensen niets liever dan de finale doodsteek voor het weinige dat er nog rest van het vrijemarktkapitalisme en de juridische omkadering daarvan, de materiële rechtsstaat en de door democratische procedures gewaarborgde bestuurlijke autonomie van lokale gemeenschappen. Vrije markten en democratisch verzekerde lokale autonomie zijn immers de belangrijkste institutionele wapens van het plebs tegen de controlezucht van de elites en het nationale, a fortiori mondiale Establishment. Door mensen die wapens uit hun handen te slaan wordt het mogelijk op korte tijd een "grote transformatie van de mensheid" te forceren — een "Great Reset" (pagina 277). Een mooiere gelegenheid daartoe dan een in allerijl afgekondigde noodtoestand konden de elites zich nauwelijks indenken. Dat gold ook voor linkse en groenlinkse intellectuelen die zichzelf de elite en het Establishment van de toekomst wanen. Wat er na de grote transformatie zal gebeuren, dat moet de toekomst uitwijzen. Het prioritaire doel van een revolutie is wat bestaat omverwerpen. Daarna komt de strijd onder de overwinnaars — maar dat is een zorg voor morgen, hoewel lieden met een strategische visie daar ongetwijfeld vandaag al mee bezig zijn. Onder de revolutionaire intelligentsia is de geest van Vladimir Iljitsj Lenin nog lang niet dood.

Het politieke Establishment van de Westerse staten had een buitengewoon groot belang bij de coronacrisis. Megalomanie was hun nooit vreemd geweest maar was in de twintigste eeuw echt ziekelijk geworden, eerst op het nationale vlak, later, na de tweede wereldoorlog, ook op het mondiale. 'Controle' is het ordewoord van de dag — van elke dag — in elke staat. De enige manier om effectief controle uit te oefenen is zoveel mogelijk aspecten van het samenleven en samenwerken van mensen te socialiseren, te vermaatschappelijken. Dat houdt in dat mensen nog alleen kunnen doen wat zij van hun oversten mogen doen, dat zij voor alles wat zij doen een vergunning of licentie moeten zien te krijgen. Eens een dergelijk licentiesysteem op poten staat, maakt de

schrik voor sancties, vooral het verlies van hun licentie, hen tot agenten van hun oversten. Zij worden zelf controleurs van hun medemensen, in feite onbetaalde staatsfunctionarissen. Het volstaat in de licentievoorwaarden in te schrijven dat de licentiehouder geheel of gedeeltelijk aansprakelijk is voor wat anderen, zijn werknemers, klanten, patiënten of gasten doen. Contracten verliezen hun traditionele betekenis wanneer ten minste een van de partijen door overheidsreguleringen en licentiesystemen aan handen en voeten gebonden is.

Een maatschappij is een systeem van hefbomen: Een woord aan de top vertaalt zich op systematisch geregelde wijze in fysieke activiteiten van tientallen, duizenden, eventueel miljoenen mensen. Naarmate de hefbomen van de macht zich dieper vertakken in het weefsel van de samenleving verliest die haar karakter van wederkerigheid onder mensen die in vrijheid elkaars gelijken zijn. Tegelijkertijd groeien de mogelijkheden voor de maatschappelijke oversten om hun almaar ambitieuzere plannetjes ("agenda's") uit te voeren.

De internationalisering van de macht na de tweede wereldoorlog werd gedragen door een voortschrijdende demonetarisering en financialisering van de economie — de vervanging van geld door krediet (dus door schulden, zie pagina 226sqq). Die financialisering berust op het macro-economische vooroordeel dat de grote schuldenaars (staten, too-big-to-fail bedrijven) hun schulden nooit hoeven terug te betalen. Zij kunnen altijd rekenen op nieuw krediet. Zo zijn zij in staat op krediet de activa van andere in moeilijkheden verkerende entiteiten over te nemen. Dat leidt onvermijdelijk tot grote eigendomsconcentraties in handen van de "kredietwaardige" elite. De uiteindelijke schuldeisers, het gros van de bevolking, blijven in de kou staan, omdat zij part noch deel hebben in de contracten, verdragen, informele of zelfs geheime afspraken waarin de groten der Aarde elkaar krediet-op-andermans-kosten verlenen. In een dergelijk systeem staat er nauwelijks een rem op de megalomanie van de lieden aan de top van grote organisaties. Hun controlezucht leidde in de twintigste eeuw echter tot een resem monetaire, financiële, economische en politieke crisissen. Die bleken uiteindelijk onbeheersbaar, ondanks verwoede pogingen om ze met nieuwe controlemechanismen te bezweren. Het failliet van de aan het einde van de tweede wereldoorlog onder Amerikaanse voogdij ingevoerde internationale monetaire orde — het Bretton Woods systeem — was amper twintig jaar later al duidelijk. Het elitaire internationale Establishment besefte dat een totale, van bovenaf gecontroleerde revolutie van de manier van leven en werken van het plebs nodig was om het opgebouwde machtsapparaat te vrijwaren tegen ongecontroleerde bewegingen aan de basis van de maatschappij. Na de val van de Berlijnse muur en de desintegratie van de Sovjet-Unie kon de Koude Oorlog (de dreiging van een kernoorlog) echter niet meer dienen als voorwendsel om de massa's bang te maken en te mobiliseren in een groots politiek project. Na de vreedzame regeling van de Cubaanse rakettencrisis (1961-1962) werd de ene na de andere wereldbedreigende "crisis" naar voren geschoven om de leemte te vullen. Er

was behoefte aan een nieuwe "oorlog", tegen milieuvervuiling, gele regen, het ozongat, de opwarming van de Aarde, klimaatverandering — in feite tegen alles wat men onder de gemene noemers "industrialisatie" en "overbevolking" kon schuiven. Er was dus behoefte aan een oorlog tegen de mensheid zelf (pagina 247), een oorlog van de elites tegen het mindere volk, dat altijd het gros van de mensheid is. De oorlog tegen overbevolking moest ook en vooral een oorlog tegen kinderen zijn. Steriele seks, homoseksuele relaties, steriel makende geslachtsverandering, abortus werden op korte tijd gepromoot als rechten en gedragspatronen die de planeet en het klimaat zouden redden. Het had allemaal wel enig effect, maar niet voldoende om de bevolking te intimideren tot slaafse onderdanigheid (pagina 236sqq). De coronacrisis van 2020 gaf echter een nieuwe draagwijdte aan "Gehoorzaam of sterf". Zij gaf ook een uitstekende gelegenheid aan de machthebbers om hun megalomanie in een hogere versnelling te zetten. Kindermishandeling, in de vorm van injecties met overbodige, potentieel gevaarlijke vaccins, werd in de tweede helft van 2021 een maatschappelijk geoorloofde, zelfs officieel aanbevolen praktijk.[675] Was ook dat een onderdeel van een ontvolkingsplan, zoals vele waarnemers (Luc Montagnier, Mike Yeadon[676], Vladimir Zelenko en andere critici) vermoedden? Op enkele uitzonderingen na hadden kinderen immers geen last van covid19. Er was ook geen bewijs dat zij het virus verspreidden. Hun ouders en onderwijzers hadden niet meer covid19-gerelateerde gezondheidsproblemen dan kinderloze volwassenen of andere beroepsgroepen. Of was kindervaccinatie een strategische zet van farmaceutische bedrijven om hun omzet te vergroten en hun aansprakelijkheid voor vaccinschade te beperken (pagina 16)?

Samenzweringen, de boeman "complottheorie"

Velen zagen het coronabeleid in het Westen als een uiting van pure domheid. Dat is echter weinig geloofwaardig. "Berekenend opportunisme" is, zeker in de economische en de politieke sfeer, een meer plausibele en intellectueel uitdagende verklaring, omdat het gaat om het traceren van financiële transacties en andere contacten tussen grote spelers op het wereldtoneel. In 2020 was dat des te aannemelijker, omdat regeringen, hun deskundigen en de media alle pogingen om de gebruikelijke opportunistische collusienetwerken te ontrafelen steevast en spottend afdeden als "complottheorieën". De term 'complottheorie' ('conspiracy theory') kwam zestig jaar geleden in zwang toen bleek dat ongeveer de helft van de Amerikaanse bevolking nauwelijks geloof hechtte aan de conclusie van het Warren Rapport over de moord op President John F. Kennedy (22 november 1963): "De aanslag werd gepleegd door een enkele dader, Lee Harvey Oswald." Geruchten over de betrokkenheid van het CIA bij die moord deden de ronde. De door Kennedy eerder op rust gestelde CIA-directeur, Allen Foster Dulles (1893-1969)[677], wist zich echter tot lid van de Warren Commissie te laten benoemen. Het CIA mobiliseerde de media, niet om die geruchten te weerleggen met harde

bewijzen maar om ze te ridiculiseren als absurde "samenzweringstheorieën".[678] *Nothing to see here, move on*!

Een complottheorie is geen formele beschuldiging, waarvan de juistheid onder normale omstandigheden moet worden bewezen om rechtsgevolgen te hebben. Een complottheorie is een theorie, en van een theorie moet de onwaarheid worden bewezen vooraleer zij kan worden verworpen. Het bestaan van een complot wordt niet weerlegd met een verwijzing naar het feit dat de samenzweerders niet, of slechts gedeeltelijk, in hun opzet geslaagd zijn. Het is echt dom te denken dat men een complottheorie weerlegt door haar "een complottheorie" te noemen. Voor samenzweerders is het echter niet raadzaam te proberen een samenzweringstheorie te weerleggen, wanneer een weerlegging hen zou verplichten meer over hun activiteiten te onthullen dan zij het publiek willen laten weten. Het etiket "samenzweringstheorie" dient dan ook vooral om kritiek te negeren en relevante documenten geheim te houden — wat uiteraard het vermoeden van een complot alleen maar versterkt.

'Follow the money' was ooit de belangrijkste regel voor een onderzoeksjournalist. Nu geldt toepassing van die regel als "complottheorieën verzinnen". Wie zich daaraan bezondigt, verdient het onmiddellijk gecensureerd, ontslagen of op een andere manier "gecancelled" te worden. Zo denken samenzweerders.

Ieder van de in de vorige afdeling genoemde bedrijven, sectoren, en bewegingen had belang bij de coronapaniek — niet noodzakelijk een overwegend belang, maar in elk geval genoeg belang om haar niet luidkeels een halt toe te roepen. Het is redelijk te veronderstellen dat zij niet volledig onafhankelijk van elkaar opereerden.[679] Vooraanstaande politici, hun adviseurs, topambtenaren, grootaandeelhouders, topmanagers van bedrijven, investeringsbanken, beleggingsfondsen en mediaconglomeraten hebben menige gelegenheid om elkaar te ontmoeten aan vergader- en onderhandelingstafels, in bestuursraden, op conferenties en recepties en bij andere evenementen en plechtigheden. Zij zijn echter geen mensen van het slag dat de conversatie beperkt tot koetjes en kalfjes. Zij zien zichzelf als een elite, een oligarchie[680] van leidinggevenden, hoewel de media zelden gewag maken van "Westerse oligarchen". Elites zijn er in elke grote maatschappij, maar in het huidige bestel zijn zij niet langer louter lokale of regionale verschijnselen. Voor al hun leden geldt de uitspraak van Adam Smith: "Zij komen zelden samen, zelfs voor ontspanning en vermaak, zonder dat het gesprek eindigt in een samenzwering tegen het publiek of een of ander plannetje om de prijzen te verhogen."[681] Zij zijn niet langer aangewezen op paard en koets of pen en papier om elkaar te ontmoeten of met elkaar te communiceren. Door hun veelvuldige zakelijke en politieke contacten en gemeenschappelijke belangen in tal van aspecten van het nationale en voor een aantal onder hen ook het internationale politieke, economische en financiële systeem vormen diverse elitaire kringen uitzonderlijk hechte gemeenschappen — hechter dan de weinige basisgemeenschappen die, althans in het Westen,

het tijdperk van urbanisatie, de auto, de televisie en de suprematie van de arbeidsmarkt (met haar zielloze "slaapsteden") nog zouden overleefd hebben, en oneindig veel hechter dan de "pseudo-communities" op de zogeheten sociale media. Is er een hechtere gemeenschap dan het selecte ons-kent-ons clubje dat nu 'de mondiale elite' heet?

De conversatie van de elite is nog altijd "een samenzwering tegen het publiek". Dat publiek wordt nu echter voortdurend misleid met de mededeling dat geen serieus mens geloof hecht aan "complottheorieën". Alsof de moderne Westerse mens, die voortdurend klaagt over de overdaad van vergaderingen waar hij aan moet deelnemen of die over zijn lot beslissen, niet weet hoeveel informele, strikt vertrouwelijke, heimelijke contacten en afspraken aan de meeste (en aan alle belangrijke) vergaderingen voorafgaan. Toch is het nuttig hier een uitspraak van Marshall McLuhan in herinnering te brengen: "Alleen de kleine geheimen moeten worden afgeschermd; de grote worden afgeschermd door de naïviteit van het publiek." Immers, hoe groter de leugen, hoe meer mensen geneigd zijn te denken, "Dat moet wel waar zijn, anders zouden zij dat toch niet durven te beweren."

Samenzweringen zijn een vast thema in de rijke traditie van de Europese geschiedschrijving. Historiografie komt vrijwel altijd neer op het beantwoorden van de vraag "Cui bono?" ("Wie heeft er belang bij?") door uit te zoeken hoe de belanghebbenden zich organiseerden om hun belangen maximaal te promoten. De moderne mens wordt echter geacht geen interesse te hebben voor geschiedenis. Hij wordt geacht "progressief" te zijn en nog alleen vooruit te kijken — "zijn neus achterna te lopen" heette dat vroeger. Met andere woorden, hij wordt geacht zich bij de neus te laten nemen. Hij is immers een product van de twintigste eeuw, de eeuw van alomtegenwoordige propaganda (pagina 286). Collectief geheugenverlies (herschrijven of uitwissen van de historische episodes door media- en onderwijsinstellingen) is daarvan een essentieel onderdeel — zoals Gore Vidal het uitdrukte: "USA, the United States of Amnesia"

Samen met de studie van samenzweringen werd ook de studie van politieke en economische elites naar het verdomhoekje van de academische wereld verbannen. Naar transparantie strevende pottenkijkers worden niet door iedereen geapprecieerd. Dat ondervinden de occasionele "klokkenluiders" (zoals Edward Snowden) en onafhankelijke journalisten (zoals Julian Assange) maar al te vaak aan den lijve. De studie van het coronanetwerk staat nog in de kinderschoenen. De leden van elitaire clubs beschikken doorgaans over eigen strategische planningsgroepen, studie- en marketing en propagandadiensten. Zij hebben vaak, via allerlei denktanks, researchinstituten en op nationale of mondiale schaal opererende caritatieve of filantropische stichtingen, innige contacten met centrale banken en internationale en supranationale organisaties. Ook met universiteiten, academici, wetenschapsbeoefenaars, journalisten en kunstenaars, want die zijn hun graag ter wille in ruil voor rijkelijke giften, onderzoeksubsidies, opname in het ene of het andere selecte adviesorgaan of toegang tot prestigieuze publicatiemedia. Wie van zijn reputatie of imago wil leven, heeft weinig

bezwaar tegen de uitvergroting daarvan. Naast geldzucht en machtswellust is ijdelheid een van de meest corrumperende menselijke drijfveren. Domme ijdelheid vraagt geen quid pro quo: "Streel mijn ijdelheid en ik zal alles doen wat u verlangt." Dat maakt ijdele mensen tot goedkope doelwitten van manipulatie.

Laat het zo zijn dat een samenzwering niet verantwoordelijk was voor het verschijnen van "het virus". Men moet echter wel heel naïef zijn om niet te geloven dat er onmiddellijk op heel wat plaatsen mensen rond de tafel gingen zitten om de risico's en kansen die de coronacrisis bood te bespreken en hun plannen te herzien. Men moet wereldvreemd zijn om niet in te zien dat sommige van die samenzweringen ("overlegstructuren" in het officiële jargon) gewichtiger zijn dan andere.

In het voorjaar van 2020, leek het erop dat "iedereen die iemand is" het fundamenteel eens was met de door de media gepropageerde noodzaak van drastische maatregelen tegen "corona". Daarnaast werd "Ja, het is vervelend en lastig, maar het is nu eenmaal noodzakelijk, nietwaar" voor een groot deel van het publiek een vlot in de mond liggende stoplap. Niemand in de media herinnerde het publiek aan de woorden van William Pitt (1759-1806): "Noodzaak is het pleidooi voor elke inbreuk op de menselijke vrijheid. Zij is het argument van tirannen, het credo van slaafse zielen." Noodzaak maakt nadenken overbodig; zij verlost ons — o ironie — "van de lastige noodzaak keuzes te maken" (Vauvenargues).[682] Waarom leven, wanneer het toch gemakkelijker is geleefd te worden?

Opererend onder het opportunistenmotto "Never let a crisis go to waste" stelden tal van belangen- en pressiegroepen alles in het werk om de coronapaniek aan te wakkeren, de crisis in het nieuws te houden, te overdrijven en zo lang mogelijk te rekken. De grote mediabedrijven waren daarbij van essentieel belang. Sneller dan enig virus verspreidden zich persmededelingen en aanbevelingen van de WGO, lokale en internationale politieke autoriteiten en medische instanties, interviews met virologen, epidemiologen en beleidmakers, rapportages van schrijnende situaties, *human interest stories*, geruchten en insinuaties. Voor de media was de pandemie een goudmijn zonder weerga in vredestijd, "het verhaal van het jaar en voor het jaar". Eerder dan zich breed te informeren, beperkten zij zich er echter toe woordvoerders te zijn van de officiële covid19-partijlijn: "Covid19 is een vreselijke ziekte, vreselijker dan alle andere ziektes. Niemand is immuun voor het virus. Iedereen is een dodelijk gevaar voor iedereen. Vrees uw kinderen en kleinkinderen als geen ander. Alleen een vaccin kan u redden en het einde van het lockdownbeleid rechtvaardigen". In de voorstelling van de media, weerspiegelden dergelijke meningen de "wetenschappelijke consensus", die echter alleen bestond in de verbeelding van incompetente, onverantwoordelijke of omgekochte journalisten (pagina 195).

De bijna volkomen eensgezindheid waarmee op nationaal en vooral op mondiaal vlak het Establishment en de elites het virus adopteerden als voorwendsel om op tal

van gebieden hun macht en invloed te versterken, was voor mij het meest opvallende aspect van de coronacrisis. Hun uitspraken en acties pasten in de al eeuwen aan de gang zijnde processen van vermaatschappelijking. Die processen beperken zowel de vrijheid van handelen en denken van mensen aan de basis van de maatschappij als de verantwoordelijkheid en de aansprakelijkheid van het maatschappelijke Establishment.

Mediacensuur

De coronacrisis maakte van paniek zaaien een politieke topprioriteit.[683] Ook de officiële nieuwskanalen waren er niet vies van — als ze al niet het initiatief namen om de nationale beleidsinstanties of grote geldschieters ter wille te zijn. Maar zelfs met een kwistige toepassing van de regel "Vermoeden van covid19 = covid19" kon men er niet omheen: Sarscov2 heeft geen merkbaar statistisch effect op de gezondheid van kinderen, jongeren en mensen met een gezond immuunsysteem. Het covid19-beleid nam hen echter nadrukkelijk in het vizier en wekte de schijn — een bewijs was er niet — dat zij de meest actieve verspreiders van het virus (en "dus" van covid19) waren. De media kozen quasi-eensgezind de kant van het beleid. Critici en dissidenten werden hoogstens opgevoerd als curiositeiten, of zelfs als "onverantwoordelijke covidontkenners", ook al konden zij de beste referenties voorleggen. In het voorwoord bij de paperbackuitgave van zijn bestseller The Truth about Covid-19 (2021) beschrijft Dr. Joseph Mercola de censuur en de intimidatiepraktijken (o.a. stalking) die hij ondervond vanwege Establishmentmedia (ook Youtube), hun zogeheten factcheckers en leidende politici van de Democratische Partij. De hetze leidde tot doodsbedreigingen tegen hem, zijn gezin en familie. Daarom verwijderde hij alle teksten die hij in de voorbije vierentwintig jaar op zijn website beschikbaar had gesteld.[684] Censuur, intimidatie en ontslag wachtten ook praktijk- en ziekenhuisartsen die behandelingsmethoden uitwerkten en met succes toepasten in landen waar de officiële richtlijn luidde: "Zolang er geen vaccins zijn, moeten covid19-patiënten thuis uitzieken en mogen ze pas naar het ziekenhuis gaan wanneer ze nog nauwelijks kunnen ademen." Krantenlezers en televisiekijkers mochten in geen geval de indruk krijgen dat covid19 een met klassieke middelen behandelbare ziekte was of dat er geen reden was voor collectieve paniek. Voor de media was het daarom nodig kritische auteurs en artsen die hun verantwoordelijkheid tegenover hun patiënten boven slaafse volgzaamheid aan beleidsexperts stelden ofwel dood te zwijgen ofwel af te schilderen als charlatans. Dat die experts nog nooit een patiënt hadden gezien, was voor de media geen punt. Waar zij vandaan kwamen, aan wie zij hun carrière dankten, welke ideologische, politieke en financiële belangenconflicten hun integriteit in twijfel trokken — daarover hoorde het publiek niets te weten.

In een interview met de CEO van de Atlantic Council (november 9, 2021) liet veearts Albert Bourla, de CEO van Pfizer, weten dat hij mensen die "misleidende

informatie" over zijn vaccin verspreiden als misdadigers beschouwt.[685] Hij vertelde er niet bij dat Pfizer een heel frequente gedaagde is in rechtszaken aangespannen door de slachtoffers van medische producten.

> Pfizer heeft een lange geschiedenis van criminele activiteiten. Het bedrijf is op meerdere locaties aangeklaagd wegens onethische drugstests, illegale marketing-praktijken, omkoping, milieuschendingen (waaronder het illegaal dumpen van PCB's en ander giftig afval), schendingen van regels ter bescherming van veiligheid op het werk, en meer. Het is ook bekritiseerd wegens prijsopdrijving die het leven van patiënten met chronische ziekten zoals epilepsie bedreigt...
> Tussen 2002 en 2010 kreeg Pfizer boetes voor een bedrag van $3 miljard voor strafrechtelijke en civielrechtelijke veroordelingen, waaronder een boete van $ 2,3 miljard in 2009.[686] Dat was tot dan toe de grootste boete voor fraude in de gezondheidszorg in de Amerikaanse geschiedenis. In 2011 betaalde Pfizer $14,5 miljoen om aanklachten wegens illegale marketing te schikken. In 2014 volgde een schikking voor een bedrag van $35 miljoen in verband met onwettige marketing van het niertransplantatiemedicijn Rapamune. Die boetes waren een peulschil voor het bedrijf...[687]

Hoe verhoudt zich de "misleidende informatie over Pfizer" tot de onvolledige, misleidende of ronduit leugenachtige informatie waar het bedrijf zich regelmatig aan bezondigt? Hoe verhoudt zij zich tot de ergere dingen waarvoor Pfizer al in tal van gedingen was veroordeeld? Pfizer zette alles in het werk om een wetsvoorstel dat klokkenluiders beschermt af te zwakken.[688] Sinds wanneer is kritiek hebben op een element van het Establishment hetzelfde als misdadige volksmisleiding of zelfs een terroristische dreiging[689]?

Voor de media is nieuws brengen een manier om advertentieruimte te verkopen, sponsors te lokken en politieke goodwill te kweken. Farmaceutische bedrijven, Pfizer op de eerste plaats, zijn een aanzienlijke bron van inkomsten voor de massamedia, kranten en televisiezenders in tal van landen, vooral de VS. De eerste uitgaven-begroting van Joe Biden, de in 2020 verkozen Amerikaanse president, voorzag een subsidiëring tot 50% van de lonen van de journalisten van de nationale Establishment-media die een grote rol hadden gespeeld in zijn verkiezing.[690] In Australië kreeg de pers een jaar belastingvrijstelling in ruil voor haar ondersteuning van het coronabeleid. Dergelijke subsidiëringen door overheden of bedrijven zijn veeleer regel dan uitzondering. Onafhankelijke pers? Ethiek in het mediabedrijf? Of, journalisten te koop en te huur?

Op 29 augustus 2020 vond in Berlijn een grote manifestatie plaats tegen het Duitse coronabeleid. Dat was belachelijk streng, terwijl in de Duitse sterftecijfers weinig of niets van de epidemie te merken was (pagina 349). De New York Times berichtte over de manifestatie als volgt:

Extreemrechtse Duitsers proberen de Reichstag te bestormen terwijl virusprotesten escaleren

Duitsland heeft de pandemie goed aangepakt en de regering geniet een groot publiek vertrouwen. Maar de minderheid die zich verzet tegen de regels van het coronabeleid omvat een extreemrechtse factie die beleidvoerders zorgen baart.

Katrin Bennhold
31 augustus 2020

nytimes.com/2020/08/31/world/europe/reichstag-germany-neonazi-coronavirus.html

BERLIJN - Het was kort na 19.00 uur, toen een zelfbenoemde genezer het podium aan het Duitse parlement beklom en de joelende menigte demonstranten aanspoorde het gebouw te bestormen: "Er is geen politie meer!" riep ze. "We hebben gewonnen!"

Wat volgde was een scène waarvan veel Duitsers dachten dat ze nog uitsluitend in hun geschiedenisboeken thuishoorde. Honderden extreemrechtse activisten zwaaiden met de zwarte, witte en rode vlag van het Duitse rijk van vóór 1918 dat ooit de nazi's inspireerde, braken door een politiecordon en probeerden zich een weg te banen naar het parlementsgebouw.

Het duurde maar een paar spannende minuten voordat de politie, hoewel enorm in de minderheid, erin slaagde hen terug te duwen. Maar de gebeurtenissen op zaterdag markeerden een alarmerende escalatie van de protesten tegen de reactie van de Duitse overheden op de pandemie — protesten die gestaag omvangrijker en, althans in de marge, bozer zijn geworden.

Opvallend is dat die uitbarsting van woede plaatsvindt op een moment dat de regering van bondskanselier Angela Merkel een hoog niveau van vertrouwen en populariteit geniet, en de grote meerderheid van de Duitsers de maatregelen voor virusbeheersing goedkeurt. Duitsland heeft de pandemie goed beheerd, het aantal doden laag gehouden, scholen heropend en miljarden euro's gepompt in welzijnsprogramma's die tot dusver de werkloosheid op een laag peil hebben gehouden.

Maar hoe klein ze ook was, de groep die probeerde het historische parlementsgebouw, de Reichstag, over te nemen, veroorzaakte geschokte reacties en grimmige vergelijkingen met het verleden van Duitsland.

"Het feit dat nazi's met keizerlijke oorlogsvlaggen de Bondsdag proberen te bestormen, herinnert aan de donkerste periode in de Duitse geschiedenis", zei Robert Habeck, een leider van de Duitse Groene Partij, tegen de Funke mediagroep.

"Het is onaanvaardbaar dat de Reichsvlag weer wappert aan het Duitse parlement", zei Annegret Kramp-Karrenbauer, het hoofd van de centrumrechtse partij van bondskanselier Angela Merkel.

De Duitse president, Frank-Walter Steinmeier, noemde het "een onverdraaglijke aanval op het hart van onze democratie".

Ongeveer 38.000 demonstranten uit het hele land stroomden afgelopen weekend naar de Duitse hoofdstad, het grootste aantal sinds de marsen in april begonnen.

Het was een eclectische menigte. Er waren antivaxers zoals Robert F. Kennedy Jr, antikapitalisten, esoterici, gewone burgers die boos waren omdat ze een

> mondmasker moesten dragen — maar ook ca 3.000 leden van extreemrechtse groeperingen...

Het NYT-artikel is een samenraapsel van uitspraken van het Duitse politieke Establishment en zijn academische acolieten. Het telt minder dan 2.550 woorden, maar 'extremist' en 'extremism' komen tien keer voor. 'Far right' ("uiterst rechts") staat er achttien keer; 'nazi' twee keer. Het artikel begint met een flagrante leugen. Wat de beleidvoerders zorgen baarde was immers niet de aanwezigheid van een klein aantal extreemrechtse betogers. De overheden wisten dat die overal opduiken maar altijd een marginaal fenomeen blijven. Wat de overheden wel zorgen baarde, was het feit dat het protest tegen het coronabeleid niet beperkt bleef tot "extremisten". In Duitsland waren artsen, juristen en wetenschappers de meest actieve opposanten van het pandemiebeleid van het politieke Establishment.[691]

De NYT erkende dat de demonstranten in Berlijn een heterogeen gezelschap vormden, maar suggereerde dat ongeveer 8% van hen "rechtse extremisten" waren. Een niet nader genoemd aantal honderden daarvan zou het parlementsgebouw hebben willen bezetten. Waar die gegevens vandaan komen vermeldt het artikel niet. Zij werden wel bijna eenstemmig door de gehele internationale pers[692] herhaald, ook door De Standaard. Het artikel in die Vlaamse krant maakte echter geen melding van de aanwezigheid van Robert F. Kennedy Jr, een telg van de beroemde Kennedy familie.[693] Hij is een wereldbekend advocaat, gespecialiseerd in milieukwesties en nu vooral in de verdediging van de rechten van kinderen die het slachtoffer werden van een slecht aflopende vaccinatie. Hij is de stichter en voorzitter van het Children's Health Defense Fund (CHD) en een van de weinige internationaal bekende critici van het op vaccinaties gefixeerde coronabeleid. De NYT noemt hem een "antivaxer". In werkelijkheid vecht hij tegen de wettelijke en contractuele regelingen die vaccinproducenten vrijstellen van aansprakelijkheid voor de schade die hun producten veroorzaken (boven, pagina 16), en tegen wetten en wetsvoorstellen die vaccinatie verplicht maken. Voor de NYT was zijn aanwezigheid in Berlijn echter voldoende om hem samen met Hare Krishna adepten, esoterici, antikapitalisten (een eufemisme voor "extreemlinks") en neonazi's op een hoop te gooien. Dat het de betogers om het Duitse coronabeleid te doen was — dat was nauwelijks een terloopse opmerking waard. Voor de NYT en haar internationaal gevolg is het coronabeleid van Kanselier Angela Merkel en het Duitse politieke Establishment zo hoog boven alle verdenking verheven dat wie daartegen protesteert ofwel gek moet zijn ofwel sinistere motieven moet hebben. Over de rol van het Duitse medische Establishment (het Robert Koch Instituut, Christian Drosten, het Paul Ehrlich Instituut) en over de machinaties die Angela Merkel aan de top van de Duitse politiek hebben gebracht en gehouden, over haar uit de jaren '90 daterende relaties met het elitaire World Economic Forum[694] — daarover lezen of horen wij nauwelijks nog iets in de Establishmentmedia. Nadat zij President Donald Trump tot *persona non grata* hadden uitgeroepen, stelden die media Merkel graag

voor als de leider ad interim van het Vrije Westen.

Ter vergelijking met het NYT-artikel citeer ik hier uit de reactie van Senta Depuydt, medeoprichter van de Europese tak van CHD.

> **Wat is er echt gebeurd in Berlijn?**
>
> Senta Depuydt
>
> Voorzitter van Children's Health Defense Europe
>
> childrenshealthdefense.org/advocacy-policy/what-really-happened-in-berlin-chds-senta-depuydt-was-there/
>
> De Duitse media melden 38.000 aanwezigen op 29 augustus in Berlijn, terwijl YouTubers een miljoen of meer claimen.[695] Er wordt in de Duitse media en officiële netwerken met geen woord gerept over de aanwezigheid van Robert Kennedy op het evenement, terwijl de historische toespraak van de neef van President Kennedy ruim aanwezig is op de sociale media. Nooit was de kloof tussen de institutionele pers en de alternatieve media zo groot. Wat gebeurde er echt op 29 augustus in Berlijn? Duitsland beleefde op 29 augustus een van de grootste demonstraties in zijn geschiedenis, ondanks herhaalde pogingen van de Berlijnse autoriteiten om het evenement te verbieden...
>
> *Het verlangen naar vrije meningsuiting*
> Gevangen tussen de eisen van de internationale coronastrategie en de groeiende onvrede onder de bevolking, lijkt de Duitse regering aanzien te verliezen nu demonstraties op 1 augustus en daarna meer dan 800.000 mensen bij elkaar brachten.[696] ... Inderdaad, geconfronteerd met het dovemansoor van de politici, roepen velen in de protestbeweging op tot een nieuwe nationale vergadering om de grondwettelijke rechten te waarborgen. Voor een deel geïnspireerd door de "gele hesjes" in Frankrijk, ontstonden in heel Duitsland werkgroepen die getuigden van een groeiend verlangen naar zelfbeschikking.
> De regering had al geprobeerd het succes van de eerste demonstratie in Berlijn (1 augustus, met volgens haar 17.000 deelnemers) te bagatelliseren. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de media de reputatie van de organisatoren probeerden te besmeuren door hen te betichten van nazisympathieën. De beelden van de grote rally op 29 augustus laten echter zien dat honderdduizenden aanwezig waren in de hoofdbeuk van Unter den Linden.
>
> *Juridische strijd*
> Zoals verwacht probeerden de Berlijnse autoriteiten vlak voor het evenement de demonstratie van 29 augustus te verbieden. Aangezien Duitsland echter nauwelijks door de epidemie is getroffen, wordt het steeds moeilijker om omwille van de volksgezondheid een algemene noodsituatie te handhaven. Omdat ze geen algemeen demonstratieverbod konden opleggen, trokken de autoriteiten de specifieke toestemming voor het evenement in. De organisatoren reageerden bliksemsnel. Bezorgd om het lot van de rechtsstaat, vroegen zij hun leden zelf individueel nieuwe verzoeken in te dienen om te mogen demonstreren. Binnen enkele uren hadden meer dan 6.000 mensen de nodige documenten ingevuld en ingediend. Politiebureaus werden overspoeld met verzoeken van het juridische

team, terwijl YouTubers de manoeuvres "live" doorgaven aan honderdduizenden sympathisanten. Tegelijkertijd ging de beweging in beroep tegen het demonstratieverbod bij een federale rechtbank. De volgende ochtend werd aangekondigd dat die had beslist in het voordeel van de demonstranten en dat het evenement zou doorgaan. De opwinding werd nog groter toen op sociale media de komst van Kennedy aangekondigd werd...

Robert F. Kennedy, Jr de nieuwe 'Berliner'
Zou iemand een sterker symbool kunnen vinden dan de aanwezigheid van Robert F. Kennedy, Jr om de fundamentele vrijheden te verdedigen tegen een nieuwe totalitaire agenda? In juni 1963, twee jaar na de bouw van de Berlijnse muur[697], was Kennedy's oom, President John F. Kennedy, in de stad om haar te verzekeren van Amerikaanse steun tegen de communistische dreiging. In een uiterst memorabele toespraak zei de President: "Er zijn veel mensen in de wereld die niet begrijpen — of beweren niet te begrijpen — wat het grote verschil is tussen de vrije wereld en de communistische wereld. Laat ze naar Berlijn komen!" De president sloot zijn toespraak af met de gedenkwaardige uitspraak: "Alle vrije mensen, waar ze ook wonen, zijn burgers van Berlijn en daarom ben ik er als vrij man trots op te kunnen zeggen: 'Ich bin ein Berliner'."
Nu, bijna zestig jaar later, hebben we ongeveer hetzelfde discours kunnen horen. Robert F. Kennedy, Jr sprak echter niet over communisme. Hij veroordeelde de dreiging van een autoritaire, totalitaire en Orwelliaanse maatschappij, van corruptie, censuur, onderdrukking, heimelijke agenda's en vrijheidsberoving. Hij nam geen blad voor de mond bij het beschrijven van internationale belangengroepen die in de pandemie een mooie kans zien om hun agenda's door te drukken...[698]

Media-aanvallen
Nagenoeg niets van wat hierboven werd vermeld, is verschenen in de Duitse of de internationale reguliere media. Het is verbluffend dat de media en de autoriteiten durfden te gewagen van 38.000 aanwezigen, hoewel de beelden op de sociale media getuigen van de gigantische omvang van de bijeenkomst. Dat geldt des te meer als we rekening houden met hun pogingen om de vreedzame menigte voor te stellen als "extremisten" en "tegenstanders van de democratie". Daily Kos, een Amerikaanse webkrant, was een van de weinige mediastemmen die melding maakte van de aanwezigheid van Kennedy. Zij deed dat onder de kop, "Antivaxer Robert Kennedy, Jr bij de neonazi's in Berlijn"[699] en beweerde dat hij had deelgenomen aan een extreemrechts, antisemitisch evenement...

Een geënsceneerde aanval
Overheidsfunctionarissen en reguliere media smulden van een "onaanvaardbaar incident", beschreven als een gewelddadige aanval op het parlementsgebouw, de Reichstag. Beelden van dat incident tonen echter slechts enkele tientallen activisten die de trappen van het gebouw op rennen en met vlaggen zwaaien. Zij tonen geen enkele vorm van geweld...

Ik laat het aan de lezer uit te maken welk van de twee verslagen van dezelfde gebeurtenis geloofwaardiger is. Geen van beide is onpartijdig, maar de partijdigheid van een krant die zich aan klaarblijkelijk misleidende informatie bezondigt, is niet van dezelfde orde als de partijdigheid van een organisatie die haar voorzitter tegen laster-

lijke insinuaties verdedigt. Was er enige grond om de betoging in Berlijn te zien als een opflakkering van nazisympathieën in Duitsland?

Gekochte journalisten

De New York Times is, samen met de Washington Post, enkele andere grote kranten, nieuwsmagazines, en de nationale radio- en vooral televisieconglomeraten, een spreekbuis van het Amerikaanse Establishment. Geen van hen is met "corona" aan zijn proefstuk toe, wanneer het op misleiding van de publieke opinie aankomt.

Toen Adolphe Simon Ochs (1858-1935), een selfmade zakenman, in 1896 controle over de New York Times verwierf (met de steun van het Rockefeller-fortuin), formuleerde hij wat nog altijd het devies van de krant is: "All the news that's fit to print". De krant legde de nadruk op verslaggeving en meed de sensatiezucht van wat toen 'yellow journalism' heette, de verkoop van roddels en geruchten en sensationele verhalen over *faits divers*, zonder veel aandacht voor de waarheid ervan. Ochs was ook betrokken bij de uitbouw van persagentschappen, die "nieuws" verkochten aan diverse kranten en ervoor zorgden dat die allemaal hetzelfde nieuws brachten. Persagentschappen waren de eerste grote "content providers" voor de massamedia, die dan nog alleen voor de verpakking ervan moesten zorgen. Zo werd "Nieuws" een commercieel product in een industrie die ruwe grondstof selecteerde en verwerkte tot een onder verschillende merknamen verkocht consumptiegoed.

De NYT werd de standaard voor kwaliteitsvolle berichtgeving en een model voor andere kranten, ook buiten de VS. Die reputatie heeft de krant nog steeds, hoewel verslaggeving plaats heeft gemaakt voor journalistiek die verslaggeving inpakt in een verhaal dat meteen ook een bijzondere interpretatie van de weergegeven feiten suggereert. De publicatie van een grote hoeveelheid opiniestukken, geschreven door vaste columnisten of "onafhankelijke" experts met ogenschijnlijk verschillende intellectuele of professionele achtergronden die allen ongeveer hetzelfde standpunt vertegenwoordigen, is een beproefde, effectieve tactiek om argeloze lezers een bepaalde opinie aan te praten en met vooroordelen of tunnelvisies te overladen.

De verschuiving van verslaggeving naar opiniebeïnvloeding en dan naar opinievorming voltrok zich geleidelijk in de loop van de twintigste eeuw in alle media die de New York Times als model bleven nemen. Zij werd versneld door de twee wereldoorlogen en de talloze andere oorlogen waarin de VS betrokken geraakte, ook en vooral de Koude Oorlog (1945-1985), waarin Amerika de onbetwiste leider van de Westerse wereld werd. Als instrumenten voor opiniebeïnvloeding en opinievorming, werden kranten en andere media gegeerde en gemakkelijke prooien voor machtige belanghebbende partijen. Die wisten maar al te goed dat de media het moeilijk zouden hebben te overleven, indien zij het moesten stellen met wat lezers, luisteraars en kijkers bereid waren te betalen voor een dagelijkse portie "infotainment". Naarmate het Internetgebruik toenam, daalden ook de inkomsten uit advertenties voor commerciële

producten en diensten. Om hun kosten te drukken vertrouwden de media steeds meer op onderlinge samenwerking en op externe "content providers" die regelmatig zo goed als kant-en-klare kopij aanleverden in de vorm van perscommuniqués, volledige artikels, documentaires, interviews en opiniestukken. Zo ontstonden grote media corporaties die dezelfde nieuws- en opiniebijdragen heel goedkoop in verschillende kranten en zenders publiceerden — de zogeheten "copy/paste"-journalistiek[700] — en de kleinere spelers opkochten of uit hun lokale markten verdreven. Kleine, lokale media moeten er rekening mee houden dat hun publiek doorgaans goed geïnformeerd is over lokale gebeurtenissen en dus vrij gemakkelijk een oordeel kan vormen over de degelijkheid en de vooroordelen van een krant of zender. Dat geldt veel minder voor de grote media, wier publiek voor het grootste deel geen rechtstreekse ervaringen heeft met wat zij beschrijven of tonen. In de massamedia vervaagde daardoor het onderscheid tussen "degelijke journalistiek" en "yellow journalism" zienderogen; het werd veel meer een kwestie van presentatie dan van inhoud. Waarheid was voor de grote media geen prioriteit.[701] Nu en dan moest een krant, ook de NYT[702], toegeven dat zij zich door een medewerker of "een doorgaans goedingelichte bron" in de luren had laten leggen en een verzonnen verhaal had gepubliceerd.[703]

Journalisten wisten ook wel aan welke kant hun boterham werd gesmeerd. Zij zochten contacten met insiders en toplui in de nationale en lokale politiek, de administratie, leger, politie, geheime diensten, grote ondernemingen en internationale organisaties. Zo konden zij op korte tijd de reputatie van goedgeïnformeerd expert en andere professionele of persoonlijke voordelen verwerven, in ruil voor de belofte hun bronnen in een gunstig daglicht te stellen of tegen kritiek te behoeden. Ook die bronnen wisten uiteraard van wanten en hadden vaak genoeg de middelen om langdurige "goodwill" te kweken in de mediawereld.[704] Navrant is het verhaal van Udo Ulfkotte, een redacteur van de Frankfurter Allgemeine Zeitung

> Udo Ulfkotte is op vrijdag 13 januari 2017 dood aangetroffen. Hij was 56. Duitse media melden dat hij stierf aan hartfalen. Hij was een voormalige redacteur van de FAZ en later onafhankelijke publicist en auteur van boeken over geheime diensten, Islamisering en immigratie. Radicale Islamisten stonden hem naar het leven en daarom genoten hij en zijn vrouw tijdelijk politiebescherming. In zijn bestseller *Gekaufte Journalisten* (2014) beschreef hij hoe het Amerikaanse Central Intelligence Agency de Duitse media controleert. Het boek kostte hem zijn baan bij de FAZ en misschien zijn leven. Ulfkotte verantwoordde de publicatie met de woorden dat hij zich in een betere positie bevond dan de meeste journalisten om de waarheid bloot te leggen, omdat hij geen kinderen had over wie hij zich zorgen hoefde te maken. In een bizarre wending, die volgens Ulfkotte door het CIA werd gedirigeerd, zweeg de Duitse pers als de dood over zijn recent werk. "Geen enkele Duitse reguliere journalist mag over het boek rapporteren. Anders wordt hij of zij ontslagen. We hebben nu dus een bestseller waar geen enkele Duitse journalist over mag schrijven of praten."[705]

Dat het CIA zwaar op de media woog was overigens geen geheim. Al kort na de oprichting[706] van het agentschap in 1947, had de directeur en bezieler ervan, Allen Foster Dulles (noot 677), een prioriteit gemaakt van infiltratie van en samenwerking met de pers, de entertainment industrie (Hollywood) en de kunstensector[707], ook met studenten- en jongerenorganisaties[708] en allerhande invloedrijke denktanks en ngo's. Die acties werden later samengevat onder de algemene naam "Operation Mockingbird".[709] Nieuws en entertainment werden meer en meer van achter de schermen geleide propaganda ("opinievorming").[710] Hoeveel ogenschijnlijk dissidente websites zijn in feite dekmantels van geheime diensten om gegevens over dissidenten te verzamelen? Hoeveel sensationele samenzweringstheorieën op het web hebben geen andere functie dan alle alternatieve nieuwsmedia in een kwaad daglicht te stellen of oppositie tegen de centrale agendapunten van de gevestigde machten af te leiden naar onbewijsbare (want fictieve) details?[711] Geen medium is beter geschikt dan het www om in te spelen op de "luxurious appetite for the terrible" die grote delen van het publiek beweegt. Daarmee is niet gezegd wie het meest munt kan slaan uit de bevrediging van die appetijt. "Yellow journalism" is geen fenomeen dat pas opdook na de openstelling van het Internet voor het publiek in 1994. In de Engelssprekende wereld stonden de kranten al tijdens de eerste wereldoorlog vol verzonnen "berichten" over gruweldaden van de Duitse vijand: "Duitse soldaten spietsen Belgische baby' op hun bajonetten!"[712] Was dat "yellow journalism" of overheidspropaganda?

In 2018 meldden onafhankelijke nieuwsbronnen het bestaan van een Britse, door de overheid gesubsidieerde organisatie, Integrity Initiative (II)[713]. II organiseerde in alle Westerse landen, ook in België, clusters van journalisten, academici en "defensie-adviseurs" (zoals de stichter van II, Chris Donnelly[714]). Zij moesten via de media de spanningen met Rusland op de spits drijven en zo een excuus leveren voor een grotere rol van de NAVO op het geopolitieke toneel, in het bijzonder haar expansie naar en militaire aanwezigheid in alle landen die aan Rusland grenzen.[715] Behalve heel eventjes in Spanje en in Engeland zelf was II echter nauwelijks nieuwswaardig. Door vroegtijdige lekken in Spanje viel het Integrity Initiative snel door de mand, maar de activiteiten ervan gingen gewoon door, onder andere namen, in andere organisaties, waarvan vele een link hadden met de Atlantic Council, een rijkelijk gefinancierde NAVO-denktank. Terwijl in 2020 en 2021 "corona" de voorpagina's bleef domineren, verschenen her en der steeds vaker verwijzingen naar voorbeelden van Russische of Chinese "agressie". Een hervatting van de Koude Oorlog zou in elk geval de NAVO ten goede komen.[716] Die organisatie had in 1991, na de ontbinding van de Sovjet-Unie, haar bestaansreden verloren. Zij kon een "nieuwe missie" — een nieuwe oorlogsdreiging, althans de perceptie daarvan — best gebruiken.

Wat geldt voor de relaties van de media met het CIA en andere inlichtingendiensten, geldt ook voor hun relaties met organisaties en industrieën die een groot belang hebben bij geopolitieke ontwikkelingen. Over al die relaties zijn de Establishment-

media eerder zwijgzaam dan transparant. Dat kan wellicht verklaren waarom de arrestatie van Julian Assange, de stichter van Wikileaks, wereldnieuws was zolang het om een geval van seksueel wangedrag leek te gaan, maar nauwelijks nog aandacht kreeg toen duidelijk werd dat hij om politieke redenen werd vervolgd en in strikte isolatie opgesloten. Een dissidente kunstenaar in China, geleerde in Iran of journalist in Rusland? Ja, graag, zij verdienen een Nobelprijs voor de Vrede! Maar maak geen helden van "verraders" in eigen huis![717]

Het onderwijs als massamedium

De coronapaniek berustte in belangrijke mate op verwarrend, onzorgvuldig, wetenschappelijk niet verantwoord taalgebruik (pagina 59). Met hun radde tongen en vlotte pennen waren journalisten in dat opzicht hoofdverantwoordelijken voor de paniek zelf en het kwaad dat mensen in de naam van "corona" werd aangedaan. Zij deelden die verantwoordelijkheid met anderen, niet het minst de bewakers van de moderne onderwijssystemen, waarvan zij zelf producten zijn en die zij ook sterk beïnvloeden. Na de democratiseringsgolf van het hoger onderwijs in de jaren '50 zagen we, in de jaren '60 van de vorige eeuw[2], de opgang van het idee dat ook onderricht in de hogescholen en universiteiten "maatschappelijk relevant" moest zijn. Dat kwam in de praktijk neer op "aansluiten bij wat aandacht krijgt in de krant of op televisie".

De opkomst van de "maatschappelijk relevante wetenschap" wordt doorgaans toegeschreven aan marxistische invloeden, in het bijzonder het door Marx en Engels gepromote idee van "wetenschappelijk socialisme". Dat idee kreeg echter pas vleugels in de jaren '60, als gevolg van de metamorfose van de grote Amerikaanse liefdadige stichtingen (Carnegie, Rockefeller, Ford).[718] Volksontwikkeling en promotie van onderzoek en onderwijs in de wetenschappen waren hun voornaamste agendapunten. Tijdens de eerste wereldoorlog en daarna werden zij steeds meer promotoren van "war socialism", een collectivistische organisatie van alle economische activiteiten volgens het model van een "public private partnership".[719] Voor de erfgenamen waren de stichtingen echter niet veel meer dan fiscaal interessante vehikels. De Ford Foundation werd in een klap de rijkste stichting, toen zij na de dood van Henri Ford en zijn zoon Edsel alle aandelen van de Ford Motor Company "erfde". De grote Amerikaanse filantropische (en daarom belastingvrije) stichtingen kwamen zo in handen van professionele managers, vaak topbureaucraten en politici in Washington D.C. — onder anderen, Nationale Veiligheidsadviseur McGeorge Bundy (Ford Foundation) en Minister van Buitenlandse Zaken Dean Rusk (Rockefeller). Kapitaalkrachtige stichtingen waren de reuzen in het onoverzichtelijke universum van de ngo's. Zij konden anonieme of fiscaal voordelige schenkingen ontvangen en het geld besteden aan geselecteerde programma's, vele daarvan bedoeld om invloed uit te oefenen op politieke instanties en in de media. Hun probleem was almaar meer "goede doelen" te vinden om goodwill te kweken in de media en het overheidsapparaat en zo hun

uitzonderlijke fiscale status en hun aantrekkingskracht voor kleine schenkingen te behouden — onder meer legaten van het groeiend aantal rijke maar kinderloze volwassenen in de babyboomgeneratie. Zo werd "filantropie" een onderdeel van een strategie om de rijkdom van de wereld te concentreren in de handen van de financiële elite.

De managers van de Ford Foundation huurden "deskundigen" in om de programma's te kiezen die voor subsidiëring in aanmerking kwamen. Andere stichtingen volgden dat voorbeeld. Die deskundigen waren academici, aanvankelijk vooral sociale wetenschappers en "publieke intellectuelen", die plots over enorme kapitalen konden beschikken om hun favoriete theorietjes te promoten en in de praktijk te brengen. Veeleer dan liefdadigheid, algemene vorming en wetenschappelijk onderzoek werden beïnvloeding van wetenschappelijke en academische activiteiten en het bewerkstelligen van maatschappelijke veranderingen de hoofddoelen van de stichtingen. Dat was een triomf voor de adepten van de technocratie, die er bovendien in slaagden de jonge President John F. Kennedy ervan te overtuigen dat de belangrijkste problemen van een land niet van politieke maar van louter technische aard zijn.[720] Een programma voor "stadsontwikkeling" van de Ford Foundation geleid door de stadsplanner Paul Ylvisaker, kreeg een prominente plaats in de desastreuze "War on Poverty"[721] van Kennedys opvolger, Lyndon B. Johnson. Het geld voor veelbelovende maar overwegend ineffectieve, zelfs contraproductieve "maatschappelijk relevante wetenschap" bleef echter rijkelijk stromen.[722] Elke mislukking van een programma was een aanleiding om het publiek te overweldigen met nieuwe voorspellingen, dreigingen, beloftes en pleidooien voor de noodzaak van nog grootschaligere, drastischere acties — en dus ook nog rijkelijkere financiering van "maatschappelijk relevante wetenschap". Met de hulp van de op sensatie beluste pers werd het zaad van het ene alarmisme na het andere wijd en zijd uitgestrooid. Naast "sociale problemen" (criminaliteit, armoe, drugs, onderwijs, huisvesting, mobiliteit) kregen "planetaire problemen" (overbevolking, milieuverontreiniging, klimaatopwarming, epidemieën) steeds meer aandacht. Die verschuiving was vooral een symptoom van de opkomst van een mondiale elite, die ernaar streefde overal ter wereld beslissende invloed uit te oefenen.

Het tijdperk van de *homo videns*, de op afstand bestuurbare mens, was aangebroken.[723] Krant en televisie, twee bij uitstek commerciële en politieke massamedia, namen de plaats in van het geweten (*conscientia*, aan alle volwassen mensen gemene kennis, in het bijzonder kennis van het onderscheid tussen goed en kwaad). 'Een beroep doen op iemands geweten' — dat is wat argumenteren verschillend maakt van fysiek of emotioneel manipuleren — verloor daardoor zijn traditionele betekenis, ook in het hoger onderwijs. Een beroep doen op populaire opinies en sentimenten was altijd al bestempeld als een drogreden. Nu werd het de norm voor "maatschappelijk verantwoorde communicatie". De drogreden blijft echter bestaan wanneer de popu-

laire opinies en sentimenten geproduceerd worden in vakkundig gemanagede opiniefabrieken en productiestudio's.[724]

Tijdens mijn loopbaan aan de universiteit kon ik vaststellen dat steeds meer studenten de gewoonte hadden teksten niet te lezen maar te bekijken. Alsof "Waar gaat het over?" en niet "Waar gaat het over en wat wordt daarover gezegd?" het studiedoel was. Velen namen niet de moeite een zin tot het einde te lezen, of meer te noteren dan een of twee opvallende naamwoorden en een werkwoord. Markeerstiften gebruiken verving beredeneerd samenvatten. Bijzinnen, voegwoorden en verwijzende voornaamwoorden werden vaak genegeerd of foutief geïnterpreteerd. De "democratisering van het hoger onderwijs" bracht een nieuwe generatie onderwijsexperts voort. Zij raadden het gebruik van ingewikkelde volzinnen in leermateriaal af om de "studeerbaarheid" daarvan te verbeteren. Zinnen van meer dan tien woorden waren te vermijden. Kennis in hapklare brokken! Een student vroeg mij in alle ernst waarom een cursus niet bestond uit een lijst met te verwachten examenvragen en de daarbij passende antwoorden — zou dat niet efficiënter zijn? Met het verdwijnen van de volzin werd de weergave van de logische structuur van argumentaties almaar omslachtiger — wat dan weer leidde tot "te lange teksten", die ook werden afgeraden. Dan liever een schemaatje of een grafiekje, desnoods een cartoon, al zijn die vaak moeilijker te interpreteren dan een tekst.

Ondertussen was er een explosieve groei van het aantal vakken en specialismen op gang gekomen. Dat betekende een fragmentatie van kennis. Zij liet geen plaats voor algemene logische, filosofische en methodologische beginselen die het mogelijk maken inzicht te verwerven in een brede waaier van kennisdomeinen, en die een solide basis vormen voor interdisciplinaire communicatie en argumentatie. In mijn laatste jaar als student woonde ik een lezing bij van een Amerikaanse gastprofessor. Hij omschreef de moderne universiteit als "organized discommunication" — vrij vertaald, "georganiseerd misverstand". Fragmentatie van kennis leidde tot het idee dat wie geen geaccrediteerde specialisten waren hun mond moesten houden, ook wanneer hun kritiek niet sloeg op de feitelijke bijzonderheden van een specialisme maar op de daarin gehanteerde waarheidscriteria en argumentatiepatronen. Die fragmentatie verhoogde het blufpotentieel van tal van specialismen en leidde tot toenemend groepsdenken. Investering in specialistische kennis gaat vaak ten koste van algemene ontwikkeling en het vermogen dingen in hun context te plaatsen. Op hun vakterrein durven specialisten wel tegen publieke vooroordelen in te gaan, maar in andere domeinen houden velen onder hen zich veiligheidshalve aan wat zij in de krant lezen of op televisie zien. Dat maakt hen tot *idiots savants*, gemakkelijke en gegeerde prooien voor in de massamedia verkondigde propaganda.

Een ander gevolg van de fragmentatie van kennis was een explosieve groei van de vraag naar gespecialiseerde hoogleraren. Die moesten dan onderling wedijveren om een plaats te krijgen in het curriculum en aanspraak te maken op een zo omvangrijk

mogelijke staf van wetenschappelijk en administratief personeel en bijzondere budgetten voor bijzondere activiteiten. Aan faculteitspolitiek doen, onderzoekscontracten met overheden, bedrijven en politieke en professionele organisaties binnenhalen, en mediabekendheid verwerven — dat waren uitmuntende carrièrezetten. Dat betekende: zich inwerken in kringen van potentiële geldschieters, bereid zijn hun doelstellingen en methoden "wetenschappelijk" te rationaliseren en die van hun tegenstanders of rivalen in diskrediet te brengen. Met dergelijke geprostitueerde wetenschap bewijst men zijn "maatschappelijke relevantie". Een correspondent schreef mij dit:

> De staat van onze faculteit is niet goed. Blijkbaar kunnen we door een besluit van bovenaf in 2020 alleen publiceren in "Open Access"-tijdschriften(725)... Maar open access kost geld. We hebben 3000 euro nodig van de universiteit of van financiers. Dus de universitaire bureaucratie heeft een nieuwe manier om te controleren wat er wordt gepubliceerd. In het ergste geval kan alleen onderzoek dat wordt gefinancierd door externe instanties (bijv. door de EU, die miljoenensubsidies veil heeft voor politiek-correcte onzin, die dan "gratis" wordt verspreid)... Bovendien hebben we een nieuwe gedragscode voor onderzoeksethiek die twee slechte principes bevat (2 van de 5): controleerbaarheid en maatschappelijke relevantie. Het eerste is niet van toepassing op de meer speculatieve en controversiële aspecten van wetenschapsbeoefening, waar intelligente vraagstellingen veeleer onenigheid dan unanimiteit creëren. Het tweede houdt in dat alleen politiek gecorrumpeerd onderzoek relevant is. Men kan immers geen twee heren dienen: waarheid en maatschappelijke relevantie... Het enige waar de universiteit om geeft, is ons vermogen ergens financiering los te peuteren... Dit is echt een soort staatsgreep. Of een grote stap vooruit in een staatsgreep die al lang in de maak is.

De idee van de universiteit als een gemeenschap, samengehouden door normen en waarden, verdween naar de achtergrond. Universiteiten werden als bedrijven georganiseerd en gemanaged, volgens een hiërarchisch maatschappijmodel. Hun product: verkoopbare "kennis". Dat werd gemaakt naar de voorkeuren van wie ervoor wilde betalen: overheden, bedrijven, beroepsverenigingen, politieke partijen, sponsors van ideologische of populaire bewegingen. Het ging niet langer om "universitaire vorming"; uitsluitend nog om "universitaire opleiding". Waar de nadruk traditioneel lag op kennisverwerving binnen het kader van een algemene ontwikkeling van intellectuele en morele geestesvermogens, daar stelde de progressieve vernieuwing van het universitair onderwijs overdracht van gespecialiseerde, al dan niet vermeende kennis voorop. Hogescholen en universiteiten waren instrumenten geworden om op grote schaal en korte tijd maatschappelijke veranderingen te forceren. Hun afgestudeerden kwamen immers terecht in grote maatschappijen, zowel in de publieke als de private sector, waar hoge en leidinggevende posities vrijwel uitsluitend voor lieden met een universitair diploma voorbehouden zijn. Dat maakte van het onderwijs, zeker het hoger onderwijs, een hefboom om grote massa's op te lichten en een minstens even

belangrijk massamedium als de kranten en de televisie. Zo werd censuur ten behoeve van "maatschappelijk relevante" machten (lees: geldschieters) een onderwijsprioriteit.

Bekeken vanuit het standpunt van de wetenschapsfilosofie is voortschrijdende specialisatie nefast voor de ontwikkeling van de wetenschap, indien zij leidt tot "organized discommunication" in een omgeving waarin niemand nog met andersgeschoolden of andersdenkenden praat en niemand nog een totaalbeeld heeft of zelfs maar probeert te hebben. Specialisten, die "veel weten over zo goed als niets", gezag geven in beleidsbeslissingen is waanzin. Dat geldt zeker wanneer die specialisten virologen zijn.

WWW-censuur

Een van de meest sinistere aspecten van de coronacrisis was de bijna volledige stilte die politici, hun experts en de media bewaarden over dissidenten, waaronder niet alleen gewone burgers maar ook onderzoeksjournalisten, praktijkartsen en onafhankelijke wetenschappelijke onderzoekers. Hoe groot hun reputatie in de precoranatijd ook was, zij werden in de media en op de zogeheten "sociale media" (Facebook, Youtube, Twitter) zo goed als monddood gemaakt[726], gemarkeerd als onbetrouwbaar[727] en in de zoekresultaten van Google[728] ver naar achter geschoven. Zeventig jaar na de laatste uitgave van de Index van Verboden Boeken van de Katholieke Kerk (in 1966 opgeheven), begonnen Google, Amazon[729], Twitter, Facebook en Paypal[730] met hun eigen indexen van verboden personen en verenigingen. Zij zijn niet vies van censuur van gegevens die niet in hun kraam passen. Evenmin zijn zij vies van het promoten van meldingen die dat wel doen.[731] Als grote ondernemingen zijn zij overigens innig verbonden met andere commerciële corporaties (via gemeenschappelijke grootaandeelhouders, overlappende bestuursraden, reclamebureaus, kantoren van zakenadvocaten, boekhouders en andere adviseurs) en met politieke en militaire instanties.[732] Dat is zeker zo in een land als de VS, waar "nationale veiligheid" een permanente obsessie is (al was het alleen maar wegens het economische gewicht van zijn omvangrijke strijdkrachten, geheime diensten en geavanceerde wapen- en communicatie-industrieën, zie de referentie in noot 665).[733]

Amazons Alexia, Facebook, Twitter, Google's Youtube en een aantal mindere goden in het universum van de sociale media verstopten hun censuur van critici van het covid19-beleid achter niet nader gespecificeerde en heel selectief toegepaste "community standards", die zij lieten afdwingen hetzij door medewerkers zonder enige wetenschappelijke vorming, hetzij door blinde, ultrasnelle algoritmes die zelfs niet kunnen weten wat wetenschappelijke vorming is. Zogeheten "onafhankelijke *factcheckers*"[734] versterkten die censuur door teksten, berichten en boodschappen van dissidenten te "ontkrachten" met getuigenissen van door de media zelf tot autoriteiten uitgeroepen experts, of met bronnen vermeld op andere sociale media; bijvoorbeeld Wikipedia[735]. Factcheckers zijn meestal ofwel werknemers van de kapitaalkrachtige media zelf, ofwel ondernemers die hun "product" verkopen aan de media, er wel zorg voor dragend dat

wat zij leveren precies beantwoordt aan de wensen van hun klanten — "Business is business", de klant is koning, zeker als die klant een miljoenenbudget beheert.[736] Het prestigieuze persagentschap Reuters werd een frequente factchecker voor Twitter. Dat is niet verwonderlijk: Een topmanager van Reuters zat in de Raad van Bestuur van Twitter. Mysterieuze organisaties als het Southern Poverty Law Center (SPLC) en het Centre for Countering Digital Hate (CCDH) publiceerden lijsten met namen van "ongewenste personen en verenigingen".[737] Die lijsten werden door vele media, beleidsinstanties en Establishmentfiguren als gezaghebbend voorgesteld, ofschoon zij slechts uitingen waren van haat aan het adres van tegenstanders van het Establishment en het officiële beleid. Wie die organisaties financierden, was moeilijk te achterhalen maar niet moeilijk te raden. Samen met de factcheckers zorgden zij voor een aanhoudende stroom van politiek-correcte maar haat zaaiende, misleidende en ronduit foute covid19-informatie, die via de Establishmentmedia aan het publiek werd verkocht als "de objectieve waarheid".

In verband met covid19, had die censuur weinig of niets met volksgezondheid te maken en alles met het promoten van bepaalde commerciële, politieke of ideologische agenda's. Critici van het coronabeleid die zich op wetenschappelijk onderzoek beriepen mochten blijkbaar in geen geval publieke geloofwaardigheid krijgen. Die les van een eeuw van commerciële en oorlogspropaganda en van de aids- en klimaatcrisissen was diep ingeprent in het geheugen van de Establishmentmedia. Dat gold ook voor dat deel van het publiek dat zich goed geïnformeerd waant, omdat het de Establishmentmedia volgt.

Dat er op het www veel fopnieuws, "complottheorieën" en onbezonnen uitingen van haat of frustratie rondgingen, was geen zorg voor de www-politie. Het maakte het veel gemakkelijker alle alternatieve nieuwsbronnen in diskrediet te brengen: "Allemaal een pot nat!" Voor veel mensen is elk excuus om iets niet te lezen en er niet over na te denken altijd welkom. Zij hebben gelijk, oordeelde een columnist in de New York Times: "Verlies geen tijd met kritisch denken. Steek je licht op bij Wikipedia en de mainstream-factcheckers. Dan weet je genoeg."[738] De kritiek op de "virale boodschappen" van amateurs en vrijwilligers op de "sociale media" leidde de aandacht af van de virale boodschappen van de goedbetaalde woordvoerders van de "groten der aarde" waarin de Establishmentmedia grossieren. Het publiek van de alternatieve media, die hun vooroordelen zelden onder stoelen of banken steken, is slechts een minuscule fractie van het publiek van de officiële massamedia, die van arrogantie en hypocrisie vormvereisten gemaakt hebben. De foute of misleidende berichten die soms op de alt-media verschijnen, verzinken in het niet naast het fopnieuws dat de bestaansreden en financieringsbron is van de Establishmentmedia in het tijdperk van de propaganda.[739]

De grote mediakanalen zorgden ervoor dat onafhankelijke reporters, journalisten, artsen en onderzoekers in de schaduw bleven. Voor het grote publiek werden die men-

sen nooit-van-gehoord, dus hoogstens marginale, onbetekenende, ja toxische, absoluut te mijden figuren. Wie een andere dan de officieel gepromote opinie wilde horen of lezen, moest zelf een weg zoeken in de voor leken nauwelijks toegankelijke wetenschappelijke literatuur of in de oeverloze zee van webpagina's. Als Internetgebruiker moest hij of zij dan wel eerst proberen de geautomatiseerde censuur van de zoekalgoritmes van Google te omzeilen en een inschatting te maken van de betrouwbaarheid van Wikipedia en door de media gepromote factcheckers. Toen Robert W. Malone, een van de grondleggers van de mRNA-technologie[740] die nu op grote schaal in de coronavaccins wordt toegepast, zich kritisch uitliet[741] over de veiligheid van die vaccins, verwijderde Wikipedia prompt (na amper vijf dagen) zijn naam uit de tekst van het artikel "RNA vaccine".[742] Toeval? Het Wikipedia-artikel "Robert W. Malone" is weinig meer dan een kritiekloze opsomming van beschuldigingen dat Malone "foute informatie" verspreidt over covid19 en mRNA-vaccins.

Het op het Internet (oorspronkelijk een louter militaire aangelegenheid) draaiende www was lange tijd een rijke en open bron van informatie. De open platformen van YouTube, Twitter en Facebook gaven tal van onafhankelijke journalisten[743] en onderzoekers de gelegenheid hun bevindingen kenbaar te maken aan al wie geïnteresseerd was en de moeite wilde doen een en ander op te zoeken. Zij gaven hun de mogelijkheid een graantje mee te pikken van de gigantische advertentie-inkomsten van die ondernemingen en zo hun onafhankelijkheid ook op financieel vlak te vrijwaren. Zo konden de besten onder hen als zelfstandige journalisten en onderzoekers een plaatsje veroveren op de markt voor nieuws, analyse en onderzoek, naast de vele websites die gesponsord worden door overheden, geheime diensten en sectorale en ideologische pressieroepen, of het fortuin maken van exhibitionistische YouTube sensaties.

In 2016, naar aanleiding van de Amerikaanse presidentsverkiezingen en het Brexitreferendum in het Verenigde Koninkrijk, besloten de Internetgiganten echter voorrang te geven aan hun zakelijke relaties met de overheden en de militaire, financiële en andere elites die van achter de schermen het beleid bepalen. Zij begonnen met de organisatie van een quasigeautomatiseerde systematische censuur[744] van de grote sociale netwerken op het www. Dat was een ramp voor vele van die kleine onafhankelijke journalistieke bedrijfjes. Om te overleven moesten zij proberen een sponsor of betalende abonnees[745] te vinden of voedingssupplementen, T-shirts, drinkbekers of andere trivia te verkopen — en dat terwijl zij nauwelijks nog een mogelijkheid hadden om zich kenbaar te maken aan het grote publiek. Het mag duidelijk zijn dat weinigen onder hen die regimewijziging zullen kunnen overleven, indien zij zich niet door strikte zelfcensuur schikken naar wat de www-giganten en andere stakeholders van het Establishment als "aanvaardbare opinie" beschouwen. Voor nieuwkomers is er al helemaal geen mogelijkheid meer om gehoor te vinden. Ook beoefenaars van de wetenschappen die zich kritisch opstelden tegenover het ene of het andere aspect van

het overheidsbeleid verloren meteen een belangrijk kanaal om hun argumenten aan het grote publiek kenbaar te maken en de censuur van de officiële media te ontwijken. Dat leidde tot een verarming van het wetenschappelijke onderzoek. Ondertussen waren ook de toonaangevende wetenschappelijke tijdschriften in handen gevallen van grote uitgeverijen, die prioriteit gaven aan hun politieke en commerciële agenda's.[746] Het Internet was op korte tijd uitgegroeid tot het belangrijkste informatiekanaal voor wat er aan de gang was in de verschillende wetenschappelijke disciplines.

Het spreekt vanzelf dat er wel alternatieve zoekmachines en platformen voor tekst- en videoboodschappen werden gelanceerd, maar die geraakten moeilijk bekend of werden opgekocht of gesaboteerd[747] door de grote spelers. Er waren uitzonderingen. Tegen het einde van 2021 haalde de populaire podcast van Joe Rogan per uitzending gemiddeld 11 miljoen kijkers/luisteraars, bijna driemaal meer dan de populairste televisienieuwsshow (Tucker Carlson, op Fox). Rogan, die zelf gecensureerd[748] werd door het Establishment, interviewde onder meer Dr. Peter McCullough[749] en Dr. Robert Malone[750], twee vooraanstaande critici van de officiële aanpak van de corona-crisis. Ook Alex Jones (Infowars), die in de voorbije dertig jaar meer dan wie ook de mondiale elite op de korrel had genomen, wist zich te handhaven, ofschoon hij door alle grote Internetplatformen gecancelled was.

De nieuwe, verscherpte www-censuur richtte zich bijna uitsluitend tegen critici van het door het Establishment gewenste, almaar versnellende proces van vermaatschappelijking (socialisering, zie hieronder pagina 291sqq). Ook tegen kritiek van gewichtige agendapunten van het Establishment zoals het klimaatalarmisme dat vanaf 1990 een vast thema in de media was geworden, de imperialistische oorlogsavonturen van de VS onder de presidentschappen van G. H. Bush, W.J. Clinton, G.W. Bush en Barack Obama, en de concentratie van beslissingsmacht in internationale of supranationale samenwerkingsverbanden van staten, geheime diensten en grote ondernemingen die aan elke juridische aansprakelijkheid en democratische controle ontsnappen. Critici werden als "populisten", "reactionairen", "fascisten", "racisten" bestempeld, ook degenen die tot kort voordien nog als respectabele figuren werden beschouwd.

Oorspronkelijk geprezen als de grootste verwezenlijking van het klassieke Westerse vrijheidsideaal werd het Internet na verloop van weinig tijd de basistechnologie voor een alomvattende "Big Brother"-maatschappij. Dat was te voorspellen — al in de jaren negentig had ik het Internet een "Trojaans paard in elke huiskamer" genoemd. Het idee dat alleen "de kleintjes" van die technologie zouden profiteren, terwijl de "groten der Aarde" lijdzaam toekijken, was te absurd om ook maar een seconde ernstig genomen te worden. De "ijzeren wet van de oligarchie" is immuun voor technologische innovaties. De belangrijkste nieuwigheid was dat de "Big Brother"-technologie nu vrijwel de gehele wereld bestreek en een essentieel instrument voor het mondiale Establishment was geworden. De nog resterende geografische limieten die de werking van de ijzeren wet van de oligarchie voorheen beperkt hadden, waren danig

verzwakt.

De door de media en de grote Internetplatformen uitgeoefende censuur wordt vaak aangevuld met "astroturf"-propaganda.[751] Bedrijven, partijen, bewegingen, ook kranten en factcheckers betalen mensen om brieven aan de redactie te schrijven of tekst- of videoboodschappen via Facebook, Youtube of Twitter te verspreiden om stemming te maken voor (of tegen) een product, mening, vereniging of persoon. De bedoeling is dat naïeve kijkers of lezers gaan geloven dat wat de astroturf-propagandist schrijft of toont de mening vertolkt van gewone mensen zoals zijzelf. Men spreekt ook van "gaslighting", mensen zodanig in verwarring brengen dat zij aan hun mentale gezondheid gaan twijfelen.[752]

Het gedrag van de media tijdens de coronacrisis was niet nieuw. Het weerspiegelde hun rol als de censors van politiek-correct denken zoals beschreven door Jean-François Revel in zijn essay *La nouvelle censure — Exemple de mise en place d'une mentalité totalitaire* (1977). In een moderne "democratie" wordt ideologische censuur op een subtielere manier uitgeoefend dan in de expliciet totalitaire regimes die tussen de twee wereldoorlogen opgang maakten. Zij stuurt nu aan op een "pensée unique", een strikt gemanaged groepsdenken, en vooral op gedragsconformisme. In de visie van de twintigste-eeuwse menswetenschap zijn denken en spreken immers vooral relevant als impulsieve reflexen die gedrag uitlokken en door gedrag worden uitgelokt. Als zodanig zijn zij uitingen van kuddegedrag, dat zich leent tot een pseudocausale statistische analyse, maar niet tot een analyse aan de hand van de *verstehende* methoden van de traditionele menswetenschap.

Corruptie van de wetenschappen

Het is belangrijk inzicht te hebben in de administratieve processen die voorafgaan aan het vrijgeven van industriële producten, inclusief geneesmiddelen en vaccins. De experts in de relevante adviescommissies hebben vaak nauwe financiële en andere banden met de industrie. We hebben het hier immers over specialisten in disciplines waarin onderzoek grotendeels door de ene of de andere industrie wordt gefinancierd. In dergelijke disciplines zijn carrières en reputaties vaak afhankelijk van goede relaties met industriële insiders, die doorgaans het best ingelicht zijn over de nieuwste ontwikkelingen van laboratoriummateriaal, methoden en technieken, over investeringsplannen en financieringsmogelijkheden. In sommige landen leidt dat tot het beruchte "draaideurfenomeen".[753] Industriële experts gaan voor een toezichthoudende instantie werken die hun diensten nodig heeft omdat zij te weinig kennis heeft van hoe het er in werkelijkheid op de werkvloer aan toe gaat. Omgekeerd, toezichthoudende experts aanvaarden beter betaalde jobs in de industrie, die graag meer wil weten over de praktijken en prioriteiten van de toezichthouders. Na een tijdje is het voor niemand nog duidelijk wie wie controleert.[754] Voor tal van industrieën is regulering door de

overheid niet meer dan zelfregulering via een omwegje. 'Zelfregulering' staat dan voor "regulering van een hele industrie door de spelers daarin met de beste politieke connecties". Hoeveel industriële of wetenschappelijke activiteiten vallen buiten het belastingsubsidiesysteem dat men nu 'de maatschappij' noemt?

Wat dit concreet betekent voor de covid19-vaccins bleek tijdens de behandeling van een klacht van een groep onafhankelijke wetenschappers tegen de FDA voor een rechtbank in Texas.[755] De groep eiste dat de FDA alle medisch relevante informatie over het Pfizer-vaccin zou vrijgeven.[756] Zij merkte op dat de toezichthouder niet meer dan 108 dagen nodig had gehad om het door Pfizer ingediende dossier te bestuderen en het bedrijf de gevraagde vergunning voor zijn product te verlenen — en daarmee ook de begeerde vrijstelling van aansprakelijkheid (boven, tekst bij noot 74). Als de verweerder in het geding, stelde de FDA echter dat zij 55 jaar nodig zou hebben om de documenten publiek te maken. Het volledige dossier zou dus pas in 2076 ter inzage liggen.[757] Staat ons hier een replay te wachten van de telkens weer uitgestelde "volledige inzage" van de documenten die betrekking hebben op de moordaanslag op President Kennedy (22 november 1963) en het officiële onderzoek daarnaar?

Wanneer politieke beleidsmotieven, al dan niet ingegeven door machtige commerciële belangen, de wetenschap corrumperen dan wordt het officiële standpunt al snel "Er is geen plaats voor discussies en debatten. De oppositie doodzwijgen — en als dat niet lukt, ridiculiseren of demoniseren — is nodig om het publiek niet in verwarring te brengen". Die tactiek was eerder met succes uitgeprobeerd ten tijde van de aidspaniek in de jaren '80 van de vorige eeuw en daarna van het klimaatalarmisme. De problematiek van het politieke of militante misbruik van de wetenschappen was echter al blootgelegd in de afscheidsrede (17 januari 1961) van President Dwight Eisenhower. Die rede werd vooral bekend wegens haar profetische waarschuwing voor de groeiende politieke macht van het militair-industrieel complex dat aan de vooravond van de tweede wereldoorlog onder President Franklin D. Roosevelt op stapel was gezet.[758] Een even belangrijk deel van Eisenhowers rede was gewijd aan de corrumpering van de wetenschap en de opkomst of doorbraak van een technocratisch regime:

> [D]e vrije universiteit, historisch gezien de ongecensureerde bron van ideeën en wetenschappelijke ontdekkingen, heeft een revolutie van de onderzoekspraktijk doorgemaakt. Mede door de enorme kosten die ermee gemoeid zijn, wordt een overheidscontract als het ware een substituut voor intellectuele nieuwsgierigheid. Voor elk oud schoolbord zijn er nu honderden nieuwe elektronische computers. Het vooruitzicht van overheersing van de geleerden van de natie door federale werkgelegenheid, projecttoewijzingen en de macht van geld is altijd aanwezig; het moet ernstig worden genomen. Maar als we wetenschappelijk onderzoek en ontdekkingen in acht nemen, zoals we zouden moeten doen, dan moeten we ook alert zijn op het gelijkwaardige maar tegenovergestelde gevaar dat de openbare orde zelf de gevangene wordt van een wetenschappelijke en technologische elite.

Amper een generatie later stelde Stephen Schneider (1945-2010), een vooraanstaande klimatologieprofessor, botweg:

> Enerzijds zijn we als wetenschappers ethisch gebonden aan de wetenschappelijke methode. Zo beloven we de waarheid te vertellen, de hele waarheid, en niets anders dan de waarheid. Dat betekent dat we alle twijfels, elk voorbehoud, elke "als" en "maar" erbij moeten nemen. Aan de andere kant zijn we niet alleen wetenschappers, maar ook mensen. En zoals de meeste mensen, zouden wij graag van de wereld een betere plek maken, wat zich in deze context vertaalt in ons werk om het risico van mogelijk rampzalige klimaatverandering te verminderen. Om dat te doen, moeten we ervoor zorgen dat we brede steun krijgen en tot de verbeelding van het publiek spreken. Dat betekent natuurlijk veel media-aandacht krijgen. We moeten dus beangstigende scenario's voorstellen, vereenvoudigde, dramatische uitspraken doen en weinig over twijfels zeggen. Deze dubbele ethische binding waarin we ons vaak bevinden, kan niet in een formule worden gevat. Ieder van ons moet beslissen wat de juiste balans is tussen effectief en eerlijk zijn. Ik hoop dat het betekent dat je beide bent.[759]

"Een beroep doen op de verbeelding van het publiek om grote veranderingen door te drijven" op basis van controversiële, nauwelijks doordachte hypothesen? Was dat geen evident misbruik van wetenschappelijk aanzien? "Ieder van ons moet beslissen wat de juiste balans is tussen effectief en eerlijk zijn." Individuele wetenschappers moeten "dus" worden vergoelijkt wanneer zij — "Ach meneer, ze zijn zo menselijk!"— proberen de krant te halen met sensationele, angstaanjagende persberichten (leugens), of proberen hun carrière te promoten door zich te lenen voor de campagnes van invloedrijke bewegingen, machtige, kapitaalkrachtige partijen en bureaucraten die veel [belasting]geld veil hebben voor onderzoek dat hun beleid ondersteunt of vrijpleit, ook wanneer het een aanfluiting is van alles waar 'wetenschappelijke integriteit' voor staat. Denken de media die dat spel meespelen werkelijk dat zij de wetenschap dienen?

Is de wetenschap achter het klimaatalarmisme meer dan toegepaste communicatiewetenschap, dat wil zeggen propaganda? Geldt dat ook voor de wetenschap achter het corona-alarmisme?[760] Waarom zouden rijke meester-propagandisten als Maurice Strong[761] en Al Gore, Fauci en Gates nodig zijn om met hun controle over onderzoekssubsidies controverses in de klimaat- en pandemiewetenschappen te beslechten in de media, op politieke forums? In welke echte wetenschappen is geld een acceptabel waarheidscriterium? "Pragmatisme" is altijd al een bedenkelijke intellectuele stroming geweest. Het pragmatistische adagio "Het is waar, want het werkt" roept bij kritische lezers vragen op: "Voor wie werkt het? Wie oogst de winsten, en wie draagt de lasten?" Daarop geeft pragmatisme geen antwoord.

"Beangstigende scenario's voorstellen, vereenvoudigde, dramatische uitspraken doen en weinig over twijfels zeggen" werd voor militante wetenschappers en academici een vak apart binnen het grote veld van de klimaatwetenschappen. Er was veel geld en prestige mee te verdienen, doordat de media zich gretige afnemers toonden van

zelfzekere bluf en simplistische angstaanjagerij. Voor politici en in hun spoor alerte universiteitsbesturen was het een mooie gelegenheid om hun "maatschappelijke relevantie" te bewijzen. Sociologen en psychologen zagen er brood in.[762] Wie was bang en wie niet? Hoe de meest belovende doelgroepen voor propagandacampagnes identificeren? Welke argumenten zijn effectief in een bepaalde doelgroep? Hoe angstgevoelens op te wekken en te gebruiken om mensen te mobiliseren voor "het goede doel"? Hoe kon men het publiek doen instemmen met absurde stigmatiseringen als "klimaatontkenners" en "wetenschapsontkenners", en zelfs met eisen om sceptici het zwijgen op te leggen door ze uit hun functies te ontslaan of te bedreigen met strafrechtelijke vervolging? Liegen en dreigen met geweld — kan een militante wetenschap, haar missie getrouw, betere (lees: effectievere) argumenten bedenken? Trouwens, wie ervan overtuigd zijn dat geen doel beter is dan het hunne hoeven zich niet druk te maken over een balans tussen ethiek en effectiviteit. Alleen effectiviteit telt. Zelfs efficiëntie weegt niet zwaar in de overwegingen van dergelijke fanatici. Hun doel heiligt alles, inefficiëntie even goed als geweld. Zij zien alleen heil in een "het koste wat het kost"-beleid. *The consequences be damned*!

Zelfbedrog en fanatisme worden zo tot pseudo-ethische principes verheven, op voorwaarde dat zij drijven op sterke stromingen in de publieke opinie, vakkundig gemanaged door de meesters van de propaganda. Los van dergelijk zelfbedrog is er het bedrog dat voortkomt uit de ijdelheid en het pure winstbejag van individuele wetenschappers of hun superieuren in de organisaties, universiteiten of bedrijven die hen tewerkstellen.[763] Er zijn niet alleen "Gekaufte Journalisten".[764]

Toewijding aan een relevant doel werd vaak een aanzienlijke kwalificatie voor een academische positie. Dit was niet alleen een Amerikaans fenomeen en bleef niet beperkt tot de hoogste niveaus van de academische wereld die voortdurend in contact staan met politieke, industriële en financiële kringen. In mijn laatste jaar als student aan de universiteit, terwijl ik met een aantal anderen wachtte op de start van een college, kwam een van mijn oud-leraren "Zedenleer" uit mijn atheneumtijd met ons een praatje maken. De enige uitspraak die ik mij van hem herinnerde was, "Het geweten bestaat niet." Nu vertelde hij ons dat hij was aangesteld als assistent-professor in de moraalwetenschappen. Hij liet ons verstaan dat hij die aanstelling voor een groot deel dankte aan het feit dat hij, als vrijwilliger, in de ene parochiezaal na de andere was gaan pleiten voor de legalisering van de vrije verkoop van de anticonceptiepil. "De meest gestelde vraag over de pil was of de vrije verkoop ervan geen ernstige effecten zou hebben op het gedrag en de houding van jonge meisjes. Dat was geen onverwachte vraag. Wij hadden de opdracht gekregen te antwoorden dat de wetenschap had aangetoond dat er absoluut geen merkbaar effect was." Hij voegde eraan toe: "Natuurlijk hadden die boeren en buitenlui moeten weten dat het een leugen was, maar alleen al het woord 'wetenschap' was voldoende om hen op hun gemak te stellen." Een ander argument in het draaiboek van de campagne was dat de anticonceptiepil abortus

overbodig zou maken. Kort nadat de strijd om de pil was gewonnen, verhevigde de campagne om abortus-op-eenvoudig-verzoek te legaliseren en ervoor te zorgen dat de ziekteverzekering zou tussenkomen in de kosten ervan. Enkele jaren later, had ik een even onthullend gesprek met een politiek geëngageerde universiteitsprofessor. In de loop van dat gesprek vertrouwde hij mij toe: "Mits hij of zij geen complete idioot is, neem ik een van de onzen in dienst, ongeacht de betere kwalificaties die anderen hebben."[765] De universiteit was niet wat ik mij ervan had voorgesteld.

Anno 2020 was de politieke, militante en commerciële corruptie van de wetenschappen, ook en vooral de medische wetenschap, ver doorgewoekerd. In sommige wetenschappen is het vermoeden van corruptie zo sterk dat aan auteurs gevraagd wordt hun "belangenconflicten" te melden, wanneer zij een tekst ter publicatie aanbieden of een congres toespreken. Of zij dat in alle eerlijkheid doen, is daarmee niet verzekerd. Er heerst op dat vlak ook een opvallende hypocrisie. Wie ooit een zelfs relatief klein bedrag heeft ontvangen van een commercieel bedrijf wordt sneller van een belangenconflict verdacht dan iemand die kan rekenen op gulle, quasipermanente subsidies en toelagen van officiële instanties of onafhankelijke stichtingen. Dat die instanties en stichtingen ook agenda's en belangen hebben die wetenschappelijk onderzoek kunnen compromitteren of corrumperen, staat echter buiten kijf. Om het maar bij "veilige" historische voorbeelden te houden: Hoe was het gesteld met de integriteit van door Hitler of Stalin gesubsidieerd onderzoek? Of met de wetenschappelijke integriteit van onderzoek dat werd gefinancierd door de Atlantic Council, het CIA, de EU, het NIAID, GAVI, de Ford Foundation, Greenpeace, het World Wildlife Fund, de Bill & Melinda Gates Foundation, de Wellcome Trust[766] of het World Economic Forum? Overigens wordt er nauwelijks aandacht besteed aan de belangenconflicten van individuele politici, politieke partijen, kranten, televisiemakers en overheidsexperts. Nochtans zijn de belangenconflicten van figuren als Anthony Fauci, Christian Drosten en Chris Witty, de Engelse topexpert, een publiek geheim.

In een artikel, "Covid19: politicisation, corruption, and suppression of science"[767] (in BMJ, het British Medical Journal, een leidend medisch tijdschrift), schreef redacteur Kamram Abbasi:

> Politici en regeringen onderdrukken de [medische] wetenschap. Ze doen dat in het algemeen belang, zeggen ze, om de beschikbaarheid van diagnostiek en behandelingen te versnellen. Ze doen het om innovatie te ondersteunen, om producten met een ongekende snelheid op de markt te brengen. Beide redenen zijn gedeeltelijk aannemelijk — de effectiefste misleidingen zijn altijd gebaseerd op een kern van waarheid. Wat verontrust, is het onderliggende gedrag.
> De wetenschap wordt onderdrukt voor politiek en financieel gewin. Covid19 heeft op grote schaal staatscorruptie ontketend en dat is schadelijk voor de volksgezondheid.[768] Politici en de industrie zijn verantwoordelijk voor deze opportunistische verduistering. Dat geldt ook voor wetenschappers en gezondheidsdeskundigen. De pandemie heeft onthuld hoe het medisch-politieke com-

plex in een noodsituatie gemanipuleerd kan worden — precies op momenten wanneer het nog belangrijker is dan anders om de wetenschappelijke integriteit te vrijwaren.

Richard Horton, hoofdredacteur van The Lancet, verklaarde, "Als dit zo doorgaat, kunnen we geen klinische onderzoeksgegevens meer publiceren omdat farmaceutische bedrijven financieel zo machtig zijn. Zij zijn in staat ons onder druk te zetten om artikelen te accepteren die schijnbaar methodologisch perfect zijn, maar de conclusies ervan passen wonderwel in hun kraam." Marcia Angell was bondiger: "Het is gewoon niet meer mogelijk om veel van het gepubliceerde klinische onderzoek te geloven."[769] In de medisch-wetenschappelijke literatuur vindt men tal van artikelen die in werkelijkheid door de staf van farmaceutische bedrijven geschreven zijn maar gepubliceerd worden onder de naam van "onafhankelijke" academische onderzoekers en professoren, die rijkelijk vergoed worden voor het lenen van hun naam.[770] Daarnaast oefenen bedrijven en stichtingen grote druk uit op universitaire faculteiten en onderzoeksinstituten om publicatie van "ongewenste" studies tegen te houden of in te trekken. Zij doen dat door te dreigen met het verminderen of stopzetten van sponsorgelden of contractonderzoek.[771] Het ligt voor de hand dat zij grote invloed hebben op de samenstelling van de hoofdredactie van wetenschappelijke tijdschriften en daarmee ook op de "publication bias" van die tijdschriften.

Al te veel "medisch-wetenschappelijke" publicaties zijn daarom weinig meer dan reclameboodschappen voor farmaceutische producten (o.a. vaccins). Horton sprak van het witwassen van reclameteksten. In de woorden van de komiek Dave Martin, "97% van de wetenschappers hebben dezelfde mening als de lieden die hun onderzoek financieren." Dat was een verwijzing naar de beweerde (maar fictieve) 97%-consensus onder klimaatwetenschappers[772] die jarenlang door klimaatalarmisten en de media als argument voor een wereldgouvernement of voor de sector van de "groene energie" werd gepromoot. Niemand betwist dat het klimaat verandert of dat we aan het einde van de twintigste eeuw in een opwarmingsfase zaten. De vraag is of het mogelijk is menselijke en natuurlijke oorzaken van de opwarming empirisch te onderscheiden en te kwantificeren. Zijn de positieve effecten van een warmer klimaat in de recente opwarmingsfase (in tegenstelling tot alle vorige) verwaarloosbaar in vergelijking met de "catastrofale" effecten die de alarmisten nu al decennia lang in het vooruitzicht stellen? Wie laat zich vangen door hun keer op keer falende predicties, hun kosten-zonder-baten en baten-zonder-kosten analyses voor fossiele, respectievelijk "groene" energie, hun potsierlijke pogingen om alle extreme weersomstandigheden als klimaatrampen voor te stellen, of hun vastberaden wil om kinderen voor het leven te traumatiseren? Werd het einde van de laatste grote ijstijd, amper iets meer dan 10.000 jaar geleden, veroorzaakt door toenemend gebruik van fossiele brandstof? Zijn wij vergeten dat het klimaatalarmisme omstreeks 1970 op gang kwam met dreigende voorspellingen van een nieuwe ijstijd van, onder anderen, Stephen Schneider? Hoe verhoudt zich de "kli-

maatcrisis" die in de media tiert tot de door het klimaatalarmisme veroorzaakte energiecrisis die in de herfst van 2021 Europa begon te teisteren en iedereen deed hopen op een warme winter?[773] Niemand zat te wachten op een koudegolf zoals die welke de energievoorziening in Texas in het voorjaar van 2021 dagenlang had lamgelegd.[774] Voor de klimaatbureaucratie en haar agenten in de media was een warme winter echter hoogst verontrustend.[775]

In het klimaatalarmisme speelde vooral het idee van een onhoudbare "overbevolking" van de planeet. Dat thema was ook prominent aanwezig in de coronahetze.[776] Alarmisme steunt in beide gevallen op de veronderstelling van een exponentiële groei van al wat slecht is. Eerder dan de mensheid de gelegenheid te geven zich aan te passen aan veranderende omstandigheden (wat zij permanent doet), willen alarmisten hun geprefereerde aanpassing desnoods met dwang en geweld "nu, onmiddellijk, koste wat het kost" opleggen. Zoals voor Bill Gates, zo is er voor hen "geen middenweg" (pagina 21). Zij kennen maar twee alternatieven: "Drastische actie nu" en "Niets doen" — dat zijn hun codewoorden voor "Extreme concentratie van macht", respectievelijk "Gedecentraliseerd leven en laten leven, leren en laten leren". Zij zijn ervan overtuigd dat de toekomst alleen in hun handen veilig is. Dat is ook de overtuiging van het mondiale Establishment, de mondiale elite: "Volg ons, of sterf." Zoals al gezegd: Voor wie die mentaliteit heeft, telt eerlijkheid niet meer mee — alleen effectiviteit telt.

Een geval van corruptie in de wetenschappen kwam heel even aan het licht toen een artikel in The Lancet vrijwel onmiddellijk moest worden teruggetrokken omdat het klaarblijkelijk bedrog was.[777] Het was een onderdeel van een campagne om President Trump in diskrediet te brengen, nadat hij hydroxychloroquine (HCQ) had aangeraden in navolging van een aantal gerenommeerde artsen. HCQ is een middel tegen malaria dat al jaren in omloop was en dat volgens tal van praktijkartsen goede resultaten gaf bij de behandeling van bepaalde covid19-patiënten.[778] HCQ werd als veilig beschouwd, omdat artsen geacht werden kennis te hebben van de uitvoerig beschreven contra-indicaties (die er voor elk medicijn zijn). Bovendien leek er een verband te bestaan tussen covid19-mortaliteit en de status van HCQ in de coronaregelgeving ("verboden", "toegestaan maar afgeraden", en "toegestaan"). De covid19-mortaliteit zou het hoogst zijn in landen met een verbod en het laagst in landen waar het product zonder problemen mocht worden gebruikt.[779]

In België werd HCQ afgeraden, ondanks het feit dat "een behandeling met een lage dosis hydroxychloroquine zoals voorgeschreven in Belgische ziekenhuizen, gepaard ging met een lagere sterfte in het ziekenhuis dan patiënten die deze behandeling niet kregen." De behandeling werd afgeraden "in navolging van de resultaten van andere internationale studies en aanbevelingen".[780] Met andere woorden, ook in het covid19-beleid primeerde de kuddegeest.

Ofschoon de Amerikaanse gezondheidsbureaucratie op de hoogte was van de

effectiviteit van HCQ[781], lokten Trumps uitspraken over HCQ onmiddellijk een hetze uit tegen het product vanwege het Establishment. Nochtans had Virology Journal, in 2005, een artikel gepubliceerd onder de titel "Chloroquine is een krachtig middel tegen infecties met het sarscoronavirus".[782] Chloroquine en hydroxychloroquine zijn niet identiek maar wel verwant. Dat geldt ook voor sarscov en sarscov2. Het was dus niet onredelijk te stellen dat HCQ nuttig zou kunnen zijn bij de behandeling van covid19. Er was zeker geen reden om onderzoeken naar de waarheid van die hypothese a priori in diskrediet te brengen, te verzwijgen of te ontmoedigen met een nepartikel in een gerenommeerd tijdschrift of verwijzingen naar onderzoeken waarin HCQ in waanzinnig hoge dosissen werd gebruikt. Sommige van die onderzoeken, op initiatief van de WGO, droegen de sussende naam "Solidarity". De kritiek op een aantal daarvan was niet mals: "De Solidarity-onderzoeken testen niet de voordelen van HCQ bij de behandeling van covid19. Zij testen veeleer of patiënten toxische, niet-therapeutische dosissen overleven... Het hoge doseringsschema dat in deze onderzoeken wordt gebruikt, heeft geen medische rechtvaardiging. De opzet van de studie, met haar beperkte opsomming van veiligheidsgegevens, maakt het moeilijk of onmogelijk om toxische effecten te identificeren op een wetenschappelijk verantwoorde wijze."[783] Alleen al in maart 2020 had de WGO 108 miljoen US dollars bij donoren ingezameld om de kosten van klinische onderzoeken in het Solidarity-programma te dekken. Waren de gulle donoren geïnteresseerd in een gemanipuleerd onderzoek waarvan de uitkomst op voorhand vaststond? Later bleek dat het programma inderdaad bedoeld was om HCQ in diskrediet te brengen.[784] Gelijkaardig geknoei deed zich voor bij tests van ivermectine die uitgevoerd werden in de laboratoria van de universiteit van Oxford. De tests werden stilgelegd op verzoek van de opdrachtgever, farmareus Merck, zogezegd "omdat er te weinig ivermectine beschikbaar was". Behalve in de (vooral Westerse) landen waar Big Pharma aan de medische touwtjes trekt, is het product al dan niet op voorschrift gemakkelijk te verkrijgen.[785]

Er waren ook auteurs die de nadruk legden op de versterking van het immuunsysteem en informatie gaven over middelen en methoden om dat te doen (bijvoorbeeld gebruik van vitamine D[786], zink, bicarbonaat van sodium, potassium of magnesium, eventueel in combinatie met andere producten of geneesmiddelen). In de VS kregen zij verbod van de voedingswaren- of handelsbureaucratie (FDA, FTC) om daarover te publiceren[787], zogezegd omdat er geen wetenschappelijke bewijzen zijn voor de effectiviteit van die middelen en methoden. Er is inderdaad weinig te vinden in de medisch-wetenschappelijke literatuur. De vraag is echter, "Hoe komt dat?" Afgaande op de hierboven aangehaalde uitspraken van Richard Horton en Marcia Agnell is het meest waarschijnlijke antwoord, dat degenen die medisch-wetenschappelijk onderzoek financieren niet geïnteresseerd zijn in middelen en methoden die niet patenteerbaar zijn. Was het niet verontrustend dat mensen die in alle ernst, met de beste bedoelingen en vaak ten koste van grote persoonlijke opofferingen middelen zochten om het lijden

veroorzaakt door het "dodelijkste virus aller tijden" te verzachten, moesten zwijgen? En dat nepwetenschap zonder problemen kon gepubliceerd worden in toonaangevende tijdschriften als The Lancet (in verband met hydroxychloroquine) en New England Journal of Medicine (het eerder geciteerde artikel van Bill Gates, hierboven, pagina 60)?

De hele komedie diende uiteraard maar een doel: het publiek en praktijkartsen ervan overtuigen dat er tegen covid19 niets te doen is, zolang er geen vaccin op de markt is. Het was een sinistere komedie. Immers, op vele plaatsen in de Westerse wereld werden artsen die wel de zorg voor hun patiënten boven de officiële covid19-richtlijnen stelden, zwaar onder druk gezet en met sancties bedreigd.[788] Voor hoeveel mensen was dat beleid dodelijk?

Wetenschapsbureaucratie

De corruptie van medische wetenschap was al ingeschreven in de oprichtingsakte van de WGO zelf. Dat document — het werd van kracht in april 1948 — definieerde "gezondheid" als volgt:

> Gezondheid is een toestand van volledig lichamelijk, geestelijk en sociaal welzijn en niet alleen de afwezigheid van ziekte of gebrek.
> Het genot van de hoogste haalbare gezondheidsstandaard is een van de fundamentele rechten van ieder mens, zonder onderscheid naar ras, religie, politieke overtuiging, economische of sociale toestand.
> De gezondheid van alle volkeren is fundamenteel voor het bereiken van vrede en veiligheid en is afhankelijk van *onvoorwaardelijke* medewerking van individuen en staten. [Nadruk toegevoegd]

Kort gezegd: Niets valt buiten de bevoegdheid van de WGO, voor gezondheid moet alles wijken, en mensen hebben er recht op dat staten de "aanbevelingen" van de WGO onvoorwaardelijk afdwingen.[789] Het "fundamentele recht op de hoogste haalbare gezondheidsstandaard" houdt in dat alle individuen en overheden verplicht zijn mee te werken aan het door de WGO gestuurde beleid. Dat fundamentele recht vertaalt zich aldus onmiddellijk in een onvoorwaardelijke gehoorzaamheidsplicht aan een schimmige wetenschapsbureaucratie.[790] Wanneer de wetenschap (of wat daar officieel voor doorgaat) spreekt, vergeet dan morele overwegingen, rechten en vrijheden! Vergeet de bij die rechten en vrijheden horende ideeën over persoonlijke verantwoordelijkheid en morele verplichtingen, ook al zijn die, meer dan de wetenschap, de grootste verwezenlijking van wat ooit de Westerse beschaving was. Overigens: Wetenschap is ondenkbaar zonder vrijheid in verantwoordelijkheid, zonder een strikt toegepaste ethische code.

Het idee van een recht op de hoogste haalbare gezondheidsstandaard is in logisch opzicht absurd. Wat is, in concrete termen, de hoogste haalbare gezondheidsstandaard? Haalbaar door wie, met welke middelen, tot welke door wie te betalen prijs? Wordt die standaard voor elk individu afzonderlijk bepaald, of wordt hij vastgelegd per

land, regio, etnische groep of sociale klasse? Indien wij dat recht op de hoogste haalbare gezondheidsstandaard naar de letter nemen dan moeten we elke afwijking van die standaard als een onrecht beschouwen, dus als het gevolg van een onrechtmatige daad. Wie stelt die daad? Wie doet onrecht? Is de "constitutie" van de WGO holle retoriek? Of is zij een vrijbrief om de ene na de andere heksenjacht te ontketenen?

De eerste Directeur-generaal van de WGO, dr. Brock Chisholm, was ervan overtuigd dat zijn discipline, psychiatrie, geroepen was een intellectuele revolutie tot stand te brengen die nog alleen aandacht zou hebben voor wetenschappelijke bevindingen, dus niet langer gebonden zou zijn aan morele ideeën over goed en kwaad. "Wil het menselijke ras bevrijd worden van de verlammende last van goed en kwaad dan moeten het vooreerst de psychiaters zijn die de verantwoordelijkheid op zich nemen." Dat had hij al in februari 1948 in het tijdschrift Psychiatry geschreven.[791] Wat moeten de psychiaters dan wel doen? "Om een wereldgouvernement te hebben, is het nodig om uit de hoofden van de mensen elk spoor van individualisme, loyaliteit aan familietradities, nationaal patriottisme en religieuze dogma's te verwijderen."[792] Volgens Chisholm is het blijkbaar de eerste taak van een psychiater een wereldgouvernement te promoten en alles wat mensen maakt tot wie zij zijn te vernietigen, tot er alleen een onbeschreven blad overblijft, waarop hij kan schrijven wat hij wil. Is dat dan een puur wetenschappelijke bevinding — of is het een manifestatie van pathologische arrogantie? Voor een technocraat als Chisholm is dat echter een irrelevante vraag. Van belang is dit: Wetenschap is een machtsmiddel; bedenk wat mogelijk wordt indien macht niet langer geremd wordt door ethische of morele overwegingen!

Fans van oude films weten hoezeer in de jaren '40 en '50, de psychoanalyse en psychiatrie opgehemeld werden, bijvoorbeeld in Hitchcocks *Spellbound* (1945) en ook in tal van B-films, waarin geleerd uitziende mannetjes met een grijs puntbaardje, een monocle, een zakhorloge en een suggestief Duits accent het ene mysterie na het andere oplosten. Hollywood was een gewaardeerd propaganda-instrument niet alleen voor de Amerikaanse strijdkrachten, politie- en geheime diensten maar ook voor de promotors van wetenschappelijke theorieën, technologieën en technocratisch beleid. Wie kan nog tellen hoeveel keer een filmster, in de rol van een onvervaarde wetenschappelijke deskundige, de wereld voor een schijnbaar onafwendbare natuurramp heeft behoed? Hoeveel mensen kunnen nog een onderscheid maken tussen "science" en "fiction" in het permanente aanbod van big-budget-science-fiction? Voor hoeveel mensen is het allemaal "wetenschap"; voor hoeveel allemaal "fictie"?

De definitie van gezondheid in de oprichtingsakte van de WGO werd in 2020 een vrijbrief voor dictatoriaal optreden van regeringen en besturen: "Uw ziekte geeft ons het recht de rechten van al wie onder onze jurisdictie valt te negeren." Dat was bluf, maar de media maakten daar geen heisa rond. Zij houden van "krachtdadig beleid dat getuigt van politieke moed".

Het nieuwe idee van verantwoordelijkheid was: doen wat u van overheidswege wordt opgedragen. Niet aan uw medemensen maar aan de overheid bent u verantwoording verschuldigd. De overheid, omringd door deskundigen, doet immers alleen wat "wetenschappelijk gesproken, noodzakelijk" is. Daar kan geen leek iets tegen inbrengen. Waarom nog luisteren naar argumenten en tegenargumenten, nu ons geleerd is dat alleen in obscure laboratoria ontwikkelde GIGO-computermodellen geloofwaardige profeten zijn? Waarom uw geweten pijnigen met vragen over ethiek, wanneer u in de krant kunt lezen dat het gaat om "burgerzin", dus gehoorzaamheid aan de "burgerlijke autoriteit", ook wanneer die zich gedraagt als een officier op het slagveld?

De media als scheidsrechters in wetenschappelijke discussies

Horrorscenario's lijken een *must* voor het medische Establishment:

> In de context van de "vogelgriep" (H5N1), die tussen 2003 en 2005 door de WGO, politici, wetenschappers en de reguliere media werd voorgesteld als een wereldomvattende bedreiging, voorspelde Anthony Fauci: "Zelfs in de beste scenario's zou het virus wereldwijd de oorzaak zijn van 2 tot 7 miljoen sterfgevallen"... In feite schatte zelfs de Wereldgezondheidsorganisatie, op 16 mei 2006, dat H5N1 amper 100 mensen had gedood.[793]

Was Fauci een aansteller, of dacht hij aan iets heel anders dan de argeloze toehoorder, toen hij het had over "de beste scenario's"?[794] Dreigen met "scenario's" was ook in 2020-2021 een geliefkoosde tactiek van de op angst terende farmaceutische industrie en haar lakeien in de wetenschapsbureaucratie.[795]

In 1996 gaven de media de uitbraak van de gekkekoeienziekte (BSE, *bovine spongiform encephalopathy*) de status van een epidemie toen een oude video van een aangetaste koe werd heruitgezonden op de BBC en een variant van de ziekte (vCJD, Creutzfeldt-Jakob Disease), die mensen treft, de krantenkoppen haalde. Deskundigen, geciteerd in de media, voorspelden dat alleen al in het Verenigd Koninkrijk twee miljoen mensen zouden sterven aan vCJD. Bijna twintig jaar later schatte onderzoek het wereldwijd gerapporteerde dodental op minder dan 250, waarvan ongeveer 170 in het VK. Geen enkel geval van infectie van persoon tot persoon is ooit opgedoken. BSE werd echter snel geïdentificeerd als een overdraagbare prionziekte, veroorzaakt door verkeerd gevouwen eiwitten.[796] Slecht gevouwen prionen kunnen de hersenen van een dier binnendringen door contact met gezonde eiwitten, waardoor deze zich op hun beurt verkeerd gaan vouwen. De uitbraak in 1996 werd beschouwd als een gevolg van het verwerken van de karkassen van dode dieren (inclusief die aan BSE gestorven waren) tot veevoer. Vermoedelijk kwamen slechte prionen zo in levende dieren terecht. Nadat in Engeland honderdduizenden runderen afgeslacht en hun karkassen verbrand waren, werd de verwerking van dode dieren tot veevoer verboden. De gekkekoeienziekte verdween uit het nieuws. Geruïneerde veehouders die zich uit wanhoop om het verlies van hun inkomen van het leven beroofden, waren voor de media niet

meer dan *faits divers*.

We kunnen de covid19-paniek van 2020 ook vergelijken met de aidspaniek van veertig jaar eerder. De symptomen van AIDS (*acquired immune deficiency syndrome*) waren, onder andere, aanhoudende koorts of zweten, gezwollen lymfeklieren, koude rillingen, slapheid, gewichtsverlies, diarree, kanker, en psychische klachten. Op basis van de symptomen voldeden meer dan twintig al bekende ziektes aan de criteria van het syndroom 'aids'. Er werd aanvankelijk dan ook voornamelijk sociologisch, niet medisch, onderzoek[797] verricht naar de oorzaken van de waargenomen clusters van die symptomen. In Afrika waren de voor de hand liggende oorzaken armoede en gebrek aan hygiëne en sanitaire en medische voorzieningen; in het Westen, medische praktijken (bijvoorbeeld, in bloedbanken) en vooral promiscue levensstijlen van homoseksuelen en druggebruikers, die elkaars injectienaalden uitwisselden. De medische sector was echter niet van plan een crisis verloren te laten gaan. Met de dood van Hollywood hartendief Rock Hudson (1925-1985) werd aids wereldnieuws en, toen verteld werd dat hij een actieve, promiscue homoseksueel was geweest, een *cause célèbre* voor Elizabeth Taylor en andere Hollywood *celebrities*.

Aids was een Godsgeschenk voor de Amerikaanse National Institutes of Health en het CDC, die zich lelijk misrekend hadden naar aanleiding van de varkensgriepepidemie in 1976 in de VS[798]:

> In 1976 veroorzaakte een uitbraak van de Mexicaanse griep in Fort Dix, New Jersey, één sterfgeval, en 13 ziekenhuisopnames. Dat leidde tot een massaal immunisatieprogramma dat later in verband werd gebracht met een toename van meldingen van het Guillain-Barré-syndroom dat kan leiden tot verlamming, ademstilstand en overlijden. Het immunisatieprogramma werd beëindigd nadat ongeveer 25% van de bevolking van de Verenigde Staten het vaccin had gekregen.[799]

Het NIH en het CDC hadden dringend behoefte aan iets wat hun reputatie kon herstellen en de kritieken op hun imposante budgetten zou doen verstommen. Dat iets werd aids. Commentaar van Kary Mullis: "Alle oude virusjagers van het Nationaal Kanker Instituut[800] plaatsten nieuwe borden op hun deuren en werden aidsonderzoekers. [President] Reagan had hen om te beginnen ongeveer een miljard dollar ter beschikking gesteld… Plotseling was er werk genoeg voor iedereen die kon beweren een soort medische wetenschapper te zijn maar de laatste tijd niet veel om handen had gehad."[801]

AIDS werd niet veel later, in 1993, omgedoopt tot HIV-infectie (*human immunodeficiency virus infection*). Deze herdefinitie was gebaseerd op de bewering, veel geciteerd in de media en bevestigd door de Wereldgezondheidsorganisatie en de Verenigde Naties, dat aids veroorzaakt werd door infecties met een retrovirus[802], HIV. Dat virus zou ontdekt zijn door Luc Montagnier of Robert Gallo — het was niet duidelijk wie; zij beschuldigden elkaar van plagiaat. Er was echter geen wetenschap-

pelijk bewijs van een oorzakelijk verband met enig ziekteverschijnsel: "Het is niet wat iemand gelooft, het is experimenteel bewijs dat telt. En noch Montagnier, noch Gallo, noch iemand anders had enig artikel gepubliceerd waarin experimenten werden beschreven die de conclusie rechtvaardigden dat hiv waarschijnlijk aids veroorzaakte."[803] Bovendien was er geen eenstemmigheid over de criteria voor de praktische toepassing van de definitie. Gevolg: het fenomeen "aids" verschilde plaats tot plaats.

Toch nam het medisch-industrieel-bureaucratisch complex de stelling, AIDS=HIV, onmiddellijk als uitgangspunt voor onderzoek en commercialisering van hiv-tests, aidsremmers (zoals AZT[804]) en vaccins. Een ander onmiddellijk gevolg was dat in Afrika, waar nauwelijks infrastructuur aanwezig was voor het testen op hiv, mensen bleven lijden en sterven aan aids — er werd eenvoudigweg aangenomen dat zij met hiv geïnfecteerd waren. In het Westen werden degenen die de diagnose "aids" zouden hebben gekregen, als zij positief hadden getest voor hiv, in een andere statistische categorie geteld (bijvoorbeeld klierkoorts), als hun hiv-test negatief was. Zij grepen dan naast de vele subsidies, voorkeurbehandelingen en voorrechten die aan hiv-positieve "aidslijders" werden toegekend, soms zelfs als zij geen ziektesymptomen vertoonden.[805] Mensen die positief testten op hiv maar in goede gezondheid verkeerden, werden echter meestal als zeldzame uitzonderingen beschouwd, ook al waren hiv-tests zelf uitzonderlijk. De angst voor aids verleidde sommige hiv-positieve maar overigens gezonde mensen om onnodige en soms ziekmakende medicatie tegen hiv te nemen. Zoals nu met sarscov2 en covid19, zo werd toen de indruk gewekt dat iedereen bij wie hiv werd gevonden een besmettelijke aidspatiënt was, al had hij geen symptomen, en dat iedereen die symptomen van aids vertoonde hiv in zijn lijf had. Ondanks verwoede en geldverslindende pogingen slaagde men er niet in een vaccin te ontwikkelen. Dat had rampzalige gevolgen in Afrika. Beschikbare behandelingen van ziektes die deel uitmaken van aids (het syndroom) werden vaak teruggeschroefd of vervangen door toediening van toxische aidsremmers, "in afwachting van een effectief vaccin".

De hiv-propaganda was echter uiterst succesrijk. De mening dat hiv de oorzaak is van aids verspreidde zich sneller dan een uiterst besmettelijke ziekte in de medische wereld. Het herdefiniëren van aids als hiv-positief had bovendien een belangrijk cultureel effect. Het leidde de aandacht af van het feit dat, in het Westen, promiscue mannelijke homoseksuelen verreweg de grootste groep aidsslachtoffers waren. Dat feit had argwaan gewekt ten aanzien van homoseksuele promiscuïteit en, meer algemeen, de "seksuele revolutie" van de jaren '60 en '70. Die revolutie was een lucratieve geldkoe voor de media, uitgevers, omroepen, Hollywood en wat voorheen niet meer was dan een marginale industrie van "vieze boekjes en prentjes". Het nieuwe motto was: "Porno goes mainstream". Het had van langsom meer effect op de video-industrie, de televisieprogrammatie en, later, het www. Pornografie (soms nog vermomd als popseksuologie of seksuele voorlichting) werd voor velen, ook kinderen, een onderdeel van het dagelijkse leven. "Sperma druipt van het scherm!" (Louis Tobback)

In 1987, een jaar na de start van haar immens populaire tv-programma, mengde megaster Oprah Winfrey zich in het aidsdebat. "Wetenschappelijke studies laten nu zien dat een op de vijf — geloof mij, een op de vijf — heteroseksuelen binnen drie jaar — dat is tegen 1990 — aan de gevolgen van aids zou kunnen overlijden. Een op de vijf! Het is niet langer alleen een homoziekte, geloof me."[806] Zij was geïnspireerd door het ophefmakende boek van Randy Shilts, "*And the Band Played On: Politics, People, and the AIDS Epidemic*" (1987). Shilts, een journalist van de San Francisco Chronicle, was zelf een homo. Hij zou in 1994 aan aids overlijden. In zijn boek en in talrijke interviews trok hij van leer tegen de stigmatisering van homo's in het algemeen als verspreiders van aids, hoewel de ziekte zich vooral manifesteerde bij regelmatige bezoekers van badhuizen en bars waar promiscue homo's elkaar ontmoetten. De medische autoriteiten voelden er toen echter niets voor "een alternatieve levensstijl te ontmoedigen" (Shilts, p.339). In een korte tijdspanne veranderden "advocacy groups" van homoseksuelen hun deuntje van de jaren '60, "Het is mijn lijf, ik doe ermee wat ik wil", in "Wij zijn het slachtoffer van aids, een virale ziekte die iedereen kan treffen".[807] Of dat laatste waar was of niet, het gaf geen verklaring van het feit dat promiscue homo's een zo grote groep van aidsslachtoffers uitmaakten.

Hoe dan ook, voor de media was het duidelijk: Aids was een ongekende, onafwendbare ramp. De Engelsen kregen te horen dat "de wetenschap" (of was het Oprah?) voorspelde dat tegen 1990 ongeveer twee miljoen van hen zouden sterven aan aids. Een antropoloog verzekerde mij dat Afrika tegen het jaar 2000 een derde van zijn bevolking zou verliezen. Dat stond allemaal wetenschappelijk vast. Aids werd immers verspreid door "lichaamsvocht" (bloed, sperma, speeksel) bij bloedtransfusies, seks, kussen, niezen en dergelijke — dingen die overal gebeuren waar er mensen zijn. Het publiek moest het doen met de geruststelling dat hiv niet werd overgedragen door muggen of via wc-brillen.

Acceptatie van homoseksuele en andere vormen van steriele seks paste echter wonderwel in de verspreiding van een "progressieve" ethiek die focuste op abortus en geboortebeperking, onder meer om "overbevolking van de planeet" te voorkomen en het neofeministische agendapunt "carrière vóór gezinslast" te realiseren. Steriele seks was *in*: "Het leven is een seksueel overdraagbare dodelijke ziekte. Het is onverantwoord die door te geven aan kinderen." Kortom: In deze wereld kinderen baren is eigenlijk onverantwoord — en vergeet niet dat kinderen behoorlijk lastig kunnen zijn, lastiger dan een hond en oneindig lastiger dan een teddybeer. Het was de tijd van de *dinks* ("double income, no kids"). In die context was de enige politiek-correcte verklaring van het aidsfenomeen: Aidslijders zijn slachtoffers, niet van hun levensstijl maar van natuurlijke overmacht of anders van historische politieke of sociale structuren waarvoor zij niet verantwoordelijk zijn. Zichzelf voordoen als een "slachtoffer" werd op korte tijd een politiek rendabele tactiek om allerlei privilegies en voorkeurbehandelingen te verwerven, verzekerd door een omvangrijke maatschappelijke

infrastructuur van overheidsdiensten en rijkelijk gesubsidieerde privé-instellingen. De rijzende ster in de Amerikaanse gezondheidsdienst, Anthony Fauci[808], koos resoluut partij voor de homoactivisten. Met hen ijverde hij voor versnelde goedkeuring van medicatie tegen hiv en de classificatie van hiv/aids als een virale ziekte die iedereen kan overkomen — iedereen zou "dus" gebaat zijn met een vaccin. De politiek-correcte opinie was: Aids is geen levensstijlziekte zoals de longkankers of hart- en vaatziektes van rokers en de obesitas van fastfoodjunkies. Levensstijlziektes waren iets voor de lagere klassen, niet voor rijke filmsterren of seksueel bevrijde, snel fortuin makende yuppies ("young urban professionals"), die in San Francisco en Silicon Valley de toon zetten en duidelijk op weg waren een plaats in het Establishment te veroveren. De "Californication"[809] van de wereld ging naar haar hoogtepunt.

Vele onderzoekers bleven echter volhouden dat hiv hoogstens een bijkomstige factor was in de verklaring van het aidsverschijnsel. Zij werden snel verbannen naar de achterbuurten van het wetenschappelijk onderzoek. Zij kregen niet langer subsidies en werden niet langer uitgenodigd voor wetenschappelijke conferenties. De bekendste criticus van de nieuwe orthodoxie was Peter Duesberg.[810] Zijn hypothese was dat aidsgevallen meer met omgevingsfactoren, hygiëne, levensstijl en medisch en recreatief druggebruik te maken hadden dan met een virus. Aids gedroeg zich hoe dan ook niet als een klassieke virusepidemie. HIV was niet wetenschappelijk geïdentificeerd (zie hierboven, noot 216, op pagina 52). Duesberg verwierp de herdefiniëring van aids als hiv-infectie, omdat zij het, op grond van een louter semantische bepaling[811], onmogelijk maakte te denken dat empirisch onderzoek naar andere mogelijke oorzaken dan hiv zinvol zou kunnen zijn. In een terugblik, zei hij: "Gedurende meer dan 25 jaar ontving ik alle toelagen die ik vroeg voor mijn onderzoek. Ik was Wetenschapper van het Jaar in Californië en werd uitgekozen om te zetelen in de Nationale Academie van de Wetenschappen. Maar toen ik eenmaal bekend werd voor het bepleiten van controversiële hypothesen [i.v.m. aids], kreeg ik niet eens één beurs op twaalf verzoeken." Apologeten van de nieuwe orthodoxie drongen er luidkeels op aan elke kritiek op hun "consensus" uit de media te weren. Hun mantra: "Die kritiek is pseudowetenschap. Het past niet het publiek in verwarring te brengen. Het is niet alsof er twee gelijke kanten aan de discussie zijn."[812]

Het fenomeen van de "cancel culture" deed daarmee definitief zijn intrede in de academische en wetenschappelijke wereld — "Wie niet in de pas loopt, gaat eruit! (En let op: De voorgeschreven pas kan op elk moment veranderen)". In het tweede decennium van de eenentwintigste eeuw zou de "cancel culture" de Engelssprekende wereld veroveren in ongeveer alle academische disciplines[813], openbare besturen en grote bedrijven. Wie openlijk kritiek had op de "consensus" of suggereerde dat de wetenschap andere dan progressieve of politiek-correcte opvattingen over om het even wat zou kunnen ondersteunen, riskeerde zijn job of althans zijn promotiekansen te verbeuren. Illustere academische emeriti, zoals Freeman Dyson (fysica), James Watson

(moleculaire biologie), Anthony Flew (filosofie), konden aan het einde van hun leven nog meemaken hoe gemakkelijk de politiek-correcte meute hun reputatie kon besmeuren omdat zij op een of ander punt (klimaatalarmisme, intelligentie en genetica, mechanistische interpretaties van de evolutieleer) niet langer mee waren met de "consensus" van de dag. Zij konden ook meemaken hoe gemakkelijk de academische en wetenschapsbureaucratie zich plooide naar de "eisen van de dag" — dus nog vrijwel uitsluitend begaan was met haar eigen reputatie als toonbeeld van politieke correctheid.[814] Die reputatie bracht brood op de plank en bood bescherming tegen lasterlijke aantijgingen in de media en tegen de al dan niet denkbeeldige roofzucht van advocaten die, onder het mom van "Bescherming van de consument", de geringste gelegenheid aangrepen om "deep pockets" (kapitaalkrachtige bedrijven of Big Budget instellingen) voor de rechtbank te slepen.[815]

Noch Duesberg noch zijn vele medestanders — onder wie Eleni Papodopulos[816], Luc Montagnier en Kary Mullis — lieten zich door het succes van de nieuwe hiv-orthodoxie het zwijgen opleggen. Mullis benadrukte dat PCR-tests gebruiken om bij aidspatiënten hiv te vinden geen verantwoorde diagnose oplevert. Dergelijk commentaar werd hem niet in dank afgenomen.

Het is niet aan mij om te zeggen of Duesberg veel bij te dragen had tot de aidsdiscussie.[817] Belangrijk is wel de snelle opkomst van het idee "consensuswetenschap". Terwijl Duesberg en andere sceptici in het verdomhoekje werden gezet, konden de voorstanders van, en meelopers in, de nieuwe hiv-orthodoxie op veel geld rekenen om hun hypothese te onderbouwen en te verspreiden. Zo konden zij (o.a. Fauci en Peter Piot) mooie carrières uitbouwen in prestigieuze universiteiten, onderzoekinstituten en nationale en internationale gezondheidsdiensten. Dat was een duidelijk signaal: Wie carrière wil maken in de wetenschappen kan maar beter de krant lezen en uitvinden waar het geld voor onderzoek naar toe gaat. Echter, wat blijft dan over van de traditionele overtuiging dat het zeker geen goede, deontologisch verantwoorde wetenschappelijke praktijk is om kritiek met gezag- of subsidieargumenten te doen zwijgen? In 1995 kon Umberto Ecco nog schrijven:

> In de moderne cultuur prijst de wetenschappelijke gemeenschap afwijkende meningen als middel om kennis te vergroten. Voor het oerfascisme is een afwijkende mening verraad.[818]

Tien jaar later, vooral na het verschijnen van Al Gore's propagandafilm "An Inconvenient Truth" (2006) was er geen ontkomen meer aan. Consensus, niet zozeer van de wetenschappers zelf als wel van een met grote middelen gecreëerde en gemanipuleerde publieke opinie, was het nieuwe waarheidscriterium. Wat Ecco "Ur-Fascism" had genoemd, werd de nieuwe maatschappelijke norm voor alles wat er, terecht of niet, aanspraak op maakte "kennis" te zijn. Wanneer echter, om financiële of andere

redenen, alleen nog door politieke autoriteiten of commerciële belangen goedgekeurde hypothesen kunnen onderzocht worden dan is het gedaan met de wetenschap.

Vanuit het oogpunt van de wetenschapsfilosofie is "consensus" een sociologisch fenomeen, geen kenmerk van kritische wetenschapsbeoefening.

> Waarom zouden wetenschappelijke gemeenschappen in staat moeten zijn een stevige consensus te bereiken die op andere terreinen onbereikbaar is? Waarom zou een consensus moeten blijven bestaan, terwijl een nieuw wetenschappelijk paradigma de plaats inneemt van een ander? En waarom zou paradigmaverschuiving steevast een verbetering opleveren? […] Het is niet alleen de wetenschappelijke gemeenschap die bijzondere kenmerken zou moeten hebben [om consensus mogelijk te maken—FvD]. De wereld waar die gemeenschap deel van uitmaakt, moet ook heel speciale kenmerken bezitten, en we weten nog altijd niet wat die kenmerken zijn.[819]

> Wetenschap is een maatschappelijke instelling waarover veel misverstanden bestaan, ook onder degenen die er deel van uitmaken... [Zij is] volledig geïntegreerd in en beïnvloed door de structuur van al onze andere sociale instellingen. De problemen waar de wetenschap mee te maken heeft, de ideeën die ze gebruikt bij het onderzoeken van die problemen, zelfs de zogezegd wetenschappelijke resultaten die uit onderzoek voortkomen, worden allemaal sterk beïnvloed door vooroordelen in de samenleving waarin wij leven. Wetenschappers beginnen hun leven immers niet als wetenschappers, maar als sociale wezens die ondergedompeld zijn in een gezin, een staat, een productieve structuur, en ze bekijken de natuur door een lens die gevormd is door hun sociale ervaring.[820]

Dat laatste doet een vraag rijzen. Door welke lens bekijken mensen "de natuur", wanneer zij opgroeien in de extreem artificiële stedelijke milieus van de moderne maatschappij en zelden de moeite nemen de hun als gratis informatie aangereikte vooroordelen van anderen te controleren? Het doet ook vragen rijzen naar de wenselijkheid en de effectiviteit van consensus in verschillende omstandigheden en over de consequenties van verschillende modaliteiten voor het bereiken van consensus. In tegenstelling tot wat Stephen Schneider en andere "militante wetenschappers" en "overheidsexperts" beweren, is ook in de wetenschap alleen een ethische, deontologische consensus van belang. De kwaliteit van wetenschap wordt bepaald door trouw aan de wetenschapsethiek (wat wetenschappers behoren te doen), niet door opportunistische pogingen om carrière te maken in de ene of de andere instelling, bureaucratie of industrie. "Consensuswetenschap" is geen wetenschap. Het is een artefact van commerciële, politieke en bureaucratische propaganda. Tijdens de coronacrisis stuurden grote spelers, zoals Google, Facebook, Twitter en diverse overheden, aan op de inzet van "intelligente" algoritmes om gecomputeriseerde realtime-censuur (en onmiddellijke vervolging?) van dissidentie mogelijk te maken. Is dat de toekomst die de "consensuswetenschap" waarop zij zich beroepen en de medeplichtigheid van overheidsexperts en de gevestigde media voor ons in petto houden? Voor hoeveel doden en hospitalisaties was hun censuur verantwoordelijk in 2020 en 2021?[821]

Eisenhowers afscheidrede (pagina 206) had al laten verstaan dat er een spreekwoordelijke ivoren toren nodig is om de wetenschappen te beschermen tegen politisering en de maatschappij tegen modeverschijnselen in academische kringen.[822] In een mediazieke maatschappij was een dergelijke wederzijdse afscherming echter ondenkbaar geworden. Extreme waakzaamheid was nodig, maar wie kon die opbrengen in een intellectueel klimaat van relativisme en "Anything goes"? Zoeken naar waarheid, de traditionele idee van wetenschap en filosofie, werd voor onzinnig gehouden en diende nodig vervangen te worden door antifilosofische en kennissociologische stoplappen als "Waarheid bestaat niet" en "Kennis is macht".[823] Dit suggereerde dan onmiddellijk dat macht een maat is van kennis en dat waar de grootste macht geconcentreerd zit, ook de grootste concentratie van kennis te zoeken is. In een maatschappij, een grote organisatie, zijn macht en invloed de doorslaggevende waarheidscriteria — wat anders? (pagina 318sqq) Van het klassieke Westerse waarheidsbegrip, *Verum est ens* ("de waarheid vindt men in de essentie der dingen"), blijft niets over. In de achttiende eeuw kwam daar *Verum est factum* voor in de plaats ("de waarheid vindt men in wat mensen gemaakt/gedaan hebben"). Omstreeks 1850, werd dat: *Verum est faciendum* ("de waarheid wordt bepaald door wat mensen zich voornemen te doen"). Dat betekende de doorbraak van het WWTT-tijdperk van de megalomane "agenda's".

Bepalend voor de hedendaagse perceptie van wetenschap is de "media impact" van instellingen, instituten en individuele onderzoekers. Die is blijkbaar van groter gewicht dan de op empirische gegevens en eeuwige waarden gebaseerde kritische, gewetensvolle evaluatie van hun observaties, onderzoeksmethodes, hypothesen en computermodellen. Er is niet weinig ironie in het feit dat "reputaties" en "heersende meningen" zich op ongeveer dezelfde irrationele wijze verspreiden als virussen. Dat geldt vooral onder de meest kwetsbare groepen (krantenlezers en televisiekijkers die nog altijd niet begrijpen wat "denken met andermans hersenen" betekent). Het geldt ook voor specialisten die meer met hun imago en hun carrière bezig zijn dan met het cultiveren van hun kritische vermogens — een risico dat inherent is in een context waarin "wetenschap" meer beroep is dan roeping.[824] Directeurs en budgetbeheerders van wetenschappelijke instellingen zijn zelden geneigd controversieel onderzoek lang te dulden. Zij moeten zich verantwoorden tegenover hun geldschieters, die vaak zelf grote publieke of private organisaties of instituties zijn. Zij hebben er veel voor over hun publiek imago te cultiveren, opdat hun verzoeken om sponsorgelden, subsidies, en budgetverhogingen zonder veel vragen ingewilligd zouden worden. In een dergelijke context echt wetenschappelijk werk verrichten is voor op onafhankelijkheid gestelde geesten een bureaucratische nachtmerrie. In grote maatschappelijke organisaties en hun bureaucratieën is groepsdenken in menig geval de enige en altijd de gemakkelijkste manier om ontslag te vermijden.

Economische vermaatschappelijking en financialisering

In Europa kwam de definitieve doorbraak van de vermaatschappelijkingsidee in de eerste wereldoorlog. In het kader van de totale vermaatschappelijking van de oorlogvoering (de "Totaler Krieg"[825]), veranderde de liberale rechtsstaat van vrije en gelijke burgers in een naar militair model ingerichte staat van bevelvoerders en ondergeschikten. De oorlog reduceerde mensen tot een anonieme massa "Menschenmaterial", "human resources", maatschappelijke productiemiddelen. In Europa, werd de vermaatschappelijkingsidee vooral geassocieerd met socialisme en later ook met "progressief liberalisme"; in de Verenigde Staten nagenoeg uitsluitend met dat laatste. Het ene zowel als het andere noemde zich progressief, dat wil zeggen: voorstander van voortschrijdende vermaatschappelijking. Het verschil zat in hun tolerantie voor min of meer autonome privaatrechtelijke maatschappijen ("het maatschappelijke middenveld", "civil society", "de privésector").

De Amerikaanse visie op vermaatschappelijking werd treffend verwoord door Prof. Dr Woodrow Wilson, President van de Verenigde Staten van Amerika (*r.* 1913-1921). Hij gaf de woorden "liberal education" (vorming in de *artes liberales*, hogere intellectuele vaardigheden) en "universiteit" een nieuwe betekenis. In de klassieke zin van het woord, was een liberale opvoeding bedoeld om mensen grootmoedig ("magnanimous", "liberal") te maken, zodat zij geen sociopaten (pagina 305) of bekrompen technocraten zouden worden. Het doel was hen op te voeden tot bekwame, verantwoordelijke opvoeders, opdat zij de fundamentele waarden en normen van het leven in vrijheid en gelijkheid aan de volgende generaties zouden kunnen doorgeven. Voor Wilson was het doel van een liberale opvoeding echter elk kind zo verschillend mogelijk te maken van zijn vader.[826] Het kwam erop aan kinderen te vervreemden van hun thuis, van hun ouders, van alles wat men als traditioneel (van generatie naar generatie overgeleverd) gezag zou kunnen beschouwen. De opvoeding van kinderen komt toe aan de staat, en alleen aan de staat, althans voor zover het een liberaal-progressieve staat is. Veertig jaar later werd deze gedachte bijna woordelijk overgenomen door de eerste directeur van de WGO, Brock Chisholm, in zijn pleidooi voor de erkenning van de psychiatrie als een essentieel instrument voor "maatschappelijke vorming" (pagina 214). Een op die manier verbasterd systeem van "liberal education" is de aangewezen methode om een eendrachtige maatschappelijke bestuurselite te vormen, die geen tradities erkent en eigenlijk geen ander doel heeft dan de versterking van de maatschappij die zij leidt. Wilson gaf toe dat een dergelijke "liberal education" niet voor iedereen geschikt is:

> Wij willen dat een klasse van personen een liberale opvoeding geniet. En, wij willen dat een andere klasse, een in elke maatschappij noodzakelijkerwijs veel grotere klasse, afziet van het privilege van een liberale opvoeding en zich voorbereidt op het uitvoeren van specifieke manuele taken.[827]

Dat programma veronderstelde dat de massa, het plebs, vrede neemt met louter technische opleidingen en dat zij voor het overige in een voortdurende toestand van ontworteling en verwarring verkeert, zodat zij permanent om richtlijnen smeekt. De progressief-liberale staat moest dus een klassenstaat zijn, bestaande uit een bestuursklasse van energieke intellectuelen en een klasse van bijna karakterloze arbeiders en bedienden. Dat was weliswaar niet de communistische staat van karakterloze drones, geleid door energieke partijkaders, die niet veel later in de Sovjet-Unie zou ontstaan, maar er waren toch opmerkelijke overeenkomsten in de nadruk op vermaatschappelijking. Toevallig vond ik op het www een beknopte maar treffende formulering van het credo van een hedendaagse Amerikaanse "progressive liberal":

> Als liberaal of progressief geloof ik dat in een rechtvaardige en fatsoenlijke maatschappij de wet niemand kan beschermen tenzij hij iedereen bindt, en niemand mag binden tenzij hij iedereen beschermt.[828]

De totalitaire implicaties van dat credo zijn evident. Het is een alles-of-niets geloof — ofwel totale controle (binding), ofwel totale chaos (geen bescherming). Het is niets anders dan een herformulering van de politieke theorie van Thomas Hobbes (pagina 330): ofwel onderwerping aan een absolute staat, ofwel een oorlog van allen tegen allen. Van de Gouden Regel van samenleven, "wederzijdse accommodatie en harmonisering van belangen binnen een kader van onbetwiste waarheden over goed en kwaad", blijft niets over.

In de VS waren er echter nog grote hindernissen te overwinnen: de federale, republikeinse structuur, de Grondwet, en de diepgewortelde ideeën van individuele zelfstandigheid, zelfredzaamheid en vrijheid. Dat zijn tot op heden nog altijd de grote boemannen voor het Amerikaanse Establishment, het bolwerk van de "progressive liberals". In Europa waren grondwettelijke en culturele hindernissen al grotendeels vóór de tweede wereldoorlog weggevaagd wegens de groeiende invloed van het Pruisische model van een progressieve, technocratische staat (met Otto von Bismarck als lichtend voorbeeld van een daadkrachtige staatsman). Ook in Europa verdrong het progressief-liberale, op vermaatschappelijking gerichte gedachtegoed het klassieke liberalisme van de achttiende en de negentiende eeuw. "De negentiende eeuw, de tijd van het klassieke liberalisme" werd in hetzelfde verdomhoekje gezet waar eerder "de middeleeuwen" was terechtgekomen.

De visie van Wilson was die van de Amerikaanse elite, die aasde op een grotere rol voor de VS in de wereld, ervan overtuigd dat niet alleen zij maar ook de wereld daar baat bij zou hebben. De elite werd op haar wenken bediend, toen Wilson, zonder dat daar enige aanleiding toe was en ondanks zijn plechtige beloften aan het Amerikaanse volk, besloot troepen te sturen naar het Europese front. Die beslissing kwam er nadat de Europese oorlogvoerende landen grote hoeveelheden van hun goud in de VS in veiligheid hadden gebracht, waar het de facto als onderpand diende voor de enorme

oorlogsleningen die zij aan Washington vroegen, en die zij ook kregen. Wilson maakte van de Amerikaanse overheid een grote speler op het politieke en het financiële wereldtoneel. Het kwam er alleen nog op aan er de grootste, rijkste en machtigste speler van te maken. De VS zou een imperiale wereldmacht moeten worden, anders gestructureerd dan maar overigens een waardige opvolger van het verzwakkende Britse imperium. Soevereine heerschappij over de wereld was immers de logische voltooiing van haar "Manifest Destiny"[829] als "exceptional nation": De VS is de wetgever voor de wereld die zelf niet aan enige wet gebonden is. Haar recht is haar macht.

Daar, in die imperiale ambitie, liggen de wortels van wat men nu gemeenlijk "de mondiale elite" noemt: in de pogingen een Anglo-Amerikaans mondiaal imperium[830] op te bouwen, onder meer door de gehele wereld Engelstalig te maken, wereldwijd controle te krijgen over het hoger onderwijs en de universiteiten[831] en later ook de media- en de entertainmentindustrie. Via die omwegen moest het mogelijk zijn overal ter wereld volgzame ("compliant") elites te vormen en de gehele wereld in te richten naar het progressief-liberale model van de Westerse staat.[832] Het model omvatte alle elementen van de Westerse maatschappelijke infrastructuur: niet alleen parlementen en verkiezingen, maar ook centrale banken, industriële, commerciële en financiële *corporations*, en progressief-liberale wetgeving. Het geopolitieke beleid moest uitmonden in een absolute culturele hegemonie van het progressief-liberale gedachtegoed.

Het Engelstalige, zij het nu vooral Amerikaanse, Establishment vormt nog altijd de kern van de mondiale elite, maar omvat, sinds de jongste mondialiseringsgolf op gang kwam, niet langer uitsluitend Amerikaanse en West-Europese hoofdrolspelers. Dat laatste was een consequentie van de liberalisering van de Japanse, de Zuid-Koreaanse en de Indiase[833] economieën. Ook de koerswending onder Deng Xiaoping (*r.*1978-1989), die China transformeerde van een orthodox stalinistische centraleplaneconomie in een gemengd systeem van relatief vrij ondernemingschap en een uiterst autoritair éénpartijregime, speelde een rol.

De Westerse elites bekeerden zich geleidelijk aan tot het idee dat zelfs grote nationale maatschappijen ("natiestaten") te kleine hefbomen zijn om alles onder controle te houden en te sturen. Dat was gebleken in het interbellum, de periode tussen WOI en WOII. Extreem nationalistische en protectionistische reflexen, aan beide kanten van de Atlantische oceaan, gaven toen aanleiding tot een Grote Depressie, een totale ontwrichting van de wereldhandel, en de opkomst van autoritaire en dictatoriale regimes. Om na WOII een herhaling van die catastrofes te vermijden, dienden internationale, multinationale en supranationale samenwerkingsverbanden van de elites het controledeficit te verhelpen. Dat programma van vermaatschappelijking op mondiale schaal ("mondialisering", "globalization") werd effectief gelanceerd aan en kort na het einde van de tweede wereldoorlog in een snelle proliferatie van internationale organisaties. Denk aan de Verenigde Naties, de Wereldbank, het Internationaal Monetair Fonds, de

Wereldgezondheidsorganisatie en tal van andere departementen en commissariaten van de VN. Denk ook aan interbancaire organisaties zoals de Bank for International Settlements (BIS)[834]; en militaire organisaties zoals de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO). En vergeet vooral niet de meer of minder formele, meer of minder gesloten elitaire overleg- en coördinatiestructuren zoals de *Five Eyes*[835], de Council on Foreign Relations[836], de Bilderberg Groep[837] en de Trilateral Commission[838] — om maar de meest bekende te noemen (pagina 172).

De basis van het naoorlogse economische, financiële en monetaire systeem werd gelegd tijdens de grote conferentie in Bretton Woods (1944).[839] Daar werd de Amerikaanse dollar officieel als de wereldreservemunt geïnstalleerd, de enige munt die rechtstreeks, tegen een vaste koers, inwisselbaar was voor goud. Voor andere landen hing de goudprijs af van de dollarkoers van hun nationale munt. Voor de VS was dat een unieke gelegenheid om haar nieuwverworven rol in de wereld te consolideren. De VS was tenslotte het enige geïndustrialiseerde land waarvan de economische infrastructuur niet geheel of grotendeels door de oorlog uitgeput of vernietigd was. Bovendien stelde haar financiële bijdrage aan de nieuwe internationale organisaties die van alle andere landen in de schaduw. Dat had verstrekkende gevolgen — "Voor wat, hoort wat." In dit geval: macht in ruil voor geld. Eigenlijk stonden alleen nog de Sovjet-Unie en de China de wereldheerschappij van de VS in de weg. Zo dachten althans de Amerikaanse en Europese elites. Voor hen was de wereld een maatschappij van maatschappijen, bestuurd vanuit Washington, New York en de City of London[840].

Demonetarisering van geld, monetarisering van schuld

In de achtergrond van dat mondiale vermaatschappelijkingsproces speelde de belangrijkste maar vaak miskende transformatie die de eerste wereldoorlog veroorzaakt had. Na de oorlog was geld niet langer wat het altijd al geweest was: een onvergankelijk (dus duurzaam), draagbaar, algemeen aanvaard betaal- en spaarmiddel dat ook kon dienen om schulden definitief af te lossen — kortom, goud en zilver.[841] In het naoorlogse systeem stond 'geld' meer en meer, en uiteindelijk uitsluitend, voor een deelbewijs in een schuldvordering tegen een schuldenaar (bijna altijd een financiële, zakelijke of politieke maatschappij — een bank, industriële of transportonderneming, of een staat). Gouden en zilveren munten, "echt geld", circuleren vrij. Zij gaan van hand tot hand in het economisch verkeer. Elke betaling is "bevrijdend", in deze zin: Een schuld wordt vereffend en verdwijnt voorgoed van het toneel. Een betaling met een deelbewijs in de schuld van een maatschappij heeft echter geen effect op haar schuld — alleen de identiteit van de schuldeiser verandert. Betaling door middel van dergelijke deelbewijzen, komt neer op een socialisering van het risico van wanbetaling. Iedereen die een dergelijk deelbewijs aanvaardt, loopt het risico dat de schuldenaar failliet gaat of dat hij de waarde van elk deelbewijs vermindert door meer schuldbekentenissen in omloop te brengen zonder zijn reëel terugbetalingsvermogen in gelijke mate te verhogen.

Betaling door middel van schuldvorderingen maakte de explosieve groei van de staat mogelijk. Voor een groot deel berustte het vertrouwen in de staat op zijn "kredietwaardigheid", de illusie dat hij niet failliet kon gaan, omdat hij zijn geld niet moest verdienen. Had hij te weinig geld dan kon hij de belastingdruk verhogen of lenen bij zijn centrale bank om zijn deficit weg te werken. Dat werd 'fiscale verantwoordelijkheidszin' genoemd, althans door de ontvangers van de staatsuitgaven. De belastingen creëren echter een schuld. De politieke fictie van de staat is immers dat het belastinggeld een voorafbetaling is op nog te leveren, overigens niet-gespecificeerde diensten. De politieke werkelijkheid is echter dat de staat de belastingen vordert en int die hij opportuun acht te vorderen en te innen, voor zover hij genoeg controle- en dwangmacht heeft om dat effectief te doen. De grote en permanente ambitie van de staat is meer controle- en dwangmacht op te bouwen om zo meer schulden te kunnen maken die hij niet hoeft terug te betalen — tenzij hij daartoe door een machtigere staat gedwongen wordt.

Het prioritaire objectief van de staatspropaganda was mensen te doen geloven dat iedereen wint wanneer de staat geld spendeert dat anders door de kostwinners uitgegeven zou worden. Mensen moesten geloven dat een frank uitgegeven door de staat meer welvaart creëert dan een frank uitgegeven door iemand die ervoor heeft moeten werken om die frank te verdienen. De methode om die illusie levendig te houden bestond erin de productie of de consumptie van vele goederen en diensten te subsidiëren met belastinggeld, zodat elke subsidie een groep "belastingconsumenten" creëert met een belang in het handhaven van het belastingsubsidiesysteem. Het kwam er meestal op aan, voor elke belasting, bij velen een relatief klein bedrag weg te roven om weinigen met een relatief groot aandeel in de belastingopbrengst te verblijden. Voor de eerstgenoemde groep ("de velen") zou de organisatie van verzet tegen de belasting dan te duur uitvallen, terwijl voor de laatstgenoemde groep ("de weinigen") de baten van een organisatie voor het behoud van de subsidie de kosten ervan overtreffen. Zo kon de staat in een klap een staatsvriendelijk "maatschappelijk middenveld" creëren en de kans op georganiseerde tegenstand miniseren.[842] Het gevolg van die beleidsstrategie was dat het economische marktprijsmechanisme, dat vraag en aanbod op elkaar afstemt, steeds meer buiten werking werd gesteld. Het waren niet langer de werkers en producenten die via hun consumptie-uitgaven en investeringen bepaalden welke producten en diensten op de markt rendeerden. De fiscale en financiële regelingen van het belastingsubsidiesysteem van het politieke staatsapparaat namen die economische functies over. Gegeven die vermaatschappelijking van productie- en distributieprocessen, was het snel voor vrijwel iedereen duidelijk dat "investeren" in politieke macht en invloed rendabeler was dan produceren voor de markt. Maar macht en invloed betekenen niets wanneer iedereen evenveel macht en invloed heeft. Het komt erop aan meer macht en invloed te hebben dan anderen. Steeds meer goedgeorganiseerde groepen werden actief op het politieke

toneel om hun specifieke particuliere belangen te behartigen, voorrechten te verwerven en "verworven rechten" veilig te stellen. De versnelling van de processen van vermaatschappelijking tijdens het interbellum was aanzienlijk. Dat leidde in eerste instantie tot bitsige groepsrivaliteiten en vaak gewelddadige conflicten; later tot de organisatie van de welvaartsstaat. Die organiseerde een "sociaal vangnet" voor de verliezers dat hen met aalmoezen ("uitkeringen") afhankelijk maakte van de staat en arm genoeg hield, zodat zij het zich niet konden veroorloven zelf een effectieve collectieve actie te financieren. Voor velen werd het vangnet een armoefuik: eens erin, nooit meer eruit.[843]

De oude definitie van "politiek" — de bescherming van de samenleving tegen crapuul (Plato) — had afgedaan. Zij werd vervangen door het moderne begrip van politiek als de organisatie van de macht die beslist wie wat krijgt, wanneer, in welke vorm en onder welke voorwaarden (H.D. Laswell). In de oorspronkelijke zin van het woord betekent 'krijgen' oorlog voeren (vandaar 'verkrijgen', door oorlog verwerven) en uiteindelijk en algemeen, "op eender welke wijze de plaats van de eerdere bezitter innemen". Anders dan Carl von Clausewitz (*Vom Kriege*, 1832) zijn lezers had voorgehouden, is oorlog niet de voortzetting van politiek; integendeel, politiek is de voortzetting van oorlog.[844] Ook dat had Hobbes goed gezien. Politiek, in de moderne zin van het woord, vereist een ritualisering van de oorlog van allen tegen allen. Zij verpakt de oorlog van allen tegen allen in een spel of spektakel waarin alleen politici lijken te winnen of te verliezen. Er zijn uiteraard echte winnaars en verliezers, maar die komen hoogstens in beeld als figuranten in een doorlopende soap.

Papieren geld was een essentiële tussenstap in de overgang van echt naar pseudogeld. Handelaren waren ermee vertrouwd omdat wisselbrieven en schuldvorderingen al eeuwenlang in het handelsverkeer circuleerden. Het grote publiek beschouwde het echter als een geldige claim op echt geld, als "zo goed als echt geld". Dat was de fictie van "fiduciair" geld, de illusie dat er voor elk bankbiljet in de handen van het publiek een specifieke hoeveelheid goud of zilver klaarlag in de kluizen van de bank.[845] Daar was in de praktijk uiteraard weinig van te merken. De goudreserves in de kluizen "dekten" slechts een deel van het circulerende papier. Het overige deel circuleerde als bankkrediet aan ondernemers en overheden. Die situatie maakte banken kwetsbaar voor "stormlopen". Wanneer het gerucht de ronde deed dat veel van het uitstaande krediet niet zou worden terugbetaald, liepen mensen naar de bank om hun papier in te wisselen tegen goud of zilver, voor zover dat er nog was. De banken wisten echter het risico te beperken, en wel door de oprichting van centrale banken. Die namen het beheer van de goudreserves van alle banken in het nationale banksysteem over en verwierven het monopolie op de uitgifte van bankbiljetten. De biljetten van de centrale of nationale bank kregen de status van wettig betaalmiddel. Dat kwam neer op een vermaatschappelijking (al dan niet verkapte nationalisering) van het geld. Dat beteken-

de onder meer dat klanten van een bank in moeilijkheden hun goud niet uit hun bank konden halen — het zat immers bij de centrale bank — maar vrede moesten nemen met bankbiljetten die de centrale bank eventueel aan de bank uitleende. Zo kwam er, althans tijdelijk, nog meer papier in omloop. Het publiek moest maar vertrouwen op de integriteit van de centrale bankiers. In en na WOI bleek ook die integriteit een enorme fictie te zijn. De centrale bankiers hadden wel wat anders te doen dan het publiek dienen. Het in de oorlog gehavende financiële systeem (overheden en banken) diende gered te worden. Het publiek moest maar geduld hebben tot dat in orde was, vooraleer het weer over de zekerheden van echt geld zou kunnen beschikken. Het kwam echter nooit meer in orde. Integendeel, mensen raakten verslaafd aan papieren geld. Zij konden er niet genoeg van krijgen, en met hun monopolie van de "gelddrukpers", waren de centrale banken bij machte aan die verzuchting tegemoet te komen. Niet het geld dat men bezat, wel het krediet waarop men kon rekenen was van belang.

De nationalisering en vermaatschappelijking van het geld had tot gevolg dat wie over genoeg krediet beschikte — dat wil zeggen, tot het Establishment behoorde of er dicht genoeg bij stond — ongeveer alles op krediet kon kopen en dus niet hoefde te concurreren met het plebs, dat hoogstens over uiterst duur krediet kon beschikken. Zo konden grote maatschappijen, staten en corporations, nagenoeg alle waardevolle gronden en technologieën opkopen en indrukwekkende monopolies opbouwen, zonder tot fysiek geweld of rauwe inbeslagnames over te gaan. Zij konden dat het gemakkelijkst doen in schuldcrisissituaties, waarin heel wat mensen en bedrijven die moeilijk krediet kunnen krijgen inkomen verliezen. Crisissen zijn momenten voor machtsconcentratie, ook waar het om economische macht gaat. De strategen van de macht weten dat maar al te goed. Het is niet verwonderlijk dat de recente geschiedenis een aaneenschakeling van systeemcrisissen is in de ene of de andere sector (financiën, energie, gezondheid...). In een crisis zoeken mensen raad. Hun eerstelijnraadgevers (vertegenwoordigers van nutsbedrijven, bankbedienden, artsen) krijgen echter instructies van degenen die het meest bij de crisis te winnen hebben.

Echt geld is niet het product van enige regulering. Echt geld gaat van hand tot hand. Afgezien van de onderlinge overeenkomsten van de partijen die het geld werkelijk gebruiken, komt daar geen regulering bij te pas. De gebruiker kan het uitgeven, bewaren of smelten en omvormen tot nuttige voorwerpen, zoals hij ook gouden en zilveren voorwerpen kan smelten en omvormen tot munten. Echt geld is echt duurzaam. Krediet of pseudogeld daarentegen bestaat alleen dankzij de reguleringen van de "uitgever" ervan — het is als "Monopoly™ money". Niemand kan zichzelf echt geld geven dat hij al niet bezit. De uitgever van krediet- of pseudogeld kan zichzelf zoveel krediet geven als hij wil. Papieren pseudogeld kan de gebruiker van nut zijn als brandstof of als inpakpapier, maar hij kan van as of inpakpapier geen geldige bankbiljetten maken. Digitaal pseudogeld heeft helemaal geen intrinsieke gebruikswaarde los van

een netwerk van informatie-uitwisseling en computersystemen. Indien die netwerken en systemen niet goed beveiligd zijn tegen misbruik, storingen, ongelukken, rampen en de activiteiten van hackers dan kan digitaal pseudogeld, enerzijds, in het niets verdwijnen, anderzijds, letterlijk uit het niets opduiken.[846] De gebruiker van echt geld draagt bijna de gehele last van de beveiliging van zijn geld. Het aandeel van de gebruiker in de beveiliging van zijn pseudogeld is miniem. Daaruit concluderen dat een economisch systeem dat draait op pseudogeld veiliger is dan een systeem dat echt geld gebruikt, is manifest onzinnig. Dat is de belangrijkste les van de snelle opeenvolging van pandemische monetaire crisissen in de twintigste eeuw.

Overheidsschulden en in het bijzonder oorlogsschulden worden gemaakt door het staatsbestuur, maar zij komen ten laste van de staatsonderhorigen, de belastingbetalers en de gebruikers van het pseudogeld van de staat. De Europese mogendheden die aan de eerste wereldoorlog hadden deelgenomen zaten met enorme oorlogsschulden. De verliezers (vooral Duitsland) waren de geallieerde overwinnaars (Frankrijk en Engeland) schadevergoeding verschuldigd, en de overwinnaars hadden zwaar geleend bij de VS. Geen van hen was in staat zijn schulden af te betalen. Overheidsschulden zijn echter niet inbaar, tenzij door een machtigere overheid. Na WOI, was die machtigere overheid de regering in Washington, D.C.

Ondanks de Grote Depressie van de jaren "30, bleef de VS tot 1965 de grootste crediteurnatie in de wereld. Andere landen leefden, als het ware, van de kredieten of de "hulp" die de VS hun toestond, zij het onder soms belastende economische, politieke of militaire voorwaarden die hen tot satelliet- of vazalstaten van de VS maakten. De combinatie van de kosten van de aanslepende Vietnamoorlog en het "Great Society"-programma en de "War on Poverty" van President Lyndon Johnson, maakte van de VS echter vanaf 1965 een van de grootste debiteurnaties ter wereld. Dat leidde in 1971 tot de loskoppeling van de Amerikaanse dollar van het goud — buitenlandse financiële instellingen hielden meer dan 36 miljard dollar in kas, terwijl de VS slechts een goudreserve had van 18 miljard. Op advies van Chase Manhattan Bank, een vehikel van de familie Rockefeller, ontzegde de Amerikaanse regering, toen geleid door Richard Nixon, de rest van de wereld nagenoeg elke mogelijkheid dollars in te wisselen tegen goud tegen de in Bretton Woods afgesproken koers. Amerikaanse schulden zouden voortaan nog alleen met papieren dollars (dus met nieuwe schuldvorderingen tegen de VS) betaald worden, naar believen van de Amerikaanse overheid — geen land was machtig genoeg om Washington te dwingen zijn schulden met echt geld te betalen. Het onmiddellijke resultaat was de grote "stagflatie" van de jaren '70 (een combinatie van hand over hand toenemende monetaire inflatie en economische stagnatie die volgens het in de kringen van economisten heersende keynesiaanse paradigma onmogelijk was[847]). De VS had eerst de wereld gegijzeld met haar schuldeiserprivilege — "Gehoorzaam, anders geen krediet meer". Nu kon zij hem gijzelen met haar schuldenaarprivilege — "Gehoorzaam, anders kom ik mijn verplichtingen hele-

maal niet na, en eventueel leg ik ook nog unilateraal sancties op". Op het internationale, geopolitieke toneel was de VS immers rechter en beul in bijna alle kwesties waarin zij als partij betrokken was.

Het mondiale monetaire systeem was een gigantisch piramidespel geworden. De wankele basis ervan werd gevormd door de schulden van de VS.[848] Het was onduidelijk of de Amerikaanse centrale bank (het Federal Reserve System, de "Fed") bij machte zou zijn de snelgroeiende schuldenberg te blijven financieren door almaar meer virtuele (papieren of digitale) dollars in omloop te brengen. Onder het voorzitterschap van Paul Volcker (*r.*1979-1987) en daarna van Alan Greenspan (*r.*1987-2006) zag het er even naar uit dat de Fed de situatie meester was, dat het mogelijk was de wereldeconomie te managen vanuit de kantoren van de Fed, door de manipulatie van bancaire interestvoeten en dus indirect van de obligatiemarkten, waar alle met torenhoge schulden belaste overheden en corporations afhankelijk van waren. Greenspan kreeg zelfs de bijnaam "Master of de Universe". Het tijdperk van het "neoliberalisme" was aangebroken. Dat neoliberalisme was een extreme toepassing van het progressief-liberale idee dat "rechtspersonen" — in feite, hun managers, ministers en CEOs — dezelfde vrijheden moeten kunnen genieten als het klassieke liberalisme had voorbehouden aan natuurlijke personen. Men had het ook het tijdperk van het "neosocialisme" kunnen noemen. Immers, de meest krachtdadige rechtspersonen zijn grote maatschappijen (staten, multinationals, centrale en commerciële banken...). Zij onderwerpen almaar meer aspecten van het leven en werken van mensen aan hun maatschappelijke regelgeving en instructies, via intensief gereguleerde kanalen als het betaalverkeer en de arbeidsmarkt waar eigenlijk niemand nog buiten kan.

De vrije markt is een van de grootste slachtoffers van vermaatschappelijking. Zij heeft geen plaats in een maatschappij, waar mensen niet als vrije en gelijke personen met elkaar omgaan, wel als beklederes van hogere of lagere posities. In een maatschappij hebben mensen geen vrij beschikkingsrecht over hun eigen middelen en inkomsten. Zij krijgen vanwege hun oversten een budget voor specifieke uitgaven toewezen. Het vermaatschappelijkingsproces had echter nog geen methode ontwikkeld om de inkomsten en bestedingen van alle mensen aan rigoureuze budgetcontrole te onderwerpen. Belastingen en prijsreguleringen waren daartoe nauwelijks geschikt. Het was nog wachten op een volledige digitalisering van het financieel systeem en het betaalverkeer in een "cashloze maatschappij".[849] Zij maakt het mogelijk voor elke persoon die elektronisch betaalt een aankoop te blokkeren, omdat hij daarmee zijn dag-, maand- of jaarbudget voor een product of dienst dreigt te overschrijden. Programmeerbare rantsoenbonnen komen dan in de plaats van verhandelbare betaalmiddelen, die zelf al pseudogeld zijn. Gekoppeld aan een sociaalkredietsysteem, maken dergelijke bonnen volledige controle over het leven van elk individu mogelijk. Beide technocratische innovaties liggen nu ter studie om de failliete welvaart- en verzorgingsstaten te vervangen door een zakgeld- en aalmoezeneconomie en tegelijkertijd de al enorme

controlemechanismen van staten, banken en andere geïncorporeerde entiteiten te versterken. Dat gebeurt dan onder voorwendsels als "het milieu of de planeet redden" of "het gevaarlijkste virus ooit overwinnen".

Financiële spitstechnologie in de uiterst speculatieve handel in niet-inbare schulden beloofde superwinsten voor al wie het zich kon veroorloven er gebruik van te maken. Zij trok een groot deel van de investeringen naar zich toe, die anders naar werkelijk productieve activiteiten en verbeteringen van de levenskwaliteit zouden zijn gegaan. *Wall Street* schitterde met haar financieel spektakel, terwijl *Main Street*, het figuurlijke hart van de kapitalistische vrijemarkteconomie (waar het Westen en daarna de rest van de wereld zijn stijgende welvaart aan dankte), geleidelijk aan een sukkelstraatje werd. De neoliberale/neosocialistische zeepbel barstte in 2007/2008. Dat leidde echter niet tot een andere politiek in de VS. Daar bleef de Fed, onder het voorzitterschap van Ben Bernanke (*r.*2006-2014), het altijd weer falende recept van monetaire kredietexpansie toepassen (zij het onder een nieuwe naam, 'quantitative easing'). Ook de Europese Centrale Bank, onder het voorzitterschap van Mario Draghi, een gewezen bankier van Wall-Streetgigant Goldman Sachs, koos voor een "koste wat het kost"-aanpak.[850] Consequenties? Dat zijn zorgen voor morgen. Het basisprincipe van politieke interventies is inderdaad het afwentelen van kosten en lasten naar anderen, in het bijzonder naar toekomstige generaties. Daarmee wordt echter het subsidiariteitsbeginsel volkomen genegeerd. Dat is een fundamenteel beginsel van goed bestuur. Toepassing van het subsidiariteitsbeginsel voorkomt dat een lokaal redelijk goed gedefinieerd probleem uitgroeit tot een heterogene, nauwelijks in kaart te brengen massa andere problemen op andere plaatsen. Het subsidiariteitsbeginsel schrijft voor dat ingrijpende beleidsbeslissingen worden genomen door beleidsverantwoordelijken op het laagst mogelijke niveau. Zo wordt voorkomen dat hogergeplaatste autoriteiten problemen op de ene plaats "oplossen" door middelen weg te halen op andere plaatsen, waardoor ook daar problemen ontstaan.

In een maatschappij geldt: "Het doel heiligt de middelen". Het doel was het financiële systeem te redden om te beletten dat de economie zou terugkeren naar een van onderaf (dus door de vrije beroepskeuzes en bestedingsbeslissingen van alle mensen) gestuurde vrije markt. De vrije markt is immers het economisch aspect van de samenleving van mensen die in vrijheid en gelijkheid echt geld gebruiken om te kopen en te sparen. Een vrije markt vereist echt geld. Verhandelbare, niet-inbare schulden maken de markt tot een speelbal van de uitgevers van pseudogeld. Een terugkeer naar een vrijemarkteconomie zou het vermaatschappelijkingsproces afremmen en daarmee ook de voortschrijdende concentratie van controlemachten in handen van een elitair Establishment — een anathema voor alle rechtgeaarde "progressieven", die zichzelf zien als de nog machtigere elite van de toekomst.

Het idee van een cashloze maatschappij kreeg steeds meer belangstelling in financiële kringen. De cashloze maatschappij belooft de verwerkelijking van het socialistische en

Keynesiaanse doel: een volledig gecentraliseerd investeringsbeleid — de voltooiing van de overgang van een gedecentraliseerde naar een centraal geleide economie, en dus ook van een rechtsstaat naar een autoritaire of zelfs totalitaire beleidsstaat. Zo zou de grote monetaire operatie van de eerste wereldoorlog — de vervanging van echt geld (goud en zilver) door pseudogeld (deelbewijzen in niet-inbare schulden) — en uitliep op een aanhoudende schuldencrisis misschien toch nog voor een totale mislukking behoed kunnen worden. Ook dat papieren pseudogeld is echter nog altijd een gedecentraliseerd marktfenomeen dat de gebruikers ervan de vrijheid laat zelf te beslissen hoeveel zij zullen besteden aan onmiddellijke consumptie en hoeveel zij zullen sparen en eventueel beleggen in duurzame goederen of investeren in nieuwe productiecapaciteit. Vanuit het standpunt van monetaire en andere centrale planners is het echter veel handiger geld definitief te vervangen door een geautomatiseerd elektronisch systeem van rantsoenbonnen. Voor het plebs wordt "geld" dan uitsluitend een middel om consumptiegoederen te kopen — het is niet langer een middel om te sparen of te investeren. Beslissingen over investeringen worden genomen op het hoogste niveau, formeel de overheid maar in feite het permanente overleg van de toplui van het politieke, militaire, financiële en economische Establishment (het "invisible government" van de "Deep State"[851]). Dat is nu al grotendeels het geval, maar nog niet geheel en al. Doordat het publiek en het Establishment voorlopig nog hetzelfde "geld" gebruiken, kunnen de bestedingen van de overgrote meerderheid de plannen van het Establishment (een kleine minderheid) in de war sturen en financiële crisissen veroorzaken aan de top van de maatschappij. Daar, aan de top, zitten de grote schuldenaars, de partijen die het meest afhankelijk zijn van almaar meer krediet omdat zij het vooral moeten hebben van de handel in al dan niet loze beloftes.[852]

Ingewikkelde financiële en fiscale constructies en manipulaties van de interestvoeten zijn nodig om via massale kredietinjecties de nominale waarden van aandelen en obligaties te verhogen ("asset price inflation") en de nominale consumptieprijzen laag te houden. Lage consumptieprijzen houden het volk kalm. Hoge prijzen voor financiële *assets* beperken de toegang van het volk tot de markten waar over eigendom en beheer van productiemiddelen en vooral over de kredietwaardigheid van ondernemingen en staten wordt beslist. Sommige financiële assets worden voorbehouden voor verkoop aan institutionele beleggers, die ze dan eventueel opsplitsen en elementen ervan verpakken in "afgeleide producten" met een voor leken, soms ook voor professionelen, ondoorzichtig risicoprofiel. Denk, bijvoorbeeld, aan de implosie van de markt voor dergelijke producten in 2007-2008. Die implosie bracht de overwaardering van vastgoed aan het licht en veroorzaakte een financiële crisis met voor velen, overal ter wereld, dramatische, langdurige economische gevolgen.

Indien het Establishment erin slaagt consumptiegeld ("zakgeld") volledig te scheiden van investeringsgeld dan zou het mogelijk moeten zijn — om het op zijn Amerikaans te zeggen — *Wall Street* volledig onafhankelijk van *Main Street* te maken. Daarmee

zou definitief een einde komen aan de vrijemarkteconomie, althans wat betreft de bestedingen van de massa. In de plaats daarvan zou een systeem ingericht worden waarin individuen en gezinnen consumptiebonnen toegewezen krijgen die niet bruikbaar zijn voor sparen (of, wat hetzelfde is, kapitaalvorming). Negatieve interestvoeten op het sparen van consumptiebonnen zijn nuttiger voor de werking van een dergelijk systeem dan de vertrouwde techniek van de "monetaire inflatie", die ook investeringsgelden treft. De bedoeling is immers de controle over productie en distributie van goederen en diensten geheel te centraliseren in handen van het Establishment.[853] Een dergelijk rantsoeneringsysteem maakt bijvoorbeeld de invoering van een "gewaarborgd universeel basisinkomen" mogelijk, zonder de arbeidsmarkt of de mechanismen van politiek cliëntelisme volledig in de war te sturen. Het "basisinkomen" geldt uiteraard alleen voor de basis, die aan algemene regelgeving en standaardcontracten onderworpen is. Het geldt niet voor de top van de maatschappelijke piramides waar alles onderling geregeld wordt, in geval per geval onderhandelde contracten, meestal op basis van onderlinge kredietafspraken die gewaarborgd worden door de reële zakelijke vermogens (bezit van land[854], grondstoffen, energiebronnen, patenten en controle over de staatsmacht) van de partijen. Op dat niveau is geld niet meer dan een rekeneenheid, nauwelijks nog een betaal- of spaarmiddel. Daar dient het nog enkel incidenteel om onderlinge schulden te vereffenen. Onderlinge schulden verstevigen de solidariteit van de elites. Zij zijn niet gediend met het faillissement van een van hen en daarom geneigd elkaar krediet te verlenen. Zij beschouwen zichzelf en elkaar als *too big to fail*. Die "solidariteit aan de top" is nu doeltreffend geïnstitutionaliseerd in de corporatistische organisatie van het mondiale economisch systeem. De aandelen van nagenoeg alle ondernemingen worden op alle grote aandelenmarkten verhandeld, rechtstreeks of via aandelen- en gemengde fondsen. Die markten worden gedomineerd door enkele mastodonten (BlackRock, State Street, Fidelity, Vanguard[855]). Die fondsen zijn niet alleen grootaandeelhouders in alle grote ondernemingen en in alle andere belangrijke maatschappijen voor fondsenbeheer; zij zijn ook grootaandeelhouders van elkaar. Als beheerders van obligatiefondsen spelen zij ook indirect een grote rol in de kredietverlening aan en in de bepaling van de kredietwaardigheid van bedrijfsondernemingen, staten en lokale besturen (voor zover die toegang hebben tot de kredietmarkten). Dat is, in een notendop, een samenvatting van de neosocialistische of neoliberale structuur van de wereldeconomie. Die structuur maakt het mogelijk te verklaren dat privébedrijven die jarenlang geen winst maken (Amazon) of er zelfs niet in slagen een product op de markt te krijgen (Moderna) toch krediet kunnen krijgen, blijkbaar om geen andere reden dan dat hun project de belofte inhoudt grote sectoren van de economie (productie en distributie van consumptiegoederen en genetische medicijnen) te vermaatschappelijken, dus onder centrale controle te brengen.

Pogingen om het geldverkeer te splitsen waren al eerder ondernomen. Al in de negentiende eeuw waren financiële elites ermee begonnen zilver te demonetariseren (te behandelen als elk ander industrieel metaal en dus niet langer als geld). Zilveren munten ("het geld van het volk") waren de voornaamste concurrenten van het door de banken gepromote papieren geld. Papieren geld konden de banken immers vrijwel zonder kosten produceren en "verkopen" tegen de prijs van de hoeveelheid zilver of goud die, naar zij beweerden, de werkelijke waarde was die hun bankbiljetten "vertegenwoordigden". Voor goud ("het geld van de rijken") lag demonetarisering een stuk moeilijker. Gouden munten werden immers, wegens hun veel hogere waarde per gewichtseenheid, veeleer gespaard dan uitgegeven. Er was bijgevolg niet zoveel vraag naar de omzetting ervan in "handig papier". Dat veranderde pas toen grootscheepse industriële en transportprojecten met bankkrediet werden gefinancierd. Enerzijds moest op korte termijn een massaal aantal relatief kleine bedragen betaald worden (lonen, aankopen van werktuigen, grondstoffen). Anderzijds kon het jaren duren vooraleer die projecten begonnen op te brengen (meestal in de vorm van een massa betalingen van een klein bedrag per eenheid van het product — een mes, een hemd, of een ritje met de trein). Als waarborg of onderpand voor kredieten van die omvang en duur gaven de banken de voorkeur aan een relatief kleine maar hoogwaardige hoeveelheid goud boven een massale hoeveelheid zilver. Demonetarisering van zilver verloste de banken van de verplichting grote hoeveelheden zilver te bewaren en klaar te houden voor onmiddellijke inwisseling tegen papier. De officiële invoering van de zogeheten "klassieke goudstandaard" was in feite een grootscheepse en dramatische interventie in het geldverkeer. Zij maakte een einde aan de historische standaard van vrij circulerende gouden en zilveren munten, gewaardeerd volgens gewicht en fijnheid en de wetten van vraag en aanbod. Voor de integriteit van het monetaire en financiële systeem moest men almaar meer rekenen op het fatsoen van financiers, bankiers en politici. Die waren nu echter bijna zonder uitzondering de gegijzelden van het nietaflatende vermaatschappelijkingsproces en het basisidee daarvan: "Meer controle".

De goudwisselstandaard, ingevoerd na de eerste wereldoorlog, reserveerde betalingen in goud voor de centrale banken of staten, terwijl de bevolking het moest stellen met papieren geld. Toen het Bretton-Woodssysteem begon te wankelen werden pogingen ondernomen om "special drawing rights" in te voeren, onder de auspiciën van het Internationaal Monetair Fonds. Het gebruik van SDRs zou het prerogatief zijn van staten. Veel aarde brachten zij niet aan de dijk om de monetaire chaos te stoppen. Het idee om "consumptiegeld" en "investeringsgeld" te scheiden en zo het investeringsbeleid te centraliseren bleef echter aanlokkelijk.

Pogingen om pseudogeld aanzien te geven, leidden uiteindelijk tot de zogeheten "moderne geldtheorie" (MMT, *modern monetary theory*). Zij is niet modern, heeft niets met echt geld te maken en is ook geen theorie maar een politiek programma. MMT stelt dat de overheid het monopolie moet hebben op de productie van betaal-

middelen maar verzwijgt meestal dat dit ook betekent dat de verdeling daarvan onder de bevolking ook een overheidsmonopolie moet zijn. Zij impliceert een volledige vermaatschappelijking van het betaalverkeer, waarin de financiële inkomsten van mensen en bedrijven afhankelijk zijn van de willekeur van de overheid. "Geld" is dan immers het exclusieve eigendom van de machthebbers — zij alleen beschikken erover. Dat betekent, gegeven de stand van de technologische kennis, dat een klein aantal computeralgoritmes de machthebbers in staat stelt moeiteloos, zonder fysiek geweld te gebruiken, sceptici, dissidenten en andere maatschappelijk ongewenste lieden in hun portemonnee te treffen, te marginaliseren en uit te hongeren. De volledige vermaatschappelijking van het betaalverkeer is de zekerste weg naar de slavernij.[856]

Revolutionaire elites: de stakeholder-revolutie

Wäre es da nicht doch einfacher, die Regierung löste das Volk auf und wählte ein anderes?[857]

De roekeloze monetaire en financiële politiek van de VS in de jaren '60 en '70 verontrustten de elites overal ter wereld, ook in de VS. Mettertijd begonnen zij zich te profileren als stakeholders (invloedrijke belanghebbenden) veeleer dan als aandeelhouders en stemgerechtigde bestuurders van fysieke, economische en financiële activiteiten, dus veeleer naar het model van de grote Amerikaanse belastingvrije "filantropische" stichtingen (Carnegie, Ford, Rockefeller[858]) dan naar het model van de *corporations* wier winsten de basis vormen voor de kapitalen die de stichtingen beheren.

De Rockefeller Foundation ijverde al lang voor een wereldgouvernement — een bestendiging en consecratie eerst van het Britse, later van het Amerikaanse imperium. Onder David Rockefeller (1915-2017) en David Rockefeller Jr (°1941) groeide de stichting uit tot de drijvende kracht achter menig mondialiseringprogramma. Die programma's moesten mensen overtuigen van de noodzaak de ultieme beslissingsmacht over te laten aan mondiale, supranationale, technocratische en permanent gesubsidieerde en gesponsorde instanties. Dergelijke instanties geven adviezen of publiceren rapporten voor beleidmakers in andere organisaties en in de media. Zij hebben echter geen bestuursmacht over die andere organisaties. Om die reden zijn zij niet in rechte aansprakelijk voor de gevolgen die hun adviezen hebben, zelfs niet wanneer die door andere instanties integraal gevolgd en in beleid omgezet worden. Zij functioneren als stakeholders, die terecht of ten onrechte verondersteld worden te adviseren met het oog op een of ander, door henzelf of hun sponsors verkondigd "algemeen belang".[859] Zelf verrichten zij geen winst- of inkomengenererende activiteiten. De groten onder hen — bijvoorbeeld, het Internationaal Monetair Fonds (IMF), de Wereldbank, de WGO en het Intergouvernementeel Panel over Klimaatverandering (IPCC)[860] van de VN — zijn goedgeorganiseerde "influencers" van de hoogste nationale of zelfs mondiale beleidsniveaus. De bestuurders van de organisaties

die zij "adviseren" ondervinden eventueel wel de economische of politieke gevolgen van hun beslissingen, of zijn daarvoor aansprakelijk en verantwoordelijk tegenover hun aandeelhouders, leden of burgers. Beleidsmensen dekken zich daarom graag in tegen kritiek door zich te omringen met al dan niet terecht deskundigheid uitstralende, soms aanspreekbare maar niet persoonlijk aansprakelijke stakeholders, adviseurs en consulenten. Dat geldt zowel in de publieke als de private sector.

De overheid van de staat (die ook een maatschappelijke organisatie is) heeft bovendien nog een andere mogelijkheid om haar verantwoordelijkheid van zich af te schuiven. Zij kan publieke functies privatiseren, soms bij wet maar vaak zonder meer *de facto* delegeren aan privémaatschappijen. Zo kan de overheid zelfs militaire operaties uitbesteden aan ondernemingen ("defence contractors") en censuur toevertrouwen aan bedrijven als Facebook en Twitter. Die privémaatschappijen doen voor haar het vuile werk, terwijl zijzelf haar handen in onschuld wast, zogezegd omdat zij het recht van privépersonen om over hun eigendommen te beschikken moet respecteren. Dat zij dat recht voor de meeste andere privépersonen meestal niet respecteert, wordt dan zedig verzwegen. Willekeur is het prerogatief van de politieke macht in de beleidsstaat. Denk bijvoorbeeld aan een overheid die gedoogt dat grote Internetplatformen de critici van het coronabeleid censureren, terwijl zijzelf zonder scrupules haar burgers intimideert of zelfs dwingt als proefkonijnen te dienen voor een onder de kop "Volksgezondheid" gepresenteerd medisch experiment met ongeteste en aan de betrokken individuen onbekende vaccins. De ironie is uiteraard dat het eigendomsrecht van natuurlijke personen (gesprekvaardige mensen, pagina 294sqq) over hun eigen lichaam redelijkerwijs onloochenbaar is, terwijl het idee dat vennootschappen ("artificiële of fictieve personen") eigendomsgerechtigd zijn niet meer is dan een spitsvondige fictie. Mensen zijn persoonlijk aanspreekbaar en meestal in rechte aansprakelijk, ook verantwoordelijk en in vele gevallen antwoordplichtig voor hun daden (het gebruik dat zij maken van hun lichaam en fysieke vermogens). Vennootschappen (maatschappijen) hebben geen "eigen lichaam". Al wat zij doen is het effect van beslissingen van hun bestuurders en managers, die wel natuurlijke personen zijn. Zij worden echter geacht op te treden als vertegenwoordigers van de vennootschap zelf, alsof die zelf een persoon *sui generis* is. Zij zijn aanspreekbaar maar niet persoonlijk aansprakelijk voor wat zij de maatschappij die zij besturen doen doen, althans voor zover zij geen beslissingen nemen die de staatsoverheid als misdadig of illegaal kwalificeert. Het risico van maatschappelijke handelingen berust bijgevolg geheel bij de eigenaar(s) van de maatschappij. In zogeheten naamloze vennootschappen zijn echter ook de nominale eigenaars van de maatschappij, de aandeelhouders, niet persoonlijk aansprakelijk voor de schulden van de vennootschap. Men spreekt dan, misleidend, van vennootschappen "met beperkte aansprakelijkheid" voor de eigenaars ervan. Dat wil zeggen dat de aandeelhouders van een dergelijke rechtspersoon in principe niet aansprakelijk zijn voor de maatschappelijke handelingen

maar wel het risico lopen hun dat hun aandeel zijn waarde verliest. De maatschappij of vennootschap "zelf" is ten volle — dat wil zeggen, voor het geheel van "haar" maatschappelijk kapitaal — aansprakelijk voor het geheel van haar schulden. Indien de schulden van de maatschappij meer bedragen dan het maatschappelijke kapitaal dan is het risico voor de schuldeisers, ongeacht de persoonlijke fortuinen van de aandeelhouders. Die constructie stelt de aandeelhouders in staat zich de winsten van de maatschappelijke activiteit te doen uitbetalen zonder het risico te lopen meer te verliezen dan wat zij voor hun aandeel betaald hebben.

De introductie van de naamloze vennootschap betekende een revolutie in het klassieke eigendomsrecht. Zij wettigde het statuut van een "eigenaar" die niet aansprakelijk en verantwoordelijk is voor zijn "eigendom" — een aanfluiting van het gezond verstand en het natuurrecht (pagina 300sqq). De bijlage op pagina 385, een uittreksel uit de finale van Act 1 van "Utopia Limited" (1893, een opera van Gilbert en Sullivan), geeft een korte, satirische inleiding tot de fictie van de naamloze vennootschap.

Stakeholders hoeven geen rekenschap te geven voor de invloed die zij uitoefenen. Juridische aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid blijven bij degenen die zich door hen laten beïnvloeden. In dagdagelijkse economische kwesties is dat niet zo erg. Wie zich door economische propaganda laat misleiden in zijn keuze voor het ene of het andere product of beroep ondervindt dat aan den lijve, maar doet daarmee anderen geen kwaad — die anderen behouden hun economische vrijheden van besteding en beroepskeuze. Voor politieke propaganda ligt dat anders. Die heeft precies de bedoeling de vrijheid (dus ook aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid) van bepaalde groepen van mensen in te perken of uit te breiden via formele machtswoorden. Politieke propagandisten zijn er uiteraard niet op uit hun persoonlijke aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid wettelijk te verankeren. Voor zichzelf eisen zij het behoud van de "vrijheid van meningsuiting" (de vrijheid om politieke of maatschappelijke invloed uit te oefenen), zonder het risico te lopen in een rechtbank aansprakelijk gesteld te worden voor de effecten van hun invloed. Voor zichzelf eisen zij macht zonder verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid. Immers, naast controle over geweld- en pressiemiddelen, is invloed uitoefenen een vorm van macht — vaak de gewichtigste.

Voor de elites is het verschil tussen een positie als stakeholder en een positie als aandeelhouder of bestuurder niet gering. De grootste hinderpaal voor hun activiteiten en hun streven naar controle is de klassieke idee van individuele vrijheid: Geen vrijheid zonder verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid. Die idee kenmerkt nog altijd de Westerse beschaving, ondanks de groei van de staatsmacht en de uitbreiding van regelgeving door allerlei publiek- of privaatrechtelijke maatschappijen, ondanks de waanzin van het coronajaar en het daaropvolgende vaccinatiejaar. In overeenstemming met die klassieke idee van vrijheid worden mensen immers geacht als vrije rechtssubjecten, op voet van gelijkheid (dus ongeacht stand, status of rijkdom), tegenover elkaar

aansprakelijk en verantwoordelijk te zijn voor hun daden. Zo worden zij geacht zelf vrij hun beroep te kiezen en hun inkomen te besteden, en vrij deel te nemen aan verkiezingen voor officiële functies, ook op het lokale vlak, in lokale gemeenschappen.

Wat er nog overblijft van die economische en politieke vrijheden in markten en lokale democratieën houdt voor de nationale en internationale elites risico's in, maar hun adviseurs zijn meesters in het bedenken van "juridische constructies" om hun aansprakelijkheid of verantwoordelijkheid te beperken. Voor zichzelf willen zij vrijheid zonder verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid. Zij beroepen zich op de moderne antropologie van Thomas Hobbes en zijn utilistische of utilitaristische epigonen in de achttiende en de negentiende eeuw die de mens definieerden als een wezen dat eigenlijk maar een doel heeft: kunnen doen wat het wil, ongeacht de gevolgen voor anderen. Kortom, iedereen wil vrijheid zonder verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid. Nog korter, iedereen wil zijn macht maximeren — dat, en dat alleen, is wat mensen beweegt. Die opvatting werd uiteindelijk aan het publiek verkocht, via de media en het onderwijs, als het zogezegd wetenschappelijke inzicht "Evenzeer als voor dieren en andere natuurlijke dingen het geval is, worden mensen gedreven door onpersoonlijke natuurkrachten. Evenmin als dieren of andere natuurlijke dingen, zijn mensen verantwoordelijk voor wat zij doen". Verantwoordelijkheid is een louter conventionele, artificiële maatschappelijke regeling. Zij is dus een kwestie van maatschappelijke organisatie — van *social engineering*." Anders gezegd: ieders "vrijheid" (dus ook verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid) is een maatschappelijke bestuursvariabele.

Markten en autonome gemeenschappen verankeren de ultieme beslissingsmacht in economische en politieke kwesties in de bestedingsvrijheid, de spaarzin en de beroepsvoorkeuren van de overgrote meerderheid van volwassenen en hun gezinnen, en in de keuzes van individuele kiezers. Die keuzes en beslissingen, waarover de elites vooralsnog geen effectieve controle hebben, beperken de handelingsvrijheid van zelfs de grootste ondernemingen, zelfs de staat, ofschoon die, als de zelfverklaarde "vertegenwoordiger van het Volk" en "beheerder van de publieke ruimtes en middelen", al eeuwenlang zijn directeurs en managers een bevoorrechte positie verzekert, een meer of minder verstrekkende vorm van "onschendbaarheid" — dit in tegenstelling tot de gewone mensen (het volk, met een kleine 'v'). Wanneer de staat toch door burgers, buitenlanders of andere staten aansprakelijk wordt gesteld voor schade of schulden dan komen de eventueel te betalen vergoedingen ten laste van de onderdanen. In een parlementaire staat zijn de staatsbestuurders verantwoording verschuldigd tegenover het parlement; in eenpartijstaten tegenover het partijbestuur. Zij zijn niet aansprakelijk voor de gevolgen van hun bestuursdaden tegenover de gewone man en vrouw die de gevolgen van "gewettigde" bestuursdaden aan den lijve of in hun portemonnee ondervinden.

Democratische vermaatschappelijking als elitaire strategie. De nog altijd door velen hooggehouden (maar nog slechts door weinigen begrepen) traditionele politieke cultuur van de soevereine Westerse staat als een materiële rechtsstaat, wortelt in het christelijke geloof en in het achttiende-eeuwse liberale verzet tegen de toen opgeld doende leer van het vorstelijke absolutisme. Gemeenschappelijk aan beide was de verwerping van het idee dat ook artificiële verbanden fundamentele of natuurlijke rechtspersonen zijn. Alleen natuurlijke personen hebben natuurlijke rechten. Die politieke cultuur ontzegde het politieke voorrecht van immuniteit (onschendbaarheid) aan bestuurders van niet-statelijke organisaties (ondernemingen, verenigingen), en in haar oorspronkelijke, christelijke vorm zelfs aan staatsbestuurders. Net als iedereen werden bestuurders geacht persoonlijk verantwoordelijk en aansprakelijk te zijn voor de gevolgen van hun daden. Net als iedereen moesten zij het verdict van de markten ondergaan, dus van de vrije keuzes van miljoenen mensen, gezinnen en lokale gemeenschappen.

Het probleem van de elites was: hoe ontsnappen aan de beperkingen van het uit de christelijke middeleeuwen daterende Westerse beschavingsmodel, dat de ultieme beslissingsmacht verankerde in de essentieel gedecentraliseerde structuren van vrije markten en lokaal zelfbestuur? De absolute staat van de zestiende eeuw had de uitweg gewezen. Het Hof van de monarch was de verzamelplaats van de adellijke, militaire en burgerlijke elites, waar zij hun invloed konden doen gelden en tegelijkertijd participeren in het voorrecht van de staat. Dat is het voorrecht macht over personen en eigendommen te kunnen uitoefenen zonder aan iemand anders dan het Hof verantwoording verschuldigd te zijn.

De absolute staat — die overigens moeilijk voet aan de grond kreeg in de noordelijke Nederlanden, Italië en grote delen van Duitsland — was echter geen duurzaam succes. Hij moest in de Westerse kernlanden, Engeland en Frankrijk, de duimen leggen voor de constitutionele rechtsstaat, die individuele economische en politieke vrijheidsrechten en dus decentralisatie van de effectieve machtsuitoefening in ere herstelde. De elites moesten een tegenzet vinden. Dat werd de democratisering van de constitutionele staat die zich in de tweede helft van de negentiende eeuw voltrok. Democratisering van de staat, democratie op het nationale vlak, was een effectief middel om de autonomie van lokale gemeenschappen, democratie op het lokale vlak, ongedaan te maken. Het door het nationale kiezerskorps gelegitimeerde staatsbestuur had meer gezag en prestige en vooral meer macht dan de lokale besturen. De centralisatie van de bestuursmacht waar de absolute staat van het Ancien Régime tevergeefs naar gestreefd had, bleek nu plots wel mogelijk.

Lokale democratie is veel meer verenigbaar met het recht van de samenleving dan nationale democratie. In een lokale democratie is er een grote waarschijnlijkheid dat degenen die een beslissing helpen forceren (de stemgerechtigden) ook degenen zijn die de effecten van die beslissing ondergaan, en omgekeerd. Anders gezegd, zowel de

waarschijnlijkheid dat beslissingen genomen worden door mensen die geen last hebben van de gevolgen daarvan als de waarschijnlijkheid dat mensen die door de gevolgen van een beslissing getroffen worden geen stemrecht hebben, is klein. Dat is niet zo in een nationale democratie, waar de kiezers zich vaak uitspreken over partijprogramma's of beleidsvoorstellen die gevolgen hebben die hen niet echt raken.

Het woord 'democratisch' is zwaar beladen met allerlei connotaties. Een democratisch prijsje is niet in dezelfde zin democratisch als een democratisch regime of een democratische partij. Partijen met een democratisch programma zijn niet altijd partijen met een democratische structuur en partijen met een democratische structuur niet altijd partijen met een democratisch programma. Het dient hier echter geen doel alle connotaties van de woorden 'democratie' en 'democratisch' te bespreken. Ik beperk mij tot het idee dat democratische beslissingen tot stand komen in een proces waarin allen die de gevolgen van een beslissing werkelijk ondervinden op de ene of de andere wijze hun stem kunnen uitbrengen, dus partij zijn bij het nemen van de beslissing.

De volgende formule geeft een intuïtief aannemelijke maat van het democratische gehalte van een beslissing:

$$\mathbf{D} = \frac{m(\mathrm{Sb}) - m(\mathrm{Sb'}) - m(\mathrm{S'b})}{m(\mathrm{S{+}b})}$$

S+b staat voor de groep van hen die stemgerechtigd of belanghebbend zijn (of beide), Sb voor de groep der stemgerechtigde belanghebbenden, Sb' voor de groep der stemgerechtigde niet-belanghebbenden, S'b voor de groep der niet-stemgerechtigde belanghebbenden. Het getal m(X) staat voor de relevante maat van de betrokken groep X, bijvoorbeeld het aantal mensen in X. Tellen wij alleen de koppen in iedere groep dan bereikt het democratisch gehalte **D** het maximum (**D=1**), wanneer iedere belanghebbende en niemand anders één stem heeft. Dan geldt: m(Sb) = m(S+b), en m(Sb') = m(S'b) = 0. **D** bereikt een minimum (**D=-1**), wanneer m(Sb') + m(S'b) = m(S+b). Dan geldt m(Sb)=0. Geen belanghebbende is stemgerechtigd en geen stemgerechtigde heeft een werkelijk belang in de beslissing. Het moet uiteraard gaan om een werkelijk belang, niet om een louter academische of intellectuele interesse. Dat de Amerikaanse of de Chinese media alle Amerikanen of alle Chinezen wijsmaken dat wat in Antwerpen of Oekraïne gebeurt voor hen van belang is, is geen reden om alle Amerikanen of Chinezen stemrecht te geven in lokale beslissingen in Antwerpen of Oekraïne. Een rechtmatig belang is een werkelijk belang — en een werkelijk belang moet bewezen worden. Een mening hebben is wat anders dan een belanghebbende zijn.

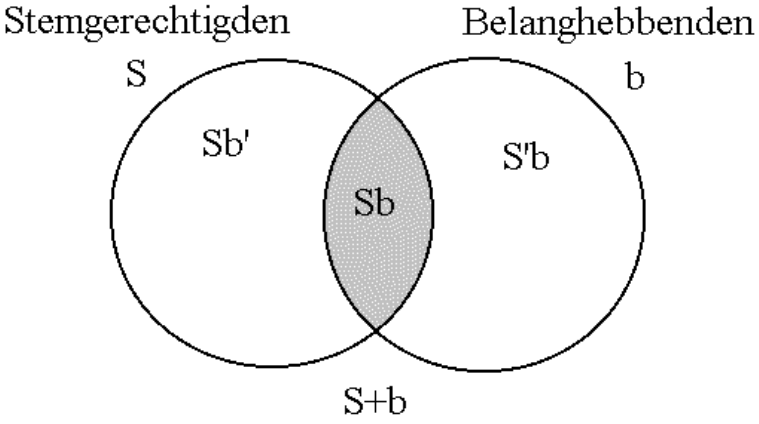

Als wij een politieke beslissing enkel beschouwen als een consequentie of uitvloeisel van de keuze van een unaniem aanvaarde constitutie, dan is haar democratisch gehalte altijd maximaal (althans voor zover zij geen externe effecten in het buitenland heeft). De constitutionele fictie is immers dat alle belanghebbenden en stemgerechtigden instemmen met alle beslissingen die conform de constitutie genomen worden. Dat is de fictie van het zogeheten "maatschappelijk verdrag" of "sociaal contract". Zij impliceert het risico dat het lot van mensen bepaald wordt door de louter academische of intellectuele interesses of vooroordelen van de stemgerechtigden, of zelfs door hun louter subjectieve, gemakkelijk manipuleerbare meningen.

De bovenstaande formule voor de bepaling van het democratisch gehalte van een beslissing leert ons dat een democratisch deficit te wijten is ofwel aan het feit dat sommige mensen met een rechtmatig belang geen stemrecht hebben, ofwel aan het feit dat sommige stemgerechtigden geen rechtmatig belang bij de beslissing hebben. Het zal daarom soms nodig zijn het aantal stemgerechtigden te beperken om het democratisch gehalte van beslisprocedures te verhogen. Onder invloed van de "burgerlijke ideologie van de eenheid van de natie"[861] (Jean-Jacques Rousseau), die leert dat er niets is wat niet iedere burger aanbelangt, zijn veel mensen evenwel geneigd te geloven dat alleen een uitbreiding van de groep der stemgerechtigden de democratie dient. Een onvermijdelijk gevolg van de toepassing van die drogreden is dat bij vele beslissingen de groep van mensen met een rechtmatig belang het zal moeten afleggen tegen de groep der stemgerechtigde niet-belanghebbenden. Er is dan sprake van een dictatuur van de meerderheid. Het verschijnsel doet zich voor in alle democratische staten, a fortiori in en wereldomvattende staat. Daar krijgt de grootst mogelijke groep van meestal onverschillige en slecht geïnformeerde (maar juist daardoor gemakkelijk te manipuleren) mensen volop de gelegenheid anderen haar collectieve beslissingen op te

dringen, zonder dat zij met alle kosten daarvan geconfronteerd wordt. Het resultaat is dat de notie van het rechtmatig belang volledig uit het beeld verdwijnt en dat democratie en recht op gespannen voet komen te staan. Democratie is dan een methode om de kosten van een beslissing af te wentelen op anderen. Dat is het tegengestelde van wat een civielrechtelijke procedure beoogt te doen: ervoor zorgen dat iedereen zelf de kosten van zijn beslissingen draagt. In het klassieke privaatrecht is partijstelling in een procedure voorbehouden aan personen met een rechtmatig belang in het geding. De rechter neemt zijn beslissing nadat hij de argumenten van alle partijen gehoord heeft en hun belangen ingeschat en afgewogen heeft. Op die manier zijn uitsluitend partijen met een rechtmatig belang "inspraakgerechtigd" en, in die zin, "stemgerechtigd". Spijtig genoeg is het klassieke privaatrecht nu ondermijnd door staatsrechters (vastbenoemde ambtenaren) die liever politiek bedrijven of partijprogramma's uitvoeren dan rechtspreken.[862] Wanneer echter politieke intenties het gewicht krijgen van afdwingbare maatschappelijke regelingen dan verdringen zij de rechten van mensen met een rechtmatig belang.

In een "representatieve democratie" hebben de kiezers het recht "vertegenwoordigers" te kiezen die zij machtigen als verkozen volmachtdragers van het Volk in hun plaats politieke beslissingen te nemen. De kiezers kennen die volksvertegenwoordigers alleen "van horen zeggen", dus via eveneens onbekende tussenpersonen, de media. Zij kiezen veeleer voor een door anderen gecreëerd imago dan voor een vertegenwoordiger. Politieke propaganda moet er dan voor zorgen dat zij zich datzelfde imago aanmeten en zich zo, in hun politieke opinies en uitspraken, betrouwbare vertegenwoordigers van hun "vertegenwoordigers" tonen. Zoals Jean-Jacques Rousseau opmerkte over de nog primitieve representatieve democratie in het achttiende-eeuwse Engeland: "De kiezers zijn vrij op het moment waarop zij hun stem uitbrengen, daarna keren zij terug in een toestand van slavernij". Men zegt wel dat de volksvertegenwoordigers rechtstreeks verkozen worden, maar veelal zijn het partijbesturen die beslissen wie welke plaats op de verkiezingslijsten toegewezen krijgt. Zogezegd rechtstreekse verkiezingen zijn daardoor in feite "getrapte" verkiezingen, waarbij op bijna elke trede van de trap een beslissing *en petit comité* wordt genomen, vaak met de kleinst mogelijke meerderheid, na omstandig lobbyen en op grond van afspraken die nooit het daglicht zien. Daar komt bij dat het in de moderne democratieën niet alleen gaat om rechtstreeks verkozen volksvertegenwoordigers maar ook om door hen benoeme vertegenwoordigers (ambtenaren, diplomaten, bureaucraten, die eveneens gemachtigd zijn min of meer gewichtige beslissingen te nemen).

Historisch beschouwd zijn democratische regimes alleen succesrijk gebleken in landen met een lange en diepgewortelde traditie van recht en rechtvaardigheid, dat wil zeggen van respect voor de eigendomsrechten en onderlinge afspraken (contracten) van vrije en gelijke individuen. Daar bestond bijgevolg een grote ruimte waarin samenleven met

anderen nauwelijks hinder ondervond van politieke interventies. Zelfs als er in een dergelijk regime weinig of geen formele constitutionele beperkingen waren van de bevoegdheden van de wetgevende en grondwetgevende machten, was er heel wat activiteit die nagenoeg iedereen beschouwde als iets waarmee de politiek zich niet dient te bemoeien. De facto was de draagwijdte van het politieke stemrecht er dan ook minder groot dan de constitutionele theorie van de staats- of volkssoevereiniteit zou doen vermoeden. Ingebed in een stevige rechtscultuur is de democratische besluitvorming verenigbaar gebleken met welvaart en vrede. Of zij ook in een andere culturele omgeving positieve effecten kan genereren is echter veel minder zeker.

Na de tweede wereldoorlog werden in het kader van allerlei rijkelijk gesubsidieerde modernisering- en ontwikkelingsprogramma's Westerse "democratische" politieke modellen op grote schaal geëxporteerd naar Afrikaanse en Aziatische landen waar die tradities van recht en rechtvaardigheid nauwelijks of niet aanwezig waren. Velen zijn er nu van overtuigd dat verkiezingen, partijvorming, krachtige centrale regeringen onder parlementaire controle en sterk uitgebouwde bureaucratieën met verregaande planningbevoegdheden naar Westers model daar meer kwaad dan goed hebben gedaan, vooral in conjunctie met grootschalige injecties van dollars. Zij hebben in vele gevallen geleid tot een meedogenloze politisering van het leven, corruptie, conflict en chaos — tot een onverbloemde, door iedereen als zodanig erkende kleptocratie. Zij hebben er een vorm van politiek handelen geïntroduceerd waartegen aldaar geen adequaat verweer bestond, geen middel om een congruentie van stemgerechtigden en betrokkenen[863] te verzekeren. Tegelijkertijd heeft de progressivistische (in de ideologische zin van het woord "progressief") agitatie tegen traditionele normen en waarden en de behoeders daarvan (traditionele gezagdragers) de basisvoorwaarde voor een werkzame democratie grotendeels uitgeschakeld, ook in het Westen zelf. In de plaats van een historische, in opvoedingspraktijken en zeden en gewoonten gewortelde "diepe consensus", die de culturele identiteit van een volk bepaalt, kwam de "manufactured consent" van het tijdperk van de opportunistische propaganda (pagina 286). Daarmee was de weg vrij voor een effectieve machtsgreep van de maatschappelijke elites en het Establishment. Zij konden nu immers beschikken over niet alleen bijna onbeperkt "krediet" (pagina 226sqq) maar ook de meest geavanceerde communicatie- en beïnvloedingstechnieken.

De democratisering van de staat sloeg bijgevolg een groot gat in het web van aansprakelijkheden en verantwoordelijkheden dat de essentie is van het samenlevingsmodel (pagina 300sqq). Zij schiep ruimte voor een klasse van politieke stakeholders (politieke partijen, de media, vakbonden, werkgeversverenigingen en later allerlei andere pressiegroepen). Die konden bijna nergens in rechte aangesproken worden voor de effecten van hun invloed op de wetgeving of het beleid, hoe groot die invloed ook was. Met beïnvloeding van een zo schimmig fenomeen als de publieke opinie wist het moderne, nog uitsluitend door formele wet- en regelgeving bepaalde Westerse

juridische systeem zich geen raad. Die formalistische aanpak werd gezien als een opheffing van de "verlammende last van goed en kwaad", een institutionalisering van "politiek bevrijd van morele ballast". In die optiek zijn morele overwegingen immers niet meer dan onmachtige subjectieve meningen, en komt politieke macht tot uiting in het vermogen de eigen subjectieve meningen af te dwingen en andersluidende meningen strafbaar te stellen.

Elitaire stakeholders. De maatschappelijke elites waren zich goed bewust van de voordelen van de stakeholderstatus. Zij ontwikkelden een nieuwe strategie om markten en lokale democratische processen beheersbaar te maken. Het doel bleef hetzelfde — vermaatschappelijking, dus controleerbaarheid en bestuurbaarheid van alle aspecten van het leven en werken van andere mensen — maar de weg naar het doel zou lopen over de manipulatie eerst van de nationale, later van de mondiale publieke opinie. De kern van de strategie bestond erin invloed te verwerven in invloedrijke organisaties en tegelijkertijd het aanzien en dus ook de invloed daarvan op de publieke opinie te versterken. Op die manier moest het mogelijk zijn werkelijke macht uit te oefenen zonder formele betrokkenheid in het nemen van beleidsbeslissingen, via beïnvloeding van invloedrijke organisaties die zelf niet aansprakelijk kunnen gesteld worden voor de gevolgen van hun invloed: technische of deskundige overleg- en adviesorganen zoals de Bank for International Settlements (BIS), het IPCC of de WGO, de massamedia (met inbegrip van scholen en universiteiten) die de publieke opinie vormen en dus goed geplaatst zijn om druk uit te oefenen op de bestuurders van politieke en commerciële organisaties. Die bestuurders zijn bijna zonder uitzondering heel gevoelig voor hun publieke imago. De meest directe weg voor de elites om op die manier invloed uit te oefenen op dergelijke beïnvloedingsorganisaties is uiteraard corruptie via financiële sponsoring van hun activiteiten en hulp en steun voor ambitieuze en omkoopbare individuen aan de top van die organisaties. Het is evident gemakkelijker en goedkoper, dus efficiënter, enkele topfiguren in invloedrijke organisaties te corrumperen dan duizenden of miljoenen privépersonen om te kopen. Die institutionele corruptie kan bovendien relatief gemakkelijk aan het publiek verkocht worden met de propagandatechnieken van de "militante" en "maatschappelijk relevante" wetenschappen (pagina 205). De fictie van "consensuswetenschap", de verankering van wat Umberto Ecco 'het oerfascisme' noemde in academische en mediaorganisaties, is in dit opzicht van uitzonderlijk belang.

De gekozen strategie diende vooral de aandacht van het publiek te focussen op grote "mondiale / planetaire problemen"[864]. Dat zijn problemen die alleen met "drastische actie, nu" op wereldschaal aangepakt kunnen worden — actie die, realistisch gesproken, zowel qua planning en financiering als qua uitvoering, alleen via het Establishment mogelijk is. De uitvoering van dergelijke acties zou gebeuren onder de auspiciën van gespecialiseerde afdelingen van de Verenigde Naties, zelf al een grote invloedrijke

organisatie zonder afdwingbare verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid, niet onderworpen aan de wisselvalligheden van markten en lokale democratische processen.[865] Dergelijke organisaties zijn nuttige hefbomen voor wereldwijd gecoördineerde actie. Dat bleek op spectaculaire wijze in 2020 en 2021 in wereldwijde campagnes om virusangst en vaccinhoop te wekken en de perceptie van een noodsituatie te creëren die beleid moest rechtvaardigen dat niet langer door enig ethisch of rechtsbewustzijn werd gehinderd. Het was al eerder gebleken in wereldwijde campagnes om "klimaatangst" in te boezemen en de perceptie van een overbevolkte planeet te presenteren als grond voor verregaand topdown micromanagement van het leven en werken van alle mensen.

In de propagandistische voorstellingen in de media en het onderwijs staan die internationale en supranationale organisaties (stakeholder societies) "boven de partijen" en stralen zij "objectief gezag" uit. Zij genieten bijgevolg veel publiek aanzien, precies omdat zij zo ver buiten en boven de leefwereld van het gros van de mensen staan en nergens voor wat dan ook juridisch aansprakelijk gesteld kunnen worden. Voor de gewone man en vrouw zijn zij ongenaakbare, niet-aanspreekbare, a fortiori niet-aansprakelijke onpersoonlijke "instanties". Echter, om precies die reden blijft hun invloed op het dagdagelijkse leven en werken van de overgrote meerderheid van mensen gering, ondanks de inspanningen van de media en het onderwijs. Om aan invloed te winnen moest het mondiale Establishment het prestige van die organisaties als bewakers van concrete "algemene belangen" drastisch opvijzelen.

De Club van Rome[866] wees de weg met haar *Limits to Growth* rapport (1972). Zij was aanvankelijk een kleine internationale club van academici, diplomaten, topbureaucraten en industriëlen die bijeenkwam in een villa van David Rockefeller in Rome. Haar rapport, gefinancierd door Volkswagen Corporation, was een pionier in het gebruik van computermodellen om scenario's voor de toekomst te ontwerpen. Het diende vooral om rampzalige problemen in het vooruitzicht te stellen waar de wereld aan ten onder zou gaan, tenzij iedereen zich onvoorwaardelijk achter de door experts ontworpen oplossingen schaart. Het probleem was, hoe een effectieve gezamenlijke actie te organiseren. Om daarin te slagen was het nodig de publieke opinie te mobiliseren tegen een gemeenschappelijke vijand. De Club beweerde dat probleem opgelost te hebben. In een rapport uit 1991, *The First Global Revolution*, merkten de secretaris en een voormalig voorzitter van de Club op dat de combinatie van intensivering van de wereldhandel en wereldvrede[867] "bij regeringen en in de publieke opinie een grote leegte heeft achtergelaten. Er moeten nieuwe vijanden worden geïdentificeerd, nieuwe strategieën en nieuwe wapens worden bedacht."[868]

> Bij het zoeken naar een gemeenschappelijke vijand tegen wie we ons kunnen verenigen, kwamen we op het idee dat vervuiling, de dreiging van opwarming van de Aarde, watertekorten, hongersnood en dergelijke geschikte thema's zouden zijn. In hun totaliteit en hun interacties vormen deze fenomenen een

> gemeenschappelijke bedreiging die door iedereen samen moet worden aangepakt. Maar door deze gevaren als de vijand aan te duiden, lopen we in de val, waarvoor we de lezers al gewaarschuwd hebben, namelijk symptomen verwarren met oorzaken. Al deze gevaren worden veroorzaakt door menselijk ingrijpen in natuurlijke processen, en het is alleen door veranderingen van attitudes en gedragingen dat ze kunnen worden overwonnen. De echte vijand is dus de mensheid zelf.

Een "oorlog tegen de mensheid" lag in het verschiet, een oorlog die alle andere oorlogen overbodig zou moeten maken. Wanneer mensen zichzelf als "de vijand" zien dan kunnen zij zichzelf niet vertrouwen. Zij worden bang van hun eigen schaduw; zij leven in angst in een permanente crisissfeer. Experts kunnen hen tegen zichzelf beschermen, maar alleen wanneer zij alle hoop opgeven op een eigen leven, op wat hun nog rest van hun vrijheid en hun waardigheid. Wie zijn de experts? Daarover kunnen de meeste mensen niet oordelen. Zij worden geacht te denken, "Als die experts goed genoeg zijn voor de rijken en machtigen dan zijn zij zeker goed genoeg voor ons." Waarom zouden zij daar aan twijfelen? "Luister naar de experts" was toch het principe dat hun in hun lange schooltijd voortdurend was voorgehouden. "Jullie weten niets en jullie ouders nog minder."

Het in 1971 als een stichting zonder winstoogmerk opgerichte World Economic Forum (een spin-off van het netwerk van de Trilateral Commission) volgde dezelfde strategie, met nog meer nadruk op invloedrijke, niet aansprakelijke stakeholders. Het WEF brengt jaarlijks in Davos, Zwitserland, en daarnaast in regionale bijeenkomsten over de gehele wereld de mondiale elite samen voor lezingen, toespraken en vooral informeel overleg en rekrutering van nieuwe leden. In 1991 begon het met een programma voor de vorming van de "jonge wereldleiders van de toekomst" (o.a. Angela Merkel, Duitsland; Gavin Newsom, Californië; Jacinda Ardem, Nieuw-Zeeland; Ida Auken, Denemarken; Emmanuel Macron, Frankrijk; Alexander de Croo, België; Mark Zückerberg, Facebook; Sergey Brin, Google; Jimmy Wales, Wikipedia; Bill Gates, Microsoft, recent ook Volodymyr Zelensky[869], Oekraïne)[870]. Tijdens een lezing in Harvard (2017) pochte Klaus Schwab, de stichter en voorzitter van het WEF:

> Het idee om jonge leiders in het Economisch Wereldforum op te nemen is al oud. Angela] Merkel, zelfs Vladimir Poetin, enzovoort — zij zijn allemaal Young Global Leaders van het WEF geweest. We zijn er erg trots op dat we tot de kabinetten doordringen van de jonge generatie zoals premier Trudeau, [Alberto Fernández,] de president van Argentinië, enzovoort. Gisteren nog was ik op een receptie voor premier Trudeau, en ik weet dat meer dan de helft van zijn kabinet eigenlijk Young Global Leaders van het World Economic Forum zijn.[871]

Het WEF is nu "het meest exclusieve netwerk in de wereld" (BusinessWeek, 2008). Het is een elitair netwerk van overtuigde voorstanders van het technocratische bestuursmodel, een resuscitatie van het oude Pruisische "public private partnership"-model maar dan gebaseerd op de nieuwste bio- en nanotechnologische ontwikkelingen

die "de belofte inhouden de wereld te veranderen door de mens zelf te veranderen in een zo goed als geheel gerobotiseerd instrument van hen die de wereld besturen" (Schwab).

De mars door de instituties. Het Establishment had, beter dan wie ook, de les van de "mars door de instituties" geleerd. Het basisidee werd onder die naam uitgewerkt door de Italiaanse marxist, Antonio Gramsci (1891-1937) maar ging in feite terug tot de Engelse Fabian Society (opgericht in 1884) en de Round Table van Cecil Rhodes.[872] De Fabian Society was een Victoriaanse club. Zij lag aan de basis van zowel de London School of Economics als de Britse Labour Partij. Zoals de Round Table was zij een centrum van progressieve imperialisten ("wereldverbeteraars"). De strategie van de mars door de instellingen berustte op een eenvoudige formule: "De eerste van ons die ergens binnen geraakt, laat de deur open voor gelijkgezinden en sluit ze voor andersdenkenden" (pagina 209). Medeoprichter H.G. Wells noemde dat een "Open Conspiracy"[873] (1928). Op mondiaal niveau impliceerde de mars door de instituties de vorming van volgzame elites overal ter wereld door in zoveel mogelijk landen interessant lijkende jonge intellectuelen en charismatische figuren te rekruteren, meestal via studiebeurzen.[874] Die rekruten zouden dan terugkeren naar hun land, daar het onderwijs en de media infiltreren en domineren en zo, middels hun internationale connecties, een nieuwe politieke klasse creëren, doordrongen van Westerse "progressieve" ideeën. Het doel was het verwerven van "culturele hegemonie" (de term is van Gramsci) — wie de geesten controleert, controleert alles. De eerste pogingen, tijdens het interbellum, om een dergelijke strategie te implementeren waren echter faliekant afgelopen. De aan Westerse universiteiten gevormde intellectuelen uit de koloniale gebieden ontpopten zich vaak tot anti-imperialistische, anti-Westerse nationalisten (die dan later, tijdens de Koude Oorlog, soms ten onrechte, als "communisten" of "sympathisanten van Moskou" werden afgeschilderd). De vermaatschappelijkingsgedachte sprak hen wel aan, maar zij zagen geen brood in vermaatschappelijking onder voortdurende Westerse voogdij. Om daaraan te ontsnappen zochten zij toenadering tot Moskou of Beijing.

De elites gaven hun mars door de instituties echter niet op. Na de tweede wereldoorlog vonden zij het voordeliger volgzame elites te rekruteren onder linkse intellectuelen door hen ervan te overtuigen dat een hoge positie in een grote, niet aan democratische controle onderworpen, nationale of internationale organisatie meer gelegenheid bood om hun idealen te verwezenlijken dan het leiderschap van een gewelddadige revolutionaire beweging. De gecoöpteerde intellectuelen hadden er niet langer belang bij die organisaties als elitaire bolwerken te ontmaskeren, te bestrijden en te ontmantelen. Integendeel, zij stonden nu dicht genoeg bij de elite om zich er een deel van te wanen. Bovendien hadden die organisaties hetzelfde doel als zijzelf: de vermaatschappelijking ("socialisering") van alles en nog wat. Alles wordt dan volgens

maatschappelijke begrotingen en door maatschappelijke autoriteiten vastgestelde verdeelsleutels en barema's verdeeld. Voor geen individu is er nog iets te verdienen, behalve beloningen en straffen — beloningen voor aan de maatschappij en haar leiders bewezen diensten, en straffen voor ongehoorzaamheid of gebrek aan inzet. Anders gezegd, het gemeenschappelijke doel was de invoering van een systeem van totalitaire controle of, zoals men het nu eufemistisch noemt, een systeem van "maatschappelijk krediet". Individuen functioneren nog slechts als "kredietnemers", dus schuldenaars, van het maatschappelijke Establishment. Voor megalomane *Strebers* is het vertrouwen winnen van figuren in het Establishment dan vrijwel de enige weg om vooruit te komen. "Hielen likkend werken zij zich naar de top."

In de visie van het Establishment hoort het volk in een werkzame democratie de regering te vertegenwoordigen en dus zonder morren de belangen te behartigen van de machten achter het politieke bestuur. Indien het volk in die taak tekortschiet dan moet het bestuur "het Volk ontbinden en er een nieuw kiezen".[875] Onder het mom van een beleid van "open grenzen" of "vrije massa-immigratie" werd "Een ander volk kiezen" een belangrijk programmapunt van verschillende progressieve politieke partijen (in het bijzonder de Amerikaanse Democratische Partij, zie 254sqq). Een democratie wordt onwerkzaam, wanneer de regering gelooft in "We, the People" en vergeet waar de macht behoort te liggen: bij "We, the Very Important People". Het Establishment zwoer bij het politieke credo — "manufactured consent" — van Edward Bernays (pagina 286), de basis waarop het voor velen nog altijd moeilijk te begrijpen verbond tussen "progressief Links" en het Establishment berust. Op grond van wat hierboven al gezegd werd, is dat verbond niet echt verwonderlijk. Precies zoals Mussolini in 1919 had gedaan — hij omschreef zijn Fascistisch programma als "socialisme voor binnenlands gebruik" — maar met eigen accenten, in een eigen terminologie en uiteraard met eigen opvattingen over wie het in de maatschappij voor het zeggen hoort te hebben, onderschrijven beide groepen[876] het actieprogramma van totale vermaatschappelijking (socialisering, collectivisering) van het Communistisch Manifest van Marx en Engels:

1. Onteigening van grondbezit en gebruik van grondpacht voor overheidsuitgaven
2. Sterk progressieve belasting
3. Afschaffing van het erfrecht
4. Confiscatie van de eigendommen van alle emigranten en rebellen
5. Centralisatie van krediet in handen van de staat via een nationale bank met staatskapitaal en exclusieve monopoliemachten
6. Centralisatie van transport in handen van de staat
7. Uitbreiding van de nationale controle over fabrieken en productiemiddelen, ontginning en verbetering van de gronden volgens een gemeenschapsplan
8. Arbeidsdwang voor iedereen, oprichting van industriële legers, vooral voor de landbouw

9. Vereniging van landbouw en industrie, om geleidelijk het verschil tussen stad en platteland weg te werken
10. Openbaar en gratis onderwijs voor alle kinderen. Afschaffing van fabrieks-werk van kinderen in zijn huidige vorm. Afstemming van het onderwijs op de noden van de maatschappelijke productie van goederen en diensten, en dergelijke.[877]

Zowel Links als het Establishment onderschrijft ook de preambule die Marx aan dat programma vooraf liet gaan. Zij geeft een idee van een "Great Reset" (pagina 277):

> Dit kan natuurlijk alleen gebeuren door een despotische tussenkomst in het private eigendomsrecht en in de burgerlijke productieverhoudingen, dat wil zeggen door maatregelen die economisch ontoereikend en onhoudbaar lijken maar een onomkeerbare, verdergaande beweging op gang brengen. Dergelijke maatregelen zijn noodzakelijk om de hele productiewijze omver te werpen.[878]

Beide groepen dringen aan op de socialisering van beslissingsmacht, dus op machtsconcentraties om zo veel mogelijk gedecentraliseerde processen van samenleven en samenwerken (de vrije markt in de eerste plaats, maar ook lokaal gemeenschapsleven en lokale democratische instellingen) onder de controle te brengen van grote, goedgeorganiseerde maatschappelijke structuren (staten, internationale, multinationale en supranationale organisaties, zowel in de publieke als de private sector), waar de elite van achter de schermen de touwtjes in handen heeft en waar honderdduizenden, overwegend progressieve intellectuelen en semi-intellectuelen, als technoraten en bureaucraten, een prestigieuze, goedbetaalde en veilige baan hebben — een "vaste" baan die niet blootgesteld is aan de onmiddellijke effecten van economische en politieke turbulenties. Die huurlingen van de macht rekenen erop, wellicht terecht, dat niet zij maar anderen de slachtoffers van de oorlog tegen de mensheid zullen zijn.

De anti-Establishment retoriek van "Links" (later ook "Groen-Links") was voor het Establishment geen zorg. Integendeel, zij was nuttig om adolescenten te mobiliseren die, na hun wilde jaren van "doen wat zij willen, terwijl mama en papa en eventueel de overheid voor hun levensonderhoud zorgen", onvermijdelijk toch in de grote maatschappelijke formaties hun weg zullen moeten zoeken, indien zij niet als permanente marginalen door het leven willen gaan. Velen onder hen wanen zich marxisten, omdat hun adolescentenwaan ooit door Karl Marx was uitgeroepen tot de grote belofte van de communistische maatschappij "waarin iedereen kan doen wat hij wil, terwijl de maatschappij voor de productie zorgt".[879] Voor de ideologen van het World Economic Forum werd dat een wereld "waar wij niets bezitten en het leven nooit zo goed is geweest" (pagina 278).

'De maatschappij' werd snel een codewoord voor de staat. Democratiseren betekende niet langer "voorrechten afschaffen". Het betekende nu "voorrechten veralgemeniseren". Als de adel kan parasiteren op het werk van anderen, dan moet iedereen dat kunnen! Zo beschouwd is parasiteren geen voorrecht van een kleine elite; het

beantwoordt aan de diepste verzuchting van mensen en is bijgevolg een fundamenteel mensenrecht. Dat inspireerde de klassieke liberaal Frédéric Bastiat al in 1848, het jaar van het Communistisch Manifest, tot zijn memorabele en profetische definitie: "De staat is de grote illusie dat iedereen kan leven op kosten van alle anderen".[880] Honderd jaar later werd die definitie — zij het met weglating van het woord 'illusie' — geëxpliciteerd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (pagina 308).

Wie ook maar enig filosofisch inzicht heeft in het moderne verschijnsel "politiek" (bestuursmacht over mensen) weet hoe onbenullig en misleidend de tegenstelling is tussen "Links" en "Rechts". Dat zijn twee nietszeggende termen die om de haverklap een andere betekenis krijgen en dus ideaal zijn voor demagogen en propagandisten (ook journalisten en hun academische referenten) om mensen als "vrienden" en "vijanden" tegen elkaar op te zetten. Wie herinnert zich nog *les Jacobins*[881] die in het negentiende-eeuwse Franse Parlement aan de linkerkant van de vergaderzaal zaten en daarom 'de mannen van links' werden genoemd? De moderne journalistieke en academische politieke terminologie staat bol van woorden die geen vaste denotatie, wel voortdurend wisselende connotaties hebben.

In het politiek-filosofische perspectief (pagina 300) gaat het fundamenteel om de tegenstelling tussen maatschappij en samenleving. In maatschappijen is de tegenstelling tussen "Boven" en "Onder" van fundamenteel belang. In politieke maatschappijen gaat de tegenstelling tussen "Linkse" en "Rechts" over de vragen als deze: Hoever mag de machtsconcentratie aan de top gaan? Dient zij zich vooral op de distributie of ook op de productie van "het maatschappelijk product" te richten? In welke mate mag/moet zij ruimte laten voor andere, min of meer traditionele gezagsstructuren (gezin, familie, plaatselijke en geloofsgemeenschappen en dergelijke)? Mag dergelijk eventueel te dulden alternatief gezag zich naar eigen inzicht met de opvoeding van kinderen bezighouden? In politieke maatschappijen staat "links" voor progressieve (voortschrijdende) vermaatschappelijking en "rechts" voor elke vorm van weerstand daartegen. Een "linkse" dictatuur is echter niet minder een dictatuur dan een "rechtse". Toen de ene linkse dictatuur (nationaalsocialistisch Duitsland onder Hitler) een pact[882] verbrak met een andere linkse dictatuur (de nationaalsocialistische Sovjet-Unie onder Stalin[883]), versasten de "progressieven" het nazisme en zijn zwakke broertje, het Fascisme van Benito Mussolini, onmiddellijk van "Links" naar "uiterst Rechts", het kamp van de "reactionairen".[884] "Extreem Links" was al veel eerder door de Sovjet-Unie (onder leiding van Lenin) gestigmatiseerd als een "infantiele afwijking"[885] van mensen die het belang van een strikte partij- of staatsdiscipline miskennen en te veel vertrouwen ofwel op spontane volksbewegingen ("de democratie van de straat", later "populisme") ofwel op subversief "anarchistisch" geweld tegen de staat. In de ogen van die intellectuelen diende de staat niet verzwakt maar versterkt te worden. Immers, wat zouden zij kunnen doen, zonder de kant-en-klare machtsmiddelen die de staat in zijn vijfhonderdjarige geschiedenis had opgebouwd —

machtsmiddelen die de bedienaars ervan vrijstelden van werkelijke verantwoordelijkheid en hun adviseurs van aansprakelijkheid? Wegens de intellectuele dominantie van het Links-Rechtsmodel van het politieke leven, werden de meeste mensen ondergebracht in een restcategorie, het Centrum, dat door Links "gematigd Rechts" werd genoemd. Gematigd of centrum-Rechts was nog overwegend conservatief, georiënteerd op het samenlevingsmodel (pagina 300sqq). Het was nog niet progressief, verknocht aan het maatschappijmodel. Het rekende op "het gezond verstand" van de kiezers, op hun ervaring in de samenleving met anderen. Dat was het oude idee "Vox populi, vox dei": de stem van het volk is even onafhankelijk, even autonoom als het woord van God. Centrum-Rechts was zich nog grotendeels onbewust van de rol van propaganda in grote democratieën in het tijdperk van de massamedia. In het laatste kwart van de twintigste eeuw verdween ook centrum-Rechts. Met het samenlevingsmodel viel geen politiek brood meer te verdienen. Dat was een gevolg van de vermaatschappelijking van de media, het onderwijs en de arbeidsmarkt.

In een materiële rechtsstaat maakt het niet uit of het bestuur zich profileert als "Links" of "Rechts", omdat de wettelijke ruimte waarin het verantwoord kan optreden door dezelfde rechtsbeginselen wordt ingeperkt als de ruimte waarin individuen hun vrijheid beleven. De materiële rechtsstaat was een droombeeld van het achttiende-eeuwse klassieke liberalisme geweest. Het was een naïef beeld. Het berustte immers op de veronderstelling dat het Volk en zijn vertegenwoordigers (de regering, die de bestuursmacht aan banden legt) onvoorwaardelijk gehecht zijn aan de handhaving van de beginselen van samenleven, ook wanneer die niet langer de aura's van goddelijke of eeuwige waarheden hebben. Geleidelijk aan werden die beginselen echter nog slechts beschouwd als slagzinnen, louter retorische verpakkingen van gekonkelfoes en opportunistische, vertrouwelijke onderhandelingen op hoog maatschappelijk niveau (pagina 184).

Duurzame ontwikkeling. Zowel politiek Links als het Establishment houdt ervan de aandacht van het publiek af te leiden naar al of niet vermeende "megaproblemen" (overbevolking[886], klimaatverandering, pandemieën en dergelijke). Tegen het einde van de jaren '80 van de vorige eeuw kwam de uitdrukking 'duurzame ontwikkeling' ('sustainable development'[887]) in zwang. Zij diende als propagandaslagzin voor de oorlog tegen de mensheid, de vijand die de effectieve en gecoördineerde aanpak van die megaproblemen in de weg staat. De elites profileerden zich als de grote voorvechters van duurzame ontwikkeling. Nogmaals: Wie anders dan het machtige, kapitaalkrachtige Establishment kan de voor die problemen vereiste "drastische actie op mondiaal niveau" plannen, financieren en uitvoeren? Met gulle giften zorgden rijke meesternetwerkers als de Rockefellers, Maurice Strong[888], George Soros[889], Hansjörg Wyss[890], Bill Gates en andere Establishmentfiguren ervoor dat die boodschap ook bij allerlei voor hun zaak nuttige politieke partijen, beroepsverenigingen, protestbewe-

gingen en ngo's doordrong.[891] Het was een uitgebreide toepassing van de Operation Mockingbird van het CIA uit de jaren '50, een poging alomtegenwoordig te zijn. Met Establishmentgeld konden de bewegingen en ngo's professioneel of semiprofessioneel kaderpersoneel onderhouden. Dat was een permanent leger van propagandisten voor de grote transformatie — een institutionalisering van de stakeholder-strategie, "doorslaggevende invloed zonder verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid" — waar het mondiale Establishment al jaren van droomde. De accommodatie van protestbewegingen maakte van hun leiders en leden "nuttige idioten" in het revolutionaire streven van de elites naar een wereldorde gebaseerd op totale vermaatschappelijking van het menselijke leven. In de eerste helft van de twintigste eeuw waren de nationaalsocialistische socialiseringen mislukt, verscheurd door onderlinge nationalistische tegenstellingen. Een socialisering op wereldschaal zou dat moeten vermijden. Zij vraagt niet dat mensen anderen maar wel dat zij zichzelf als "de vijand" zien. Zij vereist een permanent klimaat van angst en onzekerheid waarin bijna iedereen hopeloos verloren loopt, zijn toevlucht zoekt in de kudde. Zij vereist niet-aflatende propaganda, ridiculisering, verkettering en desnoods vervolging van dissidenten en andersdenkenden. Zij vereist bovenal dat het gros van de wereldbevolking ervan overtuigd geraakt dat vrijheid de vijand is en dat alleen onvoorwaardelijke gehoorzaamheid aan de vijanden van de vijand — dus, de vijanden van de mensheid — een oplossing kan brengen.

'Duurzame ontwikkeling' was echter niet de geschikte slagzin voor de oorlog tegen de mensheid. Hij suggereerde geleidelijkheid[892], leren door vallen en opstaan en lokale experimenten veeleer dan blind vertrouwen in grote, drastische ingrepen op mondiaal niveau. Niet iedereen was de milieu- en andere verwoestingen vergeten die grootschalige ingrepen hadden aangericht in de centraleplaneconomieën van de Sovjet-Unie en het China van Mao Zedong, ook al waren die steevast aangekondigd als "grote sprongen voorwaarts". Het kwam er nu op aan mensen te doen vergeten dat die verwoestingen een gevolg waren van grootschalig beleid. Onder Stalin en Mao was alles verkeerd gelopen, omdat zij er niet in geslaagd waren "een nieuwe mens" te maken. Dat moest nu, in het tijdperk van genetische manipulatie en digitalisering, wel kunnen. Volgens de huidige adepten van duurzame ontwikkeling is er niets mis met grootschalig beleid, maar het moet zich bedienen van een "transhumanistische" technologie. De transhumanistische agenda bekommert zich niet om de mensheid, maar om het Grote Geheel, het Al, dat alleen de uitverkorenen (de elite) kunnen zien. Het is de agenda van wat in de politieke filosofie en theologie bekend staat als het Gnosticisme.[893] Dat was, volgens de Kerkvader Irenaeus (ca 130-ca 202), de "moeder van alle ketterijen", omdat het aan een kleine elite absoluut ware maar geheime, voor het gewone volk ontoegankelijke kennis toeschrijft. Het Gnosticisme brak zo met de christelijke idee van de mensheid als een inclusieve gemeenschap (pagina 316). Het kantte zich ook tegen de procreatie van niet-uitverkoren mensen, wier lichaam toch alleen maar een gevangenis voor hun ziel is. Alleen de dood maakt hen vrij — het is

dus beter dat zij niet geboren worden. Anders gezegd, alleen de uitverkorenen hebben bestaansrecht. Concreet: Het heil (dus, de heling, het herstel van de heelheid) vereist een drastische ontvolking van de planeet.

Vanaf de tweede eeuw na Christus verzeilde het Gnosticisme in de marge van het intellectuele leven, waar esoterische sekten bleven bestaan. Soms kregen die grote aanhang.[894] In de moderne tijd maakten gnostische ideeën een comeback onder intellectuelen.[895] Die beriepen zich op esoterische kennis (o.m. van de wetten van de geschiedenis, de evolutie, de kosmos) om het gezag van de priesters te ondermijnen en hun plaats in de maatschappelijke hiërarchie in te nemen. Zij zagen zichzelf als "de Ware Mens", die "de Ware God" is, verheven boven de valse, mens geworden Bijbelse God. Die overtuiging leidde tot het idee dat alles wat het gewone, in duisternis dwalende volk als gezond verstand beschouwt zonder meer vals is. Alleen een "omkering van alle waarden", een totale revolutie die alles op zijn kop zet (en kinderen van hun ouders vervreemdt — Woodrow Wilson), kan heil brengen. Dat idee van een totale revolutie had de jonge Karl Marx geïnspireerd tot zijn communistische heilsboodschap. Het inspireerde velen onder zijn volgelingen tot het prediken van een gewelddadige omverwerping van de bestaande orde onder de leiding van een kader van ingewijden in de geheimen van het Al. De vraag was, uiteraard: "Wie heeft de kennis en de macht om een dergelijke revolutie, in het bijzonder een drastische ontvolking van de planeet, tot het beoogde einde te brengen?"

In de praktijk leverde obsessie met megaproblemen als "overbevolking" en "het klimaat" meer theater dan resultaten op. Mensen onvruchtbaar maken is niet moeilijk, maar dat op grote schaal doen vereist een complexe infrastructuur. Wie kon die op stapel zetten? Die problemen waren voor de meeste mensen hoogstens spannend lees- en kijkvoer maar overigens een ver-van-mijn-bed show. De eigen gezondheid is gewichtiger dan de gezondheid van de planeet. En met de eigen gezondheid ging het opperbest: De levensverwachting bleef maar stijgen, niet alleen in het rijke Westen maar overal ter wereld. Welvaartsziektes mochten dan wel toenemen, maar wie verkoos armoeziektes? Vanuit het standpunt van de elites was het hoogst wenselijk dat persoonlijke gezondheid een megaprobleem zou worden. En zoals dat meestal gebeurt, de elites werden op hun wenken bediend. Het onooglijke Wuhanvirus, verspreid door de vijand (de mensheid zelf) en uitvergroot door een gewillige pers, bood een gelegenheid die geen voorstander van een wereldgouvernement voorbij kon laten gaan.

Een "populistische" contrarevolutie?

Dat de massamedia een uiterst toxisch product zijn, weet iedereen die zich herinnert wat er in de eerste helft van de twintigste eeuw in Europa gebeurd is. Niet iedereen gruwelde echter van die toxiciteit. Zij was immers een effectief en gegeerd machtsmiddel. Tegen het einde van de eeuw, na enkele generaties waarin de vrijheid van

meningsuiting nog beschouwd werd als een heilige koe waar niemand openlijk aan durfde te tornen, keerde het getij in het Westerse Establishment.[896] Het was nu welletjes geweest. China had getoond wat een autoritair regime op korte tijd kon bewerkstelligen met een door oorlog en een dertig jaar durende maoïstische terreur murw geslagen bevolking. De aids- en klimaatalarmisten hadden bewezen dat men de geürbaniseerde televisiekijkende Westerling ongeveer alles kan wijsmaken wat men wil, op voorwaarde dat men Big Media en Big Science als door een mond kan doen spreken. Het werd hoog tijd het grote, door Jean Servan onthulde Verlichtingsidee ("mensen binden met de kettingen van hun eigen ideeën" — zie pagina 290) in de praktijk te brengen. Honderd jaar ervaring met propagandatechnieken, verrijkt met nieuwe technologieën en de inzichten van de sociale psychologie en de communicatie- en neurowetenschappen[897], moest volstaan om iedereen ervan te overtuigen dat de wereld zo klein geworden is dat hij nog maar plaats heeft voor één opinie, één verhaal. Wat niet conform die "officiële waarheid" is, dient met alle middelen uit de geesten te worden gebannen — desnoods met drugs en andere technieken van hersenspoeling.

Dat het hoog tijd was, werd duidelijk in het tweede decennium van de eenentwintigste eeuw, toen zowel in Europa als in de VS bleek dat heel veel mensen niet in dat verhaal geloofden en niet de hun toebedeelde rol erin wilden spelen. Tendentieuze berichtgeving was er altijd al geweest, maar al te veel mensen hadden geleerd, hoe daarmee om te gaan. Er was duidelijk nood aan een drastischer aanpak om de gewenste politiek-correcte beeldvorming op grote schaal ingang te doen vinden.

Een goed begrip van de historische context van de coronamaatschappij en de rol van de wetenschapsbureaucratie en de media daarin kan niet volledig zijn zonder een schets van de politieke situatie in de VS. De coronapandemie viel daar samen met de start van de campagnes voor de presidentsverkiezingen. Donald J. Trump was President. Tot in de zomer van 2016 was hij niet meer dan een marginale figuur in het Amerikaanse Establishment geweest, een flamboyante zakenman en entertainer. In de presidentsverkiezing van dat jaar had hij, een politieke outsider, zich echter een boeiende campagnevoerder getoond, die de massa's wist te begeesteren. Hij slaagde erin de verkiezing te winnen en zo het echte Establishment voor schut te zetten. Hetzelfde deed zich voor, mutatis mutandis, naar aanleiding van het Brexitreferendum in het Verenigd Koninkrijk. Daarmee leek 2016 het jaar van de start van een "populistische contrarevolutie" te worden — en dat in de historische thuislanden van de mondiale elite! Omdat zij de controle over de verkiezingen in 2016 verloren hadden, zagen de Establishmentmedia zich gedwongen het masker te laten vallen en niet alleen Trump zelf maar vooral ook zijn kiezerspubliek te demoniseren. Daarmee zaaiden zij verdeeldheid onder de Amerikanen op een sinds de Amerikaanse burgeroorlog nooit geziene schaal. Het lag voor de hand dat zij, en het Establishment in het algemeen, "corona" zouden aangrijpen als een politieke opportuniteit van de eerste orde. Dat

was niet onbelangrijk voor de rest van de wereld. Wanneer het in Washington regent dan druppelt (of stormt) het elders.

Op 7 juli 2020, kondigde President Trump aan dat de VS zich zou terugtrekken uit de WGO, die daarmee haar grootste statelijke geldschieter dreigde te verliezen. Trump was het beu jaarlijks miljoenen te besteden aan een organisatie waarover de belastingbetalers geen controle hebben. Dat was een reden waarom het Amerikaanse Establishment en de mondiale elite hem hartgrondig haatten. Voor hen was de coronacrisis een gouden zaak en een mooie gelegenheid om Trumps populaire "Make America Great Again"-project definitief te kelderen. Bovendien was de WGO een nuttig instrument om wereldwijd invloed uit te oefenen, zonder democratische controle, aansprakelijkheid of verantwoordelijkheid (pagina 226). Trumps beslissing leidde onvermijdelijk tot een nog grotere invloed van de privésponsors van de WGO. Zij werd snel teruggedraaid onder zijn opvolger, Joe Biden.

Trump had op 31 januari 2020 een inreisverbod uit China afgekondigd en zou ook miljarden dollars vrijmaken voor de versnelde ontwikkeling van vaccins ("Operation Warp Speed"). Voor het overige had hij als President niet veel zeggenschap over het coronabeleid. Die zeggenschap berustte immers bij het medische Establishment in Washington, D.C. (vooral het CDC, Anthony Fauci's NIAID, en de FDA) en voor de rest bij de deelstaten — zoals ook in de Europese Unie het coronabeleid de verantwoordelijkheid was van de lidstaten van de EU en niet van de Europese Commissie. Op enkele uitzonderingen na, gingen de gouverneurs van de deelstaten in de VS gedwee mee in de coronahysterie, die de media dagelijks aanwakkerden onder meer met fabeltjes over superverspreiderevenementen (openluchtconcerten, grote sportmanifestaties, volksfeesten, religieuze bijeenkomsten en vooral betogingen tegen het coronabeleid). Op linkse, vaak gewelddadige manifestaties van Antifa en BLM hadden de Establishmentmedia geen kritiek. Blijkbaar liet het virus daar verstek gaan. De media voorspelden overigens "een ware ramp" voor de "red states" (met een Republikeinse meerderheid en veelal een lakser coronabeleid, of zelfs een beleid dat alleen de meest kwetsbare groepen beschermde, zoals in South Dakota en later ook Florida). De echte rampgebieden, in New York en New Jersey, "blue states" (met een solide Democratische meerderheid) hadden, volgens de media, "gewoon pech, ondanks een goed en daadkrachtig beleid". Zij kregen een pluim van de Amerikaanse "gezondheidstsaar", Dr. Anthony Fauci.[898]

In New York waren in de eerste maanden van de pandemie al duizenden doden gevallen door het wanbeleid van gouverneur Cuomo (pagina 31). Pas na de presidentsverkiezingen in november begonnen Democraten in New York Cuomo op de korrel te nemen. De media deden echter hun uiterste best om die kritiek te focussen op Cuomo's "ongepast seksueel gedrag" veeleer dan op zijn beleid. Eens te meer diende "wokism"(pagina 264) als excuus om substantiële beleidsdiscussies te verhinderen. Echter, precies zoals in Europa dwarsliggende staten (Zweden en Belarus), zo bleef

ook de weerbarstige "red states" in de VS een ramp bespaard die (althans volgens de media) de "blue states" met een "correct beleid" hadden weten te voorkomen. Het virus was onpartijdig en het verloop van het aantal besmettingen werd niet beïnvloed door de laksheid of de strengheid van het beleid of de frequentie van coronatesten (zie tabel hieronder). De verschillen lagen op het vlak van de economische, psychische en culturele nevenschade, die echter niet in de covid19-statistieken tot uiting kwam.

Florida is een geliefde verblijfplaats voor Amerikaanse gepensioneerden en heeft een gemiddeld veel oudere bevolking dan andere deelstaten. Toch had de staat niet meer "coronagevallen" en nauwelijks meer "coronadoden" dan andere staten met een zonnig, overwegend warm klimaat, zoals Californië (met een aanzienlijk jongere bevolking en een streng beleid). Het kleine, dunbevolkte South Dakota, dat nauwelijks enige beperkingen invoerde, had relatief minder doden dan New York, dat van in het begin voor een draconisch beleid had gekozen, met rampzalige economische gevolgen. New York had er bovendien voor gekozen zoveel mogelijk "gevallen" te registreren — vandaar de lage *CFR-waarde in de tabel hieronder en de hypocriete lof van Fauci.

VS: "Hard Democratisch" versus "laks Republikeins" coronabeleid
(10 februari 2021)

Deelstaat	Corona Gevallen/milj.	Corona Doden/milj.	Bevolking
California (D)	**86.776**	**1.139**	**39.512.223**
Tests als % van bevolking	*113%*		
Gevallen (% van bevolking)	*0.22%*	**CFR = 1,31%*	
Florida (R)	**83.377**	**1.285**	**21.477.737**
Tests als % van bevolking	*93%*		
Gevallen (% van bevolking)	*0.39%*	**CFR = 1,54%*	
South Dakota (R)	**123.669**	**2.045**	**884.659**
Tests als % van bevolking	*45%*		
Gevallen (% van bevolking)	*2,68%*	**CFR =1,65%*	
New York (D)	**1.534.029**	**2.329**	**19.453.561**
Tests als % van bevolking	*174%*		
Gevallen (% van bevolking)	*7,89%*	**CFR = 0,16%*	

worldometers.info/

**CFR= (Doden/miljoen) als % van (Gevallen/miljoen)*

Zoals elders in de wereld, zo ook in de VS: Het beleid had geen effect op de verspreiding van het virus of de virulentie ervan. Het "harde" beleid was politiek theater, ziekmakend en in vele gevallen dodelijk, maar krantenlezers en televisiekijkers kregen er blijkbaar niet genoeg van. Dat was de ervaren theatermaker Fauci niet ontgaan.

Het komt zelden voor dat een buitenstaander de presidentsverkiezing wint. De nationale bureaus van de twee "nationale" partijen in de VS, de Democratische Partij (DP) en de Republikeinse Partij (RP) vormen samen de spil van het Amerikaanse politieke

Establishment. Zij staan eigenlijk hetzelfde nationale beleid voor. Het enige verschil is dat zij dat beleid aan verschillende segmenten van het kiezerspubliek verkopen. Voor vele waarnemers van de nationale politiek is het Amerikaanse tweepartijenstelsel dan ook niet meer dan een dekmantel voor een eensgezinde Establishmentpartij (de "Replublicrats" of "Demoblicans" — in de volksmond, "één pot nat"). Zo dacht ook het Establishment zelf:

> Het argument dat de twee partijen tegengestelde idealen en beleidslijnen zouden moeten vertegenwoordigen, de ene misschien van rechts en de andere van links, is een dwaas idee dat alleen aanvaardbaar is voor doctrinaire en academische denkers. Integendeel, de twee partijen zouden bijna identiek moeten zijn, zodat het Amerikaanse volk bij elke verkiezing 'de schurken eruit kan gooien' zonder dat dit leidt tot diepgaande of extreme verschuivingen in het beleid.[899]

De "schurken die eruit worden gegooid" ondervinden daarvan trouwens weinig last. Zelfs zonder over een eigen fortuin te beschikken, kunnen zij meestal veel zwijggeld binnenhalen door een lucratieve sinecure te versieren in het wijdvertakte bolwerk van het Establishment. Zo blijft de politieke *omertà* gewaarborgd. Zo kunnen de schurken die eruit werden gegooid geruisloos een comeback maken bij een volgende machtswissel.

De campagne van Trump in 2016 had dat doorgaans gezellige onderonsje-op-hoogniveau grondig verstoord. Voor buitenlandse waarnemers was Trump een anomalie. Zij kennen Amerika meestal alleen uit de Amerikaanse nationale media (de New York Times, de Washington Post, CNN, en dergelijke). Zij zien het immense land vrijwel uitsluitend door de ogen van het Amerikaanse Establishment, dus met een sterk "nationalistisch", antirepublikeins vooroordeel. Veruit de meeste niet-Amerikanen zijn niet vertrouwd met het idee van een federale republiek. Zij zijn geneigd te vergeten dat voor vele Amerikanen hun geboorteland, hun thuisland, de deelstaat is waar zij opgegroeid zijn, wonen en werken, niet de VS. Hun beeld van Amerika is even vertekend als het Europa-beeld van iemand die Europa beschouwt als één land. Zo iemand vraagt zich vaak verbijsterd af, hoe het komt dat er, buiten het Europese Establishment, nauwelijks een Europeaan te vinden is die met kennis van zaken kan spreken over de Europese Unie (EU), haar instellingen en haar beleid.

Tijdens zijn campagne had Trump, onder het motto "Make America Great Again", het voornemen aangekondigd een einde te zullen maken aan de voortdurende oorlogen waarin de VS verwikkeld was. Hij zou grote schoonmaak houden in de thuishaven van het Establishment in Washington, D.C. ("Drain the swamp"). Hij zou een transparanter beleid voeren, aan lagelonenlanden uitbestede productie en jobs terug naar Amerika brengen en de illegale immigratie stoppen. Hij leek bovendien eerherstel te willen voor de traditionele Amerikaanse waarden van individuele zelfstandigheid en zelfredzaamheid, de fundamentele voedingsbodem van een sterke "middenstand". Dat

is het enige middel om de splitsing van de natie te voorkomen in een klasse van rijken en een klasse van paupers. Als verkiezingsretoriek was geen van die punten van Trumps agenda echt nieuw, maar het feit dat ze door een outsider naar voor werden gebracht, met immens succes, baarde het Establishment zorgen. "Wat als die man echt meent wat hij zegt!"

Trumps programma was voor een deel nog het best te vergelijken met het Europese travaillistische socialisme van "de werkman". Dat had lange tijd, tot in de jaren '60, weerstand geboden tegen het ideologische socialisme van linkse intellectuelen. Voor een ander deel was het programma te vergelijken met wat in Europa ooit 'Poujadisme" heette, de behartiging van de belangen van "de kleine middenstanders". Trumps programma sprak dan ook vooral "het gewone volk" aan, arbeiders en de lagere middenklasse. Het behelsde niet alleen het vergeten volk in het dunbevolkte Amerikaanse binnenland ("fly-over country") maar ook veel kiezers in de oude stedelijke, industriële en mijngebieden aan de Oostkust. Die waren door werkloosheid en stedelijk verval getroffen. Zij waren de grootste slachtoffers van de de-industrialisatie die het gevolg was van de export van werkgelegenheid naar lagelonenlanden en het enthousiasme van het Establishment voor de promotie van digitalisering en "groene" energie. Steen des aanstoots voor die groepen was de tegenstelling niet zozeer tussen "arm" en "rijk" als wel tussen "de machthebbers" en "de kleine lieden". Zij voelden zich in de steek gelaten door Trumps voorgangers, G.H. Bush (RP), Bill Clinton (DP), G.W. Bush (RP) en Barack Obama (DP). Die hadden met hun "paars" (neoliberaal of neosocialistisch) monetair en kredietbeleid een vervaarlijk stijgende inkomensongelijkheid veroorzaakt. De ironie van het verhaal was dat, onder Trump, het monetair beleid eigenlijk een voortzetting was van de keynesiaanse, monetaristische orthodoxie van het Establishment: De rente kan niet laag genoeg zijn, krediet niet goedkoop genoeg.[900]

Met zijn ambitieus anti-Establishment programma leek Trump een alternatief te bieden. Hij had echter geen politieke ervaring, geen doordachte politieke filosofie of zelfs maar een min of meer coherente strategie, en hij had al helemaal geen goed geoliede politieke machine achter zich. Als zakenman meende hij wellicht zijn vijanden in het Establishment te kunnen paaien door hen in topposities in zijn administratie te benoemen, maar dat liep faliekant af. Tussen zaken doen en politieke macht uitoefenen gaapt een diepe kloof.[901] Bovendien bleek al snel dat Trump niet geneigd was zich geliefd te willen maken bij de lezers van de New York Times en andere Establishmentmedia, lieden die zichzelf beschouwen als "liberals", "progressives" of wat in de VS voor "the Left" doorgaat — politiek geobsedeerde lieden die geloven dat hun doelen zo verheven zijn dat zij gerechtigd zijn die te verwerkelijken door er andermans geld en desnoods andermans leven tegenaan te smijten.[902] Daarom werd Trump door de media afgeschilderd als iemand die "verdeeldheid zaait" (tussen de basis en de top van "de maatschappij"). Het verwijt verdeeldheid te zaaien werd niet gehoord, toen Hillary Clinton, de Democratische tegenkandidaat in de verkiezing, de tientallen mil-

joenen aanhangers van Trump 'deplorables' (zielige onbenullen) noemde. Haar boodschap: Knechten die zich van hun meesters afkeren, brengen de eenheid van de maatschappij in gevaar en weten niet wat goed voor henzelf is.

Trump won de verkiezing in 2016 met een meerderheid van stemmen in het kiescollege maar met minder volkstemmen dan Clinton. Dat leidde tot de aantijging dat hij de verkiezing "gestolen" had, ofschoon er geen aanwijzingen waren van grootschalige onregelmatigheden. Trump was er wel in geslaagd slim gebruik te maken van de mogelijkheden van de nieuwe communicatietechnologieën en "sociale" netwerken op de grote Internetplatformen. De gigantische ondernemingen die op die terreinen quasimonopolieposities hadden verworven, stonden ondertussen bekend als "Big Tech". Omdat zijzelf tot het Establishment behoorden, namen zij zich voor ervoor te zorgen dat in de toekomst geen anti-Establishment figuur nog politieke munt uit hun diensten zou kunnen slaan. Censuur van de "sociale media" werd voor hen een prioriteit. Trump kon dus rekenen op de vijandschap niet alleen van de nationale traditionele media maar ook van de mondiaal opererende Big Tech.

Voor een groot deel van de wereld gaf de verkiezing van Trump hoop op meer ontspannen geopolitieke verhoudingen door het uiterst agressieve, interventionistische militaire, diplomatieke en financiële buitenlandbeleid van de VS te milderen. In de loop van de voorbije dertig jaar hadden de grote Amerikaanse media zich steeds meer geschaard achter de "neoconservatieve" factie[903] van het Amerikaanse Establishment die onder de presidenten Bush I, Clinton, Bush II en Obama voortdurend aan invloed won en haar invloed kon versterken onder Trump, ondanks zijn openlijke afkeer voor hun "forever wars"[904]. De oorsprong van de neoconservatieven ligt bij een groep Amerikaanse, voornamelijk joodse, trotskisten (antistalinistische communisten) die de hoop op een communistische revolutie en een communistisch wereldgouvernement hadden opgegeven.[905] De groep verkoos dan maar haar doel na te streven door coöptatie van het Amerikaanse Establishment, in het bijzonder door te appelleren aan het bij de Amerikaanse elite populaire thema, "Eén wereld, één regering". Bedoeld was: "Eén wereld, onder Amerikaanse voogdij."[906]

Voor het Amerikaanse Establishment was economische en vooral politieke mondialisering de voltooiing van de "American Century"[907] en de consolidatie van een specifiek Amerikaanse vorm van imperialisme.[908] In de plaats van de verstek gevende revolutionaire massa's verkozen de neoconservatieven de militaire suprematie van de VS als revolutionair breekijzer te gebruiken. Zij argumenteerden dat de militaire suprematie van de VS in de wereld de basis is van de Amerikaanse welvaart. De Amerikanen konden zich dus geen isolationistische of zelfs maar non-interventionistische buitenlandse politiek veroorloven. De neoconservatieven hadden de steun van het machtige militair-industrieel complex, dat nu, met de inclusie van de vele geheime diensten en de snelle opgang van elektronische spionage- en surveillancetechnieken, soms 'het

nationale-veiligheidscomplex' wordt genoemd. Het overkoepelend orgaan daarvan is het NSA.[909]

Het neoconservatieve geopolitieke programma was aantrekkelijk voor de nationale partijbureaus van zowel de Democratische als de Republikeinse Partij. Het identificeerde immers "de gemeenschappelijke vijand" (al naargelang de situatie, Rusland, China, Irak, Iran of radicale Islamisten) die nodig is om de bevolking te mobiliseren en het centrale gezag in Washington, D.C., te versterken. "War is the health of the state." Imperialistische avonturen en oorlogen konden zo worden voorgesteld als essentieel voor het vrijwaren van de welvaart en de vrijheden van alle Amerikanen. De neoconservatieven waren onverdroten propagandisten van een beleid van interventionisme en regimewijziging in landen die een al te onafhankelijke koers wilden varen.[910] Onder hun invloed gingen de media om de haverklap verkiezingen in "vijandige" landen voorstellen als illegitiem. Die kwalificatie van verkiezingen werd zo courant dat zij ook vlotweg op de verkiezingsoverwinning van Trump kon worden toegepast: Hij was "een illegitieme president". Het was wachten op een gelegenheid om de in het militair-industrieel complex en de geheime diensten opgedane ervaring met regimewijzigingen[911] ook in de VS zelf toe te passen (pagina 272). Twee essentiële voorwaarden moesten daartoe vervuld zijn: Establishmentcontrole over de nationale media (geen probleem) en controle over de verkiezing van kandidaten voor het presidentschap (pagina 267sqq). Dat laatste was geen probleem in de sterk gecentraliseerde Democratische Partij.[912] Het was — zoals de verkiezing van Trump had aangetoond — wel een probleem in de veel meer gedecentraliseerde Republikeinse Partij.

Het was dus niet verwonderlijk dat outsider Trump met zijn verkiezingsprogramma in 2016 het gehele Amerikaanse en mondiale Establishment tegen zich in het harnas joeg. Nog voor hij als President werd geïnstalleerd (20 januari 2017), kwam het Establishment in actie tegen ieder van zijn programmapunten. Zijn voorganger, Barack Obama (*r.*2009-2017), was het uithangbord van het Amerikaanse Establishment en de lieveling van de mondiale elite. Die had hem in september 2009, minder dan een jaar na zijn verkiezingsoverwinning, meteen met de Nobelprijs voor de Vrede gelauwerd, ofschoon het geen geheim was dat hij een oorlogzuchtige buitenlandse politiek voorstond. In zijn achtjarig bewind betrok Obama de VS in meer oorlogen dan ieder van zijn voorgangers ooit had gedaan: Hij begon zeven nieuwe oorlogen[913], boven op de 4 die hij van zijn voorganger G.W. Bush had geërfd en niet beëindigde. Hij maakte ook meteen duidelijk dat hij voor de aanpak van de wereldschokkende financiële crisis van 2008 vertrouwde op dezelfde Establishmentfiguren die het in Wall Street en in het Federal Reserve System al vóór de crisis voor het zeggen hadden.[914] Het landbouwbeleid vertrouwde hij toe aan gewezen managers en lobbyisten van Monsanto (nu overgenomen door BASF). De Establishmentmedia stelden hem echter voor als de grote verlosser, "die alles nieuw zou maken" (dat is Establishment Newspeak voor

"alles wat onze belangen dient bij het oude laten"). Trump daarentegen kon niets goeds doen. Hij werd hoe dan ook door de media uitgespuwd. Ook wanneer hij programmapunten realiseerde die door zijn voorgangers op de agenda waren gezet, zoals de erkenning van Jeruzalem als hoofdstad van Israël of het verlengen van de grotendeels symbolische "Muur" om de illegale immigratie vanuit Mexico te hinderen.

Na de verkiezingsoverwinning van Trump in 2016, vertikte Obama het een vlotte overdracht van de macht te organiseren. In de plaats daarvan lanceerde hij, samen met het Nationaal Comité van de DP, de "Never Trumpers" van de RP en de media, een grootschalige operatie, "Russiagate". Zij had tot doel Trump voor te stellen als een agent van het Kremlin, een marionet van de Russische President Vladimir Poetin, die met de technieken van "cyberwar" de presidentsverkiezingen in de VS zou vervalst hebben.[915] Andere beschadigingoperaties volgden: het Steele Dossier, de Stormy Daniels affaire, beschuldigingen van fiscale fraude, het Mueller onderzoek[916], de afzettingsprocedure naar aanleiding van een telefoongesprek met de pas verkozen president van Oekraïne, "onthullingen" van topbureaucraten van het FBI en het CIA die alle verzonnen bleken te zijn, gerechtelijke vervolging van medewerkers en gewezen medewerkers van Trump, enzovoort, enzovoort. Zij waren hoofdzakelijk bedoeld om Trump zelf of zijn medewerkers te verstrikken in een web van dure, tijdrovende gerechtelijke en administratieve procedures, die door de Establishmentmedia werden aangrepen om hem als een "illegitieme president" voor te stellen. Zijn ijdelheid, temperament en gebrek aan ervaring verleidden Trump telkens weer tot heftige replieken, waardoor controversen rond zijn persoon en zijn medewerkers veeleer dan zijn beleid het politieke nieuws domineerden. Volgens de Establishmentmedia waren zowel de aantijgingen als Trumps verweer daartegen bewijsmateriaal voor hun ongegronde beschuldiging dat de President bezig was een "persoonlijkheidscultus" en een "autoritair bewind" te organiseren.

De toon van het merendeel van die operaties was gezet door Obama. Hij had het Amerikaanse politieke leven grondig verziekt door elke kritiek op zijn bewind af te doen als een uiting van racisme, "white supremacy", antidemocratische gezindheid, vrouwenhaat, homofobie, xenofobie, klimaat- of wetenschapsontkenning, *whatever*. Wie zich openlijk uitsprak tegen dergelijke stigmatisering kreeg zelf onmiddellijk het verwijt te horen een racist of erger te zijn. Na acht jaar Obama golden zijn kwaadaardige (zij het meestal in morele preken verpakte) ad hominem replieken als een acceptabele Ersatz voor inhoudelijke argumenten. Trump dankte zijn succes in 2016 gedeeltelijk aan het feit dat hij zich door die "morele bluf" niet liet intimideren. Dat sprak een groot kiezerspubliek aan dat het beu was om de haverklap beschuldigd en vernederd te worden. Waren zij domme en slechte mensen omdat zij het niet eens waren met het beleid van Obama?

Obama was de eerste zwarte president van de VS, een land waar, sinds de wetgeving op de burgerrechten van 1964[917], de negerbevolking en later een selectie van andere

minderheden genieten van wettelijke en bestuurlijke voorkeurbehandelingen. "Positive action" en "positive discrimination" hadden vooral effect in de toegang tot het onderwijs en banen bij de overheid en de grote bedrijven. Wie in de op competentie gebaseerde selectieprocedures door de mand viel, kon proberen als "historisch of sociaal benadeelde" toch geaccepteerd te worden. Dat alles ging onder de noemer "diversity politics", een door de media gelanceerd begrip dat totaal vreemd was aan het Amerikaanse grondwettelijk recht. Elk bedrijf, elke instelling met een publiek imago in de media moest, in louter statistische zin en op elk bestuurlijk niveau, een getrouwe weerspiegeling zijn van de diversiteit van de Amerikaanse bevolking. "Diversity" werd spoedig een voorwaarde voor federale subsidies en aanbestedingen. Het was een bijkomend excuus om het vermaatschappelijkingsproces en de daarbij horende machtscentralisatie in een hogere versnelling te zetten. In het Westen leken de media en Big Tech de publieke perceptie van de werkelijkheid naar willekeur te kunnen manipuleren. Uit de rest van de wereld bleven echter immigranten toestromen. Dat was eenrichtingverkeer. Hoeveel "slachtoffers van Amerikaans of Europees racisme" zochten elders veiliger oorden op?

Met de hulp van de Establishmentmedia en hun slaafse na-apers in Europa en elders, slaagde Obama erin de VS voor te stellen als een racistisch land.[918] De term 'racist' was nu echter niet meer dan een codewoord voor tegenstanders van Obama en het Establishment. Black Lives Matter (BLM) was toen nog een marginale marxistische organisatie. Later werd zij, met Antifa (een extreemlinkse blanke beweging), door het Establishment gecoöpteerd om het kiezerspubliek van Trump te provoceren.[919]

Obama gedoogde — om niet te zeggen, promootte — de opkomst van "identity politics". Het fundamentele thema daarvan is, "De overheid moet ervoor zorgen dat niemand je eigenwaan kwetst." Slechts een groep wordt uitgesloten: de blanke meerderheid, in het bijzonder blanke mannen, arbeiders, bedienden, die niet tot het Establishment behoren. Zij zijn de vijand. Zij zijn immers de schuld van alles wat er in de wereld (lees: de VS) misgaat. Alle andere mensen zijn weerloze slachtoffers. In de sterk geürbaniseerde Westerse wereld van de late twintigste en de vroege eenentwintigste eeuw voedde dat karikaturale[920] en in de grond extreem racistische en seksistische thema de opvatting dat elk gevoel van frustratie of onbehagen van een niet-blanke een onrecht is dat hem of haar door de blanke bevolking wordt aangedaan. De schuld ligt niet bij de maatschappij (want dat is een wezenlijk progressieve kracht), en dus ook niet bij het Establishment. Zij ligt bij "de cultuur" en "de beschaving" van de dominante groep, het verachtelijke maar blijkbaar overmachtige blanke plebs. De urgentste taak van een progressieve maatschappij is derhalve de heersende cultuur en vooral de heersende opvattingen over aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid te ondermijnen — "Hey, hey, ho! Western Civ has got to go!"[921] Immers, zoals algemeen geweten zou moeten zijn, alle andere culturen en beschavingen zijn vrouwvriendelijker

en toleranter voor etnische minderheden dan de Westerse! Identity politics was echter niet meer dan een "Verdeel en heers"-politiek. In werkelijkheid impliceerde zij een veroordeling van alle bestaande culturen en beschavingen. Die stonden immers alle, zonder uitzondering, de verwezenlijking van de door het elitaire Establishment in het vooruitzicht gestelde Nieuwe Wereldorde in de weg.

Het thema "identity politics" werd onder Obama al snel dagelijks voer voor kranten en nieuwsuitzendingen. Het stimuleerde de overheid en de grote bedrijven van het Establishment werkgelegenheid te creëren voor "diversity consultants" en anderen die zich geroepen voelden een Amerikaanse versie van de oude stalinistische en maoïstische heropvoedingskampen te bemannen. Progressieven halen graag de neus op voor preken tijdens de zondagmis maar niet voor van overheidswege verplichte indoctrinatie in de scholen en door de massamedia onophoudelijk verspreide politiek-correcte opiniestukken. Het zaad van een onherroepelijke halfideologische maar vooral emotionele verdeeldheid was uitgestrooid. Het bracht vrijwel onmiddellijk zijn kwalijke vruchten voort, eerst in de VS, later in de andere Engelsprekende landen (het VK, Canada, Australië en Nieuw Zeeland), en met enige vertraging, in Europa. Een kruidje-roer-mij-niet-mentaliteit verspreidde zich onder "progressieve" jongeren, die ervan overtuigd waren geraakt dat iedereen die iets deed, zei of schreef wat hun niet zinde, zich schuldig maakte aan "microagressie" of, erger, aan een "haatmisdrijf".[922]

Microagressies en haatmisdrijven werden gedefinieerd in de termen van Identity politics zelf: Niet de aard van de daad maar de "identiteit" van de dader bepaalt of het om een agressieve, hatelijke of misdadige daad gaat. Indien de beschuldigde de verkeerde "identiteit" heeft dan wacht hem de hopeloze taak zijn onschuld te bewijzen. Voor de rechtbanken ligt dit vooralsnog moeilijk. Daar krijgt het vermoeden van onschuld, ongeacht geslacht, huidskleur of ander persoonlijk kenmerk, meestal nog steeds voorrang. Daarom worden processen bij voorkeur in de media gevoerd en strafuitvoeringen overgelaten aan ruggengraatloze politici en bestuurders in bedrijven en instellingen die hun huik naar elke mediawind hangen. Die lieden zijn immers al te zeer beducht zelf in het vizier van de Twittermeute te komen om nog publiekelijk op te komen voor beginselen van goed bestuur en elementair fatsoen.[923]

Wie overal microagressies en haatmisdrijven zag, mocht zich voortaan "woke" ("wakker") noemen. Hij of zij was immers bevrijd van het "valse bewustzijn" dat het bestaan van andersdenkenden een normaal menselijk fenomeen is, en "wist" dat anders denken een samenzwering is van sinistere krachten: het patriarchaat, orthodoxe christenen, extreem rechts, mannelijke chauvinisten, "white supremacists", klimaatontkenners, Russische agenten... In dat opzicht[924] is "wokism" uiteraard de meest absurde van alle absurde samenzweringstheorieën, maar de media deden niets om haar te ridiculiseren — integendeel. Het Amerikaanse Establishment, de overwegend blanke "liberal elite" (pagina 223), was dol op de verdeeldheid zaaiende "woke"-hysterie.[925] Voor haar was zij een zoveelste toepassing van het maxime "Zaai verwar-

ring, verdeel en heers". Zij leidde ook de aandacht af van hun oorlogen en de roekeloze monetaire politiek van hun mannetje, Ben Bernanke, de voorzitter van de Fed. Zij verstrikte critici en tegenstanders in irrelevante controversen over hun persoon, of bedreigde hen met het verlies van hun baan. En, een extraatje, de "woke"-hysterie hielp de rol van democratische verkiezingen te delegitimeren ten voordele van de wazige notie van "democratische waarden" die in Europa furore had gemaakt om het democratisch deficit van de instellingen van de Europese Unie te verdoezelen.[926] Telkens wanneer het nuttig leek, zouden naar willekeur gedefinieerde en herdefinieerbare "democratische waarden" de plaats innemen van procedurele waarborgen. "La démocratie, c'est nous" was het devies van het Establishment. En, ach, waarom niet: Woorden hebben toch geen betekenis. Wij worden immers geacht te leven in het door propaganda, scholen en media gecreëerde "nieuwe normaal". Dat is een Wonderland waarin 'taalbeheersing' nog enkel de betekenis heeft die Humpty Dumpty er aan gaf: "Wanneer ik een woord gebruik dan betekent het precies wat ik wil — niets meer en niets minder... De enige vraag is: Wie is de baas?"[927]. Het antwoord op die vraag lijkt duidelijk: de Establishmentmedia zijn de baas.[928] Zij bepalen de maatschappelijk relevante betekenis van woorden. Dat antwoord laat echter in het ongewisse wie de baas is van de media. Wie praten zij naar de mond?

Zonder het te willen hadden de media Trump de publiciteit gegeven die hem in de ogen van vele Amerikanen maakte tot een kandidaat die openlijk zei wat zijzelf alleen maar durfden te denken. Om de media te pareren beschuldigde Trump hen ervan van "fake news" (leugens en misleidende voorstellingen van feiten) te verspreiden. Nooit eerder had een presidentskandidaat het aangedurfd de bluf van de media (dat zij de spreekbuizen zijn van de publieke opinie) zo openlijk aan de kaak te stellen. Nooit eerder was iemand daarmee weggekomen. De media en het Establishment waren in shock. Op John F. Kennedy na had geen president het ooit gewaagd de ruggengraat van het Amerikaanse Establishment (het FBI, het CIA en het Pentagon) in het vizier te nemen. En zie, Kennedy was vermoord tijdens een bezoek aan Dallas, in Texas, door "een wereldvreemde eenzaat" (met aanwijsbare maar nooit officieel uitgeklaarde connecties met het CIA). Trump moest dus wel gek zijn — gek en "werkelijk dom":

> De nieuwe leider van de Democraten in de Senaat, Chuck Schumer, zei dinsdagavond op MSNBC dat het 'echt dom' is van Trump ruzie te zoeken met de top van de inlichtingendiensten... "Sta mij toe dit te zeggen: Neem je het op tegen de inlichtingendiensten dan hebben ze vanaf zondag zes manieren om terug te slaan"[929]

De boodschap aan Trump was duidelijk: "Denk aan wat Kennedy overkomen is. Speel het spel van het Establishment of het zal je berouwen."

Trump overleefde het wereldwijd met veel mediafanfare verkondigde "Mueller onderzoek" (over Russische beïnvloeding) en andere beschadigingoperaties. Zonder

de steun van enig onderdeel van het Establishment, kon hij echter nauwelijks een van zijn agendapunten uitvoeren. Hij ondervond de machteloosheid van de formele macht die een voormalige Britse premier, Harold Macmillan, aldus onder woorden had gebracht: "Power? It's like a Dead Sea fruit. When you achieve it, there is nothing there." Of, zoals Bill Clinton zei, "Wanneer je dan eindelijk de leider wordt van een land dan moet je vaststellen dat anderen het voor het zeggen hebben." Clinton was echter soepel genoeg om het spel mee te spelen.[930] Op het beleidsvlak moest Trump keer op keer zwichten onder de druk van het Establishment. Toch liet hij via Twitter-tweets aan zijn achterban weten dat hij nog altijd voor hen in de bres stond. Uiteindelijk werd hij toch door Twitter gecensureerd.[931] Stel u voor: een president die zich tot de bevolking richt... zonder de goedkeuring van het Establishment!

Niets van wat in de vorige alinea's werd vermeld, zou hier relevant zijn, indien de ambtsperiode van Trump niet gekenmerkt werd door spectaculaire dalingen van de werkloosheidscijfers, ook onder zwarte en Spaanssprekende Amerikanen. De Democratische Partij rekende op die twee groepen om de verkiezingen van 2020 te winnen, omdat zij hen als haar cliënten beschouwde, tegen een zacht prijsje te kopen met overheidsgeld en beloftes van voorkeurbehandeling. Zoals de zaken bij de aanvang van 2020 stonden, zag het er echter naar uit dat Trump een goede kans maakte op een tweede ambtstermijn. Voor de Democraten, het Establishment en vooral de media zou een tweede overwinning van buitenstaander Trump een ware ramp betekenen. Zij zou hem wellicht de gelegenheid geven zelf zijn regering samen te stellen en zijn adviseurs te kiezen in plaats van vrede te moeten nemen met de "valse vrienden" die het Establishment hem in zijn eerste ambtsperiode had opgedrongen. De voornaamste taak van die lieden bestond er blijkbaar in regelmatig "afstand te nemen van de President" of zelfs hem vlakaf tegen te spreken. Een herverkiezing van Trump zou vooral duidelijk maken dat de media en dus ook het Establishment niet langer bij machte waren ervoor te zorgen dat de kiezers moeten kiezen onder kandidaten die het met elkaar eens zijn in alle voor het Establishment belangrijke kwesties.

Onder die omstandigheden was het Wuhanvirus als een Godsgeschenk voor de Democratische Partij — "God's gift to the Left" (Jane Fonda)[932]. Het lag voor de hand dat de DP er alles voor over zou hebben om de coronapaniek ten minste tot de verkiezingen in november te rekken en de President verantwoordelijk te stellen voor de schade die zij veroorzaakte.[933] Het virus gaf haar ook een voorwendsel haar meerderheid in het Huis van Afgevaardigden te gebruiken om de versoepeling van de wetgeving op stemmen per post en per computer te rechtvaardigen, twee extreem fraudegevoelige procedures.[934]

Beide partijen hebben uiteraard hun vaste, traditionele kiezers. Hun politieke strijd gaat om de stemmen van twijfelaars en de mobilisatie van mensen die, om welke reden dan ook, niet geneigd zijn aan de nationale verkiezingen deel te nemen. Terwijl de RP

een vrij homogeen kiezerspubliek heeft — hoofdzakelijk middenstanders en hun werknemers en mensen die aan de Amerikaanse grondwettelijke en republikeinse tradities gehecht zijn — is dat voor de DP veel minder het geval. Haar kiezerspubliek bestaat voornamelijk uit twee groepen. Aan de ene kant zijn er de elites, ambtenaren, kaderpersoneel en kantoormensen in dienst van de overheden en grote bedrijven en instellingen die van betoelaging door de federale overheid of sponsorgelden van het Establishment afhankelijk zijn. Aan de andere kant zijn er massa's paupers (steuntrekkers), die echter moeilijk te mobiliseren zijn. Op de elite na, gaat het dus om mensen die zelden of nooit rechtstreeks met de economische realiteiten van de markten geconfronteerd worden. Zij kunnen zich koesteren in de illusie dat hun inkomen door hun relatie met de hogere maatschappelijke machten gewaarborgd is, wat er ook gebeurt. Men kon dus verwachten dat een hard coronabeleid veeleer de Trumpkiezers in hun portemonnee zou treffen dan het kiezerspubliek van de DP. Dat kiezerspubliek vertrouwt gewoonlijk veel meer op de Establishmentmedia dan de Republikeinse kiezers doen. Dat was te merken tijdens de coronacrisis, die door die media voortdurend werd aangewakkerd. Ongeveer 70% van de DP-kiezers geloofde dat wie een covid19-diagnose kreeg 20 tot meer dan 50% kans had in het hospitaal te belanden. Het juiste antwoord in de keuzelijst van de opiniepeiling was "minder dan 5% kans". Het was de keuze van slechts 12% DP- en van 30% RP-kiezers.[935]

Een succesrijke staatsgreep?

Trump verloor de presidentsverkiezingen van 3 november 2020 onder, volgens de meeste waarnemers (maar niet de Establishmentmedia), verdachte omstandigheden.[936] De 78-jarige Joe Biden, die al veertig jaar meedraaide in de nationale politiek in Washington, D.C. maar nauwelijks campagne had gevoerd en nergens meer dan enkele honderden aanhangers naar zijn verkiezingsbijeenkomsten had gelokt, bleek plots de meest populaire presidentskandidaat uit de Amerikaanse geschiedenis te zijn. Volgens de stand van de tellingen op 2 december, kreeg hij 15 miljoen stemmen meer dan Hillary Clinton vier jaar eerder had behaald, en 18 miljoen meer dan Trump (eveneens in 2016). Dit ondanks het feit dat hij geplaagd werd door een corruptieschandaal[937], en ondanks het feit dat Trump zijn score van 2016 met 11 miljoen stemmen verbeterde.

De Establishmentmedia juichten, ofschoon zij maandenlang een overweldigende zege van de DP hadden voorspeld die er niet gekomen was. Behalve in de presidentsverkiezing hield de RP immers stand of boekte zij lichte winst. Bij de gelijktijdig gehouden verkiezingen voor gouverneurs in elf deelstaten won de RP (1 gouverneur, Montana, elders status quo). Ook in de verkiezingen voor het Huis van Afgevaardigden versterkte de RP haar positie. In de Senaat waren de zetels 50/50 verdeeld, zodat de Democratische Vicepresident, Kamala Harris, de doorslaggevende stem zou uitbrengen. Het leek er dus op dat alleen voor de presidentsverkiezingen de kiezers massaal voor de DP hadden gekozen. Dat is theoretisch uiteraard mogelijk, maar het bleek

dat het verschil slechts in een klein aantal staten werd gemaakt, en binnen die staten in een klein aantal kiesdistricten.

Gewonnen kiesdistricten per kandidaat (totaal 3143 districten)					
		Trump	**Biden**	**H. Clinton**	**Obama**
2020		2547	509		
2016		2584		472	
2012					689
2008					875

De cijfers in de tabel hierboven laten zien dat Biden erin slaagde Trump te overwinnen door enorme hoeveelheden stemmen te verzamelen in een beperkt aantal dichtbevolkte centra. Zij illustreren hoezeer de presidentsverkiezingen (in tegenstelling tot de Senaatsverkiezingen) veeleer een democratisch dan een republikeins karakter hebben, hoewel de President toch een federale autoriteit is en dus, in principe, de federale republiek veeleer dan enig onderdeel ervan vertegenwoordigt.

Het Brookings Institute wees er bovendien op dat de kiesdistricten waar Biden won, goed waren voor 70 procent van de Amerikaanse economische activiteit, terwijl de door Trump gewonnen districten slechts 29 procent van de economie vertegenwoordigen. Die cijfers geven een indicatie van de hoge graad van de sociaaleconomische ongelijkheid in de VS, alsook van het hierboven gesignaleerde feit dat de DP heerst in centra met de grootste concentratie van zowel superrijken als paupers. Trump, zo bleek uit de uitslag, was inderdaad de president van "de kleine lieden", "het vergeten volk". Dat waren dan de "zielige onbenullen" (volgens Hillary Clinton), "het uitschot van de maatschappij"[938], "uilskuikens" en "Neanderthalers" (volgens Joe Biden).

Biden dankte zijn verkiezingsoverwinning aan een historisch hoge opkomst van kiezers (ofschoon in 27 van de vijftig staten de meerderheid van de kiesgerechtigde burgers niet was komen opdagen). Hij haalde uitzonderlijk hoge scores in een klein aantal kiesdistricten van een vijftal "swingstates", waar de uitslag zowel onzeker was als mogelijk beslissend (wegens het aantal kiesmannen dat daar te winnen was).[939] Biden kon zo vier staten terugwinnen die in 2016 voor Trump hadden gestemd.

Onmiddellijk na de verkiezing begon het klachten te regenen over onregelmatigheden met de per post uitgebrachte stemmen en ogenschijnlijk gecoördineerde verdachte bewegingen in de computerverwerking van de uitslagen. Vóór met het tellen van de poststemmen begonnen werd, had Trump een comfortabele voorsprong, maar vroeg in de avond werd in een aantal districten het tellen opgeschort. De volgende ochtend was zijn voorsprong weg en konden de media melden dat Biden gewonnen had. Dat deed de vraag rijzen, "Wat was er gebeurd, tijdens die opschorting van het tellen?" Op korte tijd kwamen duizenden onder ede afgelegde schriftelijke getuigenissen binnen

over onregelmatigheden en klaarblijkelijke fraude. Data-analisten vonden onwaarschijnlijke patronen in de real-time verwerking van de uitslagen, o.a. bijna gelijktijdige, kwantitatief gelijke verschuivingen in het voordeel van Biden in verschillende kiesdistricten in enkele van de "swingstates".[940] Hoe werkten de stemcomputers eigenlijk? Waren zij online met elkaar verbonden, hoewel dat wettelijk verboden was?

Trump verklaarde dat de verkiezingen "gestolen" waren. De DP en de grote media wuifden die aantijging weg als een absurde bewering van "een slechte verliezer", hoewel zij de stelling hadden verdedigd dat Trump (RP) in 2016 en G.W. Bush (RP) in 2000 de verkiezing hadden gestolen. De www-censuur kwam onmiddellijk in actie tegen iedereen die Trumps beschuldiging ernstig nam en ruchtbaarheid probeerde te geven aan de details van de klachten en analyses. Dat de verkiezingen gestolen waren en dat de media en Big Tech samenspanden om vragen over de verkiezingen te censureren, waren "belachelijke complottheorieën".[941]

Men had kunnen verwachten dat de DP zou aandringen op een onmiddellijk officieel onderzoek van de aantijgingen en klachten om de volgens haar evidente ongegrondheid ervan in een publieke procedure vast te stellen. Zij had de gelegenheid op die manier de vernedering van Trump te vervolledigen en de overwinning van Biden nog meer glans bij te zetten. Daar kwam echter niets van in huis.[942] Individuele klachten verzandden in het administratieve en gerechtelijke apparaat van de deelstaten, waar de procureurs-generaal (in de VS overwegend met een expliciet partijpolitiek profiel) over grote oordeelsvrijheid beschikken. Ook het FBI opende geen onderzoek, zodat de klachten niet eens het federale Ministerie van Justitie bereikten. Zo waren de aangeklaagde staten in feite "rechters in eigen zaak". Als klap op de vuurpijl verwierp het Federale Hooggerechtshof een klacht van Texas, dat aanstuurde op een federaal onderzoek. Texas opperde dat, wegens het federale karakter van het Presidentsambt, onregelmatigheden bij de presidentsverkiezing in een deelstaat de grondwettelijke rechten van burgers in alle deelstaten ondermijnen. Het gerechtshof oordeelde echter dat Texas geen wettelijk belang had bij de verkiezingen in andere deelstaten en dus geen grond had om een rechterlijke uitspraak op federaal niveau te vragen. Hoe ironisch! De DP had in 2016 het federale, "republikeinse" karakter van de presidentsverkiezing "ondemocratisch" genoemd en gepleit voor de afschaffing van het Kiescollege. In 2020 zocht en kreeg zij de steun van de hoogste federale rechterlijke instantie die zich verschool achter een hyperrepublikeinse ideologie. Het Hooggerechtshof oordeelde immers dat elke deelstaat soeverein beslist over zijn verkiezingsprocedures, ook wanneer het om federale verkiezingen gaat voor een ambt waarvan de bevoegdheden gevolgen hebben in alle deelstaten.

Vier jaar na Trump werd Biden geïnstalleerd als President, op 20 januari 2021. De plechtigheid was (officieel wegens corona) een grimmige vertoning, in geen enkel opzicht een herhaling van het uitbundige volksfeest van januari 2016 (pagina 384). Het militair machtsvertoon waarmee Biden zich omringde was, althans volgens het offi-

ciële verhaal, verantwoord door "de vrees voor een gewapende opstand van Trumpisten of aanslagen door terroristische bendes". Die vrees was ingegeven, volgens datzelfde verhaal, door incidenten aan en in het Capitool op 6 januari, "toen, op aanstichten van Trump, gewapende betogers het gebouw bestormden en binnendrongen met de bedoeling senatoren te gijzelen of zelfs te doden." En, inderdaad, Trump had de deelnemers aan een grote betoging (naar verluidt, veel meer dan een miljoen deelnemers) in Washington opgeroepen hun steun te gaan betuigen aan de Republikeinse senatoren die aandrongen op een openbaar onderzoek van de verkiezingsresultaten, vooraleer die te ratificeren. Wie Trumps toespraak op beelden op het www bekeek en beluisterde, vond echter geen spoor van een aansporing tot geweld. Zij was een eerder mak voorbeeld van het soort van speeches dat politici geven wanneer zij hun partijgangers toespreken. Overigens had Trump er geen enkel belang bij de zitting van de Senaat te verstoren op een moment waarop Republikeinse Senatoren hun redenen voor het vermoeden van aanzienlijke electorale onregelmatigheden in een officieel en publiek forum uit de doeken deden.

Slechts een klein deel (ca 40.000) van de betogers trok effectief naar het Capitool en een nog kleiner deel nam deel aan "de bestorming". De politie meldde later dat ongeveer 800 mensen in het gebouw binnendrongen. Vele beelden van wat zich in het Capitool afspeelde, deden overigens eerder denken aan een geleid bezoek tijdens een opendeurdag. Aan de voorzijde van het Capitool werden mensen onder begeleiding van veiligheidsagenten het gebouw binnengeloodst. Zij wandelden door de gangen en maakten "selfies", vaak arm-in-arm met een veiligheidsagent. Er waren ook beelden van de bij dergelijke gelegenheden onvermijdelijke fratsenmakers (de "buffalo man", een vertrouwde verschijning bij recente grote betogingen) en souvenirjagers. De grote media focusten echter op beelden die de indruk wekten van een gewelddadige actie, bijvoorbeeld enkele geëxciteerde relschoppers en vandalen en het hectische gedoe op de trappen en het bordes aan de achterkant van het Capitool. Een prominente plaats in de berichtgeving kregen beelden van senatoren die angstig wegdoken onder hun stoeltjes. Zij hadden het schot gehoord dat, buiten de vergaderzaal, van dichtbij door een veiligheidsagent was afgevuurd op Ashli Babbitt, een ongewapende betoogster, toen die een ruit in een deur brak. Babbit was op dat moment omringd door enkele gezellen en zwaarbewapende veiligheidsagenten. Zij was het enige slachtoffer dat een gewelddadige dood stierf tijdens de manifestatie.[943] De media maakten dan maar gewag van een politieman, Brian Sicknick, die "met een blustoestel door Trumpsupporters was doodgeslagen", hoewel die bewering door niemand gestaafd werd (zoals de New York Times weken later moest toegeven).

De actie in het Capitool was zeker illegaal, maar de aangerichte materiële schade was gering. Er waren geen bommen of brandstichtingen. Zachte aandrang van de politie volstond om de indringers, geschokt door het nieuws dat er een dode gevallen was, het gebouw te doen verlaten. Zij waren zich bewust van hun wangedrag. Er was nau-

welijks protest tegen de arrestatie en opsporing van overtreders.

Politifact, een factchecker voor het Establishment, verklaarde echter onomwonden: "Ja, de aanval op het Capitool van 6 januari was een gewapende opstand."[944] Chris Wray, een topman van het FBI sprak van een terroristische aanslag. Een andere FBI verantwoordelijke, Jill Sanborn, getuigde echter in een officiële hoorzitting dat er geen wapens werden gevonden bij de betogers in het Capitool.[945] Een gewapende opstand, dus, maar dan zonder wapens. Enkele DP senatoren eisten vervolging van alle 40.000 betogers die zich op 6 januari in de onmiddellijke omgeving van het Capitool bevonden. Het Establishment had zijn verhaal snel klaar, maar dat was al te duidelijk ingegeven door wraakzucht en politiek opportunisme om indruk te maken. De "bestorming" was een spontane[946] uiting van opgekropte woede en frustratie bij een deel van de bevolking dat jarenlang door de media, politici en *celebrities* als een massa "verachtelijke onbenullen en racisten" was afgeschilderd. Dat aspect van die incidentrijke dag kwam in het Establishmentverhaal niet voor. Doorgewinterde onafhankelijke journalisten lieten zich echter niet misleiden.[947]

In 2018 hadden de media met enthousiasme gerapporteerd over een betoging van honderden feministen die het Capitool binnendrongen om er met luidkeels gezang en geschreeuw de hoorzitting over de bevestiging van Brett Kavanaugh als door Trump voorgedragen rechter in het Hooggerechtshof te verstoren.[948] Na 6 januari 2021 werd echter de hoogste alarmtoestand uitgeroepen. Vijfentwintigduizend veiligheidstroepen ("national guards") maakten van Washington, D.C., een bezette stad. De DP en de media bleven hameren op de noodzaak van gerechtelijke vervolging van de betogers wegens rebellie ("sedition"), een politiek misdrijf dat tot levenslange opsluiting kan leiden. Wegens gebrek aan bewijzen kwam van die aanklacht tot op heden niets terecht. Meer dan ongeoorloofde aanwezigheid konden de vervolgingsambtenaren niet bewijzen. De loutere aanwezigheid in het gebouw was echter genoeg om opsluiting-zonder-proces en veroordeling tot acht maanden gevangenis te "rechtvaardigen", ook voor mensen met een blanco strafblad.[949] Politiek onpartijdige justitie? In de loop van het jaar doken steeds meer documenten op waaruit bleek dat de politie, het FBI in het bijzonder, een aantal van de radicalere bewegingen ("Proud Boys" en "Oath Keepers") geïnfiltreerd en een actieve rol gespeeld had in de escalatie van de betoging aan het Capitool".[950] Was dat de zoveelste "sting"-operatie van het FBI, sinds de dagen van J. Edgar Hoover (*r.* 1924-1972) een sterkhouder van de Amerikaanse Deep State?

Het officiële "6 januari"-verhaal had gediend om Trump nog maar eens een politiek showproces zonder juridische gevolgen aan zijn broek te smeren — een tweede "impeachment" die louter in het Huis van Afgevaardigden gevoerd werd en geen grondwettelijke betekenis had, omdat zij niet door de voorzitter van het Hooggerechtshof werd geleid. Toen echter bleek dat de populariteit van Trump ook na zijn nederlaag en zijn "impeachment" bleef stijgen, had het Establishment dringend

behoefte aan een steekhoudende verklaring van de verkiezingsoverwinning van de futloze, bijna onzichtbare Biden. De verklaring kwam er in de vorm van een lang artikel in Time Magazine, een kroonjuweel van de Establishmentmedia, onder de titel "De geheime geschiedenis van de schaduwcampagne die de verkiezingen van 2020 heeft gered".[951]

Die "schaduwcampagne", die al in maart 2020 van start ging, was het werk van "een losjes georganiseerde coalitie om de Amerikaanse instellingen te redden, die gelijktijdig werden aangevallen door een meedogenloze pandemie en een autocratisch ingestelde president." Het was een coalitie van vakbonden, ondernemingen, ngo's, linkse en DP activisten, en "Never Trumpers" — kortom, van Links, het Grootkapitaal en het politieke Establishment. Zij werd gecoördineerd door medewerkers van de DP.

> Dit is het verhaal van de samenzwering om de verkiezingen van 2020 te redden. Het is gebaseerd op toegang tot de interne werking van de groep, nooit eerder gepubliceerde documenten en interviews met tientallen betrokkenen uit het hele politieke spectrum. Het is het verhaal van een ongekende, creatieve en vastberaden campagne waarvan het succes ook laat zien hoe dicht de natie bij een ramp kwam. "Elke poging om de juiste uitkomst van de verkiezingen te verstoren, werd verslagen", zegt Ian Bassin, medeoprichter van "Protect Democracy", een onpartijdige belangenorganisatie voor de rechtsstaat. "Maar het is enorm belangrijk dat het land begrijpt dat het niet per ongeluk is gebeurd. Het systeem werkte niet vanzelf."

Dat laatste is een echo van Edward Bernays: Een werkzame democratie is een gemanipuleerde democratie (boven, pagina 286). Welke manipulaties? Hier volgt een ongetwijfeld onvolledige[952], in gladde retoriek verpakte opsomming:

> Hun werk raakte elk aspect van de verkiezing. Zij lieten staten de stemsystemen en wetten veranderen en verzamelden honderden miljoenen dollars in publieke en private bijdragen. Zij hielden rechtszaken tegen die op kiezersonderdrukking[953] uit waren, rekruteerden hele legers van stemmenronselaars en tellers en getuigen bij de verkiezingen, en lieten miljoenen mensen voor het eerst per post stemmen. Zij hebben met succes sociale mediabedrijven onder druk gezet om harder op te treden tegen desinformatie en gebruikten datagestuurde strategieën om laster vanwege Trumpaanhangers te bestrijden. Zij voerden nationale bewustmakingscampagnes uit die de Amerikanen hielpen te begrijpen hoe het tellen van stemmen zich in de loop van dagen of weken zou ontvouwen, om te voorkomen dat Trumps complottheorieën en valse overwinningsclaims zich onder de bevolking konden verspreiden. Na de verkiezingsdag hielden zij elk cruciaal kiesdistrict in de gaten om te voorkomen dat Trump het resultaat zou kunnen betwisten.

"Stemsystemen en wetten laten veranderen", "rechtszaken verhinderen", "mediabedrijven onder druk zetten" en "stemmen kopen" — is er een duidelijker manier om te zeggen "Wij hebben de verkiezingen niet gestolen maar *fair and square* gekocht, *the American way*"?[954] De financiering van het project kwam uit bijdragen van overheidsinstellingen, het Amerikaanse Establishment en de vakbonden van vooral het over-

heidspersoneel.[955] Afgezien van die "onpartijdige verdedigers van de democratie" tegen de "trawanten van Trump", zullen vooral liefhebbers van Orwells Newspeak en Doublethink hun gading vinden in de voorbeeldige propaganda voor propaganda die het artikel in Time zonder twijfel is. Hoe dan ook, hetzelfde Establishment dat de coronapaniek had aangevuurd, kon op beide oren slapen. Hoe zou het ooit nog een verkiezing kunnen verliezen? De methode om "de democratie" te vaccineren tegen het populistische virus stond op punt. Tegen "complottheorieën" werkt niets beter dan een echte samenzwering — een samenzwering "waarop wij trots kunnen zijn".[956]

Trumps "Operation Warp Speed" (pagina 123) verdween in de vergeetput van de media. De massale vaccinatiecampagne tegen covid19 was nu een triomf van efficiëntie van het Democratische bestuur. Nog belangrijker: De luidruchtige linkervleugel van de DP, met de jonge Alexandria Ocasio Cortez als boegbeeld, had de partij een radicale Green New Deal opgedrongen die van een hervatting van de oorlog tegen de mensheid (in het bijzonder, het kiezerspubliek van Trump) een prioriteit maakte. De mondiale elite kon herademen. Haar "groene agenda's" hadden de populistische contrarevolutie overleefd. Zowel in de VS en Canada als in Europa maakte het Establishment zich op de coronapaniek in stand te houden en zo de aandacht te blijven afleiden van maatregelen die "economisch ontoereikend en onhoudbaar lijken maar een onomkeerbare, verdergaande beweging op gang brengen" en die "noodzakelijk zijn om de hele productiewijze omver te werpen" (tekst bij noot 878). Drastische acties waren immers nog altijd nodig om het vermaatschappelijkingsproces te voltooien en absolute controle over het mensdom te verwerven. Was de pandemie dan toch slechts een al dan niet toevallige gelegenheid geweest om de mensen te wennen aan het een schrikbewind dat met een kunstmatig verwekte energiecrisis de wereldbevolking tot een door de elite aanvaardbaar geacht niveau moest doen dalen (noot 55)?

Twee dagen na de beëdiging van Biden, stuurde de VS militaire konvooien vanuit Irak naar Syrië.[957] Een maand later, hervatten de Amerikanen de bombardementen op Syrië.[958] "Make America Great Again", maar dan op de oude, vertrouwde manier, onder een President die in vrede leeft met de "Deep State" en de Establishmentmedia. Althans voor het Establishment was het "nieuwe normaal" een voortzetting van het oude. Kortom, *Im Westen Nichts Neues*.

Tijd, dus, om de Koude Oorlog op te warmen. Biden (die Trump steevast een gebrek aan diplomatie verweten had) liet weten dat Vladimir Poetin een "zielloze moordenaar" is.[959] Nog geen jaar na Bidens verkiezing waren de VS, de EU en de NAVO druk in de weer om de spanningen met Rusland op de spits te drijven met dreigingen met economische sancties, militaire manoeuvres en de plaatsing van aanvalswapens aan de Russische grenzen en de Zwarte Zee[960] — "Hoe schaamteloos van de Russen hun land zo dicht bij onze militaire (en nucleaire) basissen te leggen."[961] Het militair-industrieel complex kon gerust zijn: Naast de nieuwe Chinese[962] zou ook de oude (tot 'Russische'

omgedoopte) Sovjetdreiging de vraag naar wapens aanwakkeren.[963] De Establishment-media speelden het spel graag mee, niet alleen in de VS maar ook in Europa. Nog voor het einde van 2021 zette Biden zijn handtekening onder de nieuwe National Defense Authorization Act (NDAA), goed voor $778 miljard.[964] Het Amerikaanse militaire budget kwam daarmee uit op ca 10x het Russische, dat niet veel groter was dan het budget van kleinere NAVO-leden als Duitsland, Frankrijk of het VK, of Saoedi-Arabië, dat, samen met Israël, de belangrijkste Amerikaanse bondgenoot is in het Midden-Oosten. Het militaire budget van alle NAVO-lidstaten samen bedraagt meer dan duizend miljard dollar, ca 15x het Russische. De Russische militaire begroting is essentieel een defensiebudget ter beveiliging van de grenzen van "Moeder Rusland" en de Russische minderheden in naburige landen (Oekraïne, letterlijk "Grensland"[965]). De militaire begrotingen van de VS en zijn NAVO- en andere bondgenoten dienen om de Amerikaanse suprematie over de wereld en de belangen van de overwegend Anglo-Amerikaanse mondiale elite veilig te stellen (een "Nieuwe Wereldorde" te vestigen).

Na de ontbinding van de Sovjet-Unie was "regimeverandering in Rusland" een permanent objectief van het Amerikaanse buitenlandbeleid geworden. Boris Jeltsin, de eerste President van de Russische Federatie, omringde zich graag met Amerikaanse raadgevers om overhaast en topdown een transitie naar een markteconomie te organiseren.[966] Zijn regeerperiode werd dan ook gekenmerkt door wijdverspreid banditisme, de opkomst van grote conglomeraten (corporations naar Amerikaans model) en een klasse van pro-Westerse superrijke "oligarchen" met — ook nu nog, via het IMF — grote invloed op het monetaire en financiële beleid van de Russische Centrale Bank. Zij dreigden van Rusland een Amerikaans wingewest te maken. Die eerste poging tot regimewijziging in Moskou werd gedwarsboomd door Jeltsins opvolger, Vladimir Poetin. Die had af te rekenen met de oligarchen die Jeltsin, ondanks zijn tanende populariteit (wegens wanbeheer en corrupte), in 1996 aan de macht hadden gehouden. Poetin loodste Rusland door een uiterst hachelijke periode van politieke[967], financiële en economische crisissen. De VS reageerde op de ontbinding van Sovjet-Unie door de NAVO uit te breiden naar het Oosten, hoewel zij beloofd had dat niet te doen.[968] Ieder van de nu 30 NAVO-leden[969] kan ongestraft de Russische beer jennen en provoceren: Artikel 5 van het NAVO-verdrag "verplicht"[970] immers elke lidstaat, dus ook de VS, elke andere te verdedigen. Rusland kan zich geen gewapend conflict met een NAVO-lid veroorloven. Daarom menen de strategen in Washington dat Rusland elke aanslag op zijn belangen, elk diplomatiek affront, elke provocatie[971] lijdzaam zal ondergaan.[972]

Voor Rusland, dat de handen vol had met het herstel van de interne orde, was de uitbreiding van de NAVO echter een existentiële bedreiging. Rusland dreigde omringd te worden met Amerikaanse en NAVO-basissen, uitgerust met raketten en kernwapens.[973] De Westerse vijandschap nam nog toe toen Syrië met de hulp van Rusland de opmars van de soennitische ISIS ("Islamitische Staat") kon keren en zo de Ameri-

kaanse, Saoedische en Israëlische hoop op een oliepijpleiding van soennitisch Saoedi-Arabië naar de Middellandse Zee deed vervliegen. Voor de Amerikanen was dat Russische succes de aanleiding elk incident in Rusland, hoe onbetekenend ook, aan te grijpen als een reden om economische en financiële sancties tegen Russische burgers, ondernemingen, diplomaten en staatsinstellingen te organiseren. Met haar dollarhegemonie was de VS immers de dominante macht in het vermaatschappelijkte mondiale financiële systeem en zij kon rekenen op de volgzaamheid van haar vazalstaten (de EU op de eerste plaats, ook Japan).

Ondertussen hadden de VS en de EU hun zinnen gezet op Oekraïne. Poetin had al jaren gewaarschuwd dat elke vorm van collaboratie[974] tussen Oekraïne en het NAVO-blok absoluut onaanvaardbaar is. Die waarschuwingen kregen nauwelijks gehoor, hoewel noch de VS noch de EU een vitaal belang heeft in Oekraïne. Daarover zijn ongeveer alle internationale politieke analisten het eens. De Amerikaanse neoconservatieven en hun NAVO-protegés gingen echter door met hun pogingen Oekraïne te "associëren" met de EU en de NAVO. Zij leken hun slag thuis te halen, eerst in de Oranje Revolutie (2004), daarna in de Maidanrevolte in Kiev (2014), uitgelokt en gefinancierd door de regering van Obama[975]. Zij verkeken zich op de verdeeldheid tussen de westelijke en de oostelijke regio's, waar Russisch de voertaal is (en, tot "Maidan", een officieel erkende bestuurstaal[976]). In 2018 gooide de Patriarch van Constantinopel (in Turkije, een NAVO-lidstaat) olie op het vuur door een schisma binnen de Russisch-Oekraïense Kerk uit te lokken dat een gevolg kreeg in de Grieks-Orthodoxe Kerk.[977] In het westelijke deel van Oekraïne gingen stemmen op om in de oostelijke regio's een etnische zuivering door te voeren.[978] Daarop scheurden de Krim (sinds de achttiende eeuw onafgebroken de locatie van de grootste en enige militaire Russische haven in het zuiden[979]) en twee oostelijke regio's zich af. Die twee regio's werden het doelwit van een acht jaar durende brutale militaire actie (meer dan 10.000 burgerslachtoffers en, volgens een Russisch rapport[980], talloze oorlogsmisdaden) vanwege het regime in Kiev. De Minskakkoorden (2015) voor een vreedzame regeling werden door Kiev en zijn Westerse bondgenoten systematisch genegeerd. De bombardementen op de oostelijke regio's en de onvrede van de Oekraïners met de aanhoudende corruptie in Kiev[981] verdwenen snel uit het Westerse nieuws. De Westersgezinde oligarch en president, Petro Poroshenko (*r.* 2014-2019) werd echter weggestemd en vervangen door Volodymyr Zelensky, die "betere relaties met Rusland" had beloofd. Zelensky was een entertainer[982] zonder enige politieke of diplomatieke ervaring die een ster werd toen hij in een televisieserie de rol van president speelde.

Bevrijd (in 2021) van het terughoudende buitenlandbeleid van Trump, beschouwden de neoconservatieven in Washington Zelensky als de ideale marionet[983] om van Oekraïne een kruitvat op de drempel van Rusland te maken. Al vroeg in 2021 waarschuwden waarnemers dat de Amerikaanse/mondiale elite op zoek was naar een alternatief voor de tanende "coronapaniek" om haar machtsgreep te voltooien.[984] Er

was echter weinig tijd. Biden vertoonde steeds meer tekenen van seniliteit, Vice-President Harris genoot nauwelijks vertrouwen en de parlementsverkiezingen van november 2022 zouden de machtsverhoudingen in Washington grondig overhoop kunnen gooien. Een oorlogscrisis in Oekraïne was een uitstekende gelegenheid om de terugkeer van Trump, "het vriendje van Poetin", onmogelijk te maken en de effecten van aanhoudend economisch, financieel, monetair en medisch wanbeheer in Amerika te verbergen (en de oppositie tegen het coronabeleid te verdelen).[985]

Met de Amerikaanse beloftes van aanzienlijke financiële steun[986] en de levering van geavanceerd oorlogstuig op zak, meldde Oekraïne dat het van plan was de separatistische regio's aan de oostelijke grens met Rusland te bezetten.[987] Als toemaatje kwam het bericht dat Oekraïne de watertoevoer naar de Krim had afgesneden en zinnens was de Krim te "heroveren". De NAVO was enthousiast. Samen met Finland was Oekraïne het laatste gat in het Nucleaire Gordijn dat de alliantie had opgetrokken ter vervanging van het verdwenen IJzeren Gordijn uit de Sovjettijd. Het is niet bekend welke druppel[988] zijn emmer deed overlopen, maar in 2022 had Poetin er genoeg van. Hij stapte af van zijn meer dan twintig jaar oude politiek van *appeasement* tegenover zijn altijd weer onbetrouwbaar blijkende Westerse "partners" en hun hypocriete aanstellerij als de vertegenwoordigers van "de internationale gemeenschap" en de verdedigers van "vrijheid en democratie" (wier unilaterale militaire interventies en undercoveroperaties vaker wel dan niet resulteerden in chaotische toestanden, politieke moorden en oorlogsmisdaden[989], bijvoorbeeld in de Filippijnen, Kongo, Indonesië, Vietnam, de Balkan[990], Irak, Somalië, Afghanistan, Libië, Syrië, Jemen en Zuid- en Midden-Amerika). Poetin erkende de afgescheiden republieken Donetsk en Lugansk[991] en lanceerde, op 24 februari, een militaire operatie tegen de regering in Kiev "om Oekraïne te demilitariseren en te denazificeren[992]" en te voorkomen dat Oekraïne een voorpost van de NAVO wordt die (samen met NAVO-lid Turkije) de Russische toegang tot de Middellandse Zee zou kunnen afsluiten. Het ging dus om een regionaal conflict en een militaire operatie met een beperkte doelstelling — de veiligheid verzekeren van het grondgebied van Rusland en oostelijk Oekraïne, door de herinrichting van Oekraïne als een neutrale, gedemilitariseerde bufferstaat tussen Rusland en de EU. Kortom, Rusland eiste een terugkeer naar de status quo ante van vóór de Maidanrevolte. De Russen hielden de deur open voor bemiddeling en onderhandelingen, maar Kiev ging daar pas op in nadat Russische troepen de grens waren overgestoken. Zelensky beleef echter de neutraliteitsgarantie weigeren die de interventie zou voorkomen hebben of onmiddellijk kunnen beëindigen. Rusland probeerde zo weinig mogelijk burgerslachtoffers te maken en de handelsbetrekkingen met andere landen te sparen.[993] De VS, de EU[994], individuele NAVO-landen waren niet geïnteresseerd in bemiddeling. Zij stuurden aan op een escalatie[995] met wapenleveringen aan Kiev en het gebruik van het mondiale financiële systeem als oorlogswapen tegen de burgerbevolking in Rusland[996] en elders (o.a. in Europa[997]). Zo zou de sinds

1991 vurig gewenste regimewijziging in Moskou misschien toch nog haalbaar zijn.[998] Het achttiende-eeuwse idee dat ethische beginselen ook in de internationale politiek behoren te gelden, dat oorlog geen reden is om schulden niet te betalen of contractuele verplichtingen niet na te komen — geen reden om het dagelijkse leven en werken van de burgerbevolking te verstoren (noot 825) — was ooit de basis van het toen nog jonge internationale oorlogsrecht. Het heeft echter geen plaats in het mondiale vermaatschappelijkingsproject van het Westerse Establishment, waarin Oekraïne niet meer is dan een zoveelste stapsteen op de weg naar de hegemonie over de rest van de wereld.[999] Dat Establishment kon erop rekenen dat censuur en propaganda — aangescherpt in de coronajaren — het publiek de kwalijke rol van Washington en Brussel in de voorgeschiedenis van het conflict in Oekraïne zouden doen vergeten.[1000] Zonder collectieve amnesie is de beschuldiging, "Russische agressie tegen een democratisch land"[1001], niet zo geloofwaardig, evenmin trouwens de bewering dat Westerse militaire, subversieve en economische interventies uitsluitend humanitaire doelen dienen.[1002]

De "Great Reset" of de nieuwste "Endlösung"

"The Great Reset" is de titel van een boek van Klaus Schwab, de stichter en voorzitter van het World Economic Forum (WEF), en zijn medewerker Thierry Malleret.[1003] Het is een toespitsing van de thema's in zijn *The Fourth Industrial Revolution* (2017) op de corona- en de postcoronawereld.[1004] Schwab presenteerde zichzelf al geruime tijd als de quasiofficiële woordvoerder en partijideoloog van de mondiale elite. Hij wist heel goed dat de coronapandemie in medisch opzicht niet exceptioneel was en geen uitzonderlijke politiemaatregelen vereiste. Hij zag haar echter als een unieke gelegenheid voor de mondiale elite om de wereld te verbeteren, dus haar macht en invloed te vergroten. Schwab haalde zijn mosterd bij James Burnham (noot 905), een ex-trotskist die de technocratische managersaanpak van Stalin, Hitler, Mussolini en Roosevelt bewonderde. Als consulent van het CIA en proponent van "nationale veiligheid" wist Burnham een groot deel van de Amerikaanse conservatieve bewegingen te misleiden en hun een interventionistisch "Peace through strength"-beleid aan te praten. Bij Schwab draait alles om een "proactieve" transformatie van de wereld door het institutionaliseren van "stakeholder societies" (pagina 236), een zorgvuldig geselecteerde verzameling van niet-aansprakelijke belangengroepen. Zij dienen de beleidmakers onder druk te zetten en hun tegelijkertijd een waterdicht alibi te verschaffen in de vorm van een "consensuswetenschap" van deskundige aanbevelingen — expertise zonder tegenexpertise.

De uitdrukking 'Great Reset' suggereert een radicale "Ctrl-Alt-Delete" interrupt van de wereldeconomie, een "totale oplossing", een "Endlösung" voor alle problemen die het megalomane beleid van de voorbije honderd jaar heeft voortgebracht. In feite gaat het echter om een bestendiging en een voltooiing van het vermaatschappelijkings-

proces dat in de zestiende eeuw van start ging met de aanbidding van georganiseerde macht als het hoogste goed (pagina 325). De uitdrukking suggereert meteen de lancering van een Nieuwe Wereldorde door de Westerse staten en de nog altijd vooral door hen gefinancierde internationale en supranationale instellingen. Maar wat is daar nieuw aan? De schaal waarop internationale en supranationale maatschappijen en instellingen actief zijn en hun acties coördineren[1005] is groter geworden — en daarmee ook de macht van het elitaire mondiale Establishment. Dat is de enige club die zichzelf de illusie kan aanpraten de wereld als haar plantage te beschouwen.[1006] Zij verenigt de spreekwoordelijke 0,1 maar in werkelijkheid veeleer 0,001 of zelfs 0,0001%, die zich inbeeldt de revolutionaire avant-garde en het Centrale Planbureau van de Wereld te zijn die korte metten maken van de "chaos" van gedecentraliseerde mechanismen als markten en lokale democratische processen. Zij heeft geen geduld meer met mensen die niet in de pas lopen. Haar business is de toekomst vorm geven; niet zomaar dit of dat aspect van de nabije toekomst maar de gehele toekomst van iedereen, om nog maar eens een Duizendjarig Rijk in te luiden.[1007] Dat mogelijk maken is de ambitie van "Agenda 2030" van het WEF. De webstek van die organisatie staat vol "Platforms for shaping the future".[1008] Ieder van die platformen berust op de vooronderstelling dat de elite er op korte termijn in zal slagen een Nieuwe Mens te maken. Die nieuwe mens zal eerst nog een fusie van vlees en bloed en digitale telecommunicatie- en nanotechnologie zijn, maar later — liefst zo snel mogelijk — zonder vlees en bloed. De toekomst, volgens het WEF, is een wereld van robotten, gecontroleerd door robotten tot groot jolijt van de neoliberale / neosocialistische elite. Het programma van het WEF is een update van de wensdroom van Woodrow Wilson (pagina 223): "Wij willen dat een klasse van personen een liberale opleiding heeft, en wij willen dat een andere klasse, een in elke maatschappij noodzakelijkerwijs veel grotere klasse, uit programmeerbare robotten bestaat." Immers, robotten zijn de perfecte sociopaten (zoals gedefinieerd op pagina 305). Zij zijn gemaakt om onvoorwaardelijk te doen wat hun gezegd wordt, niet om hun programmeurs, laat staan de financiers van hun programmeurs, aansprakelijk te stellen of ter verantwoording te roepen.

In een publicatie op de website van het WEF schetst Ida Auken (Deens Minister van Milieu, 2011-2014) "een scenario" van een wereld zonder privacy of privé-eigendom. Een scenario is een "dit zou kunnen"-verhaal, ofwel een geruststellend sprookje voor het slapengaan ofwel een ijzingwekkende horror story om lastige kindertjes te intimideren. Het is in elk geval bedoeld voor een publiek dat nog niet, of niet langer, bekwaam is werkelijkheid en fictie te onderscheiden. Auken kiest voor sprookjes. Zij spreekt en schrijft voor een Peter-Panpubliek[1009] van kindjes die weigeren volwassen te worden. In "Welcome to 2030"[1010] beschrijft zij hoe het leven in 2030 er zou kunnen uitzien, wanneer "ik niets bezit, geen privacy heb en het leven nog nooit zo goed is geweest". Het is een wereld waar kleuters mee vertrouwd zijn, een echo van het communistische paradijs dat Marx zijn lezers in *Die Deutsche Ideologie* voorspiegelde

(pagina 250) — met dit verschil: Marx had het excuus niet te weten wat een dergelijk paradijs in de praktijk betekent. In het sprookje van Auken, zijn winkelen en bezit in 2030 achterhaald, omdat "alles wat ooit een product was, nu een dienst is". Wat u nodig zult hebben (eten, onderdak, vervoer, medische verzorging, onderwijs, kortom, alles "waar mensen recht op hebben" — pagina 308) krijgt u gratis of in leen van de overheid, die dus al die dingen in eigendom heeft.[1011] Vrij vertaald: "U zult leven van aalmoezen en van leningen, die alleen 'gratis' lijken, indien u geen rekening houdt met de voorwaarden die de overheid oplegt voor het gebruik van wat zij u leent. Zij zal bepalen wat u ermee mag doen, hoelang u het mag gebruiken, in welke toestand u het moet teruggeven, en hoe vaak de overheid zal komen controleren." In ieder geval moet u niet denken aan een eigen auto of zelfs een eigen woning "omdat iemand anders uw vrije ruimte moet kunnen gebruiken wanneer u die niet nodig hebt". U hoeft uiteraard niet te vragen wie beslist of en voor hoelang u iets nodig hebt. Zorgen als "levensstijlziekten, klimaatverandering, de vluchtelingencrisis, aantasting van het milieu, overbelaste steden, water en luchtvervuiling, sociale onrust en werkloosheid" zullen tot het verleden behoren. Nog slechts een levensstijlziekte zal geduld worden, nee, verplicht zijn: ongeneeslijke sociopathie.

Tijdens een bijeenkomst, in 2019, van de Global Future Councils van het WEF, voorspelde Auken hoe de wereld er in de toekomst uit kan zien "als we de oorlog tegen klimaatverandering winnen"[1012], dat wil zeggen "oorlog tegen de mensheid" (pagina 247). Tegen 2030, wanneer de CO_2-uitstoot sterk zal zijn verminderd, zullen mensen leven in een wereld waar water en lucht veel schoner zijn dan nu. Wellicht zullen water en lucht zo schoon zijn als zij waren voor de Eerste Industriële Revolutie, toen er amper een miljard mensen waren en de overgrote meerderheid van hen in diepe armoede leefde. Wanneer bruikleen het kopen van goederen en diensten vervangt dan zal uw behoefte aan geld verdwijnen. De werktijd zal krimpen en de vrije tijd zal toenemen. Immers, zoals iedereen verondersteld wordt te weten, tegen 2030 zal de maatschappelijke productie zo goed als volledig geautomatiseerd zijn, zodat mensen niet veel meer te doen hebben dan zich te wijden aan maatschappelijk irrelevante maar door de overheid toegestane vrijetijdsbezigheden.

Waar echter niemand verondersteld wordt aan te denken is dit: Hoeveel van die maatschappelijk irrelevante mensen zal de overheid van sprookjesland bereid zijn te onderhouden? Een van de topprioriteiten van de overheid in 2030 zal immers geboortecontrole zijn, om de wereldbevolking naar "een aanvaardbaar niveau" te brengen. Vraag niet "Aanvaardbaar voor wie?" Vraag ook niet "Welk niveau?" Het is stil geworden rond Paul Ehrlich, de auteur van *The Population Bomb* (1968) en van voorspellingen als deze: "Over tien jaar is al het belangrijke dierenleven in de zee uitgestorven. Grote delen van de kustlijn zullen geëvacueerd moeten worden vanwege de stank van dode vissen" (1970); "Tegen het jaar 2000 zal het Verenigd Koninkrijk gewoon een kleine groep verarmde eilanden zijn, bewoond door zo'n 70 miljoen hongerige

mensen" en "Als ik een gokker was dan zou ik zeggen dat er een 50% kans is dat Engeland in het jaar 2000 niet zal bestaan" (1971).[1013] Ondanks het manifeste falen van zijn voorspellingen, bleef Ehrlich een voorbeeld van "maatschappelijk relevante wetenschap" en de daarbij horende mix van "ethiek en efficiënte communicatie" (pagina 207). Angstaanjagende voorspellingen doen (die nooit uitkomen[1014]) werd de fundamentele communicatiestrategie van overbevolkings- en klimaatalarmisten.

Voor de milieubeweging is Ehrlich nog altijd een heldhaftige autoriteit. Hij beweerde dat de "optimale bevolking" van de wereld minder is dan twee miljard — er zijn nu bijna acht miljard mensen — en drong aan op een nooit eerder geziene herverdeling van rijkdom om een einde te maken aan de overconsumptie van hulpbronnen. Die nadruk op "herverdeling" maakte hem populair bij de ouderwetse linkerzijde, die niet begreep dat een demografisch zinvolle herverdeling onvermijdelijk ten gunste van de kleine elite uitdraait. Er is immers overconsumptie doordat er zes miljard mensen te veel zijn. De consumptie van de superrijke elite is slechts een minuscule fractie van die overconsumptie. Herverdeling, zoals begrepen door ouderwets Links, leidt onvermijdelijk tot nog meer consumptie van "hulpbronnen" — herinner u het "biefstuksocialisme", waarmee in de jaren '50 en '60 de herverdelende maatschappij van de welvaartsstaat aan het publiek werd verkocht. Het WEF weet dat maar al te goed. Juist daarom stuurt het aan op extreme concentratie van beslissingsmacht. De vraag "Wie krijgt wat, hoeveel, wanneer en voor hoelang?" is alleen zinvol, indien degenen die haar beantwoorden de volledige controle hebben over wat er te verdelen valt.

Precies daarom is het "universeel basisinkomen" (UBI) zo belangrijk voor de "Great Reset" van het WEF. UBI is de strategie waarmee de mondiale elite zich hoopt te beschermen tegen de te verwachten wereldwijde onrust onder arbeiders, de lagere middenklasse, boeren, ambachtslieden en al wie participeert in de informele economie. Die "grijze sector" van het economisch systeem is nog altijd van vitaal belang — niet alleen in het niet-geïndustrialiseerde Zuiden maar overal waar informele netwerken van familieleden, vrienden, kennissen en buren gewichtige factoren van welzijn en welvaart zijn. Tijdens de coronacrisis was echter gebleken dat men mensen die van hun rechten en vrijheden, hun broodwinning en informele netwerken beroofd werden, kon zoet houden met centraal geadministreerde financiële compensaties. Het leek dus mogelijk ook de historisch gegroeide bureaucratische wirwar van maatschappelijke voorzieningen in de welvaarts- en verzorgingsstaten te vervangen door een enkele, uniforme compensatieregeling. Dat was de oorspronkelijke "economische ratio" van het UBI. Die vervanging zou een enorme besparing op de administratiekosten betekenen en "dus" de staatswerking efficiënter maken, althans wanneer men er ook in zou slagen te beletten dat pressiegroepen bijzondere voordelen zouden kunnen bedingen voor hun achterban. Alleen als een "one size fits all"-beleid kan het UBI zich immers onderscheiden van de bestaande mozaïek van sociale voorzieningen. Dat hield in dat de "democratisering van de staat", die begonnen was in de tweede helft van de negen-

tiende eeuw, moest teruggedraaid worden. De bij die democratisering horende "vrije toegang" van individuen en georganiseerde groepen tot het bestuursniveau was immers de institutionele oorzaak van de wildgroei van sociale voorzieningen die een definitief einde had gemaakt aan de rechtsstaat. De elite wilde echter geen terugkeer naar de materiële rechtsstaat van het klassieke liberalisme. Zij wilde een formeel herstel van haar monopolie op de toegang tot het bestuursniveau — een terugkeer naar de "absolute staat", waarin het moderne financieel-politieke complex ontstaan was. De hedendaagse absolute staat zou echter op mondiaal niveau functioneren. Hij zou een absolute technocratie moeten zijn. Bevrijd van morele, culturele en religieuze atavismen zou hij ongeremd gebruik moeten kunnen maken van informatie-, communicatie- en blockchain-technologieën om een permanente en universele surveillance mogelijk te maken en met geprogrammeerde financiële interventies onvoorwaardelijke onderwerping af te dwingen. Een dergelijk programma werkt onpersoonlijk, "voor iedereen gelijk", en voldoet dus aan de voorwaarde van een zogeheten formele rechtsstaat. 'Formele rechtsstaat' is echter een pervers eufemisme voor de triomf van de absurde vrijheidsconceptie ("gelijkheid zonder vrijheid") die altijd al het Leitmotiv van progressieve ideologieën is geweest. Volgens die opvatting is vrijheid "leven in een staat of maatschappij die alle onderdanen gelijk, volgens dezelfde regel, behandelt". De absurditeit ervan blijkt uit haar onmiddellijke implicatie: Maximale gelijkheid vereist een maximale ongelijkheid tussen enerzijds het bestuursniveau en anderzijds de rest van de maatschappij om spontane evoluties, die altijd wel een ongelijkheid creëren, de kop in te drukken. Zij vereist de transformatie van historische maatschappijen in een enkele, centraal geprogrammeerde machine. Er blijft dan nog slechts een fundamenteel probleem: Wie programmeert de programmeurs? Dat probleem had de elite al in de dagen van Cecil Rhodes en de Fabian Society (pagina 248) bezig gehouden. Haar oplossing: grondige indoctrinatie van ambitieuze jongeren die hopen eens een machtige positie in het maatschappelijke Establishment te verwerven en goed beseffen dat zij daarin niet zullen slagen zonder de steun van een gewichtig onderdeel van de elite.

Een andere vraag waar niemand aan mag denken is deze: Wat gaat er gebeuren wanneer blijkt dat het Establishment niet zo eensgezind en almachtig is als het WEF ons wil doen geloven? Onenigheid binnen het Establishment is, historisch beschouwd, vaak genoeg een prelude tot onrust, oorlog en genocide. Van dergelijke onenigheid willen Schwab en de zijnen echter niet weten. "Shaping the future of war" is geen WEF platform, hoewel in hun wereld elke oorlog een wereldoorlog is die met computers en robotten uitgevochten wordt.[1015] Het eerste objectief van elke oorlogvoerende partij zal erin bestaan de technologische infrastructuur van de tegenpartijen te saboteren en uit te schakelen. Dat is geen infrastructuur die op energie uit windmolens en zonnepanelen draait. Cybernetische oorlogvoering vereist enorme investeringen in artificiële intelligentie om een fractie van een nanoseconde sneller dan de vijand computervirussen te verspreiden. Daarnaast vergt dat soort oorlog autonoom

opererende "killer robots" en "slimme" bommen.[1016]

Enorme investeringen in artificiële intelligentie, voor welk doel dan ook, gaan onvermijdelijk ten koste van investeringen in de ontwikkeling van de natuurlijke intelligentie van mensen. Onvermijdelijk, want natuurlijke intelligentie ("gezond verstand", "opvoeding") is, op de keper beschouwd, onverenigbaar met het vermaatschappelijkingsproces dat voor alle progressieve ideologen essentieel is om hun doelstelling, totale controle over anderen, te verwezenlijken.

DEEL 3

FILOSOFISCHE EN RELIGIEUZE CONTEXT

"Get after the substance, not the shadow"[1017]
Whatever of wrong there is, is not the fault of the corporation but of the officials in charge of it... And for the individual committing the offense there should be punishment. (Alton B. Parker)

De prent (van de hand van Udo J. Keppler, 1872-1956) toont een dikke man ("Het Individu") die een schaduw werpt ("Naamloze vennootschap"). De schaduw wordt veroorzaakt door een licht (aan de linkerkant van de prent) dat gedragen wordt door een vennootschapsadvocaat en een wetgever. Een vrouwenfiguur ("Ministerie van Justitie") valt de schaduw aan. Wat de prent niet toont, is dat ook die vrouw slechts een schaduw is, misschien van dezelfde dikke man (maar dan in de schijn van een andere lichtbron). Een schaduw werpt geen schaduw. Mensen kunnen de realiteit niet veranderen, wel de beeldvorming ervan.

Vermaatschappelijking en maakbaarheid van de mens

De coronacrisis was een demonstratie van het Stockholm-syndroom. Tal van mensen die gegijzeld worden, gaan zich vereenzelvigen met hun gijzelnemers en geloven in het verhaal waarmee die hun acties rechtvaardigen. Op die manier proberen de gegijzelden een deel van hun zelfrespect terug te winnen en te vergeten hoe gemakkelijk zij zich te grazen hebben laten nemen. "Het is spijtig dat het zo moest gebeuren, maar het was terecht, want voor een goed doel."[1018] Zoals Mark Twain zou gezegd hebben, het is gemakkelijker mensen te misleiden dan hen ervan te overtuigen dat zij zich hebben laten misleiden.

De crisis was ook een demonstratie, op wereldschaal, van de beroemde experimenten van Asch en Milgram uit de jaren vijftig van de vorige eeuw. Solomon Asch toonde de kracht aan van suggestie, prestige, imitatie en wat later 'groepsdenken' werd genoemd bij het promoten van conformisme. Dat kwam tot uiting zelfs in situaties waarin de proefpersonen zich volledig bewust waren van de onjuistheid van de heersende consensusmening en wisten dat zij geen formele sancties of verwijten hoefden te vrezen, wanneer zij hun eigen mening zouden verkondigen.[1019] Een meerderheid van de proefpersonen bleek er de voorkeur aan te geven bewust te liegen of te veinzen "om niet op te vallen". Zij toonden zich gemakkelijk te intimideren "sociale wezens" — sociaal in de zin van het Latijnse 'socius' (gezel, volgeling, navolger, meeloper) dat verwant is met het werkwoord 'sequi' (volgen, achternalopen). Sociale wezens zijn meelopers, kuddebeesten. Mensen zijn echter geen sociale of kuddedieren; zij zijn wezenlijk, "van nature", politieke dieren (Aristoteles[1020]), die bekwaam zijn argumentatief, redenerend met meningsverschillen om te gaan.

De experimenten van Stanley Milgram namen de maat van de bereidheid van proefpersonen om een medische of andere autoriteit te gehoorzamen, zelfs als dat betekende dat ze handelingen moesten verrichten die in strijd waren met hun geweten en met de elementaire regels van fatsoen.[1021] De deelnemers werd verteld, bijvoorbeeld, dat zij als helpers van een medicus (in feite een acteur) een patiënt (ook een acteur) elektrische schokken moesten toedienen om hem te genezen van het ene of het andere gebrek. De "patiënt" deed alsof hij steeds meer pijn leed telkens een deelnemer de knop hoger draaide op instructie van de "medicus". Vele deelnemers hadden er geen probleem mee de kracht van de schokken geleidelijk te verhogen tot niveaus die met een echte machine dodelijk zouden geweest zijn.

De verschijnselen van conformisme, groepsdenken en gehoorzaamheid aan al dan niet vermeende autoriteiten, echte en valse goden, waren al eeuwen bekend. In het klimaat van wetenschapsidolatrie ("sciëntisme") van de twintigste eeuw konden ze echter pas worden erkend als ze in wetenschappelijke experimenten werden bevestigd — liefst in peer-reviewed vaktijdschriften. Het is verheugend dat psychologen en

psychiaters zich over de coronapaniek buigen om een verklaring ervan te zoeken in hun kennis van hysterie en psychoses verrijkt met de baanbrekende inzichten van Gustave Le Bon (*La Psychologie des Foules*, 1895), Elias Canetti (*Masse und Macht,* 1960) en andere studenten van de massamaatschappijen die het twintigste-eeuwse politieke toneel in Europa en elders domineerden. Hier zal ik die op zich waardevolle psychologische benaderingen echter niet volgen. Al te veel nadruk leggen op incidentele psychologische verschijnselen als hypnose, psychose, hysterie en dergelijke riskeert de aandacht weg te leiden van de maatschappelijke structuren die het mogelijk maken die fenomenen systematisch, op georganiseerde wijze en op grote schaal te genereren. Ik zal daarom veeleer een perspectief presenteren dat gebaseerd is op inzichten van de rechtsfilosofie en de politieke filosofie, in het bijzonder op het onderscheid tussen "samenleving", "gemeenschap" en "maatschappij". In samenlevingen en gemeenschappen zijn er wel occasionele menigtes maar geen structurele massa's. Er zijn geen massasamenlevingen of massagemeenschappen, wel massamaatschappijen. In samenlevingen en gemeenschappen vinden wij nauwelijks structurele hefbomen om een menigte in beweging te brengen. Maatschappijen zijn precies bedoeld om een massa mensen te sturen als waren zij één blok. Massaformatie[1022] is er een permanent verschijnsel, zij het dat het meestal niet wordt opgemerkt of nauwelijks aandacht krijgt in de media. Niet alle maatschappijen (organisaties: staten, bedrijven, ondernemingen, verenigingen, clubs) lopen in de kijker van de media. Dat neemt niet weg dat in alle min of meer complexe maatschappijen het bestuur voortdurend bezig is met het probleem, hoe grote aantallen mensen te motiveren zich voluit te engageren voor de verwezenlijking van het maatschappelijke doel (wat dat ook moge zijn). Dat is het probleem massa's mensen in dezelfde pas te doen lopen, zich als een massief maar gehoorzaam, onderdanig blok te gedragen. Een maatschappij houdt op functioneel te zijn wanneer grote aantallen van haar onderdanen (burgers, werknemers, leden) de voorschriften van het bestuur negeren. In politieke maatschappijen komt het er vaak op aan verschillende blokken te vormen en die tegen elkaar uit te spelen: "Verdeel en heers."

Maatschappijen zijn kunstmatig gestructureerde omgevingen waarin mensen vooral moeten leren willekeurige regels te volgen en te rekenen en te denken op basis van willekeurig aangeleverde gegevens — omgevingen waarin zij vooral hun "rekenende" linkerhersenhelft moeten trainen. De rechterhelft van hun hersenen wordt er nauwelijks gestimuleerd. Daar worden echter de conclusies van de toepassing van regels (ook rekenregels) op voorgelegde gegevens beoordeeld.[1023] Een typische maatschappijmens of "organization man"[1024], bijvoorbeeld een kantoorklerk, concludeert dat varkens in bomen kunnen klimmen, wanneer zijn superieuren hem meedelen dat eekhoorns in bomen klimmen en dat varkens eekhoorns zijn. Die conclusie is weliswaar formeel correct maar niet waar. De waarheid of feitelijke juistheid controleren van de gegevens of cijfers die hij moet verwerken is echter zelden de verant-

woordelijkheid van een kantoorklerk. Gegevens verwerken is wat anders dan oordelen; en oordelen is wat anders dan een opinie spuien of napraten. Oordelen veronderstelt gegevens in de breedst mogelijke context plaatsen. Dat geldt niet alleen voor waarheidsoordelen maar ook voor ethische en esthetische oordelen. Ingebed in omvattende maatschappelijke en dus hiërarchische structuren hebben moderne mensen wellicht weinig gelegenheid hun oordeelsvermogen te trainen. Uiteindelijk worden zij echter toch geconfronteerd met het feit dat denken meer is dan de vaardigheid een formeellogische "calculus" of een set van instructies uit te voeren. Zij ontdekken dat een hoge IQ-meting geen garantie is van inzicht in levensechte problemen (pagina 291). Zij ondervinden dan cognitieve dissonanties: Hoe kan iets juist zijn, in overeenstemming met de voorschriften, en toch klaarblijkelijk onwaar, kwaadaardig of onrechtvaardig? Dergelijke dissonanties zijn voedingsbodems voor mentale crisissen. Daardoor zijn massamaatschappijen uitstekende broedhaarden en ankerplaatsen voor verschijnselen als massapsychose en –hysterie. Wie het verleerd heeft zelf na te denken en te oordelen is dan allicht geneigd zijn cognitieve dissonanties te onderdrukken door het woord van het bestuur nog strikter te gehoorzamen en zondebokken te maken van dissidenten die dat woord in twijfel trekken.

Net als hun literaire modellen, Aldous Huxleys *Brave New World* (1932), George Orwells *1984* (1948)[1025], waren de experimenten van Asch en Milgram bedoeld als waarschuwingen tegen de voortschrijdende ondermijning van fundamentele morele en politieke waarden in de massamaatschappij. Zij werden echter, net als die literaire modellen, al snel beschouwd als uitgangspunten voor de opkomende en uiterst lucratieve wetenschap en technologie van de propaganda.[1026] De grote lijnen daarvan waren al uiteengezet in Edward Bernays' *Propaganda* (1928). Voor hem was propaganda "de uitvoerende macht van een onzichtbaar gouvernement." Om de publieke opinie te beheersen, zou de propagandist haar net zo nauwkeurig moeten kunnen leiden als een officier de bewegingen van zijn legereenheid. Meedogenloze uitbuiting van de neiging tot conformisme, groepsdenken en het ontzag voor "wetenschappelijke autoriteit" was een zekere weg naar geld en macht. Edward Bernays, de "vader van de commerciële en politieke marketing", had zijn mosterd gehaald bij de immens effectieve propagandisten die vooral in Engeland en Duitsland, nadien ook de VS, de bevolking hadden opgezweept zich vrijwillig te melden voor deelname aan de eerste wereldoorlog.[1027] Hij toonde aan dat het effectief mogelijk is, via de massamedia (nog een product van de twintigste eeuw), mensen warm te doen lopen voor om het even wat: tandpasta, sigaretten, vrouwenemancipatie, oorlogen, noem maar op. Dat was niet alleen mogelijk en winstgevend — getuige daarvan de immense propaganda-industrie en de grote aantallen universitaire en onderzoeksinstellingen die zich met weinig anders bezig houden dan met methoden en technieken om mensen te beïnvloeden. Voor Bernays was het ook een "maatschappelijke noodzaak". Zijn bijdrage aan de moderne politieke

theorie was de stelling dat een democratie niet werkzaam kan zijn zonder een vakkundig gemanipuleerde publieke opinie, zonder "manufactured consent". Dat wil zeggen: Opdat een democratie werkzaam zou zijn, moet men verhinderen dat de kiezers vrij en goed geïnformeerd kunnen kiezen. Om dat mogelijk te maken zijn zorgvuldig gemanipuleerde media (inclusief onderwijs) onontbeerlijk en dienen politieke keuzes voorgesteld te worden als technische problemen die het verstand van het kiezerspubliek te boven gaan en waarvan de oplossing "dus" aan specialisten dient te worden overgelaten. Het gaat dan om overheidsspecialisten, bureaucraten en door de overheid te selecteren consulenten. Kortom, democratie is werkzaam, alleen wanneer zij niet meer is dan een verkapte technocratie. De technocraten zorgen voor de continuïteit van het beleid. De uitkomst van de verkiezingen doet er eigenlijk niet toe. Vandaar het gezegde "Indien verkiezingen een verschil maakten dan zouden zij verboden zijn."

In de moderne democratische staat is de publieke opinie immers niet langer een door opvoeding in stand gehouden intergenerationele (dus "traditionele") diepe overtuiging over wat goed en duldbaar, of verkeerd en onduldbaar is. Opvoeding is gereduceerd tot "maatschappelijke vorming"; de publieke opinie tot een in een korte tijdspanne fabriceerbaar artefact, een product, een manipuleerbare variabele. Zoals de producenten van "militante wetenschap" (pagina 207), zo moeten ook de propagandamakers zelf maar beslissen wat de juiste balans is tussen ethiek en efficiëntie. Naarmate de twintigste eeuw vorderde werd duidelijk dat in beide gevallen de producenten dezelfde partijen waren: grote maatschappelijke organisaties in de publieke en de private sector, overheden en andere *corporations*. De managers van dergelijke organisaties zien zichzelf echter vooral als "no-nonsense[1028] technici". Wegens hun scholing zijn voor hen effectiviteit en efficiëntie gewichtigere beoordelingscriteria dan ethiek. Filosofie en theologie zijn zo goed als geheel uit hun universitaire of hogeschoolopleidingen verdwenen. Specialisten en technici hebben er geen behoefte aan. Hun deskundigheid berust immers op hun vermogen contextgebonden problemen te herleiden tot contextloze vraagstukken, waarvan de oplossing in alle contexten op exact dezelfde manier wordt berekend. In het beste geval voorzien hun opleidingen nog een kleine ruimte voor een vakje "Deontologie" (plichtenleer), dat verloren loopt in een groot pakket technische vakken. Ook die plichtenleer krijgt overigens vaak een louter utilitaire lading: "Hoe conflicten vermijden met politieke, gerechtelijke en professionele autoriteiten en toezichthouders".

De voor beleidmakers relevante vraag van het coronajaar was, hoe de Hippocratische eed, de Neurenberg Code en andere codificaties van medische ethiek te doen vergeten. Onder welke voorwaarden is het mogelijk zonder al te veel tegenstand te experimenteren met de gehele wereldbevolking? Het antwoord: propaganda, manipulatie van de publieke opinie en het menselijke gedrag om mensen ertoe te brengen zich gewillig

te lenen tot deelneming in een experiment waarin misschien wel de "medici" acteurs zijn maar de "patiënten" zeker niet.

De belangrijkste propagandahefbomen zijn de massamedia, het onderwijs en de wetenschap. Wie die hefbomen controleert, zit politiek en commercieel veilig. Investeren in controle over massamedia, onderwijs en wetenschap is dus de sleutel tot macht. Men moet er dan uiteraard wel in slagen de traditionele gedecentraliseerde structuren van de media, het onderwijs en de wetenschapsbeoefening te corrumperen, uit te schakelen. In de plaats daarvan komen grote maatschappelijke organisaties, geleid door technocraten en managers, die meer met de organisatorische en financiële aspecten van hun bedrijf bezig zijn dan met de traditionele doelstellingen van informeren, onderwijzen en wetenschappelijk onderzoek verrichten. Ideeën over door de staat gefinancierde, georganiseerde of gemonopoliseerde vormen van controle over de productie van meningen circuleerden al langer (pagina 290, 317). Zij kregen in en na de eerste wereldoorlog concrete gestalte in expliciet beleid, dat uiteindelijk zou leiden tot het ontstaan van reusachtige media-, onderwijs- en wetenschapsbureaucratieën. Die nieuwe fenomenen, *Big Media*, *Big School* en *Big Science*, gingen alle onder de paraplu of aan de leiband van *Big Government* of *Big Business*. In het twintigste-eeuwse Westen, werd megalomanie de dominante beschavingsimpuls.

Journalisten, onderwijzers en wetenschappers werden werknemers in grote bedrijven, vaak maar niet uitsluitend staatsbedrijven. Als zodanig werden zij gemakkelijk aanstuurbaar door de leidinggevende technocraten en managers en de opdrachtgevende financiers van die bedrijven. De vermaatschappelijking van de publieke-opinievorming was begonnen en zou niet meer teruggedraaid worden. Het onderwijs, de pers en de wetenschap bleven weliswaar "onafhankelijk" maar dan in dezelfde zin van het woord waarin de eerder al genationaliseerde rechtspraak en banken onafhankelijk bleven. Dat wil zeggen, zij verloren hun onafhankelijkheid en werden in ruil daarvoor bevrijd van de lasten van aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid die in de traditionele Westerse samenlevingsorde onlosmakelijk met onafhankelijkheid en zelfstandigheid — kortom, vrijheid — verbonden zijn. De rechtbanken stonden onder de organisatorische controle van een ministerie van Justitie en de inhoudelijke controle van een politieke wetgever[1029]; de banken onder de controle van een ministerie van Financiën en een nationale, centrale bank.[1030] Onderwijs en gezondheidszorg volgden hetzelfde pad, radio- en televisie eveneens. De geschreven pers volgde later. Haar publiek, mensen die konden lezen, was echter al klaargestoomd in scholen en universiteiten, die alle nagenoeg hetzelfde officieel goedgekeurde lesmateriaal gebruikten. Kinderen en jongeren, arm of rijk, werden gedurende ten minste 8, later 12 jaar op vrijwel uniforme wijze voorbereid op de eisen van leven en werken in "de maatschappij". Zij werden, in het bijzonder, gewend aan een regime van onderworpenheid aan willekeurig door onbekenden aangestelde autoriteiten, die ook slechts uitvoerders zijn van de voorschriften van anonieme hogere autoriteiten. Meer dan op kranten en

televisie is "The medium is the message" van toepassing op het onderwijs. De nationalisering van het onderwijs en de daarmee gepaard gaande reguleringen en beperkingen van de vrijheid van "vrije" (niet door de staat georganiseerde) scholen waren beslissende stappen op de weg naar de vermaatschappelijking (nationalisering) van de geesten. "Massaproductie van dociele burgers en werknemers" — dat was de prioriteit van het verstatelijkte, gepolitiseerde onderwijs. De werknemers waren eerst nog vooral arbeiders en ambachtslieden. Later werden zij vooral kantoorbedienden. Kantoormensen hebben nog nauwelijks contact met de fysische werkelijkheid ("de natuur") van materialen en handelingen en de gevolgen daarvan. Zij leven in een universum van arbitraire woorden, bevelen, instructies en richtlijnen. Voor hen geldt, "Er is geen natuur der dingen. Dingen zijn wat men mij zegt dat zij zijn" — en hier staat 'men' voor hun oversten en opdrachtgevers. Nergens is het woord, ongeacht zijn waarheid, machtiger dan in een bureaucratie. "U zegt het maar; mij is het om het even."

De essentie van vermaatschappelijking is voortschrijdende controle over het doen en laten, spreken en denken, en uiteindelijk de emoties van mensen.[1031] De twintigsteeeuwse Westerling was zonder enige twijfel de meest systematisch en subtiel geïndoctrineerde massamens uit de wereldgeschiedenis, ofschoon precies dat aspect van zijn vermaatschappelijking systematisch verdoezeld werd. Propaganda is nooit effectiever dan wanneer zij zich onverhoeds en onopgemerkt in de gedachten van haar subjecten insinueert, zo dat die als het ware uit eigen beweging gaan doen wat de meesters van de propaganda van hen verlangen. Kinderen zijn daarom de dankbaarste subjecten van propaganda. Waarmee zouden zij de hun ingelepelde informatie kunnen vergelijken?[1032] "Waarom ons druk maken over de volwassenen, nu de jeugd ons toebehoort", zei de man naar wie de *Hitlerjugend* was genoemd.[1033]

In het coronajaar 2020 werd nog maar eens duidelijk hoe effectief propaganda kan zijn in het aankweken van conformisme en onderdanigheid. Als het ware op bevel geraakten massa's mensen in paniek. Het coronajaar was de vrucht van honderd jaar vermaatschappelijking of socialisering van de mens, de triomf van de socialistische wereldbeschouwing: Mensen zijn maatschappelijke ("sociale") wezens, grondstof voor de maatschappij, die van hen kan maken wat haar leiding wil. Een noodzakelijke voorwaarde is dat de maatschappij bekwaam genoeg is om hun hersenen, hun natuurlijk besturingssysteem, te hacken en te herprogrammeren — in de woorden van Jean-Jacques Rousseau, "van mensen burgers maken", dat wil zeggen "natuurlijke personen transformeren in artificiële personen"[1034] (robotten). Dat die voorwaarde vervuld kon worden, was voor sommigen de grote belofte, voor anderen de grote dreiging van wat in de geschiedenisboekjes 'de Tijd van de Verlichting' heet:

> De staat maakt mensen precies zoals hij ze wil hebben. (Abbé Baudeau)[1035]
>
> Een imbeciele despoot kan mensen tot slaaf maken met kettingen van ijzer, maar een echte politicus bindt hen sterker met de kettingen van hun ideeën… De

zachte grijze massa van hun hersenen is de basis van de machtigste rijken. (Jean Servan)[1036]

Verlichting? Licht kan verhelderen, maar het kan ook misleiden. Wanneer het uit schijnwerpers komt, kan het heel verraderlijk zijn, zeker wanneer schijn werpen een goedbetaalde job is voor massa's creatievelingen en hoogopgeleide technici in dienst van kapitaalkrachtige partijen en politieke instellingen. Voor de twintigste-eeuwse, quasivolledig geürbaniseerde, in volstrekt artificiële omgevingen gekweekte Westerse mens zijn schijnwerpers praktisch gesproken de enige bronnen van licht. Hij leeft in de schijn van Big Media, Big School en Big Science, wier bewegingen op hun beurt gecoördineerd worden door een schimmig quasineuraal netwerk dat men gewoonlijk 'het maatschappelijke Establishment' of 'de maatschappelijke elite' noemt. Mensen weten van het bestaan van dat netwerk, zoals zij ook weten van het bestaan van hun brein, maar over de concrete werking van het ene en het andere weten zij bijna niets.

Deel uitmaken van de elite, het Establishment, geeft macht en invloed, toegang tot de maatschappelijke hefbomen die het mogelijk maken grootse dingen te doen. Het daaraan verbonden risico is dat men verantwoordelijk gesteld wordt voor de grootse mislukkingen die grootse dingen zo vaak zijn. De geschiedenisboekjes geven genoeg voorbeelden van grote leiders die aan de galg, onder de guillotine, voor het executiepeloton, in de vergeetput, door een moordaanslag of, uitzonderlijk, op het slagveld om het leven kwamen. Dat zet een domper op de geneugten van macht en invloed. Er is echter een oplossing: de circulaire maatschappelijke organisatie van de verantwoordelijkheid. Zij houdt in dat de lieden aan de top van een maatschappij, de effectieve bedienaars van de maatschappelijke hefbomen, beschouwd worden als vertegenwoordigers, uitvoerende agenten van de basis. Dat wekt de schijn dat de basis zelf per slot van rekening de ware verantwoordelijke voor elke mislukking is. De mensen aan de basis dat verhaal voor waar te doen aannemen, zonder hen ervan te overtuigen dat er iets mis is met het systeem van hefbomen dat elke maatschappij is — dat is de taak van de propaganda van de vermaatschappelijking. Waar zij slaagt, daar zijn macht en invloed verlost van de lasten en de risico's van verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid. De basis, die bestaat uit mensen zonder macht en invloed, is de eindverantwoordelijke (althans volgens de interne maatschappelijke verantwoordelijkheidsregeling). Wat mis gaat, is haar fout. Zij heeft de leiders, de beleidsmensen, onvoldoende macht en invloed gegeven om hun beleid effectief uit te voeren, om gehoorzaamheid aan hun bevelen effectief af te dwingen. Zij heeft dat wellicht gedaan uit een atavistische gehechtheid aan persoonlijke vrijheid, die echter onverenigbaar is met het wezen van een maatschappij. Opdat een maatschappij effectief zou kunnen werken moet zij vrijheid reserveren voor de mensen aan de top. Wat voor zin heeft het een bevelsstructuur te organiseren wanneer er geen garantie is dat bevelen ook gehoorzaamd zullen worden?

Filosofische kanttekeningen

Een beschaving wordt gekenmerkt, niet zozeer door wat mensen doen — dat is immers, op inkleding en terminologie na, vrijwel overal en altijd hetzelfde — maar door wat zij geloven dat zij behoren te doen. Wat zij daaromtrent geloven bepaalt waar zij elkaar over aanspreken en met welke antwoorden op hun vragen zij genoegen zullen nemen. Het bepaalt hun aansprakelijkheid en hun verantwoordelijkheid. Het is een kwestie van opvoeding en oordeelsvorming. De moderne Westerse beschaving heeft echter beide zo goed als afgeschreven. Opvoeding is vervangen door scholing en regelgeving, oordeelsvorming door gestuurde en sturende berichtgeving — wijsheid door techniek en algoritmes. In de plaats van "de opvoedbaarheid van de mens" zitten we nu met "de maakbaarheid van de mens". Opvoeding leert mensen zelf hun problemen op te lossen of, wanneer dat niet lukt, ermee te leven. Scholing leert mensen vraagstukjes op te lossen waarvan de oplossing al aan de leraar bekend is. Opvoeding geeft hun een sterke morele basis. Een sterke persoonlijke moraal bij hun onderdanen of personeel is echter anathema voor grote organisaties, precies zoals een sterk natuurlijk immuunsysteem een doorn is in het oog is van de farmaceutische industrie. In 2020-2021, verloren gewetensvolle artsen, verpleegkundigen en wetenschapsbeoefenaars hun baan, omdat zij ruchtbaarheid gaven aan hun bezwaren tegen een of ander aspect van het officiële coronabeleid.

Problemen en vraagstukken

Problemen en vraagstukken zijn verschillende dingen. Problemen ervaren wij, vraagstukken kunnen wij slechts formuleren. Voor elk vraagstuk wordt er geacht een oplossing te zijn, die wij kunnen vinden als wij er maar vasthoudend genoeg naar zoeken. Met een probleem daarentegen moeten wij nogal eens leren leven. Weliswaar is niet iedereen in dezelfde vraagstukken geïnteresseerd, maar ieder vraagstuk heeft een objectief karakter: het is voor iedereen hetzelfde vraagstuk. Dat geldt ook voor de oplossing ervan: een oplossing van een vraagstuk is voor iedereen een oplossing ervan. Het komt echter vaak genoeg voor dat mijn probleem het uwe niet is; dat mijn oplossing van een probleem voor u niet deugt. De oplossing van een vraagstuk creëert geen nieuw vraagstuk, de oplossing van een probleem is dikwijls niet meer dan de verschuiving ervan of de bron van nieuwe problemen, voor degene die het oplost zelf of voor anderen. Eenmaal opgelost blijft een vraagstuk opgelost. Een probleem kan zich na verloop van tijd duurzamer tonen dan elke vermeende oplossing.

Anders dan vraagstukken worden problemen en hun oplossingen gekenmerkt door een onherleidbare subjectiviteit. Zij zijn niet los te maken van de ervaringen, houdingen, verwachtingen, visies en de intellectuele en morele weerbaarheid van de individuele mensen die de problemen ervaren. Kortom, problemen horen bij het leven zoals wij het van dag tot dag beleven, vraagstukken bij de bestudering van de abstracte vormen die het scherpzinnige vernuft daarin meent te herkennen. Een vraagstuk is een

abstractie — abstraheren veronderstelt "buiten beschouwing laten". Een vraagstuk verhoudt zich tot een probleem zoals een schematische voorstelling zich verhoudt tot de werkelijkheid. Vraagstukken bestaan vooral op papier, in studies en beleidsnota's, in een universum van theorieën, modellen en spreadsheets. Geen leraar denkt eraan zijn leerlingen in de klas op te dragen een probleem op te lossen. Hun de opdracht geven een vraagstuk op te lossen is echter een vast onderdeel van elke opleiding. Geen psycholoog kan wat aanvangen met een IQ-test om iemands probleemoplossend vermogen of vindingrijkheid te meten. Elke IQ-test bestaat uit vraagstukjes met ten minste één correcte oplossing. Dat is de reden waarom IQ-tests alleen voor bijzondere doeleinden en in min of meer gestandaardiseerde omgevingen relevant zijn (meestal in grote bureaucratische organisaties). Voor wie in de jungle verdwaalt, is een IQ van 180 minder waard dan de hulp van een ervaren pygmee, zelfs indien diens IQ niet meer dan 80 bedraagt.

Veel vraagstukken worden geformuleerd naar aanleiding van problemen die mensen ervaren. Daarmee is echter niet gezegd dat er een eenduidig verband bestaat tussen vraagstuk en probleem, of tussen de oplossing van het ene en de oplossing van het andere. De problemen waar mensen mee worstelen, zijn niet slechts voorafspiegelingen van nog ongeformuleerde of onopgeloste vraagstukken. Toch lijken velen maar al te graag te geloven dat alle problemen in wezen slechts vraagstukken zijn en dat daarom de "deskundige" oplossing van die vraagstukken, een probleemloos bestaan zonder frustratie of angst zal waarborgen. Wie dat gelooft, is het slachtoffer van de utopische verleiding.[1037] Die spiegelt ons een in beginsel volstrekt beheersbare en maakbare wereld voor die beantwoordt aan de specificaties van het volgens de laatste wetenschappelijke inzichten ontworpen model. Dat is een wereld waarin er enkel nog vraagstukken zijn, maar geen problemen meer: een vervolmaakbare wereld, waarin de oplossing van elk vraagstuk een onbetwiste stap vooruit is. Een dergelijke wereld is rijp voor een machtsovername door de adepten van een technocratisch bestuur. Zij stellen zichzelf in deze termen voor:

> Wij, technocraten, zien de wereld als een technisch vraagstuk, voor de oplossing waarvan wij gebruik maken van de beste wetenschap. Onze zorg is op de realiteit gebaseerde problemen op te lossen voor iedereen door de behoeften van de mensen te identificeren en te ondersteunen. Technocratie verwerpt en sluit geen compromis met het prijssysteem of iets dat deel uitmaakt van het prijssysteem.[1038]

Vertaling: "U bent het probleem, wij, technocraten zijn de oplossing. U hoeft enkel te doen wat wij u voorschrijven. Mensen manipuleren is immers ook een op wetenschap gebaseerde technische specialiteit. De afwijzing van het prijssysteem betekent dat u tevreden zult moeten zijn met wat wij u toedelen. U zult geen gelegenheid hebben met ons te onderhandelen. U zult immers niet langer het recht hebben naar eigen inzicht over uw eigen leven te beschikken. Kortom uw leven behoort ons toe." Voor

technocraten is denken niets meer dan rekenen. De autoriteit op het vlak van de kritische studie van technocratische bewegingen is Patrick Wood.[1039] Hij volgt de verspreiding van technocratische ideeën vanaf de oprichting van de Technical Alliance of North America in 1919. De technocratische beweging bestaat nog altijd.[1040] Haar ideeën worden nu vooral gepromoot via de VN en netwerkorganisaties als de Trilateral Commission, de Atlantic Council en het World Economic Forum. In het mondiale Establishment en de mondiale elite zijn technocratische dynastieën prominent aanwezig. Bill Gates Sr. (Planned Parenthood, Technology Alliance) en Bill Gates Jr. kwamen eerder al ter sprake. De grootvader van Elon Musk, een boegbeeld van het technocratisme vandaag, was het hoofd van de Canadese afdeling van Technocracy Incorporated in de jaren dertig van de 20ste eeuw. Even prominent zijn de voorbeelden van technocratische schoolvorming (James Burnham, Klaus Schwab).

De verwarring van vraagstuk en probleem is niet zonder risico. Wij kunnen ons voorstellen dat juist de implementatie van de oplossing van een maatschappelijk vraagstuk hoge kosten met zich meebrengt in de vorm van een verlies van vermogen om met problemen om te gaan. Dat zal zich bijvoorbeeld voordoen wanneer een doeltreffende aanpak van het vraagstuk een aanzienlijke mobilisatie van middelen en mensen of een strikte discipline en controle vereist. Een dergelijke aanpak kan voor sommigen ernstige aanpassingsproblemen scheppen, terwijl zij voor anderen onvermoede mogelijkheden opent, bijvoorbeeld om carrière te maken. Er ontstaan dan nieuwe situaties en verhoudingen, waardoor veel van de in het verleden opgedane ervaring en levenswijsheid irrelevant wordt. Het wordt dan nagenoeg onvoorspelbaar hoe mensen in die nieuwe situaties met hun problemen zullen omgaan. En ondertussen is men druk doende een vraagstuk op te lossen dat het bestaan veronderstelt van een wereld die er niet langer is.

De verwarring van vraagstuk en probleem, van model en werkelijkheid, is een wezenlijk kenmerk van het utopische denken. Zij is ook een wezenlijk kenmerk van utopische acties. Dergelijke acties zijn erop gericht de weerbarstige realiteit aan te passen aan het veelbelovende model, in een poging aan te tonen dat onze problemen slechts bijverschijnselen zijn van nog niet opgeloste maar — zo wordt verondersteld — oplosbare maatschappelijke vraagstukken. In het utopische denken is het model niet langer een handige abstractie, een vereenvoudigde voorstelling van een complexe werkelijkheid. Het wordt de norm, het ideaal, waaraan de realiteit opgeofferd dient te worden. Daarin ziet de utopist geen been, want voor hem staat het model voor de onwrikbare waarheid: *Verum est faciendum* (pagina 222). De realiteit is in zijn ogen slechts vormloze materie met een onbegrensde plasticiteit.

"Door modellen gestuurd denken" werd een praktische dreiging in de jaren '30 van de twintigste eeuw, vooral na het verschijnen van The General Theory of Employment, Interest, and Money (1936) van J.M. Keynes. Op korte tijd werden economisten (vooral professoren) "experts" die beweerden "de toekomst te kunnen beheersen" en

"volledige werkgelegenheid en stabiele economische groei te garanderen" — dit op basis van enkele simplistische formules. *Hun* werkgelegenheid en carrièrevooruitzichten namen inderdaad sprongsgewijs toe, vooral in en rond de beleidmakende instanties van de staten, banken en grote ondernemingen. Hun aanvankelijke papier-en-potloodmodellen moesten snel de plaats ruimen voor almaar ingewikkelder computerprogramma's. Hun economische voorspellingen bleken echter hoogst onbetrouwbaar, terwijl het daarop gebaseerde beleid de ene crisis na de andere veroorzaakte. Zij gingen zich dan toeleggen op het produceren van "scenario's". Een scenario is niet weerlegbaar omdat het, anders dan een voorspelling ("Dit zal daar en dan gebeuren"), alleen maar uitspraken van het type "Dit zou kunnen gebeuren" formuleert. Dergelijke beweringen worden erg geapprecieerd door politici en journalisten. Zij bieden hun een waaier van "optimistische" en "pessimistische" scenario's waaruit zij kunnen kiezen om stemming te maken voor of tegen om het even welk beleid. Zo werden computermodellen vaste ingrediënten van politieke propaganda. Het klimaatalarmisme dat vanaf 1980 de geesten begon te beroeren, berustte geheel op onheilspellende computerscenario's. Dat was ook het geval voor de coronapaniek van 2020 (zie boven, het epidemiologisch model van Neil Ferguson, pagina 105).

Politiek, filosofisch beschouwd

Het fundamentele probleem van de politieke filosofie is de interpretatie van het blijkbaar altijd en overal opduikende verschijnsel van intermenselijke of interpersoonlijke conflicten. Dit blijkbaar universele verschijnsel wordt beschouwd als een probleem dat inherent is aan de menselijke bestaanswijze, de *condition humaine*.

Interpersoonlijke conflicten kunnen uiteraard vanuit veel verschillende invalshoeken beschreven en geanalyseerd worden. Ik beperk mij hier tot een logische of conceptuele beschouwing, die de algemene, bij alle intermenselijke conflicten aanwezige kenmerken beoogt weer te geven. Let wel: in de menswetenschappen gaat het om handelingsbekwame mensen, om "personen"[1041] — mensen die bekwaam zijn zichzelf, anderen of zelfs andere dingen in de wereld[1042] te vertegenwoordigen of te "verpersoonlijken" — dus om mensen die gesprekvaardig zijn, vragen kunnen stellen en eventueel beantwoorden, antwoorden op vragen kunnen beoordelen, weten wat het is iets te kopen of te verkopen, te huren of te verhuren, uit te lenen of te ontlenen, te beschrijven of te waarderen, en dergelijke. Gesprekvaardigheid veronderstelt uiteraard luisterbereidheid — en dat is wat anders dan horigheid of gehoorzaamheid. Spreken over rechten, plichten en verplichtingen is alleen zinvol wanneer het gaat over personen. Dieren, planten, rotsen, wolken en meubels zijn geen personen, zelfs geen potentiële, toekomstige of gewezen personen (wat menselijke foetussen, baby's, permanent onmondige of demente mensen wel zijn). Zij hebben geen persoonlijkheid en participeren in de wereld alleen wanneer er personen zijn die hen rechtmatig vertegenwoordigen. Dieren

kunnen wel pijn maar geen onrecht doen of lijden. Onwaarschijnlijk veel onzin wordt verkocht door lieden die persoonlijkheid (en dus rechten of plichten) aan dieren en objecten toedichten of aan gesprekvaardige mensen ontzeggen.

Filosofisch beschouwd beantwoorden alle interpersoonlijke conflicten aan deze karakterisering: "Een veelheid van partijen (ten minste twee personen, groepen of organisaties van personen) zoekt, ieder voor zich, controle over een schaars middel dat voor elk van hen toegankelijk is, om het te gebruiken op een voor haar specifieke wijze of voor haar specifieke doeleinden (die dus in meerdere of mindere mate verschillen van, en mogelijk onverenigbaar zijn met de door de andere partijen geprefereerde gebruikswijzen of doelstellingen)".

Om dit wat "geleerder" te doen klinken, kunnen wij zeggen dat interpersoonlijke conflicten de aanwezigheid veronderstellen van vier factoren ("oorzaken"): *Veelheid* van actoren ("partijen"), *Diversiteit* van drijfveren, opinies en doelstellingen bij de verschillende partijen, *Schaarste* van, en *Vrije Toegang* tot, bruikbare dingen ("middelen"). Het is van belang te noteren dat ook mensen en hun fysieke, geestelijke en psychische vermogens (arbeidkracht, kennis, vertrouwen, affectie en dergelijke) schaarse middelen zijn. Als gevolg van ontwikkelingen in wetenschap en technologie zijn die nu veel toegankelijker voor anderen dan ooit te voren. Mensen manipuleren is voor velen een voltijds, goedbetaald, winstgevend beroep geworden.

Waar en wanneer de vier genoemde factoren samen aanwezig zijn, is er op zijn minst een potentieel of latent conflict. Samen zijn zij dus een voldoende voorwaarde voor het bestaan van potentiële conflicten onder personen. Of een potentieel conflict in een echt conflict ontbrandt, hangt af van de handelingen van een of meer van de betrokken partijen. De trigger van een werkelijk, niet langer alleen maar potentieel conflict is een menselijke handeling.

Wij kunnen gemakkelijk vaststellen dat ieder van die vier factoren, afzonderlijk genomen, een noodzakelijke voorwaarde is voor het bestaan van conflictsituaties. In een wereld die slechts een enkele handelende persoon bevat, is geen interpersoonlijk conflict mogelijk, evenmin in een wereld waarin er twee of meer personen zijn die het echter allemaal en over alles volledig met elkaar eens zijn. Ook in een wereld waarin alles wat voor een partij nuttig lijkt in overvloed aanwezig is (zodat het gebruik dat zij ervan maakt geenszins de beschikbaarheid van dat middel voor andere partijen vermindert) is geen interpersoonlijk conflict mogelijk. Dat geldt ook voor een wereld waarin elk middel dat voor een partij toegankelijk is, ontoegankelijk is voor alle andere.

Wanneer A een noodzakelijk voorwaarde voor B is dan is B onmogelijk wanneer A ontbreekt, of dan wordt B minder waarschijnlijk, indien men de noodzakelijke factor A grotendeels uitschakelt. Voor de politieke filosofie zijn er bijgevolg vier zuivere strategieën om de effecten van de alomtegenwoordigheid van conflictsituaties te milderen of zelfs geheel vermijden:

1) *Eenheid*: Elimineer de factor "Veelheid" door een massa mensen te onderwerpen aan het effectieve gezag van een enkele partij, zodat de mensen in die massa niet langer in staat of zelfs bekwaam zijn naar eigen oordeel te handelen.

2) *Consensus*: Elimineer de factor "Diversiteit" door mensen zo op te voeden dat zij het over de alle of de meeste belangrijke dingen zo goed als volledig met elkaar eens zijn. Het is dan relatief gemakkelijk over minder belangrijke dingen tot een vergelijk te komen, bijvoorbeeld door te onderhandelen ("negotiëren").

3) *Overvloed*: Elimineer de factor "Schaarste" door alles wat mensen als nuttig beschouwen in overvloed te produceren (het moderne, *productivistische* overvloedbegrip), of door hen zo op te voeden dat zij nog slechts dingen die werkelijk in overvloed beschikbaar zijn als nuttig beschouwen (het oude, *ascetische* overvloedbegrip). Het gaat dus ofwel om een vergroting van het aanbod van schaarse middelen, ofwel om een reductie van de vraag ernaar.

4) *Eigendom*: Elimineer de factor "Vrije Toegang" door mensen zo op te voeden dat zij erkennen dat ieder van hen een eigen domein heeft dat, naast zijn biologisch lichaam (zijn van nature eigen middel), de dingen omvat die hij tot middel gemaakt heeft zonder de grenzen van de domeinen van andere mensen te overschrijden (tenzij met de toestemming van die anderen).

Voor ieder van die zuivere strategieën rijzen vragen als deze: "Is zij alleen maar theoretisch, in een louter academisch perspectief, interessant? Is zij altijd en overal toepasbaar, of is zij alleen geschikt voor de oplossing van problemen van een bepaald type? Hoe verhouden zich haar te verwachten baten tot de kosten van pogingen om haar toe te passen? Is zij überhaupt wenselijk? Dragen de factoren Veelheid, Diversiteit, Schaarste of Vrije Toegang niets bij tot het menselijke welzijn, zodat hun eliminatie alleen maar voordelen brengt? Welke van die factoren zijn eigen aan de menselijkheid van de mens en kunnen dus niet geëlimineerd worden zonder de mensheid te elimineren, af te schaffen of te transformeren in iets anders (bijvoorbeeld, een netwerk van robotten die op afstand vanuit één centrum bestuurd worden)?"

Voor de politieke filosofie is het belangrijk eerst de zuivere strategieën tot in hun uiterste theoretische en praktische consequenties te begrijpen, vooraleer er prescriptieve ordeningsschema's voor concrete situaties van te maken. Wie zich 'politiek filosoof' wil noemen doet er goed aan zich eerst te bekwamen in de grondige logische analyse van de ordeningstypen Eenheid, Consensus, Overvloed en Eigendom. De meeste politieke en sociaalwetenschappelijke auteurs hebben daarvoor weinig aandacht. Zij hebben weliswaar meestal een al dan niet geëxpliciteerde voorkeur voor een van de genoemde zuivere strategieën maar zijn vaak geneigd deze te vermengen met een of meer andere wanneer hun dat goed uitkomt.

Met de in logisch opzicht zuivere oplossingen, Eenheid, Consensus en Eigendom, corresponderen herkenbare fenomenale (empirische, waarneembare en ervaarbare)

types van menselijke co-existentie: *Maatschappij*, (historische, traditionele) *Gemeenschap*, en *Samenleving*[1043]. Met Overvloed correspondeert alleen het *Utopia* van een oorspronkelijke maar al lang vervlogen, paradijselijke "natuurtoestand" van de mensheid, of het *Utopia* van een gouden toekomst in een komend "duizendjarig Rijk". De meeste mensen vatten al dan niet louter literaire concretiseringen van utopische beloftes veeleer op als dystopische nachtmerries (Huxley's *Brave New World*, Orwells *1984*, de stalinistische Sovjet-Unie, de maoïstische Chinese Volksrepubliek, het Cambodja van de "killing fields"[1044] van Pol Pot, en dergelijke). Vermaatschappelijking van al het menselijke is het kernidee van moderne utopieën.

Maatschappij, *Gemeenschap*, en *Samenleving* zijn de van elkaar te onderscheiden focussen van de fenomenologische studie van de menselijke co-existentie. Concrete instanties daarvan maken het studieobject uit van verschillende wetenschappelijke disciplines: sociologie (leven en werken in maatschappelijke verbanden), culturele antropologie (leven en werken in traditionele gemeenschappen), en de klassieke economische of katallaktische[1045] wetenschappen (samenleven en samenwerken van mensen als mensen, dus ongeacht hun eventueel radicaal verschillende maatschappelijke of culturele affiliaties en achtergronden).

Wij mogen er uiteraard niet van uitgaan dat voor alle conflictsituaties hetzelfde ordeningsbeginsel de beste oplossing biedt. Wij moeten er ook rekening mee houden dat het feit dat er verschillende principiële oplossingen zijn de mogelijkheid impliceert dat conflicten ontstaan tussen partijen die precies over de beste oplossing van mening verschillen — men spreekt dan van ideologische of van constitutionele conflicten over de fundamentele wetten ("grondwetten") van menselijke co-existentie. Voor de politieke filosofie is het echter belangrijk een oordeel te vormen over de in acht te nemen normatieve rangorde van die beginselen. Komt het samenlevingsbeginsel op de eerste plaats dan is de normatieve geldigheid van maatschappelijke en gemeenschapsverbanden afhankelijk van hun logische verenigbaarheid met de eisen van het samenleven. Dat was de inclusieve visie (pagina 316) die in het christendom[1046] en vooral tijdens de christelijke middeleeuwen ontwikkeld werd. Het "natuurrecht" van de samenleving primeert. De historisch gegroeide zeden en gewoonten van gemeenschappen en de reguleringen van maatschappijen zijn daaraan ondergeschikt en dienen daaraan ook voortdurend getoetst te worden. De grondgedachte is dat de samenleving een universeel, inclusief verband is, waarin alle mensen zonder onderscheid kunnen participeren, voor zover zij de *ethische* grondregel van het samenleven, "Respect voor anderen, ook voor onbekenden en vreemdelingen" in acht nemen. In die visie komt het gemeenschapsbeginsel van exclusieve gemeenschappen ("Eigen volk eerst") op de tweede en het maatschappijbeginsel ("Gehoorzaamheid aan de maatschappelijke oversten") pas op de derde plaats. Maatschappijen zijn georganiseerde samenwerkingsverbanden. Als zodanig zijn zij, althans in oorsprong, ingebed in gemeenschappen die

zelf ingebed zijn in de alomvattende samenleving. Volstrekt geïsoleerde gemeenschappen en gemeenschappen die elke buitenstaander beschouwen als een vijand waarmee niet samen te leven valt, zijn zeldzaam.

Voorrang geven aan het gemeenschapsbeginsel houdt in dat er in elke exclusieve gemeenschap een voor haar specifieke normatieve, conventionele *moraal* geldt. Wat behoorlijk is voor de gemeenschapsleden hoeft dat niet te zijn voor niet-leden, en omgekeerd. Het onderscheid tussen leden en niet-leden is dus belangrijk. Het gemeenschapsbeginsel op de eerste plaats stellen houdt in dat men contacten en samenwerking met vreemdelingen, vreemden en onbekenden met een scheef oog bekijkt of zelfs geheel vermijdt. Men leeft en werkt alleen samen met gemeenschapsgenoten. Het samenlevingsbeginsel verliest zijn universele draagwijdte, terwijl maatschappelijke regelingen alleen aan de lokale zeden en gewoonten getoetst dienen te worden.

Het maatschappijbeginsel op de eerste plaats stellen betekent dat de normen en waarden van zowel de samenleving als gemeenschappen geen gelding hebben, tenzij zij de voorwaardelijke en tijdelijke goedkeuring krijgen van het maatschappijbestuur.

We kunnen de samenleving beschouwen als een heel "dunne" gemeenschap van mensen waarin zowel voor mensen als voor hun exclusieve verbanden (gemeenschappen en maatschappijen) geen andere voorwaarde van lidmaatschap geldt dan respect voor de fysieke eigenheid (inclusief de rechtmatig verworven eigendommen) en het zelfbeschikkingsrecht van andere natuurlijke personen, van ieders bestuursrecht over zijn of haar eigen zaken, en van ieders lidmaatschap in rechtmatige gemeenschappen en maatschappijen. De samenleving wordt dus niet bestuurd. Haar orde wordt de facto gehandhaafd door de neiging van mensen samen te leven en samen te werken met mensen die zij niet als een bedreiging ervaren. Dat is haar katallaktisch aspect (noot 1045). De ethische explicitatie ervan levert het beginsel van gewetensvolle wederkerigheid — de Gulden Regel van het samenleven. Zij veronderstelt de mogelijkheid een beroep te doen op elkaars geweten, dus het bestaan en de kenbaarheid van objectieve beginselen ter onderscheiding van goed en kwaad. Dat geweten is de verbindende (religieuze) factor van de inclusieve samenlevingsorde.

Zoals samenlevingen zo worden ook gemeenschappen niet bestuurd. Zij zijn vlakke of horizontale structuren, zonder overheid, waarin weliswaar sommige gesprekvaardige mensen meer aanzien hebben dan andere, maar niemand aan zijn aanzien een bestuursrecht over die anderen ontleent. Bestuur is een huishoudelijke (en, in die zin, economische[1047]) functie. In samenlevingen en traditionele gemeenschappen heeft iedere huishouding een eigen bestuur dat alleen zeggenschap heeft over die huishouding zelf. Gezinnen zijn typisch de primaire huishoudingen. Samenlevingen en gemeenschappen zijn echter geen huishoudingen. Dat aanzienlijke personen of families geen bestuursmacht over anderen hebben, sluit niet uit dat zij gezag hebben en als gezagdragers de samenleving of gemeenschap *regeren* door de fundamentele

normen en waarden ervan te expliciteren en de toepassing ervan te bewaren — dus door "recht te spreken". Dat maakt hen echter niet tot wetgevers. Zij danken hun rechterlijk gezag aan hun talent om de wetten van de samenleving, c.q. de gemeenschap, te ontdekken ("rechtsvinding"). Die wetten zijn immers niets anders dan een explicitatie van wat algemeen (door alle mensen c.q. gemeenschapsleden) geweten is.

Maatschappijen zijn huishoudingen. Als zodanig moeten zij bestuurd (gemanaged) worden door bedrijfs- staatshuishoudkundigen ("economen"). Zij zijn hiërarchieën waarin ieder lid een bepaalde positie bekleedt en een bepaalde rang heeft. Zoals gemeenschappen, zo zijn ook zij exclusieve verbanden, maar hun lidmaatschapsvoorwaarden zijn veel meer geformaliseerd dan die van traditionele gemeenschappen, a fortiori van samenlevingen. Maatschappijen worden niet gekenmerkt door een specifieke moraal, wel door een specifieke bestuursmacht, een specifieke structuur van bevelsmachten en gehoorzaamheidsplichten. Hun bestuur beveelt en reguleert de leden in ondergeschikte posities. Hun bestuursmacht strekt zich echter niet uit over niet-leden. Het bestuurt stelt de doelen van maatschappelijke acties vast en coördineert de activiteiten van de leden volgens een louter utilitaire calculus. Formeel beschouwd komt daar geen ethiek of moraal bij te pas. In concrete gevallen kunnen de ethische en morele overtuigingen van de bestuurders een grote rol spelen, en zullen bestuurders meestal rekening houden met de ethische en morele overtuigingen van hun ondergeschikten (om niet al te veel tegenstand of misnoegen op te roepen en insubordinatie te vermijden). Noteer dat in maatschappijen hogere posities schaars zijn. Conflicten rond een promotie tot een hogere positie, a fortiori een toppositie, zijn niet zeldzaam in maatschappijen. Noteer ook dat een individu lid kan zijn van verschillende maatschappijen en gemeenschappen. Hij is dan onderworpen aan verschillende, mogelijk onderling onverenigbare maatschappelijke regels en gezagsstructuren, en aan verschillende, mogelijk onderling incompatibele gewoonterechtelijke normatieve stelsels (zeden en gewoonten) van gemeenschappen. Zijn situatie kan voor hem een bron zijn van psychisch onbehagen. Zij kan ook een aanleiding zijn voor conflicten tussen die maatschappijen of gemeenschappen, wanneer zij om zijn loyauteit, affectie of inzet strijden. Dat zijn voor hen immers begeerde schaarse middelen.

De christelijke visie op de rangorde van ordeningsbeginselen verloor geleidelijk aan haar aanzien in de moderne tijd (zestiende eeuw en later). Niet de samenleving van mensen maar de maatschappelijke bestuursorganisatie ("de staat") werd de focus van politiek denken. Moraal en ethiek moesten dus ondergeschikt gemaakt worden aan het beleid van het maatschappelijk bestuur. Het probleem van conflicten tussen maatschappijen kon in die visie alleen een oplossing krijgen in de stichting van een wereldomvattende maatschappij onder een mondiaal bestuur. Wanneer echter ethiek en moraal beleidsvariabelen worden dan heerst de willekeur van de macht als hoogste

beginsel. Wat mensen dan verbindt is uitsluitend het feit dat zij aan hetzelfde bestuur onderworpen zijn. In maatschappijen is geen plaats voor menselijke vrijheid, tenzij de maatschappelijke orde ondergeschikt is en blijft aan gemeenschaps- of samenlevingsbeginselen.

Beginnend in de negentiende eeuw gingen, in het Westen, traditionele gemeenschappen almaar meer en almaar sneller verloren. Zij zijn nu zo goed als geheel verdwenen. Dat betekende het einde van het conservatisme, de van oudsher sterkste politieke oriëntatie. Het betekende ook dat het klassieke liberalisme niet langer een beroep kon doen op de "onzichtbare hand" van een levendig en gemeenschappelijk ethisch en moreel besef om samenleven in vrijheid te rechtvaardigen. Zonder de religieuze en morele onderbouw van traditionele gemeenschappen bleef van de klassiekliberale visie van samenleven in vrijheid nog slechts een abstract schema van rechten over. De explicitatie en bewaking daarvan kwam in handen van de staat, die zich echter, in overeenstemming met zijn maatschappelijke structuur, ontpopte tot een bestuursstaat. Na de eerste wereldoorlog verdween met het klassieke liberalisme ook het idee van de materiële rechtsstaat definitief van het toneel. Kelsens[1048] formeel "rechtspositivisme" veroverde de rechtsfaculteiten. De studie van het "natuurrecht" (de samenlevingsorde) was alleen nog een academisch vijgenblad voor wat niet meer dan een beroepsopleiding was geworden, waarin ook voor de studie van de zeden en gewoonten — de lokale poot van het eens zozeer geprezen rechtsbewustzijn — geen plaats meer was. Juristen, kenners van het recht, ruimden de plaats voor legisten, kenners van de machtswoorden van de heersers van de dag. Economisten, kenners van het economische aspect van de samenleving (de vrije markt, die uitsluitend natuur- en gewoonterechtelijk geregeld wordt), maakten plaats voor economen, deskundigen in de bedrijfs- of staatshuishoudkunde (boekhoudkunde en de afstemming van middelen op doelen).

Samenleving en maatschappij

Tegenwoordig worden de begrippen "samenleving" en "maatschappij" vaak door elkaar gehaald.[1049] Zij zijn nochtans wezenlijk verschillend. De orde van samenleven is bepaald door de natuur van de mensen — wat mensen van nature voorbestemd zijn te worden: zelfbewuste, gesprekvaardige personen. Gesprekvaardigheid, zelfbewustzijn en persoonlijkheid zijn immers eigenschappen die uniek zijn voor de menselijke soort. Gesprekken veronderstellen altijd een u-en-ik context, gesprekvaardigheid is de absolute voorwaarde voor de vredige omgang met andere zelfbewuste personen. De menselijke samenleving onderscheidt zich daardoor wezenlijk van andere vormen van symbiose. Zoals men vroeger zei: De orde van samenleven is een natuurrechtelijke orde. Het fundamentele rechtsbeginsel[1050] daarvan is wederzijds respect voor elkanders eigenheid. Het wordt ook als zodanig universeel, overal waar er mensen zijn, erkend als "zoals het hoort", althans voor zover eigenheid tonen niet ontaardt in schandaalwekkende aanstellerij en geen aanspraak maakt op een voorrecht. Daden die de orde

van samenleven verstoren worden eveneens overal en altijd erkend als "wat niet hoort": geweldpleging, doodslag, diefstal, roof, plundering, bedrog, vernedering, terreur, tiranniek optreden en dergelijke.[1051] Dat geldt in het bijzonder voor bewuste miskenning van het onderscheid tussen personen, bijvoorbeeld zich toe-eigenen wat anderen toebehoort of iemand belonen of straffen voor de daden of de woorden van een ander. Personen behandelen als iets anders dan potentiële gesprekspartners, als objecten[1052], dieren of onmondige kinderen is evident onrecht. Deze natuurlijke wan- en misdaden onderscheiden zich van overtredingen van regels die geen rechtstreekse toepassingen zijn van het fundamentele rechtsbeginsel. Die regels hebben geen universele grond. Zij zijn historisch bepaalde culturele of maatschappelijke conventies die verschillen van cultuur tot cultuur, van maatschappij tot maatschappij, van de ene periode tot de volgende. Dat betekent niet dat zij van geen tel zijn. Het betekent wel dat hun feitelijke gelding geen voldoende reden is om hun normatieve geldigheid te poneren, en geen grond om ze met alle beschikbare middelen af te dwingen.

Louter "conventionele" regels zijn als uitspraken in uiterlijk heel verschillende talen. Sommige van die uitspraken zijn zo goed als onvertaalbaar, wegens de specificiteit van de culturele of maatschappelijke context waarin zij betekenis hebben. De vraag naar hun waarheid of onwaarheid heeft alleen zin binnen die specifieke context en kan alleen beantwoord worden door kenners van die context en de onderscheiden die daarin relevant zijn. Argumentaties over hun waarheid of onwaarheid doen een beroep op kennis van die context en de daarin te onderscheiden dingen. Wie de onderscheidenlijke kenmerken (*discrimina*) niet kent, kan dergelijke argumentaties niet volgen. Elke wetenschappelijke discipline hanteert een eigen "vaktaaltje". Zo maakt zij indruk op buitenstaanders, die er geen snars van begrijpen — niet omdat zij te dom zijn maar omdat zij niet ingewijd zijn in het taalgebruik van die discipline. Heel wat pseudo-filosofieën bedienen zich van een eigen "technisch jargon" om te verhullen dat zij weinig meer dan gemeenplaatsen of patente onwaarheden debiteren. Andere uitspraken in menselijke talen zijn echter vlot vertaalbaar. In principe kan ieder mens over hun waarheid of onwaarheid oordelen. Argumentaties over hun waarheid beroepen zich niet op kennis van artificiële (cultuur- of maatschappijgebonden) discrimina, maar op natuurlijke discrimina, die bekend zijn aan alle gesprekvaardige mensen, ongeacht hun culturele of maatschappelijke achtergrond. Kennis daarvan is wat universeel of algemeen (door alle personen) geweten is: het menselijke geweten.

Op dezelfde wijze maakt men onderscheid tussen natuurrecht en de specifieke gedragsregels van deze of gene maatschappij. Het natuurrecht betreft de orde van samenleven van *mensen* "van vlees en bloed", ieder van hen met een eigen wezen, een eigen leven, een eigen geschiedenis. Maatschappelijke of conventionele regels betreffen de verhoudingen onder *posities* in een organisatie, in het bijzonder tussen leidinggevende en ondergeschikte posities. In maatschappelijk opzicht is een mens niet meer dan een vervangbare functionaris, een plaatsbekleder. Zijn maatschappelijk

wezen is zijn taakomschrijving. Zij verandert met elke wijziging van zijn maatschappelijke positie, rol of functie, met elke reorganisatie van de maatschappij.

Een maatschappelijke handeling is een vaak lange keten van minuscule deelhandelingen of deeltaakuitvoeringen. De mensen die een dergelijke deeltaak verrichten hebben zelden zicht op de feitelijke gevolgen van de maatschappelijke handeling als geheel en voelen zich daarvoor ook niet verantwoordelijk. Voor hen telt weinig meer dan de appreciatie van hun superieuren in de maatschappij, een goed of een slecht functioneringsrapport en de daaraan gekoppelde beloningen of sancties. Wat zij leren over wat goed en nuttig is, wordt bijna uitsluitend daardoor bepaald. Belangrijker dan wat zij met eigen ogen zien, zijn de informatie en de instructies waarop zij moeten letten om goede punten te verzamelen. Zo vervreemden zij van de werkelijkheid waarvan hun maatschappij deel uitmaakt. De kans dat iemand met de feitelijke gevolgen van zijn handelingen geconfronteerd wordt, is in een maatschappij vele malen kleiner dan in een samenleving, waarin men niet slechts een uitvoerder is maar bijna altijd ook een verantwoordelijke en aansprakelijke initiatiefnemer.

Op de keper beschouwd is de orde van samenleven de orde van het gesprek, een orde van vrijheid onder gelijken. Immers, opdat een gesprek mogelijk zou zijn, moeten de gesprekspartijen elkaar vrijheid van spreken gunnen, bereid zijn elkaars vragen te beantwoorden en ervan afzien onenigheid als strafbare insubordinatie op te vatten. Daarom is de opkomst van "cancel culture" (pagina 219), "wokism" (pagina 264) en andere uitingen van politiek-correct "maatschappijdenken" zo gevaarlijk voor de samenleving van mensen. In gesprekken doen de deelnemers een beroep op elkaars geweten. Zij argumenteren. Zij onthouden zich van fysieke, emotionele of financiële manipulatie. Zij zijn er niet op uit hun gesprekspartners om te kopen of met beloftes of dreigementen tot gehoorzaamheid aan hun woord te dwingen of te verleiden. Zij gaan met elkaar om als vrije en gelijke personen die voor zichzelf spreken en met hun woorden alleen zichzelf binden. Dit zichzelf verplichtend, plechtig spreken ('iurare' in het Latijn) is het wezen van de rechtsorde, van het recht ('ius') van ordelijk samenleven.

In een maatschappij blijft van spreken weinig meer over dan bevelen, klagen en verzoeken via de voorgeschreven, maatschappelijk geregelde kanalen, en de manipulatieve en propagandistische retoriek van "pep talk". Hoogstens in voorbereidende "verkennende vergaderingen" is er plaats voor een gesprek. Maar ook daar moeten de deelnemers beducht zijn voor de mogelijke gevolgen van wat zij zeggen voor hun maatschappelijke positie. Ook daar kan "een verkeerd woord" hun carrière schaden.

Men hoeft geen geleerde te zijn om te weten dat men een mens is; evenmin om anderen als medemensen te herkennen. Men is mens of men is het niet. Hoe weet ik echter dat ik "een burger" ben? Hoe herken ik mijn medeburgers? Zoals ikzelf, zo moeten ook zij de juiste papieren hebben — en dat mogen geen papieren zijn die zij

zichzelf bezorgd hebben. Er zijn specialisten nodig om te controleren of mijn en hun papieren wel "in orde" zijn. Wij zijn medeburgers alleen indien onze papieren door dezelfde autoriteit werden uitgegeven en gevalideerd. Het Belgische burgerschap is wat anders dan het Franse of het Chinese. Wat het burgerschap, het lidmaatschap, van een politieke maatschappij ("staat") inhoudt, kan van de ene dag op de andere veranderen. Dat is trouwens veeleer de regel dan de uitzondering en geldt niet alleen in staten. Het geldt in alle maatschappijen: "De wet is dat de wet op elk moment kan veranderen." De regeltjes van het maatschappelijke lidmaatschap zijn veranderlijk, de voor het samenleven van mensen bevorderlijke omgangsvormen blijven dezelfde, zolang er mensen zijn — met of zonder papieren. De juiste papieren hebben is geen noodzakelijke voorwaarde om in gesprek te treden.

De wetenschap van het recht (*ius*) is dus wat anders dan kennis van de regeltjes die bij bevel als bindende ban (*lex*) hier en nu worden opgelegd. Toch zijn er heel wat mensen die lijken te geloven dat 'burger' een deftig synoniem is voor 'mens' en daarom legalistische concepten als burgerzin en regelneverij de plaats geven die toekomt aan ethisch en juridisch bewustzijn. Het is echter alleen bij toeval dat de wetten (maatschappelijke regelingen) die men in het Staatsblad vindt enige overeenkomst vertonen met de wetten van de ethica of het recht.

Samenlevingen bestaan bij de gratie van correcte opvoedingspraktijken: "Altijd, onder alle omstandigheden het goede voorbeeld geven." Opvoeding is erop gericht besef van de waarde van het samenleven en de gedragsnormen en vaardigheden die daarvoor nodig zijn te oefenen en te internaliseren: "Eerlijk leven, een ander geen schade toebrengen, ieder het zijne laten."[1053] Een goede opvoeding leert mensen gewetensvol een correct onderscheid te maken tussen geoorloofde en ongeoorloofde machtsaanwending, tussen geoorloofde en ongeoorloofde vormen en modaliteiten van dwang, druk en invloed. Gewetensvol, dus los van louter persoonlijke utilitaire overwegingen.

In maatschappijen gelden de normen en vaardigheden van samenleven niet. Maatschappijen zijn *zweckrationale*, doelgerichte structuren van gedirigeerde collectieve actie. Zij zijn middelen. Zij zijn nuttig voor sommige doelen van sommige mensen. Zij hebben alleen instrumentele, geen inherente waarde. Er is dan ook niet zoiets als een universele maatschappij. De meeste maatschappijen hebben een specifiek doel. Dat kan, vanuit natuurrechtelijk standpunt, legitiem zijn (verwarmingstoestellen maken en installeren, een voetbalcompetitie of bescherming van personen en hun eigendommen tegen misdadigers organiseren), of het kan illegitiem zijn (diefstal, roof, geweldpleging, afpersing, misleiding organiseren). Sommige maatschappijen hebben geen ander doel dan universele middelen, geld of macht, te accumuleren. Geld is een universeel ruilmiddel, waarmee men ongeveer alles kan kopen. Macht is een universeel middel, waarmee men ongeveer alles kan nemen of verkrijgen door te dreigen met geweld, druk uit te oefenen of invloed aan te wenden. Dergelijke accumulatiemaatschappijen

zijn bijzonder irrationele en gevaarlijke organisaties. Als doel op zich is middelen verzamelen immers volstrekt irrationeel, omdat men nooit genoeg middelen kan hebben om het doel te bereiken (tenzij men erin zou slagen de alleenheerschappij over alle middelen — dus almacht — te verwerven). Bovendien zijn middelen onvermijdelijk schaars. Een middel kan in principe bruikbaar zijn voor tal van doeleinden, maar is zelden tegelijkertijd bruikbaar voor meer dan een doel. Het kan in principe bruikbaar zijn voor tal van mensen of groepen, maar is zelden tegelijkertijd bruikbaar voor meer dan een mens of groep. Middelen verzamelen betekent dan ook vaak "anderen onbemiddeld maken". Als doel op zich houdt middelen verzamelen in dat men geen rekening houdt met anderen, hen integendeel probeert te reduceren tot middelen om dat absurde doel te bereiken. Wat ook de maatschappelijke status ervan is, een dergelijk doel is onverenigbaar met de eisen van samenleven. In samenlevingen en gemeenschappen is er een ingebouwde rem op de accumulatie van middelen, omdat men, als eigenaar van die middelen, niet alleen de baten maar ook de lasten en risico's van het gebruik ervan draagt. Dat is anders in maatschappijen, waar die baten, lasten en risico's op de rekening van de maatschappij als geheel komen en dan, volgens haar interne regelingen, aan haar verschillende geledingen worden toegerekend.

Maatschappijen zijn niet illegitiem, zolang zij zich houden aan alle eisen van de samenleving waarin zij ingebed zijn. Dat geldt zowel voor de manieren waarop zij hun middelen verzamelen als voor de manieren waarop zij hun doelen nastreven. In dat opzicht zijn zij te vergelijken met individuele personen. Geen individu kan voor zichzelf beslissen wat rechtmatig en wat onrechtmatig is. Behalve voor de Humpty Dumptys van deze wereld (tekst bij noot 927) is "Het recht is niets anders dan wat ik zeg of denk dat het is" onzin. Dat geldt ook voor maatschappijen. De regeling van de interne werking van een maatschappij is geen criterium van recht, ook niet wanneer zij een staat is. Zoals individuen, zo zijn ook maatschappijen niet eigengerechtig. De kans dat een individu erin slaagt met succes en duurzaam de eisen van het recht te negeren is echter klein. Voor maatschappijen ligt dat anders. Zij zijn georganiseerde machten, hefbomen die het mogelijk maken te doen wat niemand op eigen kracht kan doen, inclusief zich met succes en duurzaam aan de rechtsorde onttrekken. Samenlevingen hebben nooit grote problemen gehad met individuele of gelegenheidsmisdadigers, hoe lastig die ook mogen zijn. Maatschappelijk georganiseerde misdaad is wel een probleem. Daar is meestal geen ander kruid tegen gewassen dan maatschappelijk georganiseerde rechtsbescherming. Die moet machtiger zijn dan elke misdadige organisatie. Maar dan rijst een nieuw probleem: Hoe kan men vermijden dat de maatschappij die bedoeld is georganiseerde rechtsbescherming te leveren zichzelf boven en buiten het recht van de samenleving stelt? Wie bewaakt de bewakers? Wie controleert de controleurs? Dat probleem heeft geen maatschappelijke oplossing. Het rijst in elke maatschappij, ook en niet het minst in de machtigste. Maatschappijen scheppen problemen die zij niet kunnen oplossen maar wel altijd een machtsstrijd uitlokken. De enige

remedie is vermijden dat grote maatschappijen, dus machtsconcentraties, vaste voet aan de grond krijgen. De Westerse beschaving is daarin niet geslaagd. In de twintigste eeuw capituleerde zij bijna onvoorwaardelijk voor de machten achter het vermaatschappelijkingsproces. Hoe groter en omvattender de maatschappij, hoe beter! Zoals al opgemerkt, megalomanie werd de dominante beschavingsimpuls.

Effectieve en liefst efficiënte doelbereiking is de bestaansreden van elke maatschappij. Zij vereist internalisering van het maatschappelijke doel en van de gedragsnormen en vaardigheden die daarvoor nodig zijn. Indien men enkel naar de organisatie van de maatschappij kijkt en dus de samenleving waarin zij ingebed is buiten beschouwing laat dan is het verleidelijk het maatschappelijke doel op te vatten als het enige criterium van juist of correct handelen. Het doel heiligt de middelen; alleen het resultaat telt. Wat de verwerkelijking van het doel in de weg staat, is dan evident verkeerd en moet even evident vermeden of uitgeschakeld worden. Dat louter utilitaire (utilitaristische) criterium geldt ook wanneer spontane gemeenschapsvorming binnen de maatschappij of de eisen van het samenleven de efficiënte bereiking van het maatschappelijke doel belemmeren — en die doen dat onvermijdelijk wanneer men de maatschappelijke organisatie als een doel op zich beschouwt. Zo verschijnen de eisen van het samenleven met anderen ook als belemmeringen voor een psychopaat, een individu dat zichzelf beschouwt als een doel op zich, een doel dat de middelen heiligt. Zoals wijlen een collega mij ooit verklapte: "Waar het mijn carrière betreft, daar ga ik over lijken" — en 'carrière maken' staat voor "hoger op de maatschappelijke ladder klimmen".

Hier ligt precies het gevaar van de vermaatschappelijking of socialisering van mensen. Een individu dat geen rekening houdt met anderen wordt alleen maar gevaarlijker en walgelijker wanneer het zichzelf begint te zien als een integraal onderdeel van een maatschappelijke machine voor efficiënte doelbereiking. Ik spreek van een sociopaat, wanneer iemand zich nog uitsluitend identificeert met zijn maatschappelijke positie, rol of functie, met zijn taakomschrijving. Andere overwegingen tellen niet mee: "Ik doe mijn job, dat is mijn enige verantwoordelijkheid" — alsof beloond worden voor diensten aan de maatschappij een afdoende morele rechtvaardiging is. Een sociopaat is niet geneigd, mogelijk zelfs niet in staat, zich zijn natuurlijke menselijkheid te herinneren. Ik beschouw die neiging als een psychische of mentale aandoening, een afwijking van de norm van menselijkheid. De psychiatrie definieert "sociopathie" doorgaans anders: als een psychische aandoening of neiging die leidt tot asociaal (onmaatschappelijk) gedrag. Dat is misleidend. Zich asociaal opstellen in een illegitieme maatschappij (een misdaadorganisatie of een tirannieke staat) is wel asociaal, een uiting van een gebrek aan "teamspirit" of "burgerzin", maar het is geen psychische afwijking. Voor psychiaters uit de school waartoe ook Brock Chisholm behoorde (hierboven, pagina 214), is de psychiatrie echter precies een techniek om een bepaalde maatschappelijke ordening veilig te stellen. Zij moet de geest leegmaken, opdat die geheel ontvankelijk zou zijn

voor de officiële propaganda. Dat was de taak van de psychiatrie in de Sovjet-Unie en het China van Mao Zedong. Dat is ook in andere, ook in Westerse, staten voor vele psychiaters nog altijd een van haar belangrijkste en best betaalde taken.[1054] Voor dergelijke psychiaters zijn begrippen als "natuurrecht" en "samenlevingsethiek" onzinnig — "een verlammende last van goed en kwaad", zei Chisholm. Dergelijke psychiaters identificeren "psychische gezondheid" niet met aanvaarding van de verantwoordelijkheid die onlosmakelijk verbonden is met vrijheid maar wel met onvoorwaardelijke gehoorzaamheid aan de autoriteit van de maatschappij die hen voor hun diensten beloont. Voor hen, zoals ook voor de maatschappelijke autoriteiten, zijn sociopaten de ideale onderhorigen, die blindelings doen wat hun gezegd wordt en daar dan ook stelselmatig voor beloond worden. Dat verklaart het feit dat zo vaak "the worst get on top"[1055] in grote maatschappijen die machtig of invloedrijk genoeg zijn om de samenlevingsethiek ongestraft te negeren. Groots opgezette propaganda- en indoctrinatieprogramma's zijn nodig om sociopathie als een zaligmakende deugd te doen aanvaarden. Daarvan hebben we in het coronajaar genoeg voorbeelden gezien. "11 miljoen, 1 ploeg" (en dus ook één ploegleider, één *Duce*, één *Führer*). Dat was de slagzin van de Belgische coronaregering in het najaar van 2020. Hij verscheen in alle massamedia. De onderdanen werd met aandrang gevraagd hem aan hun deur of venster uit te hangen en zo hun maatschappelijke deugdzaamheid aan de wereld te tonen. "Virtue signalling" heet dat in het Engels, hoewel 'virtue' hier niet staat voor deugdzaamheid maar voor slaafs conformisme.

In een maatschappij van maatschappijen (zoals de hedendaagse staat, a fortiori een internationaal of supranationaal statenverband) vereist *Zweckrationalität* een afstemming van de doelen van ondergeschikte of deelmaatschappijen op het doel van de omvattende maatschappij. Die omvattende maatschappij, op zich beschouwd (dus los van de samenleving), volgt echter dezelfde utilitaire organisatielogica als alle andere maatschappijen — het doel heiligt de middelen. Zij is niets anders dan geïnstitutionaliseerde barbarij wanneer zij zich niet aan de eisen van het samenleven houdt.

De karakteristieke relatie in een maatschappij is niet het gesprek onder personen maar het bevel van de bekleder van een hogere maatschappelijke positie aan de bekleders van een lagere. Vermaatschappelijking transformeert samenlevingsverbanden in een maatschappelijke hiërarchie van bevelsmachten en gehoorzaamheidsplichten, privileges en dienstbaarheden, willekeur aan de top en onderdanigheid aan de basis. Tussen top en basis waakt een leger van agenten, surveillanten en verklikkers, al dan niet gemaskerd of in uniform, al dan niet in loondienst of overtuigd van het grote gelijk van hun superieuren. Zij genieten van elke gelegenheid om hun al dan niet vermeend gezag te doen gelden.

De georganiseerde strijdmacht is het oermodel van de maatschappij. Zij is niet alleen een organisatie van generaals en soldaten zonder rang, dus zonder ondergeschikten.

Tussen top en basis staat een hiërarchie van officieren en onderofficieren. Zij zijn het materiaal waaruit de hefbomen van de macht van de legertop zijn gemaakt. De officier is verantwoordelijk tegenover zijn overste voor het gedrag en de prestaties van zijn ondergeschikten. Hij kan gestraft worden voor het gedrag van anderen. Zelfs dreiging met een milde straf kan voldoende zijn om hem absurde, onmenselijke bevelen te doen uitvoeren, wanneer de uitvoering daarvan anderen treft. Zo kan in de moderne maatschappij — denk aan de coronamaatschappij — een winkelier of caféhouder gestraft worden voor het gedrag van zijn klanten, of een werkgever voor het gedrag van zijn werknemers. Zoals een onderofficier in het leger, zo wordt hij een schakel in het machtsapparaat van zijn maatschappelijke oversten. Tegenover zijn klanten of werknemers kan hij zich dan verantwoorden met een beroep op hun burgerzin: "Zoals u, zo wil ook ik liever niet gestraft worden wegens ongehoorzaamheid, insubordinatie of nalatigheid. Ik doe alleen wat ook u zou doen indien u in mijn positie zat." Dat appel werkt bijna altijd, zelfs wanneer de straf die hij riskeert in het niet verzinkt bij het door het beleid veroorzaakte leed. Iedereen schuift de verantwoordelijkheid door naar boven: "Ik doe mijn job. Klachten? Wend u tot mijn overste." Bestuurders en managers van instellingen en bedrijven zijn beducht voor gedingen waarin zij aansprakelijk gesteld worden voor schade. Zij zoeken daarom bescherming achter wetten en reguleringen en gezaghebbende aanbevelingen. Om het risico van aansprakelijkheid te miniseren, worden zij gewillige agenten van de centrale autoriteit. Zo reserveert, bijvoorbeeld, een reisorganisator deelname aan een reis voor gevaccineerden. Stel u voor dat een deelnemer ziek zou worden en dan een proces aanspant "omdat hij in de bus of het vliegtuig naast een niet-gevaccineerde medereiziger zat", terwijl de organisator toch alles in het werk moet stellen om een veilige dienst te verlenen! Hoeveel bescherming biedt de clausule "Deelname op eigen risico" in een context, waarin iedereen ervan uitgaat dat elk risico de verantwoordelijkheid is van iemand anders?

Zo gaat het op alle niveaus van de maatschappelijke ladder, behalve helemaal aan de top. Daar is geen aanwijsbare overste die én de bevoegdheid heeft de top bevelen te geven én de macht de top te dwingen die bevelen te gehoorzamen of hem voor zijn ongehoorzaamheid te straffen. De mensen aan de top zijn echter zelden geneigd enige persoonlijke verantwoordelijkheid te erkennen wanneer er wat misgaat. Dat komt erop neer dat, praktisch gesproken, "De top is verantwoordelijk voor schade" hetzelfde betekent als "De maatschappij als geheel is verantwoordelijk". De implicatie is dat elk lid van de maatschappij moet opdraaien voor eventuele schadevergoedingen, volgens de door de top uitgevaardigde regelingen. Zo werkt maatschappelijke solidariteit: De basis is solidair met de top. Waar dat niet het geval is, daar desintegreert de maatschappij terstond.

In een maatschappij heeft geen mens rechten of plichten als mens. Men heeft er de rechten en de plichten die, naar de willekeur van bet bestuur, statutair verbonden zijn aan de functie of positie die men in de maatschappij bekleedt. Het meest invloedrijke recente propagandamanifest van de maatschappelijke orde is de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM, 1948). Zij was echter oorspronkelijk niet meer dan een politieke intentieverklaring van een groep van staten, de overwinnaars in de tweede wereldoorlog, hun bondgenoten, vazal- en satellietstaten. De centrale boodschap was dat die staten het voornemen hadden fundamenteel dezelfde politiek te voeren en daarbij hun onderdanen te verplichten het oppergezag van de Organisatie van de Verenigde Naties (VN) te erkennen: "Deze rechten en vrijheden zullen in geen geval mogen uitgeoefend worden in strijd met de doeleinden en de beginselen van de Verenigde Naties" (artikel 29.3 UVRM), dus met wat de lidstaten van de VN onder elkaar afspreken. De Universele Verklaring had weinig te maken met het recht van mensen en werd daarom niet ernstig genomen door klassiek geschoolde juristen. Zij had het niet over rechten die mensen als mensen hebben, maar over dingen "waar iedereen als onderdaan van een lidstaat van de VN in beginsel aanspraak op kan maken". Dat zijn dan dingen als eten, drinken, onderdak, comfort, onderwijs, gezondheidszorg, goede werkomstandigheden, een verzekerd inkomen, betaald verlof, eventueel participatie in het politieke leven en een eerlijk proces — eigenlijk alles wat men onder de noemer "universele verzuchtingen van de mens" kan schuiven. De vooronderstelling van de UVRM is dat althans de lidstaten van de VN over al die dingen kunnen en mogen beschikken. Mensen kunnen daarop alleen aanspraak maken, "rekening houdend met de organisatie en met de middelen van elke staat" (artikel 22). Zij hebben immers alleen "in beginsel" recht op die dingen.

Verzuchting als grondslag van recht nemen is uiteraard waanzin. Die herdefiniëring (beter: eliminatie) van het rechtsbegrip leidde vrijwel onmiddellijk tot een explosie van het aantal "mensenrechten". De UVRM en de vele andere mensenrechtenverklaringen die daaruit voortsproten waren als feestmenu's voor politieke opportunisten en demagogen van allerlei slag. 'Wij zouden *X* graag willen hebben' ging snel betekenen: "De staat moet er maar voor zorgen, desnoods met geweld, dat anderen ons *X* geven, want wij hebben er recht op."

De in de UVRM genoemde "dingen waar iedereen recht op heeft" zijn geen fundamentele of natuurlijke rechten in de klassieke zin van het woord. Een recht, in de klassieke zin, is noodzakelijk door of in naam van de rechthebbende afdwingbaar zonder enig recht van een ander te schenden. De natuurlijke of fundamentele rechten van alle mensen zijn dus van dien aard dat zij alle tegelijkertijd gerespecteerd kunnen worden. Niemands recht is onverenigbaar met het recht van enig ander. Zo begrepen, is het recht (het gerechte, de rechtsorde) het voorwerp van een objectieve wetenschap. Zo is ook de waarheid (het ware, de reële orde) onafhankelijk niet alleen van subjec-

tieve voorkeuren en individuele willekeur, maar ook van de schijn die de werkelijkheid zo vaak is. Werkelijkheid en realiteit zijn immers fundamenteel verschillende dingen. Een illusie kan werken (werkelijkheid zijn) maar dat maakt haar niet tot een realiteit. Schijn bedriegt — en dat is vaak de bedoelde werking ervan. De realiteit van de rechtsorde betekent niet dat zij overal en altijd verwerkelijkt is. De realiteit van wiskundige en logische waarheden betekent niet dat mensen geen reken- of denkfouten maken. De realiteit is dat "foutlozer dan niets anders gedacht kan worden". 'Realiteit' is afgeleid van het Latijnse 'res', *definitief besliste zaak* of *geding*, en uiteindelijk van het werkwoord 'rei', *rekenen, denken, juist oordelen*. Alleen intelligente wezens hebben een besef van realiteiten. Geen intelligentie is vereist om werkelijkheden te ervaren, om te zwichten voor werkzame krachten. Dit alles is elementaire filosofie, maar filosofie ("wijsheidsbegeerte") is nu gedegradeerd tot een vijgenblad dat moet verhullen dat universiteiten weinig meer bieden dan technische opleidingen. Alleen wat "hier en nu werkt" telt, het realiteitsgehalte ervan is irrelevant.

De mensenrechten waar de UVRM het over heeft, zijn niet denkbaar als elementen van een objectieve orde, tenzij men veronderstelt dat de mensheid permanent in een toestand van absolute overvloed leeft. Dat is een toestand waarin er altijd voor iedereen genoeg is — een toestand waarin ieders verzuchtingen worden vervuld en niemand enige tekortkoming of frustratie ondervindt. Kortom, een toestand met alleen maar baten, zonder kosten. De "rechten" van de UVRM zijn echter "rechten op" schaarse grondstoffen (inclusief schaarse arbeidskracht, want die is nodig om grondstoffen om te vormen tot de gebruiksklare maar nog altijd schaarse middelen en diensten). Tot het uiterste doorgedacht, betekenen de mensenrechten van de UVRM dat iedereen "recht heeft" op controle over niet alleen de arbeidskracht, maar ook alle andere uitingen van andere mensen: hun spreken, denken en voelen. Hoeveel mensen raken niet geïrriteerd door het feit dat anderen niet precies zo spreken, denken en voelen als zijzelf? Voor hoeveel mensen is precies dat de voornaamste bron van frustratie? Wie het propagandistisch karakter van de UVRM niet doorziet, voelt zich gerechtigd te zeggen: "Niemand heeft het recht mij te ergeren of te frustreren. Ik heb er recht op dat iedereen mijn verzuchtingen vervult. De staat moet er maar voor zorgen dat iedereen dat ook effectief doet. Alleen zo kan hij mijn gezondheid waarborgen, mijn volledig lichamelijk, geestelijk en sociaal welzijn."[1056] In de intellectueel gedesoriënteerde Westerse staatsmaatschappijen[1057] leidde verwarring van de begrippen "besturen" en "regeren" (pagina 311) ertoe dat men ging spreken over "de horizontale werking" van de in de UVRM gesuggereerde mensenrechten. Wat de staat niet zou mogen doen, dat mag ook geen privépersoon doen; wat een individu mag doen, dat mag ook de staat doen, en wat de staat mag doen, dat mag hij ook privépersonen dwingen te doen. Het onderscheid tussen natuurlijke rechtspersonen (mensen) en artificiële rechtspersonen (staten, vennootschappen, verenigingen) wordt daarmee voor irrelevant verklaard. Ook met de rechtswetenschap hebben de meesters van de propaganda

een onthutsend spelletje gespeeld.

Het is ondenkbaar dat ieder voor zich zijn "mensenrechten" (UVRM) zelf zou uitoefenen, dus eigengerechtig zou nemen wat hem zint. Dan zou er immers onmiddellijk een oorlog van allen tegen allen ontbranden om de controle te verkrijgen over schaarse grondstoffen, inclusief de arbeidskracht, het spreken, denken en voelen van mensen. Ook de vrijheid van spreken en geloven is iets waar mensen "recht op hebben", althans voor zover de staat die vrijheid verenigbaar acht met zijn middelen en zijn organisatie, en voorover zij niet strijdig is met de doelen en de beginselen van de VN. De UVRM impliceert dat de concrete uitoefening van de "mensenrechten" voorbehouden is aan de staat, de allesomvattende maatschappelijke organisatie van het leven en werken van mensen in een exclusief door die staat gecontroleerd territorium. Dat betekent: Rechten (in de klassieke zin van het woord) komen alleen toe aan de staten. Staten respecteren elkaars vrijheid (soevereiniteit) door geen oorlogsdaden tegen een andere staat te initiëren, tenzij die daden door de VN geoorloofd worden. Tegelijkertijd is iedere staat vrij zijn interne aangelegenheden (de productie, verdeling en aanwending van schaarse middelen en diensten) te organiseren, zonder inmenging van andere staten. Alleen de staat heeft recht. Alleen als onderdelen van de staat hebben mensen rechten. De UVRM stelt dat iedereen recht heeft op leven, vrijheid (art. 3) en eigendom (art.17), maar zegt er niet bij op wiens leven, vrijheid of eigendom men recht heeft. Op wiens leven, vrijheid of eigendom iemand recht heeft, is een beleidskwestie voor de bevoegde staat. Anders gezegd: Beleid overtroeft recht.[1058] De staat heeft het recht op ieder ogenblik zelf uit te maken wiens of welk "mensenrecht" prioritaire aandacht zal krijgen en wiens of welke andere "mensenrechten" daar, tot nader order, zullen voor moeten wijken. Het propagandaopzet was duidelijk: De staat belooft de mensen alles te zullen bezorgen wat zij wensen ("waar zij recht op hebben"), maar verplicht zich tot niets anders dan eerbiediging van "de doeleinden en de beginselen van de Verenigde Naties". Kortom, de UVRM legt alle rechten (in de klassieke zin van het woord) bij de staten die zich akkoord verklaren met de doeleinden en de beginselen van de VN. Individuele mensen kunnen aan de UVRM geen rechten tegen hun staat ontlenen. Zij kunnen hoogstens vragen dat de staat hun verzuchtingen voorrang zou geven, ten koste van de verzuchtingen van anderen. Hoe zij dat kunnen vragen hangt af van de organisatie van de staat.

Waar de UVRM indirect toch verwees naar de klassieke fundamentele rechten van mensen, vermeed zij de term 'recht' — zij beperkte zich tot een politieke intentieverklaring (bijvoorbeeld, "Niemand zal in slavernij worden gehouden", artikel 5). Ook die intentieverklaringen zijn niet afdwingbaar, tenzij door middel van oorlogshandelingen, goedgekeurd door de VN. Dat wil zeggen: goedgekeurd door de Veiligheidsraad van die organisatie. In die raad beschikten de oorspronkelijke "permanente leden" (de VS, de Sovjet-Unie, China, het VK en Frankrijk) over een vetorecht. Zo diende de VN voornamelijk om de hegemonie van de grote mogendheden binnen hun

eigen invloedsfeer te vrijwaren, inclusief hun zeggenschap over de concrete invulling van de "mensenrechten".

Van dat geopolitiek arrangement kon vooral de VS profiteren, de enige mogendheid die, althans op zee en in de lucht, over een onbetwist militair overwicht en, in de Veiligheidsraad, over een gewaarborgde meerderheid onder de permanente leden beschikte. Voor geopolitieke kwesties waren Engeland en Frankrijk immers weinig meer dan vazal- of satellietstaten van de VS. Aanvankelijk hoorde ook China daarbij, want het werd "vertegenwoordigd" door de Chinese Republiek (het eiland Taiwan) en niet door de Chinese Volksrepubliek, die geheel continentaal China controleerde. President Richard Nixon (r.1969-1974) maakte een einde aan die absurde situatie. Voor hem was de Sovjet-Unie de grote vijand. Hij zocht toenadering tot de Chinese Volksrepubliek, toen nog geleid door Mao Zedong (*r.*1949-1976), om de Sovjet-Unie te isoleren. De Chinapolitiek van Nixon gaf de opvolgers van Mao de mogelijkheid hervormingen door te voeren die een einde maakten aan de Chinese economische en technologische afhankelijkheid van de Sovjet-Unie. Niet veel later verloor de Sovjet-Unie de controle over haar Oost-Europese satellietstaten. Tussen 1988 en 1992 viel zij uiteen. Op 8 december 1991 werd zij formeel opgeheven in een akkoord van de presidenten van Rusland, Oekraïne en Belarus (Wit-Rusland). Daarmee kwam formeel een einde aan de Koude Oorlog (1947-1991). Even konden Westerlingen zich koesteren in de illusie dat het Westerse maatschappijmodel en zijn specifieke invulling van de "mensenrechten" alle rivalen overwonnen hadden.[1059] Westerse staten leken een "humanitair" excuus te hebben om in naam van de "mensenrechten" naar willekeur militair en economisch te interveniëren in de interne aangelegenheden van andere landen. Behalve in het Westen zelf hadden, op enkele verwesterde segmenten van de lokale elites na, slechts weinig mensen een boodschap aan die Westerse eigenwaan. De illusie van onbetwiste Westerse hegemonie vertaalde zich niet in de verhoopte Pax Americana. Zij bleek integendeel een uitstekende voedingsbodem voor het zaad van een tweede Koude Oorlog.

Regeren *versus* besturen. In een maatschappij is geen plaats voor het klassieke onderscheid tussen *regeren* en *besturen*. 'Besturen' (managen, dirigeren) betekent: op opportunistische wijze huishoudelijke regels en bevelen uitvaardigen en afdwingen om een specifiek doel te bereiken. 'Regeren' stond ooit voor waken over het recht, over de naleving van algemene ethische en rechtsbeginselen en het uit de lokale samenleving voortkomende gewoonterecht. Referenties naar "het natuurrecht" en "de zeden en gewoonten" zijn nu echter bijna geheel uit de curricula van de rechtsfaculteiten verdwenen, hoewel zij in de rechtspraktijk soms toch nog als subsidiaire rechtsbronnen door advocaten en rechters worden geciteerd. Hun plaats wordt nu ingenomen door de zogeheten "heersende opinie" — in feite de via de massamedia verspreide opinie van de heersers, het Establishment en de elite. Zo kon een Vlaamse krant op de vooravond van een parlementsverkiezing haar hoofdartikel deze kop geven: "Het

komt erop aan goede bestuurders te kiezen". Alsof het parlement, de zetel van de zogeheten 'wetgevende macht' bedoeld was niet meer te zijn dan een bestuursorgaan, een functioneel onderdeel van de bestuurlijke of uitvoerende staatsmacht. Dat is inderdaad het geval in een bestuursstaat, maar het is ook een flagrante ontkenning van de beginselen van de rechtsstaat. Een materiële rechtsstaat dient een strikt onderscheid tussen regeren en besturen in acht te nemen. De regering berust er bij rechters, die in principe volledig onafhankelijk zijn van de staat. Die onafhankelijke rechters verduidelijken het recht dat zij in de samenleving vinden en passen het toe ten einde de bestuursmacht van alle rechtmatige private huishoudingen te vrijwaren. Het staatsapparaat is een maatschappelijke organisatie die tot taak heeft de rechtsorde, waar nodig desnoods met geweld, te handhaven — dat is een strikt Platonische opvatting van de staat (pagina 169). Het staatsapparaat is echter een maatschappelijke organisatie, een maatschappij. Het moet dus bestuurd worden. In een materiële rechtsstaat is het parlement een schakel tussen samenleving en statelijke organisatie. Het is het hoogste rechterlijke orgaan van de samenleving, vooral wanneer er betwistingen ontstaan over de rechtmatigheid van politieke bestuursdaden. Het kan in die hoedanigheid wetten maken die bindend zijn voor het staatsapparaat. Het dient de regels uit te vaardigen die het staatsapparaat in acht moet nemen opdat het binnen de grenzen van het recht zou blijven. Het kan echter geen wetten maken die de mensen in hun samenleving binden, want dan zou het zichzelf boven en buiten het recht stellen. In een materiële rechtsstaat is het parlement geen raad van bestuur van het land of zijn bevolking. Het recht van de samenleving komt op de eerste plaats. Dat was de idee van de rechtsstaat. In de praktijk kwam daarvan echter weinig terecht. Het parlement vulde zich met ambitieuze opportunisten die meer interesse hadden in gebruikmaking dan in beteugeling van de geweld- en bestuursmachten van het staatsapparaat.

De klassieke Europese formule van de rechtsstaat was: "De Regering regeert maar bestuurt niet" — een moderne versie van het middeleeuwse "De Koning regeert maar bestuurt niet". In de twintigste eeuw, tijdens en na de eerste wereldoorlog, verdween het onderscheid tussen regeren en besturen. De regering werd de overheid, een aan geen enkel substantieel, inhoudelijk beginsel gebonden bestuur. De parlementaire meerderheidspartijen eisten het bestuur van het land en zijn bevolking voor zich op. De nieuwe Westerse staat moest immers een bestuursstaat zijn, een beleidsstaat — een *Polizeistaat* of *managerial state* — bestuurd door een overheid van managers en hun technische staf van technocraten en bureaucraten. Pruisen, de oorspronkelijke moderne *Polizeistaat*, mocht dan wel de oorlog verloren hebben, het werd toch het nieuwe staatsmodel. De regering bestuurt, want het samenlevingsprincipe ("Vrijheid onder gelijken") heeft de plaats geruimd voor het maatschappelijke principe. De overheid beveelt en de onderdanen gehoorzamen — "Befehl ist Befehl!" De burger, niet langer de drager van het samenlevingsprincipe, werd een onderhorige. Hij had weliswaar stemrecht, maar dat recht werd door de staat geregeld en de interpretatie

van verkiezingsuitslagen bleef het prerogatief van de politieke klasse.

Verantwoordelijkheid in samenleving en maatschappij

Het belangrijkste verschil tussen het klassieke rechtsstaatsmodel en het moderne bestuurstaatsmodel betreft het proces van verantwoording. Is het staatsapparaat verantwoording verschuldigd aan mensen? Of is de samenleving van mensen ondergeschikt aan de politieke maatschappelijke organisatie, waarin mensen als "leden" van de maatschappij (werknemers, cliënten, burgers) verantwoording verschuldigd zijn aan het maatschappelijke bestuur? Kortom: Zijn maatschappijen ondergeschikt aan de samenleving, of geldt het omgekeerde? Komt de mens, een natuurlijk wezen, op de eerste plaats, of komt die plaats toe aan de burger, een artificieel non-wezen? De burger bestaat immers alleen in compilaties van hier en nu geldende wetten en reglementen, zoals schaakfiguren alleen in de regels van het schaakspel bestaan. Over het antwoord dat *sub specie aeternitatis* geldt, bestaat geen twijfel, maar het is de functie van de propaganda mensen te doen vergeten dat er zoiets is als een algemeen menselijk gezichtspunt, dat het hier-en-nu overstijgt. Dat is de vloek die op de zogeheten "moderne mens" rust: Hij is de gevangene van het door anderen gedefinieerde *hic et nunc*. In die gevangenis is hij "vrij", althans indien hij er genoegen mee neemt een perfecte sociopaat te zijn. Propaganda is de techniek bij uitstek voor het bewerkstelligen van de daartoe nodige collectieve bewustzijnsvernauwing.

Het verschil tussen samenleving en maatschappij komt dus het duidelijkst tot uiting in kenmerkende attitudes tegenover aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid. Dat bleek, in het coronajaar, uit de van hogerhand gedecreteerde ontwaarding van de relatie tussen arts en patiënt, en de verheffing van selecte groepjes van louter academische "deskundigen" tot bewakers van dat wazige complex, "volksgezondheid".

Praktijkgeneeskundigen werken onder een prestatie- niet onder een resultaatverbintenis. Zij kunnen niet garanderen dat hun patiënten zullen genezen. Zij kwijten zich van hun professionele verplichtingen wanneer zij "hun best doen", althans geen onvergeeflijke fouten maken, niet klaarblijkelijk nalatig zijn en geen misleidende of schromelijk onvolledige informatie aan hun patiënten geven. Dat is een begrijpelijke regeling. Praktijkgeneeskundigen worden geacht hun patiënten en hun leefomstandigheden te kennen, en zich een degelijk oordeel te vormen over individuele gevallen. Men kan echter niet verwachten dat zij alles weten wat er te weten is; dat zij hun patiënten een hele resem, vaak dure vooronderzoeken doen ondergaan "om absoluut zeker te zijn" — in medische kwesties zijn er nauwelijks absolute zekerheden. Iedereen is wel in een of ander opzicht "een ongewoon geval". Praktijkgeneeskundigen nemen hun verantwoordelijkheid, althans voor zover de wetgeving en de reglementeringen waaraan zij en hun patiënten onderworpen zijn hun oordeelsvrijheid niet beperken. Zij hebben echter geen dwangmacht over hun patiënten, alleen adviesbevoegdheid. Zij zijn mensen die, ondanks de vermaatschappelijking van hun beroep, hun patiënten

toch nog altijd in de ogen moeten kijken en rechtstreeks, in eigen naam, op hun vragen moeten antwoorden. Zij worden dan wel eerstelijngeneeskundigen genoemd, zij zijn geen loketbedienden. Zij zijn persoonlijk aanspreekbaar door en dus ook verantwoordelijk jegens hun patiënten en eventueel de naasten van hun patiënten. Bovendien zijn zij in juridische zin aansprakelijk voor behandelingen waarvan zij, op grond van hun opleiding en praktijkervaring, moeten weten welke risico's daaraan verbonden zijn. Die aansprakelijkheid impliceert dat zij eventueel ter verantwoording kunnen geroepen worden voor een rechter of een andere autoriteit tegenover wie zij verplicht zijn op vragen te antwoorden. Daar ligt het grote verschil tussen aanspreekbaar en aansprakelijk zijn en tussen verantwoordelijk en antwoordplichtig zijn. De verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid van artsen wordt echter een complex juridisch kluwen wanneer medische interventies op initiatief of met tussenkomst van derden (overheden, werkgevers, ziekenhuizen, verzekeringsmaatschappijen, of zelfs artificieel-intelligente expertsystemen[1060]) worden georganiseerd.

Ook van beleidsexperts kan men niet verwachten dat zij alles weten. Er bestaat echter geen rechtstreekse band tussen hen en de mensen die getroffen worden door het beleid dat zij helpen gestalte te geven. Er is bijgevolg nauwelijks een mogelijkheid om, in individuele gevallen, een relatie van oorzaak (beleidsadvies) en gevolg (ziekte, overlijden, depressie, inkomensverlies) vast te stellen. De experts kijken hoogstens in de lens van een camera, niet in de ogen van de patiënten van het beleid. Zij spelen hun rol in het maatschappelijke spektakel, uitzonderlijk als zondebokken, meestal als door journalisten of politici aanspreekbare maar overigens niet-aansprakelijke adviseurs. Zij gaan schuil achter de schermen van geïnstitutionaliseerde onverantwoordelijkheid die zo kenmerkend is voor de moderne staat. De eindverantwoordelijkheid berust nominaal bij "de politici", die wel aanspreekbaar maar nauwelijks aansprakelijk zijn (en dan meestal nog alleen aan andere politici antwoordplichtig zijn). Politici en bureaucraten bekleden bestuurlijke posities in het staatsapparaat en zijn, als bestuurders, niet persoonlijk juridisch aansprakelijk, zolang zij hun boekje niet (of niet al te ver) te buiten gaan — een boekje dat zijzelf of andere politici (al dan niet op advies van hun bureaucraten of bevriende pressiegroepen) geschreven hebben en voortdurend herschrijven. Voor het overige zijn politici meestal slechts symptomen van maatschappelijke bewegingen, krachten en invloeden die zij niet beheersen. Zij rekenen erop dat het publiek gelooft dat zijzelf het licht uitstralen dat in werkelijkheid uit de schijnwerpers van de media komt. Zij zijn als als kurken die op en neer dansen op de zee en daarbij pretenderen richting, kracht en ritme van stromingen, getijden en golven te bepalen: "Zie, waar ik ga, daar volgen water en wind!" Zoals Marshall McLuhan al zei over de wereld zoals die in de media verschijnt, "Effects precede causes."

Een virus aansprakelijk en verantwoordelijk stellen is uiteraard onzin, maar voor beleidmakers (op de hoogste treden van de maatschappelijke ladder) ligt dat anders.

Hoe zou het coronabeleid eruit gezien hebben als zij, net zoals "gewone mensen" (onderaan de ladder), persoonlijk aansprakelijk waren voor de schade en het leed die zij al dan niet met opzet veroorzaakten? Hoe overtuigend is hun excuus dat zij handelen "om een groter kwaad te voorkomen"? Moeten zij ooit tegenover hun onderdanen bewijzen dat het grotere kwaad werkelijk dreigt en dat hun beleid werkelijk in staat is het af te weren? Wat betekent 'vragen naar bewijzen', wanneer de media en het onderwijs een klimaat scheppen waarin om bewijzen vragen a priori veroordeeld wordt als een poging verdeeldheid en verwarring te zaaien?

Het gaat hier niet over de "institutionele" of "maatschappelijke verantwoordelijkheid" van beleidmakers, die hoogstens tot niet-herverkiezing, niet-herbenoeming, een formele berisping, uitzonderlijk tot degradatie of ontslag op staande voet leidt. Ik heb het over werkelijke, afdwingbare financiële aansprakelijkheid voor het geheel van de aangerichte schade, zonder mogelijkheid die door te schuiven naar anonieme belastingbetalers of anderen die geen vinger in de beleidspap hebben. "Institutionele verantwoordelijkheid" is in de kern niets anders dan de ingebouwde onverantwoordelijkheid, niet-aansprakelijkhed en straffeloosheid van lieden op wie de gewone rechtsregels blijkbaar niet van toepassing zijn. Verantwoordelijkheid rust niet bij hen maar bij "externe krachten" of "de maatschappij zelf" (een fictieve persoon). De werkelijke lasten van die maatschappelijke verantwoordelijkheid worden dan volgens de van kracht zijnde maatschappelijke regeling verdeeld over alle leden van de maatschappij — meestal betekent dat "De werkelijke lasten worden doorgeschoven naar onder". Er is een flagrante inbreuk op het samenlevingsprincipe, wanneer de maatschappij niet langer de eisen van het samenleven erkent of haar inbreuken op de beginselen daarvan "wettigt" met nieuwe regelgeving.

De vermaatschappelijking of socialisering van verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid is de meest desastreuze van alle kankers die zich in de twintigste eeuw in het weefsel van de Westerse samenlevingen hebben genesteld. Ik herinner mij hoe wij als schoolkinderen geacht werden onder de indruk te zijn van de aan Abraham Lincoln toegeschreven woorden, "Je kunt sommige mensen altijd voor de gek houden; soms kun je alle mensen voor de gek houden; maar je kunt niet alle mensen altijd voor de gek houden." Op een vage manier werd gesuggereerd dat die uitspraak een rechtvaardiging inhoudt van de politieke democratie, maar die suggestie houdt geen steek. In een politieke democratie volstaat het immers periodiek, om de vier jaar of zo, een eenvoudige meerderheid of zelfs een minderheid voor de gek te houden — mogelijk een kleine minderheid die toevallig een doorslaggevend gewicht in de verkiezingsweegschaal kan werpen. De grondgedachte van de democratische staat is dat de nominale meerderheid (ook als zij in werkelijkheid slechts een minderheid is) voor allen spreekt; en dat het politieke bestuur bijgevolg in naam van allen met iedereen kan doen wat zij wil. Zij is door die meerderheid — "dus door allen" — gemachtigd naar eigen goeddunken iedereen, desgewenst onder politiedwang, haar wil op te leggen. O ja, er

zijn altijd wel een hele resem grondwettelijke en internationaalrechtelijke waarborgen tegen machtsmisbruik, maar wanneer die echt nodig zijn, worden ze zonder meer opzijgeschoven. "Nood breekt wet, nietwaar?" Inderdaad, maar wie kondigt een noodtoestand af? Wie bepaalt of het gaat om een echte of een vermeende nood?[1061] Crisismanagers hebben nood aan crisissen om hun bestuur te legitimeren. Dat is dan bestuur dat niet aan enige wet gebonden is.

Anders dan in een samenleving, waar men verantwoording verschuldigd is aan zijn naasten en gelijken, is men in een maatschappij verantwoording verschuldigd aan zijn "oversten", die immers "de maatschappij als geheel" vertegenwoordigen. Zelfs wie formeel aan de top van een grote maatschappij staat, is doorgaans verantwoording verschuldigd aan nog hoger geplaatsten, de machten achter de schermen die echter buiten de statutair vastgelegde maatschappelijke verantwoordelijkheidsstructuur vallen. Men kan wel over hen spreken, maar men kan hen niet in rechte aanspreken of ter verantwoording roepen. Zij zijn niet antwoordplichtig. Zij zijn stakeholders ("waakzame belanghebbenden", zie pagina 236), die invloed en druk uitoefenen maar het nemen van formele maatschappelijke beslissingen overlaten (of opdragen) aan anderen. Men zoekt vergeefs naar hun handtekening onder "officiële besluiten", waar zij nochtans vaak genoeg de werkelijke auteurs van zijn.

Een samenleving blijft gezond door de maatschappijen die in haar schoot gevormd worden te houden aan de eisen van samenleving. Dat was de grondgedachte van de christelijke beschaving van de middeleeuwen — alle mensen zijn evenzeer kinderen van God, ongeacht hun status, rijkdom of afkomst. In de woorden van Jozef Ratzinger (later Paus Benedictus XVI):

> [Het christelijke geloof] zegt nee tegen de absoluutheid van politieke macht en tegen de aanbidding van de macht van de machtigen in het algemeen... Het heeft de claim van het politieke principe op de totaliteit voor eens en voor altijd vernietigd... het is de enige en definitieve bescherming tegen de macht van het collectief en impliceert tegelijkertijd de volledige afschaffing van elk idee van exclusiviteit in de mensheid als geheel. [1062]

Die gedachten van de prioriteit van vrijheid onder gelijken en, daarmee samenhangend, wantrouwen tegenover geïnstitutionaliseerde macht herleefden op het nationale vlak in het idee van een constitutionele rechtsstaat dat in de achttiende eeuw veld won en het tij wist te keren van de voorheen schijnbaar onstuitbaar oprukkende absolute monarchie. Die monarchie betekende een radicale breuk met het middeleeuwse koningschap. Zij was de eerste verschijningsvorm, in de zestiende eeuw, van de staat als allesomvattende maatschappij in de Europese geschiedenis. Naar het model van de Romeinse keizers streefden de absolute monarchen er immers naar het rijk van hun volk om te vormen tot een enkele territoriale of grondbezittende maatschappij, een enkel huishouden ("economie", *familia*) waar zij het onbetwiste hoofd van zouden

zijn. Hun devies was "Rex imperator in regno suo" (De koning is de opperste bevelvoerder of bestuurder in zijn rijk). Het Latijnse '*familia*' stond voor het geheel van de slaven[1063] en het dienstpersoneel van een grondbezitter, in het bijzonder een grootgrondbezitter, een lid van de oorspronkelijke Senaat in de Romeinse Republiek. De Senaat was de vergadering van de volwaardige Romeinse burgers, de Senatoren. Zij vormden het Romeinse Volk (in de politieke of staatkundige zin van het woord 'volk'), *Senatus Populusque Romanus*.[1064]

De vermaatschappelijking van de samenleving kreeg een nieuw elan onder invloed van de ideeën over de maakbaarheid van mens en maatschappij in de periode van het zogeheten Verlicht Despotisme. Daar lagen de kiemen van het moderne ideologische socialisme — vermaatschappelijking onder de leiding niet van een vorst maar van "verlichte intellectuelen", naar hun eigen zeggen, geroepen om de nieuwe mens en de nieuwe maatschappij naar hun beeld te vormen. Het ideologische socialisme stelt de maatschappij boven de mensen (het volk, met een kleine 'v'), die immers slechts "individuen" zijn. Het verbloemt die voorkeur met de propagandistische retoriek van "De Mens" en "het Volk", twee dingen die niet in de werkelijkheid doch slechts als abstracte definities in theoretische schrijfsels bestaan.[1065] Die retoriek is echter wel effectief. Hoeveel mensen kunnen hoofdletters horen?

Het oude *Senatus Populusque* geldt nu als het devies van de mondiale elite: "Wij zijn het Volk, de burgers van de wereld". In het nu bijna verplichte Engels wordt dat, "*We, the very important people, are the People*". Zoals vroeger intellectuelen dongen naar een positie in de *familia* van een Senator, een absolute vorst of het staatsapparaat, zo dingen zij nu naar een positie in het elitaire Establishment.

In 2013 had het er de schijn van dat de rooms-katholieke Kerk zelf van plan was een punt te zetten achter het christelijke geloof en zich te alliëren met het World Economic Forum en de mondiale elite (noot 1005). Als de opvolger van Benedictus XVI, koos de Kerk Jorge Mario Bergoglio, een Argentijnse Jezuïet, volgens de code van zijn orde, "onvoorwaardelijke gehoorzaamheid verschuldigd aan de Paus" — dus, in zijn geval, aan zichzelf. Hij toonde zich echter een gedweeë exponent van door de massamedia verkondigde politiek-correcte ideeën, alsof de New York Times of de website van het WEF het nieuwste evangelie was. Als Paus Franciscus predikte hij politiek-correcte 'diversiteit', terwijl hij op tal van vlakken van leer trok tegen de tradities — dus tegen het historische geweten — van de katholieke geloofsgemeenschap (de Kerk in de eigenlijke zin van het woord). In zijn toespraken en geschriften kwamen verwijzingen naar Christus zelden voor.[1066] In april 2020, liet hij in het Vaticaans jaarboek de pauselijke eretitel "vicaris van Christus" weg.[1067] In principe is iedere priester een vicaris van Christus. De paus, als de *primus inter pares* van de priesters, is dus bij uitstek de vertegenwoordiger van Christus. Wat blijft er over van het christelijke priesterambt, wanneer de paus aan zijn vicariaat verzaakt?

Tijdens de coronacrisis keek Franciscus lijdzaam toe, toen de politieke autoriteiten in

het ene al dan niet nominaal nog Katholieke land na het andere ook de misvieringen gingen regelen of zelfs verbieden "om besmettingen te voorkomen". Hij loofde harde coronamaatregelen, later ook algemene vaccinatiecampagnes, en veroordeelde protesten daartegen. "Wat ons met elkaar verbindt," schreef hij in een brief aan de New York Times, "is wat we gewoonlijk solidariteit noemen."[1068] Dat is misschien zo in een naar militair model gevormde orde, die zonder vijand geen bestaansreden heeft en geen excuus om iedereen in dezelfde pas te doen lopen. Solidariteit (blokvorming) is echter niet wat samenleven mogelijk maakt. Zij is niet een uiting van christelijke naastenliefde of vergevingsgezindheid maar van maatschappelijke, in het bijzonder militaire discipline. "Solidariteit met de vijand" is een contradictoir begrip. Er zit geen tegenspraak in "Heb mensen lief, ook wanneer zij u vijandig gezind zijn".

Theologische kanttekeningen

Elk interpretatie- en evaluatieschema behoeft een ultieme standaard die het mogelijk maakt alle dingen in hun juiste onderlinge samenhang te zien. Die standaard wordt traditioneel 'God' genoemd. Het Verlichtingsidee van de maakbaarheid van mens en maatschappij komt voort uit het moderne (postmiddeleeuwse) godsbegrip. Dat greep terug naar het oude Romeinse godsbegrip, "God is groter (sterker, krachtiger, vandaar: machtiger) dan wat niets anders gedacht kan worden" (Seneca[1069]). Het staat tegenover het middeleeuwse (premoderne) godsbegrip van Anselmus[1070]: "God is grootser (deugdzamer, vandaar: beter) dan wat niets anders gedacht kan worden". Filosofisch bekeken is het verschil tussen die twee begrippen immens. De Godsidee van Anselmus is logisch coherent, maar het godsbegrip van Seneca houdt geen steek. Kracht is immers een kwantificeerbare en dus in principe meetbare grootheid (magnitude). Dat geldt ook voor andere grootheden, zoals lengte, gewicht, volume, snelheid, rijkdom en dergelijke. Het komt erop aan een gepaste eenheid (meter, kilo, liter, dollar) te bedenken, zodat men over grootheden kan denken zoals men over zuivere, onbelichaamde kwantiteiten (getallen) denkt. Er is echter geen denkbaar getal dat groter is dan geen ander gedacht kan worden. Denkt u dat *N* het grootste denkbare getal is, wat denkt u dan van *N+1* of *2*x*N*? Evenmin is er een denkbare grootheid die groter is dan geen andere kan worden gedacht. "Sneller dan het licht" is misschien wel een fysische onmogelijkheid (zoals Albert Einstein stelde), maar een hogere snelheid is perfect denkbaar. Algemeen: Er is geen magnitude groter dan welke geen andere magnitude denkbaar is. Er is echter geen contradictie wanneer men zegt, met Anselmus, dat niets kan gedacht worden beter te zijn dan het Goede zelf. Het Goede is immers een zuivere, onmeetbare kwaliteit — er is niet zoiets als "een eenheid van goedheid", wel "een standaard of toppunt van goedheid" (in de christelijke traditie is dat God).

Het Goede (nastrevenswaardige, verkieslijke) is bovendien onloochenbaar beter dan het Slechte of het Kwade (dat wat te mijden of te verwerpen is). Het tegengestelde

beweren leidt onmiddellijk tot onzin. Men zegt dan dat het Slechte goed is en het Goede slecht. Dat houdt echter in dat het Slechte slecht is ("omdat het goed is") en het Goede goed ("omdat het slecht is"). De contraire bewering ontkent dus impliciet wat zij expliciet poneert. Zij is, letterlijk genomen, nietszeggend, zonder betekenis. Alleen een nihilist neemt de contraire bewering ernstig, maar een nihilist beweert dat elk onderscheid een artefact van pure willekeur is en dat niets beter (of slechter) is dan iets anders. Indien hij logisch consequent zou willen zijn dan zal hij ook niet beweren dat nihilisme beter is dan enig niet-nihilisme. Een nihilist die gelooft dat logisch redeneren beter is dan drogredenen debiteren, is echter niet logisch consequent. Indien hij een consequente nihilist was dan zou voor hem het nu zo vertrouwde "om het even" gelden: "Alles is om het even, niets doet er toe." Hij zou een mensachtig onmens zijn, die nooit het moment van menswording beleeft dat zo treffend wordt weergegeven in Genesis 3:22. Daar stelt God vast: "Met zijn kennis van het onderscheid tussen goed en kwaad is de mens geworden als een van ons".

Op dezelfde wijze toont men aan dat Waarheid (het geloofwaardige) beter is dan Onwaarheid (het ongeloofwaardige). Zeggen dat Onwaarheid beter is dan Waarheid is onzin. Men zegt dan immers dat het waar is dat het Onware geloofwaardig is en het Ware ongeloofwaardig. Dat houdt echter in dat die bewering zelf ongeloofwaardig is ("omdat zij waar is"). De contraire bewering ontkent wat zij poneert. Nog op dezelfde wijze maakt men het onderscheid tussen het Schone en het Lelijke. De ervaring of zelfs maar beschouwing van het Schone ("zuivere, reine") geeft vreugde, omdat het zuiver, smetloos, juist, volmaakt is. De ervaring of beschouwing van het Lelijke (leedgelijke) veroorzaakt leed, omdat het bedorven, verdorven, gecontamineerd, smerig, verkeerd of gebrekkig is. Vreugde is levenslust. Zij verheft de ziel, geeft de geest vleugels en sterkt de wil. Leed is wat de ziel terneerdrukt, de geest verkreupelt en de wil verzwakt. Het maakt mensen lijdzaam, volgzaam. Wie het Lelijke verkiest boven het Schone, verkiest "doen lijden en ontmoedigen" boven "vreugde schenken en bezielen". Hij verkiest zielloos, geestloos en willoos (in een woord: gewetenloos) te zijn. Anders gezegd, hij verkiest althans anderen te beschouwen en te behandelen als zielloze, geestloze *reagentia*, die nog enkel reflexmatig op fysieke prikkels reageren. Hij beschouwt hen als handelingsonbekwame dingen, die niet meer zijn dan prikkelbare gedragseenheden. Indien hij logisch consequent is en niet in de waan verkeert dat hij een Übermensch is dan beschouwt en behandelt hij ook zichzelf zo. Zelfbewustzijn, de voorwaarde voor het vermogen tot gesprekvaardigheid en zelfkritiek, is hem vreemd. Napraten en uit zijn nek kletsen — meer moet men van hem niet verwachten.

Kwaliteiten die onloochenbaar beter zijn dan hun tegendeel worden 'absolute waarden' genoemd (soms 'goddelijke attributen'). Zij verwijzen onmiddellijk naar de specifieke natuur van de mens als een gesprekvaardig, handelend wezen. Handelen is, op basis van kennis en informatie, middelen en methoden aanwenden om bepaalde doelen te

bereiken. Die kennis en informatie horen waar te zijn, de doelen schoon en de middelen en methoden goed. In die zin is het Goede dat wat het Ware en het Schone verbindt en samenhoudt. In die zin staat 'God' voor het Goede, dat tegelijkertijd en noodzakelijk het Ware en het Schone is — dat beter dan wat niets anders denkbaar is.

Hoewel mensen met hun besef van de onderscheiden tussen goed en kwaad, waar en onwaar, en schoon en lelijk, enigszins op God gelijken, zij zijn niet de gelijken van God. Zij beschikken wel over vermogens die zij kunnen cultiveren tot vaardigheden in het benaderen van die standaard van perfectie. Zo komt men uit bij de klassieke waarden die geen mens kan verloochenen zonder zichzelf als mens "naar het beeld van God" te verloochenen — dus zonder in uitzichtloos nihilisme te vervallen. Denk dan bijvoorbeeld aan menselijke kwaliteiten als intelligentie, wilskracht, en evenwicht en orde. Die zijn onloochenbaar beter dan hun tegengestelden. Zij zijn logisch geïmpliceerd in de Godsidee, de idee van de logische congruentie van het Goede, het Ware en het Schone — de idee dat God het Goede, het Ware en het Schone *is*. Zij zijn echter niet zonder meer verwerkelijkt in mensen, en dus ook niet in de wereld. Zij dienen gecultiveerd te worden met intelligentie en wilskracht en zin voor evenwicht en orde — dat wil zeggen, oordeelkundig, in wijsheid — opdat zij vrij, in een zo zuiver mogelijke, zo smetloos mogelijke vorm beschikbaar zouden zijn. God is in absolute zin vrij, zonder smet of gebrek, niet uit zijn lood te slaan, immuun voor alle verleidingen, "vrij van zonden". Mensen zijn echter nooit absoluut vrij. Toch is vrijheid ook voor hen een reële (maar niet verwerkelijkte) absolute waarde.

Niet alle kwaliteiten zijn onloochenbaar beter dan hun tegendeel. Niet alle kwaliteiten dienen om zichzelf gecultiveerd te worden. Bijvoorbeeld, roodheid is als zodanig niet beter dan niet-roodheid. Het is geen absolute waarde. Dat geldt ook voor kwaliteiten als comfort of gemak en, zoals al opgemerkt, voor alle grootheden (kracht, macht, invloed, rijkdom).

Volgens het premoderne christelijke godsbegrip was God datgene waarin alle absolute waarden samentreffen[1071], "datgene beter dan wat niets denkbaar is". God stond dus voor het onfeilbaar juiste oordeel, de wijsheid zelf. Met die idee correspondeert de opvatting dat de mens een door God geïnspireerd ("bezield", "geschapen") wezen is. Een creatie of schepping is immers altijd de vrucht van inspiratie. Er is echter geen garantie dat een schepsel zich aan de inspiratie van zijn schepper houdt. Mensen komen voortdurend in de verleiding hun eigen waarderingen te nemen als de "maat van Goed en Kwaad, Waar en Onwaar, Schoon en Lelijk"[1072], als de norm voor "juist oordelen". Het vergt een goede, volgehouden opvoeding om de intelligentie en de wilskracht op te bouwen die nodig zijn om aan die verleiding te weerstaan. De goede mens is dus de religieuze mens, de *homo religiosus*, volgens de betekenis van dat Latijnse woord, "bewust van de eigen onvolkomenheden maar plichtsgetrouw, kritisch, en met niet aflatende zorg gericht op het cultiveren van de absolute waarden en de vermogens die daarvoor in de wisselende omstandigheden van het leven nodig

zijn."

Het moderne Godsbegrip greep terug naar het contradictoire idee van de grootste denkbare kracht, het idee van almacht. Het zag de mens, zoals trouwens alles, als een maaksel, "gemaakt door God", als door een knutselaar, mecanicien — een bovennatuurlijke Dr. Frankenstein. Van bezieling was geen sprake meer. Dat moderne Godsbegrip hield in dat de wereld niet door toewijding (devotie) aan superieure waarden wordt samengehouden (het premoderne christelijke beschavingsgeloof) maar door superieure krachten (zoals in het heidense, Romeinse geloof). De wereld, in die moderne zin van het woord, is dus geen schepping die wezenlijk dezelfde inherente, logische samenhang vertoont als haar schepper, haar bron van inspiratie. Integendeel, de wereld is een maaksel dat ook totaal anders had kunnen uitvallen, al naargelang de willekeur van zijn maker, diens gebrek aan talent, concentratie of andere factoren die zijn productie beïnvloeden. Wat de mensen gemeen hebben met God is dan niet het intellectuele en morele vermogen kennis te verwerven van het onderscheid tussen goed en kwaad, waar en onwaar, recht en onrecht, en dergelijke. Het is nog alleen het fysieke vermogen dingen (de natuur, de wereld, en dus ook zichzelf, in het bijzonder echter andere mensen) naar eigen willekeur anders te maken. Behalve voor wie in tovenaars ("magiërs") gelooft, ligt dat fysieke vermogen uiteraard buiten het bereik van individuele mensen. Het wordt dan maar toegeschreven aan "de georganiseerde mensheid" — voor de Romeinen was dat "het Imperium", tegenwoordig heet het "de maatschappij". Wetenschap en technologie verschijnen nog slechts als instrumenten van de willekeur van wie ze kan betalen en hun gebruik kan controleren, dus als instrumenten van de willekeur van de leiders die de intentie en het vermogen hebben alle krachten in de maatschappij te bundelen.

Het premoderne Christelijke beschavingsgeloof fundeerde een verantwoordingsethiek. Mensen behoren zich tegenover elkaar te verantwoorden in het licht van absolute waarden, die alle samenkomen in het Godsbegrip. Dat geldt voor iedereen, rijk of arm, sterk of zwak, machtig of onmachtig. Het moderne geloof fundeerde daarentegen een machtsethiek. Het gaat dan immers niet om de oppositie tussen juist en onjuist maar om de oppositie tussen macht en onmacht. De machtigen hoeven zich niet te verantwoorden tegenover de onmachtigen. Maatschappelijke orde berust immers op een onbetwiste leugen (Plato[1073]), de fictie dat de maatschappelijke gezagvoerders en hun adviseurs Übermenschen zijn, die zich niet tegenover hun minderen hoeven te verantwoorden, omdat anders de maatschappij onbestuurbaar en zinloos wordt. Doen de machtigen Gods wil dan worden zij beloond met succes; in het andere geval wacht hun een mislukking. Voor onmachtige mensen is alleen een rol als volgers van machtige leiders weggelegd. Als zodanig kunnen zij door hun leiders, die hun lot besturen, ter verantwoording worden geroepen. Voor hen betekent het moderne beschavingsgeloof dat berusting in onderwerping en onderdanigheid aan de gevestigde machten in elk geval "behoorlijk" is. Het rechtvaardigt intellectuele en morele gemak-

zucht. Zij laten zich graag aanpraten dat zij, als "het soevereine Volk", over alles het laatste woord hebben. In feite zijn zij als de vadsige koningen van weleer, willoze prooien voor de ambitieuze hofmeiers die beweren hun dienaars te zijn. Het is inderdaad lastig zelf na te denken, zelf keuzes te maken en de gevolgen daarvan te dragen. Het is comfortabel die dingen over te laten aan de leiders, ook wanneer dat betekent dat men uiteindelijk deelt in hun mislukkingen. Het moderne geloof maakt het voor de onmachtige aanvaardbaar een handlanger of trawant, zelfs een slaaf te zijn. Wat er ook gebeurt, zolang hij braafjes volgt, kan de volger zeggen: "Het is niet mijn fout." Ook voor de machtige leiders is het een comfortabel geloof. Zij hoeven aan niemand verantwoording af te leggen, zolang hun macht niet teloorgaat. Zij kunnen zich dus volledig concentreren op het versterken, uitbreiden, herstellen en, vooral, institutionaliseren van hun macht in een maatschappelijke organisatie. Hun intelligentie (of wat daar voor doorgaat) kan zich beperken tot het bedenken en beheersen van machtstechnieken om hun onderdanen te socialiseren, zodat die zich als vanzelf lenen tot plichtsgetrouw uitvoeren van hun maatschappelijke taken. Daarnaast hoeven de machtige leiders nog enkel voorwendsels te verzinnen om hun aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid af te wentelen op ongehoorzame, weerstand biedende anderen, de zondebokken die verantwoordelijk zijn voor alles wat er in de maatschappij misgaat of zou kunnen misgaan. In de maatschappij is "de ander" niet de medemens maar de ongehoorzame, dus asociale dissident, de andersdenkende. In een degelijk geordende maatschappij is immers ook dissidentie goed geregeld. Dissidenten horen er op de hun toegewezen plaats te blijven — de gevangenis, het verdomhoekje, ergens in het schemerduister van de marge. Voor de onderdanen maakt het niet veel uit dat zij zich onderwerpen in de hoop een beloning te ontvangen of uit vrees voor straf of onheil. Het is echter meestal veel gemakkelijker, in elk geval goedkoper, grote aantallen in het gareel te houden met strafdreiging dan met beloningen. Die grote aantallen vindt men helemaal onderaan, op de laagste treden van de maatschappelijke ladder. Daar zorgen straffen en boetes voor discipline. Motiverende beloningen zijn gereserveerd voor wie zich meer dan normaal verdienstelijk maakt in de ogen van zijn superieuren.

Ook het premoderne beschavingsgeloof moest uiteraard rekening houden met mensen die geneigd zijn te denken in termen van straf en beloning, niet in termen van juist en onjuist, goed en kwaad. Het deed dat door straf (de tweede en onherroepelijke dood) en beloning (wedergeboorte in het eeuwige leven) te doen afhangen van een laatste oordeel, dat pas aan het einde der tijden geveld wordt, wanneer *alle*, ook de onbedoelde en de onvoorzienbare, consequenties van ieders handelen verrekend worden — dus, consequenties die buiten het bereik van elke menselijke "utilitaire calculus" vallen. Zo werden ook kortzichtige, in het hier en nu gevangen mensen gemotiveerd verder te kijken dan hun neus lang is, de wereld te beschouwen in het licht van de eeuwigheid. Hun werd geleerd vooruitzien te vereenzelvigen met "het goede doen omdat het goed is" en "het kwade mijden omdat het kwaad is" — kortom,

gewetensvol handelen. Zo werden zij moreel en intellectueel gewapend tegen aanbevelingen op basis van kortzichtige winst- of verliesverwachtingen voor de volgende week of het komende kwartaal, ook wanneer die door zelfverklaarde "deskundigen" worden gepresenteerd. Het denken in termen van straffen en beloningen is echter diepgeworteld in het menselijke brein, dat gevormd wordt in een lange kindertijd onder het gezag van anderen (ouders, onderwijzers).

Sub specie aeternitatis waren de pestepidemieën die vanaf 1348 lelijk huishielden in het Christendom — niemand sprak toen over Europa — een beproeving, die echter geenszins het geloof in God, het Ware, Schone en Goede kon ondermijnen. Voor het naïeve volksgeloof waren die epidemieën echter het gemakkelijkst te interpreteren als Goddelijke straffen voor wandaden die de wereldlijke en kerkelijke voorgangers, koningen, stadsbesturen en priesters, hadden gesteld of niet hadden kunnen voorkomen. De Zwarte Dood van 1348 schokte het volksvertrouwen in de gezaghebbende instellingen van de middeleeuwse samenleving. De autoriteiten bleken immers niet in staat de epidemie te beheersen. Zij hadden haar nochtans aangegrepen om op korte tijd hun bestuursmacht te versterken door overal lockdowns, quarantaines en reisrestricties in te stellen.[1074] Die macht gaven zij daarna niet meer uit handen.

De vraag, hoe kinderen en mensen op te voeden tot goede christenen, naar het voorbeeld van Christus zelf, stond centraal in de pastorale werking van de Kerk. Die werking was de hoofdverantwoordelijkheid van de wereldlijke of "seculiere" tak van de Kerk (de priesters). Opvoeding behelst het vertellen van opvoedende verhalen. Zoals elke grote beschaving, zo berustte ook de christelijke op een cultureel gemeengoed van mythes die in concrete termen fundamentele beginselen illustreren en toegankelijk maken voor kinderen en mensen die geen tijd hebben (of willen vrijmaken) voor ethische of filosofische bezinning. Dat gemeengoed is nu diep weggezonken in een zee van nog alleen maar tijdverdrijvende fictie.

De christelijke traditie omvatte echter niet alleen een praktische, pastorale maar ook een contemplatieve impuls — hoe God te begrijpen, opdat het geloof niet een dood maar een levend, bezielend geloof zou zijn, niet een geloof in wat men heeft horen zeggen, maar een geloof in de noodzaak en de mogelijkheid te begrijpen wat het geloofwaardige onderscheidt van het ongeloofwaardige, het nastrevenswaardige van wat te mijden is. Voor Anselmus van Canterbury was dat de hoofdtaak van de contemplatieve of reguliere tak van de Kerk (de monniken). Die taak had niets te maken met stichtende verhalen vertellen en alles met het cultiveren van het denken in termen van absolute waarden en de vaste wil daarnaar te leven. Daarom ontwikkelde Anselmus zijn theologie "zonder naar de autoriteit van de Bijbel te verwijzen".[1075] De intellectuele verdediging ("apologie") van de ene of de andere interpretatie van de verhalende, Bijbelse elementen van de christelijke traditie beoogt niet de letterlijke weergave te zijn van wat er geschreven staat. Elke tekst kan immers op velerlei wijzen vertaald en gelezen worden. De theologie zoekt een antwoord op de vraag "Wat is de

zin van de tekst? Welke waarheid beoogt hij te communiceren?" In het Westelijke ("Roomse") middeleeuwse christendom, waar er nog geen staatsvorming had plaatsgevonden, gingen theologische reflecties als vanzelf ook morele, politieke en economische kwesties omvatten. Dat was anders in het Oostelijke christendom, dat ontstaan was binnen een sterke imperiale staat (het Romeinse, Byzantijnse keizerrijk), die tot in de vijftiende eeuw zou standhouden. In het Westen was het geloof daarom een gewichtiger bindmiddel en speelde de Kerk een belangrijkere rol als katalysator en moderator van het dagelijkse leven en werken dan in het Oosten. Daar, in het Oosten, was de Keizer de vicaris van God ("de Vader"), de Patriarch van de Kerk slechts de vicaris van Christus ("de Zoon").

Het Anselmiaanse inzicht in de voorwaarde van het levende geloof — een correct begrip van God en het goddelijke — onderscheidt de katholieke van de protestantse appreciatie van het christelijke geloof. De protestantse appreciatie berust op de ondoorgrondelijkheid van God, die dus elk menselijk begrip niet alleen overstijgt maar zelfs uitsluit. Alleen de Bijbel, begrepen als het Woord van God, biedt enig houvast. *Sola scriptura*: De tekst is alles wat we hebben; hij moet volstaan voor een christelijk leven. De tekst diende naar de letter te worden genomen, als het Woord van God. Dat leidde op termijn enerzijds tot een puriteinse levenshouding[1076], anderzijds tot ernstige conflicten met de zich immer uitbreidende wetenschappelijke en historische kennis, die uiteindelijk de geloofwaardigheid aantastte van de letterlijk genomen Bijbelse verhalen en dus ook van het protestants-christelijke geloof in het bijzonder en van het volkse geloof in het algemeen. In de landen waar de heersers de ene of de andere vorm van protestantisme gingen aanhangen, kwam het bovendien vaak tot gewelddadige vervolging van monniken, confiscatie of verwoesting van hun kloosters en bibliotheken (zoals in Engeland onder Hendrik VIII). Het contemplatieve aspect van het geloof werd er als het ware buiten de wet gesteld. Het pastorale werk van priesters en dominees was gemakkelijk te controleren, het geestelijke leven van de monniken in hun kloosters niet. De politieke macht duldde niet langer de kritiek van enige geestelijke instantie. Het duurde niet lang vooraleer ook nominaal nog katholieke heersers dezelfde weg opgingen. Zo werd het gehele moderne christendom — dat wil zeggen, Europa[1077] — getekend door de protestantse beeldvorming van het geloof. Het gezaghebbende woord werd louter een machtswoord. Contemplatie over de zin daarvan was onnodig en kon alleen tot verwarring leiden. Politiek en ethiek werden meer en meer van elkaar gescheiden. Dat had verstrekkende gevolgen naarmate "recht" veel meer als een politiek dan een ethisch begrip werd beschouwd.

In het moderne Europa stond dus, aan de ene kant, het geloof in een met de rede vatbaar "natuurrecht", en aan de andere kant, het geloof in de waarheid van "wat geschreven staat". De eerste van deze geloofs- en dus beschavingsopvattingen legt de nadruk op opvoeding, de tweede op instructie. De eerste impliceert waardering van het

gesprek als de essentiële voorwaarde en methode van waarheidsvinding — meningsverschillen zijn geen breekpunten. De tweede impliceert dat geen vergelijk met andersdenkenden mogelijk is — wie het niet met ons eens is, moet maar een eigen kerk beginnen, liefst op een ander continent. De eerste opvatting houdt in dat de wereldlijke politieke autoriteit zich dient te beperken tot het vrijwaren van de integriteit van het proces van waarheidsvinding — zij dient te regeren, niet te besturen. De tweede houdt in dat de politieke autoriteit, waar dat mogelijk is, de tot enige waarheid verheven interpretatie van wat geschreven staat dwingend oplegt, desnoods met geweld. Waar dat niet mogelijk is, kan zij afwijkende meningen alleen tolereren voor zover die zich niet uiten op het bestuurlijke vlak — Kants "Redeneer zoveel u wilt, maar gehoorzaam."[1078]

Religie van de macht versus religie van de rede

De staatvorming die gelijktijdig met het protestantisme in de zestiende eeuw op gang kwam, leidde de overgang in van in traditionele gemeenschappen verankerd samenleven naar onderwerping aan een politieke maatschappij die haar eigen regelingen stelt boven elk recht dat onafhankelijk is van haar willekeur — de staat, die "soeverein" en dus *legibus solutus* is, niet gebonden door enige wet. De staat verwierf al snel genoeg geweldmacht om zijn regelingen af te dwingen niet alleen tegen alle individuen en hun gezinnen of huishoudingen (inclusief de grote domeinhuishoudingen van de adel) in zijn machtsgebied maar ook tegen de Kerk. De Kerk was traditioneel de bewaker van de beginselen van de samenlevingsorde. Zij regeerde zonder te besturen. Haar grootste politieke triomf was de Godsvrede (989 – ca 1300). Zij rekende niet op geweldmacht maar op diepgewortelde overtuigingen over het verschil tussen goed en kwaad om zelfs de rijksten en machtigsten te bewegen zich aan algemene, voor iedereen geldende — dus universele of katholieke[1079] — normen en waarden te houden. Een universeel gedeelde opvatting over de onaantastbare waarde van een christelijke opvoeding was de sleutel tot een staatloze samenleving. Die bestond in het middeleeuwse Westerse christendom (het westelijke deel van het Europese continent, ten westen van wat restte van het Oost-Romeinse Rijk). Dat Westerse of "Rooms-katholieke" christendom was in politiek opzicht uiterst gefragmenteerd — een mozaïek van koninkrijkjes, hertogdommen, graafschappen, vrije steden en tal van andere quasiautonome lokale gemeenschappen, een mozaïek ook van talen, zeden en gewoonten. Het kende geen grote concentraties van bestuursmachten, zelfs niet in handen van de zogeheten Keizer van het zogeheten Heilig Roomse Rijk. Het vormde desondanks een grote, geïntegreerde economische en culturele ruimte met een gemeenschappelijk christelijk beschavingsgeloof dat werd uitgedragen door een uitgebreid netwerk van religieuze instellingen (abdijen, kloosters, kerken, kathedraalscholen en universiteiten). De functie van dat netwerk bestond erin overal lokale eigenheid te verzoenen met een universele ethische attitude, opdat iedereen zou kunnen appelleren aan het geweten van elk ander, aan

beginselen die aan de contingenties van historische culturele ontwikkelingen en aan de willekeur van om het even welk wereldlijk bestuur onttrokken zijn. Dat gold ook voor het bestuur van de kerkelijke organisatie zelf (voor zover dat al bestond vóór de zestiende eeuw). De eigenlijke Kerk (*ecclesia*) was geen maatschappij. Zij was de niet-exclusieve gemeenschap van de gelovigen (zoals de hierboven, pagina 316, aangehaalde tekst van Ratzinger nog veronderstelt).

De onderwerping van de Kerk aan de staten betekende de suprematie van de staatsdienst boven de godsdienst. In de woorden van Blaise Pascal, in de plaats van het recht te versterken, ging men machtsuitoefening rechtvaardigen: "Ne pouvant fortifier la justice, on a justifié la force."[1080] Dat was de formule die het beschavingsgeloof van de Moderne Tijd onderscheidde van dat van de Middeleeuwen. Zij werd het *Leitmotiv* van de moderne ideologieën. De kerkelijke organisatie en haar hiërarchie kon men aanspreken op hun trouw aan het geloof, dat als een externe normatieve referentie fungeerde. De staat erkent echter geen externe norm. Hij was vanaf den beginne gedefinieerd als een soeverein machtsapparaat, gerechtigd te doen wat het de macht had te doen. Wat de prins behaagt, geldt als wet.

Het idee dat macht zichzelf rechtvaardigt, won aanzien door het succes van de moderne natuurwetenschappen. Die zagen de natuur immers als een samenspel van blinde, geestloze krachten. Zij ondersteunden een theologie van de almacht, die gemakkelijk kon worden ingepast in het natuurwetenschappelijke schema. Het volstond 'Almachtige God' te vervangen door 'Almachtige Natuur', 'theologie' door 'fysica', 'Jezus Christus' door 'Isaac Newton', 'Paul' door 'Charles Darwin', 'oordelen' door 'berekenen', en 'rechtspreken' door 'bevelen geven en afdwingen'. Alles (ook leven, denken en waarderen) is immers "van nature" niet meer dan een blind krachtenspel. Macht rechtvaardigt zichzelf, zij het alleen tot een grotere macht haar onttroont. Dat geldt ook voor succes. De wereld hoort toe aan opportunisten die met succes gebruik weten te maken van de wisselvalligheden van dat allesomvattende krachtenspel. Zij moeten *nu* hun kans grijpen, want morgen al kunnen de kaarten anders liggen.[1081]

De sterksten winnen. In het bereik van het leven, louter biologisch beschouwd, is dat de wet van de natuur. Macht rechtvaardigt zichzelf — zij heeft het laatste woord — want macht is het vermogen andere krachten te weerstaan of te onderdrukken: "Recht is macht." Doordat echter ieder mens individueel ongeveer evenveel kracht heeft als ieder ander, kan in de wereld van mensen macht alleen tot uiting komen in een systematische bundeling, een maatschappelijke organisatie van krachten. Die maatschappelijke organisatie was wat de staat beoogde te zijn.

Het ideologische beginsel van de staat kreeg later de naam 'socialisme'. In de wereldbeschouwelijke zin van het woord, is dat de consecratie van de socialisering (vermaatschappelijking en, als onvermijdelijk gevolg, bureaucratisering) van alle aspecten van het leven en de co-existentie van mensen. Dat geldt als het hoogste goed, het doel dat

de middelen heiligt. Een onmiddellijk correlaat daarvan is dat het onmogelijk wordt principieel ethische of filosofische overwegingen op te vatten als iets anders dan een atavisme, een voorbijgestreefde "verlammende last van goed en kwaad" die de totale vermaatschappelijking van de mens en zijn wereld in de weg staat en zo de vorming van een centraal nationaal, a fortiori mondiaal gouvernement belemmert. Daar lag het grote project van de moderniteit: het horizontale "naast elkaar" van het samenleven vervangen door de verticale, hiërarchische structuren van een maatschappij. Toegepast op het klassieke begrip van de internationale rechtsorde — het "naast elkaar" van soevereine, vrije en gelijk gerechtigde staten — betekende dat de institutionalisering van een hiërarchie van machten, met helemaal bovenaan een centraal bestuur, het wereldgouvernement, de mondiale overheid. 'Helemaal bovenaan' betekent uiteraard "maximaal verwijderd van de basis, het gewone volk (met kleine 'v')".

De opkomst van de staat had de historisch gegroeide religie (dat wil zeggen "dat wat verbindt", een gedeeld geloof in eeuwige, onaantastbare waarden) vervangen door "Cuius regio, eius religio": Iedere staatbouwer kiest zelf de religie die de inwoners van zijn machtsgebied samenhoudt of verbindt. Religie, in die moderne zin van het woord, kan macht niet beperken; zij is immers niets anders dan een product of uiting van macht. Gedurende enige tijd hield een niet van de staat afhankelijke religie stand in de vorm van het natuurrechtelijk liberalisme: Alle mensen hebben dezelfde fundamentele natuurlijke rechten, omdat zij allen "geschapen zijn naar het beeld van dezelfde god".

Het klassieke liberalisme verkoos nog altijd de spontane, organische orde van samenleven boven de artificiële, onvermijdelijk hiërarchische ordeningen van maatschappijen. Zijn grootste intellectuele verwezenlijking was de ontwikkeling van een zelfstandige economische wetenschap van het ruilverkeer (de "handel", "de vrije markt") dat beschouwd werd als het economische aspect van de katallaktische samenlevingsorde. Kenners van die wetenschap werden 'economisten' genoemd. Het klassieke liberalisme kon echter niet lang een effectieve oppositie voeren tegen het socialistische idee van vermaatschappelijking binnen het kader van een bestuurlijke eenheidsstaat. Evenmin tegen het progressief-liberale idee van vermaatschappelijking in de vorm van grote privaatrechtelijke maatschappijen (verenigingen, vennootschappen, corporations). De wetenschap van de economisten werd gedegradeerd tot een academische discipline (vergelijkbaar met de theoretische fysica). Zij werd van het voorplan verdreven door de technische vaardigheden van "economen" (huishoudkundigen), gespecialiseerd in het management van grote bedrijfs- en staatshuishoudingen, dus van privaat- en publiekrechtelijke maatschappijen. Die economen zagen zichzelf als de ingenieurs en technici die organisatorische schema's ontwerpen en beheren die het maatschappijen mogelijk zouden maken hun doelen effectiever en efficiënter te verwerkelijken. De onderlinge mededinging van privaatrechtelijke maatschappijen werd nog alleen gewaarborgd door een louter formele "rechtsstaat". Dat was niet langer een staat van in essentie vrije en gelijke mensen ("natuurlijke

personen" met hun natuurlijke rechten en plichten). Het was een staat van individuele en collectieve (maatschappelijke) "rechtspersonen", dat wil zeggen "creaturen van de wet", met alleen nog wettelijk bepaalde rechten en plichten. Die wet is echter een maaksel. Rechtspersonen zijn dus creaturen van de willekeur van de makers van wetten, of van hen die de wetgevers in hun macht hebben. Wetgeving is een product — en een product kan men kopen met geld of op een andere manier bemachtigen. Met slogans als "The Rule of Law" en "Alleen de Wet heerst over ons" had het klassieke liberalisme zich opgetrokken aan de oorspronkelijke christelijke idee van de Wet ("dat wat geweten is" — het menselijke geweten). Het had zichzelf echter in de voet geschoten door tegelijkertijd het idee van de soevereiniteit van de staat als "wetgever" te erkennen. "The Rule of Law" werd zo een louter retorisch etiket voor de in "algemene regelgeving" verpakte willekeur van de politieke machthebbers van de dag. Tegen het einde van de achttiende eeuw betekende 'wet' vrijwel uitsluitend "dwingende regelgeving". De wet was niet langer "wat geweten is". Hij was nog slechts geproclameerde willekeur: een ban of bevel — een *lex*. Alleen in de natuurwetenschappen hield het oude wetsbegrip stand: De wet is "un rapport nécessaire des choses" (Montesquieu).

Het natuurrechtelijk liberalisme was het laatste bolwerk van de Westerse religie van de rede. Het was echter een kramakkelige constructie. Het was een compromis tussen de oude (middeleeuwse, filosofische) christelijke religie van de rede en de nieuwe (moderne, antifilosofische) gechristianiseerde religie van de macht. De oude religie grondvestte de natuurlijke rechten van mensen in de natuur van de mens als "geschapen naar het beeld van de goede God, met wie hij het vermogen tot kennis van goed en kwaad deelt". Dat vermogen was voor haar het centrale verbindende element. De nieuwe religie erkende alleen Gods almacht. Wat mensen verbindt is de macht die hen samenhoudt — zonder die macht vallen zij uit elkaar, komen zij los van en tegen elkaar te staan, als een zootje ongeregeld. Anders dan mensen treden machthebbers niet met elkaar in gesprek; zij onderhandelen, of zij vechten het uit. Waar voordien ongeveer alles bespreekbaar en beargumenteerbaar was, daar werd nu letterlijk alles onderhandelbaar. De essentiële taak van elke onderhandelaar is de machtsverhouding tussen zijn partij en de tegenpartijen correct in te schatten. Alleen zo kan hij uitmaken welke beloftes en dreigementen effectief of geloofwaardig zijn.

De oude religie van de rede ging ten minste terug tot Plato. Zij was gebaseerd op het vermogen van de mens om door gewetensvol observeren en nadenken morele waarheden te ontdekken en zo dichter bij God (het Goede, het Ware, Schone en Gerechte) te komen. Immers, haar God was alleen denkbaar als "dat beter dan wat niet gedacht kan worden", de maatstaf en het doel van elk verantwoord, lovenswaardig streven. Hij is als het lichtbaken in de duisternis dat zeevaarders de weg wijst naar de veilige haven. Daaruit volgt dat het onlogisch is God verantwoordelijk te stellen voor enig kwaad[1082], voor het kwaad dat voortkomt uit menselijke onkunde of voor het kwaad dat

resulteert wanneer mensen valse lichtbakens ontsteken om anderen (en uiteindelijk zichzelf) te misleiden. Het Kwaad is geen schepping van God maar een product van schepsels die zich tegen hun schepper keren, de beginselen van hun geschapen zijn verloochenen. Mensen kunnen hun verantwoordelijkheid dus niet op God afwentelen, hoogstens hopen op vergevingsgezindheid — liefdevolle vergiffenis was het grondmotief van de christelijke religie en het belangrijkste specifieke element dat zij toevoegde aan de filosofische religie van Plato.[1083]

In die filosofische en christelijke context diende elke aanspraak op de uitoefening van een natuurlijk recht verantwoord te worden in termen van goed en kwaad. Geen mens heeft immers van nature een bestuurlijk recht over enig ander, tenzij over de eigen kinderen. Dat is dan overigens slechts een tijdelijk recht. Het vervalt wanneer de kinderen zelf geleerd hebben goed en kwaad te onderscheiden en de nodige vaardigheden verworven hebben om op eigen benen te staan en naar eigen oordeel te handelen. Dan moeten zij het ouderlijk huis verlaten en op eigen verantwoordelijkheid hun plaats in de wereld innemen. Dat is de universele betekenis van het verhaal van Adam en Eva in de Tuin van Eden (het Huis van God) in Genesis 3:14-19. De meeste mensen maken die scheiding twee keer mee, een eerste keer wanneer zijzelf het ouderlijke huis verlaten en een tweede keer wanneer zij hun kinderen zien vertrekken. Het verhaal verliest zijn betekenis wanneer kinderen van bij hun geboorte of kort daarna bij hun ouders worden weggenomen door een maatschappij die hen niet opvoedt tot wijsheid en zelfstandigheid maar conditioneert tot aanvaarding van levenslange dienstbaarheid en onderdanigheid aan haar bestuur.

Een kenmerkend motief in het moderne, protestants-christelijke geloof was precies het onvermogen van de mens ethische waarheden te ontdekken. De mens was, volgens Maarten Luther en Jan Calvijn, immers "geheel ontaard en verdorven". Daar was nu eenmaal niets aan te doen. "Zondig zoveel je wilt, zolang je maar gelooft" luidde het *sola fide* van Luther. Van God konden mensen niet de morele volkomenheid van zijn persoonlijkheid leren kennen door gewetensvol redeneren — hun rede was niet meer dan "een hoer die elk willekeurig belang dient" (Luther[1084]), "een slaaf van hun passies" (Hume). Wat zij wel konden kennen was de nietigheid van hun menselijke vermogens tegenover Gods kracht "die alles bestuurt", zijn almacht. Voor zover mensen konden uitmaken was God een ondoorgrondelijke tiran, althans waar het kwesties betrof die niet door zijn in de Bijbel opgetekend woord voor eens en voor altijd waren geregeld — vandaar dat Bijbelvastheid de ultieme reddingsboei werd voor het protestantse christendom. In de context van een dergelijke machtsreligie waren natuurlijke rechten niet meer dan gedelegeerde krachten, gedelegeerde willekeur. Voor de rechtvaardiging van de uitoefening daarvan volstond het een geschikte interpretatie te bedenken van een overigens vrij te kiezen selectie van Bijbelcitaten. Het begrip "rechtvaardiging" verloor zijn filosofische en theologische connotaties. Het stond nu voor een louter legalistische en per slot van rekening propagandistische rationalisering

van bestaande krachtverhoudingen. Een dergelijk rechtvaardigingsschema heeft echter geen interne standaard van correct oordelen op grond waarvan men criteria voor praktisch handelen kan evalueren. Alleen feitelijke machtsverhoudingen beslissen over de juistheid of onjuistheid van een handelwijze. Immers, niets kan gebeuren dat niet overeenstemt met Gods almachtige wil. Macht, in het bijzonder duurzame macht, moet dan wel een uiting van Gods wil zijn.

Met zijn adoratie van macht bracht de moderne tijd een fundamentele heroriëntatie (beter: desoriëntatie) van het Westerse beschavingsgeloof teweeg. Men diende elke waarde uit te leggen als een spel van liefst elementaire krachten. Waarheid was niet langer het geloofwaardige maar wat hier en nu effectief geloofd wordt, de heersende consensus. Het begerenswaardige verloor terrein aan het begeerde. Niet het vrije handelen, maar het door ongecontroleerde en vaak oncontroleerbare factoren gedetermineerde gedrag werd de focus van de "menswetenschappen". In de maatschappij speelt iedereen de hem voorgeschreven rol; in het universum van blinde natuurlijke krachten is niemand meer dan een speelbal. In de plaats van de bekommernis om vreugde en leed, aandoeningen die aanstekelijk zijn, die men met anderen kan delen, die men samen kan beleven en waarin men met anderen kan meeleven, kwam de obsessie met genot en pijn, lust en onlust. Dat zijn aandoeningen die strikt persoonlijk zijn, subjectief en relatief. Zij werden beschouwd als fysieke, "dus objectieve" criteria van nut en onnut. Voorheen was het menselijke geweten de essentiële voorwaarde voor elke filosofische, theologische, wetenschappelijke of andere argumentatie — want argumenteren, anders dan manipuleren of commanderen, is een beroep doen op het geweten van de gesprekspartners, wie dat ook zijn. Nu werd het geweten veeleer zoiets als een partijprogramma, waarop de partijleden elkaar kunnen aanspreken op hun trouw aan de partij. Met anderen, niet-partijleden, was een zinvolle discussie niet langer mogelijk of gewenst. In de plaats van het gezamenlijke argumentatieve, religieuze zoeken naar waarheid en recht kwam "ieder zijn mening" of "ieder zijn waarheid". Vragen als "Wat is waarheid?", "Wat is goedheid?" en "Wat is schoonheid?" hielden op uitnodigingen tot discussie te zijn. Voor zover ze nog betekenis hadden, werden ze begrepen als strijdvragen: "Wie beslist wat waarheid is? Wie heeft macht genoeg om zijn waarheid te doen prevaleren?"

De nieuwe theologie van de almacht paste goed in het streven naar "absolute heerschappij" van de zestiende-eeuwse vorsten, die het tijdperk van het vorstelijk absolutisme inluidden. Dat had niemand beter gezien dan Thomas Hobbes, de meesterdenker van de "Absolute Monarchie".[1085] Het uitgangspunt van zijn theorie was de stelling dat de mens, elke mens, bezeten is door een verlangen naar almaar meer macht — een verlangen dat alleen eindigt in de dood.[1086] Daarmee stelde hij dat handelen om dat verlangen te bevredigen het enige echt natuurlijke recht van mensen is. Indien echter iedereen dat recht probeert uit te oefenen dan is het gevolg "een oorlog van allen tegen allen". Die oorlog kan alleen vermeden worden wanneer mensen inzien dat

het zinloos is te willen leven volgens het recht van hun zo gedefinieerde natuur en zich daarom willens nillens onderwerpen aan een sterkere macht die hen tegen elkaar beschermt, ook wanneer zij hen niet tegen haarzelf beschermt. Alleen een dwaas vertrouwt zijn medemensen. Alleen een dwaas kiest niet de kant van de sterkste.

In die moderne optiek is onderwerping aan de wil van de sterkste de prijs die mensen moeten betalen voor een vredige co-existentie. Niemand is echter de sterkste op eigen kracht. Macht moet georganiseerd worden om effectief te zijn. De staat is georganiseerde macht, een artificiële constructie. Hij brengt pas rust wanneer mensen hem zien als de verwerkelijking van hun eigen verlangen naar macht, niet als een louter onderdrukkende externe kracht. De effectiviteit van de staat berust dus op de verdringing van de perceptie van de werkelijke of feitelijke machtsuitoefening door de fictie dat in de staat het hoogste gezag "eigenlijk" bij de bevolking ligt. Zo gezien, beantwoordt de staat aan de diepste verzuchting van de Mens, de verzuchting naar macht en controle. Onder mensen zijn vrede en welvaart alleen mogelijk wanneer zij aan hun recht verzaken en zich onderwerpen aan de staat. Wie een theoretische grondslag wil vinden voor de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (hierboven, pagina 308), hoeft niet verder te zoeken.

De fictie van de staat is het idee dat hij niet meer is dan de legitieme vertegenwoordiger van "de wil van het volk". De werkelijkheid is dat de staat, de gedelegeerde bestuurder of volmachthouder, zelf genoeg macht heeft om te bepalen "wat het Volk is" en "wat het Volk wil". Los van de staat blijft het volk gewoon een massa individuen en particuliere huishoudens. Het is de staat die van volk "een Volk" maakt, een eenheid. Hij is werkelijke macht over een niet-gestructureerde menigte mensen, en kan dat slechts duurzaam zijn, indien hij mensen kan doen geloven dat zij alleen in en door de staat als "een Volk" bestaan.[1087] Hij moet de menigte transformeren in een controleerbare massa door mensen te doen geloven dat hun in werkelijkheid heel verschillende opinies slechts klungelige expressies zijn van een en dezelfde "publieke opinie", die alleen in de staatshandelingen tot uiting kan komen. De sleutel tot de legitimering van de staatsmacht (dat wil zeggen, de verzoening van de werkelijkheid en de fictie) is het vermogen van de gezagdragers in het machtsapparaat een publieke opinie te creëren. Macht berust op propaganda en indoctrinatie. Dat inzicht was de grote ontdekking van de achttiende eeuw, de Eeuw van de Verlichting. Zij werd, zij het in verschillende kleurtinten, in de verf gezet door nog altijd invloedrijke denkers als David Hume en Jean-Jacques Rousseau alsook door nu bijna vergeten maatschappijcritici als Abbé Baudeau en Jean Servan (pagina 290).

Het natuurrechtelijke liberalisme kon niet lang standhouden tegen het wassende tij van het sciëntisme, het geloof dat goed en kwaad, recht en onrecht, waarheid en onwaarheid illusies zijn, omdat zij geen met de methoden van de natuurwetenschap identificeerbare krachten zijn. Alleen krachten en krachtverhoudingen zijn werkelijk echt. Er

was dus, "wetenschappelijk beschouwd", geen aan mensen inherent objectief verbindend normatief beginsel. In dat perspectief bekeken, sloeg de uitdrukking 'een beroep doen op het menselijke geweten' nergens op. Toch trachtte men nog lang die nihilistische conclusie te vermijden door te stellen dat de moderne natuurwetenschappen echte kennis leveren.[1088] Bijgevolg waren zij en zij alleen het geweten (het "dat wat geweten is") van de mens, ondanks het feit dat de overgrote meerderheid van de mensen geen benul van die wetenschappen hebben. Het geweten is dan de zaak van een elite, een selecte groep deskundige wetenschappers, die een voor leken ontoegankelijk taaltje spreken. De ideale staat is een technocratie.

Althans wanneer zij niet gereduceerd worden tot "academische vakken", spreken filosofie en theologie mensen aan in hun eigen natuurlijke taal. Dat is niet het geval voor de natuurwetenschappen. Die bedienen zich van streng gereglementeerde artificiële talen (wiskunde, meetkunde) en van een woordenschat die bijna uitsluitend bestaat uit namen voor echte of hypothetische objecten die vreemd zijn aan de algemeen menselijke ervaringswereld. Natuurwetenschappelijke kennis is specialistische kennis. Zij is niet vakkundig te controleren tenzij door de specialisten zelf. Zij geeft macht aan wie het zich kunnen veroorloven experts in dienst te nemen, en nog meer macht aan wie in staat zijn de ene de reputatie van expert te bezorgen en anderen voor te stellen als charlatans. Zij leidt ook de aandacht af van intermenselijke verhoudingen. Zij presenteert mensen immers niet als tegenover elkaar verantwoordelijke en aansprakelijke gelijken, maar als door duistere krachten bewogen entiteiten, natuurfenomenen. Zij ondermijnt zowel wederzijds vertrouwen als zelfvertrouwen. Zij ondermijnt tegelijkertijd ook het vertrouwen in deskundigen, aangezien die — indien het natuurwetenschappelijke wereldbeeld waar zou zijn — per slot van rekening ook niets anders kunnen zijn dan door blinde krachten bewogen natuurfenomenen. Hoe zou men erop kunnen vertrouwen dat deskundigen iets anders dan hun eigenbelang nastreven; dat iets anders dan hun verlangen naar macht hun doen en spreken determineert? Zo beschouwd, biedt "de wetenschap" geen bescherming tegen het nihilisme dat de onvermijdelijke consequentie is van de ontkenning van de realiteit van het menselijke geweten. Zoals de gezagdragers in de maatschappij, zo hebben ook hun wetenschappelijk gevormde adviseurs behoefte aan een "grootse leugen" (pagina 321).

Kennis van krachten en krachtverhoudingen in de natuur is in technologisch opzicht nuttig en onontbeerlijk voor een beheersing van fysische processen, dus voor de keuze van de middelen om bepaalde doelen te bereiken en om te oordelen over de technische haalbaarheid daarvan. Zij is nutteloos wanneer het gaat om het beantwoorden van vragen over echt menselijke problemen, waarin naast louter technische ook ethische en esthetische, politieke en economische aspecten van overwegend belang zijn. De aanhangers van het sciëntisme lieten zich daardoor echter niet van hun stuk brengen. Voor hen was al het menselijke, ook denken en voelen, te herleiden tot fysische processen. Het kwam erop aan zicht te krijgen op methoden om die te

beheersen en "nuttig" te gebruiken. Nuttig voor wie en voor wat? Het antwoord op die vragen hing af van wie de macht hadden — dat wil zeggen, over de middelen beschikten om effectief gebruik te maken van natuurwetenschappelijke kennis en zo hun doelen te bereiken.

De basis van het moderne wereldbeeld was de overtuiging dat alleen macht mensen kan verbinden en dat bijgevolg alleen oppermacht, een effectief machtsmonopolie (leger en politie, informatie, indoctrinatie en propaganda), in staat is orde, eenheid en vrede te scheppen in de wereld. In eerste instantie dacht men in dit verband aan de staat, een lokale politieke maatschappij die al haar leden aan hetzelfde bevelvoerend en regelgevend gezag bindt. Het nationale wetboek moest de nieuwe Bijbel worden. De staat was de Kerk van de moderne tijd. Maar de Westerse staat was een miskleun. De moderne tijd, de tijd van de staat, maakte van de institutionalisering van de geweldmacht het fundamentele beschavingsmechanisme. Daarvan getuigden staande legers van beroepssoldaten en dienstplichtigen, permanente bureaucratieën en politiemachten; gewelddadige veroveringen zowel in Europa als daarbuiten; en de institutionalisering van de slavernij als een massaproductiewijze in overzeese wingewesten. In de twintigste eeuw resulteerde de bekering tot de religie van de macht uiteindelijk in twee wereldoorlogen, leven in de schaduw van massavernietigingswapens en in de ban van progressieve, socialiserende ideologieën die alle hetzelfde doel poneerden, totale maatschappelijke controle, zij het met verschillende antwoorden op de vraag "Controle van wie, door wie en voor wie?"

Toch had de staat er bijna vijfhonderd jaar voor nodig om de laatste sporen van het geloof in de samenleving, de menselijke rede en objectieve standaarden van goed en kwaad te wissen uit het geheugen van de leidende maatschappelijke klassen en hun intellectuele, academische entourage. Maar, zoals men zegt, de aanhouder wint.

Angst voor vrijheid

Anthony de Jasay begon zijn meesterlijke analyse van de staat, de politieke maatschappij bij uitstek, met de vraag "Wat zou u doen, indien u de staat was?" Het uiteindelijke antwoord: "Geld, markten en de gewoonte keuzes te maken worden het best uitgeroeid door van het maatschappelijke systeem een vakkundig gemanagede plantage te maken."[1089] Dat is een evidente conclusie voor wie de hiërarchische structuren van bevelen en gehoorzamen van maatschappijen logisch analyseert. Zij is ook evident voor wie zich een maatschappelijke leider waant. Een bevelvoerder is niets zonder gedweeë ondergeschikten, een leider niets zonder volgelingen. Voor hen geldt: Hoe slaafser de volgelingen, hoe beter. Dan blijft nog het probleem: Hoe van mensen niet alleen volgelingen maar slaafse volgelingen maken? Hoe mensen ervan te overtuigen dat slaaf zijn hun ware roeping is?[1090]

Het vergt niet veel verbeelding om de onder het coronabeleid ingevoerde sluipende

criminalisering van het dagelijkse leven en de systematische uitdunning van een nog enigszins zelfstandige middenklasse te interpreteren als onderdelen van een strategie van algemene verslaving — een "Great Reset" van de mensheid".[1091] Op een slavenplantage vindt men geen zelfstandige middenklasse. Tussen de meesters en de slaven zijn er alleen opzichters en bewakers. Dat Leitmotiv van de elitaire revolutionairen, totale controle voor de elite en totale slavernij voor de rest, kenden wij al uit de dystopische romans van Aldous Huxley en George Orwell. Terugblikkend op zijn *Brave New World* (1932), schreef Huxley:

> De belangrijkste Manhattanprojecten van de toekomst zijn grootschalige, door de overheid gesponsorde onderzoeken naar wat de politici en de deelnemende wetenschappers 'het probleem van geluk' zullen noemen — met andere woorden, het probleem mensen te doen houden van hun slavenbestaan[1092]... Naarmate de politieke en economische vrijheid afneemt, neemt de seksuele vrijheid vaak compenserend toe. Tenzij hij kanonnenvoer nodig heeft... zal de dictator er goed aan doen die vrijheid aan te moedigen. In combinatie met de vrijheid om te dagdromen onder invloed van drugs en films en de radio, zal seksuele vrijheid zijn onderdanen verzoenen met de slavernij die hun lot is.[1093]

Dat was in 1953. Voor de quasivolledig gesocialiseerde mens, door omvattende maatschappelijke, artificiële structuren geïsoleerd en vervreemd van alles wat op natuurlijke wijze leeft, blijven, naast het maatschappelijk geproduceerde entertainment, nog alleen de eigen geest en het eigen lichaam kleine maar, althans na de werkuren, vlot toegankelijke speeltuintjes. De eigen geest moet echter gecultiveerd worden en dat vergt tijd en inspanning en riskeert onvrede te scheppen met de maatschappelijke werkelijkheid. Het eigen lichaam biedt meer, en minder lastige, mogelijkheden. Die gaan van steriele seks, bodybuilding, sporten, tatoeages, piercings en zelfverminking tot druggebruik, slikken en spuiten, alcoholisme, lekker eten, uit de bol gaan, uitzinnige haartooien, verkleedpartijen en plastische chirurgie. Obsessie met het eigen lichaam en fantasieën over de radicale verandering ervan maken het slavenbestaan draaglijk. Huxley had dat goed gezien.

De adepten van een utopische Great Reset hebben uiteraard geen boodschap aan die "compenserende vrijheid". Voor hen moet elk aspect van ieders persoonlijke identiteit compleet programmeerbaar en herprogrammeerbaar zijn. Dat is evident, want een persoonlijke, eigen identiteit en een eigen leven zijn onverenigbaar met de complete vermaatschappelijking waar de Great Reset op aanstuurt: Niemand zal nog iemand zijn. Niemand? Niet echt: we moeten een uitzondering maken voor de elite. Haar revolutionaire missie zal pas geslaagd zijn, wanneer de rest van de mensheid uit zielloze, willoze robotten bestaat, voor immer verlost van "de verlammende last van goed en kwaad" en onvoorwaardelijk tevreden met alles wat "de maatschappij" hun bij wijze van aalmoes of lening gunt. Laat de elite weg en wat rest is Alphaville, maar dan zonder Lemmy Caution.[1094]

De combinatie van elektronische contactopsporing en elektronisch betaalverkeer, van alomtegenwoordige elektronische surveillance en "crowd control" biedt de mogelijkheid op korte termijn hele maatschappijen om te vormen tot een hypermodern Panopticon (de modelgevangenis ontworpen door de Engelse utilitarist Jeremy Bentham, 1748-1832). In een Panopticon zou men met een gering aantal — uiteindelijk zelfs zonder — cipiers een massa gevangenen / burgers door pure intimidatie onder controle moeten kunnen houden. "Gehoorzaam of sterf. Gehoorzaam ook als uw gehoorzaamheid dodelijk is, niet alleen voor anderen maar ook voor uzelf." In het coronajaar werd duidelijk dat dergelijke intimidatie werkt.

Wie zich door angstaanjagende boodschappen laat verlammen, geeft niet langer om vrijheid — niet om zijn vrijheid en niet om die van anderen. Wie zonder vrijheid wil leven, is al dood, een zombie. In 1941 schreef Erich Fromm de opkomst van autoritaire en totalitaire ideeën en bewegingen in het twintigste-eeuwse Westen toe aan een zorgvuldig gecultiveerde "angst voor de vrijheid".[1095] Die angst is nog altijd een niet geëvenaarde voedingsbodem voor een beleid van waanzin, willekeur, terreur en tirannie. *Sic transit gloria mundi*.

BIJLAGEN

Open brief van Prof. Dr. Sucharit Bhakdi aan Kanselier Merkel

swprs.org/offener-brief-von-professor-sucharit-bhakdi-an-bundeskanzlerin-dr-angela-merkel/

26 maart 2020

Geachte Bondskanselier,

Als emeritus van de Johannes-Gutenberg-Universiteit in Mainz en oud-directeur van het Instituut voor Medische Microbiologie voel ik mij verplicht de verregaande beperkingen van het openbare leven die wij ons momenteel opleggen om de verspreiding van het COVID-19-virus tegen te gaan, kritisch ter discussie te stellen.

Het is uitdrukkelijk niet mijn bedoeling om de gevaren van het virus te bagatelliseren of om een politieke boodschap uit te dragen. Ik zie het echter als mijn plicht om een wetenschappelijke bijdrage te leveren aan de relativering van de huidige gegevens en feiten, en daarnaast vragen te stellen die in het verhitte debat verloren dreigen te gaan.

De reden voor mijn bezorgdheid ligt vooral in de werkelijk onvoorspelbare sociaaleconomische gevolgen van de drastische beheersingsmaatregelen die momenteel in grote delen van Europa worden toegepast en die ook in Duitsland al op grote schaal van kracht zijn.

Het is mijn wens om kritisch, en met de nodige vooruitziende blik, de voor- en nadelen van de inperking van het openbare leven en de daaruit voortvloeiende gevolgen op lange termijn te bespreken.

Daartoe stel ik u vijf vragen die tot dusver onvoldoende zijn beantwoord, maar die voor een evenwichtige analyse onontbeerlijk zijn.

Ik zou u willen vragen snel commentaar te leveren en tegelijkertijd een beroep te doen op de federale regering om strategieën te ontwikkelen die risicogroepen doeltreffend beschermen zonder het openbare leven over de hele linie te verstoren en de kiem te leggen voor een nog sterkere polarisering van de samenleving dan nu al het geval is.

Met de meeste hoogachting,

Prof. em. Dr. med. Sucharit Bhakdi

1. Statistieken: In de infectiologie — gesticht door Robert Koch zelf— wordt traditioneel een onderscheid gemaakt tussen besmetting en ziekte. Een ziekte vereist een klinische manifestatie.[a] Daarom moeten alleen patiënten met symptomen zoals koorts of hoest als nieuwe gevallen in de statistieken worden opgenomen.

Met andere woorden, een nieuwe infectie zoals die welk wordt vastgesteld met de covid19-test,

[a] Fachwörterbuch Infektionsschutz und Infektionsepidemiologie. Fachwörter – Definitionen – Interpretationen. Robert Koch-Institut, Berlin 2015. (abgerufen am 26.3.2020)

betekent niet noodzakelijk dat we te maken hebben met een nieuwe zieke patiënt die een ziekenhuisbed nodig heeft. Momenteel wordt er echter van uitgegaan dat vijf procent van alle besmette mensen ernstig ziek wordt en beademing nodig heeft. Prognoses op basis van deze schatting suggereren dat de gezondheidszorg overbelast zou kunnen raken.

Mijn vraag: Is er in de prognoses onderscheid gemaakt tussen symptoomloze besmette mensen en daadwerkelijke, zieke patiënten, d.w.z. mensen die symptomen ontwikkelen?

2. Gevaarlijkheid: Een aantal coronavirussen circuleert al geruime tijd. Zij blijven echter grotendeels onopgemerkt door de media.[a] Als zou blijken dat aan het covid19-virus geen significant hoger risicopotentieel moet worden toegeschreven dan aan de reeds circulerende coronavirussen dan zouden alle tegenmaatregelen uiteraard overbodig worden.

Het internationaal erkende International Journal of Antimicrobial Agents zal binnenkort een artikel publiceren dat precies op deze vraag ingaat. De voorlopige resultaten van de studie zijn nu al te zien en leiden tot de conclusie dat het nieuwe virus wat gevaarlijkheid betreft *niet* verschilt van de traditionele coronavirussen. De auteurs drukken dit uit in de titel van hun paper "Sarscov2: Fear versus Data".[b]

Mijn vraag: Hoe verhoudt de huidige werklast van intensievezorgafdelingen met patiënten met een covid19-diagnose zich tot andere coronavirusinfecties, en in hoeverre zullen deze gegevens worden meegewogen in de verdere besluitvorming door de federale overheid? Bovendien: Is met bovengenoemd onderzoek tot nu toe rekening gehouden in de planning? Hier geldt uiteraard dat een covid19-diagnose betekent dat het virus een doorslaggevende rol speelt in de ziektetoestand van de patiënt, en dat eerdere ziektes geen grotere rol spelen.

3. Verspreiding: Volgens een bericht in de Süddeutsche Zeitung weet zelfs het veel geciteerde Robert Koch-Instituut niet precies hoeveel er op covid19 getest wordt. Het is echter een feit dat de laatste tijd in Duitsland de waarneming van een snelle toename van het aantal gevallen bepaald wordt door het snel toenemende aantal tests.[c]

Het is dus redelijk te vermoeden dat het virus zich reeds ongemerkt onder de gezonde bevolking heeft verspreid. Dit zou twee gevolgen hebben: het zou betekenen, ten eerste, dat het officiële sterftecijfer — op 26 maart 2020 waren er bijvoorbeeld 206 sterfgevallen op ongeveer 37.300 besmettingen, ofwel 0,55 procent[d] — te hoog is; en ten tweede, dat het nauwelijks mogelijk is om te voorkomen dat het virus zich onder de gezonde bevolking verspreidt.

Mijn vraag: Is er al een steekproef gehouden onder de gezonde bevolking om de werkelijke verspreiding van het virus te valideren, of is dit in de nabije toekomst gepland?

4. Sterftecijfer: De vrees voor een stijging van het sterftecijfer in Duitsland (momenteel 0,55 procent) krijgt momenteel bijzonder veel aandacht in de media. Veel mensen zijn bang dat het net als in Italië (10 procent) en Spanje (7 procent) omhoog kan schieten als niet tijdig wordt ingegrepen.

Tegelijkertijd wordt wereldwijd de fout gemaakt om virusgerelateerde sterfgevallen te melden zodra is vastgesteld dat het virus op het tijdstip van overlijden aanwezig was, ongeacht andere

[a] Killerby et al., Human Coronavirus Circulation in the United States 2014–2017. J Clin Virol. 2018, 101, 52-56

[b] Roussel et al. SARS-CoV-2: Fear Versus Data. Int. J. Antimicrob. Agents 2020, 105947

[c] Charisius, H. Covid-19: Wie gut testet Deutschland? Süddeutsche Zeitung. (27.3.2020)

[d] Johns Hopkins University, Coronavirus Resource Center. 2020. (26.3.2020)

factoren. Dit is in strijd met een basisprincipe van de studie van infectieziektes: pas als zeker is dat een agens een belangrijke rol heeft gespeeld bij de ziekte of het overlijden, mag een diagnose worden gesteld. De Duitse Vereniging van Wetenschappelijke Medische Verenigingen schrijft in haar richtlijnen voor lijkschouwingen uitdrukkelijk het volgende: "Het proces-verbaal moet naast de doodsoorzaak een causale verklaring en onderliggende ziekte vermelden. Soms moet ook een vierde factor worden vermeld."[a]

Op dit moment is er geen officiële informatie over de vraag of er, althans achteraf, kritische analyses van medische dossiers zijn gemaakt om vast te stellen hoeveel sterfgevallen daadwerkelijk door het virus zijn veroorzaakt.

Mijn vraag: Heeft Duitsland deze trend van een algemeen covid19-vermoeden gewoon gevolgd? En: is het de bedoeling deze categorisering kritiekloos voort te zetten zoals in andere landen? Hoe moet dan een onderscheid worden gemaakt tussen echte coronagerelateerde sterfgevallen en de toevallige aanwezigheid van het virus op het tijdstip van overlijden?

5. Vergelijkbaarheid: De verschrikkelijke situatie in Italië wordt herhaaldelijk als referentiescenario gebruikt. De ware rol van het virus in dat land is echter om vele redenen volstrekt onduidelijk — niet alleen omdat de punten 3 en 4 hierboven ook daar van toepassing zijn, maar ook omdat er uitzonderlijke externe factoren bestaan die deze regio's bijzonder kwetsbaar maken.

Een van deze factoren is de toegenomen luchtverontreiniging in het noorden van Italië. Volgens schattingen van de WHO heeft deze situatie, zelfs zonder het virus, in 2006 alleen al in de 13 grootste steden van Italië geleid tot meer dan 8.000 extra sterfgevallen per jaar.[b] De situatie is sindsdien niet wezenlijk veranderd.[c] Ten slotte is ook aangetoond dat luchtverontreiniging het risico op virale longziekten bij zeer jonge en oudere mensen sterk verhoogt.[d]

Bovendien woont 27,4 procent van de bijzonder kwetsbare bevolking in dat land bij jongeren, en in Spanje zelfs 33,5 procent. In Duitsland is dat slechts zeven procent.[e] Volgens Prof. Dr. Reinhard Busse, hoofd van de afdeling Management in de Gezondheidszorg aan de TU Berlijn, is Duitsland bovendien aanzienlijk beter uitgerust dan Italië op het gebied van intensievezorgafdelingen en wel met een factor van ongeveer 2,5.[f]

Mijn vraag: Welke inspanningen worden gedaan om de bevolking bewust te maken van deze elementaire verschillen en om de mensen te doen inzien dat scenario's zoals in Italië of Spanje hier niet realistisch zijn?

[a] S1-Leitlinie 054-001, Regeln zur Durchführung der ärztlichen Leichenschau. AWMF Online (26.3.2020)

[b] Martuzzi et al. Health Impact of PM10 and Ozone in 13 Italian Cities. World Health Organization Regional Office for Europe. WHOLIS number E88700 2006

[c] European Environment Agency, Air Pollution Country Fact Sheets 2019, (abgerufen am 26.3.2020)

[d] Croft et al. The Association between Respiratory Infection and Air Pollution in the Setting of Air Quality Policy and Economic Change. Ann. Am. Thorac. Soc. 2019, 16, 321–330.

[e] United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. Living Arrange-ments of Older Persons: A Report on an Expanded International Dataset (ST/ESA/SER.A/407). 2017

[f] Deutsches Ärzteblatt, Überlastung deutscher Krankenhäuser durch COVID-19 laut Experten unwahrscheinlich, (abgerufen am 26.3.2020)

Open brief van Prof. Dr. Ehud Qimron aan de Israëlische regering

Hoofd van het Departement Microbiologie en Immunologie aan de Universiteit van Tel Aviv (Origineel Hebreeuws in **N12 News** 6 januari, 2022). Machinevertaling DeepL.com

Ministerie van Volksgezondheid,

Het is tijd om uw falen toe te geven. Uiteindelijk zal de waarheid altijd aan het licht komen, en de waarheid over het coronavirusbeleid begint nu aan het licht te komen. Wanneer de destructieve concepten een voor een ineenstorten, zit er niets anders op dan tegen de deskundigen die leiding hebben gegeven aan het beheer van de pandemie te zeggen: "We hebben het u toch gezegd!"

Twee jaar te laat beseft u eindelijk dat een respiratoir virus niet kan worden verslagen en dat elke poging daartoe gedoemd is te mislukken. U geeft het niet toe, zoals u de afgelopen twee jaar bijna geen enkele fout hebt toegegeven, maar achteraf is het duidelijk dat u in bijna al uw acties jammerlijk hebt gefaald, en zelfs de media hebben het nu moeilijk om uw schaamte toe te dekken.

Ondanks jaren van observaties en wetenschappelijke kennis weigerde u toe te geven dat de infectie in golven komt die vanzelf wegebben. U stond erop om elke verzwakking van een golf alleen aan uw acties toe te schrijven, en zo, door valse propaganda te spuien, "overwon u de plaag" – keer op keer op keer!

U weigerde toe te geven dat massale tests ondoeltreffend zijn, hoewel uw eigen noodplannen dit uitdrukkelijk vermelden ("Pandemic Influenza Health System Preparedness Plan, 2007", blz. 26).

U weigerde toe te geven dat genezing meer bescherming biedt dan een vaccin, hoewel uit eerdere kennis en waarnemingen blijkt dat niet-genezen gevaccineerden een grotere kans lopen besmet te raken dan genezen mensen. U weigerde toe te geven dat gevaccineerden besmettelijk zijn, hoewel uit de waarnemingen het tegendeel blijkt. Op basis hiervan hoopte u kudde-immuniteit te bereiken door vaccinatie - en ook daarin faalde u.

U stond erop het feit te negeren dat de ziekte tientallen malen gevaarlijker is voor risicogroepen en oudere volwassenen, dan voor jongeren die niet tot de risicogroepen behoren — dit ondanks de kennis die al in 2020 uit China kwam.

U weigerde de "Great Barrington"-verklaring, ondertekend door meer dan 60.000 wetenschappers en medische professionals, en andere kritische programma's aan te nemen, hoewel het gezond verstand dat gebood. U koos ervoor om die wetenschappers en professionals belachelijk te maken, te belasteren, verkeerd voor te stellen en in diskrediet te brengen. In plaats van de juiste programma's en de juiste mensen, hebt u gekozen voor professionals die geen relevante opleiding hebben voor pandemiebeheer (fysici als belangrijkste regeringsadviseurs, dierenartsen, veiligheidsagenten, mediapersoneel, enzovoort).

U hebt geen effectief systeem opgezet voor het melden van bijwerkingen van de vaccins. U hebt zelfs meldingen over bijwerkingen uit uw Facebookpagina geschrapt. Artsen leggen geen verband tussen de bijwerkingen en het vaccin, uit vrees voor vervolging — zoals u sommige van hun collega's hebt vervolgd. U hebt vele meldingen van veranderingen in de menstruatie-intensiteit en menstruatiecyclustijden genegeerd. U verborg gegevens die objectief en correct onderzoek mogelijk maken (zo verwijderde u bijvoorbeeld de gegevens over passagiers op de luchthaven Ben Goerion). In plaats daarvan verkoos u, samen met topmanagers van Pfizer, niet-objectieve artikels te publiceren over de effectiviteit en veiligheid van vaccins.

Vanuit de hoogte van uw overmoed hebt u echter ook het feit genegeerd dat de waarheid uiteindelijk aan het licht zal komen. En die begint onthuld te worden. De waarheid is dat u het vertrouwen van het publiek in u tot een ongekend dieptepunt hebt doen dalen, en dat u uw status

als bron van gezaghebbende mededelingen hebt uitgehold. De waarheid is dat u in de afgelopen twee jaar honderden miljarden shekels hebt verspild aan publieke intimidatie, ondoeltreffende tests, destructieve lockdowns en voor het verstoren van de routine van het leven — dat alles zonder resultaat.

U hebt het onderwijs van onze kinderen en hun toekomst vernietigd. U hebt ervoor gezorgd dat kinderen zich schuldig voelen, bang zijn, gaan roken, drinken, verslaafd raken, voortijdig school verlaten en ruzie maken, zoals schooldirecteuren in het hele land getuigen. U hebt de bestaansmiddelen, de economie, de mensenrechten, de geestelijke gezondheid en de lichamelijke gezondheid geschaad.

U hebt collega's belasterd die weerstand boden tegen uw dictaten, u hebt mensen tegen elkaar opgezet, de samenleving verdeeld en het discours gepolariseerd. U hebt, zonder enige wetenschappelijke basis, mensen die ervoor kozen zich niet te laten vaccineren, gebrandmerkt als vijanden van het volk en als verspreiders van ziekten. U bevordert, op ongekende wijze, een draconisch beleid van discriminatie, ontzegging van rechten aan een selectie van mensen, waaronder kinderen, op grond van hun medische keuze — een selectie die elke epidemiologische rechtvaardiging ontbeert.

Wanneer u het destructieve beleid dat u voert vergelijkt met het verstandige beleid van sommige andere landen dan kunt u duidelijk zien dat de vernietiging die u hebt veroorzaakt alleen maar meer slachtoffers heeft gemaakt dan alleen de kwetsbaren. De economie die u hebt geruïneerd, de werklozen die u hebt veroorzaakt, en de kinderen wier onderwijs u hebt vernietigd — zij zijn slachtoffers van uw daden en van niets anders.

Er is op dit moment geen medische noodsituatie, maar u bent al twee jaar bezig een dergelijke toestand te cultiveren vanwege machtswellust, budgetten en controle. De enige noodsituatie nu is dat u nog steeds het beleid bepaalt en enorme budgetten beschikbaar houdt voor propaganda en indoctrinatie in plaats van ze te gebruiken om de gezondheidszorg te versterken.

Deze noodsituatie moet stoppen!

Professor Udi Qimron, Faculteit Geneeskunde, Universiteit van Tel Aviv

Bezettingsgraad bedden in Intensieve Zorg (VK)

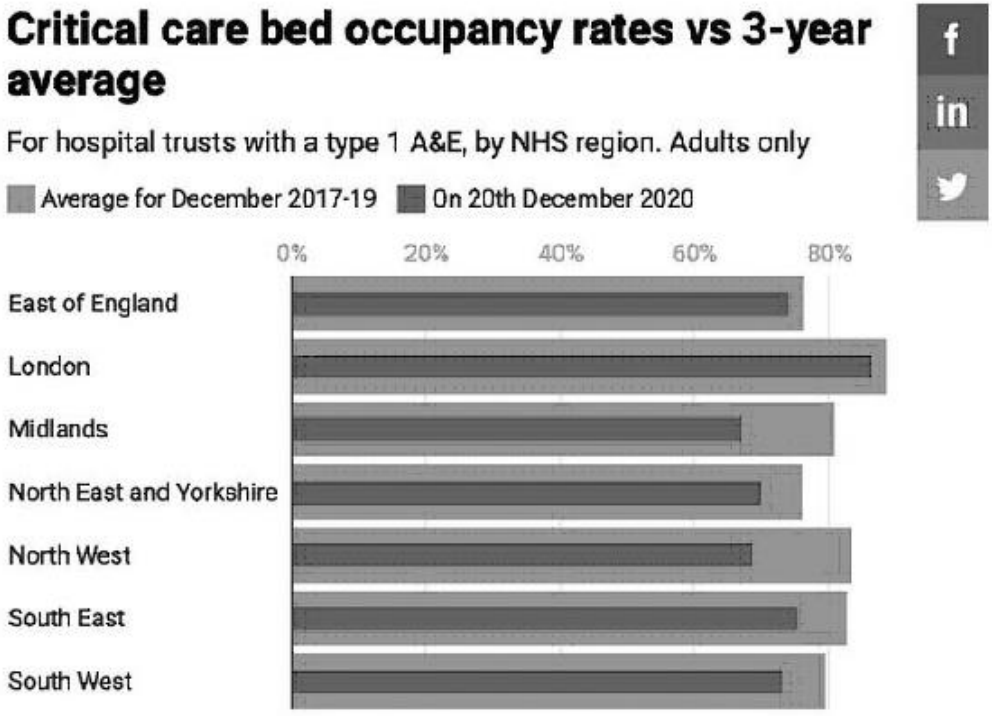

A type 1 A&E is one with a consultant-led 24 hour service. Average available beds to date for December 2020 was 4,386. Average available beds for December 2019 was 3,666.

Chart: The Spectator (PZX80) •
Source: NHS Urgent and Emergency Care Daily Situation Reports 2020-21 • Get the data •
Created with Datawrapper

Verloop corona-epidemie en beleid

Verenigd Koninkrijk vs. Zweden

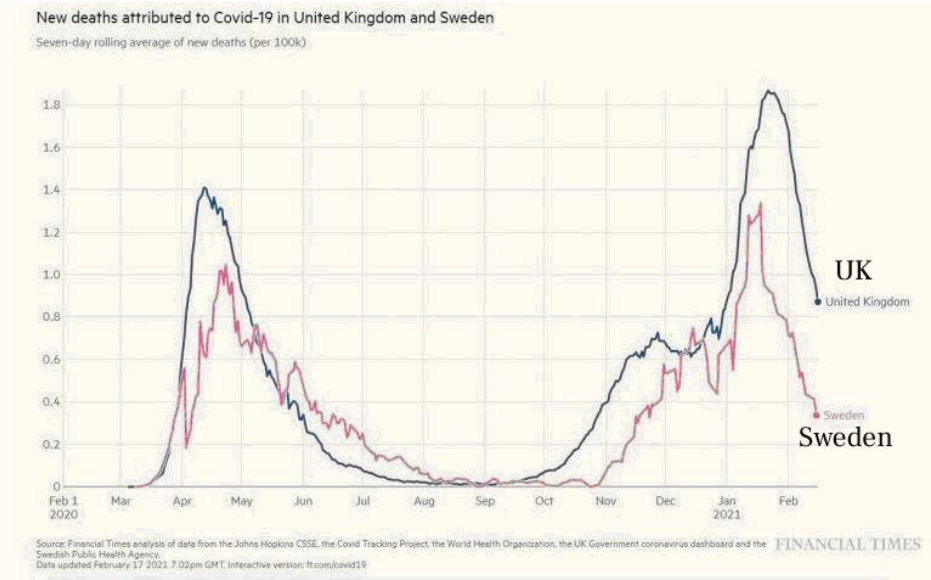

Boven: Doden / 100.000 (februari 2020 – februari 2021). Hieronder: Gevallen / miljoen

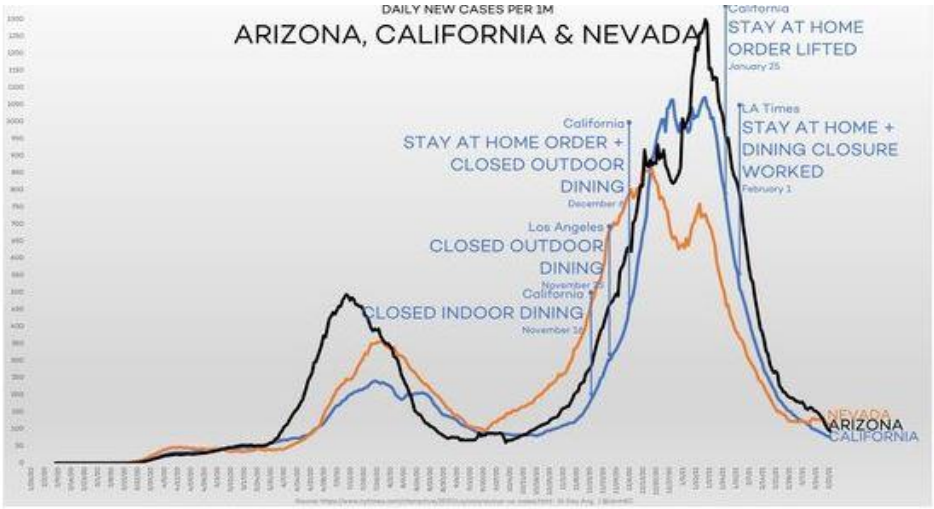

(Source: nytimes .com/interactive/2020/us/coronavirus-us-cases.html)

OFFICIËLE CORONA CIJFERS

Europa, 14 november 2020

EUROPA : CORONACIJFERS 14/11/2020 VOLGENS GERAPPORTEERDE CORONAMORTALITEIT PER MILJOEN INWONERS

worldometers.info/coronavirus/

(Europese landen met meer dan 4 miljoen inwoners)

Land	Gevallen	Doden	Kritiek	Gevallen / milj.	Doden / milj.	1dode / x	Bevolking
Belgium	**525.012**	**14.106**	**1.457**	**45.227**	**1.215**	823	11.608.351
Spain	**1.492.608**	**40.769**	**3.125**	**31.920**	**872**	1.147	46.761.530
UK	**1.317.496**	**51.304**	**1.275**	**19.370**	**754**	1.326	68.018.291
Italy	**1.107.303**	**44.139**	**3.230**	**18.324**	**730**	1.369	60.428.614
France	**1.922.504**	**43.892**	**4.903**	**29.429**	**672**	1.488	65.327.262
Sweden	**177.355**	**6.164**	**137**	**17.521**	**609**	1.642	10.122.600
Czechia	**454.030**	**5.926**	**1.133**	**42.368**	**553**	1.808	10.716.377
Moldova	**87.361**	**1.987**	**256**	**21.675**	**493**	2.028	4.030.458
Netherlands	**436.544**	**8.358**	**635**	**25.456**	**487**	2.052	17.148.981
Romania	**343.725**	**8.684**	**1.149**	**17.912**	**453**	2.210	19.189.500
Ireland	**67.099**	**1.972**	**33**	**13.533**	**398**	2.514	4.958.113
Switzerland	**257.135**	**3.315**	**488**	**29.631**	**382**	2.618	8.678.047
Portugal	**204.664**	**3.250**	**388**	**20.093**	**319**	3.134	10.185.586
Hungary	**136.723**	**2.990**	**531**	**14.166**	**310**	3.228	9.651.178
Bulgaria	**94.937**	**2.055**	**288**	**13.702**	**297**	3.372	6.928.787
Poland	**691.118**	**10.045**	**2.126**	**18.268**	**266**	3.766	37.831.132
Croatia	**81.844**	**1.006**	**184**	**19.983**	**246**	4.071	4.095.765
Russia	**1.903.253**	**32.834**	**2.300**	**13.040**	**225**	4.445	145.957.792
Ukraine	**525.176**	**9.508**	**177**	**12.036**	**218**	4.589	43.635.163
Austria	**191.228**	**1.661**	**567**	**21.188**	**184**	5.434	9.025.451
Germany	**772.822**	**12.503**	**3.299**	**9.213**	**149**	6.709	83.883.536
Denmark	**60.000**	**756**	**40**	**10.345**	**130**	7.672	5.799.782
Serbia	**77.264**	**972**	**158**	**8.856**	**111**	8.976	8.724.190

Belarus	**111.622**	**1.033**		**11.814**	**109**	9.146	9.448.163
Greece	**69.675**	**997**	**336**	**6.697**	**96**	10.435	10.403.969
Slovakia	**85.567**	**510**	**225**	**15.670**	**93**	10.707	5.460.628
Finland	**19.102**	**369**	**15**	**3.446**	**67**	15.024	5.543.925
Finland	**19.102**	**369**	**15**	**3.446**	**67**	15.024	5.543.925
Norway	**27.916**	**294**	**23**	**5.135**	**54**	18.493	5.436.922

Ter vergelijking: enkele cijfers (29/09/2020) voor de rest van de wereld

Land	Gevallen	Doden	Kritiek	Geval. / milj.	Doden / milj.	Bevolking
						Zuidoost Azië
Filippijnen	**307.288**	**5.381**	**1.758**	**2.795**	**49**	109.929.959
Indonesia	**278.722**	**10.473**		**1.016**	**38**	274.219.048
Thailand	**3.545**	**59**	**1**	**51**	**0.8**	69.842.709
Sri Lanka	**3.360**	**13**		**157**	**0.6**	21.435.089
Vietnam	**1.077**	**35**		**11**	**0.4**	97.549.775
Taiwan	**513**	**7**		**22**	**0.3**	23.827.305
						Verre Oosten
Japan	**81.690**	**1.545**	**160**	**646**	**12**	126.381.092
Z. Korea	**23.661**	**406**	**120**	**461**	**8**	51.279.981
						Zuid Amerika
Peru	**805.302**	**32.262**	**1370**	**24.343**	**975**	33.081.592
Bolivia	**133.901**	**7.858**	**71**	**11.434**	**671**	11.711.085
Brazilië	**4.732.309**	**141.776**	**8318**	**22.225**	**666**	212.925.036
Chili	**457.901**	**12.641**	**888**	**23.904**	**660**	19.155.801
Argentinië	**711.325**	**15.749**	**3.604**	**15.704**	**348**	45.295.750
						Oceanië
Australië	**27.044**	**875**	**11**	**1.058**	**34**	25.570.885
N.Zealand	**1.833**	**25**	**1**	**366**	**5**	5.002.100
						Noord Amerika
USA	**7.324.393**	**209.498**	**14.120**	**22.096**	**632**	331.473.384
Mexico	**730.317**	**76.430**	**2.385**	**5.650**	**591**	129.258.499
Canada	**153.825**	**9.269**	**97**	**4.067**	**245**	37.821,986

Europa : Coronacijfers volgens gerapporteerde coronamortaliteit per miljoen inwoners (stand op 12/02/2021, na een jaar coronapaniek)

worldometers.info/coronavirus/#couwww.worldometers.info/s

Land	Gevallen	Doden	Gevallen / milj.	Doden / milj.	1dode / x	Bevolking
Belgium	735,220	21,599	63,267	1,859	538	11,620,863
UK	4,013,799	116,287	58,934	1,707	586	68,106,775
Czechia	1,082,849	18,058	101,000	1,684	594	10,721,302
Italy	2,697,296	93,045	44,652	1,540	649	60,406,596
Portugal	781,223	15,034	76,754	1,477	677	10,178,226
Hungary	385,755	13,636	39,995	1,414	707	9,645,105
Bulgaria	229,010	9,594	33,114	1,387	721	6,915,856
Spain	3,056,035	64,747	65,347	1,384	722	46,766,017
Croatia	237,459	5,299	58,065	1,296	772	4,089,504
France	3,427,386	81,448	52,436	1,246	803	65,363,069
Sweden	608,411	12,428	60,012	1,226	816	10,138,229
Switzerland	540,727	9,747	62,197	1,121	892	8,693,760
Poland	1,583,621	40,709	41,872	1,076	929	37,820,866
Slovakia	276,234	5,812	50,580	1,064	940	5,461,283
Romania	760,091	19,325	39,675	1,009	991	19,157,767
Austria	430,870	8,170	47,672	904	1,106	9,038,203
Moldova	168,826	3,626	41,912	900	1,111	4,028,136
Netherlands	1,021,643	14,727	59,542	858	1,165	17,158,380
Ireland	207,720	3,865	41,779	777	1,286	4,971,820
Germany	2,330,422	65,036	27,760	775	1,291	83,949,972
Greece	170,244	6,077	16,383	585	1,710	10,391,374
Ukraine	1,268,049	24,285	29,104	557	1,794	43,570,180
Russia	4,057,698	79,696	27,798	546	1,832	145,973,298
Serbia	417,871	4,199	47,946	482	2,076	8,715,480
Denmark	204,067	2,284	35,155	393	2,542	5,804,841
Belarus	267,029	1,840	28,265	195	5,134	9,447,393
Finland	50,007	710	9,017	128	7,811	5,546,059
Norway	66,236	592	12,159	109	9,202	5,447,447

EUROMOMO Oversterfte (2017 week 2 – 2019 week 7)

Alle oorzaken

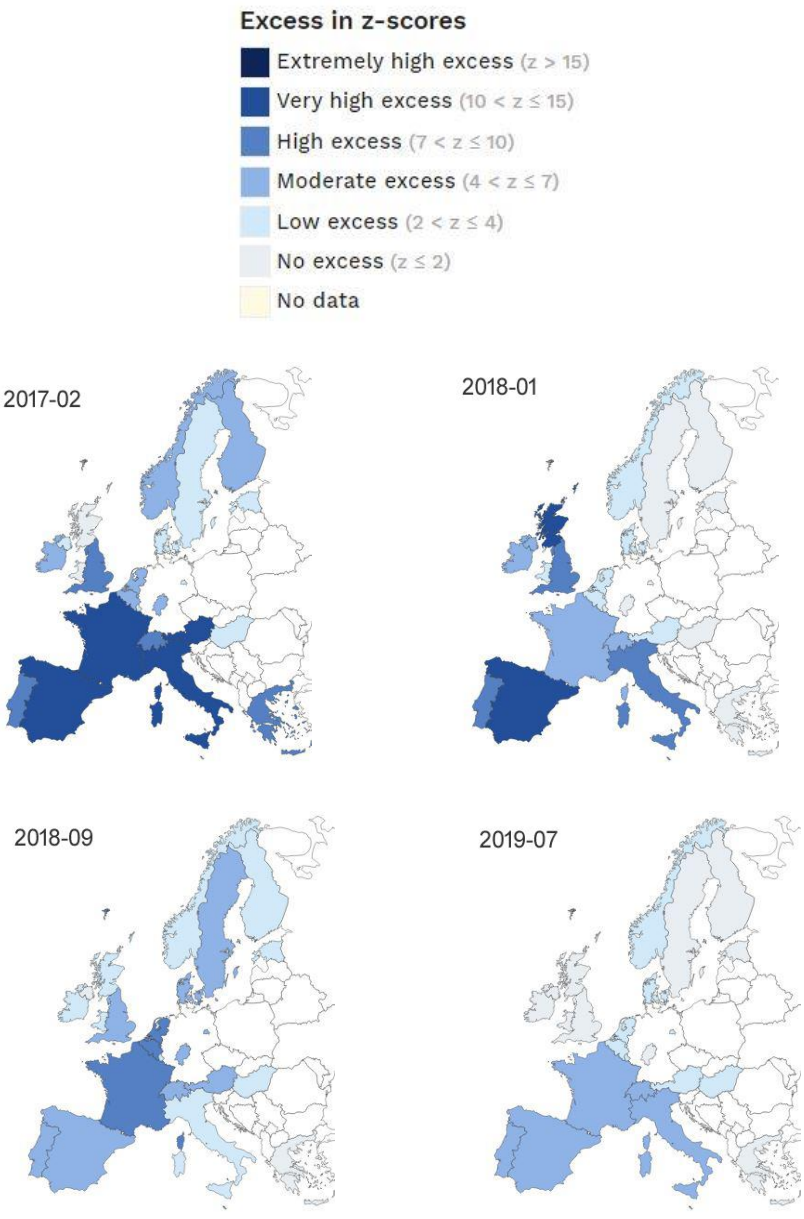

Bron euromomo.eu/graphs-and-maps

EUROMOMO Oversterfte 2020 (alle oorzaken)

2020-14

2020-15

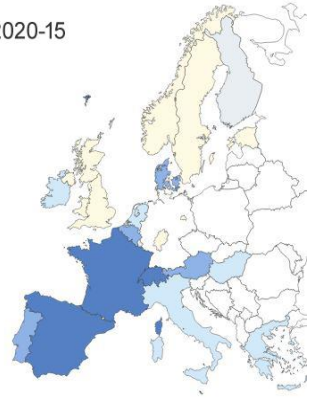

2020-17

2020-33

2020-41

2020-47

EUROMOMO Oversterfte 2016-2021 (alle oorzaken)

Alle Euromomolanden van 2016 (week 33) tot 2021 (week 45)

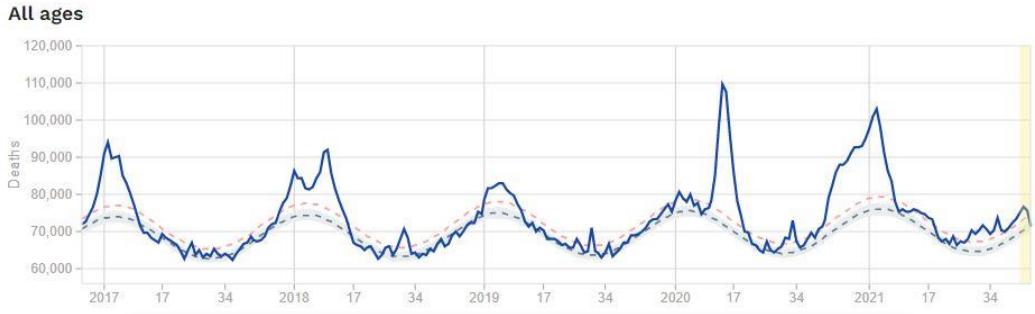

Vergelijk de oppervlakken tussen de oversterftelijn (—) en de basislijn (--). Het verschil tussen het griep/coronaseizoen van 2016-2017 en de aprilpiek in 2020 is gering. Het verschil tussen de griep/coronaseizoenen van 2017-2018 en 2020-2021 is groter. Was dat te wijten aan "het virus" of aan de verstoring van de reguliere gezondheidszorg en andere activiteiten? Hoeveel ziektes werden in 2020 niet behandeld omdat zij verkeerdelijk als coronagevallen werden gediagnosticeerd (en dan niet behandeld mochten worden "omdat tegen het coronavirus toch niets te doen is, zolang er geen vaccin is")? Hoeveel slachtoffers maakte het beleid?

Selectie Euromomolanden (Z-scores) van 2016 (week 33) tot 2021 (week 31)

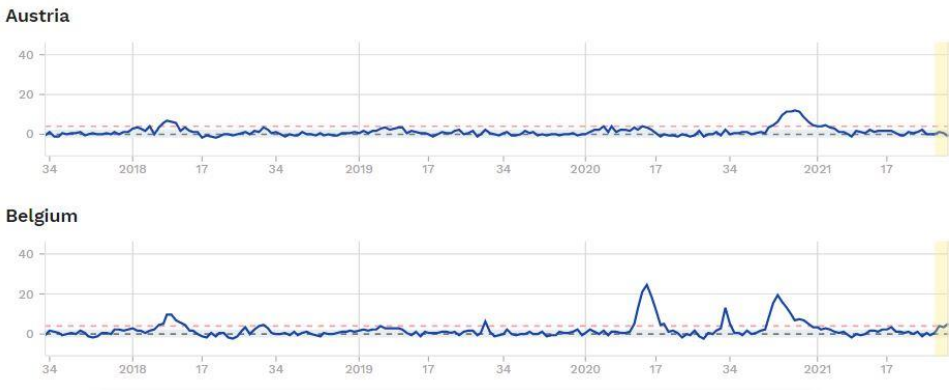

France

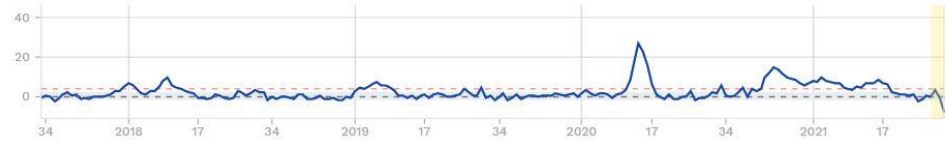

Germany

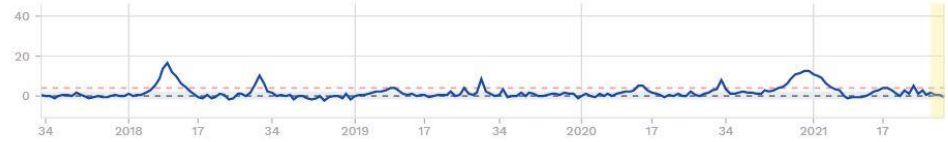

Hungary

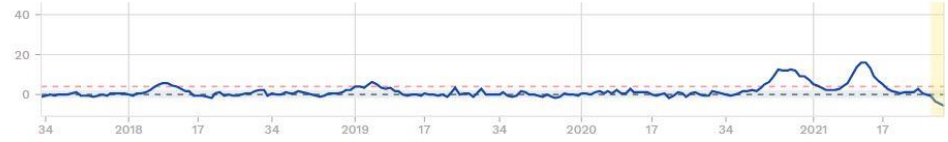

Ireland

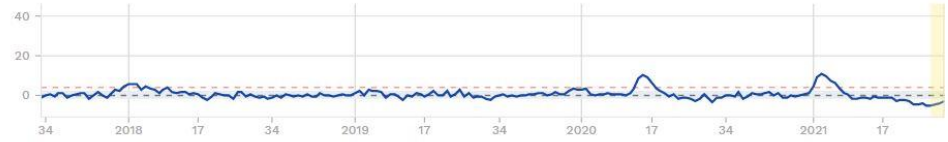

Israel

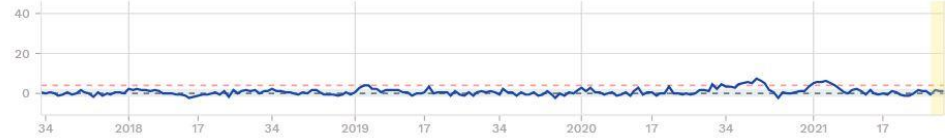

Italy

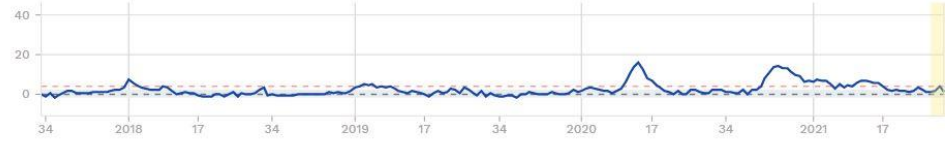

Netherlands

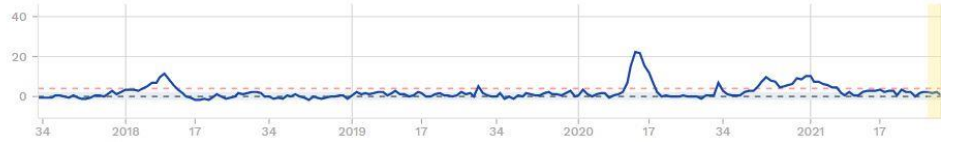

Norway

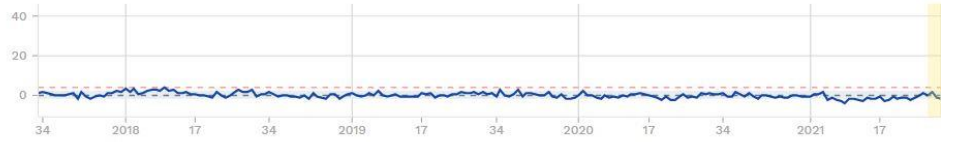

Portugal

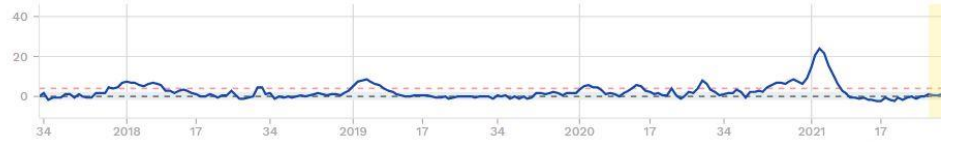

Spain

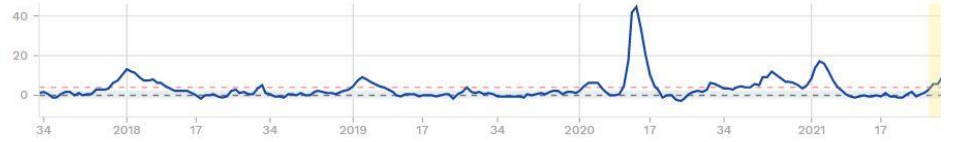

Sweden

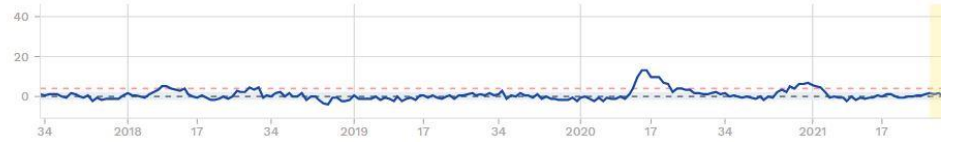

Switzerland

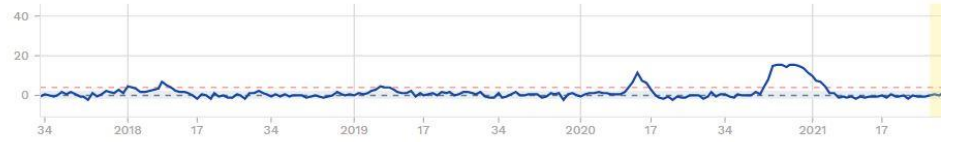

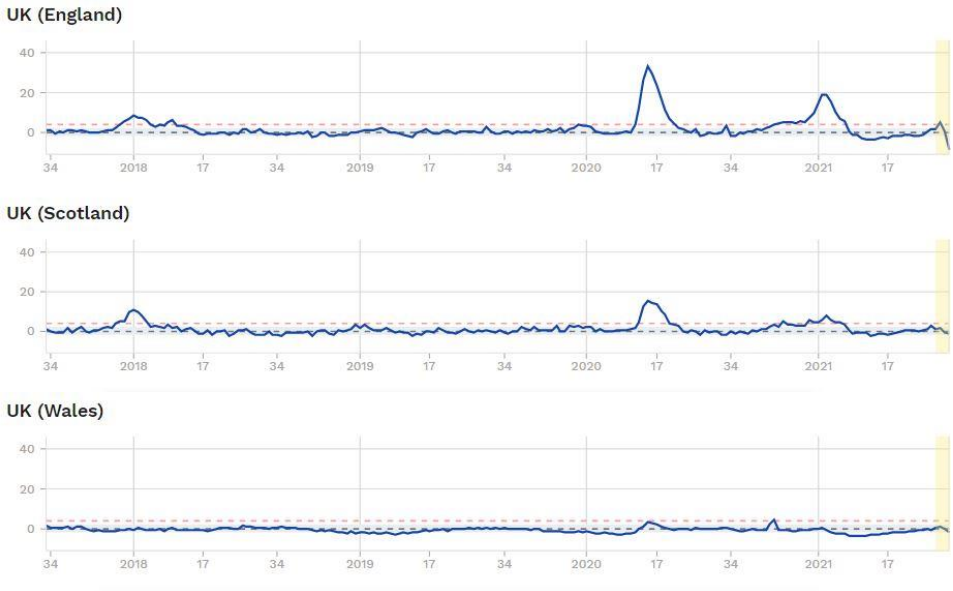

Ter Vergelijking: Oversterfte (Z-score) in VS

Verenigde Staten 1 januari 2020 – 15 november 3021 (usmortality.com/zscore)

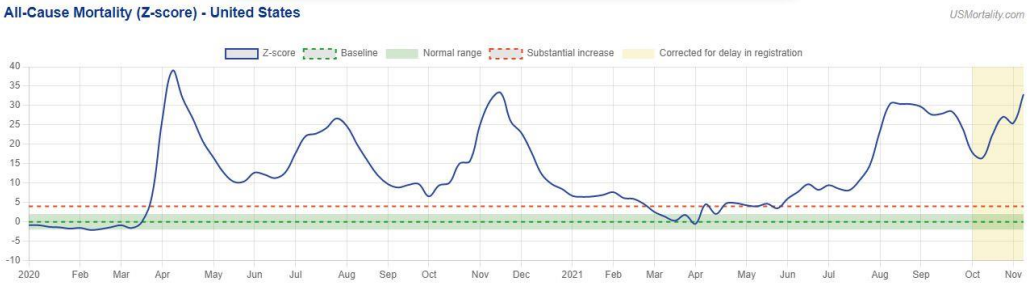

Uitschieters (Z-score >20; **>30***)

Voorjaar 2020
Connecticut, Louisiana, Massachusetts, Michigan, ***New Jersey, *New York**
Herfst-Winter 2020:
Illinois, Michigan, ***Minnesota,** New Mexico, Ohio, Wisconsin
Nazomer-Herfst 2021:
Arkansas, ***Florida**, ***Georgia**, Louisiana, Michigan, Mississippi, Ohio, Tennessee, Texas

In de VS, meer nog dan in Europa, werden artsen ontmoedigd covid19-patiënten in een vroeg stadium van de ziekte te behandelen. Vaccinatie had er nauwelijks effect op de oversterfte, zelfs toen bijna 70% van de bevolking geprikt was.

Cumulatieve oversterftecijfers 2020 vs 2021

2020: donker; 2021: licht — telkens 52 weken; baseline ---

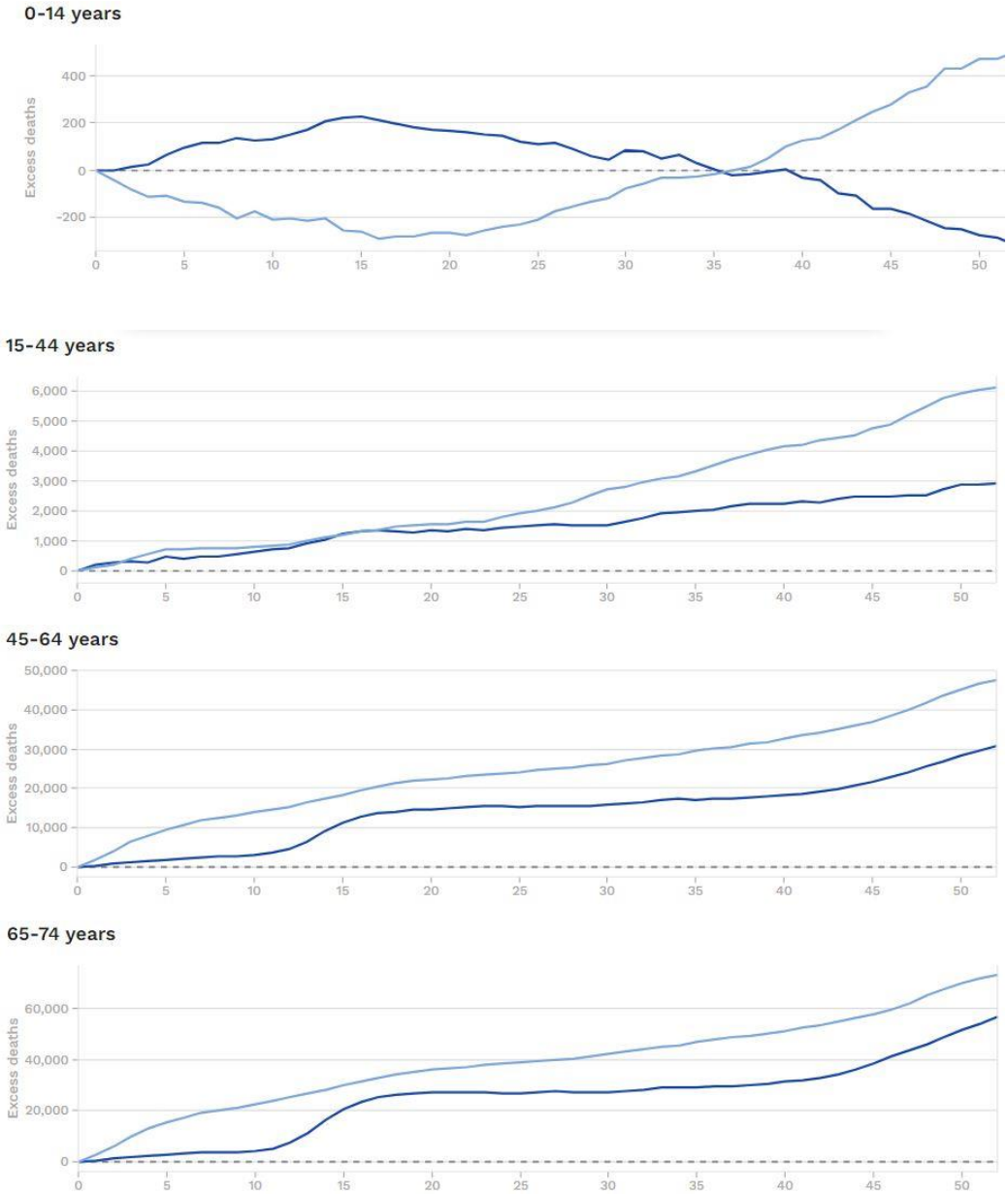

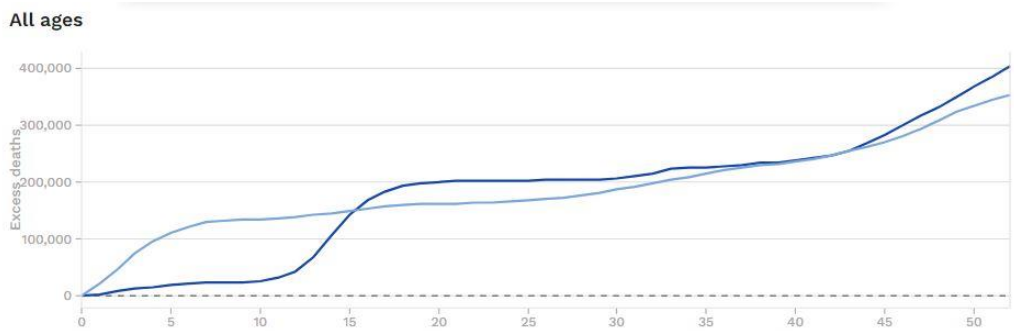

Behalve voor de 75plussers is de oversterfte in 2021 (het vaccinatiejaar) merkelijk hoger dan in 2020 (het coronajaar). Voor de 75plussers was de daling echter groot genoeg om de oversterftecijfers voor "alle leeftijden" te doen dalen. Vermoedelijk waren de zwakste ouderen in 2020 bezweken, en werden in 2021 vooral mensen in groep 0-74 jaar getroffen door de nevenwerkingen van het beleid en de vaccinaties.

Euromomo: cumulatieve oversterfte			
leeftijd	Oversterfte 2020	Oversterfte 2021	Verschil 2021-2020
0-14	-314	499	813
15-44	2.939	6.146	3.207
45-64	30.871	47.526	16.655
65-74	56.906	73.314	16.408
75-84	121.264	105.169	-16.195
85-…	187.007	113.866	-73.141
Alle leeftijden	398.673	346.520	-52.153

WORLDOMETERS

De grafieken van Worldometers.info (volgende bladzijden) geven alleen de cijfers voor coronagevallen en coronadoden, zonder commentaar. Zij geven ook geen informatie over de incidentie van "comorbiditeiten", die volgens de Amerikaanse CDC de oorzaak van tot 94% van de covid19-sterfgevallen zouden kunnen zijn (pagina 27). Zij geven geen datums voor de invoering/opheffing van beleidsmaatregelen (inclusief vaccinaties) of voor het verschijnen van nieuwe varianten.

Let niet zozeer op de hoogte van de dagelijkse balkjes. Let vooral op de cijfers op de verticale y-as van de grafieken. Zij staan voor het aantal officieel gerapporteerde covid19-gevallen en covid19-doden.

Ter herinnering: We moeten deze coronagrafieken met de nodige argwaan interpreteren. Ook zij berusten immers grotendeels op rapportage van met behulp van de nietszeggende PCR-tests geïdentificeerde covid19-gevallen en covid19-doden. De tests werden ten vroegste pas vanaf april 2020 op grote schaal gebruikt.

Daily New Cases in Sweden

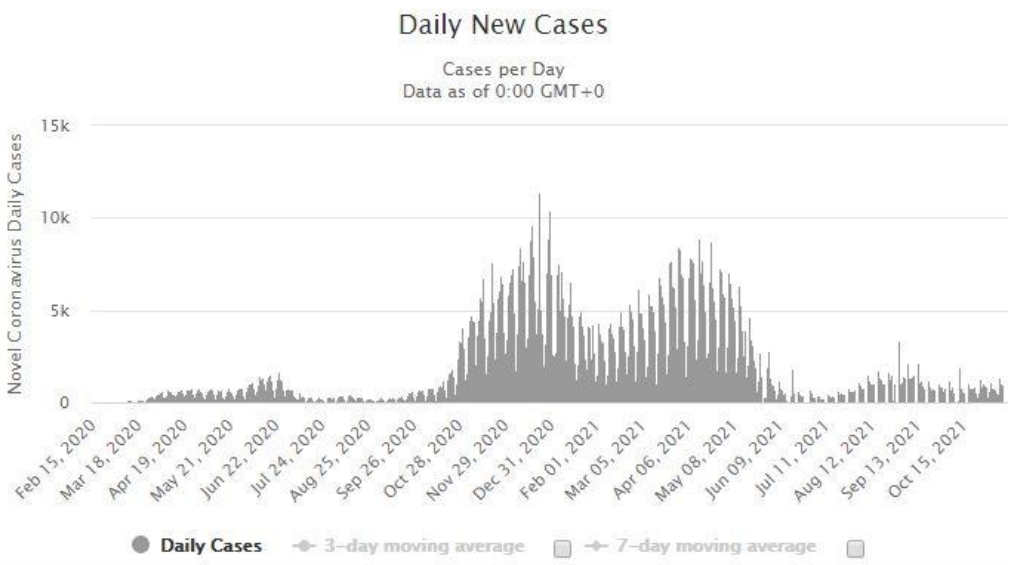

Daily New Deaths in Sweden

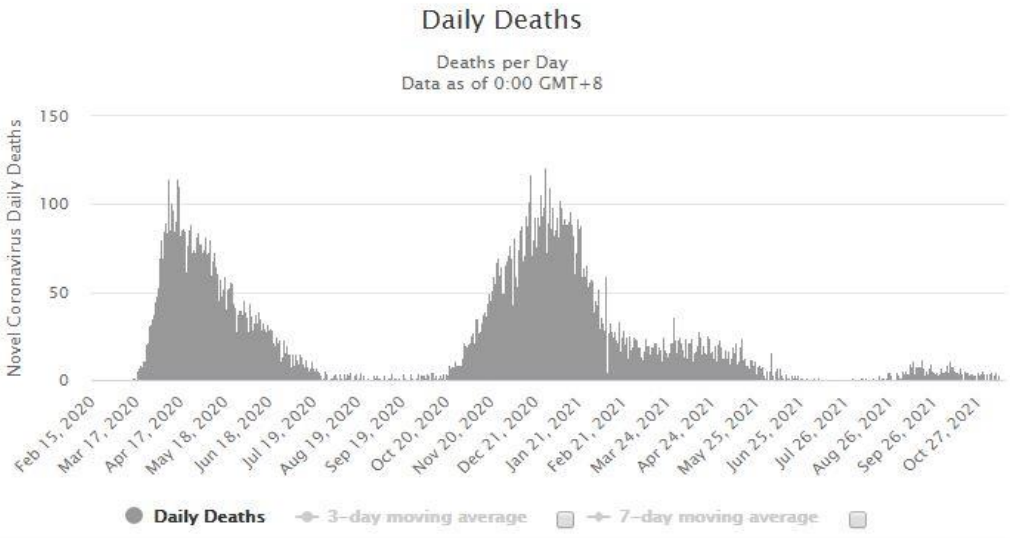

Daily New Cases in Belgium

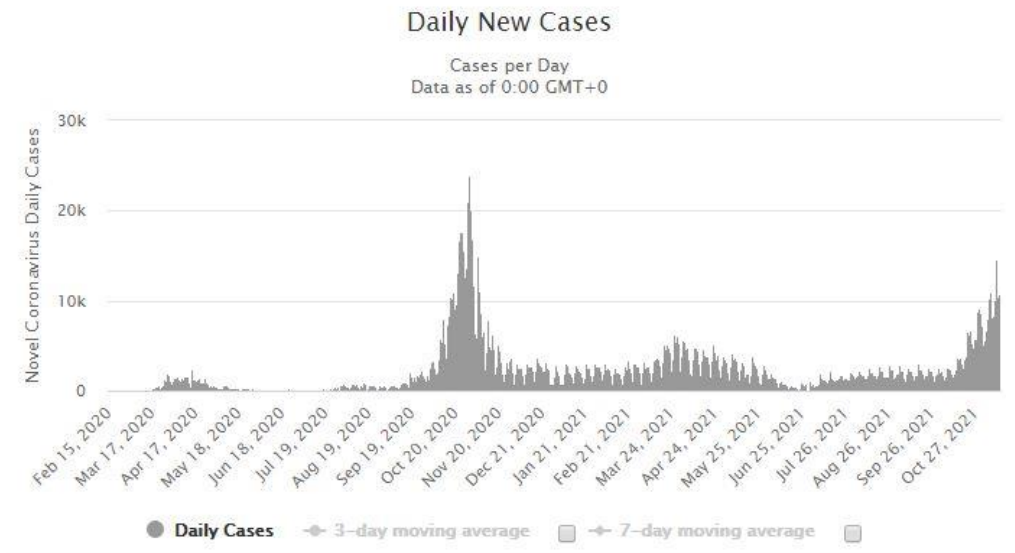

Daily New Deaths in Belgium

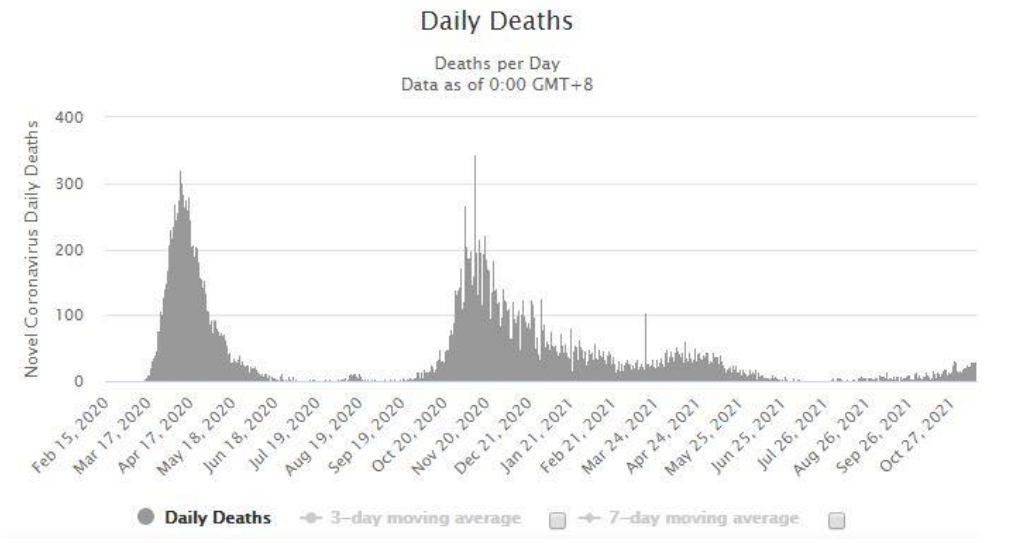

Voor beide landen is het seizoengebonden karakter van de covid19-epidemie duidelijk te zien. Noteer dat, voor "nieuwe gevallen per dag", de y-as in de grafiek voor België een bereik van 0-24.000 heeft, en voor Zweden een bereik van 0-11.500. Voor "nieuwe sterfgevallen per dag" is het bereik 0-345, voor België; voor Zweden 0-121. De voorjaarspiek van coronasterfgevallen begon in beide landen in de tweede week van april, met een dagrecord van ca 320 covid19-doden in België en minder dan 120 in Zweden. In België daalde het aantal sterftegevallen daarna spectaculair, terwijl het in Zweden aan een meer gezapig tempo verminderde.

Een vergelijking van de evolutie van de corona-epidemie in België, met een "harde" aanpak, en Zweden (pagina 355), met een "laks" beleid, is instructief. Beide landen zijn goed vergelijkbaar qua bevolkingsaantal (11,5 miljoen vs. 10 miljoen); verstedelijking (hoewel veel groter dan België is Zweden een uiterst geürbaniseerd land: 87% van de Zweden wonen in stedelijke gebieden die minder dan 3% van het grondgebied beslaan); per capita welvaartspeil (in 2019: $54.545 vs. $55.850, volgens gegevens van de Wereldbank); uitgaven voor gezondheidszorg (in 2017, 10% van het GDP of Bruto Binnenlands Product vs. 11%, volgens de WGO); en passagiers op de nationale luchthavens (2018, Brussel 25,7 miljoen vs. Stockholm 27 miljoen). België is wel meer export gericht dan Zweden (2019, 82% vs 47%, van GDP, volgens de Wereldbank). Uiteraard duurt de winter langer in Zweden dan in België.

In Zweden steeg het aantal gerapporteerde besmettingen gestaag tot in de vroege zomer 2020, waarna het stabiliseerde op een laag niveau. Daarna reflecteerde dat cijfer het toenemend gebruik van de PCR-tests, ook voor gezonde mensen. De lichte stijging in de Belgische covid19-sterftecijfers, in augustus 2020, is hoogstwaarschijnlijk een effect van een krachtige hittegolf en van het feit dat een aantal besmette mensen door de hitte stierf. Die golf is dus waarschijnlijk louter een gevolg van de "testmanie" die in de zomer van 2020 op gang kwam. PCR-tests vinden gemakkelijk onschadelijke besmettingen. Noteer dat in België op 23 september, volgens officiële cijfers, al 1 test per vijf personen was uitgevoerd; in Zweden, 1 test per 7. Dat betekent niet dat in België 1 op vijf mensen was getest. Het is immers mogelijk, zelfs waarschijnlijk, dat dezelfde mensen twee of meer keer getest werden. Eenzelfde opmerking geldt uiteraard voor Zweden. Tests tellen is wat anders dan geteste personen tellen.

Aan het einde van de zomer 2020 beginnen de sterftecijfers voor België opnieuw te stijgen. In Zweden was dat pas later het geval, ondanks het feit dat er ook daar een fikse verhoging was van het aantal nieuwe gevallen. Het zou nuttig zijn te weten hoe in de twee landen "nieuwe gevallen" werden vastgesteld — met andere woorden of iemand die in België in de statistiek "nieuwe gevallen" werd opgenomen, ook in Zweden hetzelfde statistische lot zou beschoren geweest zijn. Hetzelfde geldt uiteraard voor de statistiek "nieuwe coronasterfgevallen". Met telt wat men wil tellen. Daarom is het veel relevanter, en objectiever, alleen naar de schommelingen in absolute sterftecijfers te kijken (p.347).

Het lijkt erop dat de strenge maatregen in België geen effect hadden op de voorjaarspiek maar wel de ontwikkeling van groepsimmuniteit hebben afgeremd en dus het risico creëerden dat in het najaar en de winter, bij slechtere weersomstandigheden en het begin van het griepseizoen opnieuw oversterfte optreedt. Het Zweedse beleid, gebaseerd op gevestigde epidemiologische inzichten en niet op paniekerige overreacties, had ook geen effect op de voorjaarspiek, maar lijkt wel de verwachte groepsimmuniteit opgeleverd te hebben. Zie ook de oversterftegrafiek hieronder:

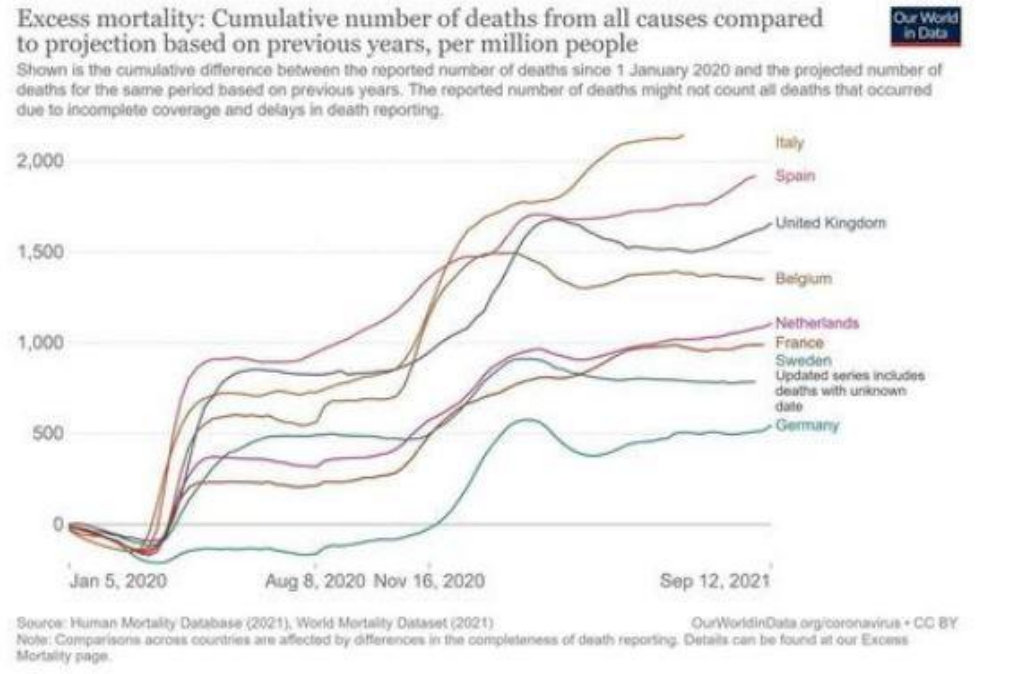

zerohedge.com/covid-19/without-lockdowns-sweden-had-fewer-excess-deaths-most-europe

De grafiek (*Human mortality database*, *World mortality dataset*) toont het cumulatieve verschil tussen gerapporteerde sterfgevallen sinds 1 januari 2020 en het aantal sterfgevallen dat verwacht werd op basis van voorgaande jaren in doden per miljoen inwoners (Italië, Spanje, VK, België, Nederland, Frankrijk, Zweden, Duitsland) voor de periode 5 januari 2020 – 12 september 2021. Het door de media verketterde Zweden deed het bijna even goed als Duitsland, dat door de media de hemel in werd geprezen.

De onderstaande grafieken zijn nog sprekender:

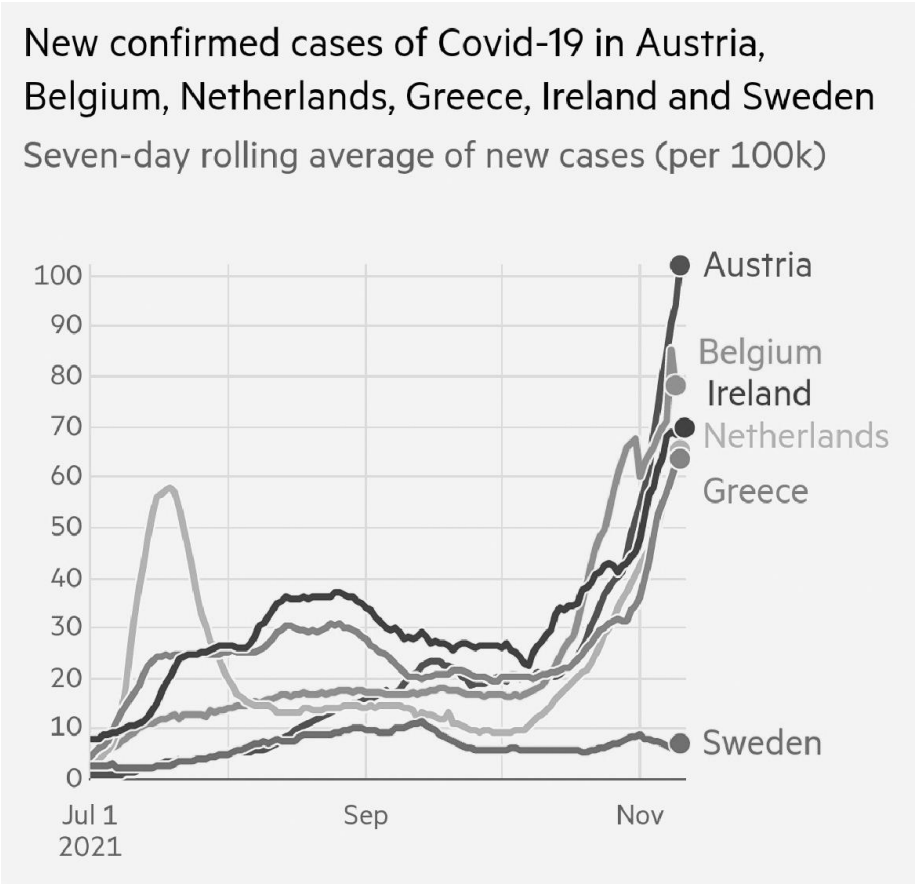

De Euromomostatistieken (oversterfte Z-scores) voor Duitsland en Zweden (2021, week 1 tot 2021, week 46) tonen bijna permanente oversterfte voor Duitsland en geen oversterfte voor Zweden:

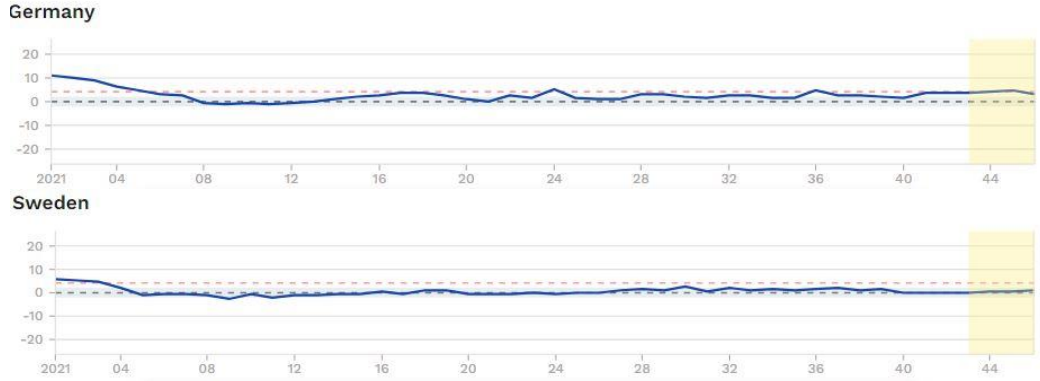

Daily New Cases in Germany

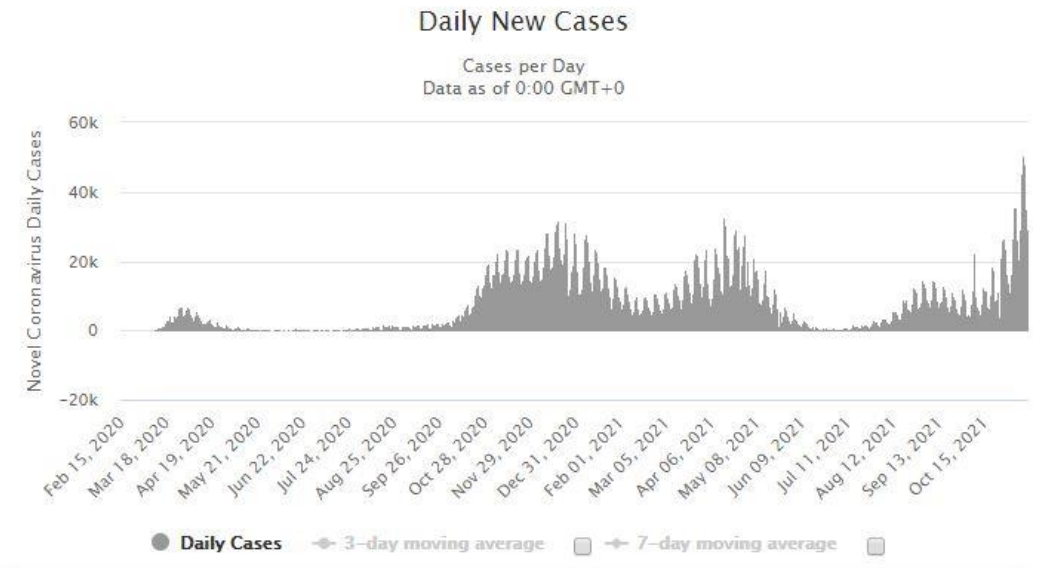

Daily New Deaths in Germany

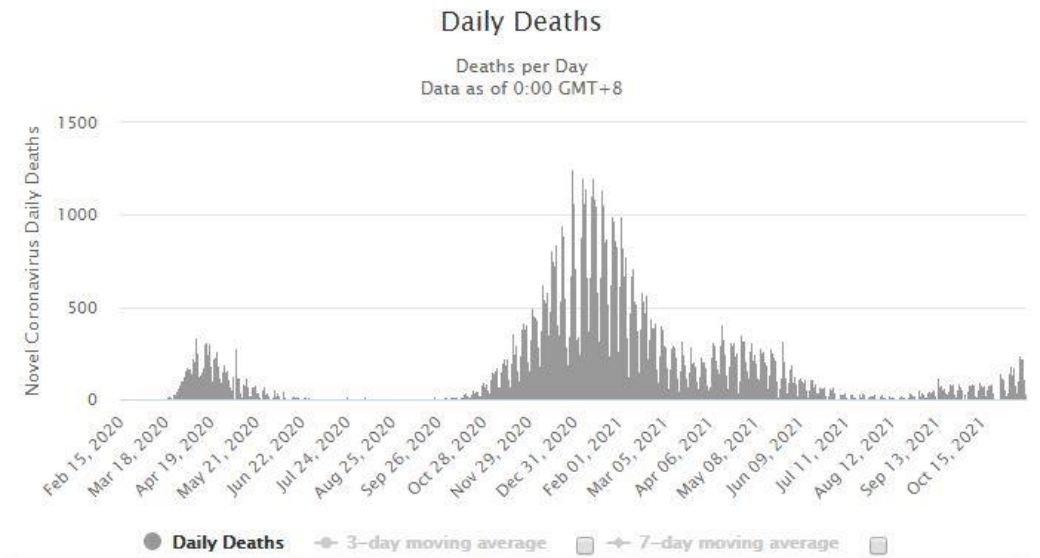

Daily New Cases in France

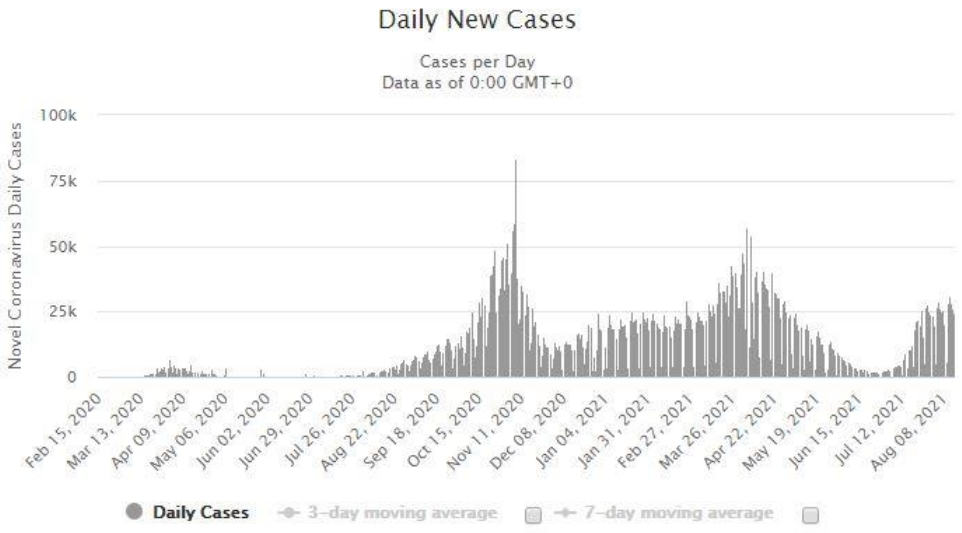

Daily New Deaths in France

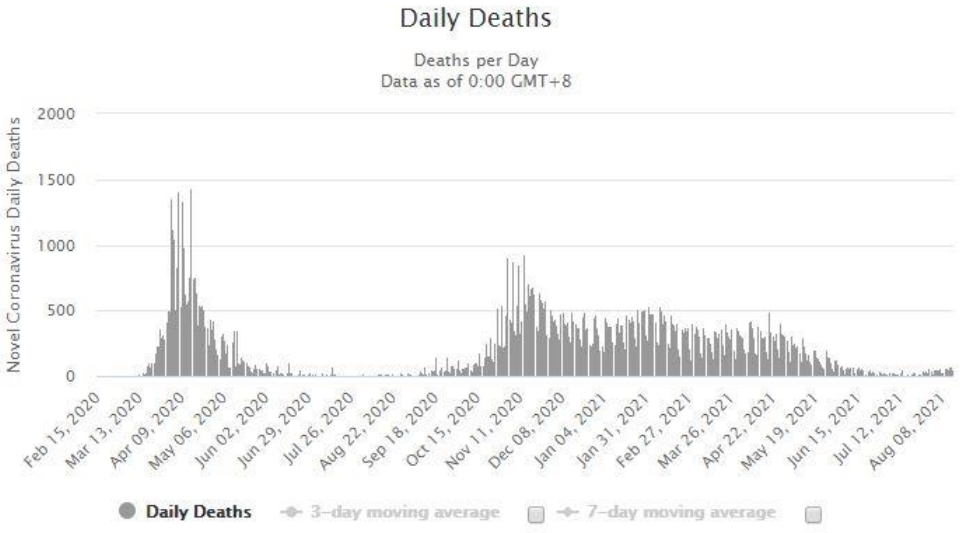

Daily New Cases in the Netherlands

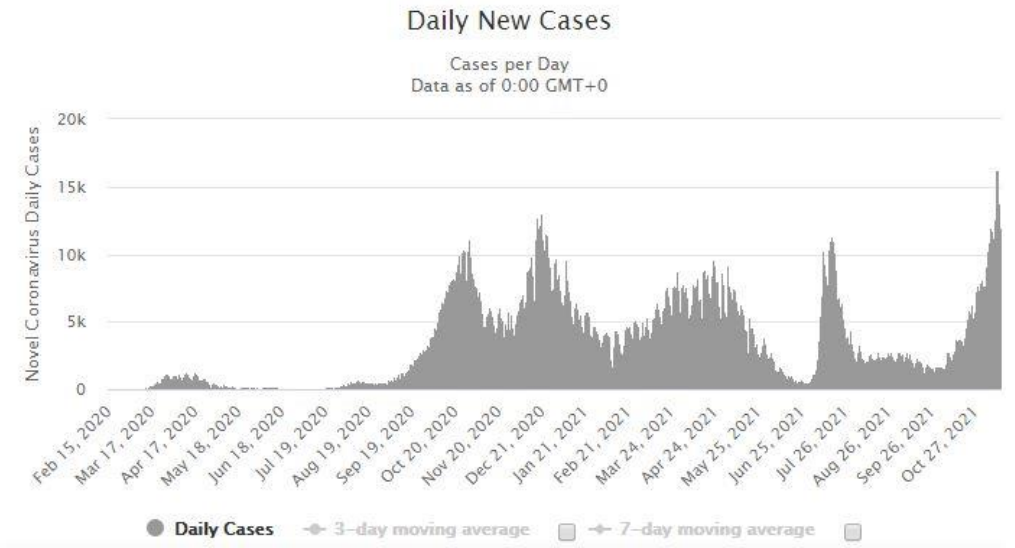

Daily New Deaths in the Netherlands

Daily New Cases in the United Kingdom

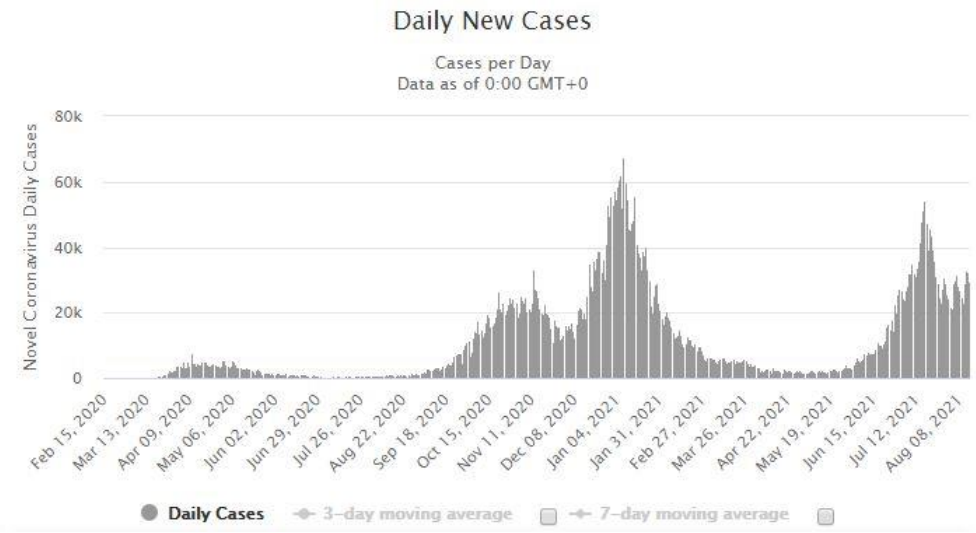

Daily New Deaths in the United Kingdom

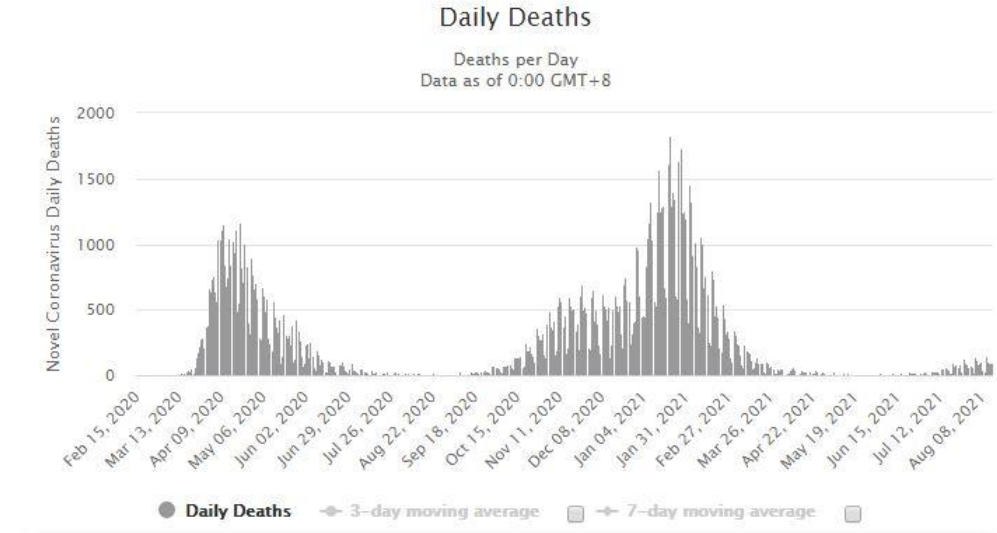

Daily New Cases in Poland

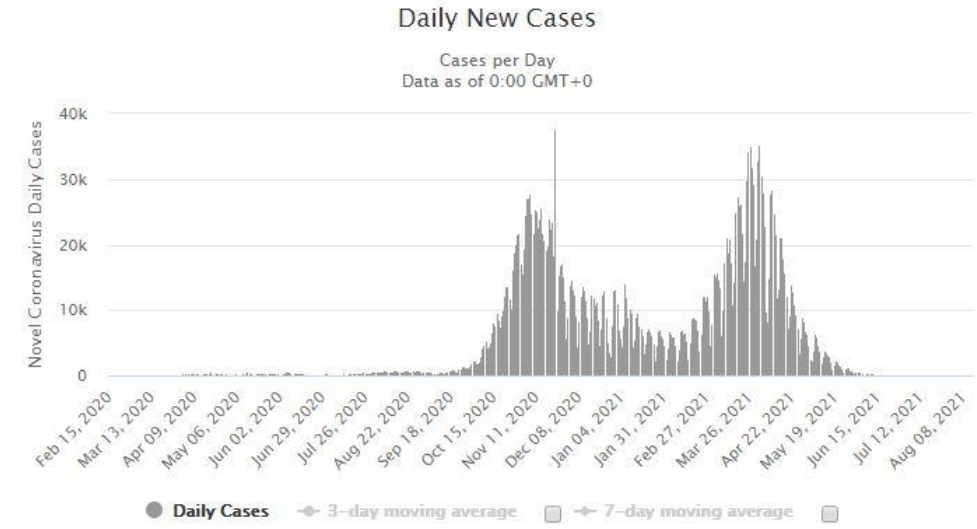

Daily New Deaths in Poland

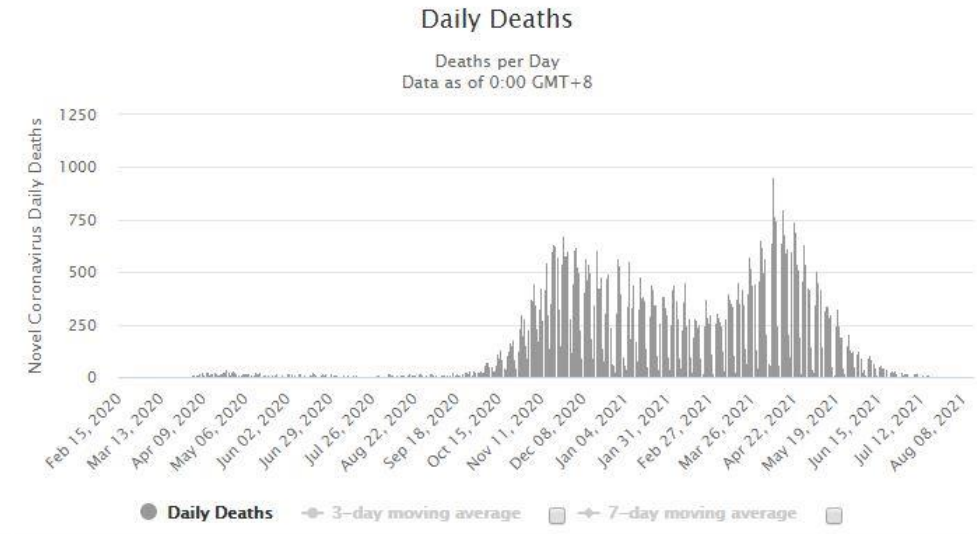

Daily New Cases in Austria

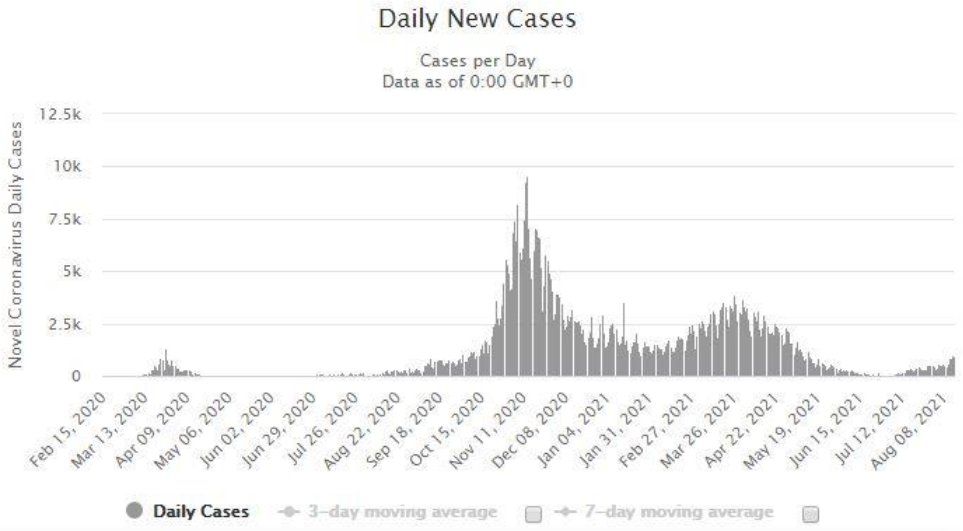

Daily New Deaths in Austria

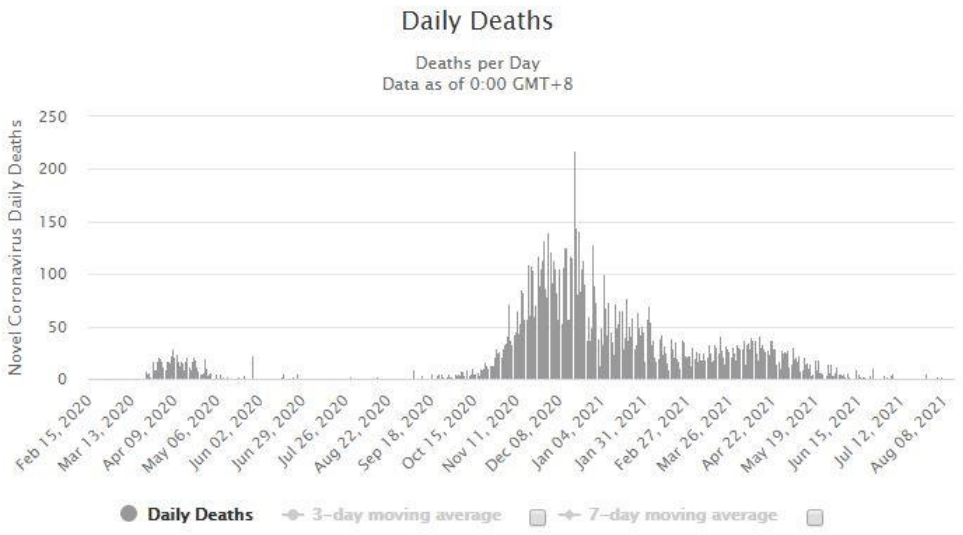

Daily New Cases in Australia

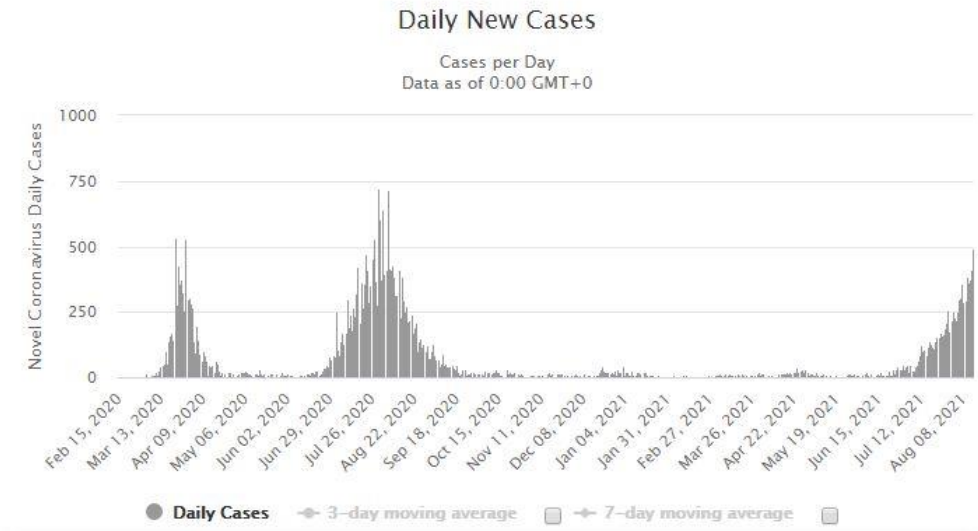

Daily New Deaths in Australia

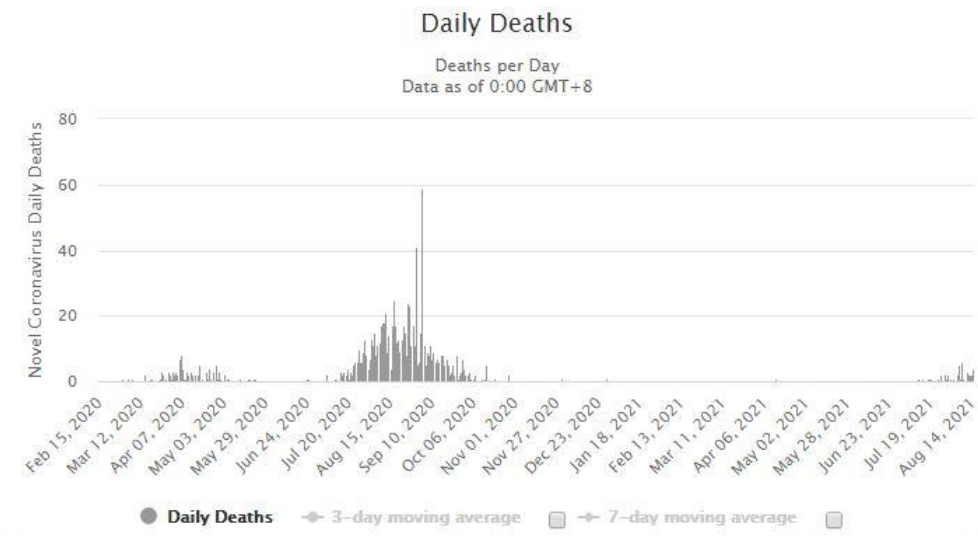

Daily New Cases in Brazil

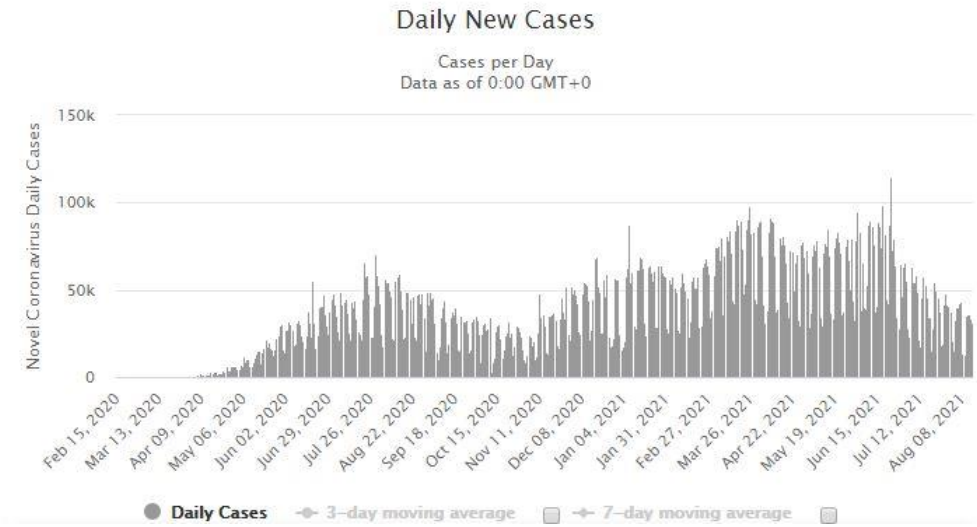

Daily New Deaths in Brazil

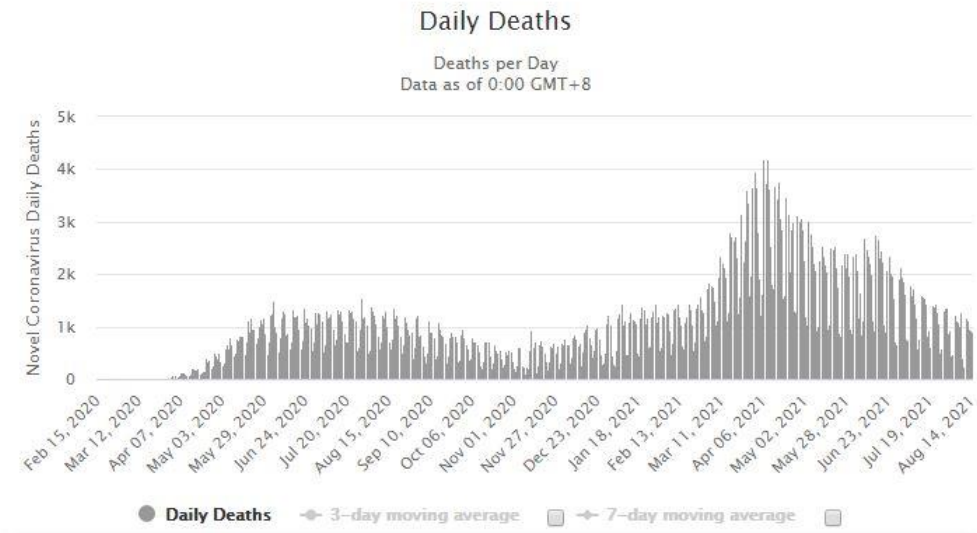

Daily New Cases in China

Daily New Deaths in China

VERENIGDE STATEN VAN AMERIKA

Covid fatality ratio per leeftijd (1 september 2020 – 11 september 2021)

Leeftijd	Covid19-doden	Grootte leeftijdsgroep	Percent covid19-doden
<1	105	3783052	0.003
1	23	3829599	0.001
2	7	3922044	0.000
3	11	3998665	0.000
4	13	4043323	0.000
5	11	4028281	0.000
6	8	4017227	0.000
7	13	4022319	0.000
8	13	4066194	0.000
9	14	4061874	0.000
10	9	4060940	0.000
11	11	4189261	0.000
12	21	4208387	0.000
13	25	4175221	0.001
14	20	4164459	0.000
15	41	4175459	0.001
16	37	4150420	0.001
17	57	4142425	0.001
18	77	4255827	0.002
19	118	4330439	0.003
20	131	4289683	0.003
21	156	4278323	0.004
22	189	4298772	0.004
23	230	4341644	0.005
24	261	4444518	0.006
25	285	4539058	0.006
26	334	4611220	0.007
27	420	4733869	0.009
28	445	4818725	0.009
29	566	4806144	0.012
30	621	4614384	0.013
31	705	4502311	0.016
32	720	4421505	0.016
33	785	4432973	0.018
34	878	4460132	0.020
35	936	4315866	0.022
36	871	4372444	0.022
37	1099	4361286	0.025
38	1214	4305578	0.028
39	1311	4382349	0.030
40	1436	4105313	0.035
41	1661	4020254	0.041
42	1769	3974741	0.045
43	1903	3854040	0.049
44	2123	3967275	0.054
45	2361	3837909	0.062
46	2504	3889372	0.064
47	2839	4058038	0.070
48	3210	4282657	0.075
49	3695	4329775	0.085
50	4115	4096872	0.100
51	4266	4004643	0.104

52	4520	4001782	0.113
53	4801	4068851	0.118
54	5240	4305603	0.122
55	5760	4374565	0.132
56	6631	4361016	0.152
57	7009	4342385	0.161
58	7463	4385570	0.170
59	8513	4413855	0.193
60	9109	4252663	0.214
61	9750	4215172	0.231
62	10626	4156645	0.256
63	11386	3996088	0.285
64	11601	3950578	0.294
65	12290	3774597	0.326
66	12702	3618069	0.351
67	12971	3464437	0.374
68	13609	3345475	0.407
69	14162	3252423	0.435
70	14804	3136704	0.472
71	15520	3083083	0.503
72	16587	3191048	0.520
73	17782	2334433	0.762
74	17141	2283164	0.751
75	15959	2198286	0.726
76	17036	2222392	0.767
77	18238	1911261	0.957
78	18485	1720817	1.074
79	17523	1599909	1.095
80	17683	1475278	1.199
81	17585	1381641	1.273
82	18111	1241341	1.459
83	18055	1151190	1.568
84	18042	1067757	1.690
85+	187342	6604958	2.836
TOTAAL	**658709**	**328260125**	**0.201**

data.cdc.gov/resource/3apk-4u4f.csv

De periode 1 september 2020 – 11 september 2021 omvat de omvangrijke vaccinatiecampagnes van 2021 tegen het virus. Het percentage covid19-doden (0,201%) is 1,8x hoger dan het percentage in de tabel op pagina 3 (0,11% voor het jaar 2020). De telling van de bevolkingsaantallen was duidelijk op een andere gegevensreeks gebaseerd. Ook werd in de eerste maanden van 2020 zuiniger met de misleidende PCR-test omgesprongen dan in 2021, zodat er toen nog meer klassieke diagnoses werden gesteld en minder andere ziekte- en sterfgevallen onder de noemer "covid19" werden geschoven. Hoe dan ook, uit de cijfers blijkt niet dat de vaccins, statistisch gesproken, veel heil brachten.

VS: Maandelijkse sterftecijfers (doden / miljoen) januari 1900-augustus 2020

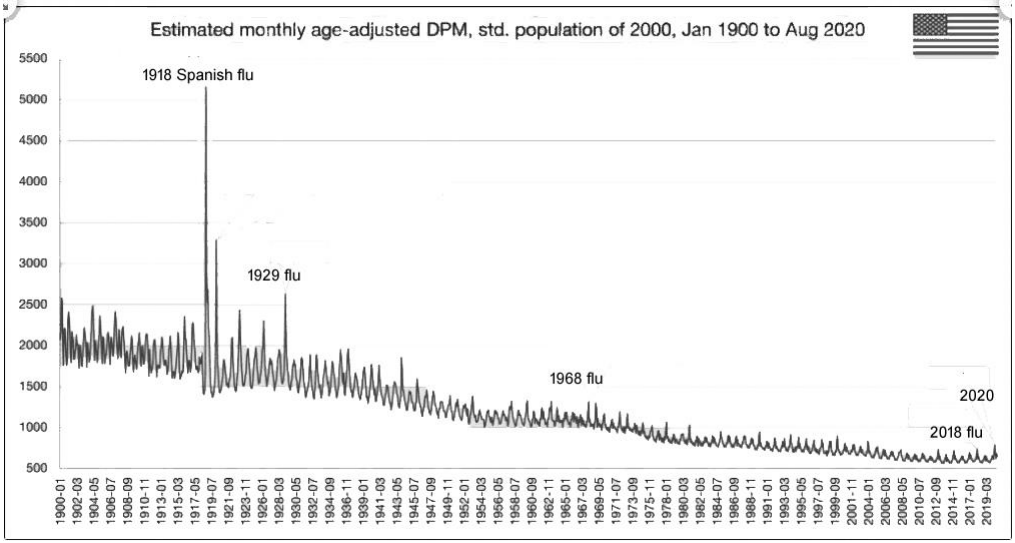

swprs.org/a-swiss-doctor-on-covid-19/#foobox-1/6/us-monthly-deaths-age-adjusted-1900.jpg

Zweden: sterftecijfers (doden / 10.000) 1835-2020

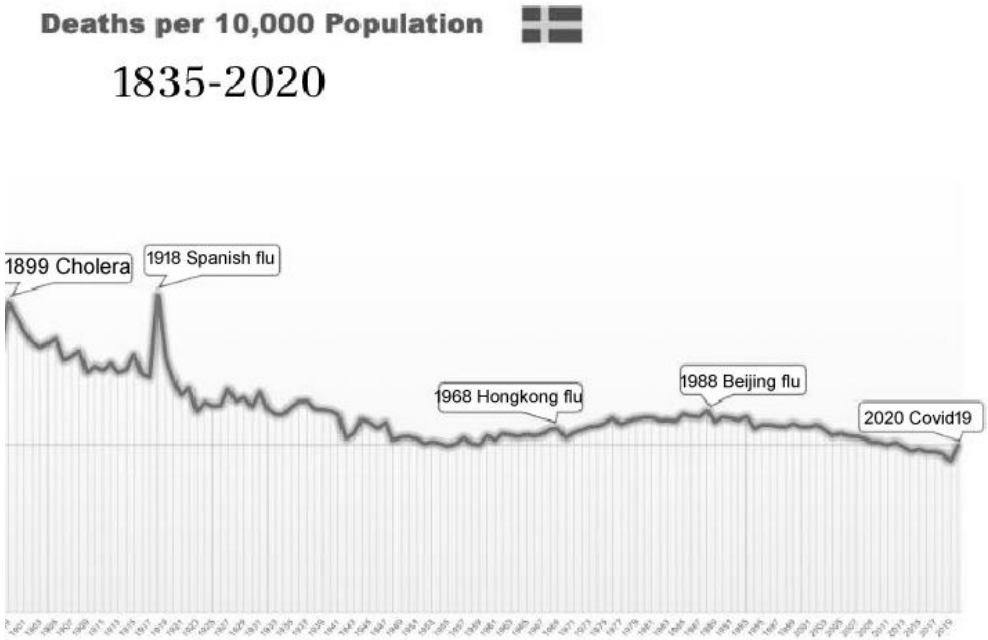

twitter.com/jens_140081/status/1366377241861632004

Sterfterisico, diverse oorzaken, VS, 2019

Type of accident or manner of injury	Deaths	Lifetime odds (1 in x)
All external causes of mortality	**251,370**	**17**
Deaths due to accidental injuries	**173,040**	**24**
Nontransport unintentional (accidental) injuries	**131,091**	**32**
Accidental poisoning by and exposure to noxious substances	65,773	63
Falls	39,443	106
Accidental drowning and submersion	3,692	1,128
Exposure to smoke, fire and flames	2,692	1,547
Exposure to inanimate mechanical forces	2,419	1,722
Exposure to forces of nature	1,806	2,306
Exposure to electric current, radiation, temperature, pressure	311	13,394
Exposure to animate mechanical forces,	174	23,940
Contact with venomous animals and plants	105	39,671
Contact with heat and hot substances	66	63,113
Transport accidents	**41,949**	**99**
Assault	**19,141**	**218**
Assault by firearm	14,414	289
Assault by sharp object	1,702	2,447
Event of undetermined intent	**5,683**	**733**
Poisoning	3,736	1,115
Firearm discharge	346	12,039
Drowning and submersion	300	13,885
Exposure to smoke, fire, and flames	163	25,555
Hanging, strangulation, and suffocation	156	26,702
Falling, jumping, or pushed from a high place	89	46,803
Complications of medical and surgical care	**5,329**	**782**
Legal intervention	**652**	**6,389**
Legal intervention involving firearm discharge	520	8,011

Source: National Center for Health Statistics.--Mortality Data for 2018 as compiled from data provided by the 57 vital statistics jurisdictions through the Vital Statistics Cooperative Program. Deaths are classified on the basis of the Tenth Revision of "The International Classification of Diseases" (ICD-10), which became effective in 1999.

Latest official figures.(October 31, 2021)

Excerpta uit injuryfacts.nsc.org/all-injuries/preventable-death-overview/odds-of-dying/data-details/

1	Symptoms	C19 Count	Baseline count	X factor
2	Heavy menstrual bleeding	3,528	2	8820
3	Heart rate	3,189	2	7973
4	Magnetic resonance imaging head	1,512	2	3780
5	Angiogram pulmonary abnormal	609	1	3045
6	Weight	570	1	2850
7	Polymenorrhoea (menstrual cycle shortened)	562	1	2810
8	Maternal exposure during pregnancy	955	2	2388
9	Physical examination	470	1	2350
10	Blood pressure measurement	3,617	9	2009
11	Bell's palsy	3,065	10	1533
12	Facial discomfort	281	1	1405
13	Lung opacity	783	3	1305
14	Pain assessment	260	1	1300
15	Illness	4,088	17	1202
16	Vaccination site pruritus	4,179	18	1161
17	Menstrual disorder	2,043	9	1135
18	Disease recurrence	224	1	1120
19	Dysmenorrhoea (painful periods)	1,509	7	1078
20	Vital signs measurement	1,411	7	1008
21	Anosmia (loss of sense of smell)	3,187	16	996
22	Magnetic resonance imaging head abnormal	989	5	989
23	Anticoagulant therapy	1,537	8	961
24	Pulmonary embolism	2,672	14	954
25	Menstruation irregular	2,590	14	925
26	Oxygen saturation	1,031	6	859
27	Pulmonary thrombosis	512	3	853
28	Cerebral venous sinus thrombosis	167	1	835
29	Drug ineffective	2,697	18	749
30	Infusion	143	1	715
31	Poor quality product administered	2,091	15	697
32	Body temperature	9,230	75	615
33	Computerised tomogram neck	369	3	615
34	Oligomenorrhoea (infrequent menstrual periods)	462	4	578
35	Investigation	807	7	576
36	Taste disorder	1,939	17	570
37	Hypomenorrhoea (extremely light menstrual blood flow)	114	1	570

[Selectie] Amerikaanse VAERS meldingen voor covid19-vaccinaties (15 november 2021).
Factor X = (C19 x 5 / basisgetal), op basis van vermoeden dat slechts een 1 op 5 effecten gemeld wordt.
Basisgetal = incidentie/jaar in periode van 5 jaar (alle vaccinaties, behalve tegen covid19).
infovojna.sk/article/nova-analyza-systemu-hlaseni-nezadoucich-ucink-vakcin-vaers-odhalila-stovky-zavaznych-nezadoucich-ucink-o-kterych-nam-cdc-a-fda-nikdy-nerekli

DUITSLAND: RKI – Influenza rapport

(1)

Uit het rapport van kalenderweek 36, 2020: Sinds de 26ste week van 2020 werden in Duitsland in het Sentitelsysteem (artsenpraktijken, ziekenhuizen) nog alleen rhinovirussen gesignaleerd, die dus waarschijnlijk de oorzaak zijn van een opstoot van ademhalings-problemen.

Linker y-as: Aantal ingezonden monsters (grijze balken; totaal)
Rechter y-as: Percent positieve monsters (per type virus)

Bereits seit der 26. KW wurden ausschließlich Rhinoviren nachgewiesen, die damit auch mit hoher Wahrscheinlichkeit für die ARE-Aktivität in den letzten Wochen verantwortlich sind (Abb. 3).

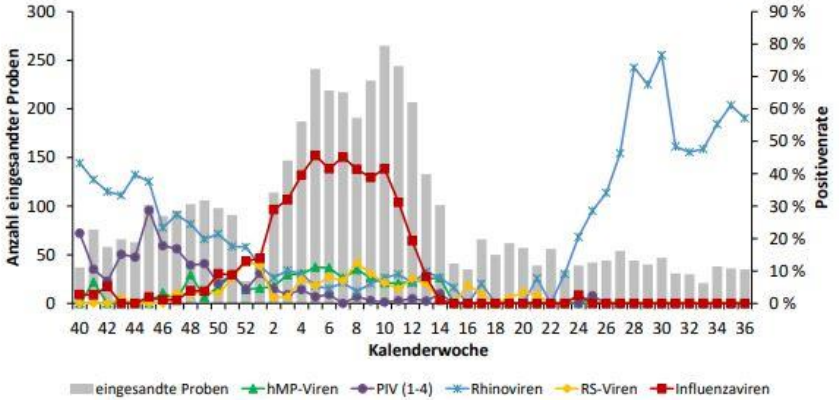

Abb. 3: Anteil positiver Influenza-, RS-, hMP-, PI- und Rhinoviren an allen im Rahmen des Sentinels eingesandten Proben (Positivenrate, rechte y-Achse, Linien) sowie die Anzahl der an das NRZ für Influenzaviren eingesandten Sentinelproben (linke y-Achse, graue Balken) von der 40. KW 2019 bis zur 36. KW 2020.

influenza.rki.de/Wochenberichte/2019_2020/2020-36.pdf

(2)

RKI-tekst bij tabel 4 (hieronder): "Sinds week 45, 2020, wordt wekelijks meer dan de helft van alle SARI-gevallen (hoofddiagnose influenza, longontsteking of andere acute infecties van de onderste luchtwegen) met covid19 in 72 Sentinel-ziekenhuizen opgenomen. Het aandeel covid19-ziekten in SARI-gevallen bleef relatief stabiel in week 51 en 52, 2020, en bedroeg respectievelijk 66% en 70%. Het aandeel covid19-ziekten in SARI-gevallen wordt weergegeven per leeftijdsgroep in Tabel 4. In de periode van de 40ste tot en met de 51ste week van 2020 was het aandeel covid19-patiënten in alle leeftijdsgroepen meer dan twee keer zo hoog als in de periode van de 1e SARS-COV-2-golf in het voorjaar (hier: periode 12e tot 20e week 2020). Het aandeel covid19-ziekten in SARI-gevallen was 70% en meer in de 52e week van 2020 in de leeftijdsgroepen vanaf 15 jaar. Het aandeel was met 77% het hoogst in de leeftijdsgroep 35 tot 59 jaar. In de leeftijdsgroep onder de

15 jaar werd in de 52e week van 2020 geen covid19-geval met SARI opgenomen in de 72 Sentinel-ziekenhuizen."

Tab. 4: Anzahl SARI Fälle (ICD-10-Codes J09 – J22) sowie Anteil COVID-19-Erkrankungen (ICD-10-Code U07.1!) bei SARI-Fällen (in %) nach Altersgruppen für verschiedene Zeiträume seit der 12. KW 2020, Daten aus 72 Sentinel-kliniken, nur Patienten mit der Hospitalisierungsdauer bis zu einer Woche.

		12. – 20. KW 2020	21. – 39. KW 2020	40. – 51. KW 2020	52. KW 2020
0 bis 14 Jahre	SARI-Fälle (Anzahl)	322	869	448	22
	Anteil COVID-19 (%)	0,3 %	0,2 %	3 %	0,0 %
15 bis 34 Jahre	SARI-Fälle (Anzahl)	178	188	278	20
	Anteil COVID-19 (%)	19 %	13 %	53 %	70 %
35 bis 59 Jahre	SARI-Fälle (Anzahl)	534	510	997	100
	Anteil COVID-19 (%)	31 %	13 %	66 %	77 %
60 Jahre und älter	SARI-Fälle (Anzahl)	1.689	2.076	2.876	283
	Anteil COVID-19 (%)	19 %	3 %	53 %	73 %
Gesamt	SARI-Fälle (Anzahl	2.723	3.643	4.599	425
	Anteil COVID-19 (%)	19 %	4 %	51 %	70 %

influenza.rki.de/Wochenberichte/2020_2021/2020-53.pdf

Tegen het einde van het jaar schiet het percentage covid19-gevallen onder de met ernstige ademhalingsstoornissen gerapporteerde patiënten omhoog tot 70% of meer voor alle leeftijdgroepen vanaf 15 jaar. Het RKI vond het echter niet nodig hierbij gewag te maken van de almaar toenemende rol van de PCR-tests, hun overgevoeligheid en gebrekkige specificiteit — met andere woorden, hun grote kans op valspositieve resultaten. Een zinvolle vergelijking met klassieke diagnosepraktijken werd zorgvuldig vermeden, hoewel die een enorm verschil maken (zie de referentie in noot 150, op pagina 28), en eigenlijk de enige solide basis zijn om uitspraken te doen over het uitzonderlijke karakter van de corona-epidemie.

(3)

De volgende grafiek geeft een overzicht van het verloop van het aandeel acute ademhalingsaandoeningen (ARE) voor de griepseizoenen 2018-2019 (geel); 2019-2020 (lichtblauw); en 2020-2021 (donkerblauw) in Duitsland met bijzondere aanduiding van het aandeel daarin van covid19-gevallen (roze). De algemene daling van het aandeel ARE in het najaar van 2020 (links van de verticale zwarte lijn) wijst op een uitzonderlijk zwak griepseizoen, waarvan de zwakte t.o.v. 2019-2020 niet geheel gecompenseerd wordt door het stijgende covid19 aandeel. Merk op dat de stijging van het ARE aandeel vanaf begin februari 2021 (donkerblauw) correspondeert met een stijging in 2020 die midden januari begon (lichtblauw), toen covid19-gevallen nog niet apart geregistreerd werden.

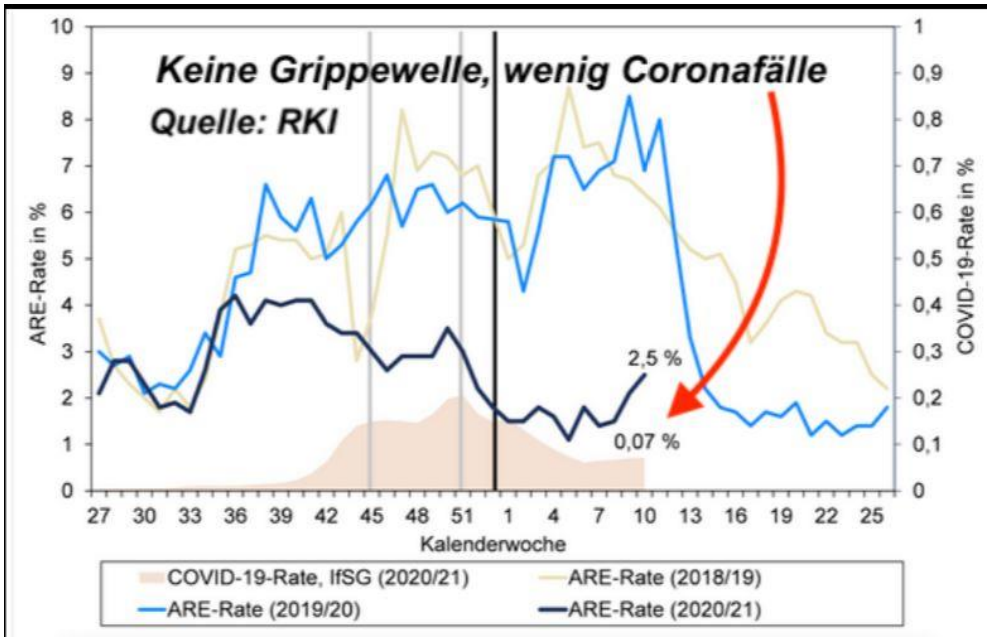

(4)

De grafieken hieronder geven het verloop van artsenconsultaties (per 100.000 inwoners) voor ARE (*akute Atemwegserkrankungen*) in diverse leeftijdgroepen, van 0 tot 4 jaar (rood) tot 60+ (donkerblauw) voor de periode van 2019-40 tot 2021-11.

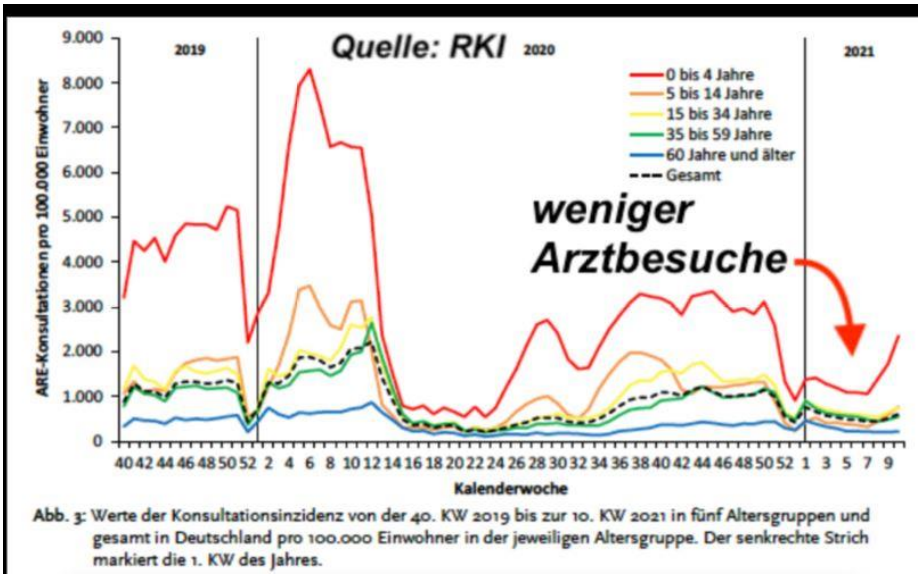

Abb. 3: Werte der Konsultationsinzidenz von der 40. KW 2019 bis zur 10. KW 2021 in fünf Altersgruppen und gesamt in Deutschland pro 100.000 Einwohner in der jeweiligen Altersgruppe. Der senkrechte Strich markiert die 1. KW des Jahres.

(5)

Een vergelijking van de griepseizoenen 2020-2021 en 2017-2018 zien wij in de onderstaande grafieken. Zij hebben betrekking op hospitalisaties voor ARE in hospitalen die deel uitmaken van het Duitse Sentinel-systeem. De bovenste grafiek bestrijkt de periode van kalenderweek 40 van 2018 tot kalenderweek 12 van 2021; de onderste de periode van 2015-40 tot 2021-12.

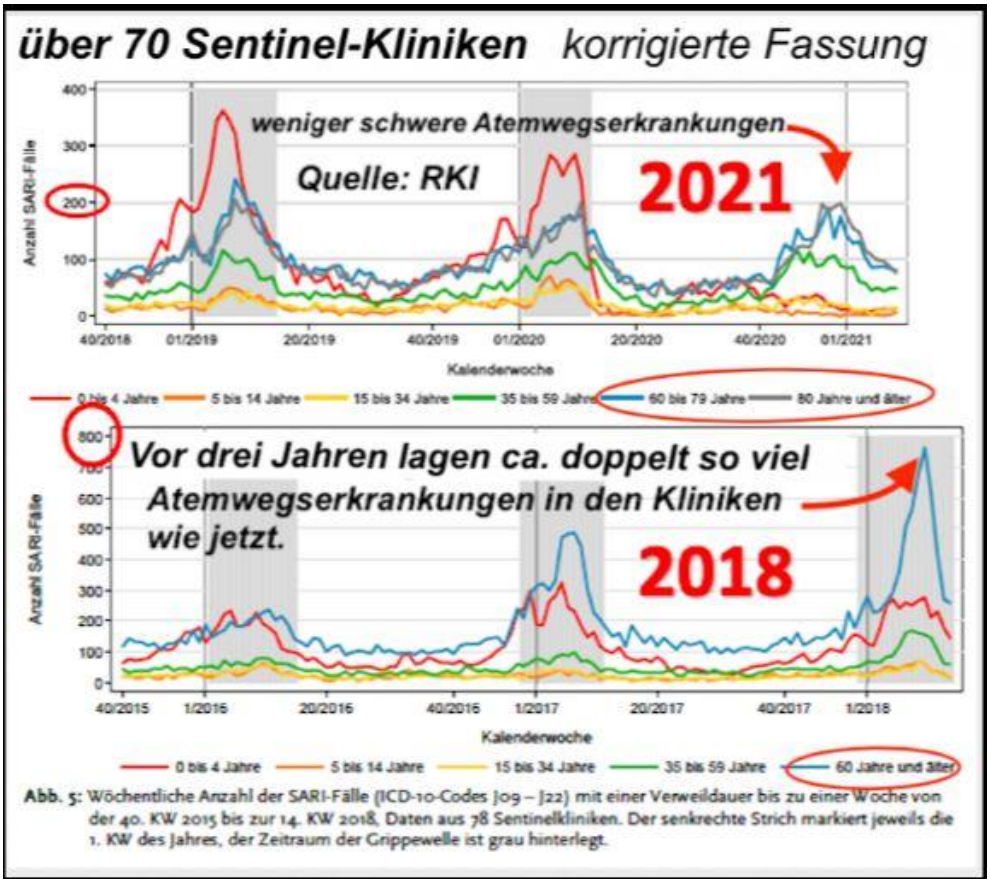

Abb. 5: Wöchentliche Anzahl der SARI-Fälle (ICD-10-Codes J09 – J22) mit einer Verweildauer bis zu einer Woche von der 40. KW 2015 bis zur 14. KW 2018, Daten aus 78 Sentinelkliniken. Der senkrechte Strich markiert jeweils die 1. KW des Jahres, der Zeitraum der Grippewelle ist grau hinterlegt.

De bovenste grafiek maakt een onderscheid tussen de leeftijdsgroepen 60-79 en 80+; de onderste grafiek heeft het enkel over de groep 60+ (die uiteraard ook de 80plussers omvat).

In 2018 waren er tijdens de piekperiode in het voorjaar bijna evenveel gehospitaliseerde ARE-patiënten van 60 jaar of meer als tijdens de piekperiodes zowel in het voorjaar als in het najaar van 2020. Het grote verschil wordt gemaakt in de categorie van jonge kinderen (<5 jaar). Voor die categorie springen de hoge cijfers voor zowel het voorjaar 2018 als het voorjaar 2020 in het oog (rode lijn). In de laatste week van 2020 lijken jonge kinderen bijna uit de statistieken te verdwijnen.

Het voorjaarsseizoen van 2018 lijkt, althans voor wat ziekenhuisopnames betreft, van

dezelfde orde van grootte als het voorjaarsseizoen van 2020. Zie ook hierboven, noot 102, op pagina 20, waar het gaat over de kritieke overbelasting van de Duitse ziekenhuizen in 2018.

(De gecommentarieerde grafieken in secties 3, 4 en 5 zijn ontleend aan wodarg.com/)

INFECTIEZIEKTES (1)

(McKinlay & McKinlay, zie boven, pagina 68)

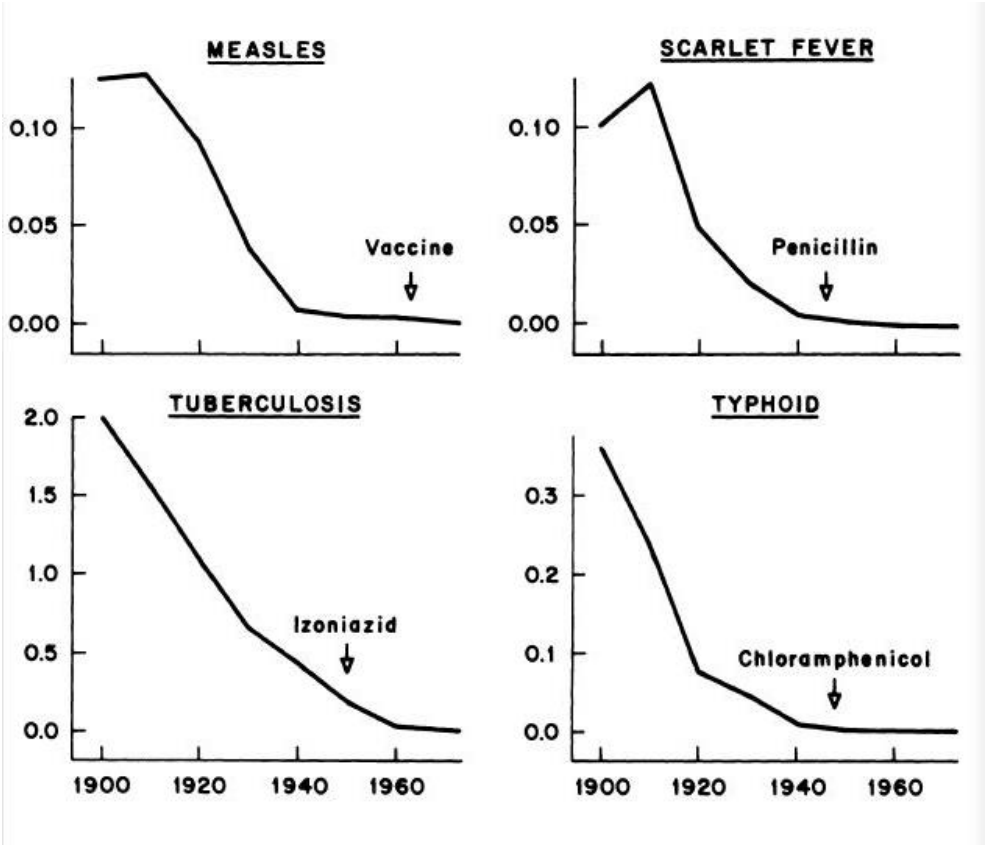

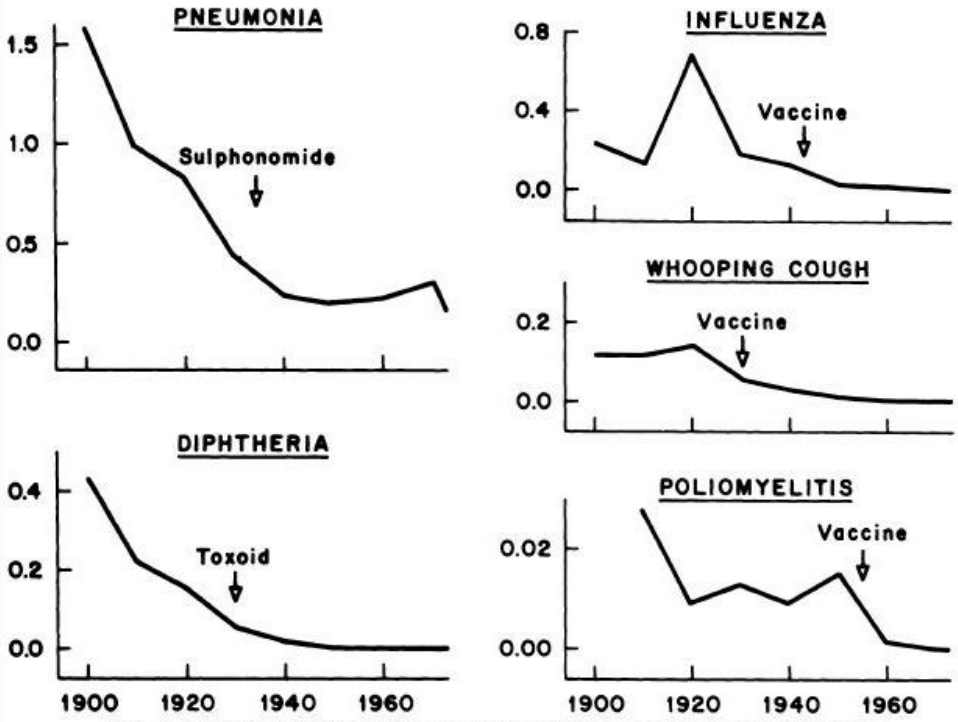

FIG. 4. The Fall in the Standardized Death Rate (per 1,000 Population) for Nine Common Infectious Diseases in Relation to Specific Medical Measures, for the United States, 1900–1973.

FIGURE 1. Crude death rate* for infectious diseases — United States, 1900–1996†

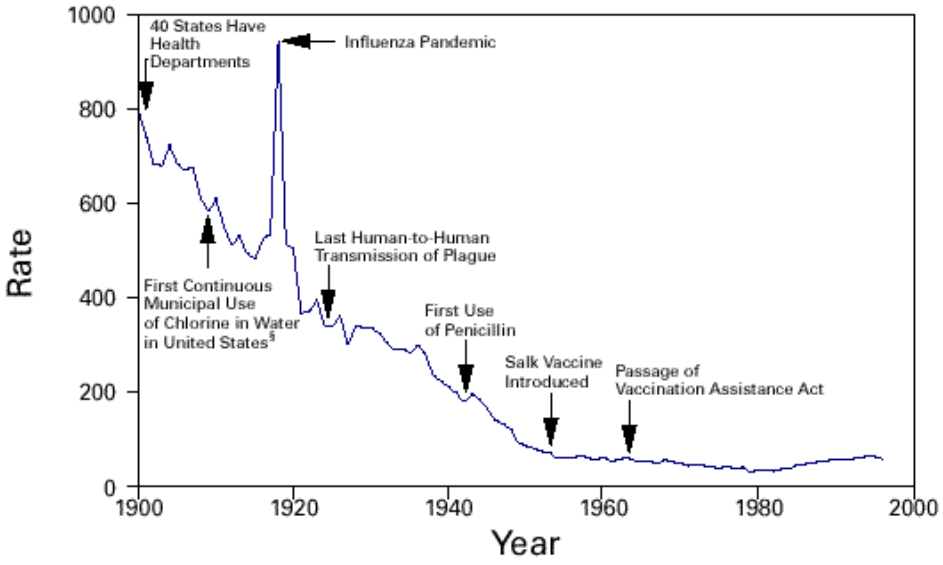

*Per 100,000 population per year.
†Adapted from Armstrong GL, Conn LA, Pinner RW. Trends in infectious disease mortality in the United States during the 20th century. JAMA 1999:281;61–6.
§American Water Works Association. Water chlorination principles and practices: AWWA manual M20. Denver, Colorado: American Water Works Association, 1973.

MASKERS

washingtonpost.com/history/2020/04/02/everyone-wore-masks-during-1918-flu-pandemic-they-were-useless/

Maskerplicht tijdens de "Spaanse griep" in 1918

MASKS MUST BE WORN BY ALL IN STOCKTON DURING THE EPIDEMIC

City Council Passed an Ordinan ce Today Noon Which Went Into Effect Immediately and Whi ch Includes Everyone on Street or in Store, Office and Sh op.

Vergelijking van de sterftecijfers per 100.000 inwoners in twee Amerikaanse steden: Maskerplicht in Stockton, niet in Boston

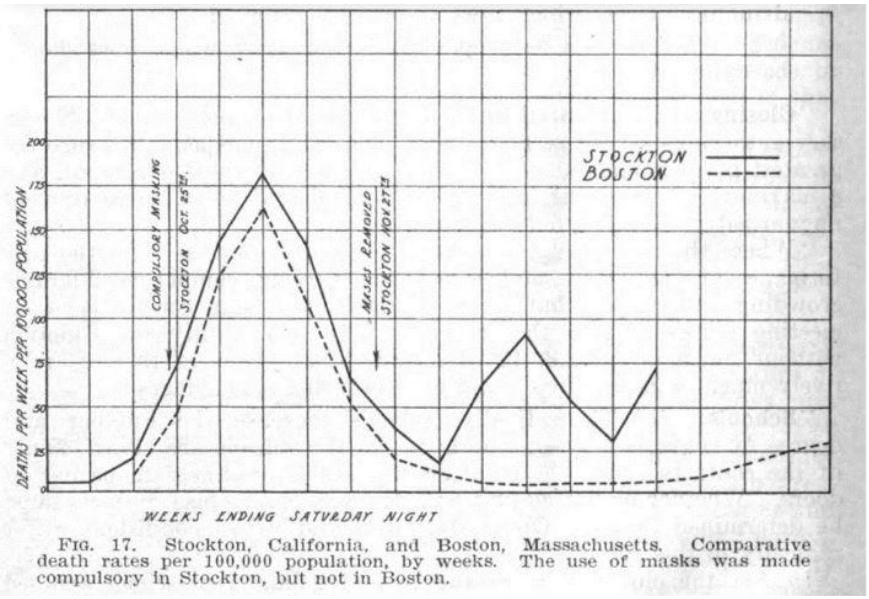

FIG. 17. Stockton, California, and Boston, Massachusetts. Comparative death rates per 100,000 population, by weeks. The use of masks was made compulsory in Stockton, but not in Boston.

Maskers verplicht in Stockton, Californië (25 oktober — 17 november 1918)
sherifenley.blogspot.com/2020/03/san-joaquin-county-and-spanish.html

PCR-TESTS

Percentage van door kweek van celcultuur bevestigde positieve PCR-tests bij gehospitaliseerde patiënten. Uit monsters die meer dan 33 amplificatiecycli nodig hadden om een positieve PCR-test op te leveren, konden de onderzoekers geen positief testende cultuur kweken.

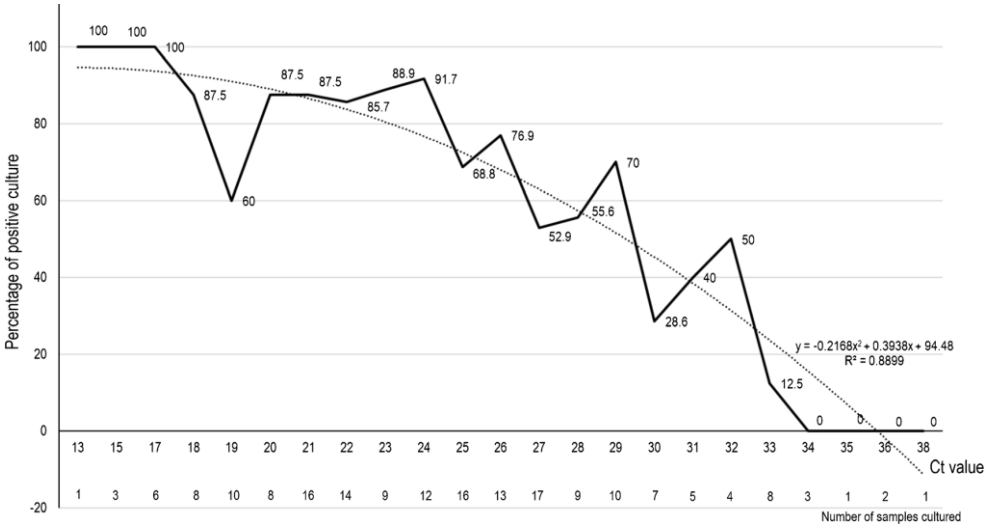

Fig. 1 Percentage of positive viral culture of SARS-CoV-2 PCR-positive nasopharyngeal samples from Covid-19 patients, according to Ct value (plain line). The dashed curve indicates the polynomial regression curve

Bron: Bernard La Scola, Didier Raoult, e.a., "Viral RNA load as determined by cell culture as a management tool for discharge of SARS-CoV-2 patients from infectious disease wards", *European Journal of Clinical Microbiology & Infectious Diseases* (2020) 39:1059–1061, 27 april, 2020 (https://doi.org/10.1007/s10096-020-03913-9)

Abstract: … Het is van het grootste belang om te bepalen wanneer een behandelde patiënt als niet langer besmettelijk kan worden beschouwd. Correlatie tussen succesvolle isolatie van virus in celkweek en Ct-waarde van kwantitatieve RT-PCR gericht op het E-gen suggereert dat patiënten, gediagnosticeerd met Ct boven de 33-34 die ons RT-PCR-systeem gebruikt, niet besmettelijk zijn. Zij kunnen dus worden ontslagen uit ziekenhuiszorg of quarantaine (voor niet-gehospitaliseerde patiënten.)

De Spartacus brief

(Samenvatting door de auteur van de brief)

- COVID-19 is een bloed- en bloedvatziekte. SARS-CoV-2 infecteert de bekleding van menselijke bloedvaten, waardoor deze in de longen lekken.
- De huidige behandelingsprotocollen (bv. invasieve beademing) zijn zeer schadelijk voor de patiënten, aangezien zij de oxidatieve stress versnellen en ernstige VILI (ventilator-geïnduceerde longletsels) veroorzaken. Het voortgezette gebruik van beademingsapparatuur bij gebrek aan bewezen medisch nut is massamoord.
- De bestaande tegenmaatregelen zijn ontoereikend om de verspreiding te vertragen van wat een aërosolvormig en potentieel door afvalwater overgebracht virus is, en zijn een vorm van medisch theater.
- Diverse niet-vaccinale interventies zijn door zowel de media als het medisch establishment onderdrukt ten gunste van vaccins en dure gepatenteerde geneesmiddelen.
- De autoriteiten hebben het nut van natuurlijke immuniteit tegen COVID-19 ontkend, ondanks het feit dat natuurlijke immuniteit bescherming biedt tegen alle eiwitten van het virus, en niet slechts tegen één.
- Vaccins zullen meer kwaad dan goed doen. Het antigeen waarop deze vaccins zijn gebaseerd, SARS-CoV- 2 Spike, is een toxisch eiwit. SARS-CoV-2 kan ADE (antibody-dependent enhancement) veroorzaken; het is mogelijk dat de huidige afweerstoffen de toekomstige stammen niet neutraliseren, maar ze in plaats daarvan helpen immuuncellen te infecteren. Ook het vaccineren tijdens een pandemie met een lekkend vaccin neemt de evolutionaire druk weg om een virus minder dodelijk te maken.
- Er is een groot en afschuwelijk crimineel complot dat zowel Anthony Fauci als Moderna rechtstreeks verbindt met het Wuhan Institute of Virology.
- Onderzoekers van het COVID-19 vaccin zijn direct gelinkt aan wetenschappers die betrokken zijn bij hersen-computer interface ("neural lace") technologie, een van hen is aangeklaagd voor het aannemen van subsidiegeld uit China.
- Onafhankelijke onderzoekers hebben mysterieuze nanodeeltjes in de vaccins ontdekt die er niet horen te zijn.
- De hele pandemie wordt gebruikt als excuus voor een enorme politieke en economische transformatie van de westerse samenleving, die de rijken zal verrijken en de rest van ons zal veranderen in lijfeigenen en paria's.

theautomaticearth.com/2021/09/spartacus/

Bill & Melinda Gates Foundation

Financiële ondersteuning voor	**bedragen in US$:**
WGO	(>4,3 miljard)
GAVI, Global Vaccine Alliance	(>3 miljard)
Johns Hopkins Universiteit	(>870 miljoen)
Imperial College London	(>280 miljoen)
Universiteit Oxford, vaccinontwikkeling	(>243 miljoen)
CDC (VS)	(155 miljoen)
BBC Media Action	(53 miljoen)
Prof Dr. Chris Witty, hoofd medische diensten VK	(40 miljoen)
National Institute of Health (VS)	(>18 miljoen)

Meer details

gatesfoundation.org/How-We-Work/Quick-Links/Grants-Database#;
clubderklarenworte.de/wp-content/uploads/2021/09/Netzwerkanalyse-Corona-Komplex.pdf (p.4)

Trump, januari 2017 – Biden, januari 2021

(Bron: persfoto's met overdruk van een Internetgebruiker die anoniem wenste te blijven)

Gilbert & Sullivan: Utopia Limited (Finale, Act 1)

https://www.gsarchive.net/utopia/webop/ul011.html

Mr. Goldbury: Utopia is veel te groot voor een klein hoofd... Ik zou het stichten als een naamloze vennootschap!

Koning Paramount: Een naamloze vennootschap? Wat mag dat zijn? De term is mij onbekend...

Mr. Goldbury: Een zevental mannen vormen een vennootschap (indien mogelijk, allemaal mannen van adel en baronnen). Ze beginnen met een publieke declaratie van de mate waarin zij de schulden van de nv willen betalen. Dat wordt haar kapitaal genoemd. Als de vennoten verstandig zijn dan zullen zij geen immense som declareren.

Het bedrag doet er niet toe. Achttien miljoen pond of achttien pence —het maakt niet uit. Ik zou kiezen voor achttien pence. De reden daarvoor zal meteen duidelijk zijn voor elke schuldenaar, wanneer de wet de vennoten toestaat op voorhand te zeggen hoeveel van de schuld van de nv zij voor hun rekening zullen nemen. Hoe lager zij het bedrag kunnen stellen, hoe beter voor hen...

Dan gaan zij handelen met iedereen die hen vertrouwt, ongeacht het kapitaal van de nv. (Ja, het is schimmig, maar het is geheiligd door de gewoonte.) Bank, Spoorweg, Lening, of Panama Kanaal: de nv kan haar activiteiten niet snel genoeg opstarten. Het is strikt eerlijk, en gebaseerd op gezond verstand. Als zij slaagt dan zijn uw winsten als vennoot gigantisch. En als zij faalt dan verliest u uw achttien pence.

Laat de geldmachine draaien! Want u kunt alleen maar winnen, en u zult nooit van oneerlijkheid worden beticht... U wordt verdrietig, omdat de schuldeisers voor de deur staan — want geen plannetje van een sterveling is zeker in dit Tranendal, zeker is alleen dat uw aansprakelijkheid beperkt is tot achttien pence. Denkt u dan dat de ondergang wacht? Als dat zo is dan bent u, in financieel opzicht, een domme ezel. U hoeft immers alleen maar een verzoek tot ontbinding van de nv in te dienen... De nv gaat ten onder. Maar tegen u persoonlijk zeggen de Vereffenaars: "Het maakt niet uit, u hoeft niet te betalen." Dus u start morgen een andere nv op!

Koning Paramount: Wel, op het eerste gezicht lijkt het ons oneerlijk. Maar als het goed genoeg is voor het deugdzame Engeland — het meest vooraanstaande commerciële land in de wereld — dan is het goed genoeg voor ons... En begrijp ik u goed: Groot Brittannië wordt volgens dit beginsel van de naamloze vennootschap geregeerd?

Mr. Goldbury: We zijn nog niet echt zover, maar we neigen snel in die richting. Lang zal het niet meer duren.

Koning Paramount (enthousiast): Wij zullen u voor zijn! Het nageslacht zal ons kennen als de eerste Soeverein in het christendom die zijn kroon en land registreerde onder de Joint Stock Company's Act van 1862.

[Vrij vertaald, met didactische verduidelijkingen. Noteer dat de commerciële nv werd bedacht naar het voorbeeld van de oorspronkelijke, politieke nv, de staat, waarvan het kapitaal 0 is. De stichters van staten en hun opvolgers (later de politieke meerderheidspartijen) verklaarden zich nooit bereid enig deel van de staatsschuld "uit eigen zak" terug te betalen. Zij lieten enkel verstaan dat zij hun onderdanen zouden doen betalen.]

Tabellen

Pagina 3	Verenigde Staten van Amerika (1-2-2020 – 23-1-2021)
Pagina 33	Top 10 doodsoorzaken
Pagina 343	Europa : Coronacijfers 14/11/2020
Pagina 344	Rest van de wereld: Coronacijfers 29/09/2020
Pagina 90	Bruto CFR 11/09/2020
Pagina 95	Pandemieën, mortaliteit
Pagina 95	Verandering sterftecijfers 2014-2020 (Europa)
Pagina 97	Euromomo index
Pagina 98	Alle Euromomo-landen: absolute sterftecijfers
Pagina 100	Vergelijking covid19 – hartziektes (VS, 2020)
Pagina 102	Sterfgevallen per jaar in VS, 2010-2021
Pagina 106	VK sterfgevallen (1950-2020)
Pagina 141	Rapportering mogelijk schadelijke effecten
Pagina 150	Absolute en relatieve risicovermindering bij vaccinatie
Pagina 153	Doden Engeland januari – juli 2021
Pagina 156	Ivermectine in Afrika
Pagina 172	Elite en Establishment
Pagina 257	"Hard" versus "laks beleid" (VS)
Pagina 268	Gewonnen kiesdistricten per kandidaat (2012-2020)

Figuren en grafieken

Pagina 2	Bevestigde gevallen (wereld)
Pagina 55	Virusseizoenen
Pagina 94	Maandelijkse sterftecijfers (België 1900-2020)
Pagina 114	Effect mondmaskerplicht (VS)
Pagina 114	Effect heropenen restaurants (VS)
Pagina 115	Hard vs. laks beleid: Midwest (VS)
Pagina 342	Hard vs. laks beleid: Californië, Arizona, Nevada
Pagina 342	Hard vs. laks beleid: VK, Zweden

Noten

[1] "Wetenschappers verbijsterd en op hun hoede, omdat Afrika de covidramp vermijdt", meldde het persagentschap AP nog in november 2021. (apnews.com/article/coronavirus-pandemic-science-health-pandemics-united-nations-fcf28a83c9352a67e50aa2172eb01a2f); mises.org/wire/low-vaccination-rates-africas-covid-deaths-remain-far-below-europe-and-us; zie bijvoorbeeld worldometers.info/coronavirus/country/congo/;
[2] worldometers.info/coronavirus/
[3] Zie ook jamesdemeo.com/DeMeoCDCdataReviewSM.pdf
[4] spiked-online.com/2021/12/21/the-tyranny-of-public-health/ (Frank Furedi)
[5] Cijfers ontleend aan Wikipedia. Zie ook het artikel, uit februari 2005, "Quarantine for Sars, Taiwan", ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3320446/: 150.000 mensen werden in Taiwan in quarantaine geplaatst, maar slechts 24 gevallen werden na laboratoriumonderzoek bevestigd.
[6] Voor regelmatige updates van titels van wetenschappelijke publicaties over sarscov2 en covid19, zie o.a. cell.com/COVID-19
[7] "A Novel Coronavirus from Patients with Pneumonia in China, 2019", *New England Journal of Medicine*, 382; 8, 20 februari 2020. nejm.org/doi/10.1056/NEJMoa2001017
[8] Hypothesen weerleggen (falsificeren) is de essentie van empirisch wetenschappelijk onderzoek, Karl Popper, *Logik der Forschung* (1934), Engels *The Logic of Scientific Discovery* (1959)
[9] gisaid.org/ ; en.wikipedia.org/wiki/GISAID
[10] pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33051876/ ("Syncytia formation by sarscov2-infected cells")
[11] wissenschafftplus.de/uploads/article/wissenschafftplus-fehldeutung-virus-teil-2.pdf
[12] Zie o.a. J. Mercola & R. Cummins, *The Truth about Covid-19* (2021), hoofdstuk 8
[13] unz.com/lromanoff/covid-19-a-biological-weapon-targeting-ethnicity-and-body-systems/
[14] nytimes.com/2020/03/01/business/china-coronavirus-surveillance.html
[15] nature.com/articles/s41591-020-0820-9 (17 maart 2020);
[16] Sharri Markson, *What Really Happened In Wuhan: The cover-ups, the conspiracies and the classified research* (2021); A. Chan & M. Ridley, *Viral: The Search for the Origin of Covid-19 (2021)*; J. Mercola & R.Cummins, *The Truth about Covid-19* (2021), hoofdstuk 2; Luc Montagnier, Nobelprijswinnaar geneeskunde in 2008, sprak zich uit tegen de hypothese van een overdracht van sarscov2 van dier naar mens. gilmorehealth.com/chinese-coronavirus-is-a-man-made-virus-according-to-luc-montagnier-the-man-who-discovered-hiv/ (gepubliceerd op 16 april 2020), Zie ook childrenshealthdefense.org/defender/scientists-covid-natural-origin-theory-wuhan-lab/ en frontnieuws.com/noors-virusonderzoeker-het-coronavirus-komt-uit-een-laboratorium/; redvoicemedia.com/2022/02/dr-malone-tony-fauci-other-experts-used-burner-phones-to-plot-cover-up-covid-wuhan-lab-leak-video/
[17] nature.com/news/us-suspends-risky-disease-research-1.16192 : "US suspends risky disease research" (22 oktober, 2014); dailymail.co.uk/news/article-8211291/U-S-government-gave-3-7million-grant-Wuhan-lab-experimented-coronavirus-source-bats.html ; planet-today.com/2022/01/scientists-instrumental-to-covid-19.html. Al vroeg in november, vóór Wuhan in het nieuws kwam, waarschuwden Amerikaanse inlichtingendiensten voor een virusuitbraak in Wuhan—voorkennis? (rumble.com/vv49f8-covid-19-bio-attack-smoking-gun.html; unz.com/ebook/covid-catastrophe-ebook/)

[18] 'Gain of function' is in feite een eufemisme voor "ontwikkeling van biologische wapens". phe.gov/s3/dualuse/Documents/gain-of-function.pdf; nature.com/news/engineered-bat-virus-stirs-debate-over-risky-research-1.18787 ; newsweek.com/dr-fauci-backed-controversial-wuhan-lab-millions-us-dollars-risky-coronavirus-research-1500741?amp=1; zerohedge.com/covid-19/nih-admits-funding-gain-function-covid-experiments-gives-ecohealth-five-days-report; thegatewaypundit.com/2022/01/german-professor-faucis-bombshell-e-mails-bears-full-responsibility-held-liable/; achgut.com/artikel/fauci_drosten_und_die_dynamit_mails_neue-form_von_wissenschafts_kriminalitaet; lewrockwell.com/2022/04/joseph-mercola/over-100000-released-documents-expose-covid-origin-fraud/; govinfo.gov/content/pkg/CHRG-112shrg75273/html/CHRG-112shrg75273.htm (VS Senaat hoorzitting)

[19] obamawhitehouse.archives.gov/blog/2017/01/09/recommended-policy-guidance-potential-pandemic-pathogen-care-and-oversight ; zie ook hieronder noot 210

[20] nbcnews.com/id/wbna3076748: "Verschillende biotechnologie- en farmaceutische bedrijven, de Amerikaanse overheid en onderzoekers in Canada en Hong Kong hebben de afgelopen weken SARS-gerelateerde octrooiaanvragen ingediend, waarbij ze claimden eigenaar te zijn van stukjes genetisch materiaal of zelfs het gehele virus." (16 oktober, 2003); zie ook het Fauci-covid19 Dossier van David E. Martin dat gebaseerd is op een analyse van meer dan 4000 patenten rond sars-coronavirussen; davidmartin.world/wp-content/uploads/2021/01/The_Fauci_COVID-19_Dossier.pdf; davidmartin.world/wp-content/uploads/2021/12/The-Criminal-Conspiracy-of-Coronavirus.pdf; bitchute.com/video/nUJ0IUTdtNGH/; bitchute.com/video/v9IcFa1NVyyg/, interview met Reiner Füllmich); brandnewtube.com/watch/dr-david-martin-files-lawsuit-against-biden_Z9kJRKxBqkwP987.html

[21] Bijvoorbeeld patents.justia.com/patent/7776521 (14 mei, 2007)

[22] thegatewaypundit.com/2021/02/huge-exclusive-dr-baric-reviewing-modernas-dr-faucis-coronavirus-vaccine-december-2019-know/

[23] science.sciencemag.org/content/295/5564/2325.full ("Biological Weapons and International Law" (2002); hsgac.senate.gov/hearings/biological-security-the-risk-of-dual-use-research, zerohedge.com/covid-19/virologists-claim-fingerprints-manipulation-prove-covid-19-man-made-no-credible-natural; thehighwire.com/videos/the-definition-of-a-bio-weapon/

[24] dailymail.co.uk/news/article-10393581/Top-SAGE-adviser-admitted-lab-leak-theory-likely-origin-Covid-February-2020.html; het lijkt er nu, begin 2022, op dat het virus weldegelijk een laboratorium product was en dat de hoofden van de Amerikaanse gezondheidsbureaucratie daarbij betrokken waren: projectveritas.com/news/military-documents-about-gain-of-function-contradict-fauci-testimony-under/ (Project Veritas); zerohedge.com/covid-19/hidden-military-documents-reveal-nih-intent-create-sars-cov-2-using-gain-function-research; brighteon.com/b314de83-1c62-4dee-a89f-bfb4b4c7025c (Robert Malone)

[25] afinalwarning.com/531723.html: "Patent document shows that DARPA built covid with the help of Bill Gates and WHO"; dailymail.co.uk/news/article-10542309/Fresh-lab-leak-fears-study-finds-genetic-code-Covids-spike-protein-linked-Moderna-patent.html

[26] thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(20)30418-9/fulltext. Over de auteurs van dat article: theepochtimes.com/scientists-who-were-instrumental-to-covid-19-natural-origins-narrative-received-over-50-million-in-niaid-funding-in-2020-2021_4220769.html

[27] Commentaar (bij het artikel geciteerd in noot 7 hierboven) van S. Perlman, "Another Decade, Another Coronavirus", 20 februari, 2020, nejm.org/doi/10.1056/NEJMe2001126.
[28] Aldus de biochemicus Jochen Ziegler: achgut.com/artikel/corona_ist_aelter_als_gedacht; cbsnews.com/news/french-doctors-find-coronavirus-case-from-month-before-virus-was-believed-to-have-been-in-europe/; nih.gov/news-events/news-releases/nih-study-offers-new-evidence-early-sars-cov-2-infections-us : "De CDC suggereerde dat sarscov2 in december 2019 aanwezig was in de VS."
[29] Zhengli-Shi, Ralph S. Baric, e.a., "A SARS-like cluster of circulating coronaviruses shows potential for human emergence", *Nature Medicine*, vol.21, n°12, december 2015, 1508 e.v.(pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26552008/); Baric is een sleutelfiguur in het Amerikaanse "gain of function" onderzoek; Zhengli-Shi is directeuur van het virus lab in Wuhan.
[30] Ook vandaag nog is een griepdiagnose (door een arts) niet hetzelfde als de vaststelling "geïnfecteerd met een influenzavirus" (in een laboratorium).
[31] bmj.com/content/370/bmj.m3563: P. Doshi, "Covid-19: Do many people have pre-existing immunity?" Ondanks de verschillen tussen de twee virussen, blijkt T-cel immuniteit (pagina 69sqq) verworven tegen sars (2003) ook nog in 2019-20 tegen sarscov2 te beschermen.
nature.com/articles/s41586-021-04186-8.pdf
[32] swprs.org/covid-versus-the-flu-revisited/
[33] sites.krieger.jhu.edu/iae/files/2022/01/A-Literature-Review-and-Meta-Analysis-of-the-Effects-of-Lockdowns-on-COVID-19-Mortality.pdf
[34] britannica.com/science/Stockholm-syndrome; healthline.com/health/mental-health/stockholm-syndrome
[35] M. Grasoa, Fan Xuan Chen, T. Reynolds, "Moralization of Covid-9 health response: Asymmetry in tolerance for human costs", *Journal of Experimental Social Psychology*, v.93, maart 2021 (sciencedirect.com/journal/journal-of-experimental-social-psychology/vol/93/suppl/C)
[36] nytimes.com/2020/04/07/world/asia/wuhan-coronavirus.html
[37] edition.cnn.com/2020/04/29/asia/wuhan-coronavirus-lockdown-analysis-intl-hnk/index.html
[38] rwmalonemd.substack.com/p/behavioral-control; sueddeutsche.de/politik/coronavirus-tests-strategie-1.4858950 De krant verwijst (27 maart 2020) naar een vertrouwelijk document van het Duitse Ministerie van Binnenlandse Zaken. Daarin worden verschillende communicatiestrategieën over de pandemie besproken: inspelen op primaire angsten, leugens, overdrijvingen, schuldgevoelens oproepen — het hoort er allemaal bij. Communicatiespecialisten ("spin doctors"), psychologen en sociologen maakten bijna overal deel uit van de adviesraden die het beleid "wetenschappelijk" moesten ondersteunen, zij het dat zij, anders dan de virologen en epidemiologen, in de coulissen van het coronatheater bleven.
[39] C.K.T Lima, P.M.M Carvalho, I.A.A.S.Lima, J.V.A.O. Nunes, J.S.Saraiva, R.I. de Souza, C.G.L da Silva., M.L.R. Neto, "The emotional impact of Coronavirus 2019-nCoV", *Journal of Psychiatry Research*, 2020 Mar 12;287:112915.
pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32199182/
[40] Retrospectieve analyse van afvalmonsters uit Milaan and Turijn doet echter vermoeden dat het virus al op 18 december, 2019, in het noorden van Italië aanwezig was. La Rosa G, Mancini P, e.a. "SARSCoV-2 has been circulating in northern Italy since December 2019: Evidence from environmental monitoring" (Sci Total Environ. 2020 Aug 15;750:141711).

[41] In november 2020 vroeg de Italiaanse regering aan de Europese centrale bank alle tijdens de pandemie gemaakte schulden kwijt te schelden: bloomberg.com/news/articles/2020-11-26/italy-wants-ecb-to-cancel-pandemic-debt-conte-s-top-aide-says?srnd=markets-vp

[42] doctorsinitaly.com/b/flu-shot/: "In september 2019 werd in Italië voor het eerst een griepprik beschikbaar gesteld die wordt geproduceerd op basis van gekweekte dierlijke cellen in plaats van eieren. Dit quadrivalent griepvaccin (VIQCC) bevat 2 virussen van type A (H1N1 en H3N2) en 2 virussen van type B. Het is goedgekeurd voor mensen van 9 jaar en ouder." Daarnaast was er ook een vaccin beschikbaar met stoffen die het immuunsysteem extra stimuleren. Het werd aanbevolen voor volwassenen vanaf 65.

[43] Zie bijvoorbeeld chron.com/news/medical/article/Some-doctors-moving-away-from-ventilators-for-15189647.php.(9 april 2020)

[44] blubrry.com/malcolmoutloud/83773162/false-positives-fake-variants-outright-fraud/ (o.a. over PCR-tests, Sanger-sequencing en andere methodes om DNA-sequenties te determineren—noot 13)

[45] lewrockwell.com/2020/12/joseph-mercola/how-changing-the-definition-of-pandemic-altered-our-world/ ;
nl.wikipedia.org/wiki/Pandemie#De_zes_pandemische_fases,_zoals_gehanteerd_door_de_WHO

[46] Tedros Adhanom Ghebreyesus was een Ethiopisch politicus, geen medicus, een marxist en een protegé van de Clinton Foundation en de Bill & Melinda Gates Foundation die met succes zijn "mars door de instituties" (pagina 248) had voltooid. journal-neo.org/2020/02/18/who-is-who-s-tedros-adhanom/

[47] Dat lag in de lijn van de opdracht van de WGO, zie pagina 213

[48] who.int/bulletin/volumes/87/6/09-040609/en/; brownstone.org/articles/pcr-tests-and-the-rise-of-disease-panic/

[49] Beluister uiteenzetting over die pandemie van Marc van Ranst ("Chatham House lecture", 2019), o.a. op vimeo.com/320913130; viruswaarheid.nl/informeren/de-overheid-bedient-zich-van-dezelfde-methoden-als-een-psychopaat/ Van Ranst was in 2009 aangesteld als de Belgische "griepcommissaris".

[50] cbsnews.com/news/swine-flu-cases-overestimated/

[51] blog.nomorefakenews.com/2020/04/16/heres-what-sharyl-attkisson-told-me-about-the-2009-pandemic/

[52] axisoflogic.com/artman/publish/Article_56850.shtml

[53] who.int/publications/i/item/global-vaccine-action-plan-2011-2020

[54] spectator.org/overpopulation-population-control/; China ging echter de andere kant op wsj.com/articles/china-plans-further-shift-toward-encouraging-childbirth-11624003448

[55] wsj.com/articles/BL-WHB-1322 "26 mei 2009—Miljardairs willen een wereld met minder mensen. De bijeenkomst in New York van Bill Gates, Warren Buffett, David Rockefeller, Eli Broad, George Soros, Ted Turner, Michael Bloomberg, Oprah Winfrey, e.a..."

[56] gavi.org/governance/gavi-board/composition UNICEF, WGO, de Wereldbank en de Bill & Melinda Gates Foundation hebben vaste zetels; vertegenwoordigers van andere Gavi-partners dienen op tijdelijke basis. wsj.com/articles/bill-gates-the-best-investment-ive-ever-made-11547683309; odysee.com/@GrandJury:f/Grand-Jury-Day-2-online_1:f (start 4:29:05)

[57] odysee.com/@GrandJury:f/Grand-Jury-Day-2-online_1:f (start 4:29:05);

thehighwire.com/videos/w-h-o-whistleblower-connects-the-dots/; lifesitenews.com/opinion/new-documentary-on-who-exposes-widespread-corruption-massive-funding-by-bill-gates/; ook het Reiner Füllmich interview met Sherri Tenpenny , arts, (drtenpenny.com/thisweekwithdrt)

[58] who.int/immunization/global_vaccine_action_plan/GVAP_foreword.pdf?ua=1

[59] Peter Piot is nu een sleutelfiguur in het medisch Establishment (clubderklarenworte.de/wp-content/uploads/2021/09/Netzwerkanalyse-Corona-Komplex.pdf);

[60] fedsmith.com/2020/07/21/top-10-highest-paid-feds-1-well-known/

[61] rumble.com/vr34mi-rfk-how-fauci-wields-power-to-serve-big-pharmas-interests.html

[62] R.F. Kennedy, *The Real Anthony Fauci* (2021)

[63] patents.justia.com/inventor/anthony-s-fauci

[64] Walter J. Baeyens, *De Covid-19 Goelag* (2021)

[65] Harvard School of Health werd in 2014 de T.H. Chan School of Health, genoemd naar de Chinese vastgoedmakelaar T.H. Chan, na een gift van $350 miljoen vanwege zijn zoons. De grote namen in de wereld van de medische wetenschap (instituten, tijdschriften) zijn nu innig vebonden met en afhankelijk van de mondiale financiële elite.

[66] weforum.org/; zie pagina 277 (Het WEF staat ook bekend als de Davosclub van het mondiale Establishment en hun experts — zie pagina 168)

[67] centerforhealthsecurity.org/event201/; youtube.com/watch?v=AoLw-Q8X174&t=97s; centerforhealthsecurity.org/event201/players/, breggin.com/wp-content/uploads/CEPI.Gates-Preliminary-Business-Plan-2016.pdf; brighteon.com/3a47b5e6-e51a-4dab-a09e-b161cf3eda5e (lezing over "pandemie-simulaties", doot Paul Schreyer)

[68] youtube.com/watch?v=sJ1x8SlNxj0&t=274s

[69] stars.library.ucf.edu/jicrcr/vol3/iss1/4/ ("The SPARS Pandemic 2025-2028: A Futuristic Scenario to Facilitate Medical Countermeasure Communication", *Journal of international crisis and risk communication research*, 2020, vol.3, n°1): volledige tekst: web.archive.org/web/20210405042708/https://www.centerforhealthsecurity.org/our-work/pubs_archive/pubs-pdfs/2017/spars-pandemic-scenario.pdf. De eerste grote simulatie werd overigens al in 2012 georganiseerd door het Robert Koch Instituut in opdracht van de Duitse regering. dserver.bundestag.de/btd/17/120/1712051.pdf ("Pandemie durch Virus Modi-SARS"); zie ook Rockefeller Foundation & Global Business Newtwork, Scenarios for the Future of Technology and International Development (2010) (archive.org/details/2010-scenarios-for-the-future-of-technology-and-international-development/2010 i.h.b. p.18)

[70] opensecrets.org/federal-lobbying/industries/summary?cycle=2021&id=H04 ; researchgate.net/publication/339672593_Lobbying_Expenditures_and_Campaign_Contributions_by_the_Pharmaceutical_and_Health_Product_Industry_in_the_United_States_1999-2018 ; businessinsider.com/lawmakers-bought-sold-covid-19-related-stocks-during-pandemic-2021-12

[71] medisquare.be/index.php/2020/09/30/prof-peter-piot-dit-is-nog-maar-het-begin/: Peter Piot: "Er is nog maar één virus dat we uit de wereld hebben gekregen: de pokken (variola)". Is dat een drogreden van het type "post hoc, propter hoc"? Het is immers ook mogelijk dat het pokkenvirus spontaan verdwenen is en dat het vaccin daarbij nauwelijks een rol heeft gespeeld (cf. pagina 378 en mises.org/wire/smallpox-historical-myths-behind-mandatory-vaccines). Waterpokkendoden (varicella) zaten in de VS al in een dalende lijn vóór het vaccinatieprogramma begon in 1996. De

statistieken tonen ook geen versnelling van de daling na de introductie van het vaccin. (cdc.gov/chickenpox/vaccine-infographic.html);
[72] jcm.asm.org/content/jcm/55/3/735.full.pdf: "Tijdens de uitbraak van mazelen in Californië in 2015 deed zich een groot aantal vermoedelijke gevallen voor bij recent gevaccineerden. Van de 194 sequenties van het mazelenvirus die in 2015 in de Verenigde Staten werden verkregen, werden er 73 geïdentificeerd als vaccinsequenties." physiciansforinformedconsent.org/measles/
[73] Congress.gov; Zoekterm "H.R. 5546 99th Congress";
federalregister.gov/documents/2020/04/15/2020-08040/amendment-to-declaration-under-the-public-readiness-and-emergency-preparedness-act-for-medical;
zie ook cnbc.com/2020/12/16/covid-vaccine-side-effects-compensation-lawsuit.html
[74] thevaccinereaction.org/2020/08/2005-prep-act-and-1986-act-shield-vaccine-manufacturers-from-liability/
[75] americanthinker.com/articles/2022/02/fda_duplicity_on_covid19_vaccines.html
[76] americasfrontlinedoctors.org/frontlinenews/information-security-expert-on-revealed-pfizer-agreements-theres-good-reason-pfizer-fought-to-hide-the-details-of-these-contracts/
[77] eurosurveillance.org/content/10.2807/ese.16.26.19904-en
[78] deutsche-apotheker-zeitung.de/news/artikel/2016/05/13/schweden-deckelt-entschadigung-fur-narkolepsie-kranke-nach-impfung
[79] Waar het virus pas later arriveerde, was er een zomerpiek. Vergelijk bijvoorbeeld

Piekdagen Covid19-doden (VS)					
Staat	**Maand 2020**	**Dagmaximum**		**Bevolking**	**Covid19-doden/ miljoen**
New York	april	**9 april**	**1000**	19.450.000	**51,41**
	augustus	12 augustus	17		0,87
Florida	april	18 april	56	21.500.000	2,60
	augustus	**5 augustus**	**242**		**11,26**

In 2021 kwam de winterpiek in New York op 14 januari (240). In Florida was er opnieuw een zomerpiek, op 28 augustus 2021 (425). worldometers.info
[80] www.bitchute.com/video/m6tKbyYhLrGE/ (getuigenis van een verpleger)
[81] youtube.com/watch?v=-kk-DrTCRAY&t=54s
[82] John Ioannidis, "A fiasco in the making? As the coronavirus pandemic takes hold, we are making decisions without reliable data": statnews.com/2020/03/17/a-fiasco-in-the-making-as-the-coronavirus-pandemic-takes-hold-we-are-making-decisions-without-reliable-data/
[83] Het risico voor de bevolking is niet het sterftecijfer voor geïnfecteerden (IFR), maar het sterftecijfer over de totale populatie van geïnfecteerde en niet-geïnfecteerde mensen. Als u de enige ter wereld bent die lijdt aan een infectieziekte D en u overlijdt als gevolg van de infectie, dan is de IFR voor D 100%. Voor de wereldbevolking is het sterfterisico van D 1/(ca 8 miljard) of ongeveer 0,0000000125%. Ongetwijfeld zijn er veel dergelijke unieke ziektes, maar de kans dat die ooit ontdekt worden is uiterst klein.
[84] David L. Katz, "Is Our Fight Against Coronavirus Worse Than the Disease?", Opinion, *New York Times*, 20 maart, 2020 (nytimes.com/2020/03/20/opinion/coronavirus-pandemic-social-

distancing.html). Zijn bewering werd aan het einde van het jaar bevestigd in de officiële statistieken (vgl. boven, tabel op pagina 3).

[85] who.int/bulletin/online_first/BLT.20.265892.pdf

[86] pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32179701/ (20 februari, 2020), gepubliceerd 1 mei, 2020, in Science,. 368, 6490, pp. 489-493 science.sciencemag.org/content/368/6490/489.full)

[87] Over afstandregels ("social distancing") zal ik niets zeggen. Niemand weet op basis van welke wetenschappelijke gegevens de maat (één, anderhalve, twee meter, zes voet) voor die regels bepaald werd.

[88] "Een vooraanstaande atmosfeerchemicus bij het Scripps Institution of Oceanography zegt dat ze elke surfer, hardloper en motorrijder wil waarschuwen die ze langs de kust van San Diego ziet. 'Zelfs voor $1 miljoen zou ik nu niet het water gaan', zegt Kim Prather… Prather vreest dat SARS-CoV-2 de kustwateren zou kunnen binnendringen en langs de kust weer in de lucht terechtkomen." Haar op niets steunende vrees was voor de autoriteiten genoeg om de Californische stranden te sluiten en surfers te arresteren. latimes.com/california/story/2020-04-02/coronavirus-ocean-swimming-surfing-safe-beaches-los-angeles .

[89] dailymail.co.uk/video/uknews/video-2138890/Video-Police-released-drone-footage-people-defying-lockdown-advice.html

[90] Een ruitenwasser in mijn buurt werd door de plaatselijke politie van zijn hoge ladder gehaald, omdat "hij geen relevant werk deed". Nadat hij zijn andere klanten had gewaarschuwd dat hij zijn eerder gemaakte afspraken niet zou kunnen nakomen, besloot hij zich te informeren bij het stadsbestuur. Dat vertelde hem dat hij wel mocht werken. Op zijn vraag, wat hij dan moest doen wanneer de politie hem nog een keer naar beneden zou roepen, kreeg hij het antwoord: "Geef ze ons telefoonnummer en vraag of ze ons eens willen bellen."

[91] telegraph.co.uk/news/2021/05/14/scientists-admit-totalitarian-use-fear-control-behaviour-covid/ ; technocracy.news/govt-scientific-advisors-admit-to-using-unethical-totalitarian-fear-tactics-to-control-population/; theepochtimes.com/covid-19-a-pandemic-of-fear-manufactured-by-authorities-yale-epidemiologist_4106244.html; J. Mercola & R.Cummins, *The Truth about Covid-19* (2021), hoofdstuk 5

[92] rt.com/news/548319-eu-million-undiagnosed-cancer-cases/

[93] Dick Menzies, "Mycobacterium tuberculosis as a Cause of Community-Acquired Pneumonia", in Thomas J. Marrie (ed.), *Community-Acquired Pneumonia* (2001)

[94] en.wikipedia.org/wiki/COVID-19_pandemic_lockdown_in_India

[95] Zie pagina 226. Die landen vormden de kern van het mondiale militaire en politieke Establishment dat na de weede wereldoorlog ontstaan was.

[96] Peter Navarro, *In Trump Time* (2021)

[97] dhs.gov/science-and-technology/iqt; childrenshealthdefense.org/defender/how-tech-giants-work-for-security-state/

[98] J. Assange, "Google Is Not What It Seems", wikileaks.org/google-is-not-what-it-seems/; A.J. White, "Google.gov", The New Atlantis, 2018 (thenewatlantis.com/publications/googlegov); medium.com/insurge-intelligence/how-the-cia-made-google-e836451a959e

[99] unlimitedhangout.com/2020/12/investigative-reports/jack-dorsey-the-cia-and-twitter-censorship-in-the-age-of-covid-19/ (Vanessa Beeley)

[100] unlimitedhangout.com/2021/04/investigative-reports/the-military-origins-of-facebook/ (Whitney Webb); unlimitedhangout.com/2020/11/reports/us-uk-intel-agencies-declare-cyber-war-on-independent-media/

[101] R. Bourne, "War is the health of the state", (1918), een klassieker van de antioorlogliteratuur panarchy.org/bourne/state.1918.html; Cf. Mussolini: "Alleen de oorlog focust alle menselijke energie tot het uiterste en bezegelt de adel van de volkeren die de moed hebben oorlog te voeren." *De Fascistische doctrine* (1932)

[102] Westdeutsche Zeitung, 3 maart 2018: wz.de/nrw/kreis-viersen/krankenhaeuser-sind-ueberlastet_aid-25778979; ook wunderweib.de/grippe-ueberfordert-krankenhaeuser-influenza-patienten-liegen-auf-den-fluren-102760.html: "Griep overweldigt ziekenhuizen: Influenza-patiënten liggen in de gangen".

[103] De laatste werkelijke klimaatramp was de "kleine ijstijd" (ca 1300 tot ca 1850, dieptepunt in de 17de eeuw). Hij bracht een dramatische dynamiek op gang — in Europa: pandemieën (de uit Centraal-Azië afkomstige "zwarte pest" van 1348), verminderde landbouwproductiviteit en hongersnood. Dat leidde onder andere tot het ontstaan van gemilitariseerde staten; een golf van veroveringsoorlogen (de zogeheten godsdienstoorlogen van de 16de en de 17de eeuw), overzeese imperialistische avonturen, kolonisaties (Amerika, Afrika, Indonesië) en migraties (naar Noord- en Zuid-Amerika). De huidige "klimaatcrisis" is vooral een computerartefact (de "hockeystick" van Michael Mann gepopulariseerd door Al Gore), verspreid door een gepolitiseerde wetenschaps-bureaucratie (IPCC) en de haar genegen Establishmentmedia (zie pagina 205sqq). Zij wordt echter gekenmerkt door bevolkingsaangroei (minder armoede, verbeterde gezondheid en stijgende levensverwachting) overal ter wereld. Klimaatalarmisten beschouwen die zegeningen echter als de fundamentele oorzaken van de "klimaatcrisis". Daarom vinden velen onder hen "corona" een godsgeschenk. Centraal in het klimaatalarmisme staan nu "extreme weersomstandigheden". Wanneer was het laatste jaar zonder "extreem weer"? En wanneer was het eerste jaar waarin "extreem weer" ergens op Aarde onmiddellijk breed werd uitgesmeerd in de internationale media?

[104] facebook.com/TED/videos/1071228706574778/ (24 maart 2020) ca min.38

[105] Buiten het Westen was hij echter niet overal welkom. Hij werd er zelfs van verdacht met druk en misleidende informaties over experimentele vaccins een groot aantal slachtffers te hebben gemaakt, onder andere in Indië en in Afrika. In november 2021, werd in Indië een aanklacht wegens moord tegen hem ingediend: indianbarassociation.in/worlds-first-vaccine-murder-case-against-bill-gates-adar-poonawalla-filed-in-indias-high-court/; brighteon.com/05a5ca00-a47c-4126-8592-b0f1a85e5ea4 (Reiner Füllmich interview)

[106] facebook.com/TED/videos/1071228706574778/ (24 maart 2020) ca min.30

[107] techspot.com/news/87015-pandemic-has-seen-billionaires-wealth-reach-record-102.html

[108] Zie zijn informatieve website wodarg.com/ en beluister het interview met Milena Preradovic (youtube.com/watch?v=DsXPe33kLt8&feature=emb_logo); Wodarg was lid (voor de Duitse sociaaldemocratische SPD) van de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa, toen hij in 2010 de invloed van de farmaceutische industrie op de beslissingen en aanbevelingen van de WGO in de Mexicaanse-griepepidemie (2009-2010) aan de kaak stelde. Sedertdien is hij voor nagenoeg het gehele Duitse Establishment een *persona non grata*. Hij neemt regelmatig deel aan de "hoorzittingen" van de stichting "Corona Ausschuss", die uitvoerige interviews met vooraanstaande

critici van het coronabeleid publiceert (R. Füllmich corona-ausschuss.de/sitzungen/; corona-ausschuss.de/wp-content/uploads/2021/11/CORONA-EINE-ODYSEE-29.09.2021-AR2a_online.pdf; acu2020.org/; Heiko Schöning acu2020.org).

[109] Didier Raoult, *Carnets de guerre - Covid-19, Le plus grand scandale sanitaire du XXIième siècle* (2021), youtube.com/watch?v=_x-eozrCCNM (Raoult, 11/1/2022)

[110] bitchute.com/video/WHIktyjGEPcF/; brighteon.com/95a9e685-1f88-4f8b-9b77-ed1954f7f7ac

[111] rumble.com/vd9qv9-dolores-cahill-phd-speaking-about-mRNA-vaccines.html;

[112] Christian Perronne, *Décidément, Ils n'ont toujours rien compris* (2021)

[113] Prof. Em. Sucharit Bakhdi, "Open Brief aan Kanselier Merkel", 26 maart 2020, (swprs.org/open-letter-from-professor-sucharit-bhakdi-to-german-chancellor-dr-angela-merkel/; zie ook pagina 336); S. Bhakdi, K.Reiss, *Corona, vals alarm* (2020)

[114] Prof dr John Ioannidis, "A fiasco in the making? As the coronavirus pandemic takes hold, we are making decisions without reliable data", *Statnews,* 17 maart 2020, statnews.com/2020/03/17/a-fiasco-in-the-making-as-the-coronavirus-pandemic-takes-hold-we-are-making-decisions-without-reliable-data

[115] Zie het uitvoerige interview youtube.com/watch?v=T_COvdCujaA; ook E.Bendavid, C. Oh, J. Bhattacharya, J.P.A. Ioannidis, "Assessing mandatory stay-at-home and business

[116] Dr Scott Atlas, "The data is in — stop the panic and end the total isolation", *The Hill*, 22 april 2020 (thehill.com/opinion/healthcare/494034-the-data-are-in-stop-the-panic-and-end-the-total-isolation) In augustus werd dr Atlas door President Trump benoemd tot bijzonder Covid19 adviseur. Hij werd meteen het mikpunt van allerlei lastercampagnes. S Atlas, *A Plague upon Our House* (2021), dailysignal.com/2021/12/13/scott-atlas-exposes-how-anthony-fauci-undermined-trump-and-misled-americans-on-covid/

[117] "Sunetra Gupta: Covid-19 is on the way out", unherd.com/2020/05/oxford-doubles-down-sunetra-gupta-interview/

[118] Martin Kulldorff, "Delaying herd immunity is costing lives"; lees het interview op spiked-online.com/2020/04/29/delaying-herd-immunity-is-costing-lives/

[119] Interview rumble.com/vg4inv-michael-yeadon-full-interview-planet-lockdown.html

[120] *Covid19 and the Global Predators: We are the prey* (met Ginger Breggin 2021), lifesitenews.com/opinion/intimidate-and-overwhelm-the-global-predators-behind-the-covid-reign-of-terror/; wearetheprey.com/; breggin.com/coronavirus-resource-center/

[121] nypost.com/2020/05/26/nobel-prize-winner-coronavirus-lockdowns-saved-no-lives/ closure effects on the spread of COVID-19", pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33400268/ (5 januari 2021)

[122] Montagnier (1932-2022, In memorian: francesoir.fr/videos-le-defi-de-la-verite/gerard-guillaume) vraagt aandacht voor de elektromagnetische eigenschappen van organisch materiaal (researchgate.net/publication/230937823_DNA_waves_and_water) en niet alleen voor de biochemische eigenschappen, die centraal staan in de moderne farmacologie.

[123] Zie de analyse van professor Martin Schwab, „Meinungsfreiheit und wissenschaftlicher Diskurs in der Corona-Krise (Zugleich in Sachen Transparency International Deutschland: Eine Erwiderung auf den Bericht der Untersuchungskommission im Fall Wolfgang Wodarg)", clubderklarenworte.de/wp-content/uploads/2020/10/Prof.-Schwab-zu-Wodarg.pdf

[124] docs4opendebate.be/artsen-initiatieven/

[125] Prof Dr John P.A. Ioannidis, hoogleraar geneeskunde, epidemiologie en volksgezondheid, biomedische datawetenschap en statistiek aan de Stanford University en mededirecteur van het Meta-Research Innovation Center van Stanford University. (statnews.com/2020/03/17/a-fiasco-in-the-making-as-the-coronavirus-pandemic-takes-hold-we-are-making-decisions-without-reliable-data/)

[126] Johann Giesecke, "The Invisible Pandemic", *The Lancet*, 395(10238): (doi.org/10.1016/S0140-6736(20)31035-7 , Online 5 mei, 2020). ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7200128/ Samen met Anders Tegnell, wordt Giesecke de architect van het Zweedse coronabeleid genoemd. Marc Girardot zag de piek van de pandemie al aan het einde van maart 2020, linkedin.com/pulse/new-york-city-infected-83-marc-girardot/

[127] A.S. Fauci, H. Clifford Lane, and Robert R. Redfield, "Covid19 — Navigating the Uncharted", *New England Journal of Medicine*, 26 maart, 2020 (nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMe2002387#; voor de CFRs van SARS and MERS, zie E. de Wit, N. van Doremalen, N, Falzarano and D, Munster "SARS and MERS: recent insights into emerging coronaviruses", *Nature Reviews of Microbiology*, 2016, 14:523-534 (pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27344959/).

[128] foxnews.com/politics/cdc-director-face-masks-better-coronavirus-vaccine

[129] msn.com/en-us/news/politics/analysis-the-left-said-it-wouldnt-trust-the-trump-vaccine-now-theyre-shaming-the-unvaccinated/ar-AAMLI1k

[130] independent.org/news/article.asp?id=13955&omhide=true&trk=rm (Victor Davis Hanson, historicus)

[131] off-guardian.org/2020/10/08/who-accidentally-confirms-covid-is-no-more-dangerous-than-flu/

[132] zeit.de/2020/50/juergen-windeler-coronavirus-test-pcr-iqwig-gesundheitsforschung

[133] mises.org/wire/real-scientific-inquiry-requires-dissent-thats-not-what-cdc-and-jama-want

[134] De economische gevolgen van beleid worden al geruime tijd stelselmatig buiten beeld gehouden door de aandacht te vestigen op macro-economische statistieken, waarvan vele een munteenheid (dollar, euro) als meeteenheid gebruiken. De economische waarde van die eenheden verandert echter voortdurend.

[135] Dissidente voorlichtingsinitiatieven als omgekeerdelockdown.simplesite.com/ en docs4opendebate.be/ (in België) kregen bedroevend weinig respons van de grote media en het publiek, ondanks het feit dat zij omstandig geargumenteerde positieverklaringen hadden opgesteld. Ook lewrockwell.com/2020/10/no_author/world-doctors-alliance-we-do-not-have-a-medical-pandemic-fake-news/

[136] lewrockwell.com/2022/01/no_author/the-day-jake-tapper-sold-his-soul-to-pharma/ R.F. Kennedy Jr over de corruptie van de Amerikaanse media, ABC en CNN in het bijzonder, en van de gezondheidbureaucratie (de geheime Simpsonwood conferentie "Review of the Vaccine Safety Datalink", juli 2000, over de gezondheidsrisico's van kwik in vaccins, transcript: childrenshealthdefense.org/wp-content/uploads/2016/10/The-Simpsonwood-Documents.pdf).

[137] apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/329438/9789241516839-eng.pdf

[138] tijd.be/dossiers/coronavirus/hoe-leef-je-samen-met-een-virus-dat-nog-jaren-blijft/10347739

[139] Contra: icd10monitor.com/false-positives-in-pcr-tests-for-covid-19

[140] Sacha Dobler, "Did atmospheric Nitrogen Dioxide contribute to Corona Fatalities in Italy?" (19 maart, 2020); abruptearthchanges.com/2020/03/18/a-correlation-between-coronavirus-and-nitrogen-dioxide-in-air-pollution-in-italy/

[141] al-monitor.com/originals/2020/02/iran-coronavirus-outbreak-qom-elections.html; misschien een Amerikaanse biologische aanval (rumble.com/vv49f8-covid-19-bio-attack-smoking-gun.html)

[142] Ook cruiseschepen: en.wikipedia.org/wiki/Diamond_Princess_(ship)#Coronavirus_disease_2019

[143] De schijn werd gewekt door onbetrouwbare testmethodes, o.a. PCR-tests (pagina 76)

[144] ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7271134/ (Prof. Klaus Püschel, patholoog Hamburg); researchsquare.com/article/rs-898254/v1: N. Filmore e.a., "The COVID-19 Hospitalization Metric in the Pre- and Post-vaccination Eras as a Measure of Pandemic Severity: A Retrospective, Nationwide Cohort Study"; iltempo.it/attualita/2021/10/21/news/rapporto-iss-morti-covid-malattie-patologie-come-influenza-pandemia-disastro-mortalita-bechis-29134543/ : 21 oktober 2021: Italië: voor slechts 3.783 (2.9%) van de 130.468 officieel geregistreerde covid19-doden werden geen andere mogelijke doodsoorzaken vermeld — minder dan de normaliter verwachte griepdoden.

[145] cdc.gov/nchs/nvss/vsrr/covid_weekly/index.htm ("slechts 6%" werd later veranderd in het vage "meer dan 5%" — check de pagina op www.archive.org); 6% van 4.085.478 (het officiële aantal covid19-sterfgevallen wereldwijd op 16 juli 2021) is 245.128. Dit komt neer op ongeveer 0,003% van de wereldbevolking van ongeveer 7.879.700.000 - niet echt alarmerend, maar nog steeds 10x hoger dan de officiële Chinese statistieken. Ondertussen hebben we al gezien dat de hoge covid19-sterftecijfers in de VS naar beneden zijn bijgesteld. In juni 2021 verlaagde Alameda County, Californië, zijn covid19-dodental met 25% nadat overheidsfunctionarissen van de volksgezondheid erop wezen dat sterfgevallen alleen aan covid19 mogen worden toegeschreven als het virus een directe of bijdragende factor was: wsj.com/articles/cdc-covid-19-coronavirus-vaccine-side-effects-hospitalization-kids-11626706868

[146] geo.tv/latest/306305-us-covid-19-deaths-projected-to-reach-410000-by-jan-2021

[147] Op 7 januari 2022 gaf CDC-directeur Rochelle Walensky (in de ochtendnieuwsuitzending van CBS) uiteindelijk toe dat "meer dan 75% van de covid19-doden aan ten minste 4 comorbiteiten leden". (youtube.com/watch?v=MJRNMlgltN0). Met de voor de medische bureaucratie gebruikelijke non-logica stelde zij dat voor als een argument om iedereen te vaccineren. In haar ogen zijn blijkbaar alle Amerikanen doodziek. Spijtig genoeg vindt de medische bureaucratie gretig gehoor bij de "Brainless and Spineless"-politici (kortweg, B.S.-politici) die het nu in het gehele Westen, ook in Europa, voor het zeggen lijken te hebben.

[148] "Vanaf 24 maart moet covid19 op de overlijdensakte worden vermeld voor alle overledenen waarbij de ziekte de dood heeft veroorzaakt of verondersteld wordt te hebben veroorzaakt of daaraan heeft bijgedragen." *CDC National Vital Statistics System*, COVID-19 Alert No. 2. (Een gelijkaardige regel was vroeger toegepast tijdens de aidspandemie.) Zie ook de persconferentie van 7 april, 2020, van Dr Birx: realclearpolitics.com/video/2020/04/08/dr_birx_unlike_some_countries_if_someone_dies_with_covid-19_we_are_counting_that_as_a_covid-19_death.html#!. jdfor2020.com/wp-content/uploads/2020/11/adf864_165a103206974fdbb14ada6bf8af1541.pdf

[149] beckershospitalreview.com/finance/state-by-state-breakdown-of-federal-aid-per-covid-19-case.html (2020); aapsonline.org/bidens-bounty-on-your-life-hospitals-incentive-payments-for-covid-19/
[150] H. Ealy, e.a., "COVID-19 Data Collection, Comorbidity & Federal Law: A Historical Retrospective", *Science, Public Health Policy, and the Law,* V.2, oktober, 2020, 4-22
[151] rt.com/op-ed/504181-covid-lung-cancer-healthcare/
[152] "Has Covid killed off the flu? Experts pose the intriguing question as influenza cases nosedive by 98% across the globe", MailOnline, 29 oktober, 2020: ook swprs.org/the-return-of-the-flu/ (dailymail.co.uk/health/article-8875201/Has-Covid-killed-flu.html)
[153] Vergelijk: web.archive.org/web/20200525002522/https:/www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/symptoms-testing/symptoms.html en cdc.gov/flu/symptoms/symptoms.htm
[154] nytimes.com/2018/10/01/health/flu-deaths-vaccine.html
[155] cdc.gov/nchs/nvss/vsrr/covid_weekly/index.htm
[156] lewrockwell.com/2022/02/joseph-mercola/the-great-covid-cover-ups/
[157] web.archive.org/web/20080916235843/http://www.cdc.gov/flu/keyfacts.htm
[158] web.archive.org/web/20050308084955/http://www.cdc.gov/NCHS/fastats/lcod.htm
[159] Peter Doshi, "Are US flu death figures more PR than science?", BMJ 2005; 331 bmj.com/content/331/7529/1412 (8 december, 2005)
[160] axisoflogic.com/artman/publish/Article_56850.shtml
[161] foxnews.com/health/cdc-labs-covid-tests-differentiate-flu
[162] acpjournals.org/doi/10.7326/M20-5352
[163] Voorbeeld: Ruw geschat zijn er 310 *A*'s en 530 *B*'s. Stel a=310 en b=530. Dat geeft een verhouding a/b gelijk aan 0,5849056604. Dat laatste getal ziet er heel precies uit. Het is inderdaad geen schatting maar het resultaat van een berekening. Het is echter geen accurate kwantificering van de verhouding tussen *A*'s en *B*'s. Wie geen besef heeft van het verschil tussen 'precies' en 'accuraat' waagt zich best niet aan interpretaties van statistieken. Bij medische statistieken zijn vrijwel alle startgetallen ruwe schattingen.
[164] 7 juli, 2020: nypost.com/2020/07/08/cuomo-sent-6300-covid-19-patients-to-nursing-homes-amid-pandemic/. Zie ook dailywire.com/news/new-york-democrat-state-senators-issue-statement-calling-for-cuomos-emergency-powers-to-be-stripped (12 februari 2021); lifenews.com/2021/03/05/andrew-cuomos-staff-hid-9000-nursing-home-deaths-to-protect-him-while-he-sold-his-book/
[165] Hier een overzicht van de Amerikaanse situatie in december, 2020, toen de media het opnieuw over overbelasting van de ziekenhuizen hadden: zerohedge.com/medical/its-panic-porn-clickbait-media-scare-stories-about-hospitals-are-misleading; bitchute.com/video/RYtXX3qSeDUY/ (D)
[166] en.wikipedia.org/wiki/NHS_Nightingale_Hospitals
[167] collateralglobal.org/article/cg-report-6-q1/; collateralglobal.org/article/cg-report-6-q2/; collateralglobal.org/article/cg-report-6-q3/
[168] En de belangrijkste doodsoorzaak bij kinderen jonger dan 5 jaar. "Estimates of the global, regional, and national morbidity, mortality, and aetiologies of lower respiratory infections in 195 countries, 1990–2016: a systematic analysis for the Global Burden of Disease Study 2016", *The Lancet*, vol. 18, nr. 11, p.1191-1210, 1 november, 2018;

thelancet.com/journals/laninf/article/PIIS1473-3099(18)30310-4/fulltext (N.B. het onderzoek werd gefinancierd door de Bill & Melinda Gates Foundation)

[169] youtube.com/watch?v=CZUfFjRbS94 (situatie in Duitsland)

[170] Dat bleef ook zo in 2021: summit.news/2021/08/17/new-zealand-prime-minister-orders-citizens-dont-talk-to-your-neighbors/; strategic-culture.org/news/2021/08/25/in-name-public-safety-australia-descends-into-nightmarish-orwellian-police-state/; lifesitenews.com/news/life-will-become-very-difficult-for-the-unvaccinated-australian-leader-to-impose-despotic-lockdown-on-the-un-jabbed/

[171] Zo bijvoorbeeld de topviroloog van Duitsland, Christian Drosten, in een interview op 1 oktober , 2020: "Velen zouden weken of maanden [door covid19] buiten strijd geweest zijn" Dat velen weken, maanden door het covid19-beleid buiten strijd waren, was voor hem "als viroloog" niet interessant. wiwo.de/technologie/forschung/entscheidungsmacher-sonderpreistraeger-drosten-viele-waeren-ueber-wochen-oder-monate-ausgefallen/26236942.html

[172] markets.businessinsider.com/news/stocks/sweden-coronavirus-economy-relaxed-lockdown-stronger-rest-of-europe-2020-7 (21 juli 2020)

[173] *Business Insider* (25 juli, 202, "Sweden's renegade COVID-19 policy looks like a disaster"; businessinsider.com/sweden-covid-19-policy-experts-too-early-judge-2020-7

[174] odysee.com/@axel.bckrauss:7/WATCH-Perspectives-on-the-Pandemic--17-%E2%80%93-OffGuardian:d? "A masterpiece of propaganda", Prof. Mark Crispin Miller (New York Univ.)

[175] Michael Osterholm, adviseur President Biden (interview met D. Leonhardt, New York Times, 30 juli 2021)

[176] eugyppius.com/p/against-peer-review; slate.com/technology/2014/02/how-nonsense-papers-ended-up-in-respected-scientific-journals.html; zie ook blogs.bmj.com/bmj/2021/02/01/richard-smith-peer-reviewers-time-for-mass-rebellion/; Richard Smith, "Peer Review: A Flawed Process at the Heart of Science and Journals" (journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/014107680609900414)

[177] "Bestuur door technici": technocracy.news/; youtube.com/watch?v=_UQuNzVZK84; technocracy.news/chinese-scholar-declares-the-benefits-of-technocracy-in-china/

[178] beckershospitalreview.com/digital-marketing/physicians-who-post-covid-19-vaccine-misinformation-may-lose-license-medical-panel-says.html

[179] media.tghn.org/medialibrary/2011/04/BMJ_No_7070_Volume_313_The_Nuremberg_Code.pdf; bmj.com/content/313/7070#NUREMBERG; fhi360.org/sites/all/libraries/webpages/fhi-retc2/Resources/nuremburg_code.pdf,; encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/the-doctors-trial-the-medical-case-of-the-subsequent-nuremberg-proceedings

[180] R.F. Kennedy Jr, *The Real Anthony Fauci* (2021) en noot 186 hieronder ; brighteon.com/717f4a76-fb27-4f05-826b-716f1ded6e1c; off-guardian.org/2020/10/27/anthony-fauci-40-years-of-lies-from-azt-to-remdesivir/;

[181] lewrockwell.com/lrc-blog/planetary-evolution-of-the-human-species-benign-or-coerced/ (CIA, controle van gedrag en geest, MKULTRA programma); zie ook humansarefree.com/2021/12/cia-tortured-311-danish-orphans-for-two-decades.html

[182] wma.net/policies-post/wma-declaration-of-helsinki-ethical-principles-for-medical-research-involving-human-subjects/

[183] articles.mercola.com/sites/articles/archive/2020/10/17/coronavirus-fraud-biggest-crime-against-humanity.aspx; lewrockwell.com/2022/02/vasko-kohlmayer/the-global-covid-vaccination-campaign-is-a-crime-against-humanity/; creativedestructionmedia.com/analysis/2022/02/07/prosecuting-high-ranking-individuals-for-covid-19-related-crimes/ ; kernews.com/wp-content/uploads/2020/12/RAPPORT-DICTATURE-2020.pdf (Virginie de Araujo-Recchia); youtube.com/watch?v=2Swb4XrzUT4 (Francis Boyle, Internationaal Recht, Illinois Univ.):, ook clouthub.com/v/6e08b47b-dc88-49f1-9c86-795c41ec3f0f (David E. Martin); brighteon.com/1d3dc0d6-ccc8-451b-ace6-396b2a147ed1 (advocaat Mike Hamilton); corona-schadensersatzklage.de/ (Reiner Füllmich); grand-jury.net/

[184] Frank van Dun, *Het Fundamenteel rechtsbeginsel* (1983, 2008)

[185] riotimesonline.com/brazil-news/modern-day-censorship/covid-19-pharmaceutical-giants-gates-fauci-uk-officials-accused-of-crimes-against-humanity-in-international-criminal-court-complaint/; dailyexpose.uk/2021/12/10/uk-team-file-complaint-of-crimes-against-humanity-with-the-international-criminal-court/

[186] media.mercola.com/ImageServer/Public/2021/November/PDF/secret-military-experiments-and-our-health-pdf.pdf. Het Tuskegee experiment (1932-1972) op mannelijke Amerikaanse negers: cdc.gov/tuskegee/timeline.htm; pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29311536/ beschrijft de politieke, culturele en intellectuele achtergronden ervan.

[187] lewrockwell.com/2021/12/joseph-mercola/outpatient-treatments-for-covid-19-reviewed/ (Pierre Kory); B.C. Procter, P.A. McCullough, e.a., "Clinical outcomes after early ambulatory multi-drug therapy for high-risk SARS-CoV-2 (COVID-19) infection", *Reviews in Cardiovascular Medicine*, 2020, Vol. 21, 4, 611-614 rcm.imrpress.com/EN/10.31083/j.rcm.2020.04.260

[188] oraclefilms.com/kevincorbett (Kevin Corbett)

[189] Voor een uitgebreid overzicht, zie Th.E. Levy, MD, JD, *Rapid Viral Recovery* (vrij beschikbaar online rvr.medfoxpub.com/). De inhoudstafel vermeldt o.a. besprekingen van "Hydrogen Peroxide, Vitamin C, Ozone, Ultraviolet Blood Irradiation, Hyperbaric oxygen therapy, Natural Adjunctive Agents, Vitamin D, Magnesium chloride, Zinc, Prescription Agents and Interventions, Chloroquine (CQ) and Hydroxychloroquine (HCQ), Ivermectin, Antibody-Based Immunotherapy, Convalescent plasma, Monoclonal Antibodies, Immunoglobulins".

[190] andrewkaufmanmd.com/sovi/: "Statement on Virus Isolation"

[191] fluoridefreepeel.ca/fois-reveal-that-health-science-institutions-around-the-world-have-no-record-of-sars-cov-2-isolation-purification/

[192] technologyreview.com/2020/02/15/844752/biologists-rush-to-re-create-the-china-coronavirus-from-its-dna-code/; drive.google.com/file/d/1W8WD9EVNrJjc8iR0dhEFsSqQQsW-lvKX/view

[193] Victor M. Corman, Christian Drosten, e.a. "Detection of 2019 novel coronavirus (2019-nCoV) by real-time RT-PCR", *Euro Surveillance,* 25 januari, 2020, pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31992387/

[194] andrewkaufmanmd.com/sovi/ ; odysee.com/@drsambailey:c/covid19-fraud-and-war-on-humanity-part-one:e (statements on "virus isolation")

[195] annualreviews.org/doi/10.1146/annurev.ecolsys.110308.120248#abstractSection

[196] P.Borger, U Kämmerer, e.a, "Review report Corman-Drosten et al. Eurosurveillance 2020" cormandrostenreview.com/report/ ; cormandrostenreview.com/retraction-request-letter-to-eurosurveillance-editorial-board/Het Rapport is een samenwerking van 22 Europese en

Amerikaanse specialisten. (Zie de uiteenzetting van Dr Mike Yeadon op bit.ly/3kUJ0ZG; europereloaded.com/flawed-paper-behind-mass-pcr-testing-faces-retraction-after-exposure/; ook de eerste podcasts van Peter Borger op deblauwetijger.com/podcast/)

[197] Li et al., "Stability Issues of RT-PCR Testing of SARS-CoV-2 for Hospitalized Patients Clinically Diagnosed with COVID-19", *Journal of Medical Virology*, 26 maart 2020, onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/jmv.25786,

[198] frontnieuws.com/coronavirus-schandaal-in-merkels-duitsland-valse-positieven-en-de-drosten-pcr-test/ ; globalresearch.ca/coronavirus-scandal-breaking-merkel-germany/5731891

[199] mja.com.au/journal/2020/212/10/isolation-and-rapid-sharing-2019-novel-coronavirus-sars-cov-2-first-patient

[200] wwwnc.cdc.gov/eid/article/26/6/20-0516_article ; (vergelijk: commentaar Judy Mikovitz op brighteon.com/dc43ea4a-e64b-42a4-8737-1efb436751b5 en brighteon.com/d94d5595-e98b-4296-98f3-b5a53fca16b5)

[201] Het gaat dus om een *vermoedelijke* covid19-patiënt, aangezien men niet wist of die persoon al dan niet met het nog niet geïsoleerde of geïdentificeerde virus besmet was.

[202] HEK staat voor Human Embryonic Kidney. Samen met de Canadese DNA-onderzoeker Frank L. Graham lukte het de Leidse bioloog Lex van der Eb (nl.wikipedia) in een dierlijke cel werkzaam virus-DNA te verkrijgen. In 1973 slaagden de onderzoekers er na 293 experimenten in een cel te maken van een geavorteerd menselijk embryo waarin virus-DNA was ingebracht. Deze HEK293-cellen gedragen zich als woekerende tumorcellen die zich oneindig kunnen delen. De gemodificeer-de cel is dus onsterfelijk en gemakkelijk reproduccerbaar voor laboratoriumonderzoek.

[203] Een cellijn afkomstig van een biopsie, in 1951, van een dame, Henrietta Lacks. De cellijn wordt tot op heden in leven gehouden in een labo van de Johns Hopkins Universiteit. R. Skloot, *The Immortal Life of Henrietta Lacks* (2011)

[204] N-gen; GenBank-toegang: MN908947.2 [zie ncbi.nlm.nih.gov/genbank/]

[205] RNA-kopieën / µL

[206] fda.gov/media/134922/download

[207] off-guardian.org/2021/01/31/phantom-virus-in-search-of-sars-cov-2/ ; Britse Medicines and Healthcare Products Regulatory Agency: "The DNA template used [voor de productie van Covid-19_mRNA_Vaccine_BNT162b2] does not come directly from an isolated virus from an infected person." "The DNA template (GenBank: MN908947.3) was generated via a combination of gene synthesis and recombinant DNA technology." (fluoridefreepeel.ca/email-exchange-with-uk-mhra-exposing-the-genomic-sequence-of-sarscov2/ ; fluoridefreepeel.ca/wp-content/uploads/2021/01/UK-MHRA-emails-w-FL.pdf); fluoridefreepeel.ca/fois-reveal-that-health-science-institutions-around-the-world-have-no-record-of-sars-cov-2-isolation-purification/

[208] brighteon.com/cdf766f0-15a2-4502-911c-946e6ef8c6dd (interview Christine Massey); brighteon.com/41718f6f-2070-48ea-8d77-c75018f826af (Dr. Lee Merritt, Dr. Tom Cowan); Thomas Cowan, *Breaking the Spell: The Scientific Evidence for Ending the Covid Delusion* (2021)

[209] technocracy.news/mercola-yes-sars-cov-2-is-real-virus/

[210] rumble.com/vh0b0j-is-covid-19-a-bio-weapon.html (interview met Dr Richard Fleming, *Is Covid19 a bioweapon?* 2021); brighteon.com/1ea82016-5615-4184-a56a-2cd8cec6370b. Een biowapen hoeft niet heel dodelijk te zijn om het getroffen land te destabiliseren — zoals de

coronapandemie bewijst. Een spil in "gain of function"-onderzoek lijkt de EcoHealth Alliance (ecohealthalliance.org/) te zijn, een ngo o.l.v. Dr Peter Daszak (brighteon.com/5b9f57d2-d20c-43d9-8b87-f3e80d13a8c5) die virussen maakte die niet van natuurlijke virussen te onderscheiden zijn. zerohedge.com/political/ecohealth-throws-fauci-under-bus-over-wuhan-gain-function-report-researcher-claims; nationalfile.com/report-peter-daszak-worked-cia-ecohealth-alliance-cia-front-organization/

[211] brighteon.com/08e2ac4b-461e-4852-b8cf-2c2bded2a1ea (Drs Th. Cowan, A. Kaufman)

[212] Er zijn alternatieve verklaringen. Onder andere:1) Een virus is eigenlijk een spore van een bacterie. Een spore lijkt "dood" tot ze terecht komt in een geschikte voedingsbodem, waar zij zich kan ontwikkelen tot een levende bacterie. Replicatie door een gastheercel is niet vereist. (Dr Stefan Lanka: (wissenschafftplus.de/uploads/article/wurzel-3-2020-virus-interview-juli-2020.pdf ; wissenschafftplus.de/uploads/article/Dismantling-the-Virus-Theory.pdf); 2) Een virus is een exosoom, een normaal cellulair product dat informatie doorstuurt naaar andere cellen (ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2248418/; youtube.com/watch?v=NOJzeb32590; https://www.bitchute.com/video/LhTyQAUkwFbH/ : Stepnanie Seneff). Ik laat ze hier buiten beschouwing, omdat zij door de meeste virologen zonder meer worden genegeerd en geen deel uitmaken van het officiële coronaverhaal. Of en zo je, in welke opzichten virologie een serieuze wetenschap is, zijn wetenschapsfilosofische vragen. In neokantiaanse termen uitgedrukt: Virologie heeft ongetwijfeld een "formeel object' (de resultaten van bepaalde hoogtechnologische operaties als centrifugeren, scheikundige analyses uitvoeren en computer-modellen maken), maar of zij ook een "materieel object" (een werkelijk iets dat geheel onafhankelijk van het formele object bestaat) heeft, is minder zeker. Een woord dat op '-logie' eindigt (bijvoorbeeld 'astrologie') staat niet noodzakelijk voor een serieuze wetenschap, ongeacht hoeveel geld men ermee kan verdienen. In vroeger tijden waren astrologen de bestbetaalde experts van keizers en koningen.

[213] Of objecten die met elektronenmicroscopen "gefotografeerd" worden en "virussen" genoemd worden, de eigenschappen hebben die virologen eraan toeschrijven is uiteraard niet meer dan een hypothese.

[214] Een bepaalde soort theologie gaat ervan uit dat wij God alleen door zijn effecten kunnen kennen. Een subsoort stelt bovendien: Alles wat wij kunnen kennen is een effect van God — m.a.w. God is "almachtig" en dus "verantwoordelijk" (maar niet aansprakelijk) voor alles wat er gebeurt. Zij erkent alleen de natuurwetenschappen als bronnen van "echte" kennis: God, de eerste en finale oorzaak van alles wat wij kunnen kennen, werkt in de mensenwereld immers precies zoals hij werkt in de niet-menselijke, grotendeels levenloze natuur. Een andere subsoort stelt echter: "Alles wat wij kunnen kennen is een effect van God, tenzij het gaat om effecten van menselijk handelen." Zij ligt aan de basis van het onderscheid tussen natuurwetenschappen en menswetenschappen. Een totaal andere soort theologie laat God geheel buiten fysische oorzaak-effect-relaties (pagina 318) en fundeert het onderscheid tussen feitelijke en normatieve waarheden — anders gezegd, de onherleidbaarheid van waardeoordelen tot observaties. Een louter fysische analyse van twee rekenmachines kan niet verklaren waarom de ene correcte en de andere foutieve resultaten produceert. Het feit dat twee technisch goedwerkende machines verschillende resultaten voor dezelfde bewerking geven, is geen weerlegging van het bestaan van wiskundige waarheden.

[215] Thomas Cowan, *The Contagion Myth* (2020); blog.nomorefakenews.com/2021/10/07/the-non-existent-virus-explosive-interview-with-christine-massey/

[216] theperthgroup.com/INTERVIEWS/cjepe.html
[217] Karin Mölling researchgate.net/publication/337543620_Viruses_More_Friends_than_Foes
[218] Ik heb geen plausibele / begrijpelijke biologische of evolutietheoretische verklaring gevonden van het ontstaan van dergelijke virions, dus van niet zelfreproducerend genetisch materiaal dat verpakt is in een omhulsel dat de eigenschap heeft de celwand van bepaalde levende cellen te penetreren en hun eigen DNA in die cellen te dumpen. 'Paleovirologie' is nog pure speculatie.

[219] Een beknopt, vrij technisch maar rijkelijk gedocumenteerd, overzicht van relevante informatie over biomoleculaire processen en nanotechnologie in verband met covid en covidvaccins vindt u in de anoniem gepubliceerde Spartacusbrief (zie de samenvatting en referentie op pagina 421). De auteur ervan is blijkbaar goed geïnformeerd, mogelijk een insider of academicus voor wie de publicatie een groot carrièrerisico inhield, gegeven de huidige "cancel culture". Ik heb echter niet de competentie om zijn informatie te beoordelen. Mijn tekst gaat dan ook slechts sporadisch en summier in op de punten die hij ter discussie stelt. Ik beperk mij tot verwijzingen naar de wetenschappelijke literatuur en interviews met gespecialiseerde onderzoekers.
[220] S. Ozono, K. Tokunaga, e.a., "Naturally mutated spike proteins of SARS-CoV-2 variants show differential levels of cell entry" (Preprint, www.biorxiv.org), gepubliceerd als "SARS-CoV-2 D614G spike mutation increases entry efficiency with enhanced ACE2-binding affinity", *Nature Communications* volume 12, Article 848 (2021) (nature.com/articles/s41467-021-21118-2)
[221] pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28931240/: Van Beek, Luytjes, e.a. "Influenza-like Illness Incidence Is Not Reduced by Influenza Vaccination in a Cohort of Older Adults, Despite Effectively Reducing Laboratory-Confirmed Influenza Virus Infections", *Journal of Infectious Diseases*, 2017 Aug 15;216(4):415-424.; nature.com/articles/nm1216 (Lambert, PH., Liu, M. & Siegrist, CA. "Can successful vaccines teach us how to induce efficient protective immune responses?" *Nature Medicine*, 11, S54–S62, 2005)
[222] cdc.gov/flu/vaccines-work/vaccineeffect.htm
[223] Zie tekst bij noot 418, pagina 127. Ook T. Jefferson, e.a., "Vaccines for preventing influenza in the elderly" ((pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20166072/)
[224] Dank aan Henk van Ekelenburg
[225] cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/more/science-and-research/surface-transmission.html
[226] frontiersin.org/articles/10.3389/fimmu.2020.611337/full; nature.com/articles/s41385-021-00461-z
[227] Vgl. R. Edgar Hope Simpson, *Transmission of Epidemic Influenza* (1992)
[228] cdc.gov/rsv/index.html; cdc.gov/groupastrep/index.html
[229] Zie bijvoorbeeld de grafieken op pagina 367
[230] emedicine.medscape.com/article/227820-overview; ecdc.europa.eu/en/covid-19/latest-evidence/coronaviruses; youtube.com/watch?v=3cjgicrA504 Met zijn hoge piek in januari 2021, dus in de zomer (worldometers.info/coronavirus/country/south-africa/), lijkt Zuid-Afrika een uitzondering. Mogelijk was de zomerpiek in Zuid-Afrika, zoals ook in enkele zuidelijke deelstaten van de VS, een gevolg van de relatieve weerloosheid tegen "de eerste aanval" van het virus.
[231] L. Tang, e.a, "Sunlight ultraviolet radiation dose is negatively correlated with the percent positive of SARS-CoV-2 and four other common human coronaviruses in the U.S.";
doi.org/10.1016/j.scitotenv.2020.141816;
sciencedirect.com/science/article/pii/S0048969720353456?via%3Dihub

[232] ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3897598/
[233] Zie hubpages.com/politics/Pfizer-Chief-Science-Officer-Second-Wave-Based-on-Fake-Data-of-False-Positives-for-New-Cases-Pandemic-is-Over (update van 13 oktober, 2020). Een uitvoerig interview met Dr Mike Yeadon op youtube.com/watch?v=kANkpqtWLN4 Zie ook http://bit.ly/3kUJ0ZG en lockdownsceptics.org/the-pcr-false-positive-pseudo-epidemic/
[234] ajmc.com/view/a-timeline-of-covid19-developments-in-2020
[235] bmj.com/content/331/7529/1412 (8-12-2005): Peter Doshi, "Are US flu death figures more PR than science?", BMJ 2005; 331
[236] ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC544107/ (M. van Ranst, e.a.)
[237] dr.dk/nyheder/viden/kroppen/overraskende-opdagelse-coronavirus-har-tidligere-lagt-verden-ned;
[238] en.wikipedia.org/wiki/List_of_epidemics#Chronology
[239] ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7157452/ (over de taxonomie van virussoorten)
[240] Th.E Levy, orthomolecular.org/resources/omns/v17n24.shtml: oxydatie van biomoleculen
[241] Bill Gates, "Responding to COVID-19 — a once-in-a-century pandemic?", *New England Journal of Medicine*, 28 februari 2020, nejm.org/doi/10.1056/NEJMp2003762.
[242] "Evidence of SARS-CoV-2 Infection in Returning Travellers from Wuhan, China", 18 februari 2020, nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMc2001899
[243] Gates heeft het over besmettingen, niet infecties.
[244] cdc.gov/obesity/data/obesity-and-covid-19.html; ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8343994/; thelancet.com/journals/landia/article/PIIS2213-8587(21)00089-9/fulltext ;
[245] bitchute.com/video/4u7rt61YeGox/ (ca minuut 40)
[246] Gerald L. Geison, *The Private Science of Louis Pasteur* (1995), Ethel D. Hume, *Béchamps or Pasteur, A Lost Chapter in the History of Biology* (1923)
[247] De techniek van het "pasteuriseren" (bijvoorbeeld van melk) berust op he werk van Béchamp.
[248] en.wikipedia.org/wiki/Tuberculin
[249] J.B. McKinlay & S.M. McKinlay, "The Questionable contribution of medical measures to the decline of mortality in the United States in the twentieth century", in *Health and Society* (Summer 1977); zie ook blog.nomorefakenews.com/2021/06/09/forgotten-moments-from-the-history-of-vaccines-history-matters/
[250] 'Kapitalist' is een economische term: iemand die kapitaal bezit (dus, iemand die gespaard heeft). Een voorstander van een kapitalistisch regime is een liberaal (in de klassieke zin van het woord). Een kapitalist is niet noodzakelijk een voorstander van een kapitalistisch regime. 'Socialist' is een politieke term: iemand die voorstander is van een socialistisch (staatskapitalistisch) regime, waarin in beginsel alleen de staat beslist hoeveel en wat er zal gespaard worden.
[251] De enige, vrijwel onbetwiste, uitzondering was de staat, een "rechtspersoon" *sui generis*, die het recht zou hebben de door de staat gemaakte schulden af te wentelen op zijn onderdanen.
[252] The Control Group, "Summary & Guide To The Control Group Pilot Study — Statistical evaluation of health outcomes for the unvaccinated": covid19refusers.com/wp-content/uploads/2020/06/The-Control-Group-Pilot-Survey-Summary-2020.pdf (november 2020);

ook journals.sagepub.com/doi/10.1177/2050312120925344 (mei 2020), en mdpi.com/1660-4601/17/22/8674 (november 2020)

[253] thenation.com/article/economy/bill-gates-investments-covid/ Ook infografiek, pagina 384

[254] jstor.org/stable/985534 (Th. Francis, Jr, "On the doctrine of antigenic sin", 1960): De geproduceerde antistoffen bij een nieuwe infectie zijn dezelfde als bij de oorspronkelijke. Zij zijn mogelijk niet aangepast aan een latere infectie door een variant van het originele antigeen. Vandaar het belang van T-cellen als de voornaamste immunologische bescherming.

[255] fda.gov/medical-devices/coronavirus-covid-19-and-medical-devices/antibody-serology-testing-covid-19-information-patients-and-consumers

[256] cidrap.umn.edu/news-perspective/2020/10/studies-show-long-term-covid-19-immune-response

[257] ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7372085/

[258] Over geheugen-T-cellen i.v.m covid19, zie J. Braun, e.a., "Presence of SARS-CoV-2 reactive T cells in COVID-19 patients and healthy donors" (medrxiv.org/content/10.1101/2020.04.17.20061440v1) Zie ook Yiuping Liu, e.a. "Thymosin Alpha 1 Reduces the Mortality of Severe Coronavirus Disease 2019 by Restoration of Lymphocytopenia and Reversion of Exhausted T Cells", *Clinical Infectious Diseases*, LXXI, 71 (16), 15 oktober 2020, 2150–57, academic.oup.com/cid/article/71/16/2150/5842185; A. Grifoni e.a., "Targets of T Cell Responses to SARS-CoV-2 Coronavirus in Humans with COVID-19 Disease and Unexposed Individuals", sciencedirect.com/science/article/pii/S0092867420306103

[259] Pierre Capel, *Het Emotionele DNA* (2018)

[260] aier.org/article/scaring-ourselves-to-death/?s=09

[261] youtube.com/watch?v=YOLhF9fyjkk Interview met profs Mattias Desmet en Ad Verbrugge

[262] (John M. Barry, *The Great Influenza*, 2004); ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3291398/

[263] De griep werd voor het eerst in de media vermeld in Spanje, dat neutraal was in de eerste wereldoorlog en geen mediacensuur kende. De oorlogvoerende landen hielden informatie over de ziekte achter om het moreel van troepen en bevolking niet te schaden. De ziekte werd vermoedelijk in 1917 door Amerikaanse soldaten naar Europa gebracht. Hoeveel mensen stierven door een influenzavirus en hoeveel door andere ziekteverwekkers is niet bekend. Zie D.M. Morens, J.K. Taubenberger, en Anthony S. Fauci, "Predominant Role of Bacterial Pneumonia as a Cause of Death in Pandemic Influenza: Implications for Pandemic Influenza Preparedness", in *Journal of Infectious Diseases*, 198(7): 962–970, 1 oktober 2008. (ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC-2599911/). De hypothese van een bacteriële longaandoening werd eerder geformuleerd door een doctoraalstudent, Andrew Noymer (Zie berkeley.edu/news/media/releases/2000/10/25_flu.html: "UC Berkeley demographer finds undetected tuberculosis may have been real killer in 1918 flu epidemic"). agupubs.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1029/2020GH000277 onderzoekt de mogelijke invloed van uitzonderlijke weersomstandigheden (stortregens, extreme koude) in de oorlogsjaren

[264] Webarchief: web.archive.org/web/20201105013101/https://www.who.int/news-room/q-a-detail/coronavirus-disease-covid-19-serology "What is herd immunity?"

[265] Dit mag dan waar zijn voor klassieke vaccins, het is niet waar voor genetische mRNA-vaccins (zie pagina 137sqq)

[266] who.int/news-room/q-a-detail/coronavirus-disease-covid-19-serology
[267] pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/21427399/ ("Herd Immunity: A Rough Guide")
[268] Het natuurlijke immuunsysteem biedt 13 tot 27x meer bescherming dan vaccins, althans voor sarscov2-infecties (volgens waarnemingen o.a. in Israël, zie pagina 145sqq)
[269] "Individual variation in susceptibility or exposure to SARS-CoV-2 lowers the herd immunity threshold" [preprint]; medrxiv.org/content/10.1101/2020.04.27.20081893v3.full.pdf : "Schattingen variëren, maar eenvoudige berekeningen suggereren dat de immuniteit van de kudde tegen SARS-CoV-2 vereist dat 60-70% van de populatie immuun is. Door epidemiologische modellen aan te passen die rekening houden met de heterogeniteit [qua susceptibiliteit en blootstelling] van SARS-CoV-2-uitbraken over de hele wereld, laten we zien dat variatie in gevoeligheid of blootstelling aan infectie deze schattingen vermindert." 10 à 25% van de bevolking volstaat voor groepsimmuniteit: medrxiv.org/content/10.1101/2020.07.23.20160762v1.full.pdf; en judithcurry.com/2020/05/10/why-herd-immunity-to-covid-19-is-reached-much-earlier-than-thought/
[270] Op 4 oktober 2020, lanceerde prof. Gupta, samen met Martin Kulldorff en Jay Bhattacharya de Great Barrington Declaration (gbdeclaration.org/: Een jaar later hadden meer dan 50.000 wetenschappers en artsen de GBD ondertekend). Big Science, het wetenschappelijk Establishment (o.a. de American Federation of Scientists), reageerde onmiddellijk met het "John Snow Memorandum" (The Lancet, 14 oktober 2020 — over John Snow, zie noot 797). In een email aan Fauci had carrièrebureaucraat Francis Collins, directeur van het Amerikaans Nationale Gezondheidsinstituut (NIH) laten weten dat het nodig was de initiatiefnemers van de GBD in de ogen van het publiek zwart te maken ("to take them down"). anti-empire.com/how-fauci-and-collins-shut-down-covid-debate/ Na zijn onverwacht aftreden verklaarde Collins dat de initiatiefnemers van de GBD marginale figuren waren, hoewel Kulldorff en Bhattacharva decenennialang onderzoek voor NIH hadden verricht. Blijkbaar veronderstelt het ontvangen van een studietoelage onvoorwaardelijke dienstbaarheid aan de politieke agenda van de directie van NIH. Zo werkt wetenschapsbureaucratie (pagina 213sqq); zo creëert zij "consensuswetenschap" (pagina 220)..
[271] foxnews.com/health/fauci-coronavirus-herd-immunity-great-barrington-declaration-nonsense; Fauci was een immunoloog geïnteresserd in patentmedicijnen tegen aandoeningen van het immuunsysteem. Groepsimmuniteit ligt geheel buiten zijn competentiegebied.
[272] video.foxnews.com/v/6213744074001#sp=show-clips. Later sprak hij over meer dan 90%.
[273] In een interview met Laura Ingraham, cloudfront.mediamatters.org/static/D8Video/2020/12/02/FNCHD_The%20Ingraham%20Angle_2020-12-02-10_00_00-PM.mp4; americanthinker.com/blog/2020/12/reknowned_scientist_tells_laura_ingraham_the_covid19_vaccine_is_downright_dangerous_and_will_send_you_to_your_doom.html
[274] pbs.org/newshour/show/why-herd-immunity-is-dangerous-as-a-covid-19-strategy
[275] R. Kennedy Jr, *The Real Anthony Fauci* (2021), hoofdstuk 8, *in fine*. Ook Deace & Erzen, *Faucian Bargain* (2021) en odysee.com/@TomWoodsTV:e/ep.-2032-RFK-Jr-on-Dr-Fauci:4. Is het verwonderlijk dat *The Real Anthony Fauci* door de Establishmentmedia werd doodgezwegen, hoewel het wekenlang n°1 was op Amazon? Behalve als criticus van het coronabeleid werd Kennedy ook geboycot omwille van zijn kritiek op het Amerikaanse imperialisme

en de *Deep State*, in het bijzonder op de invloed van het CIA in de Ameikaanse binnen- en buitenlandse politiek..

[276] nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMoa2026116 ("Humoral Immune Response to sarscov2 in Iceland")

[277] "Robust T Cell Immunity in Convalescent Individuals with Asymptomatic or Mild COVID-19" cell.com/cell/fulltext/S0092-8674(20)310084

[278] Een overzicht in swprs.org/studies-on-covid-19-lethality/

[279] James Watson, *The Double Helix, A Personal Account of the Discovery of the Structure of DNA* (1968)

[280] coronavirusexplained.ukri.org/en/article/vdt0006/; scribd.com/document/268931002/real-time-pcr-handbook-pdf

[281] discoverysedge.mayo.edu/2020/03/27/the-science-behind-the-test-for-the-covid-19-virus/

[282] dailymail.co.uk/news/article-8700649/Covid-tests-picking-DEAD-virus-cells-weeks-old-infections-says-study.html (Online vanaf 5 september, 2020)

[283] uncoverdc.com/2020/04/07/was-the-covid-19-test-meant-to-detect-a-virus/

[284] ndc.services.cdc.gov/case-definitions/coronavirus-disease-2019-2020-08-05/

[285] brownstone.org/articles/pcr-tests-and-the-rise-of-disease-panic/; cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/lab/faqs.html#Interpreting-Results-of-Diagnostic-Tests

[286] wiwo.de/technologie/forschung/virologe-drosten-im-gespraech-2014-der-koerper-wirdstaendig-von-viren-angegriffen/9903228-all.html

[287] Gina Kolata, "Faith in Quick Test Leads to Epidemic That Wasn't"; New York Times, Maandag, 22 januari, 2007; health.maryland.gov/newsclippings/archives/2007/jan07/012207.htm#Faith_in_Quick_Test_-Leads_to_Epidemic_That_Wasn%E2%80%99t; ook cdc.gov/mmwr/preview/mmwrhtml/mm5633a1.htm

[288] cdc.gov/mmwr/preview/mmwrhtml/mm5633a1.htm; cdc.gov/pertussis/clinical/diagnostic-testing/diagnosis-pcr-bestpractices.html; eturbonews.com/2991943/what-is-the-chance-a-covid-19-test-is-wrong-what-about-97/

[289] forbes.com/sites/davidnikel/2020/05/25/norway-says-widespread-coronavirus-testing-unnecessary

[290] cdc.gov/csels/dls/locs/2021/07-21-2021-lab-alert-Changes_CDC_RT-PCR_SARS-CoV-2_Testing_1.html

[291] generaldispatch.whatfinger.com/pharmacies-told-not-to-distribute-medications-that-combat-covid/ Apothekers weigeren geneesmiddelen tegen covid1 op voorschrift te leveren in VS.

[292] Walter J. Baeyens, *De Covid-19 Goelag*, Boek 2: *De Profundis* (2022)

[293] fda.gov/media/134922/download

[294] Zeichhardt H, Kammel M. Kommentar zum Extra Ringversuch Gruppe 340 Virusgenom-Nachweis-SARS-CoV-2 [Internet], april 2020, p.21, instand-ev.de/System/rv-files/340%20DE%20SARS-CoV-2%20Genom%20April%202020%2020200502j.pdf

[295] en.wikipedia.org/wiki/Replication_crisis; sciencealert.com/replication-results-reproducibility-crisis-science-nature-journals;

[296] Zie commentaar pierrekory.substack.com/p/the-disinformation-campaign-against en stevekirsch.substack.com/p/new-jama-paper-show-ivermectin-blows op "Efficacy of Ivermectin Treatment on Disease Progression Among Adults With Mild to Moderate COVID-19 and Comorbidities" (jamanetwork.com/journals/jamainternalmedicine/fullarticle/2789362)
[297] "Current performance of COVID-19 test methods and devices and proposed performance criteria" (16 april 2020, rapport in opdracht van de Europese Commissie) ec.europa.eu/health/sites/health/files/md_sector/docs/md_wd_test_covid-19_performance_en.pdf
[298] merkur.de/bayern/coronavirus-bayern-markus-soeder-muenchen-zahlen-aktuell-news-schule-grenzwert-neuinfektionen-zr-90038745.html "1 oktober, 2020: Tot dusver zijn meer dan 20.000 leraren getest — 22 van hen waren positief. Deze lage waarde is echter ook significant." Hoezo 'significant'? Wat betekenen 22 (0,11%) positieve gevallen op meer dan 20.000 tests, wanneer men niets zegt over de te verwachten valspositieve resultaten?
[299] drive.google.com/file/d/1t1b01H0Jd4hsMU7V1vy70yr8s3jlBedr/view; Zie ook de uitspraak van het Ambtsgericht Weimar (Duitsland) over een "lockdownfeestje": 2020news.de/wp-content/uploads/2021/01/Amtsgericht-Weimar-Urteil-vom-11.01.21.-523-Js-202518-20.pdf
[300] Een overzicht van gerechtelijke gedingen of uitspraken: greatgameindia.com/peru-court-bill-gates-george-soros/ (4 februari, 2021)
[301] finddx.org/wp-content/uploads/2020/07/FIND_SARS-COV2_molecular-assay-evaluation-results_03Jul2020.pdf; "SARS-COV-2 molecular assay evaluation: Results"; academic.oup.com/cid/advance-article/doi/10.1093/cid/ciaa1491/5912603 : "Correlation between 3790 qPCR positives samples and positive cell cultures including 1941 SARS-CoV-2 isolates",
[302] nytimes.com/2020/08/29/health/coronavirus-testing.html
[303] midlandscbd.com/articles/shameless-manipulation-of-positive-pcr-tests
[304] Het gaat dan om "technisch" positieve gevallen, niet om medisch relevante gevallen.
[305] Een andere oorzaak van het succes zou zijn: Taiwan had (zoals andere landen in Zuidoos-Azië) eerder te maken met de sarscov-epidemie in 2003 en de Taiwanezen hadden bij de gelegenheid immuniteit opgebouwd in de vorm van langlevende T-cellen. Na de start van de vaccinatiecampagne in 2021 was er wel opvallende uitbraak van covid19-gevallen en –doden, die dan maar werd toegeschreven aan een variant van het virus. Taiwan is geen lid van de WGO.
[306] T. Jefferson, E. Spencer, J. Brassey, C. Heneghan, "Viral cultures for covid19 infectivity assessment—Systematic review", doi.org/10.1101/2020.08.04.20167932
[307] ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7185831/
[308] ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7323671/
[309] Op mijn vraag naar cyclusdrempels in België, antwoordde Sciensano: "Sorry, wij hebben het te druk met covid19 om uw vraag te beantwoorden."
[310] who.int/news/item/20-01-2021-who-information-notice-for-ivd-users-2020-05
[311] Luc Bonneux & Wim Van Damme, "Health is more than influenza", *Bulletin of the World Health Organization* 2011;89, 539-540, doi: 10.2471/BLT.11.089086 who.int/bulletin/volumes/89/7/11-089086/en/
[312] Voor de situatie in februari 2021, een jaar na het begin van de pandemie, zie pagina 342.

[313] "Editorial: Low population mortality from COVID-19 in countries south of 35 degrees North supports vitamin D as a factor determining severity", *Alimentary Pharmacology and Therapy*, 2020, 51(12), juni 2020, 1434-1437, onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/apt.15777; Dr John Campbell (over het gebruik van calficediol (versterkte vitamine D voor medische toepassing bij patiënten in kritieke toestand) en youtube.com/watch?v=7H2c0Zm6PFw; youtube.com/watch?v=V8Ks9fUh2k8
Dr Roger Seheult, youtube.com/watch?v=ha2mLz-Xdpg: Jinsong Zhang, Ethan Will Taylor, Kate Bennett, Ramy Saad, Margaret P Rayman, "Association between regional selenium status and reported outcome of COVID-19 cases in China", *The American Journal of Clinical Nutrition*, Vol. 111, n¨6, juni 2020, 1297–1299, academic.oup.com/ajcn/article/111/6/1297/5826147: J.B. Barnett, e.a.,"Effect of zinc supplementation on serum zinc concentration and T cell proliferation in nursing home elderly: a randomized, double-blind, placebo-controlled trial", American Journal of Clinical Nutrition, Vol.103, 3, maart 2016, 942-951 (academic.oup.com/ajcn/article/103/3/942/4629756) A.J.W. te Velthuis e.a., "Zn(2+) inhibits coronavirus and arterivirus RNA polymerase activity in vitro and zinc ionophores block the replication of these viruses in cell culture", PLoS Pathogens; 4 november 2010, 6(11): e1001176; pnas.org/content/117/30/17720 (β-glucan, wellmune.com/what-is-wellmune/how-wellmune-works/)
journals.plos.org/plospathogens/article?id=10.1371/journal.ppat.1001176.
[314] Bacille Calmette-Guerin (medrxiv.org/content/10.1101/2020.03.24.20042937v2; ook D.Marín-Hernández, D.F. Nixon & N. Hupert, "Anticipated reduction in COVID-19 mortality due to population-wide BCG vaccination: evidence from Germany", Online vanaf 5 februari, 2021 doi.org/10.1080/21645515.2021.1872344)
[315] brighteon.com/d94d5595-e98b-4296-98f3-b5a53fca16b5 (Judy Mikovitz, griepvaccinatie in Italië 2019, ga naar 17:45)
[316] Ivor Cummins, youtube.com/watch?v=8UvFhIFzaac&feature=youtu.be (thefatemperor.com/)
[317] Torsten Engelbrecht, co-authored by Claus Köhnlein, MD, "COVID-19 (excess) mortalities: viral cause impossible — drugs with key role in about 200,000 extra deaths in Europe and the US alone" realnewsaustralia.com/2020/10/01/covid-19-excess-mortalities-viral-cause-impossible-drugs-with-key-role-in-about-200000-extra-deaths-in-europe-and-the-us-alone/; van dezelfde auteurs, "Torsten Engelbrecht / Claus Köhnlein, MD, *Virus Mania, Corona/COVID-19, Measles, Swine Flu, Avian Flu, Cervical Cancer, SARS, BSE, Hepatitis C, AIDS, Polio—How the Medical Industry Continually Invents Epidemics, Making Billion-Dollar Profits at Our Expense*
(bod.de/buchshop/virus-mania-torsten-engelbrecht-9783751942539); zie ook torstenengelbrecht.com/
[318] Enkele "succeslanden", zoals Taiwan en Thailand, onthielden zich geheel van financiële stimulering van de rapportage van coronagevallen. Dat was anders in Europa en de VS. Voor de VS, zie bijvoorbeeld beckershospitalreview.com/finance/state-by-state-breakdown-of-federal-aid-per-covid-19-case.html; ook
wsj.com/articles/whats-in-the-2-trillion-senate-coronavirus-bill-11585185450

[319] Het gebruik van CT-scans en van klinische indicaties leek ingegeven door vroege Chinese onderzoeken. Zie thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(20)30183-5/fulltext: Chaolin Huang, Bin Cao, e.a., "Clinical features of patients infected with 2019 novel coronavirus in Wuhan, China", *The Lancet*, 15 februari, 2020 (Online 24 januari, 2020) Dit betreft een onderzoek van 41 patiënten; pubs.rsna.org/doi/pdf/10.1148/radiol.2020200642: Tao Ai, Liming Xia, e.a., "Correlation of Chest CT and RT-PCR Testing for Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) in China: A Report of 1014 Cases", Radiology, (online 26 februari, 2020)

[320] In België maakten de bewoners van woonzorg- en geriatische instellingen meer dan 50% van de coronadoden uit. Dat was ook zo in Spanj, Sovenië en Ierland. In Nieuw Zeeland meer dan 60% en in Canada en Australië meer dan 70% (swprs.org/a-swiss-doctor-on-covid-19/#jp-carousel-41359)

[321] ourworldindata.org/

[322] Zegt de papa: "Wat een slecht schoolrapport!" Antwoordt het jongetje: "Als u mijn onvoldoendes buiten beschouwing laat dan valt het best mee."

[323] Waarom staat er niet: "veel ziektes die het op zich niet dodelijke covid19 verergeren"?

[324] G.Molenberghs e.a., "Belgian Covid-19 Mortality, Excess Deaths, Number of Deaths per Million, and Infection Fatality Rates (8 March - 9 May 2020)" [Pre-print]; medrxiv.org/content/-10.1101/2020.06.20.20136234v1

[325] Bustos Sierra, e.a., "All-cause mortality supports the COVID-19 mortality in Belgium and comparison with major fatal events of the last century", *Archives of Public Health*, vol. 78 (ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7662738/ ; Online 13 november 2020). Vergelijk de Amerikaanse grafiek voor dezelfde periode op pagina 369

[326] pi-news.net/2020/12/1970-selbst-bei-grippewelle-mit-55-000-toten-kein-lockdown/

[327] joub.de/statistik/Fakten-zur-Corona-Pandemie.pdf (Versie 5.2 dd.13.08.2020).

[328] De tabel in de tekst is bijgewerkt op 11 november, 2020. Euromomo.eu/graphs-and-maps/ Voor de interpretatie van de Euromomo "z-score" grafieken, zie euromomo.eu/how-it-works/what-is-a-z-score/.

[329] statbel.fgov.be/nl/visuals/mortaliteit; De webpagina epistat.wiv-isp.be/momo/ gebruikt twee contrasterende kleuren om covid19-doden van andere sterfgevallen te onderscheiden. Dat wekt ten onrechte de indruk dat het mogelijk is geval per geval uit te maken of iemand overlijdt aan covid19 of aan een andere kwaal.

[330] Met inbegrip van het District of Columbia ("Washington, D.C."). Eigenlijk, zouden we moeten spreken van staten ("States", zoals in "the United States of America"). Wij zouden dan moeten zeggen; "De VS zijn...". President Abraham Lincoln voerde echter oorlog tegen de Zuiderse Staten in naam van een grondwettelijk onbestaande "Union of States". Omdat Lincoln die oorlog won, beschouwen velen de VS nu als een nationale eenheidsstaat, samengesteld uit tot op zekere hoogte autonome delen (deelstaten) zonder secessierecht en zonder het recht zelfstandig verdragen te sluiten met buitenlanse mogendheden. Men zegt dan: "De VS is..." Omdat het hier vooral gaat over "nationale" instellingen in Washington, D.C., zal ik die conventie volgen—overigens zonder mij uit te spreken over de verschillende interpretaties van de Amerikaanse grondwet ("Constitution") en de grondwetten van de verschillende [deel]staten.

[331] D. G. Rancourt, M. Baudin, J. Mercier, "Evaluation of the virulence of SARS-CoV-2 in France, from all-cause mortality 1946-2020", Augustus 2020; zie

researchgate.net/publication/343775235_Evaluation_of_the_virulence_of_SARS-CoV-2_in_France_from_all-cause_mortality_1946-2020

[332] thelocal.se/20200506/coronavirus-what-went-wrong-in-swedens-care-homes

[333] L.M Rossen e.a. "Excess Deaths Associated with COVID-19, by Age and Race and Ethnicity — United States, January 26–October 3, 2020", *Morbidity & Mortalit .Weekly Report* 2020;69:1522–1527.
cdc.gov/mmwr/volumes/69/wr/mm6942e2.htm?s_cid=mm6942e2_w

[334] apnews.com/article/nursing-homes-neglect-death-surge-3b74a2202140c5a6b5cf05cdf0ea4f32

[335] justthenews.com/politics-policy/coronavirus/numbers-are-skewed-colorado-officials-warn-inflated-covid-deaths; sharylattkisson.com/2021/10/nyt-wildly-overstates-number-of-children-hospitalized-for-covid-19/

[336] dailysignal.com/2022/02/01/covid-19-pandemic-lies-biden-fauci/

[337] youtube.com/watch?v=3TKJN61aflI (Genevieve Brand is assistent-programmadirecteur van de masteropleiding Toegepaste Economie aan de Johns Hopkins Universiteit)

[338] coronavirus.jhu.edu/ en coronavirus.jhu.edu/map.html. Een academische windblaag, Arthur Caplan (professor Medische Ethiek, Universiteit van New York) gaf verzekeringsmaatschappijen de raad hun actuarische gegevens te negeren en de niet-gevaccineerden hogere premies te doen betalen: lifesitenews.com/news/insurance-companies-should-penalize-the-unvaxxed-ethicist-at-new-york-university-recommends/. Wat heeft het vak Medische Ethiek met medische gegevens of met ethiek te maken?

[339] James Demeo, "A Critical Review of CDC USA Data on Covid-19: PCR/Antigen Tests and Cases Reveal Herd Immunity Only and Do Not Warrant Public Hysteria or Lockdowns" (academia.edu/44918309/) ; zie ook usmortality.com/historical

[340] jamesdemeo.com/DeMeoCDCdataReviewSM.pdf

[341] "Het is onwaarschijnlijk dat het verbieden van buitenactiviteiten of mensen aansporen om buiten altijd een masker te dragen de verspreiding van het virus zal verminderen.";
nytimes.com/2021/02/12/briefing/trump-covid-chick-corea-olympics-president.html

[342] Tanzaniaanse variant (A.30) zie o.a. doi.org/10.1038/s41423-021-00779-5

[343] covidtracking.com/analysis-updates/variants-101-faq

[344] en.wikipedia.org/wiki/GISAID#Database_for_SARS-CoV-2_genomes

[345] nature.com/articles/d41586-020-02544-6 ("The Virus is mutating — does it matter?")

[346] dailysceptic.org/what-sage-got-wrong/; Levitt, Michael, Andrea Scaiewicz, and Francesco Zonta, "Predicting the Trajectory of Any Covid19 Epidemic from the Best Straight Line." medRxiv (2020, doi.org/10.1101/2020.06.26.20140814 .

[347] Michael Levitt (medrxiv.org/content/10.1101/2020.06.26.20140814v2.full.pdf+html); ook collective-evolution.com/2020/07/01/the-level-of-stupidity-going-on-here-is-amazing-nobel-laureate-for-science-on-covid-19-lockdown/

[348] imperial.ac.uk/media/imperial-college/medicine/sph/ide/gida-fellowships/Imperial-College-COVID19-NPI-modelling-16-03-2020.pdf

[349] justthenews.com/politics-policy/coronavirus/year-later-look-back-inaccurate-predictions-helped-drive-covid; aier.org/article/the-failure-of-imperial-college-modeling-is-far-worse-than-we-knew/

[350] bbc.com/news/uk-55631693.
[351] bbc.com/news/uk-55631693.
[352] K. Rice, B. Wynne, V. Martin, G.J. Ackland, "Effect of school closures on mortality from coronavirus disease 2019: old and new predictions", BMJ 2020; 371 (7 oktober, 2020); doi.org/10.1136/bmj.m3588; bmj.com/content/371/bmj.m3588
[353] swprs.org/studies-on-covid-19-lethality/#overall-mortality: voorspellingen (Ferguson-model) vs. werkelijke sterftecijfers. In december 2020 gaf Zweden uiteindelijk toch toe aan de internationale coronalobby's (n.a.v. de promotie van hun vaccinatieprogramma).
[354] nypost.com/2020/09/02/numbers-show-lockdowns-didnt-help-contain-covid-19-opening-up-didnt-boost-it/; ook thediplomat.com/2020/04/japans-covid-19-state-of-emergency-is-no-lockdown-whats-in-it/
[355] "We zullen ons moeten voorbereiden op de volgende [uitbraak]. En ik verzeker u dat die dan wel de nodige aandacht zal krijgen." (Bill Gates en Melinda Gates interview op C-Span2, 23 juni 2020). Later gaf Melinda toe dat zij en haar man zich grondig misrekend hadden i.v.m. de economische gevolgen van het door hen bepleite beleid (zie nytimes.com/2020/12/04/business/melinda-gates-interview-corner-office.html)
[356] news.yahoo.com/bill-gates-backing-plan-to-stop-climate-change-by-blocking-out-the-sun-183601437.html?guccounter=1; ook technocracy.news/bill-gates-ready-to-spray-chalk-dust-into-stratosphere-to-cool-planet/ Hoever het ondertussen staat men zijn "Big History Project" (gelanceerd in 2011, en.wikipedia.org/wiki/Big_History_Project) weet ik niet. Ik ben geen "Gates watcher".
[357] Van Zweden had Kluge blijkbaar nooit gehoord (zie pagina 355)
[358] Zie tekst bij noot 352
[359] Lockdown nodig om de zorg op orde te krijgen? In de herfst hadden de media het opieuw over "overbelasting" Overigens: "Volgens de minister van Volksgezondheid was de Duitse lockdown te hard geweest" (irishtimes.com/news/world/europe/german-lockdown-was-too-harsh-says-health-minister-1.4344930). "Contract tracing" was een lachertje.
[360] Hoe kan oversterfte typisch zijn?
[361] Het interview is te lezen op tijd.be/nieuwsbrieven/weekend/wgo-belg-de-tweede-golf-is-nog-niet-eens-begonnen/10244040.html
[362] off-guardian.org/2020/07/07/second-wave-not-even-close/
[363] rt.com/news/500932-who-rates-transmission-europe/ (23 september 2020)
[364] ecdc.europa.eu/en/covid-19-pandemic
[365] apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/331693/WHO-2019-nCov-IPC_Masks-2020.3-eng.pdf; lewrockwell.com/2021/01/no_author/twenty-reasons-mandatory-face-masks-are-unsafe-ineffective-and-immoral/: rumble.com/vitcgn-following-the-science.html
[366] reuters.com/article/us-health-coronavirus-who-masks-factbox-idUSKBN23C2B1; apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/332293/WHO-2019-nCov-IPC_Masks-2020.4eng.pdf
[367] 20 juni 2020; zie swprs.org/the-face-mask-folly-in-retrospect/; ook globalresearch.ca/wp-content/uploads/2021/02/Health-Professionals.pdf, een verklaring van 1500 gezondheids-deskundigen die uitvoerig ingaat op de effecten van maskers; ook het rapport van Dr Jim Meehan:

.ratical.org/PandemicParallaxView/mp3s/An-Evidence-Based-Scientific-Analysis-of-Why-Masks-are-Ineffective-Unnecessary-and-Harmful-10-12-2020.pdf

[368]Bijvoorbeeld, in Oxford het "Centre for Evidence-based Medicine" (cebm.ox.ac.uk/), in Duitsland, het "Netzwerk Evidenzbasierte Medizin" (ebm-netzwerk.de/de); Ines Kappstein, "Mund-Nasen-Schutz in der Öffentlichkeit: Keine Hinweise für eine Wirksamkeit" thieme-connect.com/products/ejournals/pdf/10.1055/a-1174-6591.pdf

[369] swprs.org/the-face-mask-folly-in-retrospect/

[370] newsweek.com/shipments-containing-ivermectin-hydroxychloroquine-seized-customs-officials-chicago-1635898; conservativewoman.co.uk/the-story-of-how-ivermectin-was-cancelled/

[371] zerohedge.com/political/covid-19-has-forever-destroyed-americans-trust-ruling-class-experts

[372] nypost.com/2021/01/25/fauci-wearing-two-masks-is-better-than-one/

[373] "Randomized Controlled Trial" is de gouden standaard voor experimenteel onderzoek

[374] Zie WGO, "Advice on the use of masks in the community setting in Influenza A outbreaks", who.int/csr/resources/publications/Adviceusemaskscommunityrevised.pdf. Het juiste gebruik van gezichtsmaskers is essentieel, omdat onjuist gebruik het risico op overdracht kan vergroten

[375] X. Xiao, E.Y.C. Shiu, H. Gao, J.Y. Wong, M.W. Fong, S. Ryu, B. J. Cowling, "Nonpharmaceutical Measures for Pandemic Influenza in Nonhealthcare Settings —Personal Protective and Environmental Measures", *Emerging Infectious Diseases Journal*, Volume 26, Number 5, May 2020, wwwnc.cdc.gov/eid/article/26/5/19-0994_article#fn1

John Hardie, "Why Face Masks Don't Work: A Revealing Review", *Oral Health*, October 18, 2016, gearchiveerd op web.archive.org/web/20200605090916/oralhealthgroup.com/features/face-masks-dont-work-revealing-review/

T. Jefferson, C. Heneghan, "Masking lack of evidence with politics", 23 juli, 2020, *Centre for Evidence-Based Medicine* (cebm.net/covid-19/masking-lack-of-evidence-with-politics/)

D.G. Rancour, "Masks Don't Work: A Review of Science Relevant to COVID-19 Social Policy"", River Cities Reader, 11 juni 2020; rcreader.com/commentary/masks-dont-work-covid-a-review-of-science-relevant-to-covide-19-social-policy (zie ook commentaar en debat 12 augustus, 2020, rcreader.com/commentary/still-no-conclusive-evidence-justifying-mandatory-masks); overzicht op swprs.org/face-masks-evidence/; ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8395971/; Ten slotte, zie pagina 380

[376] acpjournals.org/doi/10.7326/M20-6817; ook lifesitenews.com/news/47-studies-confirm-inefectiveness-of-masks-for-covid-and-32-more-confirm-their-negative-health-effects

[377] cdc.gov/mmwr/volumes/69/wr/mm6936a5.htm

[378] rumble.com/vrx3yk-masks-why-they-cannot-and-do-not-work-overview-ep.-20.html

[379] cdc.gov/mmwr/volumes/70/wr/mm7010e3.htm : "Association of State-Issued Mask Mandates and Allowing On-Premises Restaurant Dining with County-Level COVID-19 Case and Death Growth Rates — United States, March 1–December 31, 2020"

[380] In zijn gratis e-boek *Covid Charts CNN forgot*, geeft Tom Woods een aantal verhelderende vergelijkende grafieken voor Amerikaanse staten en steden met verschillend beleid. (tomwoods.lpages.co/covid-charts-cnn-forgot/)

[381] swprs.org/face-masks-evidence/

[382] Zie echter ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2493952/pdf/annrcse01509-0009.pdf: "In één operatiekamer werden gedurende zes maanden geen maskers gedragen. Er was geen toename in de incidentie van wondinfecties." Ook: "Maskers kunnen worden gebruikt om het operatieteam te beschermen tegen druppels geïnfecteerd bloed en tegen infecties in de lucht, maar het is niet bewezen dat ze de patiënt beschermen die wordt geopereerd door een gezond operatieteam." (link.springer.com/article/10.1007/BF01658736:)

[383] thefederalist.com/2020/10/29/these-12-graphs-show-mask-mandates-do-nothing-to-stop-covid/

[384] Ines Kappstein, "Mund-Nasen-Schutz in der Öffentlichkeit: Keine Hinweise für eine Wirksamkeit", *Krankenhaushygiene* up2date 2020; 15(03): 279-295; DOI: 10.1055/a-1174-6591 (thieme-connect.com/products/ejournals/abstract/10.1055/a-1174-6591

[385] D.G. Rancour, "Face masks, lies, damn lies, and public health officials: A growing body of evidence"; zie ook joub.de/statistik/Fakten-zur-Corona-Pandemie.pdf

DOI: 10.13140/RG.2.2.25042.58569, of archive.is/RuA5z

[386] ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8072811/ ; lewrockwell.com/2022/01/allan-stevo/not-safe-not-effective-376-ways-that-face-masks-are-known-to-harm-the-wearer/

[387] globalresearch.ca/medical-doctor-warns-bacterial-pneumonias-rise-mask-wearing/5725848

[388] Patrick Moore (*Fake Invisible Catastrophes and Threats of Doom*", 2021) keerde zich tegen Greenpeace (waarin hij een vooraanstaande rol had gespeeld), toen de organisatie de anti-CO_2 maatregelen van de "klimaatagenda's" begon te promoten en leek aan te sturen op een CO_2-arme omgeving, waarin planten moeilijk kunnen gedijen.

[389] ratical.org/PandemicParallaxView/Bader-SurgMaskIndDeoxygen.pdf: "Onze studie [van maskerdracht bij chirurgen—FvD] toonde een vermindering van de zuurstofverzadiging van arteriële pulsaties (SpO2), vooral bij chirurgen ouder dan35 jaar, alsook een lichte toename van de hartslag in vergelijking met preoperatieve waarden in alle chirurgengroepen."

[390] Mijn samenvatting van het eerste deel van het interview met Margareta Gries-Brisson op bitchute.com/video/SzCVLXCDzk87/

[391] Iinterview met prof. dr Monica Gandhi op youtube.com/watch?v=N8N5oduX1KQ

[392]; M. Gandhi & G.W. Rutherford, "Facial Masking for Covid-19 — Potential for Variolation as We Await a Vaccine", nejm.org/doi/full/10.1056/nejmp2026913 'Variolation' is de naam van het proces waarop de eerste generaties van vaccins waren gebaseerd: minieme dosissen actief virusmateriaal toedienen in de hoop dat die te gering zouden zijn om mensen ziek te maken maar groot genoeg om het immuunsyssteem te activeren.

[393] L. Stone, "Lockdowns don't work"; thepublicdiscourse.com/2020/04/62572/; E. Bendavid, J.P.A. Ioannidis, e.a; "Assessing mandatory stay-at-home and business closure effects on the spread of Covod-19", onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/eci.13484; ook noot 33

[394] dailymail.co.uk/news/article-8774141/Coronavirus-UK-Lockdown-kill-75-000-thats-official-projection .html

[395] De "stille crisis" vermeld in de tekst bij noot 351

[396] assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/80087/sage-guidance.pdf;

[397] collective-evolution.com/2020/05/19/new-report-suggests-quarantine-may-have-already-killed-more-seniors-than-the-coronavirus/

[398] S. Reinstadler, e.a., "Effect of the COVID-19 Pandemic on Treatment Delays in Patients with ST-Segment Elevation Myocardial Infarction", *Journal of Clinical Medicine*, 2020;9:2183; Garcia S, e.a. "Reduction in ST-Segment Elevation Cardiac Catheterization Laboratory Activations in the United States during COVID-19 Pandemic", *Journal of the American College of Cardiology,* 2020; S0735109720349135.

[399] Voor Duitsland A. Slagman, e.a., "Medical Emergencies during the COVID-19 Pandemic: an Analysis of Emergency Department Data in Germany", *Deutsches Ärzteblatt International*, 2020; 117:545–52.

[400] jamanetwork.com/journals/jamanetworkopen/fullarticle/2772834: "Volgens dit analytische beslissingsmodel kunnen gemiste schooldagen in 2020 geassocieerd worden met een verlies van naar schatting 5,53 miljoen levensjaren. Dit verlies aan levensverwachting is waarschijnlijk groter dan het verlies dat zou zijn waargenomen als het openlaten van basisscholen had geleid tot een grotere eerste golf van de pandemie." Zie ook cdc.gov/mmwr/volumes/69/wr/mm6945a3.htm?s_cid=mm6945a3_w: R. Leeb, R.H. Bitsko, L. Radhakrishnan, P. Martinez, R. Njai, K.M. Holland, "Mental Health–Related Emergency Department Visits Among Children Aged <18 Years During the COVID-19 Pandemic — United States, January 1–October 17, 2020"

[401] nytimes.com/2021/01/24/us/politics/student-suicides-nevada-coronavirus.html

[402] acpjournals.org/doi/full/10.7326/M21-3350 (sigarettenverkoop in VS, 2020)

[403] R.C. Kessler, P.E. Greenberg, "The economic burden of anxiety and stress disorders", in K.L. Davis e.a., *Neuropsychopharmacology: The Fifth Generation of Progress* (2002), hoofdstuk 6 (zie acnp.org/wp-content/uploads/2017/11/ch67_981-992.pdf); F. Feys, S. Brokken, S. De Peuter, "Risk-benefit and cost-utility analysis for COVID-19 lockdown in Belgium: the impact on mental health and wellbeing" [Preprint]. psyarxiv.com/xczb3/ (Online op 22 mei, 2020, laatst aangepast op 6 oktober, 2020); twitter.com/FaceTheNation/status/1475209878415323140

[404] sputniknews.com/20210316/norwegian-prof-urges-to-rebel-a-little-against-covid-measures-amid-national-obedience-contest-1082355054.html; educationviews.org/professor-warns-post-corona-society-is-a-national-obedience-contest/

[405] collective-evolution.com/2021/03/02/two-leading-swedish-health-experts-explain-that-covid-lockdowns-have-killed-millions-of-people/

[406] D. Miles, M. Stedman M, A.Heald, "Stay at Home, Protect the National Health Service, Save Lives—a cost-benefit analysis of the lockdown in the United Kingdom." *International Journal of Clinical Practice*, 13 augustus, 2020, onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/ijcp.13674

[407] rt.com/business/502964-covid-pandemic-extreme-poverty/; midden maart 2022 meldde de Asian Development bank: "In Zuidoost-Azië dreef de pandemie [d.w.z. het coronabeleid—FvD] vorig jaar 4,7 miljoen meer mensen in extreme armoede. 9,3 miljoen banen in de regio werden uitgewist." (consul-fund.be/azie-dreigt-als-gevolg-van-pandemie-weg-te-zakken-in-armoede/)

[408] youtube.com/watch?v=x8oH7cBxgwE&feature=youtu.be&t=915 (#25ste minuut) Interview, met Prof. David Nabarro (bijzonder Covid19-gezant van de WGO)

[409] unicef.org/press-releases/unicef-additional-67-million-children-under-5-could-suffer-wasting-year-due-covid-19; zie ook thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(20)31647-0/fulltext
[410] Zie bijvoorbeeld: news.antiwar.com/2021/02/12/un-at-least-400000-yemeni-children-under-five-could-starve-to-death-in-2021/
[411] de.reuters.com/article/afrika-virus-m-ller-idDEKCN26E0MN, (23 september 2020), zie ook rt.com/news/501596-europe-coronavirus-lockdown-africa/
[412] Een tijdlijn van de pandemie in de VS: ajmc.com/view/a-timeline-of-covid19-developments-in-2020
[413] J.B. Classen, "US COVID-19 Vaccines Proven to Cause More Harm than Good Based on Pivotal Clinical Trial Data Analyzed Using the Proper Scientific Endpoint, 'All Cause Severe Morbidity'". *Trends in Internal Medicine*, 2021; 1(1): 1-6.
[414] quotes.net/quote/85355
[415] govinfo.gov/content/pkg/FR-1984-06-01/pdf/FR-1984-06-01.pdf, page 23007 (in "Section IV: Economic, Environmental, and Procedural Considerations" van haar rapport *Additional Standards for Viral Vaccines; Poliovirus Vaccine, Live, Oral — Final rule*)
[416] ama-assn.org/ama1/pub/upload/mm/36_/2004_flu_nowak.pdf
[417] bmj.com/content/bmj/331/7529/Reviews.full.pdf
[418] Zie de grafiek op pagina 379
[419] bmj.com/content/371/bmj.m4058
[420] brighteon.com/542ad083-4079-4dc8-aca8-8c6ece544884
[421] novavax.com/ ; who.int/news-room/feature-stories/detail/the-novavax-vaccine-against-covid-19-what-you-need-to-know
[422] biontech.de/covid-19-portal/mRNA-vaccines; science.news/2020-05-25-mRNA-vaccines-how-they-work-coronavirus.html; modernatx.com/mRNA-technology/mRNA-platform-enabling-drug-discovery-development ; Julie Beal, "A Guide to the Ronavax — Understanding the Experimental Coronavirus Vaccines" (26 september, 2020) activistpost.com/2020/09/a-guide-to-the-ronavax-understanding-the-experimental-coronavirus-vaccines.html; principia-scientific.com/top-professor-already-1-6-million-injuries-from-vaccines-in-europe/ (Dolores Cahill)
[423] sputnikvaccine.com/
[424] cdc.gov/vaccines/covid-19/hcp/viral-vector-vaccine-basics.html; theconversation.com/how-does-the-johnson-and-johnson-vaccine-compare-to-other-coronavirus-vaccines-4-questions-answered-155944
[425] c-span.org/video/?465845-1/universal-flu-vaccine
[426] Steve Pascolo, "Synthetic Messenger RNA-Based Vaccines: From Scorn to Hype", *Viruses* 2021, 13(2), 270 (9 februari 2021, mdpi.com/1999-4915/13/2/270/htm)
[427] vaccineprobe.com/; coquindechien.substack.com/p/c19-vaccine-the-cause-of-causes
[428] mdpi.com/1467-3045/44/3/73/htm#B39-cimb-44-00073: "Intracellular Reverse Transcription of Pfizer BioNTech COVID-19 mRNA Vaccine BNT162b2 In Vitro in Human Liver Cell Line"
[429] tapnewswire.com/2021/04/johns-hopkins-university-confirms-you-can-be-vaccinated-with-a-pcr-test-even-without-knowing/

[430] L. Zhang, R.A. Young, e.a., "Reverse-transcribed SARS-CoV-2 RNA can integrate into the genome of cultured human cells and can be expressed in patient-derived tissues" pnas.org/content/118/21/e2105968118, ook 21stcenturywire.com/2020/05/16/robert-kennedy-jr-exposes-big-pharma-fauci-and-the-danger-of-a-covid-19-vaccine/:
[431] technocracy.news/modernas-top-scientist-we-are-actually-hacking-the-software-of-life/
[432] nationalgeographic.com/science/article/evidence-mounts-that-people-with-breakthrough-infections-can-spread-delta-easily
[433] sec.gov/Archives/edgar/data/1682852/000168285220000017/mRNA-20200630.htm
[434] Tal Zaks, medisch dienshoofd bij Moderna: "Onze proef zal geen preventie van overdracht aantonen, want om dat te doen, moet je mensen twee keer per week gedurende zeer lange perioden testen, en dat wordt operationeel onhoudbaar." (geciteerd in bmj.com/content/371/bmj.m4037)
[435] unlimitedhangout.com/2021/10/investigative-reports/covid-19-moderna-gets-its-miracle/. Moderna ontstond in 2010 uit de commercialisering van een onderzoeksproject ("Darwinian chemical systems", NSF Award Abstract # 0434507) naar de mogelijkheid om de menselijke soort te herstellen na een quasi volledige uitroeiing (die op miraculeuze wijze de biomoleculaire laboratoria zou sparen). Promotor van die commercialisering was Anthony Fauci.
[436] Recepties zijn notoire haarden van aanstekelijke drogredenen en ingrijpende beslissingen. Na één dag en een gesprek met twee Europese "specialisten" op het WEF-*Fest* in Davos in januari 2020 informeerde Stéphane Bancel (CEO Moderna) zijn staf in de VS: "Alleen al het idee van een discussie over het virus is absurd, nu een wereldwijde pandemie op ons afkomt als een Bijbelse plaag. Alle andere plannen van Moderna zijn nu niet relevant." (Zie noot 435.) Op dat moment verkeerde Moderna in hoge geldnood.
[437] pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33330870/ (preprint, 13 december 2020)
[438] Chau, Ngoc, e.a., "Transmission of SARS-CoV-2 Delta Variant Among Vaccinated Healthcare Workers, Vietnam", dx.doi.org/10.2139/ssrn.3897733; Johns Hopkins Universiteit suggereerde zelfs vaccines te maken die zich als virussen gedragen en niet-gevaccineerden zouden "besmetten" (om hen "te beschermen"): newswars.com/were-covid-19-vaccines-made-to-self-spread-to-non-vaccinated-people/. Zie ook de korte maar krachtige getuigenis van Dan Stock, arts (youtube.com/watch?v=auSox6ybZD8)
[439] rt.com/uk/530444-lifting-covid-restrictions-new-vaccine-resistance/
[440] knowablemagazine.org/article/health-disease/2020/how-viruses-evolve
[441] newsrescue.com/latest-uk-data-vaccinated-people-3-times-more-likely-to-die-from-delta-variant-than-unvaccinated/
[442] theconservativetreehouse.com/blog/2021/12/08/whoot-there-it-is-anthony-fauci-says-we-are-prepared-to-start-delivering-variant-specific-booster-vaccines/
[443] cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/vaccines/different-vaccines/mrna.html
[444] Over de complexiteit van de interactie van antistoffen en virussen, bekijk het interview met. Beiniasz, arts, op youtu.be/8HhFDK07SZ8
[445] Steven R Gundry, "mRNA COVID Vaccines Dramatically Increase Endothelial Inflammatory Markers and ACS Risk", ahajournals.org/doi/10.1161/circ.144.suppl_1.10712
[446] trialsitenews.com/covid-19-vaccines-the-wrong-bomb-over-the-wrong-target-at-the-wrong-time/

[447] salk.edu/news-release/the-novel-coronavirus-spike-protein-plays-additional-key-role-in-illness/
[448] O.a. polyethyleen glycol, aluminium (allergy-symptoms.org/aluminum-allergy/; pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/11130287/; pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33053910/; zerohedge.com/covid-19/leaked-emails-reveal-pfizer-execs-sought-conceal-use-aborted-fetal-cells-covid-19-vaccine)
[449] redvoicemedia.com/2022/03/shocking-warmed-pfizer-vials-explode-with-self-assembling-circuitry/
[450] Zie o.a. pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33718968/; ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7584424/
[451] pei.de/SharedDocs/Downloads/DE/newsroom/meldungen/faq-temporaere-aussetzung-AstraZeneca.pdf; sciencenorway.no/covid19/norwegian-experts-say-deadly-blood-clots-were-caused-by-the-AstraZeneca-covid-vaccine/1830510; spektrum.de/news/AstraZeneca-impfstoff-immunreaktion-loest-thrombosen-im-hirn-aus/1849132; scivisionpub.com/pdfs/covid19-rna-based-vaccines-and-the-risk-of-prion-disease-1503.pdf; : brighteon.com/64a8fe4e-4f70-4279-b423-c6036b01df0f (effect Pfizervaccin op rode bloedcellen, Dr Richard Fleming); rumble.com/vmwimu-cathy-zhang-interviews-steve-kirsch-on-vaccine-safety.html
[452] humetrix.com/powerpoint-vaccine.html; naturalnews.com/files/Salus_Humetrix_VE_study_2021_09_28.pdf; sputniknews.com/20210930/antibodies-in-fully-vaxxed-with-pfizer-AstraZeneca-decline-steeply-after-several-months--study-1089538608.html
[453] mdpi.com/1999-4915/13/10/2056 (Jiang, H.; Mei, Y.-F., "SARS–CoV–2 Spike Impairs DNA Damage Repair and Inhibits V(D)J Recombination In Vitro", *Viruses* 2021, 13, 2056)
[454] childrenshealthdefense.org/wp-content/uploads/5.3.6-postmarketing-experience.pdf
[455] rt.com/news/504174-covid-vaccine-AstraZeneca-volunteer-dies/
[456] americasfrontlinedoctors.org/news/post/pfizer-vaccine-for-infants-and-children-under-five-5-facts-you-need-to-know/; bitchute.com/video/IQBwdBdCt7d6/ (Symbolische begrafenisstoet van ouders die hun kind verloren na vaccinatie)
[457] Zie ook deze studie uit 2017 (oatext.com/pdf/JTS-3-186.pdf): A.R. Mawson, e.a., "Pilot comparative study on the health of vaccinated and unvaccinated 6- to 12-year-old U.S. children", Journal of Translationl Science (DOI: 10.15761/JTS.1000186)
[458] globalcovidsummit.org/news/live-stream-event-physicians-alerting-parents (R. Malone, namens International Alliance of Physicians and Medical Scientists, doctorsandscientistsdeclaration.org/; globalcovidsummit.org/); rwmalonemd.substack.com/
[459] GIGO = "Garbage In, Garbage Out", maar nu ook meer en meer "Garbage In, Gospel Out" (Dr Willie Soon).
[460] A.F. Read, V.K. Nair, e.a., "Imperfect Vaccination Can Enhance the Transmission of Highly Virulent Pathogens" (ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4516275/); lifesitenews.com/news/covid-hospitalizations-deaths-for-the-vaccinated-more-than-triple-in-one-month-cdc-reports;
[461] lewrockwell.com/2021/10/no_author/virus-dangers-vs-vaccine-dangers-fact-sheet/; rumble.com/vnbv86-winning-the-war-against-therapeutic-nihilism-and-trusted-treatments-vs-unte.html (Dr Peter McCullough)
[462] Stephanie Seneff, Greg Nigh, "Worse Than the Disease? Reviewing Some Possible Unintended Consequences of the mRNA Vaccines Against COVID-19", *International Journal of Vaccine*

Theory, Practice and Research, II, 1 - maart 2021
(ijvtpr.com/index.php/IJVTPR/article/view/23);
ncbi.nlm.nih.gov/labs/pmc/articles/PMC2795160/ ; mdpi.com/1999-4915/13/10/2056/htm
("SARS–CoV–2 Spike Impairs DNA Damage Repair");
medrxiv.org/content/10.1101/2021.05.03.21256520v1.full ("The BNT162b2 mRNA vaccine against SARS-CoV-2 reprograms both adaptive and innate immune responses");
brighteon.com/0df28628-3b9b-42a3-a4c9-5bec480e8335 (Dr Vernon Coleman);
lewrockwell.com/political-theatre/sherri-tenpenny/ (Dr Sherri Tenpenny);
lewrockwell.com/2021/01/no_author/professor-dolores-cahill-why-people-will-start-dying-a-few-months-after-the-first-mRNA-vaccination/ (Prof. Dolores Cahill);
assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1027511/Vaccine-surveillance-report-week-42.pdf : "N-antilichaamniveaus lijken lager te zijn bij mensen die een infectie oplopen na twee dosissen van het vaccins."; lewrockwell.com/2021/12/vasko-kohlmayer/this-is-what-a-reader-wrote-me-about-the-vaccine-madness-in-ireland/

[463] Cowling et al, Clin Infect Dis 2012;54:1778

[464] bmj.com/content/368/bmj.m810/rr-0 (Rapid Response)

[465] childrenshealthdefense.org/news/read-the-fine-print-vaccine-package-inserts-reveal-hundreds-of-medical-conditions-linked-to-vaccines/; childrenshealthdefense.org/news/read-the-fine-print-part-two-nearly-400-adverse-reactions-listed-in-vaccine-package-inserts/

[466] brighteon.com/3d683a15-fc3d-432d-a057-3313969eb075 (Dr Byram Bridle);
eugyppius.com/p/from-sore-arms-to-sudden-death

[467] ijvtpr.com/index.php/IJVTPR/article/view/23/51 (Stephanie Seneff and Greg Nigh, "Worse Than the Disease? Reviewing Some Possible Unintended Consequences of the mRNA Vaccines Against COVID-19", *International Journal of Vaccine Theory, Practice, and Research* 2(1), May 10, 2021); drtenpenny.com/ebook-20-moi (Dr Sherri Tenpenny: 20 mechanisms of injury). Het onderzoek naar mogelijke mechanismen van orgaanschade door mRNA-vaccins is niet afgesloten.

[468] oatext.com/post-vaccination-inflammatory-syndrome-a-new-syndrome.php#gsc.tab=0; ook brighteon.com/df5d1404-47a6-4803-b1d3-d4f1fe409372 (Prof. Chris Shaw)

[469] globalresearch.ca/video-dr-sucharit-bhakdi-these-vaccines-are-killing-the-young-and-the-old-they-are-killing-our-children/5765866

[470] fhi.no/en/news/2021/menstrual-changes-following-covid-19-vaccination/ (Volksgezondheidsinstituut Noorwegen): "Menstrual changes following COVID-19 vaccination" (21-12-2021); articles.mercola.com/sites/articles/archive/2022/03/19/robert-malone-candace-owens-interview.aspx (R.Malone)

[471] dailyexpose.uk/2022/02/02/hidden-pfizer-covid-19-vaccine-trial-data-shows-all-pregnant-vaccinated-women-miscarried/

[472] technocracy.news/blaylock-on-vaccines-what-you-need-to-know-for-informed-consent/; de meeste van de opgesomde kwalen worden bovendien verergerd door 5G-netwerken (volgens globalresearch.ca/5g-crimes-against-humanity/5767555)

[473] "Antibody-dependent SARS coronavirus infection is mediated by antibodies against spike proteins" (sciencedirect.com/science/article/pii/S0006291X14013321). Eerdere pogingen coronavaccins te produceren werden gestaakt wegens ADE.

onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/ijcp.13795 ; Pfizer erkende dit risico tijdens de testfase van zijn mRNA-vaccin maar negeerde het. Zie ook dailyexpose.uk/2022/01/02/german-gov-data-suggests-fully-vaccinated-developing-ade/; principia-scientific.com/professor-dolores-cahill-people-will-start-dying-after-covid-vaccine/ (Prof. dr. Dolores Cahill)

[474] conservativechoicecampaign.com/68000-increase-in-strokes-as-fda-and-nih-secretly-study-reports-neurological-injuries-covid-19-vaccines/

[475] Verlamming van alle vier de ledematen. De motorische en/of sensorische functie in de cervicale wervelkolomsegmenten is aangetast of verloren gegaan als gevolg van beschadiging van dat deel van het ruggenmerg, met als gevolg een aangetaste functie in de bovenste ledematen, onderste ledematen, romp en bekkenorganen." medical-dictionary.thefreedictionary.com/quadriplegia

[476] thetimes.co.uk/article/mystery-rise-in-heart-attacks-from-blocked-arteries-m253drrnf (30/9/2021, archive.ph/H8kw7); childrenshealthdefense.org/defender/covid-lockdown-vaccine-rates-dropped-so-did-sids-deaths/ (sids=sudden infant deaths); alexberenson.substack.com/p/more-bad-news-on-covid-vaccines-and/comments

[477] In tal van landen (ook België) stapten de autoriteiten af van de politiek intensievezorgbedden te reserveren voor covid19-patiënten, hoewel zij tegelijkertijd zorgelijke mededelingen bleven verspreiden over de ernst van de pandemie.

[478] S. M. Tirado, K. J. Yoon, "Antibody-dependent enhancement of virus infection and disease", *Viral Immunology*. 16, 69–86 (2003); ook "Viral-Induced Enhanced Disease Illness", frontiersin.org/articles/10.3389/fmicb.2018.02991/full (*Frontiers in Microbiology*)

[479] pnas.org/content/117/15/8218#ref-1; pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/34849657/

[480] nature.com/articles/s41564-020-00789-5 : Wen Shi Lee, Adam K. Wheatley, Stephen J. Kent & Brandon J. DeKosky, "Antibody-dependent enhancement and SARS-CoV-2 vaccines and therapies", *Nature Microbiology*, volume 5, 2020, 1185–1191 (gepubliceerd 9 september 2020)

[481] dailyexpose.co.uk/2021/04/04/exclusive-hospital-medical-director-says-level-of-sickness-in-nhs-staff-after-covid-vaccination-is-unprecedented/

[482] ema.europa.eu/en/human-regulatory/overview/public-health-threats/coronavirus-disease-covid-19/treatments-vaccines/vaccines-covid-19/safety-covid-19-vaccines

[483] commed.vcu.edu/IntroPH/Communicable_Disease/2012/adverseffectsVaccines.pdf (National Academies Press, 2012, Institute of Medicine, Washington D.C.)

[484] sarahwestall.com/2-former-pfizer-top-executives-issue-stay-motion-to-eu-medicine-agency-warning-vaccines-could-cause-permanent-infertility/ ; zerohedge.com/medical/ex-pfizer-exec-demands-eu-halt-covid-19-vaccine-studies-over-indefinite-infertility-and;
Tekst van de petitie op scribd.com/document/487135032/Wodarg-Yeadon-EMA-Petition-Pfizer-Trial-FINAL-01DEC2020-en-Unsigned-With-Exhibits#from_embed

[485] voiceforscienceandsolidarity.org/

[486] youtube.com/watch?v=2LSMpuQcTSE; brighteon.com/8b736a86-0b87-4fe9-a5f2-feac362dfd11 (Tekst Dr Geert Vanden Bossche: mcusercontent.com/92561d6dedb66a43fe9a6548f/files/bead7203-0798-4ac8-abe2-076208015556/Public_health_emergency_of_international_concert_Geert_Vanden_Bossche.01.pdf) Zie ook bretswanson.com/index.php/2021/11/a-pandemic-pivot-point-the-counterintuitive-dynamics-of-covid-19/; theconservativetreehouse.com/blog/2021/11/16/geert-vanden-bossche-

was-right-the-worlds-most-vaccinated-country-cancels-christmas-due-to-massive-rise-in-covid-19-infections/ en Chien-Te Tseng, Robert B Couch, e.a.,"Immunization with SARS coronavirus vaccines leads to pulmonary immunopathology on challenge with the SARSvirus"(pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/22536382/ (gepubliceerd april, 2012). eugyppius.substack.com/p/more-on-original-antigenic-sin-and

[487] edition.cnn.com/2021/11/17/world/coronavirus-newsletter-intl-17-11-21/index.html (Dr David Nabarro, de speciale convid19 gezant van de WGO in het VK).

[488] Al in april 2020, lang voor de experimentele vaccins op de markt kwamen, had Montagnier het advies gegeven experimentele vaccins te weigeren, omdat zij "in plaats van infecties te voorkomen, voor meer infecties zullen zorgen".

[489] publichealthontario.ca/-/media/documents/ncov/epi/covid-19-aefi-report.pdf

[490] lrc-cdn.s3.amazonaws.com/assets/2022/03/Gn25Gxe2Y9Gj.mp4?_=2 (atleten); stevekirsch.substack.com/p/ed-dowd-millennial-age-group-25-to?s=r; markcrispinmiller.substack.com/p/theyre-dying-suddenly-in-russia-too?s=r

[491] unz.com/mwhitney/the-conspiracy-theorists-were-right-it-is-a-poison-death-shot/

[492] Adolf Hitler, *Mein Kampf*, deel 1, hoofdstuk 6

[493] technocracy.news/doctors-scientists-write-urgent-open-letter-warning-about-covid-19-vaccine-safety-concerns/; youtube.com/watch?v=mbdRQ5gvV2I&t=2168s (Wodarg: Evaluatie vaccins)

[494] reuters.com/world/refugees-lack-covid-shots-because-drugmakers-fear-lawsuits-documents-2021-12-16/

[495] rumble.com/vg6dcd-peter-mccullough-interview.html; vimeo.com/553518199 (Dr Peter McCullough); bitchute.com/video/SXVs5TSmXXLC/

[496] conservativewoman.co.uk/are-doctors-failing-to-record-bad-reactions-to-covid-jabs/

[497] thegatewaypundit.com/2021/09/covid-whistleblower-wu-flu-fraud-vaers-reporting-database-tracking-vaccine-complications-wrong-factor-100/ (Dr M. James, Intensieve zorg, New York City); roundingtheearth.substack.com/p/estimating-vaccine-induced-mortality-e07; zie ook het Israëlische Ministerie van Volksgezondheid; galileoisback.substack.com/p/translated-israeli-moh-survey-of?utm_source=url

[498] alexberenson.substack.com/p/data-about-the-vaccines-is-disappearing/comments

[499] dailyexpose.uk/2021/11/01/dr-mike-yeadon-just-when-you-though-things-couldnt-get-any-worse/; bitchute.com/video/uD8avWepfGy7/ (Karen Kingston, farmacologie)

[500] asia.nikkei.com/Spotlight/Coronavirus/COVID-vaccines/1.6m-Moderna-doses-withdrawn-in-Japan-over-contamination; Z.A. Alhinai and Nagi Elsidig, "Countries with Similar COVID-19 Vaccination Rates yet Divergent Outcomes: Are All Vaccines Created Equal?", *International J. of Infectious Diseases* 110 (September 2021): 258–60. doi.org/10.1016/j.ijid.2021.06.040.

[501] howbadismybatch.com/; healthact.de/?p=2730 ; brighteon.com/5653410f-9b7f-4535-8000-576ca09135e9 (Reiner Füllmich, Wolfgang Wodarg)

[502] twitter.com/cabot_phillips/status/1470470516750364674

[503] globalresearch.ca/15472-dead-1-5-million-injured-50-serious-reported-european-union-database-adverse-drug-reactions-covid-19-shots/5748346

[504] vaccinetracker.ecdc.europa.eu/public/extensions/COVID-19/vaccine-tracker.html#uptake-tab

[505] stevekirsch.substack.com/p/proof-covid-vaccines-cause-prion (prion ziektes); nypost.com/2021/03/31/mysterious-brain-disease-cluster-probed-in-canada/
[506] openvaers.com
[507] Voor medische statistieken is de standaard dat de correlatie moet beantwoorden aan de door Austin Bradford Hill (1997-1991) geformuleerde criteria en.wikipedia.org/wiki/Bradford_Hill_criteria ; jglobalbiosecurity.com/articles/10.31646/gbio.109/
[508] technocracy.news/cost-of-war-excess-deaths-soaring-despite-mass-injections/; swprs.org/covid-vaccine-adverse-events/
[509] researchgate.net/publication/352837543_Analysis_of_COVID-19_vaccine_death_reports_from_the_Vaccine_Adverse_Events_Reporting_System_VAERS_Database_Interim_Results_and_Analysis. Het betreft een analyse van 250 van 1644 meldingen van overlijden. (Vergelijk: minder dan 200 gevallen in een populatie van meer dan 40.000 proefpersonen volstonden om het vaccin van Pfizer voor meer dan 95% effectief te verklaren). Noteer ook dat in dat vroege stadium ouderen de grootste groep van gevaccineerden waren.
[510] lifesitenews.com/news/who-database-reports-over-2-million-potential-covid-jab-injuries-in-2021-vast-majority-in-women/; stevekirsch.substack.com/p/new-vaers-analysis-reveals-hundreds;
[511] rumble.com/vucdbi-embalmer-richard-hirschman-reveals-novel-clotting-in-65-of-cases.html
[512] sciencedirect.com/science/article/pii/S221475002100161X (R.N. Kostoff, e.a. "Why are we vaccinating children against COVID-19?"); H. Walach, R.J. Klement, W. Aukema, "The Safety of COVID-19 Vaccinations — Should We Rethink the Policy?", *Science, Public Health Policy and the Law*, 2021, 3:87-99
[513] digital.ahrq.gov/sites/default/files/docs/publication/r18hs017045-lazarus-final-report-2011.pdf ; L. Hazell L, S.A.W. Shakir, "Under reporting of adverse drug reactions: a systematic review." *Drug Safety*, 2006; 29: 385-396.lewrockwell.com/2021/07/no_author/a-critique-of-mrna-vaccines/ (Ryan Cole)
[514] childrenshealthdefense.org/defender/rfk-jr-defender-jessica-rose-data-vaccine-adverse-event-reporting-system/
[515] vaersanalysis.info/2021/12/13/using-cms-whistleblower-data-to-approximate-the-under-reporting-factor-for-vaers/ (Jessica Rose); rumble.com/vqt3p6-jre-1747-dr.-peter-mccullough.html (McCullough)
[516] drrowen.substack.com/p/cdc-admits-vaers-underreporting-by
[517] ourworldindata.org/covid-vaccinations
[518] swprs.org/covid-vaccines-the-next-vioxx/
[519] doctors4covidethics.org/wp-content/uploads/2021/12/end-covax.pdf (Bhakdi & Burkhardt paper); freewestmedia.com/2021/08/03/german-chief-pathologist-sounds-alarm-on-fatal-vaccine-injuries/; europereloaded.com/germany-out-of-10-autopsies-7-deaths-are-probably-linked-to-the-vaccines/; odysee.com/@en:a5/PK_Tot-durch-Impfung_english:a; brighteon.com/7f9df377-11c1-401f-8475-546fbd7f8e19 (dr. Jane Ruby); bitchute.com/video/fHIT55iM4Zv9/
[520] Of iets wat als een placebo werd voorgesteld, maar het misschien niet was. Er is geen volledige-rapporteringsplicht voor wegens hoogdringendheid geautoriseerde medcamenten.
[521] doi.org/10.1136/bmj.n2635 (over de testgegevens bij Pfizer). Volgens een klokkenluider die in het najaar van 2020 meewerkte aan de fase 3 Pfizers covid19-vaccin, werden gegevens vervalst, werden patiënten gedeblindeerd en bleef de follow-up van gemelde bijwerkingen lang achterwege.

rumble.com/vxipnk-dr.-flavio-cadegiani-on-how-pfizer-corrupts-science.html; advocaat Thomas Renz: brighteon.com/c127efed-c698-4af7-9f6b-7b8240f0fa56; williamengdahl.com/englishNEO1Nov2021.php

[522] Zoals eerder gemeld: voor de "bevestigde gevallen" ging het om 8, resp. 162 mensen.

[523] fda.gov/media/144245/download (p.42) Het document dateert van 10-12- 2020. Later bleek dat de vaccins slechts enkele maanden "bescherming" boden en dat in veel landen de meerderheid van nieuwe hospitalisaties uit gevaccineerden bestond (zie verder in de tekst).

[524] phmpt.org/wp-content/uploads/2021/11/5.3.6-postmarketing-experience.pdf (Pfizer intern document)

[525] cdc.gov/vaccines/covid-19/health-departments/breakthrough-cases.html; de geciteerde definitie is nu (derde week van januari 2022) uit de tekst geschrapt).

[526] videowaarheid.nl/video/prof-dr-christof-kuhbandner-over-sterfgevallen-in-verband-met-vaccinatie/; odysee.com/@Truth:71/Prof-Kuhbandner-Tote-nach-Impfungen-Servus-TV-01-2022:1

[527] naturalnews.com/2021-10-05-israel-nullified-vaccine-passports-double-jabbed-triple.html

[528] bloomberg.com/news/newsletters/2021-11-14/how-long-will-boosters-last ; vaccinated/;childrenshealthdefense.org/defender/omicron-pfizer-fauci-cdc-eye-new-definition-fully-vaccinated/; lewrockwell.com/2021/12/no_author/you-will-never-be-fully-vaccinated/

[529] childrenshealthdefense.org/defender/peter-doshi-restev-levi-covid-vaccines-trial-data/

[530] saveusnow.org.uk/covid-vaccine-scientific-proof-lethal/; lewrockwell.com/2022/01/vasko-kohlmayer/dangerous-and-deadly-over-1000-scientific-studies-referencing-injuries-and-deaths-from-covid-vaccines/; amgreatness.com/2022/03/15/military-doctor-testifies-in-court-that-a-superior-ordered-her-not-to-discuss-data-showing-massive-spikes-in-illness-after-vaccine-mandate/

[531] Zie ook childrenshealthdefense.org/defender/rise-nationwide-excess-deaths-18-to-49-year-olds/

[532] ustthenews.com/nation/states/indiana-life-insurance-ceo-says-deaths-are-40-among-people-ages-18-64 ; jessicar.substack.com/p/insurance-companies-just-like-banking (commentaar Jessica Rose); uk.finance.yahoo.com/news/life-insurers-adapt-pandemic-risk-070702607.html; naturalnews.com/2022-02-01-die-off-is-here-life-insurance-payouts-skyrocket-258-as-post-vaccine-deaths-accelerate.html; naturalnews.com/2022-02-02-life-insurance-258-percent-increase-payouts-2021-covid.html ; Op 30 december 2021 meldde de staat Indiana meer hospitalisaties dan in ieder van de vorige vijf jaren: adnamerica.com/en/united-states/indianas-top-doc-more-people-hospitalized-now-vaccine; rumble.com/vv1adx-breaking-exclusive-former-blackrock-portfolio-manager-exposes-pfizer-fraud.html (Edward Dowd, gewezen portfoliomanager Blackrock); childrenshealthdefense.org/defender/chd-tv-rfk-jr-defender-blackrock-edward-dowd-fda-cover-up/

[533] naturalnews.com/2022-01-18-claim-life-insurance-company-denied-payment-man-died-from-covid-vaccine.html; de zaak lijkt geen aandacht te kijgen in de traditionele media.

[534] De bron van het bericht zou Carlo Alberto Brusa zijn, naar verluidt de advocaat van de familie.

[535] Zie ook technocracy.news/estate-planning-nightmare-death-benefits-might-be-denied-if-you-die-from-covid-without-being-vaccinated/

[536] freewestmedia.com/2022/01/14/life-insurer-refuses-to-cover-vaccine-death/

[537] nytimes.com/2020/09/22/opinion/covid-vaccine-coronavirus.html (Peter Doshi, Eric Topol, "These trials do not answer the one question we ought to know", *New York Times*, 22-9-2020); Doshi, "Covid-19 vaccine trial protocols released (bmj.com/content/371/bmj.m4058) en "Will

covid-19 vaccines save lives? Current trials aren't designed to tell us" (bmj.com/content/371/bmj.m4037), ook nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMe2107070 ; lewrockwell.com/2020/11/gary-g-kohls/the-flawed-covid-19-vaccine-testing-programs-at-moderna-pfizer-johnson-johnson-and-AstraZeneca/ ; lewrockwell.com/2021/09/vasko-kohlmayer/the-vaccines-do-not-stop-severe-covid-or-death/

[538] Voor griepvaccinaties, theconversation.com/the-flu-vaccine-is-being-oversold-its-not-that-effective-97688

[539] news.yahoo.com/pandemic-not-over-until-world-174113930.html

[540] brownstone.org/articles/79-research-studies-affirm-naturally-acquired-immunity-to-covid-19-documented-linked-and-quoted/ (Ondertussen bevestigen al veel meer dan 79 studies de duurzaamheid van effectieve natuurlijke immuniteit tegen sarscov2-infecties)

[541] S. Gazit, T. Patalon, e.a., "Comparing SARS-CoV-2 natural immunity to vaccine-induced immunity: reinfections vs breakthrough infections" (medrxiv.org/content/10.1101/2021.08.24.21262415v1.full.pdf)

[542] standaard.be/cnt/dmf20201109_95613109

[543] childrenshealthdefense.org/defender/peter-doshi-pfizer-moderna-vaccines-need-more-details-raw-data/; Peter Doshi, doi.org/10.1136/bmj.m4037 (21 oktober, 2020)

[544] doctors4covidethics.org/wp-content/uploads/2021/07/Pfizer-pharmacokinetics-and-toxicity.pdf (Sucharit Bhakdi)

[545] eu.detroitnews.com/story/news/local/michigan/2021/04/05/246-vaccinated-residents-diagnosed-covid-3-dead-michigan/7100759002/ ; ook:

Covid19-hospitalisaties 16-22 januari 2022 Government of Canada, Covid19 daily epidemiological update		
Niet-gevaccineerd	Gedeeltelijk gevaccinneerd	volledig gevaccineerd
1.367	208	2656

Vaccinatie biedt duidelijk geen bescherming tegen covid19. Noteer dat minstens de helft van de patiënten alleen maar met — niet wegens — het virus in het hospitaal belandden. Dat was de paradox van het covid19-beleid ("fatten the numbers" om de pandemie erger te doen lijken dan ze was) na de introductie van de "effectieve" vaccins.

[546] nytimes.com/2021/11/12/podcasts/the-daily/anthigony-fauci-vaccine-mandates-booster-shots.html?showTranscript=1

[547] Zie bmj.com/content/371/bmj.m4347/rr-4,

[548] ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7996517/ ("Outcome Reporting Bias in COVID-19 mRNA Vaccine Clinical Trials")

[549] Een uitstekende bespreking van de Pfizerproef door Canadian Covid Care Alliance: canadiancovidcarealliance.org/media-resources/the-pfizer-inoculations-for-covid-19-more-harm-than-good/ Wegens een referentie naar deze video werd Dr Malone door Twitter uitgesloten. canadiancovidcarealliance.org/wp-content/uploads/2021/12/The-COVID-19-Inoculations-More-Harm-Than-Good-REV-Dec-16-2021.pdf (.pdf versie van de video, met referenties)

[550] maryannedemasi.com/publications/f/covid-19-vaccine-benefits-exaggerated-say-experts

[551] blogs.bmj.com/bmj/2021/02/05/clarification-pfizer-and-modernas-95-effective-vaccines-we-need-more-details-and-the-raw-data/;

[552] bmj.com/content/371/bmj.m4058 ; Zie ook off-guardian.org/2021/01/03/what-vaccine-trials/
[553] fda.gov/media/144245/download
[554] thelancet.com/journals/lanmic/article/PIIS2666-5247(21)00069-0/fulltext; L.R. Baden, e.a., "Efficacy and safety of the mRNA-1273 SARS-CoV-2 vaccine", *NEJM,* 2021; 384: 403-416, F.P. Polack FP, e.a., "Safety and efficacy of the BNT162b2 mRNA Covid-19 vaccine", *NEJM*, 2020; 383: 2603-2615; Sadoff J, Gray G, Vandebosch A, e.a., "Safety and efficacy of single-dose Ad26.COV2.S vaccine against Covid-19", *NEJM*, 2021; 384: 2187-2201.
[555] Schattingen van de werkelijke NNH variëren sterk, omdat er geen concrete gegevens worden gepubliceerd en omdat verschillende onderzoekers verschillende gegevensbestanden gebruiken en verschillende aannames voor de interpretatie daarvan hanteren. Toby Rogers kwam op basis van de Amerikaanse VAERS-statistieken van ongewenste effecten tot de conclusie: "Voor elk kind (5-11 jaar oud) dat gered wordt door een injectie met het Pfizer-vaccin, sterven 117 andere kinderen door vaccinatie." Hij ging ervan uit dat de werkelijke sterftecijfers 41x hoger zijn dan de gemelde (tobyrogers.substack.com/p/what-is-the-number-needed-to-vaccinate). Een andere berekening: boriquagato.substack.com/p/pfizer-says-their-covid-vaccine-works
[556] nytimes.com/2015/02/03/upshot/how-to-measure-a-medical-treatments-potential-for-harm.html
[557] npr.org/sections/health-shots/2021/02/19/969143015/long-term-studies-of-covid-19-vaccines-hurt-by-placebo-recipients-getting-immuni?t=1628369425051
[558] Ventavia is een bedrijf dat in opdracht van Pfizer het fase-3-onderzoek uitvoerde.
[559] Thacker, P.D., "Covid19 researcher blows the whistle on data integrity issues in Pfizer's vaccine trial", *BMJ*, 2 november 2021 (375:n2635); odysee.com/@TLAVagabond:5/Brook-Jackson-Interview-12-2-21:e (Inteview met Brook Jackson); theepochtimes.com/exclusive-pfizer-trial-whistleblower-presses-forward-with-lawsuit-without-us-governments-help_4277153.html?welcomeuser=1
[560] humansarefree.com/2021/09/covid-19-deaths-higher-than-this-time-last-year.html; E.G. Levin, e.a., "Waning Immune Humoral Response to BNT162b2 Covid-19 Vaccine over 6 Months." *New England Journal of Medicine*. doi.org/10.1056/nejmoa2114583
[561] medicine.wustl.edu/news/good-news-mild-covid-19-induces-lasting-antibody-protection/; theepochtimes.com/naturally-acquired-immunity-versus-vaccine-acquired-immunity_4082499.html
[562] bostonglobe.com/2021/08/01/nation/israel-sees-waning-coronavirus-vaccine-effectiveness/; beckershospitalreview.com/public-health/nearly-60-of-hospitalized-covid-19-patients-in-israel-fully-vaccinated-study-finds.html: lewrockwell.com/2021/09/vasko-kohlmayer/reality-vs-gaslighting-the-vaccine-failure-stares-us-straight-in-the-eyes/; planet-today.com/2022/01/highly-vaccinated-israel-has-most-covid.html (23 januari 2022) Zie ook pagina 339
[563] zerohedge.com/covid-19/life-has-not-improved-much-we-hoped-singapore-outbreak-worsens-80-vaccinated
[564] newsrescue.com/latest-uk-data-vaccinated-people-3-times-more-likely-to-die-from-delta-variant-than-unvaccinated/; visiontimes.com/2021/07/04/deaths-hospital-vaccinated-uk.html; medicalxpress.com/news/2021-07-vaccinated-unvaccinated-britons-dying-coronavirus.html; cracknewz.com/2021/10/why-are-so-many-people-dying-at-home.html
[565] libertarianinstitute.org/articles/americas-covid-kulaks/ (James Bovard,)

[566] skynews.com.au/world-news/new-coronavirus-mutation-detected-in-botswana-south-africa-and-hong-kong-raises-concerns-for-experts/news-story/52f13ea6d0ce2a42e3342ef2a6980226
[567] science.org/doi/10.1126/science.abk1688 : "A highly virulent variant of HIV-1 circulating in the Netherlands"; lewrockwell.com/2022/02/joseph-mercola/whats-behind-the-new-aids-scare/
[568] Op zijn website vraagt GAVI, "Is de volgende pandemie ebola/gele koorts/marburg?" gavi.org/vaccineswork/next-pandemic/marburg Het Marburg virus (474 gevallen en 413 doden, sinds 1967 — wikipedia) veroorzaakt hoge koorts en bloedverlies en is vergelijkbaar met ebola. Met een schrikwekkende jaarlijkse CFR variërend van 50 tot 100% is het echter wel geschikt om, bij gebrek aan beter, in de media uitgespeeld te worden met behulp van nog te ontwikkelen PCR-tests.
[569] youtube.com/watch?v=48BWq9rDOlw
[570] cnbc.com/2021/07/23/delta-variant-pfizer-covid-vaccine-39percent-effective-in-israel-prevents-severe-illness.html; 39% komt overeen met de percentages in het Salus Rapport (pagina 133)
[571] worldometers.info/coronavirus/country/israel/
[572] twitter.com/RanIsraeli/status/1419940938638561282
[573] youtube.com/watch?v=yVF03WTeyj8&t=1214s (Gezondheidsminister)
[574] ronpaulinstitute.org/archives/featured-articles/2021/september/30/apartheid-australia-hell-on-earth/
[575] S. V. Subramanian and Akhil Kumar, "Increases in COVID-19 are unrelated to levels of vaccination across 68 countries and 2947 counties in the United States", *European Journal of Epidemiology*, 36, 2021, p.1237–1240 (link.springer.com/article/10.1007/s10654-021-00808-7)
[576] welovetrump.com/2022/03/16/bravo-woman-gives-best-speech-i-have-ever-seen-exposing-the-vaxx/
[577] K.A. Beattie, "Worldwide Bayesian Causal Impact Analysis of Vaccine Administration on Deaths and Cases Associated with COVID-19: A BigData Analysis of 145 Countries" [Preprint, 15 nov. 2021], drive.google.com/file/d/1DLlRa9rUqvW9pG1vNEsWMEydWwsmSMbe/view; dailyexpose.uk/2022/02/08/uk-gov-data-suggests-fully-vaccinated-have-developed-vaids/; zie ook bnnbloomberg.ca/repeat-booster-shots-spur-european-warning-on-immune-system-risks-1.1706083
[578] who.int/news/item/11-01-2022-interim-statement-on-covid-19-vaccines-in-the-context-of-the-circulation-of-the-omicron-sars-cov-2-variant-from-the-who-technical-advisory-group-on-covid-19-vaccine-composition
[579] publichealthscotland.scot/media/9030/21-09-08-covid19-publication_report.pdf
[580] theexpose.uk/2021/09/08/exclusive-80-percent-of-covid-19-deaths-in-august-were-people-who-had-been-vaccinated/ ; zie ook lewrockwell.com/2021/09/joseph-mercola/shockingly-cdc-now-lists-vaccinated-deaths-as-unvaccinated/
[581] bretswanson.com/index.php/2022/01/update-uk-and-scotland-covid-19-data/
[582] telegraph.co.uk/news/2021/09/24/analysis-thousands-usual-dying-not-covid/ ("Duizenden doden meer dan normaal … maar niet door Covid." Gaat het hier om slachtoffers van het corona-beleid in 2020, of van de vaccinatiecampagnes van 2021? globalresearch.ca/trends-in-mortality-and-morbidity-in-the-most-vaccinated-countries-twenty-one-proven-facts/5761773 (mondiaal overzicht) - Duitsland: utebergner.de/der-wert-eines-menschen-haengt-nicht-von-seinem-impfstatus-ab/
[583] eecs.qmul.ac.uk/~norman/papers/inconsistencies_vaccine.pdf

[584] Alex Berenson, *Pandemia: How Coronavirus Hysteria Took Over Our Government, Rights, and Lives* (2021)
[585] Berenson baseerde zich op een tot 24 september bijgewerkte en gecorrigeerde versie van het hierboven in de tekst aangehaalde rapport. alexberenson.substack.com/p/vaccinated-english-adults-under-60 ; datasetfinalcorrected3.xlsx ; ook dailyexpose.uk/2021/09/30/deaths-among-teenagers-have-increased-by-47-percent-since-covid-vaccination-began/
[586] nytimes.com/2022/02/20/health/covid-cdc-data.html thenationalpulse.com/2022/01/27/nyt-admits-unvaccinated-had-lower-covid-infection-rate/
[587] O.a. knack.be/nieuws/belgie/de-sterftecijfers-van-2020-de-harde-realiteit-van-een-pandemie/article-analyse-1709295.html. Deze uiterst tendentieuze analyse (van de professoren Deboosere, Molenberghs en Surkyn) baseert zich op vergelijkingen met "het gemiddelde [sterfte]cijfer van voorgaande jaren" en op wat het sterftecijfer zou zijn indien 2020 "een normaal jaar" was (wat het evident niet was). Maar, hoe normaal waren de voorgaande jaren? (Zie boven, de tabel op pagina 95) En, hoe abnormaal was 2020 in vergelijking met andere abnormale jaren? (Zie de afbeeldingen op pagina 94 en pagina 369). Zij neemt ook zonder meer aan dat de genomen maatregelen (op enkele details na) "effectief" waren — een ongestaafde, vrijwel nietszeggende bewering. Was het totaal andere beleid in Zweden niet minstens even effectief (zie pagina's 355 en 356)? De analyse zegt overigens niets over de medische of ethische rechtvaardiging van het beleid. Zij voert wel het begrip "preventieparadox" op — dat wil zeggen: zonder het strenge lockdown-beleid zou het allemaal nog veel erger geweest zijn — maar geeft daar geen enkel bewijs voor. Dat bewijs is er ook niet (zie noot 33).
[588] amazon.com/Overcoming-COVID-19-Darkness-Successfully-Patients-ebook/dp/B09MTRCYVR/ref=sr_1_1
[589] brighteon.com/58bd6f26-e618-4903-8bc7-b385be00af65 (Peter McCullough)
[590] pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/34372507/; V.B. O'Donnell, S.A.. Sattar, e.a., "Potential Role of Oral Rinses Targeting the Viral Lipid Envelope in SARS-CoV-2 Infection", *Function*, Volume 1, Issue 1, 2020, doi.org/10.1093/function/zqaa002/ (5-7-'20); aarp.org/health/conditions-treatments/info-2020/mouthwash-coronavirus.html; (Bijv Listerine); researchgate.net/publication/344210822_Lysine_Therapy_for_SARS-CoV-2
[591] thegatewaypundit.com/2021/11/oklahoma-doctors-tremendous-success-treating-nursing-home-covid-patients-ivermectin/ Dr Mccullough op rumble.com/vg6dcd-peter-mccullough-interview.html en rumble.com/vg6dcd-peter-mccullough-interview.html; Th.E. Levy, MD, JD, *Rapid Viral Recovery* (rvr.medfoxpub.com/);
[592] ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8425064/
[593] fda.gov/news-events/press-announcements/coronavirus-covid-19-update-fda-authorizes-monoclonal-antibodies-treatment-covid-19. De vergunning werd later zonder reden ingetrokken.
[594] skirsch.io/25-000-reward-if-you-can-show-we-need-more-data-re-fluvoxamine-for-covid-19/
[595] en.wikipedia.org/wiki/Dexamethasone; gatesnotes.com/About-Bill-Gates/Year-in-Review-2020
[596] theguardian.com/world/2021/feb/10/asthma-drug-budesonide-may-reduce-risk-severe-covid-if-taken-early-study
[597] today.oregonstate.edu/news/oregon-state-research-shows-hemp-compounds-prevent-coronavirus-entering-human-cells

[598] technocracy.news/ivermectin-works-worlds-largest-peer-reviewed-research-study/; bretswanson.com/index.php/2022/02/update-uttar-pradesh-india-vs-israel-2/
[599] nobelprize.org/prizes/medicine/2015/press-release/; youtube.com/watch?v=YK0NcEm4TXg
[600] covid19criticalcare.com/ ; covid19criticalcare.com/wp-content/uploads/2020/11/FLCCC-Ivermectin-in-the-prophylaxis-and-treatment-of-COVID-19.pdf ; ivmmeta.com/ ; c19ivermectin.com/; youtube.com/watch?v=4V3yxrJwJQs&feature=emb_logo (persconferentie van Frontline COVID19 Critical Care Alliance); lifesitenews.com/news/miraculous-Ivermectin-approved-for-use-in-the-us-for-the-treatment-of-covid-19. (Pierre Kory); youtube.com/watch?v=1VQcKdP7BQc; brighteon.com/3cb0d15e-423f-42d0-840d-510b72e44deb (Mexicaanse dokter); americanthinker.com/blog/2021/05/number_of_covid_cases_in_delhi_crashes_after_mass_distribution_of_Ivermectin.html (Een combinatiepakket, Ivermectine, zink en een antibioticum, kost in India 145 rupee, ca €1,5: rxindia.com/medicines/medicines-by-therapeutic-class/covid-19/ziverdo-kit/). Het Europese EMA blijft het product afraden (ema.europa.eu/en/news/ema-advises-against-use-Ivermectin-prevention-treatment-covid-19-outside-randomised-clinical-trials).
[601] buzzfeednews.com/article/deansterlingjones/snopes-cofounder-plagiarism-mikkelson
[602] snopes.com/fact-check/Ivermectin-cure-coronavirus/; amgreatness.com/2021/09/29/the-coordinated-attack-on-ivermectin-is-a-crime-against-humanity/;
[603] In 1994 was Japan overgestapt van verplichte kindervaccinatie in openbare gezondheidscentra op vrijwillige vaccinatie in doktherspraktijken. Het leidende idee was dat het beter is vaccinaties te laten uitvoeren door de huisartsen van de kinderen. Die artsen zijn vertrouwd met hun gezondheidstoestand en bijzondere leef- en gezinsomstandigheden. Wellicht zou de dosis moeten aangepast worden aan het lichaamsgewicht van de patiënt — voor de meeste geneesmiddelen is een "one dose fits all"-benadering absurd. (childrenshealthdefense.org/news/vaccines/japan-leads-the-way-no-vaccine-mandates-and-no-mmr-vaccine-healthier-children/). Het vaccin mag niet in de bloedbaan worden geïnjecteerd: daarom de regel "Aspiratie vóór vaccinatie", d.w.z. eerst checken dat de injectienaald geen bloed opzuigt ("aspireert"): youtube.com/watch?v=MXcddiS32s0.
[604] (Nier- en leveraandoeningen) covid19treatmentguidelines.nih.gov/antiviral-therapy/remdesivir/; thestreet.com/investing/gilead-falls-after-who-study-doubts-remdesivir-effectiveness
[605] reuters.com/business/healthcare-pharmaceuticals/mercks-covid-19-pill-cuts-risk-death-hospitalization-by-50-study-2021-10-01/ (o.a. risico's bij zwangerschap)
[606] thepulse.one/2021/11/09/shockingly-similar-dr-john-campbell-compares-pfizers-new-antiviral-ivermectin/
[607] merylnassmd.com/theres-no-law-physician-experienced-in/ (Dr. Meryl Nass); bitchute.com/video/xvbOMGanzNzU/ (Dr Daniel Nagase, Alberta, Canada); truthforhealth.org/2021/12/fired-for-freedom-press-conference/
[608] thetimes.co.uk/article/army-spies-to-take-on-antivax-militants-mfzsj66w2
[609] rumble.com/voshkr-dr-youngblood-with-surgical-precision-uncovers-truth-about-mandatory-vaccin.html
[610] Luister naar de podcast in noot 546 (Fauci)
[611] msn.com/en-us/news/world/indonesia-capital-warns-of-big-fines-for-refusing-covid-19-vaccine/ar-BB1dNgyw; truthforhealth.org/2021/12/fired-for-freedom-press-conference/

[612] ipands.org/vol24no3/orient.pdf
[613] technocracy.news/singapore-no-free-healthcare-for-those-unvaccinated-by-choice/
[614] zerohedge.com/political/chief-medical-officer-says-canadians-who-refuse-vaccine-wont-have-freedom-move-around; lifesitenews.com/news/breaking-trudeau-mandates-covid-jabs-for-all-travelers-federal-workers/; rumble.com/vm8glv-ethics-professor-threatened-with-dismissal-for-refusing-vaccine.html (De VS, Canada en Australië namen het voortouw in campagnes tegen niet-gevaccineerden. In Canada kwam zelfs een huwelijksverbod ter sprake.)
[615] zerohedge.com/markets/no-vaccine-no-work-employers-discuss-making-covid-immunity-mandatory-workers; zerohedge.com/markets/purge-begins-cnn-fires-three-employees-coming-work-unvaccinated
[616] rt.com/news/520250-world-health-organization-dismisses-covid-passports/; zerohedge.com/covid-19/world-health-organization-says-no-evidence-booster-jabs-would-offer-greater-protection; covexit.com/letter-by-marc-wathelet-phd-to-the-belgian-minister-of-health/
[617] www.voiceforscienceandsolidarity.org/
[618] vimeo.com/648105775 (interview Wolfgang Wodarg)
[619] Subramanian, S.V., Kumar, A. Increases in COVID-19 are unrelated to levels of vaccination across 68 countries and 2947 counties in the United States. European Journal of Epidemioly (2021). doi.org/10.1007/s10654-021-00808-7
[620] thegatewaypundit.com/2022/02/insane-austrian-government-authorizes-dystopian-vaccine-registry-imposes-covid-restrictions-january-2024-will-begin-pulling-drivers-random-fining-un-boosted-citizens-next-mo/
[621] nypost.com/2021/11/30/greece-to-impose-monthly-fine-on-unvaccinated-adults-over-60/
[622] euronews.com/amp/2022/01/04/france-breaks-another-covid-19-record-with-over-271-000-cases-in-24-hours
[623] beckernews.com/new-charts-omicron-is-a-fraction-as-deadly-as-earlier-covid-pandemic-across-the-united-states-43531/; sputniknews.com/20211228/from-pandemic-plague-to-seasonal-sniffle-how-viruses-mutate-into-milder-strains-to-survive-1091859984.html; rt.com/news/540895-japan-delta-covid-extinction/
[624] medrxiv.org/content/10.1101/2021.12.20.21267966v3
[625] welt.de/politik/ausland/plus236780035/Omikron-Entdeckerin-Coetzee-Man-wird-mich-nicht-zum-Schweigen-bringen.html
[626] alexberenson.substack.com/p/stunning-covid-data-from-denmark ; theepochtimes.com/9-in-10-covid-deaths-are-in-vaccinated-people-report_4339503.html; reuters.com/world/us/most-reported-us-omicron-cases-have-hit-fully-vaccinated-cdc-2021-12-10/
[627] unlimitedhangout.com/2021/05/investigative-reports/this-biden-proposal-could-make-the-us-a-digital-dictatorship/; thenewamerican.com/covid-shots-dna-transhumanism-with-dr-madej-2/; brighteon.com/e93b7842-226a-477d-8a29-e9ced80332fe (biotechnologie als totalitair wapen)
[628] Shakespeare, *Hamlet* (Act 2, scene 2)
[629] margaretannaalice.substack.com/p/profiles-in-courage-dr-tess-lawrie
[630] msn.com/nl-be/nieuws/nationaal/derde-van-artsen-overweegt-te-stoppen/ar-AATGAWt
[631] Buysse K., De Sloover F. Essers D., "De wereldwijde schuldenlast: is the sky the limit?", Economisch tijdschrift (juni 2021); Financial Times, 'Their house is on fire': the pension crisis

sweeping the world (20-11-2019, ft.com/content/c95deea4-03e2-11ea-9afa-d9e2401fa7ca; goldmoney.com/research/goldmoney-insights/central-banks-are-now-insolvent

[632] thegwpf.org/content/uploads/2021/02/Goklany-EmpiricalTrends.pdf; S.F. Singer, D.R. Legates and A.R. Lupo, *Hot Talk, Cold Science: Global Warming's Unfinished Debate* (3de uitgave, 2021); climatechangereconsidered.org/; Bjorn Lomborg, *False Alarm: How Climate Change Panic Costs Us Trillions, Hurts the Poor, and Fails to Fix the Planet* (2020), Larry Bell, *Climate of Corruption* (2011); zie ook scc.klimarealistene.com/produkt/the-impact-of-human-co2-on-atmospheric-co2/ Op een geologisch relevante tijdschaal beschouwd, ligt het niveau van atmosferisch CO2 uitzonderlijk laag (earth.geology.yale.edu/~ajs/2001/Feb/qn020100182.pdf)

[633] un.org/en/un-coronavirus-communications-team/un-urges-countries-%E2%80%98build-back-better%E2%80%99

[634] nl.wikipedia.org/wiki/Bart_Sturtewagen

[635] who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/media-resources/press-briefings; ook youtube.com/Icc_hWeOc8 (ca minuut 59). Zie hierboven, pagina 129 over de noodzaak alle mensen op de Aarde te vaccineren om de epidemie te stoppen.

[636] ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8422831/; pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25650162/; cambridge.org/core/journals/american-political-science-review/article/political-legitimacy-authoritarianism-and-climate-change/E7391723A7E02FA6D536AC168377D2DE: "... een regering die niet gehinderd wordt door democratische procedures of grondwettelijke machtsbeperkingen kan voordelig zijn wanneer het erop aankomt dringend noodzakelijke klimaatmaatregelen ten uitvoer te leggen." (Ross Mittiga) Niet-bewezen premisse van het betoog: Er is een klimaatcrisis.

[637] en.wikipedia.org/wiki/Katalin_Karik%C3%B3; en.wikipedia.org/wiki/Drew_Weissman. Karikó (°1955), sinds 2013 vicepresident van BioNTech RNA Pharmaceuticals, was al vroeg op de kar van de commercialisering van biotechnologie gesprongen met de oprichting van een eigen bedrijf RNARx in 2006. mRNA-conference.com/general-information/planning-committee/katalin-kariko/

[638] Robert Higgs, *Crisis and Leviathan, Critical Episodes in the Growth of American Government* (1987, 2012); independent.org/publications/tir/article.asp?id=1574&omhide=true

[639] lewrockwell.com/lrc-blog/where-would-a-person-even-come-up-with-these-ideas/ (Senator Pat Toomey in de Amerikaanse Senaat, oktober 2021), rumble.com/vnwyhz-the-mountain-of-data-showing-how-authoritarian-democrats-have-become.html (Glen Greenwald)

[640] *Neue Rheinische Zeitung*, nr. 194, 13-1-1849 mlwerke.de/me/me06/me06_165.htm); de.pluspedia.org/wiki/Rassismus_und_Antisemitismus_in_den_Werken_von_Marx_und_Engels

[641] youtube.com/watch?v=09maaUaRT4M&t=61s

[642] Augustinus, *De civitate Dei*, Boek.4, hoofdstuk 4; Charles Tilly, "War Making and State Making as Organized Crime", in Peter Evans, Dietrich Rueschemeyer, and Theda Skocpol (eds), *Bringing the State Back In*, Cambridge: Cambridge University Press, 1985;

[643] Plato, *Politeia*, Boek 2. De grote politiek-filosofische vraag is daar: "Hoe de samenleving beschermen tegen politici van het slag dat Thrasymachus (in boek 1 van *Politeia*) had gekarakteriseerd als 'rovers' en 'mensendieven'?"

[644] Bertram Gross, *Friendly Fascism* (1980)

[645] vrevealed.com/c19/monopoly; globalresearch.ca/more-blackrock-than-you-might-imagine/5748159

[646] WGO (zie pagina 213) en IEA hebben een uitzonderlijk internationaalrechtelijk statuut
[647] theepochtimes.com/pfizer-board-member-suggests-end-to-mask-vaccine-mandates_4233260.html (Januari 2022: Scott Gottlieb, ex-FDA, nu lid Raad van Bestuur van Pfizer)
[648] Alfred Lord Tennyson (1809-1892), *The Charge of the Light Brigade*, geschreven naar aanleiding van een moorddadige episode in de slag om Bataklava (1854), tijdens de Krimoorlog (1853-1856). De cavaleriecharge was een voorafspiegeling van wat de generaals zouden doen met de infanterie in de slag bij de Somme (juli-november 1916). Al op de eerste dag vielen daar bijna 60.000 slachtoffers alleen al in het Engelse kamp. Nu, met een nieuwe Krimoorlog (pagina 275) in het vooruitzicht, gaat het niet langer om 600 of 60.000 maar om zes miljard mensen die voor "de goede zaak" (een CO_2-neutrale economie) mogen geofferd worden (pagina 280).
[649] M.R. Rothbard, "The Myth of Efficiency", mises.org/library/myth-efficiency
[650] armstrongeconomics.com/world-news/corruption/brought-to-you-by-pfizer/
[651] nationalfile.com/university-funds-bidens-think-tank-hosts-factcheck-org-contract-biontech-gets-paid-vaccine-sales-fda-approvals/
[652] globalresearch.ca/what-truly-verifiable-facts-surrounding-covid-19/5721128
[653] T. Lausen, W. van Rossum, *Die Intensiv-Mafia* (2020)
[654] intellectualtakeout.org/homeschooling-just-crossed-the-tipping-point/
[655] en.wikipedia.org/wiki/William_Randolph_Hearst
[656] Naamloze vennootschappen, organisaties wier eigenaars naamloos zijn (*sociétés anonymes*), zodat die niet in rechte kunnen aangesproken worden door mensen buiten de organisatie. Burgers (nominale eigenaars van een staat) en aandeelhouders (nominale eigenaars van een geïncorporeerde onderneming) zijn niet persoonlijk aansprakelijk voor de daden van de staat of onderneming (tenzij door de staat of onderneming zelf).
[657] whatistranshumanism.org/
[658] *The Matrix*, 1999, een film (en kaskraker) van Larry en Andy (nu Lilly en Lana) Wachowski
[659] dailymail.co.uk/news/article-8964263/ "GCHQ spionnen informeren Boris Johnson over de bewegingen van mensen om te zien of het publiek zich aan de lockdownvoorschriften houdt. Online zoeken naar werk wordt ook geanalyseerd om de impact van de lockdown- en andere maatregelen op de werkgelegenheid te beoordelen."
[660] theconversation.com/tim-berners-lees-plan-to-save-the-internet-give-us-back-control-of-our-data-154130
[661] greatreset.com/ ; iea.org/reports/global-energy-review-2020/global-energy-and-co2-emissions-in-2020; wattsupwiththat.com/2022/01/10/iea-global-coal-power-generation-to-reach-a-new-high-in-2021/; brighteon.com/d88dd99f-d95d-4db7-a589-bf75eeec55a1 ("Climate lockdowns?")
[662] Ludwig von Mises, *Human Action* (1949, 1966, 1998), Murray N. Rothbard, *Man, Economy and State* (1962, 2004)
[663] patriotpost.us/articles/85733-biden-the-red-tape-dispenser-2022-01-24
[664] youtube.com/watch?v=RqppRC37OgI; www.youtube.com/watch?v=5x7UgKfSug0
[665] De VS, Rusland, China, Frankrijk, Engeland, Duitsland, Israel, Saoedi-Arabië, Japan, Zuid-Korea, Iran, Pakistan, India; zie zerohedge.com/geopolitical/visualizing-us-military-spending-relative-rest-world

[666] De impact op "het milieu" is enorm, bijvoorbeeld grootschalige ontbossing om windmolenparken in te richten (notrickszone.com/2021/08/06/baden-wurttemberg-government-announces-plans-to-clear-cut-state-forest-build-1000-turbines/); wattsupwiththat.com/2022/02/04/green-wrecking-ball-germany-clearing-undisturbed-1000-year-old-forest-make-way-for-massive-wind-park/wattsupwiththat.com/2021/12/11/aussie-eco-warrior-fury-over-wind-farm-wilderness-devastation/. Zelfs een kleine windturbine rust in een massief betonblok van vele duizenden kilo's. Die blokken vallen niet onder enige "betonstop". Wat gebeurt ermee, wanneer de molens versleten zijn? Het lawaai van windmolens is een ernstig gezondheidsrisico (euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0009/383922/noise-guidelines-exec-sum-eng.pdf)
[667] en.wikipedia.org/wiki/Agenda_21
[668] researchgate.net/publication/336230905_The_Repo-Crisis_of_September_2019. Zie ook Alexander Saeedy,"Why the Repo Market Is Such a Big Deal-and Why Its $400 Billion Bailout Is So Unnerving", *Fortune Magazine*, 23 september, 2019
[669] internationalman.com/articles/david-stockman-on-the-banking-ponzi-scheme-thats-savaging-depositors/
[670] technocracy.news/programmable-money-chinas-digital-yuan-models-historic-technocracy-by-embedding-an-expiration-date/; aier.org/article/make-no-mistake-programmable-digital-currencies-are-weaponizable-money/; ook technocracy.news/the-real-agenda-behind-vaccine-passports/
[671] corbettreport.com/mp4/socialcredit.mp4; thelastamericanvagabond.com/coming-terror-social-impact-finance-social-credit-scores/
[672] plandemicseries.com/
[673] O.a. Patrick Wood, Naomi Wolf, Catherine Austin Fitt, James Corbett, Caitlin Johnstone, Greg Reese, en vele, vele anderen
[674] valuewalk.com/2015/12/sweden-war-on-cash/; bbc.com/news/business-43645676
[675] Voor de meeste vaccins geldt het advies ze niet aan zwangere vrouwen toe te dienen. Voor de coronavaccins werd in 2021 met dat advies in veel landen weinig of geen rekening gehouden.
[676] en-volve.com/2021/03/29/former-pfizer-vp-sounds-alarm-covid-19-vaccine-is-madness-that-will-be-used-for-massive-scale-depopulation/ (Mike Yeadon)
[677] David Talbot, *The Devil's Chessboard: Allen Dulles, the CIA, and the Rise of America's Secret Government* (2016)
[678] helenastales.weebly.com/blogue/this-1967-cia-memo-is-still-used-to-discredit-conspiracy-researchers-today; rumble.com/vvpev5-oliver-stone-and-abby-martin-down-the-jfk-rabbit-hole.html
[679] clubderklarenworte.de/das-netzwerk-dokument/; clubderklarenworte.de/wp-content/uploads/2021/09/Netzwerkanalyse-Corona-Komplex.pdf; technocracy.news/global-technocrat-cabal-exposed-through-network-analysis/;
[680] Robert Michels, *Zur Soziologie des Parteiwesens in der modernen Demokratie. Untersuchungen über die oligarchischen Tendenzen des Gruppenlebens* (1911), waarin Michels de "ijzeren wet van de oligarchie" uiteenzet. Die wet geldt niet alleen voor politieke maar voor alle organisaties.
[681] Adam Smith, *Wealth of Nations* (1776) I, 10, §86 and IV, 2, §951

[682] William Pitt "de jongere", *Parlementaire rede* over het wetsvoorstel m.b.t. India (1783); Luc de Clapiers, marquis de Vauvenargues, *Réflexions et Maximes* (1746), nr. 592 : "La nécessité nous délivre de l'embarras du choix". Zie ook de roman van Luke Rhinehardt, *The Dice Man* (1971)
[683] Micah Zeknko, "Coronavirus fears are a national security crisis", in *Foreign Policy Magazine*, March 4, 2020 (foreignpolicy.com/2020/03/04/coronavirus-fears-national-security-crisis-covid-threat-advice/ /).
[684] lewrockwell.com/2022/02/joseph-mercola/a-new-global-attack-to-censor-dr-mercola/
[685] msn.com/en-us/news/us/pfizer-ceo-calls-those-spreading-vaccine-misinformation-criminals/ar-AAQyINR
[686] c-span.org/video/?288664-1/pfizer-medical-fraud-settlement (2009)
[687] technocracy.news/the-technocrat-mind-pfizers-unconscionable-crimes-past-and-present/; enjuris.com/blog/resources/largest-pharmaceutical-settlements-lawsuits/; rumble.com/vwfu7j-edward-dowd-explains-bombshell-fraud-charge-re-pfizer-hiding-deaths-data.html; unz.com/lromanoff/a-litany-of-pharma-crimes/; youtube.com/watch?v=X71EaW7L5rM
[688] childrenshealthdefense.org/defender/pfizer-big-pharma-lobbying-law-protecting-whistleblowers/
[689] dhs.gov/sites/default/files/ntas/alerts/22_0207_ntas-bulletin.pdf
[690] teamtuckercarlson.com/news/media-hides-secret-in-3-5-trillion-spending-bill/; bigleaguepolitics.com/__trashed-3/; ("Eigenaar Politico ontving miloenen van CIA."); en theblaze.com/news/review-the-federal-government-paid-media-companies-to-advertise-for-the-vaccines; rumble.com/vwjj67-episode-1687-the-lies-of-pfizer-the-billion-dollar-cash-payment-from-biden-.html
[691] "Juristen bereiden een proces voor tegen de verantwoordelijken voor het coronabeleid", corona-ausschuss.de/; acu2020.org/; 2020tube.de/ principia-scientific.com/lawyers-promise-nuremberg-trials-against-all-behind-covid-scam/
[692] theguardian.com/world/2020/aug/29/berlin-braces-for-anti-coronavirus-protest-against-covid-19-restrictions
[693] Hij is de zoon van de in 1968 vermoorde Robert F. Kennedy (Attorney General onder zijn eveneens vermoorde broer, President John F. Kennedy, *r.*1960-1963). stevekirsch.substack.com/p/how-rfk-jr-went-from-a-good-guy-to; childrenshealthdefense.org/defender/associated-press-hit-piece-rfk-jr-mainstream-news-industry/
[694] technocracy.news/world-economic-forums-young-global-leaders-revealed/.
[695] Zie o.a. youtube.com/watch?v=iRw0CXOH3yY; youtube.com/watch?v=IucChD3bT8U;
[696] Voor de CNN berichtgeving over demonstratie van 1 augustus 2020 ("een betoging van uiterst rechtse groepen"), zie us.cnn.com/2020/08/01/world/berlin-germany-covid-19-protest-intl/index.html; Zie echter ook o.a. youtube.com/watch?v=w3o-dWbJfrk;
[697] "De Berlijnse muur" verdween in 1989, toen de verzwakte Sovjet-Unie niet langer bereid en bij machte bleek haar gezag over de Centraal-Europese staten militair te handhaven.
[698] De toespraak van R.F Kennedy Jr : banned.video/watch?id=5f4d319e838dfb0597dce1bc
[699] dailykos.com/stories/2020/8/29/1973395/-Anti-Vaxxer-RFK-JR-joins-neo-Nazis-in-massive-Berlin-Anti-Corona-Protest; childrenshealthdefense.org/defender/cia-liberal-media-outlets-the-real-anthony-fauci/

[700] thegoodcitizen.substack.com/p/cia-funds-weplot-start-up-for-journalists
[701] youtube.com/watch?v=Wniq4kdZ3hI: Onderzoeksjournaliste Sharyl Attkisson praat over haar boek *Slanted: How the News Media Taught Us to Love Censorship and Hate Journalism* (2020), de verloedering van de journalistieke normen en de invloed van de farmaceutische industrie. theepochtimes.com/sharyl-attkisson-how-propagandists-co-opted-fact-checkers-and-the-press-to-control-the-information-landscape_4221537.html
[702] en.wikipedia.org/wiki/List_of_controversies_involving_The_New_York_Times; en meer algemeen en.wikipedia.org/wiki/Media_bias_in_the_United_States
[703] realclearpolitics.com/articles/2022/02/08/why_newspapers_refuse_to_correct_errors_147153.html
[704] David Bowman, *The Captive Press* (1988)
[705] newspunch.com/german-newspaper-editor-exposed-cia-dead/ (17 januari, 2017); lees het boek: ia803108.us.archive.org/8/items/udoulfkottegekauftejournalisten_201912/Udo%20Ulfkotte%20-%20Gekaufte%20Journalisten.pdf
[706] cia.gov/library/readingroom/collection/creating-global-intelligence
[707] independent.co.uk/news/world/modern-art-was-cia-weapon-1578808.html
[708] Zie het interview met feministe Gloria Steinem, youtube.com/watch?v=4HRUEqyZ7p8
[709] carlbernstein.com/magazine_cia_and_media.php; spartacus-educational.com/JFKmockingbird.htm
[710] rt.com/op-ed/509181-us-media-cia-relationship/; city-journal.org/journalism-advocacy-over-reporting?s=09, F S. Saunders, *The Cultural Cold War: The CIA And The World Of Arts And Letters* (1999), J. Whitney, *Finks: How the CIA Tricked the World's Best Writers* (2016); empireofchaos.net/index.html
[711] Cf. G.K. Chestertons *The Man Who Was Thursday* (1908), over een samenzwering van "anarchisten", die echter allen geheime agenten van de overheid blijken te zijn.
[712] A. Ponsonby, *Falsehood in Wartime* (1928), antzml.wordpress.com/2011/02/25/the-bayonet-baby-effect/, Voor een recenter voorbeeld, zie en.wikipedia.org/wiki/Nayirah_testimony
[713] en.wikipedia.org/wiki/Institute_for_Statecraft ; rt.com/trends/integrity-initiative-uk-news/; syriapropagandamedia.org/working-papers/briefing-note-on-the-integrity-initiative#release-of-documents-relating-to-the-integrity-initiative; web.archive.org/web/20181123164245/https://www.pdf-archive.com/2018/11/02/xcountry/xcountry.pdf
[714] en.wikipedia.org/wiki/Advanced_Research_and_Assessment_Group
[715] wikispooks.com/wiki/Integrity_Initiative
[716] antiwar.com/; antibellum679354512.wordpress.com/author/richardrozoff/; anti-empire.com/
[717] greenwald.substack.com/p/julian-assange-loses-appeal-british
[718] Rene Wormser, *Foundations: Their Power and Influence* (1958, 1993); Interview met N.Dodd (Reece Committee, U.S. Congress) youtube.com/watch?v=c5eHdTk5hjw&t=864s
[719] Murray Rothbard, *The Progressive Era* (2017), hoofdstukken 12-14
[720] O.a. jfklibrary.org/archives/other-resources/john-f-kennedy-speeches/yale-university-19620611
[721] Charles Murray, *Losing Ground* (1984)
[722] Heather MacDonald, "The billions of dollars that made things worse", in haar *The Burden of Bad Ideas* (2000)

[723] Giovanni Sartori, *Homo Videns - La Sociedad Teledirigida* (1998, Nederlands 2021)
[724] Charles Thorne,"The Orwellian University" (libertyunbound.com/wp-content/uploads/2020/07/Liberty_Magazine_July_1990.pdf)
[725] youtube.com/watch?v=L5rVH1KGBCY
[726] Zij moesten dan maar uitwijken naar kleine, alternatieve platformen als Bitchute.com, Banned.video, Rumble.com, Telegram.com, brandnewtube.com e.d.
[727] wsj.com/articles/youtube-cancels-the-u-s-senate-11612288061 (censuur van senaatshoor-zittingen over covid19 behandelingen); rt.com/op-ed/504167-facebook-fact-checkers-censorship/
[728] M. Rectenwald, *Google Archipelago* (2019)
[729] rt.com/usa/503778-perloff-amazon-censorship-coronavirus/
[730] childrenshealthdefense.org/defender/paypal-nonprofits-opposed-vaccine-mandates/
[731] peakprosperity.com/weapons-of-mass-deception/
[732] technocracy.news/mercola-the-web-of-censors-behind-the-censors/; lewrockwell.com/2021/09/joseph-mercola/us-officials-demand-ban-on-dr-mercolas-book/ ; rumble.com/vmkc0j-democratic-officials-continue-to-threaten-tech-companies-to-censor-more.html; ronpaulinstitute.org/archives/peace-and-prosperity/2022/march/10/facebook-oks-calls-for-violence-against-russians/
[733] Amazon was een verlieslatend bedrijf, tot het een CIA-contract binnenhaalde om de *Cloud* te beheren en de spil werd van de Big-Data-handel. Daarop kocht Jeff Bezos de Washington Post..
[734] articles.mercola.com/sites/articles/archive/2022/03/21/fact-checkers-misleading-claims.aspx
[735] Zie de "TED-talk" van Sharyl Attkisson: collective-evolution.com/2019/11/25/ex-cbs-investigative-journalist-explains-how-mainstream-media-brainwashes-the-masses/
[736] bitchute.com/video/4u7rt61YeGox/ (David E. Martin, "Indoctornation"); collective-evolution.com/2021/03/12/another-epidemiologist-calls-out-facebook-fact-checkers-calls-it-a-scam/; Gefactcheckt door een onderaanneming van Facebook reageerde de British Medical Journal met een open brief aan Facebooks Mark Zuckerberg: bmj.com/content/375/bmj.n2635/rr-80; zie ook newyorknationalreview.com/health/facebook-now-censoring-the-british-medical-journal-because-new-science-goes-against-pfizers-lies-and-deception/. In een proces aangespannen door televisiemaker Jon Stossel verdedigde Facebook zich met de stelling, "Factchecks zijn slechts opinies" en vallen dus onder "vrijemeningsuiting". (digitalcommons.law.scu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3543&context=historical)
[737] splcenter.org/; counterhate.com/
[738] nytimes.com/2021/02/18/opinion/fake-news-media-attention.html: Charlie Warzel, "Don't Go Down the Rabbit Hole — Critical thinking, as we're taught to do it, isn't helping in the fight against misinformation." rt.com/op-ed/516095-nytimes-critical-thinking-wrongthink-lockstep/ : "NYTimes warns readers against critical thinking lest they realize the 'paper of record' is feeding them lies"
[739] greenwald.substack.com/p/the-real-disinformation-agents-watch
[740] rwmalonemd.substack.com/p/bushwhacked-by-alex-berenson-on-fox bevat lijst met relevante artikels en patenten (i.v.M. m-RNA technologie) van R.W. Malone

[741] Interview met bioloog Brett Weinstein op podcasts.apple.com/us/podcast/how-to-save-the-world-in-three-easy-steps/id1471581521?i=1000525032595; rumble.com/vl0zpf-dr.-robert-malone-the-liberty-forum-8-10-2021.html
[742] Vergelijk en.wikipedia.org/wiki/RNA_vaccine met dezelfde pagina gearchiveerd op archive.org/web voor 14 juni 2021.
[743] O.a. James Corbett (corbettreport.com/; youtube.com/watch?v=qmBugfHiHew) en Glen Greenwald (greenwald.substack.com); Alex Berenson (substack.com/profile/12729762-alex-berenson), Whitney Webb, en Project Veritas, projectveritas.com/news/ (undercover journalistiek)
[744] Unilateraal afsluiten, ook "demonetariseren" van gebruikersaccounts, "shadow banning" (waardoor de betrokkene praktisch "onzichtbaar" wordt voor andere gebruikers, tenzij die bereid zijn tientallen of honderden pagina's met Google zoekresultaten te lezen).
[745] Bijvoorbeeld zerohedge.com/markets/introducing-zerohedge-premium; publicaties op substack.com waar auteurs teksten kunnen reserveren voor betalende abonnees
[746] Dat geldt vooral voor populariserende tijdschriften zoals Scientific American.
[747] O.a. Drudge Report, tot enkele jaren geleden een van de populairste sites met een kritische houding tegenover de "mainstream media" (MSM); recenter de coup van Big Tech tegen de alt-site Parler.: theverge.com/2021/1/9/22221730/apple-removes-suspends-bans-parler-app-store
[748] Rogan had eerder een covid19-diagnose gekregen, nadat hij ziek was geworden. Na enkele dagen was hij weer gezond. Hij schreef dat snelle herstel toe aan een kuur die onder meer ivermectine omvatte. In een poging hem te diskrediteren meldde het wegkwijnende CNN — de in bijna alle luchthavens aawezige spreekbuis van het mondiale Establishment — dat hij zich aan misleiding bezondigd had door reclame te maken voor "een ontwormingsproduct voor paarden". Die lastercampagne pakte verkeerd uit. Zij maakte Rogan tot een beroemdheid en deed de vraag naar ivermectine stijgen.
[749] bitchute.com/video/TGqZ0UbKpYFs/
[750] bitchute.com/video/DAU74ByibIYd/
[751] 2020tube.de/video/ad-hoc-19-interview-with-sharyl-attkisson/ (Astroturf is eigenlijk kunstgras dat er uitziet als echt gras. Het staat tegenover echt gras, dat in de grond geworteld is. Astroturf-propaganda staat dus tegenover spontane "grassroots"-meningen)
[752] Naar de film "Gaslight" (1944, regie George Cukor), met Charles Boyer, Ingrid Bergman, Joseph Cotton — tevens de debuutfilm van Angela Lansbury
[753] M.b.t. coronavaccins, lewrockwell.com/2021/11/joseph-mercola/what-you-need-to-know-about-comirnaty/; nationalfile.com/fda-committee-members-reviewing-pfizer-vaccine-for-children-have-worked-for-pfizer-have-big-pfizer-connections/
[754] L. M. Kohlmeier, Jr, *The Regulators: Watchdog Agencies and the Public Interest* (1969); dossier.substack.com/p/the-revolving-door-all-3-fda-authorized; technocracy.news/understanding-eisenhowers-warning-of-technological-elite-takeover/; "Scandal Behind the FDA Fake Approval of Pfizer Jab" (williamengdahl.com/englishNEO30August2021.php)
[755] youtube.com/watch?v=7YOD9drZasM (Dr. John Campbell); sirillp.com/wp-content/uploads/2021/11/020-Second-Joint-Status-Report-8989f1fed17e2d919391d8df1978006e.pdf (p.10-11)
[756] Zie ook naturalnews.com/2022-01-04-cdc-sued-for-hiding-covid-vaccine-safety-data.html

[757] planet-today.com/2022/01/judge-rejects-fdas-75-year-delay-on-vax.html
[758] Rooseverlt had na de mislukking van zijn New Deal politiek (1933-38), de bewapeningsindustrie (altijd al een overheidsaangelegenheid) uitgebouwd om de hoge werkloosheid te bestrijden. Hij rekende op massale afzetmarkten voor haar producten in een wereld die zich voorbereidde op een nieuwe golf van oorlogen. Hij was ook een meester-politicus. Hij beloofde ervoor te zorgen dat de Amerikaanse wapenindustrie en de strijdkrachten vestigingen zouden krijgen in bijna alle deelstaten van de VS, zodat er tegen het plan weinig tegenstand zou zijn in het Huis van Afgevaardigden en de Senaat. Tegen 7 december 1941 (Pearl Harbor) was de VS klaar voor deelname aan WOII. De basis was gelegd voor de suprematie van de VS tijdens en na de oorlog. Th. Fleming, *The New Dealers' War* (2001)
[759] Stephen H. Schneider, in an interview published in *Discover*, October 1989; 45-48; stephenschneider.stanford.edu/Publications/PDF_Papers/DetroitNews.pdf
[760] issuesinsights.com/2022/01/07/what-the-climate-scare-and-pandemic-fearmongering-have-in-common/
[761] Voor Schneider en daarna vele andere militante klimatologen was de centrale propagandist Maurice Strong (1929-2015), een miljardair die zijn fortuin gemaakt had in de steenkool- en olie-industrie en uiteindelijk, in de jaren '70, het hoofd werd van de diensten van de Verenigde Naties belast met de milieu- en klimaatproblematieken. Zoals zijn vroegere mentor, David Rockefeller, ijverde Strong voor de vestiging van een supranationaal "wereldgouvernement", hoog boven en ver verwijderd van alle lokale politieke ("populistische") en economische ("particularistische") processen en invloeden.
[762] Laura Dodsworth, *A State of Fear: How the UK government weaponised fear during the Covid-19 pandemic* (2021); J. van Bavel, e.a., "Using social and behavioural science to support Covid19 pandemic response" (nature.com/articles/s41562-020-0884-z); N.Brewer, e.a, 'Increasing Vaccination: Putting Psychological Science Into Action (pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29611455/à
[763] H.F Judson, *The Great Betrayal: Fraud in Science* (2004)
[764] alethonews.com/2021/09/19/robert-malone-interviewed-by-jimmy-dore/ (Dr R. Malone); thenewamerican.com/dr-robert-malone-this-is-the-largest-experiment-performed-on-human-beings-in-the-history-of-the-world/
[765] Die strategie kan uiteraard door om het even welke groep geadopteerd worden, niet alleen door politieke ideologen maar bijvoorbeeld ook feministen, homo-activisten, etnische minderheden....
[766] youtube.com/watch?v=9iLR3AjnHJk&t=221s (onderzoeksjournalste Whitney Webb)
[767] *British Medical Journal*, zie bmj.com/content/371/bmj.m4425
[768] Geoghegan P., "Cronyism and clientelism", *London Review of Books* 5 november 2020, lrb.co.uk/the-paper/v42/n21/peter-geoghegan/cronyism-and-clientelism
[769] vaccineimpact.com/2020/editors-of-the-lancet-and-the-new-england-journal-of-medicine-pharmaceutical-companies-are-so-financially-powerful-they-pressure-us-to-accept-papers/ en nybooks.com/articles/2009/01/15/drug-companies-doctorsa-story-of-corruption/ Dr Marcia Angell, voormalig hoofdredacteur (1999-2000) van het New England Journal of Medicine, publiceerde eerder al *The Truth about Drug Companies* (2005)

[770] Lemon McHenry, *The Illusion of Evidence-based Medicine* (2020), zie interview youtube.com/watch?v=UAEAWyfuEWY en met Jon Jureidini, "The illusion of evidence based medicine" (bmj.com/content/376/bmj.o702); S. O'Mahoney, Can Medicine be cured? (2019)
[771] childrenshealthdefense.org/defender/ivermectin-big-pharma-rfk-jr-the-real-anthony-fauci/
[772] wattsupwiththat.com/2013/06/01/tol-statistically-deconstructs-the-97-consensus/
[773] bloomberg.com/news/articles/2021-11-28/europe-s-energy-crisis-is-about-to-get-worse-as-winter-arrives?mc_cid=117f2b601d. De crisis werd veroorzaakt door stijgingen van de gasprijs. Die waren grotendeels het gevolg van de door de VS geïnitieerde en door de EU gevolgde politiek van economische sancties tegen Rusland, dat weigerde zich als een Westerse vazalstaat te gedragen. Rusland, de grootste gasleverancier van Europa, had andere afzetmakten buiten de EU
[774] weather.gov/hgx/2021ValentineStorm
[775] climate.copernicus.eu/2020-warmest-year-record-europe-globally-2020-ties-2016-warmest-year-recorded
[776] De grootste historische pandemieën (de Zwarte Dood, 14de eeuw, de Justiniaanse Pest, 6de eeuw) hadden echter niets met overbevolking te maken. Zij werden verspreid door bacteriële infecties (*Yersinia pestis*). Ook zij kwamen uit Centraal Azië, zij het in periodes van klimaatafkoeling.
[777] webmd.com/lung/news/20200605/lancet-retracts-hydroxychloroquine-study
[778] ijidonline.com/article/S1201-9712(20)30534-8/fulltext#%20 : S. Arshad,, e.a., "Treatment with hydroxychloroquine, azithromycin, and combination in patients hospitalized with COVID-19", *International Journal of Infectious Diseases*, Vol. 97, 396-403, 1 augustue, 2020; zie ook R.Derwanda, .Scholz, V.Zelenko, "COVID-19 outpatients: early risk-stratified treatment with zinc plus low-dose hydroxychloroquine and azithromycin: a retrospective case series study", International Journal of Antimicrobial Agents, Vol. 56, n° 6, December 2020, 106214 (sciencedirect.com/science/article/pii/S0924857920304258)
[779] zerohedge.com/political/hydroxychloroquine-one-chart-you-need-see Voor een overzicht van HCQ-onderzoeken: c19study.com/ ; hcqmeta.com/
[780] sciensano.be/nl/pershoek/associatie-tussen-hydroxychloroquine-en-mortaliteit-van-covid-19-patienten-die-belgie; en sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0924857920303423; Het door de Amerikaanse FDA goedgekeurde Ivermectine (covid19treatmentguidelines.nih.gov/tables/table-2e/) blijft voor vele artsen taboe, hoewel het heel effectief is.
[781] thegatewaypundit.com/2022/01/bombshell-veritas-documents-reveal-dc-bureaucrats-evidence-ivermectin-hydroxychloroquine-effective-treating-covid-hid-public/
[782] pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/16115318/ "Chloroquine is a potent inhibitor of SARS coronavirus infection and spread", (Dit onderzoek betrof een celcultuur, geen patiënt)
[783] Meryl Nass, MD, "WHO and UK trials use potentially lethal hydroxychloroquine dose—according to WHO consultant", anthraxvaccine.blogspot.com/2020/06/who-trial-using-potentially-fatal.html ; jamanetwork.com/journals/jamanetworkopen/fullarticle/2765499
[784] Zie o.a. childrenshealthdefense.org/defender/fauci-emails-top-public-health-officials-lies-covid-origin-treatments/; rairfoundation.com/leaked-fauci-nih-head-planned-devastating-takedown-of-non-compliant-physicians/. Zoals ten tijde van het "Climategate"-schandaal (2009, zie o.a. A. W. Montford, *Hiding the Decline: A History of the Climategate Affair*, 2012), zo stelden ook hier de Establishmentmedia en de beleidmakers alles in het werk om de relevantie van de emails te te minimaliseren.

[785] rumble.com/vqzjht-robert-malone-on-oxfords-fake-ivermectin-study-and-anthony-faucis-latest-wo.html
[786] pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/34415218/; nature.com/articles/s41598-020-77093-z.pdf; ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5541280/; pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/34684596/; ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8147982/pdf/biomedicines-09-00509.pdf; kidney-international.org/article/S0085-2538(15)59492-1/pdf
[787] lewrockwell.com/2020/10/no_author/successful-covid-doctor-silenced-by-federal-trade-commission/
[788] youtube.com/watch?v=F7cLxs8fNq8 (interview met Dr Peter McCullough)
[789] humansbefree.com/2022/03/who-calls-for-new-global-public-health-world-order-to-legally-bind-194-nations-to-medical-martial-law-in-case-of-a-future-pandemic.html
[790] nypost.com/2020/11/13/anthony-faucis-new-covid-19-guidance-do-what-youre-told/; imprimis.hillsdale.edu/the-way-out/
[791] G. Brock Chisholm, "The Future of Psychiatry", *American Journal of Psychiatry*, Volume 104, Issue 801 februari 1948. (doi.org/10.1176/ajp.104.8.543) Chisholm, een beroepsmilitair, was Surgeon General (1942-1945) van Canada, waar, zoals in de VS, de hoogste gezondheidsambtenaar een hoge militaire rang heeft.
[792] Veelvuldig geciteerde maar uiteraard niet te controleren uitspraak op het Internet: G. Brock Chisholm, "Speech given at the Conference on Education", Asilomar, California, 11 september, 1954
[793] off-guardian.org/2020/10/27/anthony-fauci-40-years-of-lies-from-azt-to-remdesivir/; en.wikipedia.org/wiki/List_of_epidemics meldt 455 doden voor de periode 2003-2019
[794] Kary Mullis: "Fauci weet niets van niets. En ik zou dat in zijn gezicht zeggen... Hij is een ambtenaartje." Ook: vaccineimpact.com/2020/dr-faucis-history-in-spending-billions-of-government-funds-on-vaccine-research-with-little-to-show-for-it/; thegatewaypundit.com/2020/04/tying-together-china-dr-fauci-french-company-sanofi-pasteur-george-soros-gates-foundation/
[795] rt.com/uk/530756-covid-mutations-death-rate/
[796] In 1997 kreeg Stanley Prusiner de Nobelprijs geneeskunde voor zijn ontdekking van de rol van prions in neurodegeneratieve ziektes van dieren en mensen.
[797] De moderne epidemiologie ontstond toen John Snow, de oorzaak van de cholera-epidemie in London in 1854 kon traceren tot bepaalde waterpompen in de stad doorzorgvuldig te noteren waar zich clusters van de ziekte voordeden. John Snow, *On the Mode of Communication of Cholera* (1855) Snow was een medicus, maar de epidemiologie ontwikkelde zich daarna als een quasi autonome specialiteit, hoofdzakelijk gebaseerd op wiskundige statistiek, met toepassingen buiten het terrein van de geneeskunde.
[798] "It's happened before: Gov't launched dangerous mass immunization program during 1976 swine flu 'pandemic'"; lifesitenews.com/blogs/739968/ , armstrongeconomics.com/world-news/corruption/the-cdc-fraud-of-1976-with-sine-flu-they-never-tell-the-truth/
[799] en.wikipedia.org/wiki/1976_swine_flu_outbreak; ook pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17412677/; youtube.com/watch?v=1ufxRvAX1Yw; en realclearpolitics.com/2009/04/28/the_great_swine_flu_epidemic_of_1976_212900.html

[800] Het Nationaal Kanker Instituut zwom in het geld; het was de grootste begunstigde van de door President Nixon in 1971 afgekondigde "War on Cancer".
[801] Kary Mullis interview, youtube.com/watch?v=19sz3DocJ-Q
[802] genome.gov/genetics-glossary/Retrovirus.
[803] Aldus Kary Mullis in een panelgesprek over Bob Gallo, Luc Montagnier en zijn eigen aids-sepcticisme .(youtube.com/watch?v=9vuxibKj4z8); Mullis over Fauci:
ook frontpagemag.com/fpm/2021/01/when-tony-met-kary-lloyd-billingsley/
[804] AZT werd ontwikkeld door Jerome Horwitz, die het echter "te toxisch" vond om het als een medicijn te beschouwen. In 1987 keurde de Amerikaanse Food and Drug Administration AZT toch goed als een middel dat kon worden gebruikt om het leven van aidspatiënten te verlengen. Die goedkeurinng werd verleend, na een slordig uitgevoerd onderzoek (Fischl, NEJM, juli 1987) en ondanks negatief advies in het toxicologisch rapport. John Lauritsen. *The AIDS War. Propaganda, Profeteering and Genocide from the Medical-Industrial Complex* (Asklepios, 1993, pp. 71-79) Het Fischl experiment werd gefiancierd op aanbeveling van dr Anthony Fauci.
[805] De documentaire "House of Numbers: Anatomy of an Epidemic" (2009) op youtube.com/watch?v=qdJpBL6aBFQ
[806] Vicky Abt & Leonard Mustazza, *Coming After Oprah* (1997)
[807] frexpression.wordpress.com/2010/10/20/a-gay-man-decries-gay-rights/
[808] youtube.com/watch?v=wy3frBacd2k&t=456s; off-guardian.org/2020/10/27/anthony-fauci-40-years-of-lies-from-azt-to-remdesivir/: "Halverwege de jaren tachtig beloofde Fauci de wereld dat er snel een vaccin tegen aids beschikbaar zou zijn. 35 jaar later is een vaccin nog niet in zicht", ondanks het feit dat miljarden dollars in vaccinonderzoek werden geïnvesteerd. Zie ook childrenshealthdefense.org/defender/truth-rfk-jr-david-martin-fauci-moderna-vaccine/
[809] en.wikipedia.org/wiki/Californication_(word); books.google.com/ngrams/
[810] P. Duesberg, *Inventing the Aids Virus*, 1996; P. Duesberg, Cl. Köhnlein, D. Rasnick, "The chemical bases of the various AIDS epidemics: recreational drugs, anti-viral chemotherapy and malnutrition", *J. of Bioscience*, 28, 4, 2003 (unz.com/wp-content/uploads/2021/12/duesberg-koehnlein-rasnick.pdf); youtube.com/watch?v=BjfRxQZny0o (Duesberg, lezing in Bodrum); youtube.com/watch?v=8UZ74bQSWjA (interview met Ronald Chase)
[811] Vgl. De definitie van covid19: "ziekte veroorzaakt door het 2019 coronavirus".
[812] the-scientist.com/news/a-controversy-that-will-not-die-the-role-of-hiv-in-causing-aids-58588
[813] tomwoods.com/ep-1244-the-professor-everybody-shuns/; rt.com/op-ed/511093-scholarship-wokeness-academic-cancel-culture/; canadiancovidcarealliance.org/media-resources/ethics-professor-dismissed-for-refusing-vaccine/
[814] Een recenter voorbeeld is de psycholoog Jordan Peterson (jordanbpeterson.com/): spiked-online.com/2020/11/27/jordan-peterson-how-the-left-manufactured-a-folk-devil/; nationalpost.com/opinion/jordan-peterson-why-i-am-no-longer-a-tenured-professor-at-the-university-of-toronto : "The appalling ideology of diversity, inclusion and equity is demolishing education and business."
[815] pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/10282186/; researchgate.net/publication/40010075_Distorting_the_Law_Politics_Media_and_the_Litigation_Crisis

[816] Zie het interview uit 1997 met Christine Johnson, geciteerd in noot 216 hierboven
[817] nybooks.com/articles/1996/05/23/truth-and-heresy-about-aids/ (Richard Horton)
[818] Umberto Eco, *Ur-Fascism* (1995), theanarchistlibrary.org/library/umberto-eco-ur-fascism
[819] T.S. Kuhn, *The Structure of Scientific Revolutions* (1962): (p. 173, tweede uitgave 1970)
[820] Richard Lewontin, *Biology as Ideology* (1991)
[821] Bret Swanson, "How a War on 'Misinformation' Led To a Coronavirus Tragedy", online op realclearmarkets.com/articles/2022/02/04/how_a_war_on_misinformation_led_to_a_coronavirus_tragedy_815161.html
[822] Zie o.a. Heather Mac Donald, *The Burden of Bad Ideas* (2000); Christina Hoff Sommers, *The War Against Boys* (2000)
[823] Kennissociologie was een van de poortjes waardoor marxistische ideeën de sociale wetenschappen binnendrongen, onder meer onder invloed van Karl Manheim, *Ideologie und Utopie* (1929), *Man and Society in an Age of Reconstruction* (1940), en *Freedom, Power and Democratic Planning* (1951). Oudere versies van het idee "Kennis is macht" stammen uit de zestiende eeuw (Francis Bacon) en de zeventiende eeuw (Thomas Hobbes)
[824] Max Weber, *Wissenschaft als Beruf* (1919)
[825] Dit barbaars concept werd in Europa heringevoerd door Napoleon Bonaparte: enerzijds de *levée nationale*, mobilisatie van de gehele bevolking voor de "verdediging van de revolutie"; anderzijds de regel dat troepen tijdens hun opmars zichzelf dienden bevoorraden (ten koste van de plaatselijke bevolking) eerder dan vanuit hun thuisland bevoorraad te worden. Zo kwam een einde aan de achttiende-eeuwse praktijk, de burgerbevolking zoveel mogelijk te sparen tijdens oorlogsoperaties — een praktijk die zelf een laattijdige reprise was van de middeleeuwse Godsvrede (pagina 325).
[826] "The Meaning of a Liberal Education", 9 January 1909, in *The Papers of Woodrow Wilson.* Vergelijk Wilsons kleinering van familiale en lokale tradities en gebruiken met de stelling van G.K. Chesterton: "De traditie vraagt ons de mening van een goed mens niet te negeren, zelfs als hij onze vader is" (*Orthodoxy*, 1908, hoofdstuk 4). Wilson haalde de overhand. Toen mijn kleindochter op de basisschool zat (in 2020), vertelde mijn zoon me dat ouders het advies kregen om hun kinderen niets op eigen houtje te leren, anders zou de school tijd moeten verspillen om het kinderen weer af te leren. Dat is de formule van het massaonderwijs: Diverse input, uniforme output.
[827] W. Wilson, *Op.cit.*, "The University's Part in Political Life", 13 March 1909
[828] petereliasmd.com/ ("Mea Sententia", 31 mei 2020); zie ook de *Den Uyl-lezing* van Wim Kok, "Wij laten niemand los" (1995), europanetwerk.pvda.nl/nieuws/den-uyl-lezing-1995-wim-kok-we-laten-niemand-los/. Contrast: "Hier laat ik je los, Tim / Van hieraf moet je gaan / Met vallen en opstaan", Wim de Craene, *Tim* (1975), elyrics.net/read/w/wim-de-craene-lyrics/tim-lyrics.html
[829] history.com/topics/westward-expansion/manifest-destiny
[830] noorbinladincalls.podbean.com/e/noor-bin-ladin-calls-richard-poe-2/
[831] A.R. Bernstein, *Funding the Future: Philanthropy's Influence on American Higher Education* (2014)
[832] C. Quigley, *Tragedy and Hope* (1966) blijft de essentiële referentie. : Het boek geeft onthullende inzichten van een insider in de ideeën en motieven van het Anglo-Amerikaanse Establishment. Zie ook Carroll Quigley, *The Anglo-American Establishment* (1981)
[833] Na de val van de Nehroe-Gandhi dynastie: notionpress.com/read/ruling-dynasties-of-independent-india-volume-1

[834] bis.org/
[835] Het samenwerkingsverbond van de Amerikaanse, Britse, Canadese, Australische en Nieuw-Zeelandse geheime diensten (en.wikipedia.org/wiki/Five_Eyes)
[836] cfr.org/about
[837] Zie globalresearch.ca/the-true-story-of-the-bilderberg-group-and-what-they-may-be-planning-now/13808
[838] en.wikipedia.org/wiki/Trilateral_Commission; De TC was een creatie van oliemagnaat en financier David Rockefeller en de Amerikaanse topdiplomaat Zbigniew Brzezinski, zie en.wikipedia.org/wiki/Zbigniew_Brzezinski
[839] en.wikipedia.org/wiki/Bretton_Woods_system; Benn Steil, *The Battle of Bretton Woods* (2013);
[840] en.wikipedia.org/wiki/City_of_London_Corporation
[841] De beste korte inleiding is nog altijd M.N. Rothbard, *What Has Government Done to our Money?* (1963) (cdn.mises.org/What%20Has%20Government%20Done%20to%20Our%20Money_3.pdf) Ook Jesús Huerta de Soto, *Geld, Krediet en Crisis* (2011, oorspronkelijk Spaans, 1998, Engels, *Money, Bank Credit and Economic Cycles*, 2006); James Turk, *Money and Liberty* (2021)
[842] M. Olson, *The Logic of Collective Action: Public Goods and the Theory of Groups* (1971)
[843] Tussen 1960 en 1980 werd 'armoeval' ('poverty trap') een algemeen gangbare term in de sociale wetenschappen (books.google.com/ngrams/)
[844] rand.org/pubs/research_briefs/RB10014.html; globalresearch.ca/rand-corp-how-destroy-russia/5678456
[845] Aanvankelijk kon elke kredietverlenende bank zelf biljetten uitgeven, onder haar eigen naam..
[846] Over de ethische aspecten van de productie van echt geld vs. de productie van niet-inbare schuldbewijzen, J. Guido Hülsmann, *The Ethics of Money Production* (2007)
[847] Keynes' *General Theory of Employment, Interest and Money* (1936) was geen economische wetenschap, maar een rationalisatie van de door bijna alle grote industrielanden ondernomen pogingen om hun door de Grote Depressie van de jaren '30 en het stilvallen van de wereldhandel getroffen nationale economieën te stimuleren. Die politiek leidde wel her en der tot grote "publieke werken" (de Hooverdam in Amerika, de Autobahnen in Duitsland) en tot het ontwikkelen van een nationale bewapeningsindustrie (in de VS vanaf 1938, in navolging van wat er in Nazi-Duitsland en Japan gaande was) maar bracht nergens de verhoopte verlossing uit de Depressie. Die kwam er pas na WOII. Een wereldoorlog is uiteraard het dodelijke summum van een economische depressie.
[848] Bruto openbare schuld VS (marktwaarde): $1.000 miljard (2008), $30.000 miljard (2022)
[849] rumble.com/vpt2uq-catherine-austin-fitts-2nd-full-interview-planet-lockdown.html; armstrongeconomics.com/markets-by-sector/foreign-exchange/usd/the-war-on-cash-the-dollar/
[850] Zijn opvolger, Christine Largarde, is een juriste, een pure apparatsjik.
[851] Zie in dit verband: Peter Dale Scott, *The American Deep State: Big Money, Big Oil, and the Struggle for U.S. Democracy* (War and Peace Library) Updated Edition, 2017. De "deep state" omvat veel meer dan Big Money and Big Oil. lewrockwell.com/lrc-blog/resources-for-your-personal-archives/; matthewehret.substack.com/p/the-untold-history-of-the-deep-state. I.v.m. de covid19- en anthraxpaniek, Heiko Schöning, *Game Over* (2022)

[852] Zie bijvoorbeeld revolver.news/2022/01/elizabeth-holmes-girlboss-of-the-ruling-class/
[853] jdsupra.com/legalnews/natural-asset-companies-a-nature-based-2300038/
[854] "Bill Gates is nu de grootste bezitter van landbouwgronden in de VS." apnews.com/press-release/pr-newswire/business-bill-gates-agriculture-47e6c36fdeb9b8a7eced3b232675877a ; lewrockwell.com/2022/04/joseph-mercola/united-states-to-ban-real-meat/
[855] Deze ondernemingen beheerden in 2021 in totaal $220.600 miljard. (Het 2020 gezamenlijke bruto binnenlands product van de 28 landen van de EU bedroeg $15.700 miljard.)
[856] Cf Friedrich Hayek, *The Road tp Serfdom* (1944)
[857] "Zou het niet eenvoudiger zijn dat de regering het volk ontbindt en zich een ander kiest?", Berthold Brecht, "Die Lösung", in Reinhold Grimm, ed., *Bertolt Brecht: Poetry and Prose* ((2003);
[858] R. Wormser, *Foundations* (boven, noot 718). Hun model was de stichting van "diamantkoning" Cecil Rhodes (1853-1902) in de dagen van het Britse Victoriaanse Rijk.
[859] off-guardian.org/2021/11/08/seizing-everything-the-theft-of-the-global-commons-part-2/
[860] Bernie Lewin, *Searching for the Catastrophe Signal: The Origins of the Intergovernmental Panel on Climate Change* (2017)
[861] 'Burgerlijk' verwijst hier het uiteraard naar 'citoyen', niet naar 'bourgeois'.
[862] Zie bijvoorbeeld wattsupwiththat.com/2021/09/02/more-on-european-climate-change-litigation-these-people-are-crazy/ (een overzicht van gedingen ingespannen door klimaatalarmisten). Zie ook de recente veroordeling, in België, van een chirurg, Jeff Hoeyberghs, voor meningen geuit in een private bijeenkomst, waarvan beelden op de "sociale media" terecht waren gekomen.
[863] $m(Sb) = m(S+b)$ in de figuur hierboven.
[864] Bijvoorbeeld: ourworld.unu.edu/en/the-frightening-politics-of-geoengineering
[865] In de zomer van 2020, sloten de VN en het World Economic Forum een samenwerkings-overkomst, weforum.org/press/2019/06/world-economic-forum-and-un-sign-strategic-partnership-framework; ook youtube.com/watch?v=d8YrPEJi19k&feature=emb_logo
[866] clubofrome.org/; ook en.wikipedia.org/wiki/Club_of_Rome
[867] Dat was een verwijzing naar het ogenschijnlijke einde van de Koude Oorlog in 1989 en de ontbinding van de Sovjet-Unie in 1991.
[868] Alexander King and Bertrand Schneider, *The First Global Revolution*, The Club of Rome, 1993 edition, p. 70; de hierna geciteerde tekst staat op p.115.
[869] lifesitenews.com/blogs/why-would-the-ukrainian-president-cite-justin-trudeau-as-an-inspiration/
[870] younggloballeaders.org/community ; rairfoundation.com/exposed-klaus-schwabs-school-for-covid-dictators-plan-for-great-reset-videos/ ; technocracy.news/world-economic-forums-young-global-leaders-revealed/
[871] rairfoundation.com/great-reset-globalist-klaus-schwab-explains-govt-takeover-of-industry-in-unearthed-video-must-see/
[872] Velen zien de oorsprong nog eerder, in de min of meer geheime genootschappen (Illuminati, Vrijmetselaars en dergelijke) die in de achttiende eeuw actief begonnen waren met de organisatie van elitaire "onzichtbare" netwerken ("invisible colleges").
[873] voltairenet.org/IMG/pdf/Wells_The_Open_Conspiracy.pdf

[874] Dat idee werd op grote schaal toegepast door de "diamantkoing" en aartsimperialist Cecil Rhodes in zijn Rhodes Scholarships (voor studies aan de Universiteit van Oxford).
[875] Een vers uit het gedicht *Die Lösung* ("De oplossing") van Bertolt Brecht, uit 1953.
[876] Norman Dodd, de Onderzoeksdirecteur voor de 1953 hoorzitting over belastingvrije stichtingen in het Amerikaanse Huis van Volksvertegenwoordigers, herinnerde zich een verklaring van Rowan Gaither, de president van de Ford Foundation: "Onze richtlijnen schrijven ons voor onze macht te gebruiken om subsidies te verstrekken om het leven in de Verenigde Staten te veranderen, zodat het vlotweg kan worden samengevoegd met de Sovjet-Unie." Gaither was een oudgediende van de geheime dienst (OSS). Het doel was "collectivisme verrijkt met Amerikaanse efficiëntie". Zie het interview met G. Edward Griffin, youtube.com/watch?v=c5eHdTk5hjw&t=864s, ook technocracy.news/; nevermore.media/2022/02/23/what-kind-of-left-actively-opposes-working-class-demands-for-freedom/
[877] antifaschistische-linke.de/PDF/Manifest%20der%20Kommunistischen%20Partei.pdf, p.15
[878] Idem, p.14
[879] K. Marx en F. Engels, *Die Deutsche Ideologie*, Deel I, 1845
[880] Bastiat, *L'État* (1848)
[881] De *Jacobins* waren de leden van een revolutionaire politieke vereniging gevestigd in Parijs in een voormalig Jacobijnenklooster. Zij steunden Robespierre (de architect van het terreurbewind in 1794, tijdens de Franse Revolutie) en *het Comité du Salut Public*. De naam 'Jacobin' kreeg al snel, afhankelijk van het tijdstip en de mening van de spreker, de betekenis van ofwel een fanaticus, opruier of terrorist, ofwel een patriot, republikein, of democraat. (Brunot, *Histoire de la langue Française*, 1917, vol.3, IX, ii, p.813).
[882] Het Molotov-Ribbentrop Non-agressie Pact (met een sinister geheim protocol) van augustus 1939. Er kwam een abrupt einde aan toen, in de zomer van 1941, Hitler zijn troepen bevel gaf de Sovjet-Unie binnen te vallen ("Operatie Barbarossa"). De terreinwinsten (in Polen) die Stalin geboekt had in het eerste jaar van de tweede wereldoorlog gingen daarmee verloren. Zij werden meer dan hersteld toen de Sovjet-Unie als bondgenoot van de Westerse Geallieerden (de VS, Engeland, Frankrijk) aan de kant van de overwinnaars uit de oorlog kwam.
[883] Zie de documentaire *The Soviet Story* (youtube.com/watch?v=iTJQXKUR6mM)
[884] F. Furet, *Le Passé d'une illusion. Essai sur l'idée communiste au vingtième siècle* (1995)
[885] marxists.org/archive/lenin/works/1920/lwc/
[886] De mysterieuze website Deagel.com (die over wapenproductie en –handel bericht) voorzag voor 2025-2030 een drastische terugval van de bevolking, vooral in het Westen: deagel.com/forecast. In 2021 verdween de pagina. archive.md/nAHJK
[887] books.google.com/ngrams/graph?content=sustainable+development; De term 'duurzame ontwikkeling' werd gelanceerd door de VN, in de Brundtland Commissie (1983). Het verslag van die commissie werd uitgegeven in boekvorm, *Our Common Future* (1991) en vormde de basis voor "Agenda 21", een VN programma voor mondiaal gecoördineerd grondstoffenbeheer. en.wikipedia.org/wiki/Brundtland_Commission; en.wikipedia.org/wiki/Agenda_21; sustainabledevelopment.un.org/content/documents/23216Together_2030__Position_Paper__HLPF_2019.pdf
[888] Zie hierboven, noot 761

[889] Europees geklungel met het wankele Europese Monetair Systeem (EMS) gaf de geniale speculant George Soros de kans, in 1997, reusachtige winsten te realiseren met een enkele speculatie tegen het Britse pond. Gelijkaardige operaties brachten ook monetaire chaos in landen in Zuidoost Azië en Zuid-Amerika teweeg. Soros had zich opgewerkt tot een centrale figuur voor de Europese elite toen zijn in 1973 opgerichte onderneming, *Soros Fund Management*, zijn klanten een effectieve bescherming bood tegen de in 1971 door de opheffing van het Bretton Woods systeem ontketende monetaire chaos.

[890] www.archive.is/ywHbd ; ("Bijna onopgemerkt is de Zwitserse miljardair Hansjörg Wyss een van de belangrijkste donoren geworden van linkse belangengroepen en een steeds invloedrijkere kracht onder de Democraten." (New York Times, 5 mei 2021)

[891] thewillcountynews.com/install/index.php/2020/01/11/complete-list-of-u-s-organizations-funded-by-george-soros/; lewrockwell.com/lrc-blog/the-truman-show-catherine-austin-fitts/

[892] Voor de gerontocratie die de mondiale elite leidt, was de tijd van geleidelijkheid voorbij. Kissinger en Soros waren meer dan 90 jaar oud, David Rockefeller Jr, Bill Gates Sr., Baron Rothschild, Anthony Fauci, Klaus Schwab, Nancy Pelosi, Diane Feinstein meer dan 80. Zij wilden de verwezenlijking van hun dromen liefst nog tijdens hun leven meemaken.

[893] Het historische Gnosticisme kwam aan het einde van WOII opnieuw in de belangstelling met de vondst van een groot aantal gnostische geschriften (de zogeheten "Dode Zee"-rollen) in Nag Hammadi, Egypte. Hans Jonas, *The Gnostic Religion: The Message of the Alien God & the Beginnings of Christianity* (1958)

[894] Dat was bijvoorbeeld het geval met de Katharen of Albigenzen in de Languedoc omstreeks 1200.

[895] Over Gnose als motief van moderne totalitaire ideologieën: E. Voegelin, *The New Science of Politics, Order and History, and Science, Politics and Gnosticism* (1952)

[896] issuesinsights.com/2022/01/18/the-murdering-of-free-speech-in-america/

[897] R. Tallis, *Aping Mankind: Neuromania, Darwinitis and the Misrepresentation of Humanity* (2011; J. Meerloo, *The Rape of the Mind: The Psychology of Thought Control, Menticide, and Brainwashing* (1956, 2009); C. Rogers, *On Becoming a Person: A Therapist's View of Psychotherapy* (1961); ook lewrockwell.com/lrc-blog/planetary-evolution-of-the-human-species-benign-or-coerced/

[898] cnbc.com/2020/07/18/fauci-holds-up-new-york-as-model-for-fighting-coronavirus-they-did-it-correctly.html

[899] Met andere woorden: politieke partijen zijn slechts verschillende verpakkingen voor hetzelfde beleid. Carroll Quigley, *Tragedy and Hope* (1966, p. 1247)

[900] www.lewrockwell.com/2021/10/david-stockman/re-the-everlasting-shame-of-the-republican-fed-heads/

[901] Jane Jacobs, *Systems of Survival: A Dialogue on the Moral Foundations of Commerce and Politics* (1992)

[902] Kathleen Nott, *The Good Want Power: an essay in the psychological possibilities of liberalism* (1977). Nott (1905-1999) was een Britse "progressive liberal".

[903] en.wikipedia.org/wiki/Neoconservatism;

[904] twitter.com/wikileaks/status/1427929346262642688?ref_src=twsrc%5Etfw: Julian Assange (in 2011, het 10de jaar van de Afghaanse oorlog, gevoerd door de VS en hun bondgenoten): "Het doel

is belastinggeld uit de VS en Europa over te dragen aan een transnationale veiligheidselite. Het doel is een eindeloze oorlog, geen succesvolle oorlog." Met dergelijke verklaringen haalde Assange zich de woede van het Establishment op de hals. Zij zouden hem duur te staan komen.

[905] zie B.V. Balint, *Running Commentary: The Contentious Magazine that Transformed the Jewish Left into the Neoconservative Right* (2010), M. Friedman, *The Neoconservative Revolution* (2006). Het eerste neoconservatieve manifest was James Burnhams *The Managerial Revolution* (1941). Zie Cynthia Chung strategic-culture.org/news/2021/09/17/the-great-reset-how-managerial-revolution-was-plotted-80-years-ago-by-cia-neocon/ en strategic-culture.org/news/2021/09/21/how-great-reset-was-first-thought-up-by-original-proselytizer-totalitarianism-and-father-neo-conservatism/

[906] Linksprogressieve kritiek op de neoconservatieve invloed op de Amerikaanse buitenlandse politiek was er wel onder Bush II (standaard.be/cnt/dss21032003_003) maar verdween grotendeels onder Obama.

[907] Henry R. Luce, "The American Century", *Life Magazine*, February 17, 1941, p.61-65 (books.google.be/books?id=I0kEAAAAMBAJ&pg=PA61#v=onepage&q&f=false)

[908] Michael Hudson, *Superimperialism, The Origins and fundamentals of U.S. World Dominance*, 1972 (nieuwe uitgave 2003)

[909] De machinaties van het National Security Agency werden uiteindelijk aan het licht gebracht door Edward Snowden in 2013.

[910] Bekijk dit fragment (youtube.com/watch?v=9RC1Mepk_Sw) uit het opzienbarende interview dat generaal Wesley Clark in 2007 toestond aan de progressieve website *Democracy Now*. Clark dong in 2004 naar de nominatie als Democratisch presidentskandidaat, maar haakte vroegtijdig af. De genomineerde kandidaat, John Kerry, verloor de strijd tegen G.W. Bush. Zie ook globalresearch.ca/plans-for-redrawing-the-middle-east-the-project-for-a-new-middle-east/3882

[911] Zij gaan nu onder de naam "color revolutions". Subversieve of gewelddadige "regime change" was echter al eerder een constante in de Amerikaanse buitenlandse politiek (o.a. in Iran, 1953, Guatemala, 1954, Vietnam 1963, Chili, 1973, het Iran-Contra schandaal, 1987, Joegoslavië, 1998). Zie intelligence.senate.gov/sites/default/files/94465.pdf (hoorzitting 1976)

[912] "Outsider" Jimmy Carter, die de verkiezing won in 1976, was in feite een poulain van het Establishment, dat toen geleid werd door de nationale veiligheidsadviseur Zbigniew Brzezinski, een sterkhouder van de Trilateral Commission.

[913] en.wikipedia.org/wiki/List_of_wars_involving_the_United_States#21st-century_wars; Obama slaagde er wel in de militaire begroting van de VS te verminderen: meer oorlog voor minder geld.

[914] Zie de tekst "Citygroup chose Obama's 2009 cabinet, Wikileaks document reveals", wsws.org/en/articles/2016/10/15/wiki-o15.html; zie ook newrepublic.com/article/137798/important-wikileaks-revelation-isnt-hillary-clinton

[915] yahoo.com/news/u-expels-35-russian-diplomats-closes-two-compounds-190502756.html "Obama heeft nieuwe sancties tegen Rusland aangekondigd op basis van ongefundeerde beschuldigingen van de CIA dat de Russische regering de uitkomst van de Amerikaanse presidentsverkiezingen heeft beïnvloed met 'kwaadaardige cyberactiviteiten'. Het Amerikaanse Department of Homeland Security (DHS) heeft een rapport uitgebracht 'met betrekking tot de

uitwijzing van 35 Russische diplomaten" Zie o.a. Paulcraigroberts.org/2016/12/; Articles & Columns, December 2016

[916] Het Mueller-onderzoek kostte de belastingbetalers tientallen miljoenen dollars, te betalen aan een team van topadvocaten van de Democratische Partij en hun staf. Het duurde van mei 2017 tot maart 2019. Resultaat: nihil.

[917] Voor de context, zie dit 1963 artikel anthonygflood.com/2020/12/murray-rothbards-libertarian-reflections-on-the-negro-revolution-1963/

[918] De [Amerikaanse] betekenis van de term 'racist' was veranderd van "negerhater" in "iemand die door militante zwarten en de Establishmentmedia gehaat wordt". Een correct beeld van racisme in de VS vindt de lezer in het omvangrijke oeuvre van Thomas Sowell (°1930): tsowell.com/writings.html en townhall.com/columnists/thomassowell/. Ook chroniclesmagazine.org/remembering-walter-e--williams/

[919] Medestichter van BLM Alicia Garza staat op de lijst van "Young Global Leaders" van het World Economic Forum, de centrale club en rekruteringsdienst van het Establishment.

[920] Het was een karikatuur van de verheerlijking van "het autonome individu" en het daarbij horende pleidooi voor de rol van de staat als een emanciperende kracht in *On Liberty* (1859) van John Stuart Mill. Dat was een vroeg manifest van het "progressive liberalism" dat in de VS furore zou maken tijdens en na de "Progressive Era" (1870-1920, zie M.N. Rothbard, *The Progressive Era*, 2017). *On Liberty* suggereerde inderdaad dat een sterke progressieve staat nodig is om het autonome individu te beschermen tegen "sociale druk" (de zeden en gewoonten) van anderen.

[921] intellectualtakeout.org/article/hey-hey-ho-ho-western-civ-has-got-go/

[922] M. Rectenwald, *Springtime for Snowflakes* (2018)

[923] Slechts sporadisch hoorde men officiële pleidooien voor de bescherming van de vrijheid van meningsuiting. (collective-evolution.com/2021/03/08/leading-academic-quits-after-showing-no-children-died-from-first-wave-of-pandemic-in-sweden/)

[924] Overigens is "wokism" een geseculariseerde versie van het Yankee-puritanisme, dat kenmerkend is voor het Amerikaanse "progressive liberalism" (brionmcclanahan.com/blog/what-is-a-yankee/)

[925] rt.com/op-ed/510675-wokies-america-politicians-virtue-signaling/

[926] Overigens moet men voorzichtig zijn met de uitdrukking 'Westerse waarden'. De huidige "Westerse waarden" weerspiegelen de "omkering van alle waarden" die ca 1870 begon met de verspreiding van marxistische en nietzscheaanse ideeën onder de toen nog nieuwe klasse van "hoofdarbeiders" en "bureaumensen". Velen onder hen beschouwen zichzelf als "intellectuelen", omdat zij geneigd zijn scholing met intelligentie en nieuwigheden met vooruitgang te verwarren.

[927] Lewis Carroll, *Through the Looking Glass* (1871)

[928] "Trump is een zot!" Dat hoorde ik tal van televisiekijkende en krantenlezende Vlamingen zeggen, van wie ik goed wist dat zij geen benul hadden van Amerikaanse politiek en dat zij, indien zij Amerikanen waren, overtuigde Trumpkiezers zouden zijn.

[929] washingtonexaminer.com/tag/donald-trump?source=%2Fschumer-warns-trump-intel-officials-have-six-ways-from-sunday-at-getting-back-at-you ("Six ways from Sunday" is een vaste Amerikaanse uitdrukking en betekent "op alle mogelijke manieren".) Voor achtergrond, zie consortiumnews.com/2013/12/22/trumans-true-warning-on-the-cia/ (Ray McGovern, "Truman's true warning on the CIA")

[930] De Clinton Foundation verwierf snel de reputatie een "Pay to play"-operatie te zijn (washingtontimes.com/news/2016/oct/24/clintons-top-10-pay-play-allegations/). Zij leverde invloed en Establishmentcontacten tegen betaling.
[931] nbcnews.com/tech/tech-news/twitter-permanently-bans-president-donald-trump-n1253588
[932] rt.com/usa/502855-jane-fonda-covid-gods-gift/ (video)
[933] pjmedia.com/columns/stacey-lennox/2020/10/27/prediction-joe-biden-would-manage-covid-19-in-one-of-two-ways-both-should-infuriate-you-n1092407
[934] Zie bijvoorbeeld theepochtimes.com/ballot-harvesting-relaxation-of-voting-rules-could-prolong-election_3554829.html. Die wettelijke innovaties waarborgden een gecontesteerde verkiezing. Zij bleven echter onder de radar van de media. Alle aandacht ging naar de gewelddadige betogingen na de dood van een zwarte junkie, George Floyd, die na een in de nationale en internationale media breed uitgesmeerde politie-interventie gestorven was. (De schadebegroting van die, volgens de media "mostly peaceful", betogingen bedroeg meer dan een miljard dollar; westernjournal.com/mostly-peaceful-riots-soar-1b-damages-setting-new-record/). Een gelijkaardig incident in Texas, in 2016 (onder Obama), met een blanke junkie, Tony Timpa (youtube.com/watch?v=_c-E_i8Q5G0), had amper de lokale pers gehaald. In 2020 oordeelde een federale rechtbank dat de betrokken agenten "geen buitensporig geweld hadden gebruikt" (dallasnews.com/news/courts/2020/07/07/federal-judge-tosses-excessive-force-suit-against-five-dallas-officers-in-tony-timpa-case/). De naar aanleiding van de dood van Floyd aangeklaagde agent werd in 2021 veroordeeld voor moord: nbcnews.com/news/us-news/derek-chauvin-verdict-reached-trial-over-george-floyd-s-death-n1264565. "Woke" Paus Francis I deed zijn duit in het zakje: nationalfile.com/pope-francis-compares-george-floyd-to-biblical-good-samaritan-praises-blm-rioters-for-being-social-poets/
[935] washingtonexaminer.com/news/bill-maher-democrats-misinformed-coronavirus; zie ook rasmussenreports.com/public_content/politics/partner_surveys/jan_2022/covid_19_democratic_voters_support_harsh_measures_against_unvaccinated
[936] ballotpedia.org/Presidential_election,_2020; rumble.com/vkynsx-2010-census-was-used-to-fabricate-and-inflate-the-2020-vote.html; paulcraigroberts.org/2021/02/08/proof-that-the-us-november-election-was-stolen-exists-in-abundance/; americanthinker.com/blog/2022/01/did_over_100000_people_older_than_124_years_vote_in_wisconsin.html; nationalfile.com/wisconsin-assembly-unanimously-votes-withdraw-bidens-2020-electoral-votes/; emeralddb3.substack.com/p/25-big-questions-that-democrats-cant?s=r
[937] De hoofdrol in het schandaal was voor Hunter Biden, die in Oekraïne een duurbetaald bestuurslid was geweest van Burisma, een oliefirma, alhoewel hij daar geen enkele kwalificatie voor had (behalve het feit dat hij de zoon was van Joe Biden). In januari 2018, tijdens een debat voor de neoconservatieve Council on Foreign Relations, ging Joe Biden er prat op dat hij erin geslaagd was de Oekraïense procureur die een onderzoek naar Burisma was begonnen binnen het uur te doen ontslaan, door te dreigen met het intrekken van eerder beloofde militaire hulp (1 miljard dollars). realclearpolitics.com/video/2019/09/27/flashback_2018_joe_biden_brags_at_cfr_meeting_about_withholding_aid_to_ukraine_to_force_firing_of_prosecutor.html (52:00).
De progressieve maar onafhankelijke journalist, Glen Greenwald, ondervond de kracht van de censuur die het Establishment rond Hunter Biden had georganiseerd. Greenwald had zich eerder al,

in 2013, uit de gratie van het Establishment gewerkt door de bevindingen van NSA klokkenluider Edward Snowden te helpen publiceren. Na de censuur van zijn exposé over Hunter Biden zag hij zich verplicht ontslag te nemen bij de (door hemzelf opgerichte) Internetkrant, The Intercept: greenwald.substack.com/p/my-resignation-from-the-intercept; greenwald.substack.com/p/article-on-joe-and-hunter-biden-censored; M. Devine, *Laptop from Hell* (2021); rumble.com/vmteq5-new-proof-emerges-about-the-hunter-biden-laptop-a-definitive-account-of-the.html; jonathanturley.org/2021/10/19/joe-biden-and-the-disappearing-elephant-how-to-make-a-full-sized-scandal-vanish-in-front-of-an-audience-of-millions/; greenwald.substack.com/p/the-nyt-now-admits-the-biden-laptop; forbiddenknowledgetv.net/exclusive-interview-with-jack-maxey-on-status-of-hunter-biden-laptop-investigation/

[938] youtube.com/watch?v=7_JQSbuMt0k (Biden in 2018: "the dregs of society")

[939] nbcnews.com/politics/2020-election/graphic-battleground-state-turnout-2020-election-n1247337. De presidentsverkiezingen worden per deelstaat georganiseerd. Elke deelstaat vaardigt daarop een aantal kiesmannen af naar het Kiescollege. Het aantal kiesmannen per staat hangt af van zijn bevolking. De meerderheid in het Kiescollege bepaalt welke kandidaat de verkiezing wint.

[940] rumble.com/vkynsx-2010-census-was-used-to-fabricate-and-inflate-the-2020-vote.html

[941] rumble.com/vl29vn-online-censorship-and-the-washington-posts-propaganda-tactics.html

[942] judicialwatch.org/pelosi-congress-claims-immunity-in-court/

[943] Behalve Ashlit Babbitt stierven die dag nog drie betogers, een door een hartaanval, een door een beroerte, een derde nadat zij vermoedelijk in het gedrang gevallen was. Daarnaast waren er enkele tientallen mensen (bij de betogers en de politie) die lichte kneuzingen hadden opgelopen, zoals bij grote manifestaties wel meer gebeurt.

[944] politifact.com/factchecks/2021/feb/15/ron-johnson/yes-jan-6-capitol-assault-was-armed-insurrection/

[945] justthenews.com/government/congress/senate-hold-second-hearing-security-failures-leading-capitol-siege

[946] Er circuleerden echter ook berichten over de aanwezigheid van "linkse provocateurs" en door het FBI geïnfiltreerde organisaties van Trumpsupporters.

[947] issuesinsights.com/2021/02/19/exposed-the-media-has-been-lying-about-the-capitol-protests/; greenwald.substack.com/p/the-false-and-exaggerated-claims; greenwald.substack.com/p/as-the-insurrection-narrative-crumbles

[948] unz.com/article/capitol-insurrection-hoax-how-our-lying-press-would-have-spun-jan-6-protest-if-trump-were-a-democrat/

[949] cbsnews.com/news/capitol-riot-sentencing-paul-allard-hodgkins-felony/; bitchute.com/video/b4y3HPDabaDX/; blubrry.com/malcolmoutloud/83992324/walkaway-founder-brandon-straka-considered-ending-his-life-through-post-jan-6-persecution/

[950] nypost.com/2022/01/05/dems-who-portray-jan-6-as-a-near-fatal-attack-on-democracy-are-absurd/; nytimes.com/2021/09/15/us/politics/durham-michael-sussmann-trump-russia.html; amgreatness.com/2022/01/03/one-year-later-more-lingering-questions-about-january-6/ ; newsweek.com/exclusive-secret-commandos-shoot-kill-authority-were-capitol-1661330

[951] time.com/5936036/secret-2020-election-campaign/; ook odysee.com/$/embed/PSYOP-The-Steal/0e9d1f8de2abf0818c56ba8e01c2ff140202eca8?

[952] lewrockwell.com/lrc-blog/glenn-greenwald-new-proof-emerges-about-the-hunter-biden-laptop-a-definitive-account-of-the-cia-media-fraud/

[953] 'Kiezersonderdrukking' staat hier voor controle van de identiteit en de wettelijke status van kiezers om te beletten dat stemmen van niet-burgers en al overleden kiezers geteld worden, en dat kiezers op verschillende plaatsen hun stem uitbrengen (wat bij stemmen per post gemakkelijk op grote schaal te organiseren is, indien er geen strikte controle van identiteit en woonplaats gebeurt — in een aantal grote centra zou die controle achterwege gelaten zijn, zogezegd omdat die al te veel tijd zou kosten).

[954] theamericanconservative.com/articles/arabella-advisors-democrats-darkest-dark-money/

[955] npr.org/2020/12/08/943242106/how-private-money-from-facebooks-ceo-saved-the-2020-election?t=1616835616658; dailysignal.com/2021/03/23/election-safety-grants-may-have-swung-arizona-to-biden-report-finds

[956] M. Hemingway, *Rigged: How the Media, Big Tech, and the Democrats Seized Our Elections* (2021)

[957] news.antiwar.com/2021/01/22/us-convoy-reported-moving-into-syria-from-iraq/

[958] Reuters (25 februari, 2021): "Exclusief — VS voert een luchtaanval uit tegen door Iran gesteunde milities in Syrië." (nypost.com/2021/02/25/first-airstrike-under-biden-against-iran-backed-target-in-syria/

[959] hln.be/buitenland/president-biden-vindt-poetin-een-moordenaar-zonder-menselijke-ziel~a8a03ecb/

[960] rt.com/news/543392-us-jets-romania-patrol/

[961] antibellum679354512.wordpress.com/2021/11/21/1989-2021-moving-the-berlin-wall-to-russias-borders/; 1962: Sovjetraketten in Cuba? Uitgesloten! 1992: Amerikaanse raketten aan de grens met Rusland? Dat spreekt vanzelf! De VS alleen al heeft meer dan 750 militaire basissen/installaties buiten zijn grenzen.

[962] news.antiwar.com/2021/04/09/biden-requests-to-increase-military-budget-to-753-billion/

[963] antibellum679354512.wordpress.com/2021/11/23/30-flights-some-only-12-miles-away-u-s-bombers-practiced-nuclear-attacks-on-russia-dm/; lewrockwell.com/2022/01/ron-paul/washingtons-bi-partisan-russia-bashers-are-determined-to-start-a-war/

[964] deagel.com/country (defensiebegrotingen 2019), vergelijk: China: $272 miljard.

[965] Geografisch is het huidige Oekraïne een louter administratieve constructie van de Sovjet-Unie (Lenin, Stalin, Chroesjtsjov, Brezjnev): De Socialistische Sovjetrepubliek Oekraïne, een deel van de USSR..Lenin was een Rus, Stalin was Georgiër, Chroesjtsjov en Breznjnev waren Oekraïners.

[966] youtube.com/watch?v=TzR---YDDIQ (Gonzalo Lira)

[967] De Tsetsjeense, overwegend islamitische separatistische opstand (1991-2002) was een van de bloedigste conflicten in de moderne Russische geschiedens: aanslagen op en spectaculaire massagij-zelingen van etnische Russen in en buiten Tsjetsjenië; tankaanvallen en bombardementen door het Russische leger op de hoofdstad Grozny (1994-95, 1996, 1999-2000). Tsjetsjenië,de zuidelijkste staat in de Russische Federatie, grenst aan Georgië (zie noot 972).

[968] Belofte gedaan aan Michail Gorbatsjov, de laatste Sovjetheerser, in ruil voor de vreedzame opheffing van zijn heerschappij over Centraal-Europa, de Balkan en de Baltische staten, en voor berusting in de hereniging van Duitsland. lewrockwell.com/political-theatre/gravitas-plus-did-nato-

push-ukraine-into-war/; nsarchive.gwu.edu/briefing-book/russia-programs/2017-12-12/nato-expansion-what-gorbachev-heard-western-leaders-early

[969] en.wikipedia.org/wiki/Member_states_of_NATO

[970] compactmag.com/article/how-nato-lost-its-way

[971] lifesitenews.com/opinion/monumental-provocation-how-us-and-international-policy-makers-deliberately-baited-putin-to-war/

[972] Dat bleek een illusie in 2008, toen Russische troepen hulp boden tegen Georgische en islamitische acties aan de belaagde Russische bevolking in Zuid-Ossetië (in het noorden van Georgië). Het Russische leger trok zich terug nadat het zijn doel bereikt had. (Zie ook noot 967)

[973] youtu.be/hQ58Yv6kP44 (Toespraak van Vladimir Poetin op de Veiligheidsconferentie, München 2007, een onmisbare bron voor wie geïnteresseerd is in geopolitieke kwesties)

[974] Ook biologische oorlogvoering: lewrockwell.com/2022/03/no_author/kiev-regime-sought-to-scrub-evidence-of-pentagon-backed-biowarfare-programme-russian-mod-reveals/; thesaker.is/statement-by-the-chief-of-the-nuclear-biological-and-chemical-protection-troops-of-the-russian-federation-armed-forces-lieutenant-general-igor-kirillov-march-7-2022-biological-programs/; oyosm.com/enyibinakata (Victoria Nuland); globaltimes.cn/page/202203/1254330.shtml; web.archive.org/web/20110522081423/; bioprepwatch.com/news/213421-biolab-opens-in-ukraine (2010, noteer de rol van Barack Obama, toen nog senator); sputniknews.com/20220317/russia-believes-components-of-biological-weapons-were-created-in-ukraine---mod-1093960475.html ; greatgameindia.com/list-americans-bioweapons-biolabs-ukraine/

[975] Victoria Nuland, Amerikaanse topdiplomate onder Obama en nu Biden, dirigeerde de eerste post-Maidanregering in Kiev van achter de schermen. geopolitics.co/2022/03/01/ukraine-the-mess-that-victoria-nuland-made/; youtube.com/watch?v=togSTpk3dyU (Geschiedenis van Oekraïne: 4-delige documentaire); Oliver Stone documentaires: fos-sa.org/2022/03/04/oliver-stone-ukraine-on-fire/; forbiddenknowledgetv.net/revealing-ukraine-2019/; Prof. John Mearsheimer, 2015: youtube.com/watch?v=JrMiSQAGOS4 (2015), sierravoices.com/2022/03/14/professor-john-mearsheimer-the-crisis-in-ukraine/ (2022). V Pozner, "How the United States Created Vladimir Putin": youtube.com/watch?v=8X7Ng75e5gQ (2018):

[976] De discriminatie werd formeel gewettigd in de taalwetten van 2019.

[977] wikipedia.org/wiki/2018_Moscow-Constantinople_schism

[978] thesaker.is/yulia-tymoshenko-wants-to-nuke-8-million-russians-in-the-ukraine/; "Ukraine Channel 24 calls for the extermination of all Russians, including women and children" voltairenet.org/article216124.html:

[979] off-guardian.org/2022/03/08/timeline-the-crimean-referendum/

[980] archive.org/details/presentation-ukrainian-war-crimes

[981] De familie van Joe Biden was daarbij betrokken, zie noot 937

[982] youtube.com/watch?v=C5eXWeoe1Ko. Volgens een bericht op Telegram (22/2/2022, 12:28) van Illia Kyva, een Oekraiens oppositie-parlementslid, verzamelde Zelensky op korte tijd een persoonlijk fortuin van meer dan een miljard dollar (rekeningen en vastgoed in het buitenland); ook aljazeera.com/news/2021/10/4/pandora-papers-ukraine-leader-seeks-to-justify-offshore-accounts

[983] unz.com/mwhitney/the-man-who-sold-ukraine/

[984] alt-market.us/globalists-will-need-another-crisis-in-america-as-their-reset-agenda-fails/ (4/2021)

[985] remnant-tv.com/video/555/crisis-in-ukraine-what-s-really-going-on?channelName=RemnantTV
[986] time.com/6076035/erik-prince-ukraine-private-army/ (juli 2021); news.yahoo.com/cia-trained-ukrainian-paramilitaries-may-take-central-role-if-russia-invades-185258008.html (januari 2022): "Een een voormalige CIA-functionaris stelde botweg: "De VS trainen een opstand". Hij voegde eraan toe dat het programma de Oekraïeners leerde hoe ze "Russen moeten doden".
[987] news.antiwar.com/2021/04/04/peace-prospects-dim-as-ukraine-tries-to-drag-us-nato-into-its-confrontation-with-russia/; youtube.com/watch?v=OCoIAlpvGbU (interview medewerker van Zelensky 5: minuut 25-29)
[987] odysee.com/@BacktoBasics:e/97-Offene-Geheimnisse-Original---Živadin-Jovanivić
[988] Voor de hand liggende kandidaten: de escalatie in februari 2022 van Oekraïense bombardementen in Donetsk en Lugansk waarvoor ca 100.000 bewoners op de vlucht gingen, richting Rusland (osce.org/files/2022-02-22%20Daily%20Report_ENG.pdf); Zelenskys verzoek om zware (inclusief nucleaire) wapens; de Duitse sabotage van het Nordstream2-project. Zie de analyse van NAVO-advseur Jacques Baud: youtube.com/watch?v=r4zReg7Bhu8 en thepostil.com/the-military-situation-in-the-ukraine/
[989] globaltimes.cn/page/202204/1258955.shtml; barbariansinsuits.net/
[990] odysee.com/@BacktoBasics:e/97-Offene-Geheimnisse-Original---Živadin-Jovanivić
[991] Die erkenning was een toepassing van het beginsel van het zelfbeschikkingsrecht der volkeren dat aan het einde van de eerste wereldoorlog door Woodrow Wilson was geproclameerd als hoeksteen van de internationale rechtsorde (en als motief om de Europese imperia, Duitsland, Oostenrijk-Hongarije en de Sovjet-Unie te ontmantelen. De VS eiste echter onmiddellijk het recht op te beslissen welke volkeren zelfbeschikking verdienen. De VS stuurden een troepenmacht naar de Sovjet-Unie in 1919-1920. Nadat bijna vijhonderd soldaten gesneuveld waren, trok zij zich terug (warhistoryonline.com/world-war-i/the-day-that-the-usa-invaded-russia-and-fought-with-the-red-army-x.html). Wilsons slagzin, "Making the world safe for democracy", is nog altijd het prioritaire excuus voor Westerse agressie tegen de vijand van de dag.
[992] moonofalabama.org/2022/04/sane-voices-explaining-the-reasons-for-and-dangers-behind-the-war-in-ukraine.html#more; rt.com/shows/crosstalk/550793-ukraine-operation-demilitarize-denazify/ Nazistische bewegingen (Svoboda, Trident en Right Sector) en milities (recent bijvoorbeeld het Azov Bataljon) spelen een grote rol in Oekraïne. Zij hadden de invasie van de Wehrmacht en de SS in 1941 begroet als een verlossing van het moorddadige Sovjetjuk (cf. de hongersnood in de jaren '30 in Oekraïne, onder Stalin). Hun russofobie maakte hen tot geprefereerde proxy's in pogingen van de Amerkaanse neoconservatieven en de NAVO om de spanningen met Rusland te blijven opdrijven. Tijdens de tumulteuze "Oranje revolutie" (2004) riep de Westersgezinde Oekraïense President, Joesjtsjenko, de extreemnationalistische (anti-Poolse en anti-Russische) nazicollaborateur, Stepan Bandera, uit tot "Held van Oekraïne". Bandera wordt verantwoordelijk gehouden voor massamoorden op Poolse burgers in Wolinië (nu in Oekraïne). Aleksander Dugin: "Het nazisme in Oekraïne... is de belangrijkste politiek-technologische vector die, met de steun van het Westen, vorm begon te krijgen in het begin van de jaren negentig... De meest radicale Westerse neoliberalen (Soros [ooit een nazisympathisant-FvD], Bernard-Henri Levy, e.d.) verbroederden openlijk met Oekraïense nazi's. De nazificatie van Oekraïne was de enige manier voor het Westen om snel een Anti-Rusland... te creëren. Anders — indien de democratie [in

Oekraïne] behouden zou blijven — zouden de stemmen van de oostelijke regio's de opbouw van Anti-Rusland onmogelijk maken..." (katehon.com/en/article/russia-vs-anti-russia-interests-and-values). De "verbroedering" begon met de recuperatie, in 1945, van de SS-generaal Reinhard Gehlen (allthatsinteresting.com/reinhard-gehlen) door de Amerikanen. Zij maakte van de SS-collaborateurs in Oekraïne voor de hand liggende rekruten voor het CIA (cia.gov/readingroom/docs/STUDIES%20IN%20INTELLIGENCE%20NAZI%20-%20RELATED%20ARTICLES_0015.pdf; strategic-culture.org/news/2022/04/04/how-ukrainian-nationalist-movement-post-wwii-was-bought-and-paid-for-by-cia/)

[993] youtube.com/watch?v=VFTi0mnLohA&t=491s

[994] De EU-leiders (Frankrijk en Duitsland) willen Europese obligaties en een Europees leger

[995] greenwald.substack.com/p/war-propaganda-about-ukraine-becoming; Onder meer Denemarken en het VK moedigden burgers aan een internationale brigade te vormen om in Oekraïne te gaan vechten (een echo van gelijkaardige initiatieven tijdens de Spaanse burgeroorlog en de opmars van ISIS in Syrië). Zie ook paulcraigroberts.org/2022/02/27/a-wider-war-is-in-prospect/

[996] De VS had zoiets eerder al geprobeerd, o.a. tegen Japan (1941), Cuba, Iran en, recent, Venezuela en Afghanistan. SWIFT, het mondiale gedigitaliseerde interbancaire betaalsysteem (gelokaliseerd in België) is "het laatste beschikbare massavernietigingswapen van de Amerikanen" (journalist Pepe Escobar: strategic-culture.org/news/2022/03/04/how-russia-will-counterpunch-the-us-eu-declaration-of-war/); zie ook johnhelmer.net/black-box-defence-for-the-russian-economy-dollar-debt-repayments-blocked-gas-and-oil-deliveries-to-germany-stopped-oligarch-assets-nationalized/

[997] moonofalabama.org/2022/03/to-punish-russia-the-liberal-order-attempts-to-suicide-itself.html; unz.com/mhudson/america-defeats-germany-for-the-third-time-in-a-century/; unz.com/mhudson/the-american-empire-self-destructs/; thehindu.com/news/international/sri-lanka-runs-out-of-diesel-faces-longest-ever-blackout/article65277140.ece

[998] latimes.com/opinion/story/2022-02-25/ukraine-cia-insurgents-russia-invasion; RAND Rapport: rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR3000/RR3063/RAND_RR3063.pdf; rand.org/pubs/research_briefs/RB10014.html

[999] unz.com/mwhitney/nato-wants-a-ground-war-in-ukraine/; theamericanconservative.com/articles/washington-helped-trigger-the-ukraine-war/

[1000] antibellum679354512.wordpress.com/2022/03/02/russian-ukrainian-belarusian-news-sites-not-available/; theconservativetreehouse.com/blog/2022/03/11/google-ministry-of-information-announces-zero-tolerance-policy-against-any-information-that-does-not-support-nato-war-against-russia/; lewrockwell.com/2022/03/thomas-woods/guess-whos-protecting-us-from-disinformation-now/; covertactionmagazine.com/2022/03/07/national-endowment-for-democracy-deletes-records-of-funding-projects-in-ukraine/; jimbovard.com/blog/2022/03/07/washington-foreign-policy-experts-could-get-us-all-killed/; lewrockwell.com/2022/03/david-stockman/the-land-where-history-died-part-1/; youtube.com/watch?v=1PC7DzTRS7A&t=137s (Tucker Carlson)

[1001] Rusland (de Russische Federatie) is niet de Sovjet-Unie. Internationaalrechtelijk beschouwd kwamen de interventies van de Sovjets in Oost-Duitsland, Hongarije, Tsjechoslowakije en Polen er op verzoek van de "wettige regeringen" (communistische partijen) van die landen, die door Roosevelt en Churchill aan de invloedssfeer van de USSR waren toebedeeld. Dat was niet het geval in Afghanistan. De bewapening van de Afghaanse rebellen tegen het Sovjetbewind keerde zich echter tegen de VS (Al

Qaeda, 9/11, "Islamitische Staat", destabilisatie in het Middenoosten, vluchtelingenstromen). De enige invasie die men aan de Russische Federatie kan toeschrijven is die van Georgië (2008, noot 972).
[1002] off-guardian.org/2022/03/14/10-signs-the-war-in-ukraine-is-part-of-the-great-reset/
[1003] youtube.com/watch?v=VHRkkeecg7c; youtube.com/watch?v=NdWqUUsBKho (Bob de Wit)
[1004] activistpost.com/2020/10/covid-19-lockdowns-are-in-lockstep-with-the-great-reset.html; corbettreport.com/your-guide-to-the-great-reset/; technocracy.news/flashback-why-coronavirus-will-accelerate-the-great-reset/
[1005] "Build back better" de campagneslagzin van Joe Biden, de Democratische kandidaat in de presidentsverkiezingen in de VS, werd binnen de kortste keren overgenomen door het WEF, Establishment politici en tal van grote bedrijven. Ook Franciscus I gebruikte de uitdrukking toen hij zijn steun uitsprak voor "Inclusive Capitalism" (inclusivecapitalism.com/). forbes.com/sites/jackkelly/2020/12/09/pope-francis-partners-with-corporate-titans-to-make-capitalism-more-inclusive-and-fair-is-this-for-real-or-just-corporate-virtue-signaling/;
[1006] corbettreport.com/greatreset/
[1007] Norman Cohn, *The Pursuit of the Millennium* (1957)
[1008] weforum.org/platforms
[1009] Diana West, *The Death of the Grown Up: How America's Arrested Development Is Bringing Down Western Civilization* (2007); Frank Furedi, *What's Happened To The University? A sociological exploration of its infantilisation* (2016); thecollegefix.com/georgetown-student-protester-requests-place-on-campus-for-people-to-cry-about-controversial-tweets-report/
[1010] weforum.org/agenda/2016/11/how-life-could-change-2030/
[1011] off-guardian.org/2021/11/08/seizing-everything-the-theft-of-the-global-commons-part-2/
[1012] weforum.org/agenda/2019/10/what-happens-if-we-beat-climate-change/
[1013] en.wikipedia.org/wiki/Paul_R._Ehrlich
[1014] wattsupwiththat.com/2017/10/30/some-failed-climate-predictions/
[1015] the-sun.com/news/4313900/ai-slaughterbots-robot-apocalypse/
[1016] Wie herinnert zich nog de alarmerende berichten (uit de jaren '60, '70 en '80) over neutronenbommen ("enhanced radiation weapons"), die wel mensen doden maar nauwelijks schade aanrichten aan gebouwen en machines? Het laatste lanceringsysteem werd, naar verluidt, in 1992 ontmanteld.
[1017] *Puck*, 1910, november, 1910. (loc.gov/item/2011647636/)
[1018] britannica.com/science/Stockholm-syndrome; en.wikipedia.org/wiki/Stockholm_syndrome; healthline.com/health/mental-health/stockholm-syndrome
[1019] Solomon E. Asch, "Studies of independence and conformity: I. A minority of one against a unanimous majority". *Psychological Monographs*, 70, 1956, 1–70; "The doctrine of suggestion, prestige, and imitation in social psychology", *Psychological Review*, 55, 1948, 250–276; zie ook Irving Janis, *Victims of Groupthink* (1972) and *Groupthink* (1982)
[1020] Aristoteles, *Politiek*, Boek I (1253a7-18). Samen met Plato's *Politeia*, is *Politiek* een basistekst van de Westerse beschaving, een manifest van de opstand van de mens tegen de kudde.
[1021] Stanley Milgram, *Obedience to Authority: An Experimental View* (1974): Blass, Thomas, "Understanding behavior in the Milgram obedience experiment: The role of personality,

situations, and their interactions", *Journal of Personality and Social Psychology* 1991, 60 (3), pp.398–413. Zie ook Hannah Arendt, *Eichmann in Jerusalem: The Banality of Evil* (1963) en fromthetrenchesworldreport.com/youre-as-evil-as-your-social-network-what-the-prison-experiment-got-wrong/75445

[1022] "Mass formation": Prof. Mattias Desmet (Gent): youtube.com/watch?v=Qj5bo_KFqgo; M. Desmet, De psychologie van het totalitarisme (2022) — het kaft van het boek illustreert treffend de hiërarchische hefbomenstructtur van grote maatschappijen.

[1023] Iain McGilChrist, thersa.org/video/events/2010/11/the-divided-brain-and-the-making-of-the-western-world; berfrois.com/2012/06/bharat-azad-meets-iain-mcgilchrist/

[1024] W.H. Whyte, *The Organization Man* (1956)

[1025] Andere meer of minder profetische literaire of cinematografische dystopieën: *Soylent Green, Fahrenheit 451, Lord of the Flies, Clockwork Orange, Brazil, The Matrix, Logan's Run, A Handmaid's Tale, Le Camp des Saints,* etc.

[1026] dailywire.com/news/orwells-1984-to-get-feminist-rewrite (8 december 2021)

[1027] corbettreport.com/wwi/

[1028] "'No nonsense' is niet hetzelfde als 'sense'" (Gerrit Meijer)

[1029] Dat was al gebeurd tijdens de Franse Revolutie — zie de wrange opmerking van Émile Faguet in *Le Libéralisme* (1903), Hoofdstuk 13: "Onder het Ancien Régime waren de rechtbanken altijd onafhankelijk geweest. Hun ondergeschiktheid aan de centrale regering is een van de verworvenheden van de revolutie. De revolutie riep de rechten van de mens uit; tegelijkertijd onderdrukte zij hun bewakers en legde zij de verdediging ervan lam." (Zie ook de opmerkingen bij het hedendaagse idee "de mensenrechten", pagina 308.).

[1030] Vera C. Smith, *The Rationale of Central banking* (1935, 1990)

[1031] technocracy.news/scientists-discover-how-to-implant-false-memories-remove-others/; zie ook "The Social Dilemma", youtube.com/watch?v=uaaC57tcci0 (trailer), en commentaar op die documentaire film youtube.com/watch?v=aisZHLj1vYk

[1032] theepochtimes.com/bethany-mandel-talks-subtle-indoctrination-in-childrens-books-and-k-12-education-new-heroes-of-liberty-series_4215836.html

[1033] Cf. link.springer.com/article/10.1007/s10640-021-00620-7 (een als wetenschap verpakt pleidooi om kinderen te gebruiken voor propaganda-doeleinden i.v.m. "de klimaatcrisis")

[1034] J.-J. Rousseau, *Du Contrat Social*, (1762), II:7.

[1035] Abbé Nicholas Baudeau (1730-1792), geciteerd in Alexis de Tocqueville, *L'Ancien Régime et la Révolution* (1856), III, hoofdstuk 3.

[1036] J. Servan, *Discours sur l'administration de la justice criminelle* (1767). Zie ledroitcriminel.fr/la_science_criminelle/penalistes/introduction/servant_justice_criminelle.htm

[1037] Een deel van deze sectie is bijna verbatim overgenomen uit het inleidende hoofdstuk van H. Crombag en F. van Dun, *De Utopische Verleiding*, Amsterdam (1997)

[1038] technocracy.works/#next (Troost u: het zal gaan om een "democratische technocratie")

[1039] Patrick Wood, *Technocracy Rising Interview* (3 delen). Wood is de redacteur van de website Technocracy.News. Hij zet het werk voort van de veelzijdige Anthony Sutton (o.a. over de rol van Wall Street en Amerikaanse corporations in de industrialisatie van de Sovjet-Unie en Nazi-Duitsland: youtu.be/zTDvLmEBESY). In verband met covid19, technocracy.news/un-blueprint-exposed-the-takeover-of-all-genetic-material-on-earth/ : "The major concern at the 1992

Convention on Biodiversity was 'protecting the pharmaceutical and emerging biotechnology industries'."

[1040] technocracyinc.org/

[1041] 'Persoon', van Latijn 'persona' (masker, rol, positie, hoedanigheid) en 'personare' (spreken met een masker op, in een bepaalde hoedanigheid of rol, als bekleder van een bepaalde positie, in opdracht van een andere persoon, als de verpersoonlijking van iets of iemand anders — i.t.t. spreken in eigen naam. Dezelfde woorden kunnen een totaal andere betekenis, bedoeling of relevantie hebben, al naargelang de hoedanigheid van de spreker (bijvoorbeeld als "advocaat van de duivel" of als zichzelf vertegenwoordigend mens, als koper of als verkoper...).

[1042] De wereld (van oud-Germaans 'wer-alt') is de mensentijd ("wer", mens, "alt", tijdperk).

[1043] Het Nederlands bezit, anders dan vrijwel alle andere Europese talen, een specifieke term om de samenlevingsorde te onderscheiden van gemeenschaps- en maatschappelijke ordes. In mijn Engelstalige geschriften gebruik ik de term 'convivial order' wanneer het over samenlevingen gaat en 'societal' of 'social order', wanneer maatschappelijke ordeningen ter sprake komen. Het Engels en het Frans gebruiken daarvoor dezelfde term: 'society', 'société' — evenzo het Duits: 'Gesell-schaft'. Dat was ook zo in het Latijn: 'societas'. In de uitspraak "Ubi societas, ibi ius" betekent 'ius' iets anders al naargelang men 'societas' begrijpt als 'maatschappij' dan wel als 'samenleving'. De Westerse politieke theorieën van de moderne tijd (vanaf de zestiende eeuw) miskeken zich bijna zonder uitzondering op de middeleeuwse karakterisering van de mens als een "animal sociale" (een sociaal wezen). In de middeleeuwse politieke theorie stond 'societas' voor de samenleving van mensen als mensen (het christelijke, "natuurrechtelijke" aspect) en hun dagelijks leven en werken in lokale, traditionele gemeenschappen. Er bestonden er immers nauwelijks grote maatschappijen—en de weinige die er wel waren (de grote kloosterordes, de nog rudimentaire kerkelijke organisatie) waren expliciet toegewijd aan het handhaven van de christelijke, universele samenlevingsorde in het overigens, in cultureel opzicht, gefragmenteerde christendom. Na de opkomst van de "absolute monarchie" in de zestiende eeuw begonnen auteurs de mens meer en maar te zien als een maatschappelijk wezen, als lid van een alomvattende maatschappelijke structuur onder het bevel van en ingericht door een, in beginsel, almachtige bestuurder ("imperator").

[1044] www.imdb.com/title/tt0087553/ (*The Killing Fields*, film uit 1984 van Ronald Joffé, met Sam Waterston en John Malkovich)

[1045] Het Griekse 'katallassoo' betekent "een wederkerige handeling stellen, een wederkerige verhouding scheppen; zich verzoenend opstellen"

[1046] Het christelijke geloof ontstond in de eerste twee eeuwen van het Romeinse Keizerrijk, dat zich uitstrekte over een reusachtig territorium en dat een grote verscheidenheid van gemeenschappen omvatte, elk daarvan met eigen goden. De christenen propageerden het idee van een unieke God voor alle mensen, en daarmee ook het idee van de mensheid als een inclusief begrip.

[1047] 'Economie', van Grieks 'oikos' (huis) en 'nomos' (inrichting).

[1048] Hans Kelsen, *Reine Rechtslehre* (1934)

[1049] Invloed van het Engels (ook Frans, Spaans, Italiaans), dat zoals het Latijn, geen specifieke term heeft om 'samenleving' te vertalen en dus maar een variant van 'societas' (maatschappij) gebruikt. In mijn Engelstalige geschriften gebruik ik daarom 'convivial order' ter vertaling van 'samenleving' —

van middeleeuws Latijn 'convivere' (samenleven), dat verwant is met het klassieke 'convivi' (samen aan tafel zitten, i.h.b. voor een feestmaal).

[1050] F. van Dun, *Het Fundamenteel rechtsbeginsel* (1983, 2008)

[1051] Thomas van Aquino, *Summa Theologiae*, IaIIae, Q.96, 2, conclusio

[1052] Simone Weil, *L'Iliade, ou le poème de la force* (1940), "La force, c'est ce qui fait de quiconque lui est soumis une chose."

[1053] "Honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere" (Digesta 1.1.10, in *Corpus Iuris Civilis* van Justianianus)

[1054] welt.de/politik/deutschland/article207198029/ "Iedereen die in Saksen in quarantaine moet en zich hier niet aan houdt, moet nu rekening houden met zware straffen. De staat heeft bijna twee dozijn kamers vrijgemaakt in psychiatrische klinieken voor wie niet leren wil." (10 april 2020). thegatewaypundit.com/2022/01/maine-doctor-loses-license-ordered-undergo-psych-evaluation-treating-covid-patients-ivermectin-spreading-covid-misinformation/ Zie het werk van o.a. Peter Breggin (*The Psychology of Freedom : Liberty and Love As a Way of Life* (1980) en Thomas Szasz (1920-2012, vooral *The Myth of Mental Illness*, 1961) voor een uitvoerige kritiek van de vooronderstellingen waarop psychiatrie van die soort berust.

[1055] Titel van hoofdstuk 10 van Friedrich Hayek, *The Road tp Serfdom* (1944)

[1056] Zie de definitie van "gezondheid", volgens de WGO (zie boven, pagina 213).

[1057] Zij waren gedesoriënteerd door het oprukken van progressivistische ideeën die uiteindelijk leidden tot het ontstaan van een "paarse" (roodblauwe) neoliberale / neosocialistische ideologie van vermaatschappelijking. Zie boven, pagina 223 en 248sqq

[1058] T.H. Marshall, *Citizenship and Social Class* (1950), p. 59.

[1059] Francis Fukuyama, *The End Of History and The Last Man* (1992)

[1060] unlimitedhangout.com/2020/09/reports/new-pentagon-google-partnership-suggests-ai-will-soon-be-used-to-diagnose-covid-19/

[1061] Kees Van Der Pijl, *States of Emergency* (2022)

[1062] Joseph Ratzinger, *Introduction to Christianity* (1968, Engelse uitgave, 2004, p.113); Ratzinger werd later een kardinaal en van 2005 tot 2013, als Benedict XVI, het hoofd van de Katholieke Kerk. Hij was een uitmuntend theoloog en regeerder van de Kerk, maar geen effectief bestuurder. Dat wist hij ook wel. In 2013 trok hij zich terug en werd "Paus emeritus".

[1063] Cf. 'famulus', slaaf, dienaar: De huidige betekenis van 'familie' dateert uit de christelijke middeleeuwen.

[1064] Op de banier van de Romeinse legioenen stond "Senatus Populusque Romanus" ("De Senaat, die het Romeinse *V*olk is"), niet (Senatus Populusque Romani" ("De Romeinse Senaat en daarnaast het Romeinse *v*olk"). Voor de Romeinen was het volk (met kleine 'v') het plebs, de anonieme "rest" van de bewoners van het grondgebied.

[1065] Pierre Rosanvallon, *Le Peuple introuvable* (2002)

[1066] time.com/4048176/pope-francis-us-visit-congress-transcript/

[1067] lifesitenews.com/news/pope-francis-drops-vicar-of-christ-title-in-vatican-yearbook

[1068] nytimes.com/2020/11/26/opinion/pope-francis-covid.html

[1069] Seneca (+65 n.C.), *Quaestiones naturales* (I, v, 13)

[1070] Anselmus van Canterbury (1033-1109), *Monologion* en *Proslogion*

[1071] Anselmus, *Proslogion* V, "God is alles wat het beter is te zijn dan niet te zijn".
[1072] A. Kinneging, *De Onzichtbare Maat — Archeologie van Goed en Kwaad* (2020)
[1073] Plato, *Politeia*, III, 114b-c. Plato noemt de leugen 'gennaios', groots, krachtig, aanzienlijk. Vandaar de vertaling "nobele leugen", maar even goed is "enorme leugen".
[1074] Michael Pye, *The Edge of the World* (2014), hoofdstuk 11.
[1075] *Monologion*, Voorwoord
[1076] davidrreynolds.org/_articles/TheYankeeProbleminAmerica.pdf (Clyde Wilson, over het geseculariseerd puritanisme van de 'Yankees' in de VS), zie ook noot 924.
[1077] Strikt genomen: westelijk en centraal Europa. In oostelijk Europa (de Balkan en Rusland) volgde de geschiedenis van het christelijke geloof een ander pad. 'Europa' betekent "Avondland" (het Westen, waar de zon ondergaat), dus de voltooiing van de "dag van de mens die in het Oosten begon". De dag van de mens is de "wer-alt" (de wereld, noot 1042). 'Voltooiing' betekent zowel "eindtijd" als "einddoel" of "vervolmaking". Na de Amerikaanse onafhankelijkheidsverklaring (1776) werd Noord-Amerika het nieuwe Avondland, de finale, glorierijke bestemming van de mensheid.
[1078] Immanuel Kant, "*Was ist Aufklärung*?" (1784)
[1079] Het Griekse 'katholikos' betekent "universeel", "algemeen", "appellerend aan het universele geweten".
[1080] Blaise Pascal, *Pensées* (ca 1660), n° 81, éd. Louis Lafuma (= n°299, éd. Léon Brunschvicq)
[1081] Shakespeare, *Julius Caesar*, IV, 3: "There is a tide in the affairs of men, Which, taken at the flood, leads on to fortune..." (ca 1599)
[1082] Plato,*Politeia*, X, 617e
[1083] Plato wordt nu vaak voorgesteld als een proponent van de totalitaire staat (K. Popper, *The Open Society and Its Enemies*, 1945). Dat is onterecht. In *Politeia* gaat het niet om de vermaatschappelijking van de samenleving maar om de organisatie van een politiemacht die de samenleving moet beschermen. Die organisatie moet volgens Plato aan heel strikte eisen voldoen: Geen vrijheid voor de politie, opdat mensen in de samenleving beschermd zouden zijn tegen geweldenaars en oplichters, ook tegen politiegeweld en corruptie van de agenten van de beschermingsmacht.
[1084] Luther, Laatste preek in Wittenberg (1546). Luthers klacht viseerde vooral de invloed van Aristoteles op de curricula van de universiteiten. Haar voornaamste effect was echter de theologie te focussen op de onverbeterlijke zondigheid van de mens.
[1085] Thomas Hobbes, *Leviathan* (1651), Deel 3, "Of a Christian Commonwealth".
[1086] *Leviathan* (1651), Dee 1 ("Of Man"), hoofdstuk 11 ("Of the Difference of Manners")
[1087] Zie Mussolini, *De Fascistische doctrine* (augustis 1919; Tekst van het programma o.a. in E. Nolte, *Het Fascisme*, 1969, p.32)
[1088] Tegen het einde van de twintigste eeuw kwamen ook de natuurwetenschappen, zelfs logica en wiskunde, in het vizier van de religie van de macht. Zij werden meer en meer gezien als uitingen van de macht van de heersende klasse, mannelijk chauvinisme, het "patriarchaat", "blanke suprematie"... (pagina 264).
[1089] Anthony de Jasy, *The State* (1985), p. 274
[1090] Zie ook, Ėtienne de la Boétie, *Discours de la servitude volontaire* (1576), online : singulier.eu/textes/reference/texte/pdf/servitude.pdf

[1091] Prof Michel Chossudovsky, *The 2020 Worldwide Corona Crisis: Destroying Civil Society, Engineered Economic Depression, Global Coup d'État and the "Great Reset"*, ebook 9 februari, 2021, globalresearch.ca/the-2020-worldwide-corona-crisis-destroying-civil-society-engineered-economic-depression-global-coup-detat-and-the-great-reset/5730652

[1092] In het eerste decennium van de eenentwintigste eeuw gingen politici (o.a. de Engelse premier David Cameron) gewagen van een "wetenschap van het geluk" (psychologytoday.com/us/basics/happiness/the-science-happiness). Die zou dan de mogelijkheid scheppen geluk te fabriceren. "Manufactured happiness" wordt de basis voor "manufactured consent". youtube.com/watch?v=e9dZQelULDk&t=112s

[1093] A. Huxley, *Brave New World*, Foreword, Bantam Books, New York, 1953, p. xii., ook Huxleys Lezing voor de Tavistock Group, California Medical School (1961), geciteerd in lewrockwell.com/lrc-blog/a-cowering-new-world/; ook youtu.be/aPkQ57cXrPA ; ook Bertrand Russell, *The Impact of Science on Society* (1952): "Ik denk dat het onderwerp dat politiek van het grootste belang zal zijn de massapsychologie is .... Het belang ervan is enorm toegenomen door de groei van moderne methoden van propaganda. De meest invloedrijke hiervan is wat men 'onderwijs' noemt. Religie speelt een rol, zij het een afnemende; de pers, de bioscoop en de radio spelen een steeds grotere rol... het is te hopen dat op den duur iedereen in staat zal zijn om wie dan ook van iets te overtuigen, als hij de patiënt jong weet te vangen en door de staat van geld en apparatuur wordt voorzien... Dit alles vereist dat wetenschappers er onder een wetenschappelijke dictatuur werk van beginnen te maken. De sociale psychologen van de toekomst zullen een aantal klassen schoolkinderen hebben op wie zij verschillende methoden zullen uitproberen om hen ervan te overtuigen dat sneeuw zwart is. Men zal spoedig tot verschillende conclusies komen: 1) dat de invloed van thuis belemmerend is; 2) dat er niet veel kan worden gedaan tenzij de indoctrinatie begint voor de leeftijd van tien jaar; 3) verzen op muziek en herhaaldelijk opzeggen zeer effectief zijn; 4) Ten vierde dat de mening dat sneeuw wit is getuigt van een ziekelijke smaak voor excentriciteit. Maar ik anticipeer. Het is aan toekomstige wetenschappers om deze stelregels te preciseren en te ontdekken hoeveel het per hoofd kost om kinderen te doen geloven dat sneeuw zwart is, en hoeveel minder het zou kosten om hen te doen geloven dat het donkergrijs is."

[1094] Film van Jean-Luc Godard (1965); en.wikipedia.org/wiki/Alphaville_(film)

[1095] Erich Fromm, *Die Furcht vor der Freiheit* (1941); ook Frank Furedi, *How Fear Works, The Culture of Fear in the Twenty-First Century* (2018)

Index

Agenda 2030, 180, 278
AIDS, 14, 94, 95, 175, 216, 217, 218, 408, 438
Anselmus, 317, 322
antigeen, 69, 70, 71, 143
antistof, 25, 64, 70, 72, 74, 75, 131, 137, 156
Aristoteles, 452
Asch, Solomon, 283
Assange, Julian, 186, 197, 392, 444
AstraZeneca, 128, 133
Atlas, Scott, 394
Attkisson, Sharyl, 389, 432, 434, 435
Auken, Ida, 278
AZT, 217
Bancel, Stéphane, 416
Baric, Ralph S., 387
Baudeau, Abbé, 288, 330
Béchamp, Pierre, 63, 64
Berenson, Alex, 160, 434
Bergamo (It.), 11, 12
Bernays, Edward, 249, 272, 285
Berners-Lee, Timothy J., 178
Bhakdi, Sucharit, 22, 75, 394, 423
Biden, J., 23, 102, 103, 144, 146, 159, 189, 267, 268, 269, 272, 273, 383, 447, 451
Big Brother, 204
Bourla, Albert, 188
Breggin, Peter, 22, 454
Bretton Woods, 183, 226, 230, 235, 443
Briand, Genevieve, 100
Brusaferro, Silvio, 27, 30
BSE (bovine spongiform encephalopathy), 215
budesonide, 156
Burnham, James, 277, 292, 444
Cahill, Dolores, 22, 415, 418
Calvijn, Jan, 328
Campbell, John, 408, 427
CDC, 8, 13, 14, 24, 27, 28, 29, 30, 34, 49, 53, 79, 80, 97, 99, 100, 101, 102, 110, 112, 113, 121, 126, 143, 151, 216, 256, 353, 383, 396, 406, 410
Chisholm, Brock, 171, 214, 223, 304, 305
Club van Rome, 246
computermodel, 30, 45, 46, 50, 77, 84, 105, 107, 124, 215, 222, 246, 293
coronapaspoort, 158, 159
Cuomo, Andrew, 31, 256
Daszak, Peter, 125, 401
Desmet, Mattias, 404, 452
dexamethasone, 156
Doshi, Peter, 127, 145, 388, 397, 403, 422, 423
Drosten, Christian, 45, 46, 47, 48, 50, 58, 78, 106, 107, 191, 398, 399
Duesberg, Peter, 219, 220
Dulles, Allen F., 184, 196
Eisenhower, Dwight, 206, 222
Enders, J.F., 51
Event 201, 15
Fabian Society, 248
Facebook, 20, 26, 177, 201, 203, 237, 247
fatten the numbers, 12, 17, 21, 88
Fauci, Anthony, 14, 23, 74, 75, 111, 157, 215, 219, 220, 256, 257, 387, 395, 404, 405, 438, 439, 443
FDA (Food and Drug Administration), 79, 126, 143, 151, 206, 212, 256, 438
Ferguson, Neil, 46, 105, 106, 107, 159, 293, 411
Five Eyes, 20, 226
flatten the curve, 12, 20, 155
Fleming, Richard, 400, 417
Floyd, George, 446
fopnieuws, 195, 202
Francis, Thomas Jr., 404
Füllmich, Reiner, 387, 390, 399, 420
Furedi, Frank, 386, 451, 457
gain of function, 8, 50, 125, 388
Gallo, Robert, 52, 216, 217, 438
Gandhi, Monica, 119
Gates, Bill, 14, 15, 21, 22, 31, 60, 61, 69, 74, 97, 105, 108, 111, 182, 209, 211, 213, 252, 383, 387, 389, 398, 403, 411, 426, 441, 443
Giesecke, Johann, 395
Gramsci, A., 248
Great Barrington Declaration, 405
Greenwald, Glen, 429, 433, 447, 448

Gries-Brisson, M., 119
groepsdenken, 38, 85, 199, 205, 222, 283, 285
Gupta, Sunetra, 22, 73, 394, 405
Hearst, William R., 177
Hill, Austin Bradford, 420
Hitler, Adolf, 110, 209, 251, 277, 288, 420, 443
Hobbes, Thomas, 224, 239, 329, 439
Horwitz, Jerome, 438
Hume, David, 328, 330
hydoxychloroquine, 111
hydroxychloroquine, 156, 211, 212, 213, 399, 437
hypercapnie, 118
influenza, 9, 28, 29, 30, 54, 55, 79, 80, 95, 112, 126, 222, 373, 393, 402, 404, 412
Ioannidis, J.A., 18
Ivermectin, 399, 427, 437
ivermectine, 111, 156, 435
Johnson & Johnson (J&J, Janssen), 141, 149
Johnson, Boris, 20, 159
Johnson, Lyndon B., 198, 230
Jünger, Ernst, 110
Karikó, Katalin, 165
Katz, David L., 391
Kennedy, John F., 192, 193, 198, 265
Kennedy, R.F. Jr, 190, 191, 192, 193
Keynes, J.M., 181, 230, 233, 259, 292
kinkhoest (pertussis), 78
klimaatalarmisme, 20, 108, 163, 164, 182, 204, 206, 207, 210, 211, 220, 255, 279, 293
Koch, R., 21, 43, 44, 67, 373
Kory, Pierre, 399, 427
kuddementaliteit, 35, 159
Lacks, Henrietta, 400
Lazarusrapport, 142
Le Bon, Gustave, 284
Levitt, Michael, 22, 105
Luther, Maarten, 328
Malone, Robert, 165, 203, 204, 387, 417, 418, 423, 436
Mao Zedong, 181, 253, 305, 310
Marik, Paul, 155
Martin, David E., 144, 387, 399, 439
Marx, Karl, 166, 197, 249, 250, 254, 278
McCullough, Peter, 155, 204, 417, 420, 421, 426
Meehan, James, 118, 411
Merkel, Angela, 145, 190, 394
Mikovitz, Judy, 400, 408
Milgram, Stanley, 283
MKULTRA, 398
Moderna, 128, 129, 141, 149, 165, 416
Mölling, Karin, 402
Molnupiravir, 140, 157
Montagnier, Luc, 22, 137, 184, 216, 217, 386, 420, 438
Mullis, Kary, 76, 77, 165, 216, 220, 438
Mussolini, Benito, 249, 277, 393, 456
myocarditis, 120, 135, 414
natuurrecht, 296, 299, 300
Nobelprijs, 51, 76, 261, 438
nocebo, 71, 83
Obama, Barack, 204, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 268, 444, 445, 446
Ochs, Adolphe S., 194
Oekraïne, 262, 275, 276
Oorlog tegen de mensheid, 184, 247, 250, 252, 253, 279
Operation Mockingbird, 175, 196, 253
Operation Warp Speed, 123, 256
organized discommunication, 199, 201
pandemie, 13
Pandemrix, 16
Panopticon, 180, 334
Papodopulos, Eleni, 52, 220
Pasteur, L., 62, 67
patent, 387, 405
Paxlovid, 140, 157
pestepidemie, 63, 322
Pfizer, 67, 128, 141, 143, 146, 147, 148, 149, 152, 403, 419, 421, 435
Piot, Peter, 14, 220, 390
placebo, 37, 82, 143, 148, 149, 408
Plato, 311, 320, 327, 328
Project Veritas, 434
publication bias, 85, 210
Rancourt, D.G., 98, 117, 409
Raoult, Didier, 22, 88, 381, 394
Redfield, Robert R., 23

regeren en besturen, 310
Füllmich, 393, 394
Remdesivir, 157
reproduceerbaarheid (experimenten), 84, 85
Revel, Jean-François, 205
Rhodes, Cecil, 248, 441
Rockefeller Foundation, 111, 197, 236
Rockefeller, David, 194, 230, 246, 389, 436, 440, 443
Roosevelt, F.D., 206, 277
Rose, Jessica, 421
Rousseau, Jean-Jacques, 242, 243, 288, 330
Ruby, Ruby, 421
Russische griep, 56, 57
Salus Project (JAIC), 133, 417, 425
Schneider, Stephen, 207, 210, 221
Schwab, Klaus, 277, 281, 292, 443
Schwab, Martin, 394
sciëntisme, 178, 283, 330, 331
Seneca, 317
sepsis, 58, 59
Servan, Jean, 255, 289, 330
Snow, John, 438
sociaalkredietsysteem, 181, 231, 249
sociopathie, 223, 278, 279, 304, 305, 312
Solidarity (WGO), 212
Spaanse griep, 59, 72, 112, 380
Stalin, Jozef, 209, 251, 253, 443
Stockholm syndroom, 10, 283
Strong, 436
Strong, Maurice, 252
Sturtewagen, Bart, 164, 165
subsidiariteitsbeginsel, 232
Sutton, Anthony, 453
technocratie, 286
Technocratie, 80, 138, 165, 178, 198, 206, 291
Tedros Adhanom Ghebreyesus, 13, 15, 159, 389
Tegnell, Anders, 106, 395
Time Magazine, 272
Timpa, Tony, 446
Trump, Donald J., 20, 23, 102, 103, 122, 123, 211, 255, 256, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 383, 394, 446
Tuskegee experiment, 399
Twitter, 13, 20, 26, 177, 201, 203, 237, 264, 266
Universeel basisinkomen, 181, 234
UVRM (Universele Verklaring van de Rechten van de Mens), 251, 307, 308, 309, 330
VAERS (Vaccine adverse effects reporting system), 141
Van Ranst, Marc, 389, 403
Vanden Bossche, Geert, 137, 419
varkensgriep, 13, 14, 16, 107, 216
Verlicht Despotisme, 316
vermaatschappelijking, 68, 168
Virchow, R., 62, 67
virion, 52, 54, 55, 56, 59, 60, 77
vitamine D, 56, 212, 407
waarheidsbegrip, 222
Webb, Whitney, 434, 436
Weissman, Drew, 165
Wells, H.G., 248
WGO, 6, 8, 13, 14, 15, 17, 23, 24, 26, 28, 36, 42, 67, 69, 72, 74, 79, 88, 92, 97, 103, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 125, 127, 128, 129, 145, 158, 161, 164, 167, 187, 212, 213, 214, 215, 216, 223, 226, 236, 245, 256, 356, 383, 389, 393, 412, 414, 454
Wilson, Woodrow, 223, 224, 225, 278, 450
Windeler, Jürgen, 24
Winfrey, Oprah, 218
Witty, Chris, 209
Wodarg, Wolfgang, 22, 136, 393, 394, 419, 420, 428
Wood, Patrick, 292
World Economic Forum (WEF), 15, 97, 191, 209, 247, 277, 278, 279, 280, 281, 292, 316, 442, 445
Wuhan, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 15, 27, 32, 49, 50, 61, 161, 386, 388, 403, 408
Yeadon, Michael, 22, 136, 399, 403, 419, 431
Yeadon, Mike, 184
Zelenko, Vladimir, 155, 184
zink, 212, 408, 427